This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Tämä on kauan vain kirjaston hyllyssä olleen kirjan digitaalinen kappale, jonka Google on huolellisesti skannannut, osana tavoitettaan tehdä maailman kirjatsaataville Internetissä.

Kirjan tekijänoikeussuoja on jo rauennut ja kirjasta on tullut vapaasti jaeltava. Vapaasti jaeltavalla teoksella ei joko koskaan ole ollut tekijänoikeussuojaa tai suoja on rauennut. Se, onko teos vapaasti jaeltava, riippuu kunkin maan lainsäädännöstä. Vapaasti jaeltavat teokset avaavat meille paluun menneisyyteen, menneisiin kulttuureihin sekä tietoon, joka muuten olisi vaikeasti löydettävissä.

Reunahuomautukset sekä muut lukijoitten lisäämät merkinnät on jätetty näkyviin kertomaan teoksen matkasta kustantajalta kirjaston kautta Internetiin.

Käyttöohjeet

Google on ylpeä saadessaan digitoida materiaalia yhteistyössä kirjastojen kanssa, ja tuodessaan vapaasti jaeltavaa materiaalia yleiseen tietoon. Vapaasti jaeltavat teokset kuuluvat yleisölle, ja Google toimii ainoastaan asianhoitajana. Koska työ tulee kalliiksi, Google on kuitenkin ryhtynyt toimenpiteisiin kaupallisen väärinkäytön estämiseksi, esimerkiksi rajoittamalla automaattisten kyselyjen suorittamista.

Käyttäjältä odotetaan:

- Rajoittumista vain yksityiskäyttöön
  Googlen teoshaku on tarkoitettu yksityishenkilöille, ja teosten kaupallinen hyödyntäminen on kiellettyä.
- Pidättäytymistä hakujen automatisoinnista
  Googlen hakujärjestelmien automatisoitu käyttö on kiellettyä. Jos hakujen tarkoituksena on saada materiaalia koneellisen kielenkääntämisen, optisen tekstintunnistuksen tai muun suuria määriä tekstiä vaativan sovelluksen kehittämiseen, ota yhteyttä Googleen. Google on edelläkävijä julkisesti jaeltavan materiaalin hyödyntämisessä ja voi ehkä auttaa.
- Lähdetietojen säilyttämistä
  Jokaiseen tiedostoon sisällytetty Googlen leima toimii muistutuksena projektista, ja auttaa etsimään lisämateriaalia Googlen teoshaun kautta. Älä poista merkintää.
- Varmistavan käytön laillisuuden
  Käytitpä teosta mihin tahansa, on muistettava, että käyttäjän on itse varmistettava käytön esteettömyys voimassa olevien säädösten kannalta. Ei pidä olettaa, että kirja on vapaasti jaeltavissa kaikkialla, jos se on sitä Yhdysvalloissa. Se, onko teos tekijänoikeussuojan alainen, riippuu maittain, eikä ole olemassa kattavaa ohjetta siitä, miten yksittäistä teosta voi missäkin tapauksessa käyttää. Ei pidä olettaa, että teoksen oleminen Googlen teoshaussa tarkoittaisi, että sitä voi käsitellä miten tahansa missä tahansa. Tekijänoikeussuojan rikkomukset voivat käydä kalliiksi.

Tietoja Googlen teoshausta

Googlen pyrkimyksenä on maailman tietojen järjestäminen ja niiden tuominen avoimesti kaikkien saataville. Googlen teoshaku tuo maailman kirjat lukijoitten ulottuville samalla kun se auttaa kirjailijoita ja kustantajia löytämään uutta yleisöä. Hakuja tämän teoksen täydestä tekstistä voi tehdä osoitteessa `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07578203 1

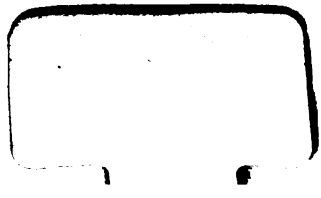

35

SUOMI.

14487

Kirjoituksia isän-maallisista aineista.

Toimittanut

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Toinen Jakso.

---

17 Osa.

HELSINGISSÄ,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainossa,

1885.

3

167201

Aineisto:

Siv.

Tutkimus Aunuksen kielestä. Kielennäytteitä, sanakirja ja kielioppi. Tehnyt **A. Genetz.** . . . . . 1.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran keskustelemukset v. 1883—1884. . . . . . 195.

Luettelo Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Satukokoelmista. Johdoksi kansansatujemme kerääjille toimittanut **K. Krohn.** *Liitteenä: Taikanuotta eli Opas taikojen kerääjille. Toimittanut* **O. F. Mustonen** . . . . . 321.

TUTKIMUS

AUNUKSEN KIELESTÄ.

KIELENNÄYTTEITÄ, SANAKIRJA

JA

KIELIOPPI.

TEHNYT

ARVID GENETZ.

Esipuhe.

Tätä teosta sopii pitää viimeisenä tuloksena siitä v. 1871, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustannuksella tekemästäni murteentutkimus-matkasta Aunuksen ja Vienan läänissä, jolla matkalla kokoomani muut aineet jo olen julkaissut seuraavissa teoksissa: Vepsän pohjoiset etujoukot, *Kielettären 4 ja 5 vihossa vv. 1872 ja 1873;* Versuch einer Karelischen Lautlehre, *1877, ja* Tutkimus Venäjän Karjalan kielestä, *Suomi-kirjan II jakson 14 v:ssa, 1880. Pääasialliset aineet tähän tutkimukseen kokosin nimittäin mainitun matkan alussa, kulkiessani Salmista* Tulemjärven *ja* Vieljärven *seurakuntien kautta* Seämärveen *ja oleskellessani viimeksi mainitussa seurakunnassa noin kolme viikkoa. Seämärvessä m. m. kävin läpi venäläisen sanakirjan, kysellen ja kirjoitellen kunkin tavallisemman sanan aunuksellaisen merkityksen, joten syntyi tässä löytyvän sanakirjan juuri. Tietysti tarkastelin myöskin suorastaan kieliopillisia seikkoja ja kokoelin kielennäytteitä, joista sitten olen poiminut sekä sanastolliset että kieliopilliset ainekset.*

Mutta hyvinä lisälähteinä ovat myös olleet entisetkin tällä alalla tekemäni tutkimukset. Vuonna 1867 käydessäni Seuran kustannuksella Suojärven kieltä tutkimassa huomasin osassa pitäjätä, etenkin Hauduvoaran *kylässä, puhuttavan eri murretta, joka oli pääasiassa samallaista kuin Salmilaisten, Suistamon salokyläläisten ja Impilahden kreikan-*

uskoisten l. Kidilän kappelilaisten, jo lapsuudestani minulle tuttu murre. Hauduvoaran murteen nimisenä on tämä kieli, jonka sitten matkallani v. 1871 huomasin ulottuvan kauas Venäjänkin puolelle, pääjuonteiltaan esitettynä Kertomuksessani Suojärven pitäjäästä ja matkustuksistani siellä v. 1867, *Suomi-kirjan II jakson 8 v:ssa. Kevättalvella 1868 kävin Salmissa ja käänsin m. m. Salmin murteelle sadut* Tosi ja Valhe *ynnä* Kaksi veljestä ja pakkanen, *jotka ovat painettuna Ahlqvist'in Muteiskirjaan. Uutena vuonna 1870 oleskelin jonkun aikaa Suistamon Loimoin kylässä, jolloin myös kirjoitin muistoon muutamia itkuja; viimeksi mainittujen kahden matkan, etenkin jälkimmäisen, tuotteina ovat* Kuvaelmia kansan elämästä Salmin kihlakunnassa, *Koittaren 1 v:ssa, 1870. Kesällä 1870 asuin taas useampia viikkoja Kidilän kirkonkylässä; täällä, samoin kuin vastamainituilla matkoilla ja myös kotonani Impilahdessa panin muistoon etenkin oudompia sanoja ja sananmuotoja, jotka eivät tätä ennen ole olleet julkaistuina.*

Näistä kirjoitelmista ja kokoelmista olen nyt poiminut kaiken, mikä kieliopin tai sanaston suhteen saattoi olla arvokasta. Samalla lailla olen käyttänyt kahta aunuksenkielistä painotuotetta, jotka matkalla sain käsiini: Карельско-русскій молитвенникъ для православныхъ кареловъ. *Составилъ и издалъ Е. И. Тихоновъ. Санктпетербургъ 1870 (Karjalais-venäläinen rukouskirja oikea-uskoisille karjalaisille. Toimitti ja julkaisi E. I. Tikhonov. Pietarissa 1870); ja* Наказъ полицейскимъ сотскимъ и десятскимъ. Прикоазу (кяскенду) полической сотскойлэ и кюмменніэккойлэ *(s. o. Aunuksen lääninhallituksen antamat säännöt ja osotukset maapoliisille). Edellisestä olen tähän teokseen, toisin kirjoittaen, ottanut lehden verran kielennäytteitäkin, vaikka kieli siinä on jotenkin vir-*

heellistä. Jälkimmäisestä ei kannattanut otteita julkaista, koska sen toimittaja näyttää kokonaan horjuneen Aunuksen ja Vepsän kielen välillä. — Sitä paitse olen saanut useampia eläinten nimiä metsäherra, parooni Wreden Suistamolla tekemästä luettelosta, jonka maisteri A. Mela lähetti minulle tarkastettavaksi.

Tässä olisi siis koottuna kaikki luotettavat tiedot Aunuksen murteesta, mitkä ovat olleet saatavissa. Mahdollista on tosin, että sanakirjaan on tullut Impilahdesta ja Suojärviltä muutamia karjalaisia sanoja ja Seämärvestä joku vepsäläinen sana; mutta siitä ei saata sanottavaa haittaa olla, koska kunkin vähemmin tavallisen sanan löytöpaikka on tarkoin merkitty. Joka tapauksessa tämä teos on pidettävä ainoastaan valmistustyönä varsinaiseen Aunuksen kielen tutkimukseen, koska iso osa tämän murteen alaa, Salmista, Tulemjärvestä ja Vieljärvestä etelään päin ynnä Aunuksen kaupungin ympäristö, on vielä aivan tutkimatta, ja koska nämätkin koossa olevat tiedot on enimmäkseen vain sivumennen saatu.

Mitä tämän murteen itsenäisyyteen, eheyteen ja nimeen tulee, niin on huomattava, että sitä tähän asti ei ole ylimalkaan erotettu Venäjän Karjalan kielestä, niinkuin Venäläisetkin yleisesti nimittävät Aunukselaisia Karjalaisiksi. Nyt ilmestyvä kielioppi todistanee kuitenkin selvälleen, että tämä on samallainen itsenäinen välimuoto vepsän ja karjalan välillä, jommoinen vatja on viron ja suomen välillä. Suurempia paikkakunnallisia erilaisuuksia, jotka hämmentäisivät murteen eheyden, ei ole myöskään koko sillä alalla, kahden puolen rajaa, jolla minä olen liikkunut. Varsinaista murteen nimeä en kuullut koskaan Suomen puolella, mutta Venäjän puolella pitkin matkaa sanottiin sitä Livvin *eli* Livviköin *kieleksi ja kansaa* Livviköiksi, *jotka nimet tietysti ovat*

samoja kuin Ljuudin *kieli,* Ljuudikoi, *joilla pohjaiset Vepsäläiset yleisesti nimittävät murrettaan ja itseään. Yllä mainitut nimet edellyttävät pehmenemätöntä vartaloa* Liüdi *tai* Liügi; *edellistä en kuullut tämän murteen alalla, mutta jälkimmäistä ynnä siitä johtunutta* Liügiläine, -läne *käytettiin, vaikka harvemmin.*

Suoritustavasta ei liene enää tarpeellista mainita muuta, kuin että nomineista johtuvia verbejä on lyhyyden vuoksi esitetty käyttämällä ilman selityksittä samoja nimityksiä (instruktiivi-, faktiivi-, operatiivi-, essiiviverbejä) ja samoja jakomerkkejä (α, β, γ) kuin on käytetty vastaavissa kohdin Suomen kielen Äänne- ja Muoto-opissani; *tähän siis saan viitata niitä lukijoita, jotka ehkä kaipaavat selitystä.*

Tekijä.

Sisällys.

Siv.

I. Kielennäytteitä . . . 1—32.

Satuja . . . . . 3—23.

1. Metsän ottama tyttö. (Seämärvestä) . . 3.
2. Veteinen ja myllärin vävy. (Seämärvestä) 4.
3. Iivana Tuhkimus. (Seämärvestä) . . . 6.
4. Kauppamies ja hänen vävynsä. (Seämärvestä) . . . . . 9.
5. Kuinka äkäpussia kuritetaan. (Vieljärvestä) 14.
6. Tsaarin poika, paholaisen siemen. (Vieljärvestä) . . . . . 16.
7. Tsaarin pojat, jotka äitiänsä etsivät. (Tulemjärvestä) . . . . . 20.

Itkuvirsiä. (Vieljärvestä) . . . . . 24—25.

1. Miehel-menend-virzi . . . . . 24.
2. Ruuhen-loaindu-virzi . . . . . 24.
3. Mustais-virzi . . . . . 25.

Runoja . . . . . 25—30.

1. Jougamoine, alužimen Ilmoine. (Seämärvestä) . . . . . 25.
2. Kolme surua. (Seämärvestä) . . . . . 28.
3. Kussa kulta kulkenevi? (Seämärvestä) . . 28.
4. Edellisen toisinto. (Vieljärvestä) . . . . 29.

Otteita Rukouskirjasta . . . . . 31—32.

1. Iža meijän . . . . . 31.
2. Ozakkahat . . . . . 31.
3. Zapovedit . . . . . 31.

II. Sanakirja. . . . . 33—118.

III. Kielioppi. . . . . 119—194.

Äänneoppi. §§ 1—45 . . . . . 121—136.

Äänteiden merkitseminen ja käyttäminen §§ 1—18 121—125.

Vokaalit §§ 2—8.

Konsonantit §§ 9—18.

Sanojen korko § 19 . . . . . 125.

Äänteiden muutokset §§ 20—45 . . . . . 125—136.

Konsonanttien muutokset §§ 20—31 . 125—131.

Kovien konsonanttien pehmeneminen suljetussa tavuussa 20—25; muita konsonanttien heikkenemisiä 26—29; konsonanttiaineksien lisääntymistä 30, 31.

Vokaalien muutokset §§ 32—45 . . . . . 131—136.

Vokaalien muutokset päätteesen kuuluvan *i*:n edessä 32—34; muita vokaalien heikkenemisiä 35—42; vokaalien vahvistuksia 43, 44; vokaalien supistuksia 45.

Muoto-oppi. §§ 46—129 . . . . . 137—187.

Nominit §§ 46—86 . . . . . 137—160.

Nominien johto §§ 46—48. . . . . 137—146.

Substantiivien johto 46, 47; adjektiivien johto 48.

Nominien synty liiton kautta §§ 49—55 146—147.

Substantiivit 49—52; adjektiivit 53—55.

Nominien deklinationi §§ 56—74 . . . 147—155.

Sijat ja niiden päätteet 56—69; monikon merkit 70—72; taivutusluokat 73—74; taivutuskaavoja.

Komparationi §§ 75—77 . . . . . 155—156.

Laskusanat §§ 77—79 . . . . . 156.

Pronominit §§ 80—86 . . . . . 157—160.

Verbit §§ 87—125 . . . . . 160—182.

Verbien johto §§ 87—89 . . . . . 160—164.

Verbeistä 87; nomineista 88; onomatopoetisia verbejä 89.

Verbien konjugationi §§ 90—125 . . . 164—182.
Yksinkertaisen konjugationin yleiset säännöt 90—114; taivutusluokat 115, 116; taivutuskaavoja; yhdistetyt verbin-ajat 117, 118; kielteiset muodot 119, 120; refleksiiviset muodot 121—125.
Partikkelit §§ 126—129 . . . . . 182—187.
Adverbit § 126.
Post- ja prepositionit § 127.
Konjunktionit § 128.
Interjektionit § 129.

Lauseoppi. §§ 130—170 . . . . . 188—194.
Nominit §§ 130—148.
Verbit §§ 149—168.
Partikkelit § 169.
Sanojen järjestys § 170.

Lyhennyksiä

Adj. instr. = adjectivum instructivum, *kkaha*-päätteinen adj. affluentiae.
dem. = deminutiivi.
Haud., Suoj. Haud. = Suojärven Hauduvoaran kylässä, -stä.
Imp. = Impilahdessa, -sta.
itk. = itkuissa, itkuvirsissä käytettävä.
Kid. = Kidilässä, -stä.
L., Seäm. L. = Seämärven Lahti nimisessä kylässä.
loits. = loitsussa tavattava.
M. = Карельско-русскій Молитвенникъ j. n. e. (ks. Esipuhetta).
mom., v. mom. = verbum momentaneum.
n. = nominatiivi.
H. = Наказъ j. n. e. (ks. Esip.).
Nuož. = Nuožarvessa, -sta.
R. = ruotsalainen lainasana.
refl. = refleksiivisesti taipuva.
run. = runossa tavattava.
S. = suomenkielessä.
s. = substantiivi; s. qual. = substantivum qualitatis, ominaisuudennimi; s. verb. = subst. verbale, teonnimi.
Sad. = sadussa tavattava.
Salm. = Salmissa, -sta.
san. = sanasta.
Seäm. = Seämärvessä, -stä.
Suist. = Suistamolla, -lta.

Suoj. = Suojärvillä -ltä.
Tul. = Tulemjärvessä, -stä.
V. = venäläinen lainasana.
v. = verbi; v. conat. = verbum conativum, konatiivisessa merkityksessä käytetty frekventatiiviverbi; v. fact. = verbum factitivum = kaussatiiviverbi.
Vielj. = Vieljärvessä, -stä.

I. KIELENNÄYTTEITÄ.

Satuja.

1. Metsän ottama tyttö.

(Seämärvestä.)

Oli miehele da naizele seiţţei lastu. I tüttöi-lapsi tüöttih vastoi kastamah lambih; se sinne hätkestüi. Moamah sanoi kois: hänen meţţü ku ottas! I hänen otti. Nu siid enzi-päivis tarittih süvvä logoa da regeä. Häin sie oli vuottu viizi, kazvoi sie meţäs tobjaks ńeiďizeks.

Siid hänel ńeiďizel kazvoi koďilaine velli tobjakse brihakse, häi rodih meţţü-mies. Häin kävüi meţţäh ainos pišalin kel; hänelleh izä, emä küzütäh: ed-go näe meţän kävves, on sinul sizär sie? I velli sanov toatal da moamal: en minä näe ńi kedä meţäs; no min-däh tüö, toatto da moamo, etto sano minul, on meţäs sizär peittolaizennu? — Ed-go sinä ole vie tiedänüh täh aigah sai, ku on sinul sizär meţäs? — En minä tiedänüh, tämän aigoa etto sano minulleni meţţ'-miehel.

Jälles sidä, se pagin ku paistih, lähti sen ńeiďizen velli meţţäh. Kävelöv üheksä üödü puustile meţile, kuz ei linnut peäliţţi lennetä, kalad alaţţi ujuta. Üheksändekse üökse puutui ďogi-randah, jogi-rannaz lähti üläh virroin matkoamah; tuli pertti vastah, oli vereät salvas. Häin seizatui perttiņ veräin toakse, duumaiţţi, avata-go veräi, vai e' avata: olen minä kävellüh tämän aigoa nämil moaloil, en ole ńi kuz midä nähnüh, ku tämän perttin lövvin, i täs perttis ei kuulu eläjeä ńi kedä. Duumaiţţi: meńizin minä täh üökse, rodineh-go hüvä ďälgi, vai surmu rodineh?

Rubei maľittuu pagizemah, koloďďimah vereädü. Sie päi kirgai: ku maľittuu pagizet, en laske üökse, a ku et pa-

gize maľittuu, ga lasken. Häi ei ruvennuh maľittuu pagizemah, vereät avavuttih. Meńi perttin südämeh, vereät salbavuttih. N'i ked' e' ole perttis; heitti piššalin voarnah da šallun, oľi šalluz linduu. Söi leibeä palaizen ildaizeks i rubei moate. Duumaiţţi: mis kohtii minä nügöi ollen, huondeksel peässen-go täs kohtii eäres? Uinoi moata, ei varoa ńi mid' enämbi.

Vähäizen aigoa magai; rubei ţupuz vaŋgumah. Häi otti, nouzi magoamas, stauţan otti perttis, meńi, vettü toi joves i vettü likkäi vaŋgujale peäle sih ţuppuh; vähendi vaŋgundoa. Häi vie toizen kieran toi vettü da sinne likkäi; vähendi vie vaŋgundoa. Toi kolmanden kieran vettü, i heitti vaŋgundan. Uinoi moata meţţü-mies.

Nouzi huondeksel magoamas, päivü rodih valgei. Kaţahtih: ńeiďine magai rinnal šulkkuizis sovis, i uzlu tobju soboa. Lähti meţţü-mies pihal, ďogi-randah meńi, i ńeiďine tuľi jälgeh; meţţü-mies pezi silmät dai risti silmät, dai ńeiďine pezi silmät dai risti silmät. Meńi perttih järelleh i otti šallun, piššalin, lähti matkoamah koďih, ńeiďine jälles.

Tuldih koďih. Meţţü-mies heitti piššalin senţţöih voarnah da šallun, meńi briha, risti perttih mendüü silmät, dai ńeiďine risti silmät. Sanov briha: terveh toatal, terveh moamal! I ńeiďine sanov: terveh toatto, terveh moamo! Rubei toattah da moamah ńeiďizel silmih kaţţomah, itkemäh ruvettih ülen äjjäl, lattiel unohtettihes, mustamattomaks itkiettih. Briha istui lauţal da kaţţoi: hoi moamo, ei-go tämä ole minun sizär? — Se on, poigu.

2. Veteinen ja myllärin vävy.

(Seämärvestä.)

Oľ ennen mužikku, kolme-kümmen vuottu melliţteä ei voinnuh roatuttoa, päivil roadav vai, üölöil ei voi: vien ižändü kävüv volul [1]) istumah, i ken menöv üökse, jogahizen süöv.

[1]) Volu on järei parzi, kudain ratastu punov.

Tuľ' yksi briha, sanov: laskiekkoa üökse! — ižändäl küzüv. Ižändü sanov: laskemmo, kui melliťťäh menned üökse. Häi sanov: min-däh en mene? Azutakkoa, sanov, ťiskat! Ižändü menöv, pajaz azuttav ťiskat dai tuov, brihal andav. Nügöi, sanov, anna kandeleh! Ižändü i kandelehen andav.

Menöv melliťťäh se briha da išköv seinäh ťiskat; menöv pihal, tuov pihľaizen seibähän, sen seineä vaste heittäv, iťe rubiev kandeleheze soittamah. Soittav kodvaizen, ga i tulov vien ižändü, rubiev pľäššimäh. Briha vie enämbäl soittamah libuv. Anna vai, sanov, minul soittoa! vien ižändü sanov. Ed-bo voi sinä, sanov, soittoa, sormed on järiet. — Kui-bo, sanov, hoikendetah? — Pane vai, sanov, neťine ťiskoin keskeh! Häi i panov ťiskoin keskeh. Häi kui kiinittäv ťiskat, vien ižändü voŋgienduv [1]) ülen äjjäl. K' ottav pihľaizel seibähäl pergoa, ku pergi, pergi ülen äjjäl: nügöi, sanov, peästä, en lienne enämbi tulemah melliťťäh. Häi i peästäv, i lähtöv eäreh vien ižändü, iťe sanov lähties: vota, ga tuled ńeľľeä-tostu virstoa tajemba, siit, sanov, heŋgen heität.

Briha i lähtöv eäreh huondeksel, menöv perttih: ei enämbi, sanov, tule nügöi se. Päiv' ollah-gi siit perttis, toizeks üökse mennäh-gi melliťťäh, jo e' enämbi melliťť' azetu. Melliťťü-ńiekal on tütär, ottav sen brihan tüttäreh kodavävükse.

Melliťťü roadav, enämb' e' azetu ńi kos. Roatuttav jo kümmene vuottu, ei ruohťi ńi kunna kävvä ńeľľeä-tostu virstoa tajemba briha. Muťoi i rubiev pürrittämäh kolmenkümmenen virstan peräh; häi ei ruohťi lähtie, varoav: lähtenet, sanov, jallai, muťoil, ga lähten ližäks. — On-häi, sanov, hebuo hüveä, läkkä hevol. Sulhaine sanov: en lähte, lähtened jallai. — Läkkä jälgimäi, sanov, hod jallai.

I lähtietäh jallai, mennäh puoľi matkoa, muťoil sanov: ku mennemmö ńeľľän-tostu virstan peäh, siit tulov vien ižändü minuu süömäh; ku mennet peäliťi ńeľľäs-tostu virstas, askelen polgenet, siit, sanov, sih i viruttai, helmad nosta

---

[1]) Eändämäh rubiev, voŋgumah.

kaglas-sai, siit, sanov, minä peäzen süödävännü. I mennäh ńeľľän-tostu virstan peäh, vai askelen polgov peäliţi neľľästostu virstas, vien ižändü i karahtah: ah, sanov, i puutuit täh, sanov, süödäväks! Muţoi sellälleh i ţäjjähtäh, helmad nostav kaglas-sah, sulhaine sanov: ota toas, sanov, süö! Ḥäi sülgöv vien ižändü: peäzit, sanov, zloďei süödävännü! Siid eäreh i lähtiettih.

3. Iivana Tuhkimus.

(Seämärvestä.)

On enne tsoari; tsoaril oli kolme poigoa, nuorin oli Iivan Tuhkimus. Kuţţuv pagan-tsoari voinal vańhimoa poigoa; tsoari itköv, žeälöiţţöv poigoa: poigu menöv dai vägi mennäh! Tüöndäv ülen äjjän vägie. Mennäh pellol väjen ker; pagan-tsoari i vie e' ole siit, hüö moate i viertäh kai vägi. Iivan Tuhkimus i lähtöv sinne pellol, menöv, ga kai moatah. Hä' ei nostata, üksinäh allav riehkie, kaiken väen riehk' üksinäh pagan-tsoarin dai lähtöv eäreh koďih. Tulov koďih dai päţil vieröv. Nostah vägi, ga kai tapettu: vikse, sanotah, N'umal meis toaţi tapoi. Koďih i tullah eäreh väjen ker.

Tossu peän toizen pojjan kuţţuv pagan-tsoari, vie enämbän vägie andav toattah, i mennäh sinne opaď pellol. Mennäh, ga pagan-tsoari e' ole siid opaď, moate i viertäh. Iivan Tuhkimus opaď i lähtöv; menöv, ga moatah opaď. Häi kaiken väjen üksinäh riehkiv pagan-tsoarin i lähtöv koďih, päţil nouzov tulduu. Nostah magoamaz vägi sie, ga kai pagan-tsoarin vägi tapettu. Vikse, sanotah, N'umal meis toaţi tapoi. Dai lähtietäh koďih.

Kolmanden peän kolmanden pojjan, sen Iivan Tuhkimuksen kuţţuv. Izä sanov: poigoa e' olis žeäli, vai vägie on žeäli, vägie äjjü menöv. — Äjj'-go pidäv, poigu sanov, vägie; ei pie ń' ühtü, sanov, minul; anna, sanov, häkki minulleń da veiţţi. Häi häkin da veiţen andav. Läkkä, sanov, toatto tanhuol minun ker! Ottav häkin tappav, sen nülgöv,

järelleh kattav nahkal, puhaldav, häkki elävüv järelleh. Nügöi, sanov, neţe häkki ku möŋgümäh ruvennov, veiţen peäs veri vuodamah, ota veiţţi kädeh, nouze häkil selgäh; kunna häkki veättänöv, sinne i tule.

Da iţe lähtöv, menöv pellol, pagan-tsoarin vägi jo vuotetah; häi kui üksinäh menöv, kaikki riehkiv üksinäh dai lähtöv ielleh: lähten, sanov, moadu kaţţomah. Menöv seppäh üöks: azu veľľi, sanov, minulleńi kośťeľ[1]) da miekku. Dai lähtöv azumah; loaďiv kolmes-kümmenes puudas kośťelin. Menöv pihal Iivan Tuhkimus; ku lükkeäv kośťelin üläh, ńiškan painaldav, kirvottav ńiškal, kośťeľ i keskel katkenov. Ei tämä ole minun kośťeľ, sanov; minul azu üheksäs-kümmenes puudas kośťeľ. Loaďiv üheksäs-kümmenes puudas kośťelin. Nügöi, sanov, tämä on minun kośťeľ. Dai miekan azuv. Menöv perttih, azuv eläveä vettü butilkkan: nügöi, sanov, anna nenet toatal, kui tullov. — Hüvä, sanov, annan. Dai lähtöv ielleh.

Menöv linnah, menöv taloih, küzüv: midä kuuluv teän linnah? — Ei kuulu ńi midä, sanotah, vai kuuluv: tsoarin tütär pidäv süödäväkse kolme-peälizel zmial. Kaţţov, ga soatetah süödäväks; viedih rannal, iţe eäreh i tuldih koďih. Iivan Tuhkimus sinne i meńi; meńi, ga rannal istuv ńeiďine: midä, sanov, istut da itket? — Itken, sanov, tuodih zmial süödäväks. Kaţţov, ga tulov zmia järves päi; häi kadaimättähän toakse i juoksov Iivan Tuhkimus. Zmia sanov: enne, sanov, tuodih üksi mies, nügöi on tuodu kaksi miestü süödäväkse; üksi on, sanov, Iivan Tuhkimus moal varattavoa muidu ńi kedä en varoa, dai sen ker on kohti väet.[2]) Iivan Tuhkimus tuli sih-gi; ku iški kośťelil, kai kolme peädü poikki mendih; ńeiďizel sanov: mene koďih nügöi.

Tossu peän toine ńeiďine vijjäh sinne süödäväkse. Iivan Tuhkimus jällez menöv: midä, sanov, hüvä ńeiďine itket? — Itken, sanov: kuuzi-peälizel zmial tuodih süödäväks. — Älä ¡tke, sanov; kaţţov, ga tulov zmia jo; kadai-mättähän toakse i juoksov. Enne, sanov, tuodih üksi mies süödäväkse, nügöi

[1]) Raudaine savakko. [2]) Ühten verdu vägie.

kaksi tuodih; üks' on Iivan Tuhkimus moal varattavoa, dai sen ker on kohti väet. Ku išköv miekal, kai kuuzi peädü poikki mennäh. Nügöi, sanov, hüvä ńeiďine, tuled-go muţoiks minul? — Tulen, sanov; anna, sanov, ńimehine koľţţaine iţţes. Dai andav.

Menöv tsoarin tütär koďih: toatto, sanov, minul svoaďbo roih nügöi. — Kenen ker roih svoaďbo? — On, sanov, Iivan Tuhkimus. Dai pietäh svoaďbo.

Andav miekan da kośťelin sundugah Iivan Tuhkimus, lähtöv guľaiţţemah. Tulov pagan-tsoari gośťih: minä olen, sanov, hänen veľľi, muţoil sanov. Gośťittav hänen siit. Ozuta, sanov, miekkoa da kośťelii. — En ozuta, sanov, kield' ozuttamas. — Ozuta, sanov, veľľel. Häi i ozuttav. Pagantsoari vajehtav miekan da kośťelin, ned ottav, omat panov siah. Tulov Iivan Tuhkimus guľaiţţemas päi: ozuta, sanov, miekkoa da kośťelii. Ozuttav-gi. Söid-gi minun, sanov dai lähtöv eäreh Iivan Tuhkimus. Enämbi, sanov, minuu tunne ńi tijjä älä! Menöv palaizen, ga tulov pagan-tsoari vastah; ku išköv miekal peädü, Iivan Tuhkimuksel peä poikki menöv. Dai moah panov.

Toatalleh rubiev häkki möngümäh, veiţen peäz veri vuodamah; häkil selgäh nouzov dai lähtöv ajamah. Menöv seppäh üökse: etto-go minun poigoa nähnüh? sanov. Näimmö, sanov, vie, sanov, jätti eläveš vettü butilkkan, käski sinul andoa. Butilkkan ottav dai lähtöv ielleh ajamah. Ajav palaizen, ga rubiev häkki kaivamah moadu, da iţe rubiev kaivamah; tulov peä-kuľľušku. Opaď i rubiev kaivamah häkki, kaivoi, kaivoi; tulov tuuššu. Eläväl viel valav, i nouzov kapsahtah: ah, hätken i magain! sanov. Vie hätkembän moannuzit, k' e' olluz minuu. Muutah hevoks Iivan Tuhkimus: mene, sanov, pagan-tsoaril müö, kolme-sadoa ota, da suiţţii älä müö.

Meńi, pagan-tsoari guľaiţţov: müöd-go hevon? sanov. Müön, sanov. Äjjäń-g' otat? — Kolme-sadoa otan, sanov. Suiţţii ei-bo ńi annettu, hevon osti. Meńi perttih pagantsoari, emändäl sanov: minä hevon ostin. — Ostit, sanov, ga se hebo pidäv tappoa. Käsküläine i menöv kaţţomah

hebuo, hebo ďeävi paginan: ku tuldaneh tappamah, ezmäine kerd' iškietäh landehis, sinä, sanov, peredńiekk' ojjenda; siid veri-pizar pakkuv peredńiekkah, se lükkeä saduh. — Hüvä, sanov, lükkeän. Dai tulov tappamah; veri-pizar peredńiekkah i hüppeäv, sen saduh i lükkeäv.

Tossu peän lähtöv tsoari guľaiţţemah, menöv saduh, ga ülén ţoma duubu kazvanuh. Menöv perttih, emändäl sanov: ülen ţoma duubu on kazvanuh saduh mejjän. — Se pidäv, sanov, leikata. Menöv käsküläine kaţţomah duuboa, duubu ďeävi paginan: ezmäine kerdu ku iškietänneh, lastu hüppeäv sinul peredńiekkah, se lükkeä, sanov, jogeh. Tullah-gi leikkoamah; išköv ku ezmäizen kieran, lastu hüppeäv peredńiekkah, sen jogeh lükkeäv.

Tossu peän menöv tsoari guľaiţţemah jogi-randah; ülen ţoma linduine on joves. Neţen jo, sanov, minä taboan. Koaloi, koaloi jogeh kaglas-sah, linduine i pörähtih lendoh, muuttih mužikaks; miekan otti da kośťelin: ed enämbi, sanov, minuu tapa, sih loppih! Ku polttav miekal, peä kahtekse menöv, da jogeh tüöndäv. Menöv perttih, tsaritsan ku taboav sorkkis, ku išköv laťettu vaste, kai paskakse menöv. Da käsküläizen muţoiks ottav.

D' enämbi ole ńi mid' ei.

4. Kauppamies ja hänen vävynsä.

(Seämärvestä.)

On enne, näet, kupsu. Kupsu lähtöv guľaiţţemah; menöv, papp' ajav lastu ristimäh, poigoa; tulov ukko vastah, kupsal sanov: netän lapsi roiheze sinul vävüks. Häi duumaiţţi sen tappoa lapsen, hävitteä, sanov: müöttö-go lapsen? küzüv toatal da moamal. Hüö enzmäi sanotah: emmo müö, sanotah, aino-lastu. Häi sanov: ottoad mi tahto, müögeä! Sanotah: kolme-tuhatt' andaned, siit, sanotah, müömmö. Siid häi i ďeńgad andav dai ottav lapsen eäreh. Ajav palaizen kazakan ker jogi-randoa müö, käsköv kazakal puuz vesteä karttaizen, karttaizeh käsköv panna lapsen sen, jogeh lükätä. Dai iţe lähtöv eäreh koďih.

A siid on alemba meľľiţţü; meľľiţţ' azettuv. Ižändü menöv, ga sie karttaizen ker lapsi. Ottav sen lapsen pojjaks, sanov: minul poigoa e' ole ńi miittumoa. Siid häi kazvattav sidä seiţţemeh-tostu vuodes-sai. Tulov se kupsu gosťih sih meľľiţţü-ńiekkah; küzüv: mi-bo neţe brihoi on sinulles? Vastoav: lövvin meľľiţäs; kolme-kümmen vuottu ei azetelluhes meľľiţţü, a siid azetui; meńin, ga karttaizen ker lapsi, sen minä otin, sanov, iţelleńi pojjaks. Kupsu se duumaiţţi: neţe on minun pandu karttaizeh; sanov: müöd-go brihan? — En müö, e' ole minul poigoa. Häi sanov: ota mi tahto, müö! — Kolme tuhattu andaned, ga müön. Häi ottav da ďeńgad andav dai kirjaizen kirjuttav koďih emändäh: kui terväh tullov briha kirjaizen ker, muga terväh i tappoa. Kirjaizen andav, dai lähtöv briha.

Menöv puoleh välih, tulov starikku vastah: ozuta, sanov, kirjastu! Häi sanov: en ozuta minä, miks ozutan? sanov. Häi sanov: ozut', en minä pahoa tahto sinul. Häi ottav da ozuttav kirjaizen. Ku ozuttav, starikku net sanad hierov eäreh: kui terväh tulov, muga terväh tappoa; sil sial kirjuttav: kui terväh tullov briha, muga terväh i venţţah soattakkah emändü tüttären ker. Häi ku menöv, dai venţţajjah.

Tulov koďih kupsu jällel päi, küzüv emändäl: jo-go tapoit sen brihan? Häi sanov: midä tapoin, sanov, kui tüöńit kirjaizen: kui terväh tullov, muga terväh i venţţah soattoa. Häi sanov: kui kirjutin? sanov; midä tühjeä pagizet? sanov. A emänd' ottav dai kirjaizen tuov. Rubiev lugemah kupsu kirjastu, muga i on kirjutettu: kui terväh tullov, muga terväh i venţţah soattoa. Hä' iškövkäzii iţţiedäh vaste: vikse minul on, sanov, mieled liikuttu kirjuttaes; nügöi, sanov, ei mid' azuo, pidäv eleä. Häi duumaiţţi kupsu se: mene, sanov, toizih maih, neńgoizeh i neńgoizeh linnah, vävülleh sanov; küzü, sanov, minulleń min verd' on ďeńgoa.

Häi i lähtöv; menöv, menöv, astuv toizeh linnah. Hänel i küzütäh: kunna sinä mened, hüvä briha? Häi vastoav: neńgoizeh i neńgoizeh linnah. A hüö sanotah: äjjü on sinne mennüttü, vähä on sie päi tulluttu. Häi vastoav: pidäv oppie mennä. — Ku mened sinne, küzü, sanoţah, kaivo

kuivi meile, siid linnas tietäh, kui vezi nouzov järelleh. — Hüvä, sanov, voibi küzüö. Dai lähtöv ielleh.

Menöv toizeh linnah; opaď i küzütäh hänelleh: kunna sinä menet? — Neńgomah i neńgomah linnah, sanov, menen. — Äjjü on sinne mennüttü, vähä on sie järelleh tulluttu. — Pidäv oppie, sanov, mennä ga. Hüö sanotah: ku menet, sanotah, küzü, meil, sanotah, kuivi, sanotah, tammi; küzü, siid linnas tietäh, kui lehtet kazvav. Häi sanov: hüvä; voibi, sanov, küzüö. Dai lähtöv ielleh.

Menöv eräheze linnah; küzütäh: kunna sinä menet? — Menen, sanov, neńgoizeh i neńgoizeh linnah. — Äjj' on sinne mennüttü da vähä on sie tulluttu. — Pidäv oppie, sanov, ga. — Menet, sanotah, ga küzü, meil, sanotah ambaris avaimet kavottih kolme vuott' aigoa, ńi mil emmo voi peästä; siid linnas tietäh, kunna soadih. — Hüvä, sanov, küzün. Dai lähtöv ielleh.

Menöv ehätükseh; mužikk' ehättäv ilmaizen eän: kunna menet? küzüv. Häi sanov: neńgomah i neńgomah linnah menen. Häi vastoav: eän kaiken täz ehätteľin, ainos sinne menöv rahvastu, sie päi tule ďeďiinöi ei järelleh. — Mi roďineh, sanov, pidäv oppie. — Menet, sanov, ga küzü, kui minä peäzen ehätüksez eäreh. Häi sanov: hüvä, voibi küzüö. I lähtöv ielleh.

Menöv sih linnah, kudamah hänel pidäv. Menöv, ga ülen suuŕ' üks' on koďi, ńeľľi perttii on peälekkäi; ülimäzes perttis muţoi kaţţov ikkunas peäl päi. Kaţţov, ga Veńan moadu on briha, tunnustav. Küzüv: kugalaine olet, hüvä briha? — Olen, sanov, Veńan moadu. — Tule vai tänne! Häi i menöv sinne ülähäkse; muţoi sanov: midä kävelet teä? Häi vastoav: kävelen neńgomoa i neńgomoa ďieluo, neńgoine i neńgoine kupsu tüöndi, käski küzüö täz linnas: min vastah on minulleńi ďeńgoa? Häi sanov: ga minun sulhain' on ülimäine koroli täl linnal, nügö' on, sanov, ujiezdas, eluo tuomas; sinä, sanov, ńevvo minulleńi, midä pidäv küzüö, minä üöl küzün, minä olen se-žö tejjän moadu; sinä ota, sanov, listu bumoagoa da karandiššu, midä minä küzünen, net sinä kirjuta. Händäh panov sundugah, brihoa.

Tulov sulhaine koďih-gi: täz on, sanov, Veńan duuxxu. Muţoi vastoav: iţe toit, sanov, mies, šokas. — Olgah, sanov, pane süvvä! Süöv, ga: loai posťeľi! sanov. Loaďiv posťeľin sundugan peäl, i viertäh moate.

Moatah kodvaine, ga muţoi nostattav sulhastu: nouze vai, sanov, eäreh, minä unen näin;¦ neńgomal i neńgomal kupsal, sanov, min vastah on ďeńgoa? — Hoo! sanov, mi on moal ďeńgoa, hänel on puolen vastah. Opaď i uinuov sulhaine.

Järelleh i nostattav muţoi: opeät, sanov, unen näin: neńgoizes i neńgoizes linnas kaivo kuivi, sanov. Häi vastoav: paganoissah on valettuheze kaivon peäl; pidäv, sanov, kolme pappii ottoa da moľeiben pideä, dai kaivoh vezi nouzov. Briha sie i kirjuttav sundugas. Opeät sulhaine i uinuov.

Opaď i nostattav muţoi järelleh: nouze vai, sanov, unen näin opaď. Häi i nouzov-gi: on sinul, sanov, uńii ainos; midä näit? sanov. Näin, sanov: neńgoizes i neńgoizes linnas tammi kuivi, sanov. Häi sanov: sih on, sanov, ńeidine lapsen soannuh, sen on tappanuh, sih tammin juuril moah pannuh; sih pidäv papp' ottoa, moľeiben pideä da moat kaivoa tammin juuril, dai lehtekset kazvav järelleh. Opäď i uinuov.

Opäď i nostattav: nouze vai, opäď unen näin. — Midä näit? sanov. Neńgomaz i neńgomaz linnas aitan avaimet kavottih: kuz ned ollah, tieďďed-go? Häi sanov: minul ollah kormańis ned avaimet. Opäď uvvessah i uinuov.

Nouze vai, sanov, unen näin. — Midä näit? sanov. Neńgomaz i neńgomas kohtas on ehätükses mužikku; mil voibi häi peäst' eäreh? — Ken, sanov, viesťin viennöv ezmäizeks, hänel sanokkah: [1]) ńimeh Ižän i Pojjan i Pühän-Heńgen, amiń, [1]) dai tüöndäkkäh venehen ńokas eäreh, hušкakkah venehen, siid i peäzöv, toine ilmaizeks igeä ehättämäh. — Nügöi sanov: kunna-bo sinä huomei menet, miez

[1]) Tämä lausuttiin venäjäksi, mutta minä otin sen sijaan aunukselaisen käännöksen kirjasta: Карельско-русскій Молитвенникъ.

armas? — Menemmö, sanov, neńgoizes i neńgoizes linnas on kolme puţţii kuldoa, menemmö, sanov, ńiidü tuomah, roih üheksikse suutkii siid ďieluo. Muţoi küzüv: kuz-bo sinun heńg' on? — Heńg' on minun: neţis on-häi oţas kivi, kiven südämez on, sanov, sundugu, sundugan südämez on škatuli, škatulin südämez on lindu, linnun südämez on jäiţţü, jäiţän südämez on, sanov, minun heńgi; kiven peäl on-häi miekku, miekal kivie, sanov, iškie vai, siit kivi murenov, dai minun heńgi puuttuv.

Huondeksel nostah dai lähtietäh ţorttad eäreh. Muţoi i nostav brihan sundugaz eäreh; süöttäv, juottav hänen siit: läkkä nügöi, opimmo heńgie soa'. I mennäh kivel-lüö, ottav miekan briha kädeh; ku iškövkivie, kivi kahtekseţhalgenov. Ottav, sundugan murendav dai škatulin murendav, škatulin südämez ottav linnun, linnun südämez ottav jäiţän. Ottav jäiţän, ga hoavoav vai polgie, ţorttu i lendäv sih: ah, sanov izmeńid-gi minun! Briha i polgov jäiţäl-gi, sih ţorttu i lańgenov-gi. Läkkä nügöi, sanov, perttih! muţoi sanov brihal.

Mennäh perttih, elot kannetah venehize, kolme venehtü pannah eluo; lähtietäh ajamah, mennäh ehätükseh. Jeďiinöi ei tulluh järelleh päi, sanov ehättäj, üksi sinä vai tuľit. Midä-bo, sanov, minun ďielol? Sanov: ken tullov ezmäizekse ehätettäväks, istuta venehen peräh, ńokaz veneh jähkeä, sano, sanov: ńimeh Ižän i Pojjan i Pühän-Heńgen; siit sinä i peäzet. Dai lähtietäh ielleh ajamah.

Mennäh toizeh linnah. Linnas siit sanotah: äjjü meńi sinne, üksi sinä vai tuľit; midä-bo, sanotah, mejjän avaimil? — Avaimet, sanov, täs kormańis. — Ota, sanotah, eluo mi ţahto, ku toid avaimet. — Ei pie, sanov, eluo; on eluo minul külläl. Dai lähtietäh ielleh.

Memäh eräväze linnah: äjjü, sanotah, sinne meńi, ďeďiinöi ei tulluh, üksi vai sinä tuľit; midä-bo, sanotah, meän tammil? — Tammil on, sanov, ńeidine lapsen soannuh, sen tappanuh, tammin juuril moah pannuh; moat kaivakkoa, sanov, eäreh, papp' ottakkoa, boľban pajatuttakkoa, siit tammih lehtet kazvav. Da iţe lähtietäh ielleh.

Ajetah eräväze linnah, mennäh linnah, ga: äjjü, sa-

notah, meńi sinne, üksi sinä vai tuľit; midä-bo, sanotah, mejjän kaivol? — Teän kaivol, sanov, paganoissah on valettuheze kaivon peäle; ottakkoa, sanov, kolme pappii, boľbanat pajatuttakkoa, dai kaivoh vezi nouzov. Lähtietäh ielleh.

Mennäh omah linnah. Mennäh randah, ga muţoi brihan ikkunas kaţţov: kaţo vai, sanov, toatto, minun sulhaine tulov. — Kui tulov? sanov: ei sie pidäs tulla hänel. — Minun sulhain' on, sanov. Dai tuľi perttih. Kupsu sanov: kui sinä peäzit sie? — Mies, sanov, joga sias peäzöv. — Äjjü-g' on minul ďeńgoa? sanov, sanottih-go? — Sanottih, sanov, min vastah on moal ďeńgoa, sinul on puolen vastah. Se-häi, kupsu vastoav. Kuz-bo sinä, sanov, neńga ďeńgoa otit da eluo? — Oľis ďeńgoa moal, vävü vastoav. Kuz on? kupsu küzüv. Oľis, sanov, neţie ehätüs, ehätüksen tagoa oľiz ďeńgoa tukku, mene tiďďä, mi tuhanzii. — Lähten, sanov, minä ďeńgoa tuomah.

Dai lähtöv ajamah; menöv perevozah, ga mužikk' istuttav venehen peräh, ńokaz jähkeäv venehen, iţe sanov: ńimeh Ižän i Pojjan i Pühän-Heńgen, amiń; ehätä sinä nügöi igä kai täs! Häi sih i ďeäv, a mužikku lähtöv eäreh koďih.

5. Kuinka äkäpussia kuritetaan.

(Vieljärvestä.)

On sie ukko da akku; ukol da akal on üksi poigu. I toatto da moamo kuollah mollei. D'eäv heile ďeäďü; eriže ollah ďeäďän ker. Briha tahtov najja; on ńeiďine ülen hüvä, da paha-tabaine. Briha pakiţţov ďeäďälleh blahoslovenjoa, a anna ei ďeäďäh, tahto ottoa ei. Briha neţe ühtélläh ottav, dai venţţah hüö mennäh i svoaďbu pietäh hüö juuŕi hüvin. Lähtietäh kodoilah [1]) püörittelemähäz. Kois lähties druškalleh sanov briha: vaľľasta hebo toraţţu goaŕu, pane kirves korjah, sanov, hevon vaľľastaes.

[1]) Muţoin kod'ih.

Ajetah hüö puoleh välih, i puolez väliz on mägi. Ajetah mägeh, hebo i toravuv mäen alle. Kirvehen korjaz ottav dai hevol peän i leikkoav, muţoin i valastav korjah. Muţoin ker jeähäh dorogah, a svajoveh ielleh i mennäh. Mennäh, toattah da moamah küzütäh: kunne-bo jäi väü, tütär? Vastatah: muţoi i ďäi korjoa ďälles vedämäh. Toattah ottav koń(u)šis parahan hevon dai tüöndävb väülleh da tüttärelleh vastah. Hebo valastah dai tullah toattah luo da moamah luo. Süvväh, juvvah kai siid, tütär da väü toattah luo gosťitetah. Dai lähtieh eäres.

Sulhaizen koiz eletäh ńedäli toine jo. Briha ehtäl tulov, stuulal istuh, muţoileh laskettav: jaksa jallad eäreh! (A enne päi mužikan palkkoav sulhaine dai loukon lageh käsköv kaivoa i sinne mužikan panov laen peäl i andav hänel kirvehen da pleťin da kunutan). Vie keńgäd jallaz eäreh! Muţoi sanov: meţän hašku! Jalgoi jaksamah-go tuľin sinul? I sulhaine neţe laskettav: anna Hospoďi, sanov, pľeťťi! Pľeťťi laez i kirboi; mužikku, kudain oli sie, laen peäl lükkäi; i sulhaine vähih heńgih lüöv muţoin, pezöv kaiken. I uvvessah istuh stuulal sulhaine: vie, sanov, keńgäd jallas! Muţoi sanov: ga en-häi keńgii vedämäh tulluh; hot tapa, g' en vie. Sulhaine opaď laskettav: anna, sanov, Hospoďi kunuttu! sanov. I kunutal opaď davai lüömäh muţoidu, davai lüömäh; lüöv, lüöv, laťťiel kai väzündäs-sai pezöv. Kolmanden kerran istuh stuulal, muţoileh laskettav: vie keńgäd jallaz eäreh! Muţoi laskettav hänele vastah: en vie keńgie jallaz, hot tapa, sanov. Sulhaine laskettav: anna Hospoďi kirves! I mužikku laez loukoz lükkeäv kirvehen. Häi i ottav, küńńüksel panov muţoil peän i leikata tahtov. Muţoi laskettav: hot juota hattar-viet, liennen kuundelemah, älä vai leikkoa! No häi ei ńi leikkoa peädü, i ruvetah hüö elämäh hüvin siid.

Eletäh, ollah min-go vastah; ńedälii puoli-kümen menöv heil aigoa. Hüö i lähtieh opaď kodoilah gosťih. Sie on kaksi vävülöi toizii, ühteh kai kolme roitahaze anopelluo. Hüö i kaikin kolmei veseldütäh vävüd i kiistietäh gorń(i)ţas. Päţţi on, ľežantkan-päţţi lämmäs. Vańhin vävü sanov: mi kiisteä! Paremb' on savoin rubľin kihl' iškie. D'eń-

gat tukkuh i pannah, kolme sadoa. Vańhin vävü muţoin kuţţuv gorńiţţah, muţoileh laskettav: lükkeä kai sovad lämbiejäh päţţih, vai ristu kaglah jätä! Muţoi vastoav: meţän hašku! Süöttö da juotto da vie kuroažittokseh; soboa on sadah rubľah peäl, i vie net päţţih lükätä käskettö! Hä' ei ńi lükkeä, eäreh i lähtöv.

Toine i kuţţuv toizen muţoin, iţţeh muţoin kuţţuv. I toine sidä-že müö ei lükkeä päţţih sobii, eäres i lähtöv perťiz rapsahtah.

I kolmas kuţţuv muţoin perťťih, sih gorńiţţah, laskettavbi: jaksai da lükkeä sovat päţţih! Häi ottav da jaksah, sovat päţţih i lükkeäv, ristan vai jättäv kaglah. I sulhaine ottav deńgat, kai kolme sadoa; hänen muţţoih, näit, kuuľi sanan, toized ei kuultu. I toizet svajakaksed vie ţetverťťi viinoa ostetah, neńgomaks ku opasti muţoin. Se ühtez juvvah da lähtieh koďiloih kai.

Dai se soarnu sih lopeh.

6. Tsaarin poika, paholaisen siemen.

(Vieljärvestä.)

On sie tsoaŕi da tsoaŕin muţoi. I tsoaŕi lähtöv kolmekse vuottu toizeh ľinnah, lähťies sanov: k' ed voinne poigoa tulemale soah', peä leikat' eäres. Häi i jumaloin edeh menöv, moľih ehtännü: anna Hospoďi poigu! I toss' ehtännü moľih, i kolmandenn' ehtännü moľih: k' ed andanne Hospoďi poigoa, hot ţorttu siemendü vaţţah pańis. I tulov ülen hüvä briha: minä, sanov, pańizin sinule siemenen vaţţah, sanov. — Panet, ga, sanov, tule, sanov. — Minä tulienn' üönn' i tulen, sanov, kesk'-üön aigah, vai tulgah käsküläine vereädü avoamah, konzu vereädü plikahuttanen.

Häi i tulov, vereädü plikahuttav, i käsküläine avoamah menöv. Tulov i käsküläine, juoksov tsoaŕin muţoil-luo magavu-sial i sanov: kaţo, sanov, mado tulov, kaheks-ńiekan parren ďärevütteh, süldü pitkü! A muţoi ńi kunne paeta ei ehťinnüh, mado ründähil tuľi, suud' andoi dai eäreh i lähťi.

No hänelleh rubei vaʒʒu kazvamah tsoaŕin muʒoil. Mi aigoa mennöv, vuvven kaudehet, siid häi lapsen i soav, pojjan. Poigu brihaʒʒuizeks i kazvav ďońgöi tobjaks.

Brihaʒʒu i lähtöv pihale kävelemäh, toizien brihaʒʒuloin kera hüppimäh rubiev; hüppies ku lükitäh kivie, petties i puuttuv lesken-akan ikkunah kivi. (Pete vedäv ikkunah, a häi lükkeäz mujjal). Lesk'-akku laskettav: tsoaŕin poigu, ʒorttan siemen, lesken-akan ikkunoa murendamah tuľid! Koďih i lähtöv brihaʒʒu, moamah luo menöv, moamalleh sanov: miz minä roďinuhez olen? Lesk'-akku neńga sanov: tsoaŕin poigu, ʒorttan siemen. Moamah i laskettav: mene tiďďä lesken-akan paginoi.

A poigu neʒe i lähtöv tossu peän kävelemäh pihal, i tossu peän išköv kivel ikkunoa, i lesk'-akku sanov: tsoaŕin poigu, ʒorttan siemen, miksi tossu peän ďo-nügöi tuľid ikkunoa murendamah lesken-akan? Brihaʒʒu koďih i lähtöv opaď, moamalleh sanov: miz minä roďinuhez olen, min-däh sanov minul lesk'-akku neńga? Moamah ńi miitutt' ei virkka.

Häi i lähtöv kolmandennu peän hüppimäh i sidä-žö müö išköv ikkunoa kivel. Lesk'-akku sanov: eh, sanov, tsoaŕin poigu, ʒorttan siemen, kolmandennu peän ikkunoa tuľid murendamah minun! Häi koďih i lähtöv brihaʒʒu moamah luo, moamalleh sanov: miz minä roďinuhez olen? I moamah i sanov: neńgoine i neńgoine ďielo oľi: kolmekse vuottu lähťi toizeh linnah toatto, lähťies sanov: poigoa k' ed voinne tulemale soah', peä leikat' eäres; i minä, sanov, moľimmoh kolmed suutkad, i roďinuheze minul miituttu ei, jälgimäin minä sanoin, što: hot ʒorttu siemenen paŕis! Siid minule i vaʒʒu rubei kazvamah, i sinä roďiittoh.

Siid häi i rubei pakiʒʒemah blahoslovenjoa moamalleh, moamah blahoslovenjoa hänel anna ei; häi kaikelleh pokoroiʒeh, siid ďälgimäi i andoi blahoslovenjan moamah.

Lähtöv moamah blahoslovihuu spoasale puuttumah. Menöv neńgomah namasťerih, vie nügöi on kuus-kümen süldü keskie, namasťerih ei laskie, manoaxad kirrutah: midä tuled namasťerie prelesťimäh, tsoaŕin poigu, ʒorttan siemen? Itkun häi i loaďiv, manoaxxu i tulov hänel-lüö paginal, händü

i nevvov: mene toizeh namasťerih, toizes manasťeris tietäh kunna pidäv sinun mennä Spoasale puuttumah.

Häi ielleh i lähtöv toizeh namasťerih; menöv toizeh namasťerih, üheks-kümmen süldü keskie ďeäv, manoaxat sanotah: midä tuled namasťerie prelesťimäh, tsoaŕin poigu, ţorttan siemen? — laski' ei. Häi i loaďiv itkun, kolmed suutkad itkövb, i händü i tulov namasťeris nevvomah manoaxxu: mene ielleh; neŋgomah i neŋgomah namasťerih Spoassu kävüv, i siid sinuu nevvotah, kui pidäv Spoasale puuttuo.

Menöv sinne; i Spoassu kolmed suutkad ei tule namasťerih jo, i ruvetah manoaxad pagizemah keskenäh: mindäh Spoass' ei kävü kolmed suutkad namasťerih? Manoaxxoa kolme lähtöv namasťeriz ümbär eţţimäh, midä on joadosťii namasťerih tulluh. N'elľänzil suutkil Spoassu kello-jalgoih menöv, kelloh išköv, i iguumin namasťerin kello-jalgoih menöv sinne Spoasal-luo i Spoasal häi küzüv: neŋgoine i neŋgoine miez on, Spoasale puuttuo tahtov. I Spoassu nevvov iguuminal, što: neŋgomah i neŋgomah linnah käskiekkeä händü; linnah mennövbi, linnaz on leski, i leskeh puuttuokkah, leski händü nevvov.

Häi menöv linnah sinne leskel-lüö; leskel küzüv: auta peästeä minuo Spoasale puuttuo; kui minä voin Spoasal puuttuo? Lesk'-akku sanov: äjjü ďiel' on puuttues. Leskelakal on sulhaine, i lesken-akan sulhaine ţorttan kere ühteh stolah kävüv aiven. Lesk'-akku sen brihan ottav dai sundugah panov perzien al iţelleh. Üökse i tulov koďih sulhaine. Häi gosťittav, süöttäv, juottav sulhaizen kaiken, sulhaizel sanov: vot neŋgoin' i neŋgoine miez neţil puťil roďinuhez on i tahtov Spoasale puuttuo. Kuz-bo hänen on naďpissi? Ku voinned soah' naďpisin, ühtele posťelil moate rubien. — Ühtel posťelil moate ruvenned, minä naďpisin soan, kus taht' olgah. I häi pakiţţov käen poďpiskah, i häi i käen andav poďpiskah. I ruvetah moate.

Huondeksel nouzov sulhaine, i hänel troikku hebuo pihah tulov; lähtöv i brihal käsköv: tarttu toaks päi kannoil! Naďpisie soamah ottav brihan iţţeh ker. Mennäh sinne;

i häi i sanov ţorttal, kaikkii vaŋhimale kuomalleh. Häi i stolan loaďiv i süvvä i juvva loaďiv kaiken jütüttü külläl; kedä on ţorttan käen-alovehtu, kai kuţţuv stolah. I häi rubievbi küzümäh kaikil: kel on neţe naďpiss? Puţitaheze kaikin: minul e' ole. Kaksi miest' ei ńi vojja puţţiekseh lujah. I otetah, kiistämäh hüö ruvetah kahtei vastai. Üksi sanov: minä en pannuh, sanov, siemendü, minä käin küzümäh. A toizele sanov: minä küzüin, a sinä käit panemah. Kudai käi küzümäh, händü i peästetäh eäreh i tostu otetah muokata, kudai paŋi, kohtustutti. Händü kaikelleh lüvväh, a ühtelleh ei anna naďpisii šokas. I kümmene regie koivuo leikatah i tukkuh pannah, tuľi bokkah tukkuh sih i briha tuleh lükitäh. Häi palav liinan siemenen suuruoks, i händü puhaldetah vai, roih briha endizen jütütteh. Sanotah: jo-g' annad naďpisin šokas? — En anna, sanov. Laskettav vaŋhin ţorttu: paŋgoa kuoman posťelil! Ottav sanov: nakkoa täs naďpiss, kuoman posťelil en lähte. Naďpiss i soah' i lähťieh eäreh.

Tullah lesken-akan luo sen. Lesk'-akku brihal nevvov: sinä mene linnah; linnah menned, kolm' ühekseä lukkuo osta, siid osta skimnoi veiţţi: koďih lähtened, veiţel leikkoa omaz bokaz lihoa, liha-palah loukko kaiva veiţel, lukkuh pane i lukun kere dorogal lükkeä. Iţe pagene dorogoa müö, min vai ehťined. Juoksed, juoksed, opaď leikkoa lihoa i loukko kaiva, opaď lükkeä dorogal. Paenned, peässed, nuužńiekkah riputtajje.

Häi muga i roadav, lähtöv pagenemah dorogoa müöte; kaks brihoa händ' jällel päi ajetah, kudamil naďpiss oľi šokas, häi nuužńiekkas-sai juoksov, pagenov heis, nuužńiekkah tulov i riputah. Hüö otetah, sülgietäh: ed malttannuh eleä, ga ripu neţis! Brihat, ned jällez ajajad, lähťietäh eäres, i häi keritäh nuužńiekaz, rippeis sie eäres dai namasťerih menöv. Spoasan ker ühtü, proškenoa süöv.

Koďih menöv namasťeriz moamah luo. Käveltes sie, aigoa hänel menöv vuottu kümmene. Moamah händü vastoav itkun kere, sanov: spassibo poigu, ku neŋga staraiţittos, spoasale puutuid! Moamah kere elämäh rubiev sih.

7. Tsaarin pojat, jotka äitiänsä etsivät.

(Tulemjärvestä.)

Pagan-saaŕi mejjän saaŕil varrastav emändän; mejjän saaŕil on kaksi poigaa, emää ettţimäh lähťietäh. Koďih puututah, koďi taloin-pojjaks on suuŕi, ľinnaks pieni; elämistü on, süömistü i juomistu külläl, rahvastu ńi ked' e' ole. Siid ollah puoľ' vuott' aigaa hüö, süvväh i juvvah.

Lähtöv nuoŕin veľľes siä emää ettţimäh dai sih koďih puuttuv samazeh, kudamaz ollah toized veľľed. Sanov: mid' oletto miehii? küzüv. Hüö vastatah: neńgozen saaŕin pojjad olemmo, maamaa etţimmö. — Dai minä olen sen samazen saaŕin poigu, maamaa etţin.

Nu i otetah huondeksel lehmü, pilkotah kattilah kiehumah. Kaksi veľľee lähťiäh guľaimah, a kolmaiz jääbi keittämäh mahoo sidä. Ku keittäv küpsekse, nouzov noras naine, sanov: anna maho neţe süvvä minulleń! Häi vastaav: en min' anna mahoo, sanov, tädä, kaks on veľľee minulleń pelloz guľaiţţemas.. I tahtov naine süvvä rokad i ľihad; lähtöv heileh spora keskenäh, i ottav naine vallan hänes, perzien alle panov brihan i rokad süöv i ľihad süöv. Häi kui söi, iţe i pageń' ääres norah taas. Briha kiirehel ku nouzov, toizen mahon faťťiv da kiehumah panov. I veľľed i tullah guľaimaz murginal, maho ehťi vai kiehastua, hiildua; se maho i süödih.

I huogavuttih vähäin' aigaa. Toizel veľľel tulov ţerodu keittää, toized lähťiäh guľaimah. Häi keittäv taase mahon küpsekse, taase se akku nouzov: anna, sanov, se maho süvvä minul, sanov. — Aha, sanov, vikse sinä söit rokat murginan, e' olluh küpsi rokku. No taase i lähtöv heileh spora, i ottav akku vallan hänes i rokad i süöv ääres. Taase kui nouzov briha, häi, naine i pagenov norah ääres. Nu häi i tabaav toizen mahon i panov kiehumah. I häi ehťii vai kiehastua, i brihat i tullah taase i ruvetah ildazel. Ildane süvväh.

Üö maatah hüö kolmei keske. Huondeksel tulov Iivanal keittämäh jääh' ţerodu. Pellol guľajjes löüdäv sa-

vakon bohaťerskoin, egläin jo löüdäv. I keitti häi mahon neţen küpseks, se samań' akku noraz nouzov i: anna Iivan minulleń lihat süvvä! sanov. Odnaakk' Iivan lasketti sübiästi, säändüksis: et, sanov, tänä päin süö, kuin egläin söit, sanov, rokat! Löütül paaľikal išköv sid' akkaa korvu-juureh, akku i kuolov, se meńi ku paskakse roun. Otetah veľľet tullah meţäs, i Iivan i ozuttav veľľilöil akkaa, sanov: neńga-go teil i raadoi, rokkaa pakiţţi? I hüö veľľet vastattih hänel sil paginal: müö emmo tarrennuh sanoo sinul praudaa. I hüö süvväh murgin.

Iivan i proššaiţeh heis; kudamaz noras naine neţe nouzi, i Iivan sinne iţe šmajjahtih meńi, veľľilöil käski vuottaa iţţeedäh. Nu i alahakse meńi Iivan, i alahan jaamu siä tuľ' vastah havvas. Häi lähťi jaamaa müöte astumah rapsuttamah.

Häi ku astui päivän ildas-sai, nu siid hänel tuľi vaskine koďi vastah, i häi tariţţih sih koďih üökse. Ülen on ţoma ńeiďine kois; i händü süöttäv Iivanaa neţidä ildazen. Nu i hüö maatah üö, koiz ühtez maatah.

Huondeksel süöttäv Iivanal murginan ńeiďine. Lähtöv Iivan huondeksel sidä-žö jaamaa müö i astui häi opaď ildassai päivän tossu pään. Vot tuľi hobjane koďi vastah. Hobjazes kois eläv ńeiďine ţoma moine, i Iivan prosih üökse: laske minuudań üökse! Ottav händü, ildazen süöttäv i üön magaittav.

Huondeksel süöttäv opaď i murginan. Lähtöv Iivan opaď astumah sidä-žö jaamaa müö ielleh. Astuv opaď ildassai. Opaď-že ľinnu tulov vastah kuldane, kuldazes kois eläv ńeiďine ţoma ülen. Pürrih üökse ńeiďizel; ńeiďine ildazen süöttäv hänel, i huondekses-sai üö maatah.

Huondeksel süöttäv murginan. Lähtöv ielleh astumah Iivan jaamaa müö. Astuv häi puoleh päiväs-sai; kudai pagansaaŕi varrasti hänen maaman, sen koďi tuľ' vastah. I pürrih sih koďih Iivan neţe; pürrih, ga kaţţov: oma maamo täz on. Itkemäh i täüdüi maamah i maamah lasketti: miksi, sanov, tuľit kuldu-poigu tänne? sanov. Häi lasketti maamal vastah: tuľin, sanov, sinuu eţţimäh. Maamah sanov: jo-hai minä

olen mennüh, dai sinä meńit-ki. Häi vastai maamalleh: elä, sanov, minun menendää varaa, vie sinun otan ääreh tää koďih. Nu i maamalleh häi küzüv: kuz-b' on ižändü, sanov, täs? Maamah sanov: häi on mieros, sanov. I häi küzüv maamalleh: konzu tulov häi koďih, ižändü? Maamah vastai, sanov: tänä-päi tulov koďih ižändü; tullov koďih, siid, sanov, sinun tappav, sanov. Minä en varaa hänen tapandaa, sanov. Sille ţaassul häi karahtih tuĺi kui ĺindu roun; häi i lasketti sääntüksis: ken on dovariššu sinulles? Akku lasketti: se on minun poigu, tuĺi gosťih, sanov. Vot minä hänen tapan nügöi, izmenäs tuĺi häi. Iivan sanov: sinä iţe saaŕi olet, i minä saaŕin poigu, ei saaŕin poigaa poţin laaduh tapeta. Sinä ku minun duumainnet tappaa, vägilöi oppimah pihal läkkä.

Hüö i pihal lähťietäh; häi käsköv Iivanal: iške sinä! sanov. En minä voi iškiä, sinun on piha, minä olen gosťumies; iške sinä, minä en ruohťi iškiä. Pagan-saaŕi i ottav dai haavaav, nosti käen iškendäh nähte. Iivan neţe sääntüi ülen äjjäl hänen pääl. Iivan ei ńi ťirpannuh, ennen händü eńńitt' iškiä, savakol iški; kui terväh iški vai, sih i kuoĺi. Hä' otti dai toizen kerran iški sih menoh, kohend' iškiä toisen kerran, anna hüvin kuolov. Nu i häi Iivan püörähtih järelleh maamal-luo i maamalleh sanoi: läkkä nügöi šuoŕia koďih ääres! Maamah ihastui kui Äjjää päivää neţidä sanaa.

Nu i hüö šuoŕiettih; elod, tomud kai keräi Iivan, suman otti neţen pagan-saaŕin kaiken, i lähteih hüö dorogaa astumah koďih päi. Tuldih neţţih kuldazeh ĺinnah ńeiďizellüö. Minä en erua sinussas, sanov ńeiďine, minä lähten, sanov, ühtes. Hüö kui pihal lähťietäh ĺinnas, ńeiďine andavb kuldazen jäiţän Iivanal. Heil roďih žeäĺi jättää neţidä kullastu ĺinnaa, i otti Iivan vot kuldazen jäiţän murendi neţen, käski: mene ĺinnu jäiţän südämeh! I pańi kormańih kuldazen ĺinnan jäiţän kerä.

Astuttih neţidä dorogaa müö järelleh koďih päi i hobiezeh ĺinnah tuldih järelleh. Sizäreksed oldih kai kolme ńeiďzed, ei tahtottu toine toizez erota. Iivan i pakiţţi: anna, sanov, hobjane jäiţţü! Iivan ku otti jäiţän, sen murendi jäiţän

i otti Ïinnan käski jäiţän südämeh, toizeh kormańih pańi jäiţän Ïinnan kere neţen.

Lähteih astumah koďih päi. Tuldih kolmandeh Ïinnah vaskizeh sih, i otti vaskizen jäiţän pakiţţi ńeiďizel, opaď i püsti kormańih sen Ïinnan.

Astuttih sen havvan al, kudamah haudah heittih Iivan. Veľľet laittih kätkŭt Iivanaa nostaa havvaz ääreh. I istutti maaman kätküöh i kaksi ńejjistü, i lekahtutti neţidä kätkütt', ku tiettäz veľľet ülähäks nostaa. Veľľed nostettih ülähäkse, kaksi nejjist', kolmaiz maamah. Hüö ihastuttih äjjäl i küzŭttih hüö ńeiďizil: vie-go on muidu? Vie-g' on äjjü rahvastu nostettavaa? N'eiďizet vastattih da maamah: on vie ńeiďine ţoma siä Iivanan kere. Duumaittih veľľet hihnat leikata: anna Iivan kirbuav haudah järelleh, anna ńeiďine meile puuttus. Üksi leikkai hihnat, toine tabai ńeiďizen kätküös; Iivan haudah pavvahtih, itkemäh i täüdüi: ah, sanov, minuu abeittih veľľet! I laaďi taivahas paginan: elä, sanov, Iivan itke; liennemmö sinuu saattamah ennen heidü koďih. (Jumalahine miez oľ' Iivan).

Meńi aigaa puoľi ţaassuu, i hänel tuľi pühä Miikkul silmih nägeviten, hänelleh sanoi pühä Miikkul: puoles ţaassus viän minä sinun koďih, elä itke. Otti pühä Miikkul hänen i vei. Hänelleh taattah ihastui, tuľi koďih Iivan. Kus, sanov, sinä poigu käveľit nügöi? — Minä käin maamaa tuomah. Ižä sanov: kuz-bo maamaz on? taattah küzüi. Tullah päivän peräs kai koďih, maamad i veľľed i kolme nejjistü hüvää. Taattah ei tahtonuh uskua paginaa, häin Iivan vannoi Jumalah ies: roitaheze huomeńizel päiväl kai kois.

Hüö tö maattih; i huomeńizel päiväl puoleh päiväs-sai vuotettih murginattah, ńälgü roďih heil: nügöi nukka süömäh! taattah sanov. Ruvettih süömäh; kaţahtih ikkunah ižä, päälţ stolas hüppäi: läkkä, sanov, vastah poigu, praudu sinun pagin. Iivan tuľ' pihal; veľľet kui dogaďittih, hüö i pöllästüttih äjjäl, duumaittih: nügöi häi mejjät tappav. Iivan lasketti: elgää veľľet pöllästükkää, Spaassu prosťikkah kai ďielot! Otti ižä emändän emändäkse tervehti i pojjad pojjakse.

Itkuvirsiä.

(Vieljärvestä).

1. Miehel-menend'-virzi.

E' ole imehel istund'-ajjad, ei ole vaimelole vaikkan'-olendoin ajjad: on onehel ozazien pakiţuz-aigaized. Ülen on leinäizel lühüöd liittoized, ülen on sodvoizele sroogoid srokkaized, uroin kuldaizen armoizen azetetud kummaized ollah. Vie-go voinnen liiţţoine liikkuo? Ollah libužan armoizen azetetud lühüöd liittoized. Vie-go kanneltanneh pestün armoizen perekloadaized? Ülen on peigoine peţo-alaizen aigaized. Vie-go voinnen leinäine liikkuo? Kui ruvennen ilmoin kuvamii kuundelemah? Kui ruvennen ilmoin aigomih azettumah, ęnne elämättömiz elämäh? Kui valgied armoized ilmoin voaďimih vaivutettaneh? Annelgoa sadožad Spoassaized savoiz ozazis saṅgeimad ozazed. Kui minä voinnen nügöin kävellä libužan armoizen laťe-lahkoizii müö? En ďo voi liiţţoine liikkuo nämis sijaizis, kui valgei armoizen kuldaized valdaized vaivuttav, viinoi-vedüizii vajehteľ' kaunehet valdaized. Kui ruvennen nügöi ehtoiziz armoiziz eruomah, kui ruvennen nügöin ilmoin loaďimih loaďimah? Suured paśśiboized parahad armoized küllü kaunehil valdaizil pidämeä! Tulgoa vie viekkahad armoized minuo viedovoiţţemah ilmoin verzomih! Älgeä unohtakkoa uskalad armoized ilmoin uţţimih mendüö! Kümmenien kujjen kandeľii kuldain' armoizeń' suured paśśiboized savun-alaizien unuizien magaittamist'!

2. Ruuhen-loaindu-virzi.

Mid-bo oldanneh nügöi vaimeloizen vakki-srojuized? Ihalal armoizelleń' igäizii koďizii azutah.

Loaďiekkoa kuldaizil kädüizil kuldaizel armoizelleń' igäized koďized. Paṅgoatto kallehel armoizelleń' kalan-luuhized kravaťťized. Paṅgoa pestül armoizelleń' ülen pehmiezed perinäized. Paṅgoatt' aig'-armoizelleń' aľľi-linduizien andulaized

peähüizien oale. Katelkoa pestü' armoistań' pehmielõil katuhkaizil, anna pitkien matkaizien tulduu pezijü armoizeń ehki huogavuv. Loaďiekkoa kahted kroaznoi-ikkun-pielüöd kallehel armoizelleń, ann' ihalu armoizeń' meidü igäviz aigaiziz ehki kaţţov niiz ikkun-pielüizis.

3. Mustais-virzi.

Kuńńivoikkoattokseh kuldaized armoized nämis kuuzien ńedälizien stolaizis. Minä kurjaine kuvved ńedälized loaittelin nämii stolaizii teile juuri ilman izmenäzittä; toivoin ehto-sündüizet teid' elevütetäh, ehtožii armoižiidań'; toivoin kurjaine kuldaizet sündüizet teidü kuonnutellah, kuldaizii armoizii.

Prosťiekkoa nügöi kallehed sündüized minun kallehii armoiziidań', prosťiekkoa kaunehed laaduized kaunehie armoizie; ei rodie viks, ehtožat sündüizet, elävündäizii. Annelgoa ihalad sündüized igäized proskenjaized nämien stolaizien azujes.

Min' olin laittoine suuriz roadosťizis, toivoin kuldaizet sündüizet teidü kuonnutellah.

Runoja.

1. Jougamoine, alužimen Ilmoľine.

(Seämärvestä.)

Kirgui marjaine mäellü,
Buolikkaine randial:
Tule ńeidoine poimimahe!
Peädüi-go ńeidoine kuulemahe,
Seinän ale seizomahe;
Lähti-go ńeidoine marjast' on eţţimähe,
Eţţi-go päivän, eţţi toizen,

Eţţi puolen kolmattu,
Löüdi manḑoihuon mäellü,
Meńi manḑoihuon luo,
Pańi-go manḑoihuon huulile:
Kui on tämä manḑoihut magei!
Sinne-go manḑoi vaţţah lainui,
Rubei hänel vaţţu kazvamah,
Kazvoi vaţţu nenän tazal,
Sai häin on kolme poigastu.
Kudan on vańhin sünnündöile?
*Väinämöine vańhin sünnündöile.
Jougamoin' keskim' sünnündöile.
Kudai on nuorin sünnündöile?
Ilmoi-go hiiliin hiiluttaju.
Loaďi-goi koaďiaizis palgehuod(i),
Polven peälöis alužimed,
Kulakkaizis palʹlaized(i),
Rubei-go häi on tagomahe.
Tagoi häin on taputtelov,
Lendi-go küthkühüt küńńüksil:
Oi sinä seppoi Ilmoʹine,
Läkkä sinä kaunehes Kaťerinah sulhaizikse! —
Votaz lähten moamoileńi küzümähe.
Oi sinä moamo kandajoińi!
*Lähten-go kaunehes Kaťerinah sulhaizikse? —
Menez, mene poigańi-go. —
Tuo sinä paidu pellervöine
kui lumi-kabuine,
Tuo sinä tuluppaine,
kudan on savoi saṅgein(i).
No sinä vańhin Väinämöine,
Valʹlasta sinä virzoi-varzaine,
Panez-go raţţi-linduized
landehile laulamahe,
No sinä vańhin Väinämöine
Pane-go kuldaized kägöized
vembelile kukkumahe.

Pańi-go kuldaized kägöized
vembelile kukkumahe.
Lähtiettih hüö sula-merdü müö ajamahe.
Seändüi pimei Pohjalaine,
Turmoi heidü pimei Pohjalaine,
Katkei heile korjaizes jallaksud.
No sinä vańhin Väinämöine
Laula sinä koivuine soarut dorogale!
Lauloi vańhin Väinämöine
koivuizen soaruon dorogale;
Pandih hüö korjaizeh jallaksud,
Ajettih hüö iellehe
kaunehen Katerinan luo.
Tuli kauńis Katerini muţoikse.
Lauloi vańhin Väinämöine,
Kadoi heile kauńis Katerini.
Oi sinä vańhin Väinämöine,
Lue sinä teähtüöt taivahale!
Lugi vańhin Väinämöine,
E' olluh sie kauńis Katerini.
No sinä nuorin Jougamoine
Lue sinä kai on zvierized meţässü!
Lugi-go nuorin Jougamoine zvierized meţässü.
Lähti-go seppoi Ilmoŕine
meren pohjah ţuuruizii lugemahe,
Haukkai-go hänen harmoa haugi.
Oi, sanov seppo Ilmoŕine,
En lähte minä sinun vaţaz eäres,
Kuin ed andanne kauńistu Katerinastu.
*Loadi-goi koaďiaizis palgehuod(i)
*Polven peälöis alužimed,
Kulakkaizis on paŕŕaized;
*Rubei-go häin on tagomahe;
Ando-go hänel kaunehen Katerinan.
Seännüttih hüö kaunehen Katerinan peäle;
Sanoi seppoi Ilmoŕine:
Oi sinä vańhin Väinämöine!

Kunne-bo müö hänen panemmo?
Tukat paŋgammo heinikse,
Laulakkammo virroile lekuttavakse,
Joga pullon puistelijakse,
Paŋgammo joven pohjahe havokse.
*Sanoi kauńis Kaťerini:
Laulakkoa muukse mikse tahto,
Joga risti-kanzan kirottavakse!
Laulettih hüö händü kauneheksi kajoks.

Muist. Tähdellä merkityt säkeet minä olen lisännyt niihin kohtiin, joissa runo muuten jäisi liian katkonnaiseksi ja vaikeaksi ymmärtää. Pienellä kirjaimella alkavat säkeet laulettiin yhteen jaksoon edellisten säkeiden kanssa.

2. Kolme surua.

(Seämärvestä.)

Hüväţţäine, pahaţţaine.
Sil samaizel aigaizel
Kazvoi kolme koivustu,
Kolmez koivuz ladvad moah mainuttih.
On kolme kruţţinast(i);
Üksi kruţin ülen suuri:
Mieles piettäv pihoiţţ' proiďi;
Toine on kruţin vie suurembi:
Boaťkoi puutui slodei;
Kolmas kruţin kaikis suurin:
Sulhoi puutui viinan juoj',
Üks' oli šarahpaine,
Sen kandoi kabakkah.

3. Kussa kulta kulkenevi?

(Seämärvestä.)

Kus kuldaine kulgenov,
Valgei-tukku voappunov?

Huigei dušastu huikata,
Žeäli kädüöl viipata.
Tule dušaine beśodah,
Liennet toiʒʒi tulemah,
Poaksut kerrat kävtümäh.
Tüönnä dušoińi kirjaine
Hoz alaʒʒ' aidaizes,
Hoz on peräʒʒi peldoizis,
Siiriʒʒ' suuris kivüizis,
Pieńis kivtizis peälitʒi.
Läkkä kaĺĺis kaimoamah,
Läkkä hos kaunoi-selgäizil.
Podaŕi dušoiń' kuvvez rubĺas
Kuudam-kirju-paikkaine,
Minä podaŕin kaheksaz rubĺas
Kaunehes kullas koĺʒʒaizen.
Üksi kägine kukkuv,
Muud linduized lauletah;
Lendi sorzaine taivozeh,
Sotkaine lendi aldoizeh,
Kuundeĺin kui kullastań',
Vai nägüi kui linnustań'.
Kullan sormuod hienoized,
Ruogo-rannoil pienoized.
Ota kappu, läkkä mäele saunah,
Sie on voasad valmehed,
Kuʒun kuldoa juomah.
Kuldoiń' juov kui jurjettav,
Vieraz juov kui viheldäv,
Iʒʒieh tahtov nagroa.

4. Edellisen toisinto.

(Vieljärvestä.)

Oma-randaine oma-valdaine,
Vieraz-valdaine vieraz-randaine.

Kus kuldaine kulgenov,
Valgei-tukkaine voappunov?
Huigei dušastu huikata,
Žeali on(i) kädüöl viipata.
Tule, tule dušaine beśodal! —
Tulizin, ga tuuţţain' on. —
Älä tule tuuţţaizel,
Tule tuuţattomazel.
Ildaizen istuin, primieťťiin,
Primieťťiin da pomieťťiin.
Aidaizis alaţţi, peldoizis peräţţi,
Suuris kivüizis siiriţţi,
Pienembäizis peäliţţi
Hüppäin, koppain kaŋgastu müö,
Hieno viuhkuine randaistu müö.
Otas, kuldoine, skamńaine,
Istu neţis kohtaizel,
Älä poaksuizeh kaţahtelle.
Nügöi mieroine primieťitäh,
Primieťitäh, pomieťitah,
Vanhat kuldaized otuimitah,
Mejjän ľubous eroitetah,
Eri-kirjaizet kirjutellah,
Eri-viinaizii keitelläh.
Läkkäs kańńoine kaimoamah
Kaunoih selgäizis-sai,
Armahaizesťi astumah,
Poaksuizie askeluizie astumah.
Otas kuldoińe omaiziks
Oruz-järvüizis-sai;
On jo tuo kui mustu meri,
Mustaz merez aldoine vieröv,
Muga-hai mejjän vaţţaine vieröv.

Otteita Rukouskirjasta.

1. Ižä mejjän.

Ižä mejjän, kudai olet taivahas! Tulgah pühitettü ńimi sinun. Tulgah sinun valdu-kundu. Olgah sinun tahtomine, kui taivahas, muga i muas. Leibü mejjän joga-päiväne anna meile täkse päiväkse. I anna meile riähkät mejjän andiekse, muga kui i müö-gi andiekse annammo mejjän velgoi-ńiekoil. I älä viätä meidü riähkih,[1]) no piästä meidü pahas.

2. Ozakkahat.

Ozakkahat köühät heŋgel: hejjän on kuńiŋgastus taivahaľine.

Ozakkahat itkijät:[2]) hüö armahtutah (lahtutetah).

Ozakkahat tüünet: hüö suahah mua.[3])

Ozakkahat tahtojat i suvaiţţijat[4]) oigiedu: hüö küllästütäh.

Ozakkahat kaikil hüviä luaďijat: heile iţel hüvä tulou.

Ozakkahat puhtahat südämel:[5]) hüö Jumalua nähtäh.

Ozakkahat rauhua luaďijat: hüö ńimitütäh Jumalan pojjiksi.

Ozakkahat ajetut oigien azien tähte: hejjän on kuńiŋgastus taivahaľine.

Ozakkahat tüö oletto, konzu panetellah pahal sanal teidü i ajetah i kaikkie pahua kielastetah (valehtellah) minun tähte. Ihastukkua tüö i hüvis mielis olgua: suuri palkku teile on taivahas.

3. Zapoveďit.

I.

Minä olen Hospoďi Jumal sinun, ei pie olla sinul toizii jumalii, paiţţe Minuu.

---

[1]) Alkutekstissä on: *riähköih.* [2]) A. o. *itkejät.* [3]) A. *muan.* [4]) A. *suvaittejat.* [5]) A. *südäimel.*

II.

Älä luai [1]) iţel kumirua [2]) (tühjü-jumalua), ńi miituttu [3]) kuvua, kui taivahan piäle ülähän, i kui muan piäle alahan on, i kui vezis muan alle: älä kumardai heile, älä-go palvele (malituta) heidü.

III.

Älä ńimitä Hospodan sinun Jumalan ńimie tühjäh.

IV.

Muista (älä unohta) suovattu-päivü, i pühitä se [4]) päivü: [4]) kuuzi päiviä rua i luai [1]) (ńiis) kai omat ruavot; seiţţemes-bo päivü on suovattu Jumalan sinun.

V.

Kuńńivoita [5]) ižiä omua i emiä (muamua), sen-däh hüvä sinul tulov, i viikon elät muan piäle.

VI.

Älä tapa.

VII.

Älä huori.

VIII.

Älä varrasta.

IX.

Älä kandele [6]) sinun lähimäzen piäle viärii sanomizii (kielastuksii).

X.

Älä himoita iţel muţţoidu lähimäzen sinun; älä himoita hänen koďii, ńi küliä hänen, ńi ruadajua hänen, ńi härgiä hänen, ńi hebuo hänen, ńi midä, mi on lähimäzen sinun.

---

[1]) Alkutekstissä: *luaď i.* [2]) A. *kumiran.* [3]) A. *miitustu.* [4]) A. *sen päivän.* [5]) A. *Kun'n'ioita.* [6]) A. *kuunele*, nähtävästi pro *kuundele.*

II. SANAKIRJA.

A.

a mutta; ah!
aa . . . ks. oa . . .
abeiʒʒe- loukata, pahoittaa.
abevu- murhehtua.
abevuo n. -us mielipaha.
abie n. abei l. -ie suru, mielipaha, harmi.
Abroi eräs miehennimi. V. Аб-осимъ.
abu apu; Jumal abuh J. avuksi (sanotaan työssä olijoita tervehtiessä).
adaman-teähte :-t otava.
aďivo l. aďvo atio; aďivois vieraissa sukulaisten luona.
adra n. -ru aura.
agja n. -ju pää (esim. kylän, venheen).
ah ah!
aha aha!
ahavo ahava.
ahavoiʒʒe- ahavoita; ahavoiʒʒov, ku tuuli ottav iʒez läbi.
ahista- pakoittaa.
ahistele- pakoitella, koettaa pakoittaa.
ahma n. -mu (Suist.) ahma.
ahtaha n. ahtas ahdas.
ahtista- tehdä ahtaammaksi, ahdistaa.
ahvene n. -ven ahven.
aida n. -du aita.
aiďimukse n. -us (Kid.) aitomus.
aiga n. -gu aika; aiganah, ajjalleh oikealla ajallansa; aigoin aigah (H) hyvissä ajoin; ajjoi, ajjoin, aigoi aikaisin; kolme vuott' aigoa 3 v. sitten.
aigaize l. -aze n. -ne *s. dem.* ja *adj.* aikanen; aikainen.
aigo- (itk.) saada aikaan, synnyttää; ilmoin aigomih aṅgaroih armozih maailman synnyttämiin ankaroihin armaihin, s. o. appelaan.
aigoja n. -j (itk.) synnyttäjä, äiti.
aigoj-armoize, aig'-armoize n. -ine (itk.) = ed.
aihelukse n. -us (Suist. itk.) aneleminen: aiheluz-aigazet.
aij . . . ks. ajj . . .
ainavo ainoa.
ainavoize l. -oze n. -ne ainokainen.
aino *adj. indecl.* ainoa; a. lastu ainoata lasta.
ainos yhä, aina.
airo airo.
aiža n. -žu aisa.
aižu-heboize n. -ine aisahevonen.
aitta n. -ttu aitta.
aiven (Suist., Vielj.) = seur.
aivin aivan; aina; yksinomaisesti: korves kazvav a. kuustu.

aivinnu (Seäm.) = ed.
aja- ajaa, ajaa takaa; hakata (kaskea); laskea (venettä, parsia).
ajanda n. -du ajaminen, ajo.
ajatukse n. -us (Vielj. run.) ajatus.
ajele- ajella.
ajjahko jotenkin aikainen.
ajjakse n. -as aidas.
ajjoitellen ajoittain.
akka n. akku akka, vaimo, puoliso.
akkaize n. -ine pieni, huono akka: vanh' a.
akka-puole n. -li (Suoj.) naispuoli.
al = alle.
ala: alah alas; eän alah iän kaiken, ammoisista ajoista asti; alah päi alaspäin; alalleh alallaan, alalleen, alati; alaţţi alatse; alemba alempana, alemmaksi.
al-agja n. -ju alipää.
alaha: alahan alhaalla, a. päi alhaalta, a. päin; alahakse alas.
alahaize n. -ine alhainen.
alahasta- = alenda-.
alaize l. alaze n. -ne *adj.* alainen: igävän a.; *s.* lapanen, vantut.
ala-sija: a—s viruo olla vuoteen omana.
alastoma n. -oi alaston.
ala-tela = ala-sija.
aldo aalto.
aldoize n. -ine *s. dem.* aaltonen.
ale = alle.
alenda- alentaa.
alendele- alennella.
alendutta- alennuttaa.
alene- aleta.
alga- alkaa; allettih lüvvä händü.
algu alku; allus alussa, alusta.
alle, ale, al alla, alta, alle.
alli, alli-lindu alli.
allotta- alottaa; raiskata (nainen): vägi-valdah allottoa nastu.
allottaja n. -j alottaja; raiskaaja.
alo: üömbäristön aloh yön seutuun.
al-polvuo n. -ut (Suist. itk.) alapolvi, polven alapuoli; al-polvuzien atkalastu siemendü jalkoihisi kumartuvaa surullista ihmistä.
alusta n. -tu alus, alusta (jalan, rinnan, vaatteen).
alužime n. -in (Seäm. run.) alasin.
ambari n. -ri l. -ŕ ulkoaitta, tavarapuoti. V.
ambu- ampua.
ambujaize n. -ine ampiainen.
ammui jo aikoja sitten, ammon.
ammuize l. -uze n. -ne ammoinen, muinainen.
ammulda- ammentaa.
anda- antaa; sallia: anna vai minul soittoa annappas minun s., andanned minul sinne mennä jos sallit minun s. m.; vivahtaa: ruskiekse andav vivahtaa punaiselle; *imperat.* anna käytetään toisen verbin indikativin tai joskus konditionalin kanssa muodostamaan optativisia, finalisia ja koncessivisia lauseita: anna häi menöv menköön, että hän menisi (vrt. V. пусть); — *refl.* antautua; sopia hyvin, maistua: süömine andaiţţov, kui om-

belov (Kid.), nügöin uńi andauduv (Suoj.).
andai- l. andaiʒʒe- *v. refl.*, ks. ed.
andaja n. -j antaja.
andalo (Suoj.) = andulaize.
andaudu- (Kid., Salm., Suoj.) = seur.
andavu- antautua.
andele- annella; yrittää antaa, tarjota: Jumal andeľ, a se sih mäńi (Suoj.).
andie: anna andiekse (M).
andilaha n. -las antilas, morsian.
andulaize l. -aze n. -ne untuva.
aṅgara (n. -ru l. -r) ankara: aṅgaroih armozih (Suist. itk.) ankariin armaihin, s. o. appelaan.
aṅheli n. -li l. -ľ enkeli. V.
anikko (Suist.) juuri.
Aṅńi Anni.
anoppi anoppi.
Anukse n. -us Annus; anukseks (Kid.) Annuksen kielellä.
apostola n. -l apostoli. V.
aṗpi appi.
Apreli n. -ľ Huhtikuu. V.
arba n. -bu arpa: sano, arbu, arboa müöte (Suist.).
arbavukse n. -us arvoitus.
arboa- povata; arvata.
ardehe n. arreh aarre.
ardo: arrot (Suoj.) verkon vapeet.
arge n. -gi paastoton aika, arkipäivä; arkiruoka: kolme päiveä pidäv pühitteä arrettah; — eizimäine a. maanantai, toine a. tiistai.
armaha n. -mas rakas; miellyttävä; *adv.* armahasťi, armahembah.
armahaize n. -ine *adj. dem.*; armahaizesťi *adv.*
armahta- (M) armahtaa.
armoize l. -oze n. -ne (itk.) rakas, vanhempi omainen.
armoitta- armottaa, siunata: armoitettu Maria (M).
armoittoma n. -oitoi orpo, turvaton.
aršša n. -n arsina. V.
arťťeli n. -li l. -ľ joukko. V.
artuga n. -gu elävä hopea. V.
askele n. -l askel.
astavu (Imp., Seäm. L.) = ašťivo.
asťia (Vielj.) = seur.
ašťie l. asťie n. -ťe astia.
ašťivo l. asťivo astuva, äes.
ašťivoiʒʒe- l. asťivoiʒʒe- l. -voiäestää.
astu- astua, käydä jalkaisin.
azeme: azemeʒʒi (Kid.) asemesta.
azetta- asettaa; seisattaa.
azettele- *v. freqv.* ed.; ei azetelluhes melliʒʒü ei mylly seisahdellut.
azettu- asettua; rauhoittua: a. pahoiz mielis; seisattua, pysähtyä (mylly).
azetukse n. -us pysäys, viivytys.
azie n. azie l. aźe asia.
azie-ńiekka n. -kku asianomainen.
ažie (n. aže?) ase: ei tartu ambujan ažiet (Suist. loits.).
azu- tehdä, laittaa, valmistaa (tulta, kangasta, hyvää, pahaa, terveyttä, ruokapöytä järjestykseen).
azunda n. -du tekeminen, teko.
azuja n. -j tekijä.

azutta- teettää.
atamana n. -n (Sad.) päällikkö.
atkala n. -l ja atkalaze n. -ańe (Snist. itk.) aatkela, surullinen.
Augusta n. -tu l. Augustu-kuu Elokuu.
auma n. -mu (Tul.) auma.
auna n. -nu (Tul.) äes.
aunaa- (Tul.) äestää.
autta- = avutta-: auta peästeä minuo.
avaime n. -in avain.
avajele- avaella.
avando (Seäm. L., H) avanto; ks. lähtie.
avavu- avautua.
avavutta- avauttaa.
avoa- avata.
avoime n. -i avoin.
Avrama n. -m Aaprami.
avutta- auttaa.
avuttoma n. -utoi avuton.

B.

-ba, -bä (Suoj.) = -bo.
baa... ks. boa...
bagra n. -ru keksi. V.
bajari pajari. V.
balkka n. -kku palkki.
baľškoa- (Suoj.) paiskata.
baluiţţe- (myös refl.) olla vallaton, elamoita. V.
bapka n. -ku porsaan jalkaluu (joita käytetään keilintapaisina muutamassa pelissä). V.
barabana n. -n rumpu. V.
barišša n. -šśu voitto kaupasta. V.
bariššiekka l. barižńiekka n. -kku kaupustelija, ostelija. V.
bašmakka n. -kku naisenkenkä. V.
beguna n. -n juoksija (hevonen). V.
bembele n. -l (Seäm. harv.) = vembele.
beśoda l. beśśoda n. -du seura, seurahuvit. V.
bezmeńi n. -ń puntari. V.
biblii raamattu. V.
biegloi karkuri. V.
biessa n. -ssu perkele. V.
biliettä n. -ttü piletti. V.
bladaiţţe- (Suoj.) hallita. V. владѣть.
blahoslovenja n. -ju siunaus. V.
blahoslovi- l. (Snist.) blahostovisiunata. V.
blahvešenja (Suoj.) Neitsyt Maarian ilmestyspäivä. V.
blaži- (Kid.) lörpöttää. V. блажить olla vallaton, hurja.
bľeägü- määkyä. Vrt. V. блеять.
bľeämiţţe- = ed.
blina vehnäkakku. V.
blinaze n. -ańe *dem.* ed.
blokka n. -kku väkipyörä. R. block.
bluudu huori. V.
-bo -pa, -pä: midä-bo, kuz-bo.
boaba n. -bu l. -bo ämmä; isoäiti; tietäjä-ämmä, kätilöin. V.

boaboi, l. boabuška n. -ku *s. dem.* ed.
boaťkoi isä (puhuteltaessa), miehen isä. V.
boba kukka: kukoi-roagan b. ruusun kukka.
bobaize n. -ine kukkanen.
bobostele- (Kid.) leikkiä: ťüťťizii bobostelmah nukilla leikkimään.
bobuľi loinen. V.
bohaťerskoi urhoon oma. V.
bohatta n. -ttu rikas. V.
bohattiŕi hyvin väkevä urho. V.
bohattu- rikastua.
bohattuo n. -tus rikkaus.
boikoi sukkela; taitava. V.
bokattavalleh ks. bokka.
bokka n. -kku kylki; bokalleh kyljellään, kallellaan: bokattavalleh vähän kallellaan. V.
boľbana n. -n = moľeibeni.
bošši pässi, oinas.
braa . . . k. broa . . .
brieđi- (Seäm.) ajaa partaa. V.
briha nuorukainen.
brihaţţu, brihaţţuize n. -ine poika.
briilu (Suist.) kurki (?).
briilu- (Suist.) huutaa kuin kurki.
briŋgahta- (refl., Suoj.) hypähtää (kala).
brizgaiţţe-, -ai- pirskuttaa. V.
britva n. -vu partaveitsi. V.
britvoa- ajaa partaa.
broakkana n. -n (Suist.) jouhisorsa (Anas acuta).
broakku naiminen. V.
broakuiţţe-, -ui- valikoida, hyljeksiä. V.
broimu (Suist.) kannike, hengseli (ferezissä). V.?
brossa n. -ssu hirsi. V. проco.
bruja kalu, kapine; päţin brujat (Suoj.) nunin alushirret. Vrt. V. збруя ja брусъ.
bruzgaiţţe-, -ai- = brizgaiţţe-.
bubńi l. bugńi ruutu (korttipelissä). V.
buitto: b. kui ikäänkuin. V.
buľbakko (Suist.) sinisorsa (Anas boschas).
buľkka n. -kku luoti. V. пулька.
buľkkuize n. -ine näpykkä, mahkura: oţţ' on buľkkuizil.
buľu pyöreä esine, nupukka; silmän buľut peäh kazvoi (Salm.) silmän munat kasvoivat päähän.
bunukka n. -kku (Kid.) lapsenlapsi. V. внукъ.
buola n. -lu puola.
buolikkaize n. -ine (Seäm. run.) puolukka.
buravitţa, n. -ţţu kaira, purasin. V.
burbetta- (Suoj.) murista.
burha (Suoj.) kuohu.
burhu- kuohua.
burlakka n. -kku matroosi; nuori naimaton mies. V.
butilkka n. -kku puteli. V.
butke n. -ki putki.
buukku (Salm., Suist.) poukku.
-bö = -bo: ei-bö (Vielj.).

D, D'.

da ja; da-i ja myös, myös, -kin; niin sitten: pidäv kolme pappii ottoa da moŕeiben pideä, dai kaivoh vezi nouzov. V.

daa jaa, niin. V.

Dańoi Taneli.

Daša Daria. V.

davai alappas! I kunutal opad' d. lüömäh ja uuutalla taas ala lyödä. V.

ďeďiinöi ks. jeďiinöi.

ďeelo ks. ďielo.

ďeistvuitte-, -ui- toimia. V.

ďeńga n. -gu raha. V.

ďerńi- temmata. V.

ďeä ks. jeä.

ďeä- ks. jeä-.

ďeäďä n. -ďü l. -ďö setä, eno. V.

ďeäv... ks. jeäv...

ďiaavoľi perkele. V.

ďiedo l. -ďo iso-isä. V.

ďiekkaize n. -ine tiakka, lukkari. V.

ďiekkona n. -n kappalainen. V.

ďielo asia. V.

ďiikoi villi. V.

ďilova (Suoj.) solakka; sukkela. V.?

ďivautta- (Imp.) karauttaa: ku emmä ojah ajoa ďivauttais.

ďo = jo.

dogaďi- huomata. V.

ďoge ks. joge.

doxoda n. -du tulo, sisääntulo. V.

dokaži- näyttää toteen. V.

ďońgöi ks. jońgöi.

doroga n. -gu tie. V.

dorogu-palde n. -lzi (Kid.) tienvarsi.

dorogu-piele n. -li (Salm.) = ed.

dostaľi jäännös. V.

dovarišša n. -ššu toveri. V. товарищъ.

ďou... ks. jou...

dreäni hylky. V.

drobu hauli. V.

druška n. -ku ohjemies (sulhasen). V.

druugu ystävä. V.

ďugie (Seäm., harv.) = jügie.

dušaize n. -ine sydänkäpy, lemmitty. V.

dušoi = ed.

duuba n. -bu tammi. V.

duuxxa n. -xxu henki: duuxan päivü toinen helluntaipäivä. V.

duuxxu henki, haju. V.

duuma n. -mu tuuma, aie; neuvo: muţoilleh küzüv duumoa (Suoj.) morsiameltaan kysyy neuvoa. V.

duumaitte-, -ai- tuumia, ajatella; aikoa: duumaitti sen tappoa. V.

ďügie = jügie.

ďä... ks. jä...

ďökťi tuohenterva, tökötti. V.

ďönügöi ks. jönügöi.

E.

e- kieltoverbin vartalo; ei, tai vokaalin edessä e' yks. 3 p.: ei-g' ole, e' ole; ei-ka jos ei, niin, taikka: anna sanotah, ei-ka kirjutetah; ei-ken, ei-konzu, ei-kui, ei-kunna, ei-kus (Seäm., harv.) joku, joskus, jotenkin, jonnekin, jossakin (V. нѣкто, нѣкогда, нѣкакъ, нѣкуда, нѣгдѣ); ei mid' azuo (ei mitään tehdä:) ei siihen mahda mitään.

ede (n. ezi): ies l. eis, eiz edessä, -stä, edeh eteen, iel edellä, -lle; ielleh edelleen; huoleti, empimättä, vaan: pajat' i. laula vaan, magoa i. makaa vaan, elä muusta huoli; ielleh päi eteenpäin; ielembäs peän edellisempänä päivänä, toissa päivänä (?); eiţţi (Imp.) editse.

edüö *dem.* ed.: parahien sündüzien edüzih lähtehyö (Suist., itk.) parasten syntyisten (= jumalien, pyhimysten) eteen lähdettyänsä.

egläi l. -in eilen.

egläize n. -ine eilinen.

eh eh!

ehki edes.

ehťi- l. -ti- ehtiä: koďih ed ehťi.

ehtoi-sündüze n. -üne (itk.) ehtoinen, suosiollinen pyhimys.

ehtoize n. -ine l. ehtoža n. -žu (itk.) ehtoinen, suosiollinen: e-t armoizet, e-t sündüizet.

ehtü-teähte n. -ti iltatähti.

ehtä n. -tü ehtoo, ilta.

ehtäl'lize n. -ine *adj.* illallinen, eilisiltainen.

ehtäţţe n. -ţţi (?) *s. dem.* iltanen: ehtäţel tulen (Seäm.) iltasella t.

ehtää (?) = ehtä.

ehättele- *freqv.* seur.

ehättä- saattaa yli (joen, järven).

ehättäjä n. -j *s. fact.* ed.

ehätükse n. -üs luotus, luotuspaikka.

ei ks. e-.

einzimäi (Salm.) = ezmäi.

eistä- edistää, siirtää; säästää (leipä, rahat toisekai päivää).

eizimäi, eizmäi, -mäize ks. ezmäi, ezmäize.

el'-aiga n. -gu: e. kai kaikki mitä on olemassa t. mitä jollakulla on, omaisuus: sih oli jäiţţäh kirjutettu el'-aigu kai; minä trahťieršikal kaiken el'-ajjan sain voitin (korttipelissä) ravintolan isännältä koko hänen omaisuutensa.

elavu- (Salm.) = elävü-.

elevü- (Suist.) = elävü-.

elevüttä- (Vielj.) = elävüttä-.

elgoze n. -ońe (Suist. itk.) mieliala, luonto: ńiidü elgozie semmoista mielialaa.

elgä- kieltoverbin imperativin vartalo.

ellendükse n. -üs oivallus.

ellendä- ymmärtää, oivaltaa.

ellendändä n. -dü ymmärtäminen; e-l ellendetäh ymmärtävät siksi

nimeksi, sen verran, että saattaa sanoa heidän ymmärtävän.

elo tavara, vara, varallisuus, omaisuus: elon soaju ülen hüvä hyvin hyvä varojen hankkija.

elokkaha n. -kas varakas.

elosta- leikkiä.

elostele- *freqv.* ed.

elostukse n. -us leikitseminen.

elä kieltoverbin imperat:n yks. 2 p.

elä- elää; asua; voida: kui elät sinä kuinka voit?

eläjä n. -j (-jü) elävä olento; asukas.

elämize n. -ine elatusaine: elämistü, süömistü i juomistu.

elämättömä n. -töi *adj. carit.*: enne elämättömiz elämäh (Vielj. itk.) elämään niissä (niiden joukossa), joissa en ole ennen elänyt.

eländü-kohta n. -tu, l. e.-sija asuinpaikka.

eländä n. -dü eläminen, elo.

elävü- elpyä (kuolleista); asettua, ruveta tai jäädä asumaan.

elävündäize n. -ine *s. dem.* elpyminen.

elävüttä- herättää eloon, elähyttää.

elävä n. -vü *adj.* elävä: e. hobju = artugu, e. vezi elämän vesi; elävälleh (Kid.) elävältä, -nä.

emoze n. -ońe (Tul. loits.) emonen.

emä emä, äiti; Jumalan äiti: Emän päivü Neitsyt Maarian kuolinpäivä.

emändä n. -dü emäntä.

emätt̨ü naaras, emissä: e. koiru.

ende n. enzi: enzi päivis ensi päivinä; ennen l. enne ennen; muinoin; mielemmin, e. päi edeltä käsin.

endize l. end̕ize n. -ine entinen.

end̨ikki l. end̨oi (Kid.) maanantaina syntyneen lehmän nimi.

eńimüttäi l. eńimüölleh enimmiten.

eńńittä- koettaa ehtiä, kiirehtiä ennen toista: lähten eńńitän ennen sinuu; eńńitti iškiä ennen händü; eńńitän sanuo = huoltan s.

enzi ks. ende.

enzimäi ensin = ezmäi.

enzimäize n. -ine ensimmäinen = ezmäize.

enzoi (Kid., Suist.) = end̨oi.

enämbä n. -bi enempi: enämb' on eläjeä on enempi l. -mmän asukkaita; vie enämbän vägie vielä enemmän väkeä; — enämbi, harvoin enämbeä *adv.* enää: ei varoa ńi mid' enämbi, ei enämbeä voinnuh ńälgeä tirppoa; — enämbäl enemmälti, enemmin: vie enämbäl soittamah libuv.

eri-kirjaize n. -ine (Vielj. run.) erokirja.

eriže l. (Suoj.) erize erikseen, erillään.

eri-viinaize n. -ine (Vielj. run.) eroviina.

eroitekse n. -es (Tul., Suoj.) = eroitukse.

eroitta- eroittaa: mejjän lubous eroitetah rakkautemme eroitetaan.

eroitukse n. -us eroitus (toisistaan); erilaisuus.

erua- (Tul.) l. eruo- inf. erota erota.

erähitt̨i l. -it̨i ks. erähä.
erähtä (n. -tü?) = seur.: eräh-
tän talven muutamana talvena, e.
tedren jonkun ainoan teirin
(Imp.).
erähä n. eräs joku muu: üksi, toine,
kolmas libo eräs; — eräs, muu-
tama: erähitt̨i, -hit̨i l. -hätt̨i kerta,
kerran; joskus, välistä; — mokoma:
paskoi kerätäh erähän brujan
(Suoj.).
ezim... (Suoj.). = ezm...
ezi-valda n. -du (M) esivalta.
ezmäi ensin; e.-gi (Salm.) ensinkään,
ollenkaan.
ezmäize l. -äze n. -ne ensimmäinen;
ezmäizekse ensimmäiseksi.
et̨tittä- etsittää.
et̨t̨ele- etsiskellä.
et̨t̨i- etsiä: peäd' et̨t̨ie.
et̨t̨ijä n. -j etsijä.
eän (Seäm.) gen. ja akk. sanasta
igä.
eändä- ääntää.
eäne n. -ni ääni: eändü pideä.
eäres, joskus eäreh pois.

F.

faľšiivoi petollinen. V.
familja (Suoj.) sukunimi. V.
faťiera (Suoj.) korttieri. V. murt.
Фатера.
faťťi- tarttua kiinni, temmata. V. хва-
тить.
Feďa, l. Fedora n. -r (Seäm.) Feodor.
ferezi naisten juhlapuku (hihatoin). V.
fkuussa n. -ssu maku. V.
fonaŕi lyhty. V.
forssa n. -ssu nukka (verassa). V.
Ворса.
funtta n. -ttu naula. V.

G.

ga siis, niin: ed malttannuh eleä,
ga ripu; hot tapa, g' en vie.
galjotta l. gaľľotta n. -ttu gallioti-
laiva. V.
garbalo karpalo.
Gauroi Kaspriel.
-gi -kin, -kaan, -kään: häi i nouzov-
gi, kos ken-gi sanov milloin mi-
kin sanoo; täüzin tarbehin e' ole
teä-gi vägie (Kid.) tarpeeksi ei
ole täälläkään väkeä.
giira n. -ru kellonluoti. V.
glikoitta- (Suoj.) nikottaa.
gloadana (Suoj.) pyhä savu. V. ла-
донъ.
gloamu romu, roju; hevosluuska. Vert.
V. ломъ.
gluxoi syvä, jäyhä, synkkä (korpi). V.

gnieda n. -du tummanruskea hevonen. V.
-go -ko, -kö; -ka, -kä.
goaŕa n. -ŕu ruskeankarvainen hevonen. V. карій.
golbiṭṭa n. -ṭṭu laatikon tapainen rakennus karsinan päällä. V.
goŕa kurjuus; kurja raukka. V.
gordoi ylpeä. V.
gorńiṭṭa n. -ṭṭu l. -ṭṭ vierastupa, kammari. V.
goŕuiṭṭe-, -ui- kärsiä kurjuutta. V.
gosťa l. gośťa n. -ťu vieras, kesti; gosťih vieraisin, vieraiksi. V.
gosťi- olla vieraina. V.
gosťitta- kestitä. V.
gošt..., gošṭ... ks. gosť...
greṭṭu (Seäm.) tattari. V.
griba tatti. V.
Grigoi Riiko.
griizi (Suist., Imp.) riisi. V.
griuna n. -nu 10 kopeekkaa. V.
grošša n. -ššu 2 kopeekan raha. V.
gruunu (Suist., Suoj.) Kruunu, hallitus. R.
guba lahti, lahdeke = voŋga. V.
guikka n. -kku kuikka.
guľaiṭṭe-, -ai- kävellä. V.
gurba n. -bu kyttyrä, kyssä. V. горбъ.
gurbaṭṭu kyssäselkäinen.

H.

haa... ks. hoa...
habene n. haven utukarva.
hago kaatunut puu, murto (esim. joen pohjassa).
hahitta- (Suoj.) hahista: roagaṭṭu tulov hahittav suusi tulee h.
-hai -han, -hän: jo-hai, on-hai. Ks. -häi.
haikosta- (refl.) haukottaa.
hairahta- (refl.) horjahtaa.
haldiaze n. -aŋe (Suist.) *s. dem.* seur.
haldie (Suist.) haltia.
haldiettoma n. -dietoin *adj. car.* ed.
halgelmukse n. -us halkeama.
halgene- haljeta.
halgo halko.
halgoa- halkaista.
halj... ks. haľľ...
halla n. hallu halla.
hallu-vuode n. -vuozi hallavuosi.
haľľakka n. -kku verka.
haloatta n. -ttu yönuttu. V.
halttoa- (Kid.) halvata.
halva n. -vu (Seäm.) kukka, kukannuppu.
halvaize n. -ine (Seäm.) *dem.* ed.
halvasta- (Seäm.) kukkia.
halvehe n. -h halme.
hamara n. -r kirveen talla.
hamarukse n. -us = ed.
hambaha n. -mmas hammas.
hambahikkaha n. -ikas *adj. instr.* ed.
hambahittoma n. -itoi *adj. carit.*
haŋga n. -gu hanka, tulla.

haṅgu-viṯṯa n. -ṯṯu raksi.
hanhe n. -hi hanhi.
haṅkki- (Suist.) hankkia.
happame n. hapain l. -ai hapan.
happane- hapata; mädätä (maito; liha, kala).
harakka n. -kku harakka.
harava n. -vu l. -v harava.
haravoiṯṯe- l. -oi- haravoida.
harďie hartia.
harďieze n. -iene ja
harďevuo n. -ut *dem.* ed.
harja n. -ju harja.
harjaze n. -ańe *dem.* ed.
harjavu- harjautua, tottua.
harjukse n. -us harri, harjus.
harmoa n. -mai l. -moa harmaa.
harppi (Tul.) sirkkeli.
harṯṯouna n. -nu huono ravintola. V.
harva n. -vu harva; harvah harvaan, harvoin.
harvaize n. -ine *adj. dem.* ed.
harvene- harveta.
haška n. -ku haiska; meṯän h. (haukkumasana).
hattara n. -r jalkahattara.
hattar-vede n. -zi hattaran pesuvesi.
hauda n. -du kuoppa.
haudo- hautoa.
haugi hauki; havvin lipas karinkaukalo.
haukka n. -kku haukka.
haukki- haukkaella.
haukkoa- haukata.
haukku- haukkua.
havahta- (refl.) kavahtaa, kiitää: pappi havahtih meń', kui lindu roun.
havaiṯṯu- herätä.
havu havu, hako.
hebo hevonen.
heboize n. -ine hevonen.
heboṯṯu tamma.
hei n. hüö 3 pers. pron. mon.
heimo- l. heimu-kunda n. -du heimokunta.
hein'-aiga n. -gu heinäaika.
heinü-sarai lato.
heinä n. -nü heinä, ruoho, kasvi.
heittele- *freqv.* ja
heittü- *refl.* seur.
heittä- heittää (ei: viskata), laskea alas, pois; jättää; herjetä: heitti vaṅgundan.
hellä n. -llü (Kid.) hellä.
helma n. -mu helma.
helppo hintelä, pieni.
helü (Suist.) selkätelkkä (Fuligula clangula).
heṅge n. -gi henki; sielu; heṅgen heität; vähih heṅgih lüöv.
heṅgittä- hengittää.
heṅgästükse n. -üs hengähdys, huokaus.
heṅgästä- (refl.) hengähtää.
hera mehu: marjan h.
herando (Suoj.) rautaketjut korennossa.
hernehe n. -h herne.
hernehize n. -ine herneistä tehty.
herra n. -rru herra.
herralisto (Suoj.) herrasväki.
herskahta- (Suoj.) horjahtaa, taipua (mieli).

heśťie n. -ťe (Seäm., Tul.) tade; vrt. höśťie.
hevoššiekka n. -kku ratsastaja.
hevoţţu (Seäm.) = heboţţu.
hibie (Suist.) = seur.
hibja n. -ju ruumis.
hibjaize n. -ine *dem.* ed.
hiemaikkaha n. -ikas *adj. instr.* seur.
hiemoa n. -ai l. -oa hiha.
hieno hieno, ohut.
hienoize n. -ine *dem.* ed.
hieralda- hieraista.
hiero- hieroa.
hiero (H) = seur.
hieru kylä.
hiestü- hiestyä.
hige n. -gi hiki.
hihna n. -nu (Tul.) hihna.
hiilava n. -vu l. -v kuuma.
hiildu- kuumeta.
hiile n. -li hiili.
hiilutta- kuumentaa.
hiire n. -ri hiiri.
hiiris-haukka n. -kku (Suist.) tarhapöllö.
hiitroi viekas. V.
hikkerehtä- (Suist.) pyörähdellä.
Hilippä n. -ppü Fiilippi.
hilj ... ks. hiľľ ...
hiľľa n. -ľľu hiljainen, hidas; hiľľah hiljaa, hiľľembi hiljemmin.
hiľľaize l. hiľľakkaize: -h *dem.* ed.
hillo- rouhentaa, murottaa (leipää rokkaan).
hilloi (Suoj.) kypsi muran.
himo halu, himo: kui sinul ollov h. himoitta- haluttaa, himottaa, tekee mieli: veľľel rubei himoittamah ițelleh hoavo se.
hinda n. -du hinta: h. azuo määrätä hinta.
hirittä- (Kid.) hirttää.
hirnakoiţţe- hirnakoita, hirnua.
hirnu- aivastaa.
hirnututta- aivastuttaa.
hirvakka n. -kku (Kid.) hirveä: h. on minul kävellä kalmistol.
hirve n. -vi hirvi.
hiukka n. -kku (Seäm.) muta, liete. (V. тина).
hivelzü- nyrjähtyä, niukahtaa.
hoaba n. -bu haapa.
hoabalo (Suist.) haapana (Anas penelope).
hoaḑa (Suoj.) haasia.
hoahmoi (Seäm.) ahma?: kondien nägöine, a pieni.
hoamuo- inf. -mota (Kid.) ahneesti kerätä syliinsä.
hoavie n. -ve (Salm.) yritys, alku: ńi haavettu ei alkuakaan, ei rahtuakaan.
hoavo säkki.
hoavoa- yrittää; heväistä, herittää (puhua, polkea, lyödä).
hoavusta- (Kid.) yrittää, kyhätä: hoavustoa paista; kalu hoavustettu.
hobja n. -ju hopea.
hobjaize l. -aze n. -ne hopeinen.
hoi hoi!
hoihotta- (Imp.) *v. descr.* nopeasta menosta: Valkko männä hoihottaa.

hoikenda- tehdä hienommaksi.
hoiva n. -vu hoiva, huojennus: hoivembi roďih.
holostnoi l. holostoi naimaton (mies). V.
holsťina n. -n palttina. V.
Homa Tuomas. V. Ѳома.
homehe n. -h home.
homehtu- homehtua.
hoŋga n. -gu honka.
hoŋgoi haapio, kuutti.
hoo hoo!
hoppu riita, eripuraisuus: hoppuo pideä.
hoppuo- inf. hoputa (H) riidellä.
hoppuvu- riitautua.
hoppuvuo n. -us pula, huoli. (V. хлопота).
hoppuvutta- saattaa eripuraisuuteen.
hopukkaha n. -ukas riitaisa, torapussi.
hospoďi herra (Jumala). V.
hoz vaikka; hoz min hinnan minkä hinnan tahansa; hoz jo jospa!
hot vaikka; ehkä. V.
huba vähäpätöinen, pieni, alhainen.
hubie n. -ei l. hubja n. -ju (Seäm.) = ed.
hubiettavaize n. -ine l. hubjattava n. -v (Seäm.) *adj. moder.* ed.
hudra n. -ru hauras.
huigie n. -gei l. -gie häpeä.
huigiettoma n. -ietoi hävytön.
huigoa- häväistä.
huikkoa- (Vielj. run.) huutaa luokseen?
hujjusta- (refl.) hävetä, kainostella.
hujjustelija n. -ij kainostelevainen.
hujjuttoma n. -utoi hävytön.
hukka n. -kku susi; hukka: hukkah ei mene hevon süötändü (Salm.).
hulloa- (Kid.) halvata.
humala n. -l päihtymys: štobi h. peäs lähtis; humalattah selväpäisenä.
humal-ńiekka n. -kku humalainen.
huoḑa n. -ḑu huosia, kangaskorte.
huogame n. huogain sierain.
huogavu- levätä.
huogavukse n. -us lepo.
huogavutta- lepuuttaa.
huogehe n. huovis halpahintainen.
Huohpoi Feofan.
huolettoma n. -etoi huoleton.
huoľitta- pitää huolta, harrastaa.
huomei l. (Snoj.) huomen huomenna.
huomeńize n. -ine huomeinen: h-zel päivällä.
huondekse n. -des aamu: h-l aamulla.
huono (Seäm.) huono.
huori- (M) huorata.
huovista- halventaa.
huovistu- halventua.
hura vasen.
huraṭṭu vasenkätinen.
hurbilo (Seäm.) hulpilo.
huri (Kid.) hullu.
huroa (Imp.) = hura: huroah ṭurah.
hursťi säkkikangas.
hursťize n. -ine lakana.
hurvehtutta- (Kid.) hervottaa.

huškahta- (refl.) huiskahtaa: jänöi h-tih meṭṭäh.
huškoa- huiskata: huškakkah venehen ńokaz eäreh.
hušku- huiskua: sotku h. lendoh.
huza (Suist.) tarhakäärme (Coluber).
huuhta n. -tu huhta.
huule n. -li huuli.
huvattava n. -v vähäläntä.
hühüttä- (Suoj.) nyyhkiä: itköv hühüttäv.
hülgeä- jättää, hyljätä: hebo hüllätäh pihal.
hülgü hyljättynä l. hylkynä oleminen: häi on jo hüllüs hän on jo virkaheittona.
hüpittä- hypittää.
hüpiṭṭü hyppijä, aitomus.
hüppeä- hypätä.
hüppi- hyppiä.
hüppü hyppy, laukka: hebo ainoz menöv hüpül.
hüpästä- (refl.) hypähtää, syöstä.
hürhüttä- (Suoj.) = hühüttä-.
hüvittä- hyvittää, tyydyttää.
hüvükki (Imp.) etu, hyöty.
hüvä hyvä; kaunis; *komp.* parembi l. hüvembi; hüvin hyvin, kovasti; siid i roďih hüvä mielez toatal siitä isän tulikin hyvä mielestä l. mieli.
hüvähköize n. -ine = hüväṭṭäize.
hüvälistö (Suoj.) rikkaat talonpojat.
hüvän-tüönnüttäjä n. -j hyvätahtoinen.
hüväsťi hyvin.
hüvä-tabaize n. -ine hyvätapainen.
hüväṭṭäize l. -äze n. -ne jotenkin hyvä.
hüväṭṭäzešti (Suoj.) melkoisesti: on h. voimoa.
hüübie (Suist.) huuhkaja.
hüö ks. hei.
hüödü- vaurastua, rikastua.
hädä hätä.
häi, häin ks. häne.
-häi -han, -hän: piettih-häi, onhäi.
häkki härkä, sonni.
hämmästü- hämmästyä.
hämmästükse n. -üs *s. verb.* ed.
hämmästüttä- *v. fact.*
hämü hämärä.
händä n. -dü häntä.
häne n. häi, joskus häin 3 pers. pron.
härgä n. -gü (M) = häkki.
härkkime n. -in härkin.
hätke n. -ki pitkä aika; hätken kauvan; h. ei tule kauvan on tulematta; hätkekse kauvaksi; *komp.* hätkembi, -bän.
hätkestü- jäädä kauvaksi, viivästyä.
hävie- inf. -itä hävitä.
hävittä- *v. fact.* ed.
hölmistäiṭṭe- (Kid.) heittäytyä hölmöksi: h-ṭṭöv koiru, ku hebuo lüön.
hörďü- horjua.
hörkistä- (refl., Suoj.) höröstyä.
hörkistele- (refl., Suoj.) höröstellä.
hörkküö- inf. -kötä höröstyä (esim. ajattelemaan).
hörṭikkähä n. -ikäs koristettu.

hörʒʒä n. -ʒʒü koriste.
hörö- (Suoj.) seisattua.
höröttä- (Suoj.) *v. fact.* ed.
höšťie n. -ťe l. höšʒie n. -ʒe tade.
höšʒö (Seäm.) = ed.
hözäkkä l. hožäkkä n. -kkü kömpelö.
höťťi (Salm.) maiva, muikku.
höüdöi höysipuu.
höühene n. -n höyhen.
höühenüö n. -üt *dem.* ed.
höühtene n. -hen (Suoj.) = höühene.
höüʒiŋgi (Salm.) vahinko.

I.

i ja; myös, -kin. V.
iďime: -t (Suoj.) ydin, aivot.
idoize l. idoze n. -ne itu.
idu-veroze n. -ońe (Suist. itk.) mallasruoka.
idä- itää.
ie... ks. ede.
igene: -d ikenet.
Ignoi Ignatius.
iguumena l. -mina n. -n luostarin päällikkö. V.
igä ikä; igä kai, iän kaiken iänkaikkisesti; iälläh ikinä, koskaan.
igähize n. -ine ikäinen: iʒen i., ühten i.
igäize l. -äze n. -ne (itk.) *s. dem.* sanasta igä.
igäize l. -äze n. -ne ikuinen.
igävä n. -v *adj.* & *s.* ikävä: igävän alaine.
igäväze n. -äńe (itk.) *dem.* ed.
igävõiʒʒe- l. -öi- (refl.) ikävöidä.
igäüdü- (Suoj.) ikääntyä, sukeutua? vie on moalla sündümättä, ilmalla igäüdümättä.
ihala n. -lu l. -l (itk.) ihana.
ihastu- ilahtua: ihastui, kui Äjjää päivää, neʒidä sanaa.
ihastutta- ilahuttaa.
ihmize n. -ine (M) = inehmize.
iho kasvot, näkö.
ihoľľize n. -ine näköinen: ühten i. saman näköinen.
ixala n. -lu l. -l (itk.) = ihala.
ixalmo (Suist., itk.) = ed.
Iivana n. -n Juhana; I-n päivü Juhannus.
Ijuli n. -ľ Heinäkuu.
Ijuńi n. -ń Kesäkuu.
ijättä- idättää.
ijättäjäze n. -äńe (itk.) siittäjä, synnyttäjä, jompikumpi vanhemmista.
ikkuna n. -n akkuna.
ikkun-pielüö n. -üt *s. dem.* ikkunanpieli.
ilda n. -du ilta.
ildaize l. -aze n. -ne illallinen; iltanen.
ildavu- (itk.) (iltaantua:) eritä, lähteä: ildavuizin ihalih sündüzih.
ildavundaze n. -ańe (itk.) pois-lähteminen.

ili eli, tahi. V.
Ilʹla n. Ilʹlu Eljas.
illalʹlize n. -ine ehtoosaarna.
illasta- syödä illallista.
illaṭṭu (Suist., Imp.) iltaseura.
ilʹlene n. -n iljanko.
ilʹlen-sija = ed.
ilma n. -mu ilma; maailma: i. kai koko maailma, toine i. toinen maailma, Tuonela; ilmoin aigomat, kannettuzet, kuvamat, suvimat, tuuḑittuzet (itk.) vieraat ihmiset, appelan väki.
ilmai ilman; ilmaiseksi.
ilmaize n. -ine maailmallinen: i-n eän iän kaiken, i-ks igeä ikipäiviksi.
ilman = ilmai.
ilmoitta- (M) ilmoittaa.
Ilmolʹize n. -ine Ilmarinen.
ilo ilo: ilottah en tulis.
iloža n. -žu (Suist. itk.) iloisa.
ilvekse n. -es ilves.
ime- imeä.
imehe n. -h (Vielj. itk.) hämmästynyt?
imehtü- (Suist. itk.) kummastua, hämmästyä.
imelä n. -l imelä.
imittü- imeltyä.
inehmize l. iṅehmize n. -ine ihminen; nainen.
ira: -lleh irti, irrallaan, -lleen.
Iriṅṅä n. -ṅṅü, l. Iroi Irene.
irvotta- irvistää: irvottav nagrav.
iške- iskeä, lyödä; teurastaa.
iškendä n. -dü iskeminen.
iškime n. -in tulirauta.
istavu- (Suoj.) istuntua.
istoilleh istuillaan, -lleen.
istoudu- (Suoj.) istuntua.
istu- istua; *refl.* istuntua.
istunda n. -du istuminen.
istund'-aiga n. -gu istumisen aika.
istuoṭṭe- l. -uo- istuntua.
istutta- panna istumaan.
istuttele- *freqv.* ed.
izmena n. -nu l. -n (Seäm.) = izmenä.
izmeṅi- pettää. V.
izmenä n. -nü l. -n petos. V.
izmenäze n. -äṅe *dem.* ed.
izvesti kalkki. V.
izvoli- suvaita, olla hyvä. V.
ižä, harv. izä isä; koiras, urosa: ižälohi; ižä-poṭṭi karju.
ižändä n. -dü isäntä.
izäṭṭü urosa, koiras.
iḱikkä (Suoj.) sääksen näköinen hyönteinen.
itke- itkeä.
itkijä n. -jü l. -j *s. fact.* ed.
itku itku.
itkuṭṭu (Kid.) itkuri.
iṭe-püüdäjä n. -jü l. -j loukku, rita (V. самоловъ).
iṭṭe n. iṭe itse 1) *pron. demonstr.* & *indef.* (nom:ssa ja tavall. muissa sijoissa ilman suff:ia) (= saks. selbst, selber, Einer selbst, man): päiveä pastav, iṭṭie kastav die Sonne scheint, aber man wird doch nass; tuuli ottav iṭez läbi; iṭṭie vasten e' ole vihaṅe koiru; iṭṭie-

däh ižändeä lüödih vie enämbäl; käytetään joskus pers.-pronomininkin asemesta, esim. olled vanhemb' iṯṯie jos olet vanhempi minua. 2) *pron. refl.* (useimmiten suff:n kanssa ja ainoast. casus obl:ssa, usein genit:ssä): iṯṯeh muṯoin kuṯṯuv oman nuorikkonsa kutsuu; anna ńimehine kolṯṯaine iṯṯes anna (oma) sinettisormuksesi; ottaad' omatto kullad iṯellettö ottakaa omat kultanne itsellenne; veľľilöil käski vuottaa iṯṯeedäh; lihavan kullan muile annoin, laihan iṯel jätin; iṯen kaṯṯoj varovainen, tarkka.

Iuda n. -du Juudas.

J.

jaa . . . ks. joa . . .
jablokka n. -kku omena. V.
jaga- jakaa; *refl.* jakautua.
jagardukse (Seäm.) l. jagavukse n. -us jakaus (päässä).
jagele- jaella.
jahoa- jahista, pitää riidansekaista puhetta.
jaḳsa- riisua päältä l. paljaaksi: jaksa jallad eäreh; *refl.* riisuutua.
jaksaudu- (Suoj.) = seur.
jaksavu- riisuutua.
jaksavutta- *v. fact.* ed.
jalga n. -gu jalka; jallal jaloillaan, liikkeellä; jallas valveella.
jalgame n. -ain jalustin.
jalgavu- l. jalgevu- herätä.
jalgu-ńiekka n. -kku jalkamies.
jalgu-paikka n. -kku matto, jonka päällä vihitään.
jallai jalkaisin.
jallakse n. -as jalas.
jallaksuo n. -ud *dem.* ed.
jalo (Suoj.) äänekäs, kuuluva.
jalošťi (Suoj.) *adv.* ed.
Janvaŕi n. -ŕ Tammikuu.
Jaška n. -ku Jaakko.
jauho jauho.
jauho- jauhaa.
jauhoin-kive n. -vi jauhinkivi.
jauhotta- jauhattaa.
jeďiinöi yksikään: eroitest j-d' e' ole; tule j. ei. V.
jeńeroala n. -lu kenraali. V.
Jeremii Jeremias.
jereťikka n. -kku kerettiläinen. V.
jerńi- = ďerńi-.
jeä jää.
jeä- jäädä.
jeävei- *refl.* seur.
jeävi- ilmaista, näyttää; hebo jeävi paginan hevonen alkoi puhua. V.
jo jo; enää: jo-go et süö; en ďo voi; — jo-go jokohan, tokko.
joablokka n. -kku = jablokka.
joada n. -du myrkky. V.
joadosťi myrkyn-aine, saasta. V.
joakkori veneen ankkuri. V.

Joakoi Jaakko.
joama n. -mu maantie, valtatie. V.
joaššikka n. -kku laatikko. V.
joga *pron. indef.* joka: joga kezeä, j. kevättü, j. päiveä joka kesä etc.; joga sijas joka paikassa, kaikkialla.
jogahize n. -ine jokainen.
joga-päivähize n. -ine jokapäiväinen.
joga-vuodehize n. -ine vuotuinen.
joge n. -gi joki.
jogi-randa n. -du jokiranta.
jogo (harv.) = joga.
joguo n. jovut *dem.* san. joge.
Johora n. -r Yrjö.
joŋgitta- (Tul. loits.) jonguttaa: jouzel joŋgittaj.
joŋgöi l. jongoi jo nyt = jo nügöi.
joršši kiiski. V.
joudava n. -vu l. -v joutava; vapaa.
joudavuo n. -us *s. qval.* ed.
joudu jouto.
Jougamoize n. -ine Joukahainen.
jouze n. -zi jousi.
joute l. -ta jouten.
joutţene n. jouţen joutsen.
jugie n. -gei (Seäm.) = jügie.
jumala n. -lu l. -l jumala.
jumalahize n. -ine jumalinen.
jumalattoma n. -atoi jumalaton.
jumaldema l. -doma n. -mu l. -m (Seäm.) Jumalan äiti.
juo- juoda; *refl.* juoda itsensä humalaan.
juoda n. -du malja, puinen vati (Vert. Karj. bľuoda = V. блюдо).
juodaze n. -aŋe *dem.* ed.
juohatta- muistuttaa mieleen (omaansa tai toisen).
juohattele- *freqv.* ed.
juoja n. -ju l. -j juoja, juomari.
juokse- juosta.
juoksenda n. -du juokseminen.
juoksendele- *freqv.* sanoista juo- ja juokse-.
juoma n. -mu (Suoj.) juoma.
juomari n. -ŕ (Suoj.) juoppo.
juomize n. -ine juoma.
juomoi juovukka.
juonda n. -du juominen, juonti.
juonu (Imp.) juoni, jono.
juosto juoksu: mittuine j. on hevol?
juotatta- janottaa.
juotta- juottaa.
jupka n. -ku hame. V.
jurjetta- jurittaa: kuldoin juov kui jurjettav.
juure n. -ri *s.* juuri.
juurevu- juurtua.
juuri *adv.* juuri, aivan.
juurikka n. -kku juurakko.
juurikkaha n. -ikas *adj. instr.* san. juure.
juvenda- (Seäm.) = jüvendä-.
jügie n. -ei l. -ie raskas, vaikea.
jügiä (Tul.) = ed.
Jürgi Yrjö.
jürize- jyristä: Pühäľľü jürizöv ukkonen jyrisee.
jürkkä n. -kkü jyrkkä.
jürü jyry.
jüttü tapa, laji: ühten jütüin on sa-

malla lailla on; Loimoin jütüin ei pagize ei puhu Loimolan tavalla; minä en voi teän jütüi pajista.
jüttümä (n.?) (Seäm.) = seur.
jüttünäze n. -äńe (Suist.) = seur.
jüttüö n. jütüs(?) -lainen: ühten j., kuudamazien j.; kaiken jütüttü kaikellaista; roih briha endizen jütütteh nuorukainen tulee entisellensä.
jüvendä- raskauttaa.
jüvä jyvä.
jähkeä- sysätä.
jäiṭṭä n. -ṭṭü linnunmuna. V.
jälge n. -gi jälki; seuraus: rodinehgo hüvä j., vai surmu rodineh? — jälles *adv.* jäljestä, perässä: lähti matkoamah koďih, ńeidine j.; *prep.* jälkeen (ajasta): j. sidä, se pagin ku paistih; j. puoldu päiveä; jälgeh jälkeen, perään: ńeiďine tuli j.; jällel jälkeen (ajasta): enne meidü oldih, j. meidü jeähäb; jällel päi takaa: j. p. ajetah; jälkeenpäin: j. p. tulov koďih.
jälgimäi, harv. -in viimein, vihdoinkin.
jälgimäize n. -ine viimeinen.
jäli (Seäm.) jäkälä.
jämie n. -ei = järie.
jänöi jänis.
järelleh takaisin, jälleen.
järevüö n. -üs l. -üt paksuus.
järgieh (Salm.) heti.
järie n. -ei l. -ie paksu, vahva.
järiiṭṭöze n. -öńe (Kid.) vähän liiaksi paksu.
järilleh = järelleh.
järrittä- (Seäm.) seurata; matkia; tutkia.
järritükse n. -üs *s. verb.* ed.
järve n. -vi järvi.
jäzi (Salm.) sorva. V.
jättä- jättää.
jää... ks. jeä...
jöngöi l. jönügöi jo nyt = jo nügöi.

K.

k' = ku, kui kun.
ka (Suoj.) = ga.
kabakka n. -kku krouvi. V.
kabja n. -ju kavio.
kabrasta- korjata, raivata.
kabuize n. -ine: lumi-k. (Seäm. run.) lumipallo.
kadaja n. -j kataja.
kadajize n. -ine katajainen.
kadaj-mättähä n. -mätäs katajapensas.
kadalaze n. -ańe (Suist. itk.) katala.
kadehe (n. kajeh?) (Suist. loits.) kateus: ken kadehil kaṭṭonnoo.
kado- kadota; menehtyä.
kaḑvie n. -ve naava.
kagla n. -lu kaula.
kaglaksuo n. -ut lahden suu.

kaglukse n. -us kaulus.
kagra n. -ru kaura.
kahalleh (Suoj.) auki.
kaheksa n. =; kahdeksan.
kaheks-ńiekka n. -kku kahdeksan verskan paksuinen (parsi).
kaheks-tost-kümmene n. -n kahdeksantoista.
kahize- kahista (metsä, vesi, ihmiset tynnyrien kanssa).
kahitti kahdesti.
kahte n. kaksi l. kaks kaksi; kahtei (Suoj., Salm.: kahten) kahden, kahden kesken: jäi k. elämäh V:n ker; kahtekse kahtia: k. halgenov; kahtelleh kahdella tapaa; kaksin kaksittain, kaksi kerrassaan.
kahtende n. -eis l. -es kahdes: puoli kahtettu tostu.
kai *nom.* san. kaikke; *adv.* kokonaan, aivan.
kaida n. -du kapea.
kaidaize n. -ine *dem.* ed.
kaikke yks. ja mon. nom. kai kaikki; koko; kaikelleh kaikella tapaa; kaikin kaikki kerrassaan, yhäti; kaikis l. kaikkii (superl:n kanssa) kaikkein: kaikis suurin, k. ezmäizekse, kaikkii vańhimale; kaikkineh kokonaan.
kaima n. -mu (Seäm.) reuna, reunus, raita. V.
kaimoa- seurata, saattaa.
kaimoaja n. -ju l. -j seuraaja: -jat morsiusparin saattoväki.
kainalo kainalo.
kaiva- kaivaa.
kaivo kaivo.
kaja (Salm.) kajava.
kajjenda- kaventaa.
kajo (Seäm.) kajava.
kaksiaize n. -ine kaksonen.
kaksinaize n. -ine kaksinainen; kaksonen.
kala kala.
kalakkaha n. kalakas *adj. instr.* ed.
kalańiekka n. -kku kalamies.
kalaze n. -ańe kalanen.
kaldavu- kallistua: saduł k-ui.
kalkka- kalkkaa (kiveä vasten).
kallehe n. -łłis kallis; armas.
kałłivo kallio.
kalma n. -mu hauta.
kalmikki (Imp.) kalpea?
kalmisto (Salm., Suist.) hautausmaa.
kalmoitekse n. -tes hautausmaa.
kalmoi-tie = ed.?
kalmožema l. -mužema n. -emu l. -em (Seäm.) hautausmaa.
kalttaze n. -ańe (Salm.) luode, luoteinen.
kalu (Salm., Suoj.) kalikka.
kamahutta- (Suoj.) kamauttaa: toi sieroa da kovazinda stolal k-tti.
kana kana.
kanabra n. -ru (Salm.) l. kanabro (Seäm.) kanerva.
kanaize n. -ine pullo, kipru (verkossa).
kanava n. -vu l. -v kanava.
kanda n. -du kanta (kasvin, jalan, reen).
kanda- kantaa.
kandajaze n. -ańe (itk.) äiti.
kande n. kanzi (Seäm.) kansi.

kandele- *freqv.* san. kanda-.
kandelehe n. -h kantele.
kando kanto (puun).
kandome n. -oin silmukka (napissa; kauhtanassa napinreiän asemesta).
kaŋge n. -gi (Suoj.) kanki.
kannatekse n. -es happamen maidon kuori.
kannatukse n. -us (Kid.) = ed.
kańńoi kannikka.
kańńoize n. -ine lemmityn hyväilysnimi.
kanzakunda n. -du (Suist. loits.) kansakunta.
kappa n. -ppu (Seäm. run.) vesikappa.
kapsahta- (refl.) kapsahtaa: nouzov k-ah.
kapusta n. -tu kaali. V.
karabl'i laiva. V.
karahta- (refl.) karahtaa (äkillisestä liikkeestä): häi k-tih tul' kui lindu roun.
karandašša l. -dišša n. -ššu lyijykynä. V.
karassu (Salm.) ruutana (?).
karavuula n. -lu vahti. V.
karavuul'i- l. -vuli- vahtia. V.
kardano (Suist. itk.) kartano.
kardanoze n. -ońe (Suist. itk.) *dem.* ed.
kargie n. -gei l. -gie karkea, karvas.
karhakko karhea.
karhu (Seäm. run.) karhu.
karja n. -ju karja.
karkku, -uize n. -uine karkko, emälammas, joka ei vielä ole poikinut.
karzi- karsia.
karzina n. -nu l. -n karsina.
kartta n. -ttu kaukalo, allas. V. КОРЫТО.
karttaize n. -ine *dem.* ed.
kartti kortti: karttih kizoamah kortia lyömään. V.
kartofka l. karttohka n. -ku peruna. V.
karu huono, paha; paholainen.
karustu- (Suoj.) huonostua.
karva n. -vu karva.
karvaize n. -ine karvainen.
kasarda- kastaroida.
kasekse n. -es (Suist., Tul.) lehtimetsä.
kassa n. -ssu palmikko. V.
kaššal'i kontti. V.
kasta- kastaa (ei: ristiä).
kastari (Suoj.) kassara.
kastie n. -te kaste.
kastu- kastua.
kazakka n. -kku renki. V.
kazakoitte- l. -oi- palvella renkinä.
kazarmo kasarmi. V.
kaz-ašťie (Vielj.) = käz-ašťie.
kaži kissa.
kažl'a n. -l'u kaisla.
kažl'užikko kaislisto.
kazna n. -nu rahasto, Ruunu. V.
kaźonnoi Ruunuun kuuluva. V.
kazottele- (refl., Suoj.) kiskotella, oikaista itseänsä.
kazva- kasvaa.
kazvaime n. -in (Suoj.) ruuppa, käsnä.
kazvanda n. -du kasvaminen.
kazvatta- kasvattaa.

kazvattele- *freqv.* ed.
kazvo kasvu.
kazvoĭĭize n. -ine suurikasvuinen.
Kaťa Kaisa.
kataiţţe- l. -ai- manklata. V.
katkeile- katkeilla, rypistyä: k-llah käed roadaes.
katkelmukse n. -us ryppy.
katkene- l. katkie- inf. -keta taittua.
katkoa- katkaista.
katokse n. -os katto.
katta- kattaa, peittää.
kattele- *freqv.* ed.
Kaťťi Katri; ks. marju-kaťťi.
kattie n. kate peite.
kattila n. -l kattila.
katuhkaize n. -ine (Vielj. itk.) peite: katelkoa pehmielöil k-zil.
kaţahta- (refl.) katsahtaa.
kaţonda n. -du katsominen.
kaţţele- *freqv.* seur.
kaţţo- katsoa; hoitaa, pitää vaari; katsoa hyväksi; koettaa; Jumalu kaţţov iǹehmistü; mene, kunne kaţot; kaţon omin kädüzin; *refl.* pitää vaari itsestään, olla varoillaan: kaţommos nügöi, en juo viinoa.
kaţţoja n. -ju l. -j katsoja.
kaudehe (n.?) kausi: mi aigoa mennöv, vuvven kaudehet (Vielj.).
kauha n. -hu kauha.
kauhakko (Suist. itk.) kauhea.
kauhtana n. -n kauhtana. V.
kaunehe n. -ńis kaunis.
kaunehuo n. -us kauneus.
kauńistele- kaunistella, ylistellä.
kaunoi (run.) kaunis.
kauppa n. -ppu (Suist.) kauppa.
kauťi l. -ťťi kantta.
ke *pron.n* vart., ks. kene.
kebjendä- keventää.
kebjie n. -jei (Seäm.) keveä.
kego (Suist.) keko: heinü-k.
kehno (Suoj.) paholainen.
keihähä n. keihäs keihäs.
keittä- keittää.
keittäjä n. -jü l. -j kokki.
keksi- (Suist. loits.) keksiä.
kel (Seäm.) kanssa; vrt. ker, kera.
keldaize n. -ine keltainen.
keldavu- kellastua.
keldu-taudi keltatauti.
kello kello (kirkon, lehmän).
kello-jalga: -llat kellotapuli.
kelvottoma n. -otoin (Kid.) kelvoton.
kene, ke n. ken *pron. interr., rel.* ja *indef.* kuka, joka, joku: kedä sinul on perehtü? Ken menöv, jogahizen süöv; ken ku' armahembah sanov, ga: ťäďöi kun joku lempeämmin sanoo, niin (sanoo:) „ťäďöi“; — ńi ken ei ei kukaan; ken tahto kuka tahansa; keń-gi kenkin: kos k. sanov milloin mikin sanoo.
keńgä n. -gü kenkä, saapas.
keppi (Tul.) keppi = savakko.
ker, kera kanssa.
kerahmo = kerähmö.
keral (Salm.) keralla, mukaan: annettih hänel 30 mužikkoa k.
kerda n. -du kerta; kerral l. -llah

kerralla, kerrassaan; sil kerdu sillä kertaa, heti.
kerdü- = kerävü-.
kere = ker.
kereä- kerätä, koota.
kereändä n. -dü *s. verb.* ed.
kergie (Suist. itk.) kerkeä, nopea.
kerittä- purkaa, päästää irti l. auki.
keriţţe- keritä.
keriţţeme: -d keritsimet.
keroi kurkku.
keroin-kiele n. -ľi kitakieleke.
kerrittäjäze n. -äńe (Suist. itk.) = äiti.
kerä kerä.
kerä = ker.
kerähmö kansankokous.
kerävü- kokoutua.
kerävö keruu, keräys, kokoominen.
keske n. -ki keski, väli; kesken l. keske kesken: k. ajandoa on jeännüh, kolmei k.; keskenäh keskenään; keskel keskellä, keskeltä; keskes keskessä, välissä, seassa; keskeh keskeen, väliin, sekaan; keskih välistä, toisinaan.
kesken-aigaize n. -ine keskenaikainen, keskoinen.
keskimäize n. -ine keskimmäinen.
keskusta- keskeyttää, häiritä, estää.
keskustukse n. -us *s. verb.* ed.
keskustaja n. -ju l. -j *s. fact.*
keskuz-liha välikalvo, diafragma.
keskuţţa n. -ţţu keskusta; väli; eroitus: on keskuţţoa vähäine Anuksen kieles; soaren k. salmi.
kesk'-üö puoliyö.
keze n. -zi kesy, hiljainen.
kezene- hiljetä, tyyntyä.
kezoi järvikylpy.
kezreä- kehrätä.
kezräime n. -in (Suoj. Haud.) sääri.
kezä kesä, suvi.
ketterä n. -r (Suist.) sukkela.
keveä l. keväe n. -vät kevät.
keühnä n. -nü köhnä, silve.
keühtü- köyhtyä.
keühtüö n. -üs köyhyys.
keühä n. -hü köyhä.
keühäize n. -ine *dem.* ed.
keükkä-peä (Suoj.) mäkipää, köykkä.
keägä n. -gü ovenripa.
keändele- *freqv.* seur.
keändä- kääntää.
keänelmükse l. keännelmükse n. -üs käännös (myös hihan).
keännüttä- saattaa kääntymään.
-ki = -gi: dai sinä meńit-ki, e' andanuh-ki.
kibene- = kibevü-.
kibevü- kipeytyä.
kibie n. -ei l. -ie kipeä; kipeä kohta ruumiissa; kipu.
kibitkä n. -kü kuomu. V.
kibu (Tul. loits.) kipu.
kida kita.
kiḑaitta- (Seäm.) kiristää (hampaita). Vrt. Karj. kriḑautta-.
kiḑize- (Seäm.) kiristä (hampaat).
kiehastu- kiehastua.
kiehu- kiehua.
kielaha n. -las valheellinen.
kielasta- valhetella.
kielastukse n. -us valhe.

kieldä- kieltää: toized kielttih hänel sanomas toiset kielsivät häntä sanomasta; kield' ozuttamas ei sanonut tahtovansa näyttää.
kiele n. -li l. -ľ kieli; kielen kandaj kantelija.
kielettömä n. -töi mykkä.
kieli-ńiekka n. -kku pakana.
kielittä- kannella.
kielländä l. kieländä n. -dü kieltäminen.
kieran, kieral (Seäm.), kierdu (H) = kerran, kerral, kerdu ks. kerda.
kierdä- kiertää.
kieroa- letittää.
kierukse n. -us (Seäm.) kerros.
kierä n. -rü kierä, väärä.
kibla ą. -lu veto: kihl' iškie lyödä veto.
kiimi-(?) l. kiimie-(?) (refl.) kiimata: kiimitäheze.
Kiimien-kive n. -vi eräs kivi Seämärvessä.
kiinďie n. -ďei (Seäm.) kiinteä, kireä.
kiindä- kiinnittää: nuoraine kiindih n. tuli kireäksi.
kiińi kiinni.
kiińittä- kiinnittää.
kiirehe n. -h kiire: k-l ku nouzov.
kiirehtükse n. -üs kiirehdys.
kiirehtä- kiirehtää.
kiirehtäjä n. -jü l. -j kiirehtäjä; kiireinen.
kiirehüö n. -üs kiire.
kiiškoi kiiski.
kiisseľi hapahko hyytelö. V.
kiisto *s. verb.* seur.
kiistä- kiistää.
kiiständä n. -dü *s. verb.* ed.
kiitokse n. -os ylistys.
kiittele- ja kiittä- kiitellä, ylistää.
kilj . . . ks. kiľľ . . .
kilkkuna (Suist.) jouhisorsa (Anas acuta).
kiľľu- kiljua.
kiľľunda n. -du *s. verb.* ed.
kiloppa (Imp.) ilves.
kimalehe n. -h (Seäm.) kimalainen.
kindaha n. kinnas kinnas.
kińńer-koukku (Kid.) S. =.
kinttu (Suoj.) kinttu (lehmän).
kirbone- (harv.) = seur.
kirbuo- l. -ua- inf. kirvota pudota.
kirde n. kirzi kirsi, ronta.
kirgoa- kirkaista, huudahtaa.
kirgu- kirkua, huutaa.
kirikkö kirkko.
Kirilä n. -l Cyrillus.
kirja (Suoj.) = seur.
kirjaize n. -ine kirje.
kirjava n. -v kirjava.
kirjoi-kädüö n. -kävüt (Suist. itk.) kirjakäsi.
kirju-ńiekka n. -kku (H) kirjanoppinut.
kirjutta- kirjoittaa.
kirjuttele- *freqv.* ed.
kirkendä- tehdä virkuksi.
kirkieţţäze n. -äńe (Tul.) *adj. moder.* seur.
kirkki (Imp.) virkeä.
kirmie n. -ei (Seäm.) = ed.
kirovo, l. -vukse n. -vus kirous.
kirpiţţä n. -ţţü tiili. V.

kiruo- inf. -rota kirota, torua.
kirvehe n. -ves kirves.
kirvotta- pudottaa.
kisa pussi. V.
kiško- kiskoa; ryöstää.
kiškoja n. -j rosvo.
kissa = kisa.
kisurda- (Seäm.) järsiä.
kiza leikki, peli.
kizavo *s. verb.* seur.
kizoa- leikkiä.
kiṭkistele- (refl., Suoj.) = kazottele-.
kiuguva (n. -vu?) (Suist. itk.) kinkaa.
kiuru leivo.
kive n. -vi kivi.
kivekse n. -es riippa (nuotassa).
kivi-ruṭṭu (Seäm.) kivikala.
kivistükse n. -üs *s. verb.* seur.
kivistä- kivistää.
kivize n. -ine kivinen.
kivokse n. -os (Suoj.) kinos.
kivuttoma n. -utoi (Tul. loits.) kivuton.
kivüö n. -üt *dem.* san. kive.
kleja liima. V.
klokoṭṭi- kaakattaa. V.
kńeäzä n. -zü ruhtinas. V.
kńiiga n. -gu kirja. V.
koabie: -d kaappeet, päistäret.
koaďi- suitsuttaa pyhää savua. V.
koaďiaize: -d (Seäm. run.) *dem.* seur.
koaďie: -d alushousut.
koaji- (refl.) tunnustaa syntinsä: koajiekseh reähkis. V.
koakista- kuristaa kurkusta.
koakistu- kuristua.
koala- kahlata.
koalatukse n. -us kahlauspaikka.
koardu l. -ru haisu.
koariṭṭe- (myös refl.) haista pahalle.
koaska n. -ku kaski, kypäri. V.
koašša n. -ššu puuro. V.
koazńi- kovasti rangaista. V.
koavehti- (Imp.) haamottaa.
koaviṭṭe- kaappia.
kobrista- kouristaa.
koda-vävü kotivävy.
koďi koti, talo; koiz kotona, kotoa, koďih kotia.
koďilaize n. -ine kotona oleva l. olija.
koďize kotoinen: k. koiru (Suist. loits.); kotonen (Vielj. itk.).
kodoila n. -lu morsiamen koti.
kodoize n. -ine pesä: peäsköin k.
kodolaize n. -ine = koďilaize.
kodva n. -vu (H) hetki, tunti.
kodvaize n. -ine kotvanen, vähä aikaa: moatah kodvaine, soittav k-zen.
kodvi- odottaa.
kogo (M) koko: k. muakunḍua.
kohene- koheta, parata.
kohenda- korjata; tähdätä, heristää (?): kohend' iškiä toizen kerran.
kohendukse n. -us korjaus.
kohendutta- korjauttaa.
kohotta- (Seäm.) kohottaa: vähäl kohottav verkon.
kohta n. -tu kohta, paikka, sija; kohtalleh kohdalleen, suoraan.

kohtaize n. -ine (Vielj. run.) *dem.* ed.
kohti kohti; tasan: dai sen ker on k. väet senkin kanssa voimat ovat tasan.
kohtuo n. -us (M) kohdun hedelmä.
kohtustutta- raskauttaa.
koi tiisa.
koilize l. koillize n. -ine itä, itäinen.
koin-ižändä n. -dü tonttu.
koin-jumala n. -l (Suist. loits.) Koi.
koira n. -ru koira.
koitta- (Suist. loits.) koittaa.
koivikko koivisto.
koivu koivu.
koivuize n. -ine *adj.* ja *dem.* ed.
koja (Imp., Suoj.) puun kuori (esim. koivun).
kokko (Suist.) kotka.
kokoi soikea ohra- tai kauraleipä.
kokotta- kokottaa.
koljakka n. -kku (Suist.) kolea.
kolmande n. -ais l. -as kolmas; k. päivü keskiviikko.
kolme kolme.
kolme-peälize n. -ine kolmipäinen.
kolo𝔱𝔱i- iskeä, lyödä, kolkuttaa. V.
ko𝔩̓ţoi (Suist.) käpylintu (Loxia).
ko𝔩̓ţţaize n. -ine sormus. V.
komšša l. komša n. -šu vasu.
komkka n. -kku maamöhkäle.
konatta n. -ttu nuora, touvi. V.
końavoala n. -lu kuohari. V.
kondie l. -dii karhu.
Końńoi Konrad.
konopaa𝔱𝔱i- tilkittää (seinä). V.
konzaze n. -aźe ammoinen.
konzu l. konz koska? kun; ńi k. ei koskaan.
kontto (Seäm.) juurukka(?).
końušši talli. V.
koofei kahvi. V.
kopitta- *v. descr.* keveästä ja nopeasta juoksusta: juosta k-av, kazakku kündäj koďih kopitti.
koppala n. -l koppelo.
koppoa- vrt. kopitta-: hüppäin koppain kaŋgastu müö (Vielj. run.).
korbe n. -bi korpi (jossa kuusia kasvaa).
korbi-peäţköi (Suist.) tervapääskynen.
korendo korento.
korie n. -rei (Tul. loits.) korea.
korgevuo n. -us *s. qual.* seur.
korgie n. -gei korkea.
korietta n. -ttu kattovaunut. V.
korize- kuorsnata.
korja n. -ju korja.
korjaize n. -ine *dem.* ed.
kormańi tasku. V.
kormeńi (Suoj.) = ed.
kormu ruoka. V.
koro- lörpöttää.
koro (Suist.) eräs lintu.
koroba n. -bu suuri vasu (jossa rantamaata vedetään). V.
koroli kuningas. V.
korttehe n. korteh korte.
kor𝔱ţaize n. -ine (Vielj.) = ko𝔩̓ţţaize.
korva n. -vu korva.
korvis-parda (Suoj.) poskiparta.
korvoi korvo, saavi.

korvu-juure n. -ri korvanjuuri.
kos = konzu.
koske n. -ki koski.
koskelo (Suist.) koskelo.
koske- (tavall. refl.) koskea, kajota.
kosťeli n. -i (Seäm. sad.) rantainen sauva. V.?
koste-randa n. -du (Seäm. Lahdessa) tyyni ranta = moa-randa.
kostiiţţoze n. -ońe (Kid.) vähän liiaksi kostea.
kosťikki l. kostoi (Kid.) keskiviikkona (kolmantena päivänä) syntyneen lehmän nimi.
koz = konzu.
kozi (Suoj. run.) kosi: ajo Koskella kozihe.
kožina (Suoj.) säilypaikka veneen perässä.
koziţţe- kosia.
kožouna n. -nu karvaushuone. V.
kozus-miehe n. -mies (Suist.) puhemies.
kotka n. -ku (Seäm.) kotka.
kotta n. -ttu matala kenkä. V.
koufei = koofei.
kougeliţţa (Suoj.) koukero, lenko.
kouhakko (Kid.) kuohkea (maa).
kouhkoi (Suoj.) kuhko.
koukku koukku.
koukkuize n. -ine *dem.* ed.
koukusta- taivuttaa koukkuun.
koura n. -ru viltti, vaippa. V.
kova kova.
kovazime n. -in kovasin.
koverda- kovertaa.
koveruiţţe- = ed.
koveruo n. -us koveruus: kovèrdammos koveruizilleh.
kovettele- (Suist. loits.) koetella.
kovuo n. -us kovuus; kovuinen: min kovuz on raudu.
krapešši- (Kid.) kiivetä.
kravaťťi sänky. V.
kreśjoanina n. -in talonpoika. V.
kresťoano (?) = ed.: kresťoanoloi.
krieppi- sitoa lujasti. V.
kriṅgeli rinkeli. V.
krisa rotta. V.
kristossi- (Suoj. Haud.) antaa pääsiäismunia sanoen: Христосъ воскресъ.
kroassi- maalata. V.
kroaznoi (Vielj. itk.) punainen. V.
kroppi- pirskuttaa: pühä-viele kroppi pappi. V.
krotkoi hiljainen, lauhkea. V.
kruokastele- (Suoj.) nyyhkiä.
kruoţka- (Suoj.) kurista (sammakko).
kruuga n. -gu kehä, ympyrä. V.
kruuška n. -ku tuoppi; tuopillinen. V.
kruţina l. kruţţina n. -in suru, murhe. V.
kräkki (Suist.) sinisorsa (Anas boschas).
krökittä- (Suoj.) hypähdellä maasta yht'aikaa käsillä ja jaloilla.
ku partikkelivartalo: kui (harv. kuin) kuinka? kui (kuin), ku niinkuin, kun, jos, että, jotta; kus l. kuz missä, mistä, kus-päi mistäpäin, mistä, kuz-gi — kuz-gi paikoin — paikoin; kunna l. kunne minne, ńi k. l. ei ńi k. ei minnekkään;

kuńi: sińi — kuńi niin kauvan kuin, k. ei ennenkuin, kunnes.
kub'-aida (Suoj.) keon ympäri pantu aituus.
kubinehe n. -h. syyhyminen.
kublaja (Suoj.) kelluva, keveä (vene).
kublastu- (Suoj.) nousta veden pintaan.
kubu kupu.
kudama n. kudai (harv. kudain, kudan) mikä? kumpi? joka; ńi k., ei ńi k. ei mikään, ei kumpikaan; k. tahto mikä l. kumpi tahansa.
kudaž (Salm.) = kudai-že mikäpä: k. ńiedu.
kuďmu (Imp.) kuojus.
kudo- kutoa; muurata: dostalit kiveh kuvotah.
kudoa = kudama.
kuďvahuttele- (Suist. itk.) liikutella.
kuḏera n. -r kiherä: kuḏerat tukad.
kuḏoi muurahainen.
kuḏoi-mättähä n. -mätäs muurahaispesä.
kugalaize n. -ine mistä kotoisin oleva?
kuha kuha.
kuhľaha n. ľas (Kid.) kuhilas.
kuhmu (Seäm.) karttu, tapuin.
kuhńa n. -ńu kyökki. V.
kuiduole- (refl., Suoj.) = soahustele-.
kuilaha n. -las = kühlähä.
kuiri (Suist.) kuovi (Numenius).
Kuizmoi Kuisma: K-n päivü l p. Marrask.
kuitta- kuultaa, kiiltää (sormus).
kuiṭṭa n. -ṭṭu (Imp.) sysimiilu.
kuiva n. -vu kuiva.
kuiva- kuivaa.
kuivaskande- (Seäm. harv.) alkaa kuivaa.
kuivattava n. -v kuivalanta.
kuivoa- kuivata.
kujo: -t kuja.
kukasta- (Seäm.) kukoistaa.
kukkaha n. kukas (Seäm.) kukka; kukasta kummoa (Suoj.) kuuluista kummaa.
kukkaize n. -ine lelu.
kukkaro (Kid): kai on silmät kukkarolleh, puhalduksis silmät l. kasvot ovat aivan pussillaan, turvoksissa.
kukki- (Suist. itk.) kaunistaa.
kukku- kukkua.
kukla n. -lu nukke. V.
kukoi kukko.
kukoi-marja n. -ju orjantappuramarja.
kukoi-roaga n. -gu orjantappura: k-n boba ruusu.
kuľa jauhokuli. V.
kulakko, l. -kka n. -kku nyrkki. V.
kulakkaize n. -ine (Seäm. run.) *dem.* ed.
kulda n. -du kulta; kuldu-poigu poika kulta.
kuldaize l. -aze n. -ne kultainen; armas; kultanen.
kuldavu- kultaantua.
kuldoi, l. -oize n. -oine (Vielj. run.) kultanen.
kulge- kulkea.

kulgemattoma (n. -matoi) (Suist.) joka tekee kulkemisen mahdottomaksi (niinkuin maantienrosvo).
(kulgemattuo) n. kulgematus = ed.
kulgija n. -ij kulkija.
kuĺĺiţţe- kullata.
kuĺĺuška n. -ku kallo.
kulma n. -mu silmäkulma.
kulo (Tul. loits.) kuloheinä.
kulu (H) kulu, huono: kulut koit.
kumakka n. -kku punainen pumpulivaate. V.
kumarda- (refl.) kumartaa, kumartua.
kumardele- (refl.) *freqv.* ed.
kumarduz-aigaze n. -aźe (Suist. itk.) kumarrusaika.
kumma n. -mmu kumma.
kummaize n. -ine (Vielj. itk.) *dem.* ed.
kummakkaha n. -akas (Suoj.) kummallinen.
kumpassu kompassi. V.
-kunda n. -du -kunta; ks. heimo-k., kanza-k.
kundele- (H., Seäm.) = kuundele-.
kuńiŋgaha n. -gas (Suoj. Haud.) kuningas.
kuńiŋgastukse n. -us (M) valtakunta.
kuńitţa n. -ţţu näätä. V.
kuńńivokse n. -os (M) kunnia.
kuńńivoi- (refl., Vielj. itk.) herkkuilla? kuńńivoikkoattokseh nämis stolazis.
kuńńivoitta- (M) kunnioittaa.
kuńńivo-stolaze n. -aźe (Suist. itk.) kunniapöytä? herkkupöytä?
kuńńivoze n. -oźe (Suist. itk.) kunnia.
kunutta n. -ttu nuutta. V.
kuoja (Imp.) kuojus (hevosesta).
kuole- kuolla.
kuolemattoma n. -atoi kuolematon.
kuoľie (Suist.) = kuolija.
kuoľie-virde n. -rzi (Suist.) vainajalle itkettävä virsi.
kuoľija n. -j kuolija, vainaja.
kuoma n. -mu kummi. V.
kuondu- virota, herätä.
kuonnunda n. -du virkoominen, (kuolleista) ylösnouseminen.
kuonnutta- l. kuonutta- herättää.
kuonnuttele- *freqv.* ed.
kuore n. -ŕi kuori.
kuorehe n. -reh l. -ris (Suist., Kid.) kuorekala. Vrt. V. корюха.
kuori- kuoria.
kuoŕoi (Seäm.) = kuorehe(?).
kuorzu- kuorsnata; hyrrätä (kissa).
kuožaľi kuoseli.
kupsa n. -su kauppamies. V.
kurge n. -gi (Suist.) kurki.
kuri- polttaa tupakkaa. V.
kurize- kurista (sammakko).
kurjaize l. -aze n. -ne (itk.) kurja.
kurmiţţa n. -ţţu pisama, kirpula.
kurmoi (Suoj., Suist.) kurppa (Numenius).
kurńiekka n. -kku kalakukko. V.
kuroaži- (refl.) ilkamoita. V.?
kurva n. -vu huora. V.
kurvoi (Suist.) = kurmoi.
kušakko vyö. V.
kuze n. -zi kusi.
kuze- kusta.
Kuťťi (Imp., Suist.) tavall. koiran nimi.

kuʒʒu- kutsua.
kuʒʒuja n. -j kutsuja.
kuʒuksendele- koettaa kutsua, kutsutella.
kuu kuu; kuukausi.
kuudama n. -m kuutama, kuu.
kuudamaze n. -ańe (Suist. itk.) *dem.* ed.
kuudam-kirju-paikkaize n. -ine (Seäm. laul.) liina, jossa on kuunmuotoiset kirjaukset.
kuude n. kuuzi (kuuz, kuus) kuusi.
kuuhize n. -ine -kuinen: kolme-k.; k-d kuukautiset.
kuuhuo n. -ut *dem.* san. kuu.
kuukša l. -šoi (Suist.) kuusanka (Garrulus infaustus).
kuule- kuulla; totella: kuuľi sanan totteli.
kuuleksendele- *freqv.* ed.
kuulevoitekse n. -tes (Suoj. Haud.) kuulutus.
kuulevutekse n. -tes (Suoj.) = ed.
kuulevutta- (Suoj.) kuuluttaa.
kuuľistele- (Salm.) kuulustella.
kuulu- kuulua; tuntua.
kuulunda- n. -du kuuluminen.
kuuluža n. -žu kuuluva, kova-ääninen.
kuundele- kuunnella; totella, palvella.
kuundeľija n. -j tottelevainen.
kuu-paida n. -du kalvo, joka varsan syntyessä on sen ympärillä.
kuurnehe n. -ńis kuuro.
kuuze n. -zi kuusi.
kuuzikko kuusisto.
kuuťťi kuntti.
kuva (M) kuva.
kuvahaize n. -ine kuvahainen, varjo.
kuvajaze n. -ańe (Suist. itk.) muodostaja, synnyttäjä, äiti.
kuvama (n. -m) (Vielj. itk.) muodostama: ilmoin kuvamii = vieraita ihmisiä.
kuvamuo n. -ut (Suist. itk.) *dem.* ed.
küdü lanko, miehen veli.
kühlähä n. -läs kuhilas.
kühlähäize n. -ine *dem.* ed.
kükkütize: -zin kyykkysillään, -lleen: kai k. vedäv vaţan.
külbe- kylpeä.
külgi-luu kylkiluu.
külgi-seinä n. -nü sivuseinä.
külgüö (n. küllüt; Suist. itk.) *dem.* kylki.
küllittä- (Seäm.) tyydyttää.
küllü (Vielj. itk.) kyllä, kyllin (?).
küllü-hinda n. -du täysi hinta.
küll'-armoze n. -ońe (Suist. itk.) hyviu rakas (?).
küllä: -l kyllälti.
külläize n. -ine kylläinen; tyytyväinen; lihava.
küllästü- kyllästyä, lihota.
küllästükse n. -üs *s. verb.* ed.
küllättä- kyllästyttää, ravita.
külmevükse n. -üs vilustus.
külmä n. -mü kylmä.
külmä- kylmää.
külmäze n. -äńe (Suist. itk.) *dem.* san. külmä.
külmättele- *freqv.* & *fact.* san. külmä-.

külmäṭṭü (Suist.) jouhisotka (Fuligula cristata).
külvettele- kylvetellä.
külvä- kylvää; ripotella.
külü kylpy; sauna.
külüze n. -üńe (Salm.) *dem.* ed.
külä kylä.
küläze n. -äńe (Suist. loits.) kyläinen.
kümen = kümmen ks. seur.
kümmene n. kümmene, kümmen l. kümmei' kymmenen.
kümmenende n. kümmenes l. -neis kymmenes.
kümmen-ńiekka n. -kku alhaisin poliisimies.
künde n. künzi kynsi.
kündä- kyntää.
kündäjä n. -j kyntäjä.
kündüö (n. künnüt, Suist. itk.) *dem.* san. künde.
kündeä- kynsäistä.
kündi- kynsiä.
küńgä (Suist.): suuri k. eräs tanssi.
küńi- kyniä.
küńńükse l. künnükse n. -üs kynnys.
künä l. küńä kynä.
küńä-käde n. -käzi kirjoituksen taitava.
küńäbrükse n. -üs kyynärpää.
küpse n. -si kypsi.
küpsendäjäize n. -ine: marjan k. heinäsirkka.
kürzä n. -zü pannukakku.
küzü- kysyä; vaatia; pyytää.
küzüjä n. -j *s. fact.* ed.
kütke- kitkeä.
küühkühüö n. -üt (Seäm. run.) = seur.
küühköi kyyhkynen.
küü-keärme (Suist.) kyy.
küükkä (Suoj.) keila, kartio.
küüńele l. -ńäle n. -l kyynel.
küölä (Suoj.) kiulu, vesikappa, jossa on varsi kyljestä ulospäin.
küöstö (Suoj.) roisto.
küövä n. -vü (Seäm.) kalahaavi.
käbrü käpy; verkonpolo (tuohesta).
käbälä n. -l käpälä.
käde n. käzi käsi.
kädüö n. kävüt (run.) kätönen.
käekkäh (Suoj.) käsitysten.
käen-alovehe n. -h vallanalusta.
kägie- (Suoj., myös Haud.) käetä, luvata.
käge n. -gi (Suist.) käki.
kägize n. -ine (Seäm. run.) = seur.
kägöi käki.
kägöize l. -öze n. -ne (Seäm. run. ja Suist. itk.) *dem.* ed.
käi *impf.* san. kävü-.
kämmene n. -n kämmen.
kärbehe: -d päistäret (lähtevät lipsuttaessa).
kärbäize n. -ine kärpänen; ruiz on k-zes ruis kukkii.
kärge n. -gi palokärki.
kärzä n. -zü kärsä (sian).
käske- käskeä: käsköv kazakal vesteä käskee rengin veistää.
käskemä n. -m (M) käsky.
käskendä n. -dü käskeminen.
käskü käsky.

käskükse n. -üs (H) käsky.
käsküläize n. -ine piika.
käz'-ašťie käsiastia.
käzi-paikka n. -kku käsipyyhe.
käziţţü käsiala, teos: kudaman sepän k. on?
kätküö n. -üd l. -üt kehto.
kävele- kävellä.
kävelükse n. -üs kävelys.
kävü- inf. kävvä, harv. kävüö käydä: kävüi meţţäh ainos kävi aina metsässä; — nousta (taikina).
käüjä n. -jü kävijä.
käüksendele- käyskennellä.
köhmüškä n. -kü (Kid.) kuhnus.

L, L'.

la *part.*, jota käytetään, kun toisen sanat tai ajatus kerrotaan: „Sih se aigu lühüöks veäh". — „Midä?" — „Sih se la aigu l. v."
laa.. ks. loa...
labja n. -ju lapio.
labjaize n. -ine *dem.* ed.
laboho n. lavoh villalapo l. leve.
ladva n. -vu latva.
ladvusta- latvoa.
lage n. -gi välikatto.
lagi (Suist. loits.) laki, oikeus: lagih manatah.
lagie n. -gei l. -gie lakea.
lagla (Suoj.) alli (?), metsähanhi (?).
laglatta- (Suist.) laklattaa (allit, hanhet).
lahja n. -ju (M) (hyvä) lahja.
lahjo- lahjoittaa.
lahjus-hebo (Suoj.) lahjahevonen.
lahkehe n. -kis (Kid.) lahje (housun).
lahkoize n. -ine (Vielj. itk.) laahko, plankku: laťe-l.
lahmoa- (Kid.) sotkea, tallata (karhu viljan).
lahna n. -nu lahna.
lahte n. -ti lahti.
laihina n. -n laina: l-ah andoa.
lainu- (Seäm. run.) tulla lainotuksi.
lainoele- l. lainuole- *freqv.* seur.
lainuo- inf. -nota niellä.
lait... = loait... ks. loaďi-.
laittoize- (Vielj. itk.) laitto, onneton.
laiva n. -vu (Vielj. run.) laiva.
laivene- (Suoj.) hiljetä, tyyntyä (tuuli).
lambaha n. lammas lammas; uuhi.
lambi lampi.
landehe: -t lanteet.
laṅgene- l. -gie- inf. -geta langeta, pudota; l. läžimäh sairastua.
laṅgenukse n. -us kuilu.
laṅgiele- *freqv.* ed.
lapahtu- puutua (?): jalgu l-uv.
lappaize n. -ine silmukka.
lapse n. -si lapsi.
lapsen-aiga n. -gu lapsuus.
lapsesta- lapsettaa.
laška n. -ku laiska.
laske- laskea; *refl.* paneutua (maata).
lasketta- riisua valjaista; lausua, lasketella.

laškista- (refl.) laiskotella.
laškistu- (M) laiskistua.
lasku ks. päivän l.
lasta l. lašta n. -tu lasta; luotin (aurassa).
laštaize n. -ine *dem.* ed., ks. rünnäz-l.
lastu lastu.
laťťie l. lattie n. laťe lattia.
laţţu litteä; tasainen.
lauda n. -du lauta; külün lavvad saunan lavo.
laukka n. -kku sipuli.
laukka n. -kku puoti. V.
laula- laulaa.
laulaja n. -j *s. fact.* ed.
laulaksendele- *freqv.* san. laula-.
lauluze n. -uńe (Suist. itk.) laulu (kukon).
Lauri Lauri.
lauţţa n. -ţţu lavitsa. V.
lauţţaze (Suist. itk.) *dem.* ed.
lavosta- tasoittaa.
lebäämättömä n. -mätöi jolla ei ole levätty: linduzien l-mät puuhuot (Suist. itk.).
lehmä n. -mü lehmä.
lehte n. -ti l. -ťi lehti.
lehtekse n. -es lehvä.
lehvojaze n. -ańe (Suist. itk.) kylvettäjä.
leibä n. -bü leipä.
leikalmukse n. -us veitsen l. kirveen haava.
leikkavo leikkuu. elonkorjuu.
leikkoa- leikata, hakata.
leinäize l. -äze n. -ne surullinen.
lei-zvieri (Suoj. sad.) leijona(?).
leivättömä n. -ätöi leivätön: l. vuozi katovuosi.
lekahtelija n. -j kiikkerä.
lekahtutta- l. -hutta- lekauttaa, nyökäyttää.
lekahuttele- *freqv.* ed.
lekku- lekkua.
lekkuja n. -j lekkuvainen.
lekutta- *fact.* san. lekku-.
lemboi (Salm., Suoj.) lempo.
lembüö (n. -mmüt) (Suist. itk.) lempi.
lendele- *freqv.* seur.
lendä- lentää.
lennändä n. -dü lentäminen.
lentta n. -ttu nauha. V.
lepettä- läpättää, puhua epäselvästi jokeltaa.
leppie (Salm.) leppeä.
leppiesťi (Salm.) *adv.* ed.
leppümättömä n. -mätöi (Suist. itk.) leppymätön.
leppä n. -ppü leppä.
leppäize n. -ine leppäinen.
lepsä- (?) lepsuttaa, keveästi liikkua: pläššie lepsetäh (Suist.).
lesk'-akka n. -akku, gen. leskenakan (harvemmin lesk'-akan) j. n. e. leskivaimo.
leske n. -ki leski.
leskevü- leskeytyä.
ľežankka l. ľežantka n. -ku pätsin kylkeen muurattu makuupaikka: ľ-an päţţi semmoisella penkillä varustettu uuni. V.
levendä- leventää.
levevüö n. -üs leveys, levyinen.

levie n. levei l. -vie leveä.
levie- inf. -itä levitä, hajota.
leviehkö *adj. moder.* san. levie.
leviestĭ leveästi, leveälti.
levittele- *freqv.* seur.
levittä- levittää (myös: vuode).
levo katto.
leühkie (Suist. itk.) lauhkea(?).
leühkä- kerskata.
leühkähtä- (refl.) lehahtaa (lintu).
leühkäjä n. -j kerskaaja.
leühkändä n. -dü kerskaaminen.
leähättä- (Suoj.) lähöttää.
leävä n. -vü navetta. V.
libevüö n. -üs *s. qval.* seur.
libie n. -bei l. -bie liukas.
libo tai, eli. V.
libu- lähteä liikkeelle, työntyä; ruveta: tänne salo-matkoil oletto libunuh; hebo libuv mäes juoksemah; vie enämbäl soittamah libuv.
libuža n. -žu (itk.) kerkeä, nopea.
liedu kiikku.
liedu- kiikkua.
liekkari lääkäri. V.
lieme n. -mi liemi.
lienne-, 3 pers. liennov l. -nnöv tulla (joksikin), olla vastedes: liennen hüvä olen oleva hyvä; — *muodostaa futuuria:* liennen kuundelemah olen totteleva, en lienne enämbi tulemah en ole enää tuleva.
lietosta- (Suoj.) peittää lietteellä.
liettie n. liete (Suoj.) liete.
lievä mieto, vieno (teevesi, tupakka).
liga lika.
ligaize l. -aze n. -ne likainen.
liha liha.
liha-ńiekka n. -kku teurastaja.
lihuo- inf. -hota lihota.
liibu-?: kolme luzikkoa liibui.
liiga n. -gu liika: lijjakse; (itk.) monilukuinen.
liikka (Suoj.) sopimus, ehtoliitto.
liikku- liikkua; nousta, käydä; lähteä sijoiltaan, särähtää, hämmentyä (jalka, sydän, mieli l. järki).
liikunda n. -du liikkuminen.
liikutta- liikuttaa; kiikuttaa.
liikuttele- *freqv.* ed.
liina n. -nu hamppu.
liipoi = seur.
liipokkaize n. -ine perhonen.
liipukkaze n. -ańe (Suoj.) = ed.
liišie- inf. -itä (Kid., Salm.) liietä: ei-go liišie maiduo luzikaz andoa? Vrt. V. лишный liikanainen.
liittoize n. -ine (Vielj. itk.) määräaika.
liitta n. -ttu kasvot, näkö. V.
liittoize n. -ine (Vielj. itk.) heikko(?).
likkeä- (Seäm.) kaataa, heittää: vettü likkäi vaŋgujale peäle.
lindu lintu.
linduize n. -ine *dem.* ed.
linna n. -nnu kaupunki; linna.
linna-kundaze n. -ańe (Suist. itk.) = seur.
linnuvehe n. -h (Salm.) kaupungin väestö.
lipahtukse n. -us rävähdys (silmän).

lippa (Suist.) eräs tanssi.
lippoa- lipsauttaa (silmää).
lipsutta- klihdata.
lista n. -tu paperilehti. V.
listaze n. -ańe (Suist. itk.) *dem.* ed.
liżendükse n. -üs = liżenüs.
liżene- lisäytyä, enetä.
liżenükse n. -üs lisäys.
liżeä- lisätä.
liżä lisä: liżäks.
liżäele- l. -äjele- *freqv.* san. liżeä-.
liżättömä n. -ätöin (Salm.) hyödytön, kelvoton.
liżävü- lisäytyä.
lizävö (H) lisäys.
lizätüdü- (H) = liżävü-.
liţţavu- tunkeutua.
liţţi- lääkitä. V.
liţţoa- litistää, tunkea, puristaa.
livestü- livetä, liukahtaa.
livutta- *fact.* san. libu-: siiriţţi livutin hebuo.
livuttajaze n. -ańe (Suist. itk.) kohottaja, liikkeelle saattaja = äiti.
Livviköi Aunukselainen: L-n kieli Aunuksen murre.
Liügi Aunuksen kieli: paju on puhtaz L. laulu on puhdasta A:n kieltä; livvikse A:n kielellä.
Liügiläize l. -äze n. -ńe (Tul., Seäm.) = Livviköi: sanotah i Liügiläine vähä, a eńin ţura Livviköi.
loadana n. -n l. -nu pyhä savu. V.
load'-armoze n. -ońe (Suist. itk.) laatuisa l. kelpo omainen.
loaďi- tehdä, laittaa, valmistaa (kankaasta vaatteus, vuode, ruokapöytä, pidot): süvvä i juvva loaďiv; paginan, itkun loaďiv rupee puhumaan, itkemään. V.
loaďija n. -j *s. fact.* ed.
loadu laatu, tapa: ńi mih loaduh ei millään tapaa, ei poţin loaduh tapeta ei tapeta niinkuin sikaa.
loaduize n. -ine -lainen: kaiken l.
loagari (Suoj.) tapuli, latomus.
loahkanja n. -ju lahankka: lehmien juotettav l. V. лоханка.
loainda n. -du *s. vrb.* san. loaďi-.
loaittele- (Vielj. itk.) laitella.
loapoťťi kengänmuotoinen virsu. V.
loaskaiţţe- l. -ai- liehakoida. V.
loaskava n. -v kohtelias. V.
loasťi- (Suist.) = loaskaitte-.
lodma n. -mu alho, laakso.
loga loka, lökä.
logoa- sylkeä lökää.
lohe n. -hi lohi; (Suist. loits.) lovi: Nouzes luoheń lohes.
lohjakko (Suist.) paksuvartaloinen, jäntterä.
loitombaze n. -ańe: -azeks (Suoj.) vähän kauemmaksi.
loitto: -n kaukana, kaukaa, loitokse kauas; loitomba kauemmas.
loittoize n. -ine kaukainen.
loiţendu-virde n. -rzi (Kid.) loitsuruno.
loma rautakanki. V.
lomahutta- S =: toi sieroa da kovazinda stolal lomahutti.
lomuutta- (Imp.) lomisuttaa.

loṅga- (Seäm.) luoda (sontaa).
lopiksendele- lopetella.
lopitta- hävittää.
loppe- lopettaa, päättää: ku loped süöndän; hävittää; *refl.* loppua.
loppu (Suoj.) loppu.
loppu- (Salm.) loppua.
loppumattoma n. -atoi S=.
lopuška n. -ku loppu, loput; l-l vihdoin.
loškoa- (Suoj.) loskata: käen katkai pois loškai; lehmän iski loškai.
loškotta- (Suoj.) kiimottaa, välkkyä.
lošši- (Suoj.) lyödä, iskeä.
loukko läpi, reikä, aukko.
loukutta- loukuttaa.
lounaĺĺize n. -ine puolipäiväsaarna.
lounoa n. -nat päivällinen.
luba (Salm.) lupa: andoi luvan puhkata.
ľubouo n. -us rakkaus. V.
luge- lukea, laskea.
lugu luku.
luja luja, vahva, eheä; lujah totisesti, varmaan: küzüttih hänel l., en tijjä sanuo l.; lujal varmuudella, varmaan: vuottav l.
lujattava n. -v *adj. moder.* ed.
lujenda- vahvistaa.
lujene- vahvistua.
lujoa- vahvistaa, vakuuttaa.
lujuo n. -us vahvuus, vakuus; lujuot (Suist.) kihlauspidot.
lukku lukku.
lume n. -mi lumi: lundu panov lunta sataa; lumen panendu lumisade.
lumi-kabuize n. -ine lumipallo.
lumi-nirkku (Suist.) lumikko (Foetorius nivalis).
lummehtu- mennä lukkoon (korvat): lummehtutah korvat, kuin vähäks aigoa menetelläh umbeh.
lummehtukse: -ksis lukossa.
luo luokse (luona, luota).
luo- luoda, heittää (heiniä pielekseen).
luodehe n. luvveh (Salm.) länsi.
luodo luoto. Vrt. V. луда.
luoheń luokseni(?): Nouzes l. lohes (Suist. loits.).
luzikka n. -kku lusikka.
luťikka n. -kku, l. luťťi lude.
luu luu.
ľuubi- rakastaa. V.
luudaize n. -ine (Seäm. run.) luutanen.
luuhize n. -ine luinen; kalan-l. kalanruotoinen.
luuttoma n. luutoi luuton.
ľuuvinda n. -du rakastaminen.
luvenda n. -du lukeminen.
lühelähkö (Kid.) vähän (liiaksi) lyhyt.
lühembä n. -bi *komp.* san. lühüö.
lühendä- lyhentää.
lühüd-igäize n. -ine lyhytikäinen.
lühüö n. -üd lyhyt.
lühüöttävä n. -v *adj. moder.* ed.
lükkeä- heittää, viskata.
lükki- heitellä, viskoa.
lükkü (Salm., M) onni. R.
lüpsä- lypsää.
lüümistä- (refl.; Suist., Salm.) kyyristyä, lyhmistyä.
lüö- lyödä.

-lüö = luo: hänel-lüö, ńeiďizel-lüö.
lüöksendele- *freqv.* ed.
lä = la: et-häi lä vierrä.
läbi läpi: tuuli ottav itez l.
läďöittä- hilloa (marjoja).
lähe: läs läsnä, luona, likeltä: minun poigu on soarin l.; lähil likellä, -ltä, -lle: l. linnan, velľen l.; *komp.* lähembä likempänä.
lähendä- (refl.) lähestyä.
lähimäize l. -äze n. -ne lähimmäinen.
lähize n. -ine likeinen; lähizel likeltä.
lähte- lähteä; syntyä: lähtöv heileh spora keskenäh.
lähteksendele- *v. conat.* ed.: läheksendeľ kirikköh, müöstü järilleh (Suoj.).
lähtemä n. -mü l. -m behko.
lähtendü-päivä n. -vü lähtöpäivä.
lähtie n. -te avanto.
lähän (H) likellä: l. kirikköö.
läkkä *imperat:n vart. ja yks. 2 pers.* san. lähte-.
läkšähtä- (refl.) löksähtää: l-tih vaţalleh.
lämbie- inf. lämmitä lämmitä (uuni).
(lämbimä) n. lämmin ļlämmin.
lämbimöi (Suist. itk.) *dem.* ed.
lämmittä- lämmittää.
lämmüttä- taivuttaa.
lämmüţţä l. -ţţü n. -ţţü taipuva, norea.
lämmä n. -mmü lämmin; pätţi on lämmäs uuni on lämpiämässä.
läńge: -t länget.
läpehtü- (Kid.) tukehtua.
läpehtüksendele- olla tukehtumaisillaan.
läži- potea. V.
läžijä n. -j potilas.
läülemä n. -en läyli (ummehtuneesta ilmasta), vaikea.
läülämä n. -len = ed.
lökšöttä- (Suoj.) hyppiä (sammakko).
lökästä- (refl.) ryökäistä, röyhkäistä.
löńgistä- (refl., Suist.) heittäytyä retkalleen.
löńgä: -lleh retkallaan, -lleen.
löpšöi, löpöi l. lötöi sammakko.
löüdä- löytää.
löühkä- (Suoj.) = leühkä-.
löühkähtä- (Suoj.) = leühkähtä-.
löühäkkä n. -kkü (Seäm.) S=.
löülü löyly.

M.

maa... ks. moa...
madehe n. majeh made.
mado käärme; mato: mavon süödü.
madoize n. -ine mato.
magaele- *freqv.* san. magoa-.
magaitta- *fact.* san. magoa-.
magavo l. -vu maku.
magavu-sia vuode.

magie n. -gei l. -gie makea.
magiettava n. -v *adj. moder.* ed.
magoa- maata.
magu maku.
maguža n. -žu makuisa.
maho *s.* & *adj.* maho: mahon lehmän.
maido maito.
Mai Toukokuu. V.
maińitt̨e- (Suoj., myös Haud.) mainita.
mainu- (Seäm. laul.) painua.
majakka n. -kku majakka. V.
Makoi Makarius.
maksa n. -su maksa.
maksa- maksaa; olla (jonkun) arvoinen.
maksaja n. -j maksaja; ansaitseva: sen m. sen arvoinen.
maksoi-armoze n. -ońe (Suist. itk.) sydämeni rakas.
maldo (Suoj.) tyyni.
maľittu rukous: maľittuu pagizemah rukoilemaan. V.
maľľa n. -ľľu malja.
maľľuška n. -ku *dem.* ed.: polvi-m. polvilun.
maltta- ymmärtää, taitaa.
maľt̨t̨a (Suoj.) paasi.
manasteŕi luostari. V.
mandere n. -nner manner.
Manderisto (Tul.) manterella olevien kyläin asujamisto.
manḑoi mansikka.
manḑoi-halvehe n. -h mansikkamaa.
manḑoihuo n. -ut (Seäm. run.) *dem.* san. manḑoi.
manḑoižikko *s. coll.* san. manḑoi.
mańietta n. -ttu raha. V.
manoa- (Suist. loits.) haastaa, pyyttää.
mańiri tapa: toizeh mańirih. V.
manoahha n. -hhu l. manoaxxa n. -xxu munkki. V.
maraitt̨e- liata, töhrätä. V.
maravu- likautua, töhräytyä.
marja n. -ju marja.
marjaize n. -ine *dem.* ed.
marju-kaťťi heinäsirkka.
Markki Markus.
Marppa n. -ppu Martta, Marfa.
Martta n. -ttu Maaliskuu: Martan kuus. V.
Marttoi Martti.
mašta (Suoj.) masto. V.
maťikka n. -kku (Suist.) made.
matka n. -ku matka.
matkaize n. -ine *dem.* ed.
matkalaize n. -ine matkamies.
matkitta- matkia.
matkoa- matkustaa.
matku-miehe n. -mies matkamies.
Maťpii Matti, Matvei.
Matt̨t̨i Maksima.
mauroi (Suoj.) pieni muurahainen.
mavokkaha n. -okas matoinen.
mede n. -zi mesi, hunaja.
mehe n. -hi neste.
mehijäize n. -ine mehiläinen.
mei n. mtö 1 pers. pron. mon.
meigä-veľľe n. -ľľi (Kid.) meikäläinen.
meľľitt̨'-ńiekka' l. mellitt̨ü-ńiekka n. -kku mylläri.
meľľitt̨ä l. mellitt̨ä n. -t̨t̨ü mylly. V.

mene- mennä; mene tiddä ties häntä, kukaties; mennüt pühän-päin viime sunnuntaina, mennüön kezän viime suvena.

menendä n. -dü meneminen.

menettele- *v. conat.* san. mene-: korvat vähäks aigoa menetelläh umbeh.

menettä- menettää (rahaa, aikaa).

menetükse n. -üs *s. verb.* ed.

menettäjä n. -j *s. fact.*; ajjan m. vitkastelija, hidas.

meno meno: sih menoh yhdessä menossa.

merda n. -du merta.

mere n. -ri meri.

mereži rysä. V.

metla n. -lu luuta. V.

meţoi metso.

meţţ'-miehe n. -mies metsämies.

meţţovehe n. -h (Suoj.) metsäseutu ja sen asukkaat.

meţţüiţţe- l. -üi- (Suoj.) metsästää.

meţţü-kana metsäkana.

meţţü-miehe n. -mies metsämies.

meţţä n. -ţţü metsä; maltta ńi meţţeä ei ei ymmärrä mitään.

meţţäläize n. -ine metsäläinen.

meţän-nenä (Suist.) = „kai pahus, mi tulov meţäs“.

meţättä- (Suoj.) metsästää.

meän = mejjän meidän.

meärä n. -rü mitta. V.

meäţţü pallo, palli. V.

mi *pron. subst.* 1) mikä?: mi sinul on? tämä ašše mi puuloi on? mid oletto miehii? mi häin miehin oli (Suoj.)? mis kohtii minä nügöi ollen? min terävüöh kuinka nopeasti? mi tahto mikä tahansa, jokin; *nom., part.* ja *transl.* = minkä tähden?: mi kiisteä? midä tuled? miks' ozutan? — 2) kuinka paljo?: mene tiddä, mi tuhanzii ties häntä, kuinka monta tuhatta; mi aigoa mennöv? — 3) joka: kai pahus, mi tulov meţäs (Suist.); — 4) yhtä monta kuin: mi lindu, se i kieľ (Suist.); 5) jokin, joku: vai on kadonuh midä teil (Suoj. Haud.); min aigoa kui eľi omah muţoin kera (Salm.); mingo vastah jonkun verran; 6) (kieltäv. lauseissa) ei mikään: ńi kuz midä ei missään mitään, ei ole ţiinuo midä ei o. mitään virka-arvoa.

miehe n. mies l. miez mies; miehel tulov, menöv t., m. naimisiin.

miehha l. miexxa n. -u karvainen nahka. V.

miekkä n. -kku miekka.

miela n. -lu liitu. V.

mieľ'-armoze n. -ońe mieluinen omahinen.

miele n. -li mieli: mieles piettäv lemmitty; azettuo pahoiz mielis; minul on mieled liikuttu kirjuttaes järkeni on hämmentynyt k.; — mielessäh (Suoj., Kid.) olevinaan; ühez männäh kui m. moate; m. ţuokan, a ei soa roadoa; — mielel (Kid.) umpimäh-

kään, ajatuksissaan; — mielelleh (Salm.) kernaasti.
mielekkähä n. -ekäs = mielevä.
mieleľľize n. -ine mielninen.
mielettömä n. -etöi mieletön.
mielevä n. -v järkevä.
mieľ'-meärä (n. -rü): -reä umpimähkään.
miero maailma; vieraat talot ja niiden asukkaat: m. kai koko maailma; ižändü on mieros. V.
mieroize n. -ine (Vielj. run.) *dem.* ed.
mieťťi- miettiä. V.
Miikkula n. -l Nikolai.
miilostińa l. -ťina almu. V.
miiluiţţe- armahtaa. V.
miilü (Imp.) miilu. R.
miiru rauha. V.
Miitrii Dmitri.
miittuize n. -ine mimmoinen? jommoinen; ńi m. ei minkäänlainen, ei yksikään, ei mikään.
miittuma (n. puuttuu) = ed.: minul poigoa e' ole ńi miittumoa.
(miittuo) n. miitus l. -ut = miittuize: ńi miituttu eläjeä.
miittüö n. miitüs l. -üt (Suist., Salm., Suoj.) = ed.
Mikki Nikita.
miljańi (Suoj.) miljona.
min-däh minkä tähden.
min-täi (Suoj.) = ed.
minu n. -nä 1 pers. pron.
miri- kesyttää, rauhoittaa. V.
mitkaľinnoi (Suist. itk.) pumpulivaatteinen. V.
mittuma, mittuo ks. miitt...
moa maa; moadu müö maisin; moah panna haudata; moal maan päällä, maailmassa.
moah-panendu-virde n. -rzi hautauslaulu.
moa-kondie (Suist.) myyrä.
moaľľize n. -ine maallinen; (Salm.) koillinen.
moama n. -mo äiti.
moamoi (Run.) *dem.* ed.
moan-alaze n. -ańe maanalainen.
moańites-kiža (Suist.) eräs leikki.
moańitukse n. -us *s. verb.* ed.
moańitta- houkuttaa; pettää. V.
moańiţţe- = maińiţţe-.
moa-randa n. -du tuulen päällinen ranta.
Moarii Maria.
moarja n. -ju (Seäm. harv.) = marja.
moasťerda- mestaroida.
moasťeri l. -teri mestari. V.
moata l. -te *inf.* verbistä magoa-.
moatkoi l. -ťkoi anoppi (miehen äiti). V.
moima (n.?) = seur.
moize n. -ine sellainen; (adj:n määräyksenä:) niin: ńeiďine ţoma moine; moińe mieletöi (= unk. olyan balga); -lainen, -moinen: kaiken m.
moľeibeni (?) n. -ben rukous. V.
moľi- (myös refl.) rukoella. V.
mollemba, mon. nom. -embad, -ei l. (Suoj.) -en molemmat.
molleťťi: -eťid = ed.
mone n. -ńi (Suoj., Imp.) moni; mońiţţi monesti.
moru ruttotauti. V.

mošeńńiekka n. -kku lurjus. V.
mozgu l. -ut aivot. V.
motta n. -ttu tuhlaaja. V.
muda muta.
mudoaʇʇi (Salm.) l. mudaiʇʇi (Suoj.) muinoin.
muga niin, jaa, kas niin, vai niin; m. terväh niin pian; mugah (Suoj.) mukaan.
mugalen l. -lain (Suoj.) sillä lailla.
muhahta- (refl.) myhähtää.
muigie n. -gei l. -gie hapan (maultaan).
muiguo- inf. mujjota hapata.
muila n. -lu saippua. V.
muistoaze: -t (Suoj.) = mustaize.
muiten (Salm., Suoj.) muuten.
muja- maistaa.
mujjal muualla, -lta, -lle.
mujjotta- hapattaa.
muju värjäysaine, värjäys: mujuh vien sukat.
mujutta- värjätä.
mukki kuperkeikka: mukki keätä peäliʇʇi peäs.
mullatekse n. -es (Suoj.) mullos.
mulloin (Suoj.) viime vuonna.
mulloze n. -ońe (Suoj.) meneenvuotinen.
muna-liʇʇo?
muokka n. -kku kidutus. V.
muokkoa- kiduttaa, piinata.
murda- murtaa.
murenda- särkeä, rikkoa, murottaa.
murendukse n. -us *s. verb.* ed.
murenė- särkyä, rikkua.
mureńija n. -j särkyväinen, hauras.
murgina n. -n päivällinen.
murralda- äkkiä ja voimakkaasti murtaa.
musta n. -tu musta.
musta- muistaa.
mustais-virde n. -rzi muistajaislaulu.
mustaize: -d vainajain muistajaisjuhla.
mustamattoma n. -atoi muistoton, tunnoton: m-maks itkiettih.
mustelieze: -d = mustaize.
mustenda- mustentaa.
mustene- musteta.
musto muisto, muisti.
muśťoi l. (Suoj.) mušťoi mustikka.
mustoitta- muistuttaa.
mustoĺlize n. -ine muistollinen, ulkomuistinen.
muzava n. -vu l. -v tumma.
mužikka n. -kku mies. V.
muťťi- hämmentää, sekoittaa. V.
muʇoi l. -ʇʇoi n. -ʇoi morsian; nuorikko.
muʇurda- mykertää, kurtata.
muu muu.
muudroi viisas. V.
muugalaize n. -ine muukalainen.
muurehtu- murhettua, kuoleutua (jalka); vähän kasattua (leipä).
muuroi (Suoj.) raaka muuran.
muutta- muuttaa; *refl.* muuttua: muutah hevoks, muuttih mužikaks.
muuttelukse n. -us muuttelo.
(mügrü l.) mügrä n. -rü (Seäm.) myyrä.
mükkülä (Imp.) mykevä, mäkinen.
müsküla n. -l (Imp.) mytty, kapineet.
müvvittä- seurata.

müö- myödä.
müö myöten: sioi m. paikoittain.
müödehize n. -ine (Salm.) = müödähize.
müödä: -h mukaan: tüttären müǫdäh kolme tuhattu pridoanoid' andoi; järven müödäh; müvvässäh myötäänsä, kerrassaan.
müödähize n. -ine muassa l. vieressä oleva; morsiamen saattaja; vahńiman m. vanhimman jälkeen ensimmäinen; peigalon m. etusormi.
müödäize n. -ine myötäinen (tuuli); müvväšt (Vielj.) takaperin.
müöhi- (Suoj.) lyödä, iskeä.
müöhä myöhään.
müöhästü- myöhästyä.
müöksendele- *freqv.* san. müö-.
müöndä n. -dü myönti.
müöstü- peräytyä.
müöstä- peräyttää; huovata (venettä); *refl.* peräytyä.
müöte, -te l. -ti = müö.
mäǫöi (Suoj.) mähkinä, valitus.
mäǫöittä- (Kid.) = läǫöittä-.
mäge n. -gi mäki.
mägrä n. -rü (Suist.) mäyrä.
mähändikkähä n. -ikäs (Seäm.) *adj. instr.* seur.
mähändä n. -dü (Seäm.) mäti.
mäikkähä n. -ikäs mäkinen.
mäne- (Suoj.) = mene-.
märgä n. -gü *adj.* & *s.* märkä.
märrättävä n. -v kostea.
märrätǫöze n. -öńe (Kid.) vähän (liiaksi) märkä.
mättähä n. mätäs mätäs; ks. kadai-m., kuǫoi-m.
möǫöi (Seäm.) = tihoi.
möńgü- ammoa.
mörri (Suist.) karhun liikanimi.
mössi (Suoj., Suist.) = ed.
möǫkü (Kid.) möykäys (nyrkillä selkään).
möǫkä- lyödä möykätä.

N, N'.

na sehl *mon.* nakkoa sehkää, sekää. V.
naa... ks. noa...
ńaba napa.
naďeitǫe- l. -ei- (refl.) toivoa. V.
naďeža n. -žu toivo: naďežan pien. V.
nado nato.
naďpissi l. -pisi päällekirjoitus. V.
nagra- nauraa.
nagratǫu (Kid.) nauraja.
nagravutta- naurattaa.
nagrehe n. -ris nauris.
nagroada n. -du palkinto. V.
nagru nauru.
nahka n. -ku nahka.
nai n. noad *mon.* san. toa.
nai- naida.
nais-ǫura (Suoj.) naispuoli.
naize n. -ine nainen; vaimo: jogo naiziz oled joko olet nainut.
naitta- naittaa.

nakkoa ks. na.
nakloada n. -du vahinko. V.
namasteri l. -ťeri = manasteŕi.
nareko pilalla, leikillä. V.?
narošno tahallansa, vasten varten. V.
Nastoi Anastasia.
nazivoitte- l. -voi- nimittää, kutsua (joksikin). V.
Natoi Natalia.
nataĺńiekka n. -kku esimies. V.
ńaukahta- (myös refl.; Suoj.) liukahtaa: ite lähti pagoh ńaukahtih.
ne, ned ks. ńii.
ńedäĺi viikko. V.
ńedäĺize n. -ine (itk.) *dem.* ed.
ńeiďi (Tul.) = seur.
ńeidize l. -ďize n. -ine neito.
ńeidoize n. -ine (Seäm. run.) = ed.
neiz-aiga n. -gu neitsytaika.
ńeittüö n. ńeitüd (Tul. loits.) = ed.
ńeitükkä n. -kkü (Mal'l'ala) = ed.
nejjistä- olla neitona.
nejjistükse n. -üs *s. verb.* ed.
ńekrutta n. -ttu (H) rekryytti. V.
ńelĺuo- inf. -ĺĺota nelistää(?): ei voi hebo ńelĺota roagieh, ainoz menöv hüpül.
ńelĺä n. ńelĺi l. ńelĺ neljä.
ńelĺä-kokkaze n. -ańe (Suoj.) neliskulmainen.
ńelĺände n. -äis neljäs.
ne-net ks. ne-ńi.
neńga l. neńgaleiten näin, (niin).
neńgoize n. -ine tällainen; sellainen: neńgoine i neńgoine mies.
neńgoma (n.?) = ed.
ne-ńi nom. ne-net *mon.* san. ne-te.
nenä nenä.
ńerokkaha l. (Suist.) nerokkaba n. -okas taitava: ńerokas mies on, zavodad loaďiv da kai.
ńestü- nestyä, tulla kosteaksi.
net ks. ńii.
ńetkoi (Kid.) torstaina (neljäntenä päivänä) syntyneen lehmän nimi.
ne-toa n. -tai *pron. demonstr.* tai, taa; *adverbeina* käyt.: ne-toa taalla, -lta; ne-toane.
nettoa = ed.
ne-tuo n. -toi tuo; *adv.* ne-tuo tuolla, -lta, ne-tuone l. -nne.
ne-tä, ne-tämä n. ne-tän tämä.
ne-te, ne-ti, netti n. ne-te se; *adv.* ne-tis l. (Suist.) ne-tii siinä, siitä; ne-tie siellä, ne-tine l. -nne sinne.
ńeveskä n. -kü miniä. V.
ńevoĺa-kauppa: ń-ppoa (Imp.) pakosta.
ńevoĺi- pakoittaa. V.
ńevvo-, harv. nevvo- neuvoa, opettaa.
ńeälä n. -lü lanko (vaimon veli).
ńeärittä- ärsyttää.
ńeärävä näärvä, reiden juuri.
ńeäverjäize n. -ine = ńäverjäize.
ńi (ni) -kaan, -kään: ei ńi leikkoa, ei ńi tirpannuh ei kärsinytkään, ei pie ń' ühtü ei tarvitse yhtään; ńi ken kukaan, ńi kos koskaan, ńi kui mitenkään, ńi kuz, ńi kunna, ńi mi; ńi miitus minkäänlainen. V.
ńiegla n. -lu neula.

ńiegloitta- pistellä: jalgoa ńiegloittav (kun on kuoleutunut).
ńieme n. -mi niemi.
nierieze n. -iene (Suist.) nieriäinen.
ńii, harv. nii n. net, ned, harv. ne *mon.* san. se.
ńiglutta- (Suoj.) ottaa vähä kerrassaan; soudoa ń. soutaa hiljalleen ja huolimattomasti.
ńiisťie (Salm.) l. ńiišťie (Suoj.) vaivainen. V.
ńiitti rihma. V.
ńiittu niitty.
ńiittä- niittää.
ńiiţistü- kuihtua, lakastua.
ńikoitta- nikottaa.
ńikoitukse n. -us *s. verb.* ed.
ńilgoa- (Suoj.) leikata, viillä (leipää, maata).
ńime n. -mi nimi.
ńimehize n. -ine nimellinen; ń. koľţţaine nimisormus.
ńimittü- (M) tulla nimitetyksi.
ńimittä- (M) nimittää.
nirkku ks. lumi-n.
ńiška, harv. niška n. -ku niska; ńiškoih l. ńiškoi varten, suhteen; iškendäh ń. nosti käen, älä sih ń. lähte: hüvä minuh ń.
ńižu l. nižu nisu.
ńižuize n. -ine nisuinen.
no (M) mutta. V.
noad ks. nai.
noagla n. -lu naula.
ńoakka n. -kku naakka.
ńoatti l. -ťťi naatti.
noge n. -gi noki.
noida n. -du (Suist. loits.) noita.
ńokka n. -kku keula.
ńokki- (Suoj.) nonkkia: kanad ńokittih.
ńokkela n. -l (Suist.) nokkela.
ńokku-vastaize n. -ine nokkavastainen.
ńolge n. -gi kuola.
ńolgi-suu kuolasuu: ń-z ei roďie miestü.
nomera n. -r numero. V.
noožńiţţeme: -d sakset. V.
nora luola, maakuoppa. V.
norkka (Suoj.) myyrä.
ńorppa n. -ppu hylje. V. нерпа.
nosta- nostaa.
nostatta- herättää.
notkenda- notkentaa, tehdä veteläksi.
notkene- notketa: süväin notkenov vatsa tulee vetelälle.
notkie n. -ei l. -ie notkea, vetelä.
nouda- (Suoj.) noutaa, seurata: siid müö novvimma jälgilöi.
nouze- inf. nosta nousta.
nouzemize n. -ine (Suist. loits.) nouseminen.
nu no; *mon.* nukka: nügöi n. süömäh no ruvetkaamme nyt syömään!
ńukerda- (Suoj.) nurrata, mankua.
nukku- torkkua, uinaella.
ńuloa- nuljata, liukua: lapsed ńulatah kivii müö sinne alah.
ńumal... (Seäm.) = jumal...
nunutta- (Imp.) sanoa: nu nu (hevoselle).
ńuokka n. -kku nokka, pistin.
ńuokki- nonkkia.

nuole n. -li (Suist. loits.) nuoli.
nuole- nuolla.
nuora n. -ru nuora.
nuoraize n. -ine *dem.* ed.
nuore n. -ŕi nuori.
nuoristu- nuoristua.
nuoriţţa n. -ţţu (Seäm.) hankki?
nuoruo n. -us nuoruus.
nuotta n. -ttu nuotta.
ńurakko (Kid.) nurpea: moine on ń. mieles, g' ei soa roadoa.
ńuusta- haistaa.
nuuža n. -žu tarve. V.
nuužńiekka n- -kku maki. V.
ńüblä n. -lü nappi.
nügöi l. (Suoj.) nügöin nyt.
ńühti- l. -ŕi- nyhtiä.
nülge- nylkeä.
-nüö (Seäm.) = luo: kiven-nüö.
ńäbie l. näbie n. -bei terävä, nopea; ńäbieh nopeasti.
näeksendele- *freqv.* seur.
näge- inf. nähtä nähdä; näet l. näit näätsen; nähte nähden, varten: iškendäh n.
nägemättömä n. -ätöi näkemätön.
nägeviten näkyvissä, -iin: hänel tuli pühä Miikkul silmih n.
nägümättömä n. -ätöi näkymätön.
nägüväize n. -ine näkyväinen.
nägö näkö.
nägöize n. -ine näköinen: kaiken n.
näi (Salm.) = nämi.
ńäivistü- l. näivistü- näivettyä.
ńäivöi kuivattu nauris.
näivö-rieppo (Suoj.) „näivöistä" tehty juoma.
ńälgä n. -gü nälkä: ńälgü roďih heil heidän tuli nälkä.
ńälgähize n. -ine nälkäinen.
ńälgävü- nälästyä.
nämi n. nämä, -t, -d *mon.* san. tämä.
ńäńńi nänni.
ńäpistele- *freqv.* seur.
ńäpistä- nipistää, näpistää.
ńäppeä- näpätä, kiepata.
ńäppi hyppynen; hyppysellinen: otit suolaa kolme ńäppii.
närhi (Suist.) närhi.
ńärä (Suoj.) viha, äkä.
ńäverjäize n. -ine näveri.
nävüttä- l. näüttä- näyttää.
ńäükkeä- näykätä, haukata; läpätä (ruoskalla).
ńäükki- näykkiä, tärppiä (hevonen, kala).

O.

oadu helvetti. V.
oaďa n. -ďu (Tul., Salm.) asia.
oale l. oal = alle.
oazie (Suoj.) suuri, lihava; (Suist.) taitava.
obiedńie puolipäiväsaarna. V.
obiida n. -du loukkaus. V.
obiiďi- loukata.
oboda n. -du haka. V.
obraza n. -zu l. -z jumalan- l. pyhimyksen kuva. V.

obrokka n. -kku aprakka. V.
odnaakko l. odnoakko mutta; kaiketi. V.
odva tuskin. V.
Ofońńa n. -ńńu Athanasius.
ohjoa- ohjata (hevosta).
ohoh ohoh!
oigevuo n. -us oikeus.
oigie n. -gei l. -gie suora; oikea: oigieh suoraan; oikealle.
oinasta- (Suoj.) huonostua.
oja oja.
ojaize n. -ine puro.
ojjenda- ojentaa.
ojjendus-sana: -t parannussanat, loitsuruno, jolla parannetaan.
oksa n. -su oksa.
oksenda- oksentaa.
ola piikivi, limsiö.
ole-, *ind. pres. yks. 3 p.* on olla.
Oľeksandra n. -ru Aleksanteri.
Oľeksie n. -ii Aleksius.
olenda n. -du oleminen; olendan on on sen verta, että saattaa sanoa olevan; hambahan olendoidu e' ole minulleń minulla ei ole hampaita ollenkaan.
olge n. -gi olki, korsi.
olguo- inf. ollota poikistua.
olgu-peä olkapää.
olija n. -j olija, oleva.
ollotta- työntää l. lähettää kauemmaksi, poistaa.
Oľoi Olena, Helena.
olttari l. -ŕi alttari. V.
oluo n. -ut l. -ud (Suist. itk., Suoj.) olut.
olud-joguo n. -jovut (Suist. itk.) olutjoki.
oma oma: ďeńgad omad sain (omat) rahani sain; süö omaz vihat (Tul. loits.) syö omat vihasi, omalleh pojjal sanov pojallensa sanoo, omah ajettavan hevon itsensä aj. hevosen, omań pahań ääreh andakkaa (Suist. loits.).
omahize n. -ine omainen = o. rodńu.
omaize n. -ine (Vielj. run.) *dem.* san. oma: Otas kuldoine omaiziks.
oma-randaize n. -ine (Vielj. run.) oman (= saman) rannan asukas.
oma-valdaize n. -ine (Vielj. run.) oman (= saman) vallan alainen.
ombele- ommella.
ombelija n. -j ompelija, räätäli, suutari.
ombelukse n. -us ompelus.
onde n. onzi onsi.
Ondrii Antti.
onehe n. -h (Vielj. itk.) = seur.
onehtunnuo n. -nnuh (Suist. itk.) synkistynyt, synkkämielinen.
oṅge n. -gi onki: kala oṅgen ottav.
oṅgitta- onkia.
oṅgurda- (Imp.) kovertaa.
onnoakko l. (Suoj.) onnakko = odnaakko).
opaď, harv. op'aď taas; o.-i, o.-še taaskin. V.
opasnoi vaarallinen. V.
opasta- opettaa.
opastaja n. -j opettaja.

opastu- oppia.
opastukse n. -us opetus, oppi.
opeät = opaď.
opitta- *v. fact.* san. oppi-: mindäh etto opita tiedońiekoil?
opittele- koetella.
oppi- koettaa. Vrt. V. опытъ koete.
oppimattoma n. -atoi l. -atoin kokematon.
opäť = opaď.
oraha n. oras oras.
orahaize n. -ine *dem.* ed.
oraize n. -ine naskali.
orava n. -vu l. -v orava.
orda-kunda n. -du (Suist. itk.) joukkokunta. V. орда.
orde n. orzi (Suist. loits.) orsi.
oŕxia (Suist. itk.) urhea, voimakas.
oŕhoi maamuuran, mesimarja.
orihe n. -ih (Suist., Suoj.) ruuna.
oruža n. -žu kivääri. V.
Osippa n. -ppu Jooseppi. V.
osuďi- hyljeksiä, panna pahaksi. V.
osta- ostaa.
oza osa, verta: kaht' ozoa kaunehembi; kohtalo, onni.
ozakkaha n. ozakas onnellinen, autuas.
ozaze n. -aŕe (Suist. itk.) *dem.* san. oza.
ozava n. -vu l. -v onnellinen.
ozittele- (Suist. itk.) tehdä onnelliseksi.
ozra n. -ru obra.
ozutta- osottaa, näyttää.
otaksendele- *v. freqv. & conat.* san. otta-.
otatta- *v. fact.* san. otta-.
otkaži- kieltää. V.
otta- ottaa; tunkea: tuuli ottav iţez läbi; — otetah veľľet tullah, veljet ottavat ja tulevat l. tulevat yht'äkkiä; otetah sülgietäh; otti da vieretti sen mereh.
ottama ottama: ilmoin ottamien silmis (Suist. itk.) vierasten ihmisten silmissä.
ottamuo n. -ut (Suist. itk.) *dem.* ed.
ottele- *freqv.* san. otta-.
otto-veľľe n. -ľľi (Suoj.) ottoveli.
ottuimi- (Vielj. run.) ottaa pois, erottaa. V.
oţţa n. oţţu otsa; etupuoli: perttin oţas.
oţka: -d silmälasit. V.
oţţu-seinä n. -nü (Salm.) peräseinä (vastapäätä ovea).
ounaha n. -nas viekas, kavala.

P.

paa... ks. poa...
pada pata.
paďina n. -n haiska, raato. V.
padja (Suoj.) mehiläisen pesä.
pagana n. -n pakana; saastainen: p-noissah saastaisena, synnin tehtyään. V.

pagene- paeta.
pageńija n. -j karkuri.
pagie- = pagene-.
pagiele- *freqv.* ed.
pagina n. -n puhe.
paginaze n. -ańe (Suist. itk.) *dem.* ed.
pagize- inf. paista, pajista l. paišta puhua.
pagizija n. -j puhuja; puhelias; tühjän p. lörpöttäjä.
pagizutta- saattaa puhumaan; puhutella.
paha paha, ilkeä; huono, kurja; ruma; pahoi l. -in pahoin.
paholaize n. -ine pahantekijä; pabolainen.
pahan-tahtoja n. -j pahansuopa.
paha-päiväze n. -äńe (Suoj.) pahanpäiväinen.
paha-tabaize n. -ine pahanluontoinen.
pahaţţaize n. -ine (Seäm. run.) *a. moder.* san. paha.
pahaţţu (Suoj., Suist.) käärme.
pahendukse n. -us pahennus, pahuus: hiird' on pahendust' äjjü (Kid.).
pahene- paheta.
pahna n. -nu pahna: poţin p.
pahotta- (Suist.) pahaksua.
pahoittele- (refl.) pahoitella, valittaa: rahvas pahoiteldihes: pahoin roavoimmo (Suoj. Haud.).
pahuo n. -us pahuus; onnettomuus.
paida n. -du paita.
paikka n. -kku paikka (jolla paikataan); huivi.
paikkaize n. -ine (Seäm. run.) *dem.* ed.
paikoten (Suoj.) paikoittain.
paimenda- paimentaa.
paimendeksendele- *freqv.* ed.
paimoi paimen.
paina- painaa, taivuttaa.
painalda- *v. subit.* ed.
paizie n. -ze paise.
paiţe (M) paitse.
paivu (Suoj.) paju.
paja paja.
pajaiţţe- l. -ai- liittää, juottaa yhteen. V.
pajatta- laulaa. V.
pajattaja n. -j laulaja.
pajatutta- *fact.* san. pajatta-.
pajo laulu.
paju laulu; paju.
pakas-tiiaize n. -ine (Suist.) tianen.
pakaţţime n. -aţin paatsama.
pakiţţe- anoa, pyytää.
pakiţuz-aigaize l. -aze n. -ne (itk.) anelu-aika.
pakkaize l. -aze n. -ne pakkanen.
pakko (Tul. loits.) pakotus, kivistys.
pakku- hypätä; pudota, langeta: veripizar pakkuv peredńiekkah; vähäl vai en pakkunuh selläl.
paksu (Kid.) järeä: paksut suolat.
pala- palaa.
pala pala, kappale: astuv palan; siid on kaţo emändääd pala; ühteh palah yhteen jaksoon.
palaize n. -ine *dem.* ed.
palaţţu suurenlainen pala, hyvä kappale: palaţţu-go matkoa = äjjügo m.

palaṯṯuze n. -uńe (Salm.) *dem.* ed.
palde n. -lzi vieri: dorog-p.
palgehuo n. -hut (Seäm. run.) (pieni) palje.
palgo palko.
paľietta n. -ttu epoletti. V.
paľj ... ks. paľľ ...
palkka n. -kku palkka.
palkkavo, l. -vukse n. -vus *s. verb.* seur.
palkkoa- palkata.
paľľa n. -ľľu palja.
paľľaize n. -ine (Seäm run.) *dem.* ed.
paľľaha n. -as paljas.
paľľoa- lyödä paljalla.
palmikko (Suoj. run.) palmikko.
paľmuo n. -ut (Suoj.) paljin.
palo-kärgi (Suist.) palokärki.
palttie n. palte kaltto: palttied pellod; *s.* paltto.
paľtokse n. -os tappura.
palttina n. -n palttina. V.
paľṯṯa n. -ṯṯu hylly, lauta. V.
palvele- (M) palvella.
pane- panna; määrätä, valita; vahingoittaa: hallu pańi; lundu panov lunta sataa.
panenda n. -du *s. verb.* ed.; lumen p. lumisade.
panettele- *freqv.* san. pane-: kerran vuvves sadulih panettelov (hevon); — panna päälle, pukea — (M) panetella: pahal sanal teidü panetellah.
papadja n. -ju papinvaimo. V.
pappi pappi. V.
pappihuo n. -us pappeus.
pappilisto papisto.
pappivuo n. -vus = pappihuo.
paraha n. -ras paras; parahilleh parhaillaan; parahikse parahultaisesti.
parahite l. -tteh parhaiten.
parahoda n. du höyrylaiva. V.
parda n. -du parta.
parde n. -rzi parsi.
paremba n. -bi parempi; parembaľi paremmin.
parembaize n. -ine *dem.* ed.; -h vähäistä paremmin.
parenda- parantaa.
parendukse n. -us parannus.
parene- parata.
paroma n. -m (H) proomi, lossi. V.
paska n. -ku paska.
pašportta n. -ttu passi. V.
paśśibo kiitos. V.
paśśiboize n. -ine (Vielj. itk.) *dem.* ed.
paśśiboiṯṯe- l. -oi kiittää.
pasta- paistaa (leipää; hiilillä; aurinko p.).
pastaja n. -j *s. fact.* ed.
pastanda n. -du paistaminen.
pasto paiste: päivän, zoŕan p.
paṯṯaha n. paṯas patsas.
pavariṯṯa (Suoj.) kapusta. V.
pavvahta- (refl.) rojahtaa: Iivan haudah pavvahtih kirboi.
Pedri Pietari, Pekka. V.
pedvoa- rehkiä: pedvoaheze tavvis = pieksäheze.
pedäjize n. -ine petäjäinen.
pedäjä n. -j petäjä.

pedäj-puu petäjäpuu.
pee... = peä...
pehmene- pehmetä.
pehmie n. -ei l. -ie pehmeä.
pehmieze n. -iene (Vielj. itk.) *dem.* ed.: ülen pehmiezed perinäized.
pehmiettävä n. -v *adj. moder.* san. pehmie.
pehmittä- pehmittää.
peiboze n. -ońe (Suist.) peipponen.
peidä- (Suoj.) telmiä, peuhata.
peigalo peukalo; peigalon müödehine (sormi) etusormi.
peigoi (Seäm.) = peigalo.
peigoize n. -ine (Vielj. itk.) kurja?
peittele- kätkeskellä, salaella.
peitto piilo, sala: peitos, peittoh; peitoʇʇi salaa.
peittolaize n. -ine piilossa olija; salamyhkäinen.
peittomiehe n. -mies = ed.
peittä- kätkeä, salata.
pellervöize n. -ine (Seäm. run.) pellavainen.
peldo pelto.
peldoize n. -ine (Vielj. run.) *dem.* ed.
pelvaha n. -vas pellava.
pelvahize n. -ine pellavainen.
peńkki (Suist. loits.) penkki.
pentturi (Vielj. run.)?: Iʇe jeäzin tälle moale pojjil pentturikse.
peredńiekka n. -kku esiliina. V.
perehe n. -h perhe.
pereh-ʇuppu (Salm.) perheen nurkka tuvassa.
perehükse n. -üs perhekunta.
perekloadaize n. -ine (Vielj. itk.) muuttotavara. V.
perevoďi- kääntää kielestä toiseen. V.
perevoza n. -zu = ehätükse. V.
perga- perkata, pieksää.
perilä: -d käsipuut. V.
perimäize n. -ine perimmäinen.
perinä n. -n patja. V.
perinäize l. -äze n. -ne (itk.) *dem.* ed.
perzie n. -ze perse; lahten p. lahden pohja.
pertti l. -ťťi pirtti, tupa.
perťťize n. -ine *dem.* ed.
peruńi (Suist.) piru. V.
perä perä (myös veneen): pereä pideä; peräs perästä: näjjen paginoin p., päivän p.; peräh päähän: kolmenkümmenen virstan p.; — peräʇʇi perätse: peldoizis p.
perä-halgo (Suist.) pärehalko.
perä-müödäize n. -ine perämyötäinen (tuuli).
perä-ńiekka n. -kku perämies.
perän-tie perillinen; peru.
pesku hieta. V.
peštora n. -ru luola. V.
peze- pestä; löylyttää, lyödä.
pezettele- (Vielj. itk.) *freqv.* ed.
pezijä n. -jil l. -j pesijä.
pezä pesä.
pezäize n. -ine *dem.* ed.: peäsköin p.
petľa n. -ľu silmus, silmukka; rengas. V.
petľaize n. -ine *dem.* ed.

peťoi (Seäm. run.) *dem.* san. pertti.
pettie n. pete hairinko.
peţatoiţţe- l. -oi- painaa (kirja). V.
peţo-alaize n. -ine (Vielj. itk.) huolestunut. V. печаль huoli.
peuţoi (Seäm.) laulaja (kirkossa); (Suoj.) laululintu (?). V.
peä pää (ihmisen, veitsen, matkan): ńelľän-tostu virstan peäh; peäl eäreh päältä pois, hengiltä; ühten pään al ollah kai; peälöi müö mies mieheltä; 2) päällispuoli: peäle, peäl l. peä' päällä, yllä: soboa on peäl vaatteita on yllänі; päältä: laen p.; kaţţov ikkunas peäl-päi; päälle: vettü likkäi yaṅgujale peäle; peäle kolmen soan ostetah ţetverťťi viinoa 300:n lisäksi, sen p. sitä paitsi, seändüi hänen p. suuttui häneen, räṅgähteäte akan p. (Suoj.) ärjäisee akalle, uskon ühten Jumalan p. (M); — peälleh yhtä päätä.
peädü- sattua, sattua olemaan; peädüi kuulemah; ižändü peädüigo koďih?
peähtiö n. -hüt (Vielj. itk.) *dem.* san. peä.
peä-kulľuška n. -ku pääkallo.
peä-lage n. -gi päälaki.
peä-laguo (n. -lavut; Seäm. run.) *dem.* ed.
peä-lakka n. -kku = peä-lage.
peälekkäi päälletysten.
peäleväize n. -ine liiallinen.
peälistä n. -tü = peälüstä.
peälistä- päällystää, peittää.
peälize n. -ine -päinen: kolme-p.
peäliţţi päällitse, ylitse: ńelľäs-tostu virstas p.; kuz ei linnut p. lennetä jonka yli linnut eivät lennä, p. peäs.
peällettävä n. -v liiallinen: -h liiaksi.
peälţ = peäliţţi.
peälüstä n. -tü päällys (mäen, turkin).
peälüstä-: peälüsteä kaski kaataa aluksi suuret puut kaskeksi aiotulla maalla.
peälüz-ďeńga n. -gu päälliseksi annettu raha.
peäsköi pääskynen; peäsköin kodoine l. p. pezäine pääskysen pesä.
peäss..., peäst... ks. peäze-.
peästä- päästää, pelastaa; ratkaista (riita).
peäständä n. -dü *s. verb.* ed.
peästärikki (Suist.) västäräkki.
peäze- päästä: minä peäzen süödävännü pääsen syötäväksi jouluмasta.
peätköi (Kid.) perjantaina syntyneen lehmän nimi.
peätteńiţţä l. peätniţţä n. -ţţü perjantai. V.
peäţküö n. -üt (itk.) = seur.
peäţköi pääskynen.
pidele-: pideľ küzüö olisi pitänyt kysyä, ei pidellüh l. -üz mennä ei olisi pitänyt mennä.
piduo n. pidus pituus; piduizin pitkittäin.

pidä- pitää (astioita jossain), viettää (häitä), käyttää, kuluttaa (rahoja); *3 pers.* on tarpeen, tarvitsee, on annettava, saatava: ţoarin tütär pidäv süödäväkse kolme-peälizel zmial; äjj'-go pidäv vägie? ei pie eluo minulleńi en tarvitse l. tahdo tavaroita; *inf:n kanssa* pitää, täytyy, tulee: ei sie pidäs tulla hänel; lähtie pidäv minul eäreh nügöi; pidäv moľeiben pideä; midä pidäv roata heile mitä heidän tulee tehdä.

pidäjä (Suoj.) pitäjä.

pie ks. pidä-.

pieksä- pieksää, rehkiä.

pieksäj-taudi lankeematauti.

piele n. -li pieli: suun p., dorog-p.

pielize n. -ine pihtipuolinen.

pielukse n. -us tyyny.

pielüö n. -üd (Vielj. itk.) *dem.* san. piele.

piendaroiţţe-, -oi- (Tul. loits.) piehtaroida.

piene n. -ni l. -ńi pieni.

pienembäize n. -ine (Vielj. run.) vähäistä pienempi.

pienoize n. -ine (Seäm. run.) *dem.* san. piene.

piett... ks. pidä-.

piha piha: pihoiţţi l. pihoiţţ pihan kautta.

pihka n. -ku pihka.

pihľa n. -ľu pihlaja.

pihľaize n. -ine pihlajainen.

piiga n. -gu (Salm., Suist., Suoj.) piika.

piili (Seäm.) nuoli.

piirai = piiroa.

piirie n. -re piirre, viiva.

piiroa n. -rai l. -roa piirakka. V.

piiru kemut. V.

piisari kirjuri. V.

Piitteri Pietarin kaupunki. V.

piitteriţţä n. -ţţü l. -ţţ pietarilainen, Pietarissa käynyt.

piivo olut. V.

pika gen. pikan pikku (varsa).

pikkaraize n. -ine pikkarainen.

pikoi pikku: p. palańe.

pila saha. V.

pili- sahata. V.

pilkko- panna palasiksi.

pilla n. -llu vahinko.

pillaţţu (Suist.) karhun liikanimi.

piloa- sahata.

pilve n. -vi pilvi.

pilvekse n. -es siimes.

pilves-seä pilvinen ilma.

pimevüö n. -üs pimeys.

pimie n. -mei l. -mie pimeä.

pinda n. -du pinta.

pinnakkaha n. -akas *adj. instr.* ed.: p. puu.

piššali l. -ľi pyssy. V.

pizara n. -r pisara.

pizaruo n. -ud *dem.* ed.

pitkä n. -kü pitkä: sinne p., tänne p.; pitkin pitkin; — *komp.* pitkembä n. -bi.

pitkäläize n. -ine jättiläinen.

pitkättävä n. -v pitkäläntä.

piuruţţu (Suist.) haapana (Anas penelope).

pľeskaiţţe-, -ai- pulista. V.

pleťťi l. pľeťťi ruoska. V.
pľieššі paljas kohta päässä. V.
pľieššikkähä n. -ikäs l.
pľiešši-miehe n. -mies kaljupäinen (mies).
plikahutta- kolkuttaa (porttia).
ploana n. -nu kartta. V.
ploťina n. -n pato. V.
plotńiekka n. -kku salvumies. V.
pluutta n. -ttu veijari V.
pľäšindä n. -dü *s. verb.* seur.
pľäšši- l. pläšši- tanssia. V.
poaxxa n. -xxu nivukset. V.
poaksu taaja, tiheä: poaksut kerrat; poaksuh taajaan, usein; — *komp.* poaksumbi l. -bah useammin, -mpaan.
poaksuize n. -ine, ja *adv.* -izeh *dem.* ed.
poaľi pilkka: poaľih ambuo.
poaľikka n. -kku keppi; karttu; kapula. V. палка.
poaľoiţţe-, -oi- kartuta: sobie poaľojjah poaľikal.
poaľţţa n. -ţţu = paľţţa.
poameťťi muisti; sielunmessu. V.
poara n. -ru pari. V.
poarakkah parittain.
poarma n. -mu paarma.
poarussi purje. V.
poazma n. -mu pasma.
poazu rako. V.
Poavila n. -l Paavo. V.
podaŕi- lahjoittaa. V.
podarkka n. -kku lahja. V.
poďpiska n. -ku allekirjoitus. V.
poďŕaada n. -du urakka. V.
podušnoi henkivero. V.
podvoda n. -du kyyti. V.
pogosta n. -tu kirkonkylä. V.
pogreba n. -bu kellari. V.
pohja n. -ju pohja; antura.
pohjaize l. -aze n. -ne pohja; pohjainen: p. teähti pohjan tähti.
Pohjalaize n. -ine (Seäm. run.) Pohjalainen.
pohjaten (Tul.) pohjaa myöten, perin pohjin.
pohjimaize n. -ine pohjimmainen, alimmainen.
pohkie n. -ei pohkea.
poxmelja n. -ju pohmelo. V.
poxoďi- olla jonkun näköinen. V.
poxoďinda n. -du *s. verb.* ed.: poxoďindal poxoďiv, a ellendeä ei soa (kieli) on tosin johonkin määrin yhtäläinen, mutta ei voi ymmärtää.
poiga n. -gu poika (ihmisen, eläimen).
poigaize n. -ine (Seäm. run.) *dem.* ed.
poikis-puoľin (Seäm.)=poikki-puolin.
poikki poikki; toiselle puolelle: kai kolme peädü p. mendih; p. joves.
poikki-puole: -ľin poikkipuolin.
poikki-ţura (joen, järven) toinen puoli.
poimi- (Seäm. run.) poimia.
pokoińiekka n. -kku vainaja. V.
pokori- nöyrästi pyytää, rukoilla. V.
pokoroiţţe- (refl.) = ed.

polge- polkea; astua: askelen polgenet.
polkka n. -kku rykmentti. V.
polletta- l. polloitta- *fact.* san. polge-.
polona n. -n vankeus: polonah otettih. V.
polońńiekka n. -kku vanki. V.
polossa n. -ssu kaistale, sarka. V.
polsta n. -tu välly. V.
poľzuitte-, -ui- (refl.) käyttää. V.
poltta- polttaa; iskeä kovásti: ku polttav miekal.
poluţţi- saada, vastaan ottaa. V.
polve n. -vi polvi.
polvi-maľľuška n. -ku polviluu.
polviško (Suoj. Kaib.) polven korkeus: lunda oľ' p. jo.
polvuo n. -ut *dem.* san. polve: polvuizilleh heittih, p. seizoi.
pomieťťi- (Vielj. run.) = primieťťi. V.
pomoššiekka n. -kku apulainen. V.
ponomaŕi lukkari. V.
poŕadna n. -nu järjestys. V. порядокъ.
poŕadnattoma n. -natoi *adj. carit.* ed.
pordaha n. -rras porras, rappu.
porďimoi kärppä.
poro lipeä.
poroxxa n. -xxu ruuti. V.
porotta-?: leibü-palańe porotetah.
poslavitta n. -ţţu=sanan-polve. V.
posťeľi l. -li vuode. V.
požaalui olkoon menneeksi; ehkä: p. ota veitţi; p. hod moannuzin. V.
potki- (myös refl.) potkia.
potkiţţu potkija (hevonen).
potkova n. -vu l. -v hevosenkenkä. V.
poţţa n. -tu posti. V.
poţţi sika; poţin poigu porsas.
pouda pouta.
pove n. -vi povi.
povoaďi- totuttaa. V.
povoda n. -du ohjasvarsi, marhaminta. V.
praamuzla n. -lu elinkeino. V.
prauda n. -du tosi, totuus: pravvaks sinun pagin; praudu-mies, pr.-mužikku rehellinen mies. V.
prelesťi- vietellä. V.
prestola n. -l valta-istuin, pääalttari. V.
priaaťeľi ystävä. V.
pridoanoi myötäjäiset. V.
priimi- ottaa vastaan. V.
prihoda n. -du pitäjä. V.
prikaššiekka n. -kku kauppapalvelija. V.
prikoaza n. -zu (H) käsky. V.
primietta n. -ttu = primiettä.
primietti- huomata, vaarin ottaa. V.
primiettä n. -ttü huomio, vaari: p-h ei panna. V.
prišatka l. prisakka n. -ku polvien taivutus l. kykkytemppu ven. tanssissa. V.
pristańi n. -ńi l. -ń laituri, satama. V.
prižmi- inttää: moamalleh prižmiv sanov. V. прижимать.
proazńiekka n. -kku, l. (Suoj.) proažńikka juhla. V.

proiďi- mennä ohitse. V.
proopasťi kuilu. V.
propaďi- kuolla (eläin). V.
propka n. -ku korkki. V.
propoveďi saarna. V.
prorokka n. -kku profeeta. V.
proši- (myös refl.) pyytää, anoa: p-ih üökse pyysi päästäkseen yöksi. V.
proškena n. -nu, l. proskenja n. -ju anteeksi antamus. V. прощение.
proskenjaize n. -ine (Vielj. itk.) *dem.* ed.
proššai hyvästi! V.
proššaiţţe- (refl.) jättää hyvästi: pr-h heis jättää heille jäähyväiset. V.
prosťi- antaa anteeksi; *refl.* = ed. V.
prusakka n. -kku russakka. V.
puǧaja- l. puǧize- (Kid.) porista (kiehuessa).
puǧo- (Kid.) = ed.
puhalda- puhaltaa äkkiä ja voimakkaasti.
puhaldu- pöhöttyä.
puhaldukse n. -us pöhe: silmät ollah p-ksis.
puhe-sana (Tul.) loitsu.
puhie n. -he (Tul.) = ed.
puhki (Salm.) puhki.
puhkoa- (Salm.) puhkaista.
puhtaha n. -tas puhdas; salvettu.
puhtahembaze n. -ańe vähäistä puhtaampi l. puhtaampi ja parempi.
puhtasta- puhdistaa.
puhtastele- *freqv.* ed.
puhu- puhua, puhaltaa (ei: haastaa).
puxoovoi (Suist. itk.) untuvainen. V.
purga- purkaa.
pui- puida.
puihkahta- (refl., Suoj.) pujahtaa.
puihkutta- (Suoj.) piipottaa: jänöi p-tti meţţäh.
puikko puikko, tikku, (sukka-)varras.
puista- pudistaa.
puistele- *freqv.* ed.: puisteleheze hebo.
pullo nuotan polo.
punalda- pyöräyttää; *refl.* pyörähtää (ympäri).
puno- punoa; pyörittää.
puole n. -li *s.* & *adj.* puoli: mennäh puoli matkoa, menöv puoleh välih; jo-go on puoli päiveä, p. üödü? puolen päivän aigah; — sukupuoli: mies-p., nais-p. (Suoj. Haud.).
puolekkah tasan kahtia.
puolenda- vähentää.
puoluo n. -ut (Suist. itk.) *dem.* san. puole.
pure- purra, järsiä.
purettele- *freqv.* ed.
puske- puskea.
pusta- (Tul., Suist.) = puista-.
puzuri l. -ziŕi rakko. V.
puťťi keli; keino, tapa: neţil puťil sillä keinoin; puťilleh kunnollisesti; puťin puu kelvollinen puu. V.
puţţi tynnyri. V. бочка.
puţţi- (refl.) puhdistaa l. puolustella itseänsä: puţitaheze kaikin: minul e' ule.
puu puu.
puuda n. -du puuta. V.

puu-keske n. -ki (Kid.) puuväli, pieliparmaus.
puurnu purnu.
puusta n. -tu autio. V.
puuttu- joutua, sattua, sattua tulemaan l. olemaan, päästä, saapua, saataa: vikse puutuin kiińi, kivi ikkunah puutui, puutui ďogirandah, en puuttunuh jeńeroalaks, lähtöv Spoasale puuttumah, sulhói puutui viinan juoj'; anna ńeiďine meile puuttus että neito meille saataisiin l. tulisi; minun heńgi puuttuv henkeni saadaan.
pühikki (Kid.) sunnuntaina syntyneen lehmän nimi.
pühittä- paastota; (M) pyhittää.
pühki- pyyhkiä, lakaista.
pühkime n. -in pöytäliina.
pühä pyhä; paasto; *mon.* sakramentit, ehtoollinen: pühie andoa, p. tahtov, kävüv kuz kuńiňgaz iţe pühil.
pühä-heńge n. -gi (M) Pyhä Henki.
pühä-iľľa n. -iľľu (pyhä Eljas) ukkonen; jumalan vilja: p. jürizöv; ei pie p-aa murendaa polgiettavaks.
pühäľľä n. -ľľü = ed.
pühä-miehe n. -mies pyhimys.
pühä-päivä n. -vü sunnuntai: mennut pühän-päin viime sunnuntaina.
pühä-vede n. -vezi pyhä vesi: pühäviele kroppi pappi.
pürgi- (refl.) pyrkiä.
pürgiete- (Suoj.) = ed.
pürrittä- kehottaa: minuudań p-v karttih kizoamah.
püstele- pistellä.
püstü: -üilleh pystyssä, pystyyn.
püstä- pistää.
püzü- pysyä.
püü pyy.
püüdä- pyytää (kaloja, otuksia; ei: anoa).
püüdäjä n. -j *s. fact.* ed.
püöhtä- kirnuta.
püördie n. -rre pyörre (virrassa).
püörie (Kid.) pyöreä.
püörittele- (refl.) pistäytyä: lähtietäh kodoilah p-mähäz.
püörü (Seäm.) pyörä, kehä.
püörüstä- tehdä pyöreäksi.
püörüžä n. -žü pyöreä.
püörüttä- pyörittää, vääntää, kääriä.
püörähtä- (refl.) pyörähtää, äkkiä kääntyä: p-tih järelleh.
püöröi linkku (ovessa); pyöreä piirakka; ks. tuuľi-p.
püözürä-peä (Suoj.) eräs hyönteinen.
päde- sopia, kelvata.
pädevä n. -vü l. -v kelvollinen.
pädevöi (Suist. itk.) *dem.* ed.
pädö kelpo: pädön marjoi süöttö-i (Kid.) kylläpä kelpo marjoja syöttekin.
päi, harv. päin päin: keännü p.; koďih p., kus-p.
päin *ess.* san. päivä: tänä p., pühän p.
päivittü- päivettyä.
päivitükse n. -üs päivetys.

päivä n. -vŭ päivä; aurinko: astui päivän; päiveä pastav; päivin ajjoin ennen auringon laskua; ńi mil päivie ei mitenkään.
-päivähize n. -ine päiväinen: joga-p.
päivähäize n. -ine *dem.* san. päivä(?).
päivän-lasku auringon lasku; länsi.
päivän-nouzu auringon nousu; itä.
päivätţi (Suist., Imp.) päiväkautinen vierailemінen: päivätţih menemmö.
pärie n. -re päre.
päristeäte- (Suoj.) päristää: p. toatoin hebo!
pärnä n. -nŭ perna.
pästäre: -t (Suist.) päistäret.
pästärehe: -t (Seäm.) = ed.
päţin-suu uuninsuu.
pätţi uuni. V.
pätţi-lauda n. -du uunin-ovi.
pätţize n. -ine *dem.* san. pätţi.
pää... = peä...
pökkelö (Tul. loits.) pökkelö: koivun p-s.
pöllästü- peljästyä.
pöllättä- peloittaa.
pölü tomu.
pöläittä- pölyyttää.
pöntästü- (Suoj.) pönnistäitä (hauki).
pörähtä- (refl.) pörähtää (lintu lentoon).
pösši merta.

R.

raa... ks. roa...
raba rapa.
ragehe n. rais l. raiz rae: raistu panov rakeita sataa.
ragenda- (Suist. loits.) rakentaa: rauhuttu ragendamah.
raha (Suist.) raha.
rahiţţe- (Kid.) raskita.
rahvaha n. -vas kansa, rahvas.
raiška (Suoj.) raiska, raukka.
raja raja.
rakasta- harrastaa.
rakkaha n. rakas harras, hetas, innokas, halukas: rakaz on tulemah.
rakkahuo n. -hus *s. qval.* ed.
rakkinehe: -t (Suist.) varukset, asu.
ramba n. -bu nilkku.
rambiţţe- l. rammiţţe- ontua.
randa n. -du ranta: Jürgilän rannoiţţi.
randaize n. -ine *dem.* ed.
randa-ţibi (Suist.) rantasipi.
randia (n.?) rantio: randiallu (Seäm. run.).
randu-suve n. -vi (Salm.) kaakko.
rapakko hauras, rapea (rauta).
rapetta- rapattaa: Silmäd verdü vuodakkah, Razvoi rapetakkah (Suist. loits.).
rappoa- (Suoj.) rapaista: ikkunan murendav rappoav.

rapsahta- (refl.) rapsahtaa: lähtöv perťiz rapsahtah.
rapsutta- rapsuttaa: astumah r-mah.
rashoda n. -du = roskoda.
rastava l. raštava n. -vu l. -v joulu. V.
razboińiekka n. -kku rosvo. V.
razi rasi: tämä on jeännüh razikse kesken ajandoa.
razie n. -zei pirakka (nauris).
razreššі- päättää. V.
razva n. -vu rasva.
rattaha n. ratas ratas (myllyn).
raţoi (Suist.) = seur.
raţţi-linduize n. -ine (Seäm. run.) rastas.
rauda n. -du rauta; *mon.* kahleet.
raudaize n. -ine rautainen.
raudu-moa rautamuta.
rauhuo n. -us (Suist. loits.) rauha.
raukka n. -kku (Tul. loits.) raukka.
ravahta- (refl.) ravahtaa.
ravakka n. -kku = seur.
ravia l. ravie n. -vei ravakka, ripeä, nopea, väkevä (virta), suuri (kala); aja raviah, a. raviambah l. raviembi.
reboi repo, kettu.
redu lika.
reduze n. -uńe likainen.
reduvu- likautua.
rege n. -gi reki; kuorma.
regä räkä.
reide n. reizi reisi.
remeńi hihna. V.
reńgi ämpäri, sanko.
reuna n. -nu reuna, vieri.
reünimäize n. -ine reunimmainen, vierimmäinen.
revittele- *freqv.* seur.
revittä- repiä.
revukkaha n. -ukas likainen.
reädü rivi. V.
reähkä n. kü synti; reähkü roih tulee syntі, reähkeä azuo tehdä syntiä, reähkii küzüö ripittää, r. sanuo tunnustaa syntinsä. V.
reähkähize l. -äize n. -ine syntinen.
reäpöi muikku, muje. Vrt. V. ряпуха.
reäveä- (Salm.) räävätä, soimata.
ribu (Seäm.) riepu, ryysy.
riḑahta- (refl.) risahtaa.
riehkeä- paiskata.
riehki- pieksää.
riehkindä n. -dü *s. verb.* ed.
riehtilä n. -l paistinpannu.
rieppoi rieppo. V.
rigie n. -gei l. -gie tiheä (metsä).
rihma n. -mu rihma, hihna: kello-r.
riidele- (Salm.) riidellä.
riihe n. -hi riihi.
riizu juhlapuku. V.
riiža n. -žu ruskeankeltainen (hevonen). V.
riiţţavu- ratketa, purkautua.
riiţiksendele- *freqv.* seur.
riiţţi- ratkoa, purkaa (ompelus, silta).
rikkaha n. rikas (Suist.) rikas.
rikkavu- pilautua (kala).
rikki *s.* rikki.
rikko- pilata.

rinda: rinnal vieressä (-estä, -een).
rindie n. -nne rinne, ahde.
ŕinka n. -ku tori. V.
rinnakkah vieretysten.
ripakko riepu, rätti.
rippie (n. ripe): rippeis riipuksissa, -sta.
ripoitta- ripottaa.
rippu- riippua.
riputta- *fact.* ed.
rista n. -tu risti. V.
risti- tehdä ristinmerkki: risti silmät, ristiv iţen ristal; ristiä, kastaa. V.
risťieze: -t (Suoj.) ristijäiset.
risti-kanza n. -zu kristitty (kanssa-) ihminen.
ristindä n. -dü *s. verb.* san. risti-.
rišt'-izä (Suoj.) risti-isä, kummi.
ristittü-heŋge n. -gi gen. ristittühеŋgen kristitty ihminen.
ristittüze n. -üńe (M) kristitty.
ristu-kiža (Suist.) eräs tanssi.
riuhto- riuhtoa.
roada-, *inf.* roadoa l. roata tehdä työtä, tehdä.
roadaja n. -j työmies.
roaďie n. roae (Suoj.) = seur.
roado työ.
roado-päivä n. -vü työpäivä, arkipäivä.
roadosťi (Vielj. itk.) riemu. V.
roaga ks. kukoi-roaga.
roagaţţu susi.
roagie nopea, joutuisa: roagiedu juoksov, ei voi hebo ńeľľota roagieh.
roahto l. roahto-maido rahkamaito.
roaju paratiisi. V.
roana n. -nu haava. V.
roata ks. roada-.
roatutta- *fact.* san. roada-: melliţţeä roatuttav.
roaţakko (Suist.) vilu, kolkko.
roavaha n. -vas (Suoj.) vanha.
robľa n. -ľu (Seäm.) = rovilo.
roďi- l. rodi- (refl.) syntyä, tulla: mi roďineh, pidäv oppie mitä tulleekin l. tulkoon mitä tahansa, niin pitää koettaa; roitahaze ühteh kai kolme; häi rodih meţţümies hänestä tuli metsämies, häi roiheze sinul vävüks. V.
roďie- = ęd.: ei roďie ei tule.
roďimoi-sia l. roďiimoi-sia synnyinpaikka.
rodńa n. -ńu sukulainen. V.
rodńiekka n. -kku lähde. V.
rodnoi täysi (veli). V.
rodńu-kunda n. -du heimokunta.
rodu rotu. V.
rogoza n. -zu niini. V.
roih, roit... ks. roďi-.
roindu-sia syntymäpaikka.
rojjahtele- lankiella.
rokka n. -kku liemi (lihan).
romisku (Suist.) sepelhanhi (Anser bernicla).
roskoda n. -du kulunki. V.
rospuutta n. -ttu kelirikko. V.
rošša n. roššu l. rošţa n. -ţu kunsikko, kalmisto. V. poŋa lehto.
roža kasvot. V.
rozga n. -gu raippa. V.

rozori- hävittää. V.
rougoa- painaa lepänkuorilla (verkkoja).
rougu lepänkuori.
rouno l. roun juuri: kui lehmän kiel' r. ikäänkuin l. k. V.
rovilo rovio.
rube n. -bi rokko; ruven jället rokon-arvet.
rubie- l. -ia- inf. ruveta ruveta.
rubĺa n. -ĺu rupla. V.
rugehe n. ruis ruis.
ruguole- (M ja Suoj.) rukoella: ruguolen sinuu, ruguolehez leskakkazella.
ruho suuri ruma ruumis l. runko: ruho-kuluu on äjjü, maltta ńi midä ei.
ruiz-bobaize n. -aine, l. ruis-heinä n. -nü ruiskukka.
rukka n. -kku (Suoj., Salm.) raukka, parka.
rukkoi (Salm.) *dem.* ed.
rulĺa peräsin. V.
runduga n. -gu hylly: ašťieloin pietäv r.
ruoga n. -gu (Suoj.) ruoka.
ruogo ruoko.
ruogožikko ruoikko.
ruohka n. -ku (Suoj., Kid.) raaka (marja).
ruohťi- tohtia; raakita.
ruokko (Suoj.) ruokko: hevon panov ruokkoh.
ruokottoma n. -kotoin (Kid.) ruokoton.
ruozmie n. -me ruoste.
Ruoţţi Suomi; Suomalainen; ruoţikse suomeksi.
Ruoţţilaize l. -ţţalaize n. -ine Suomalainen.
ruppi ryppy.
ruskappa n. -ppu punakka.
ruskie n. -kei l. -kie punainen, ruskea.
ruskiţţa n. -ţţu tuhkarokko.
ruskoi (Suist.) eräs tanssi. V.?
ruskonda- l. ruskoutta- punata, painaa punaiseksi l. ruskeaksi.
ruskotta- ruskottaa, punottaa.
ruskuo- inf. -kota punastua.
ruspakka n. -kku = ruskappa.
ruznaha n. -nas täyteläinen, vantera.
rutto: ruttoh äkisti; *komp.* rutombah.
ruţţu ks. kivi-ruţţu.
ruuhe n. -hi ruumis-arkku.
ruumize n. -is (Suist. harv.) ruumis.
ruutta n. -ttu (M ja Tul. loits.) vaate, puku, ks. seur. Vrt. ruots. skrud.
ruuťťi- (Tul. loits.) pukea: ruuťimmoz ruuttih pukeudun juhlavaatteisin.
rügi- rykiä.
rügimize n. -ine yskä.
rühjä n. -jü (Salm.) ryhmä: tiheään rakennettu kylän osa.
rühnistü- (Seäm.) ryhistyä: selgü rühnistüv.
ründähä: -t ryntäät, rinta.
rünnäz-laštaize n. -ine rintaluu.

rüntti (Seäm. laul.) = räntti.
rüţäkkä (Suoj.) huono.
rüvähtä- (refl.) rykäistä.
rüüdele- *freqv.* seur.
rüüdä- ryömiä, rihtää (lapsi).
rüöhkele (Suist.) uiku (Podiceps).
rüömästä- (refl.) ryömäiseitä: rüömästih voronţţu menemäh.
räbinä (Suoj.) rupirikkoinen? V.
rädmistü- (Kid.) lakastua (puu, heinä, kukka).
rädmäkkö (Kid.) lakastunut.
räḑähüttä- (Suoj., Kid.) rätäyttää, räsäyttää: ajoa r-tti, revitti r.
rägize- (Suist.) rääkyä.
rägizüttä- (Suist.) *fact.* ed.
rähkähtä- (refl.) rähähtää.
räigeä- (Suist., Suoj.) lyödä, räimätä.
räkittä- kuumentaa: sen tuli räkitti, räkitteä tulel.
räkkehize n. -ine kuuma.
räkki räkki, kuumuus.
räṅgähtä- (refl.) ärjäistä: rängähteäteh akan peäl (Suoj.).
räntti rantti, juoppo.
räzniköiţţe- (Kid.) töhertää, tuhria.
räţţinä n. -n naisväen paita.
räţţinäize n. -ine pumpulinen (?): r-t sukat (Seäm.).
räystähä n. -täs räystäs.
rönţţä (Imp.) römsy, räntä.

S, Š.

saa..., šaa... ks. soa..., šoa...
sada sata.
sadahize n. -ine sataluku.
sada-vuodehize n. -ine satavuotinen.
sadoža n. -žu (Itk.) satoisa (?).
saduli n. li l. -ľ satula.
sagarva n. -vu, l. sagarvo saarva, saukko.
sagie n. -gei l. -gie sakea.
šagla: -d kiduket, ikuset.
-sah (Seäm.) saakka: kaglas-sah kaulaan asti; ks. seur.
sai saakka, asti: siid s. siitä asti, ildah sai l. ildas-sai ehtoosen saakka.
saihakko (Suoj.) pilven hattara.
saippa (Suist.) sampi (Acipencer).
Saksalaze n. -aṅe (Suoj.) Saksalainen.
salaťťi salakka.
salba (n. -bu) salpa: hoavo salbah säkki kiinni, oli vereät salvas.
salbavu- sulkeutua.
salboa- sulkea.
saldatta n. -ttu sotamies. V.
šalgu laukku, salkku.
salme n. -mi salmi.
salmo (Suoj., Kid.) salvain.
salo-matka n. -ku (Salm.) salomatka.
salva- kuohita.
salvatta- *fact.* ed.

samaize l. -aze n. -ne sama.
šamakka (Suoj.) samaska.
samavaara n. -ru teekeitin. V.
sammale n. -l sammal.
sammu- sammua.
sammutta- *fact.* ed.
sana sana, puhe.
sanan-polve n. -vi sananlasku.
sanele- kertoa.
sańgie n. -gei l. -gie paksu (puu, turkki, kieli).
sano- sanoa.
sanomaize n. -ine (Vielj. laul.) sanoma.
sanonda n. -du sanominen: sanondalleh ku rubiammo sanomah jos rupeamme todenteolla sanomaan.
sappe n. -ppi sappi.
šara-heinä n. -nü sara.
šarahpana n. -n, l. -paize n. -paine venakkojen hame l. leninki. V.
sarai tanhuan yliset. V.
sarana n. -n sarana.
saŕouna (Suoj.) tsaaritar. V.
saŕsva (Suoj.) tsaarikunta. V.
sarve n. -vi sarvi.
satatta- loukata, satuttaa; *refl.* loukkautua.
satta- (refl.) loukkautua: jalgu sattoiheze, ukko-varvas on sattanuheze.
šaugoa- (Suoj.) säyhkyä, säyhkää: tuli vai š. hambahis.
sauna n. -nu (Seäm. laul., Suist.; harv.) = külü.
šauvahta- (Suoj.; refl.) sävähtää: haugi mereh sinne š-tih.
savakko sauva: savakon vuo käveli k. sauvan nojassa.
savoi . . . monikkomuotoja san. sada.
savu savu.
savuĺĺize n. -ine savuinen.
savuze n. -uńe (Suist. itk.) *dem.* san. savu.
savusta- savustaa.
se se; -pa, -pä: ei se käzi katkennuh; sih se aigu lühüöks veäh; — sidä tostu yhtä ja toista, siks ilmaist igeä ikipäiviksi, silleh siten; siid l. siit siinä, siitä, sitten.
sebalukse n. -us (Kid.) rinta-aukko paidassa.
sedaaťeĺa n. -l kunnallisballituksen jäsen. V.
segala n. -l sekava, samakka.
sego- sekoa, sekaantua, hämmentyä, erehtyä: sevon paginois; k' ei sevota dorogas.
seibähä n. seiväs seiväs.
seinä n. -nü seinä.
seizattu- seisattua.
seizo- seisoa; seizoilleh seisoallaan, -ltaan, -lleen.
seizottu (Suoj.) = seizattu.
seiţţeme n. seiţţei, -ţţee l. -ţţe seitsemän; seiţ-tostu l. -tost seitsemäntoista.
seiţţemende n. -mes seitsemäs.
selentţa n. -ţţu (Suist.) sinisorsa (Anas boschas). V.
selgie n. -gei l. -gie selkeä, selvä.
selgiesti selkeästi, selvään.
selguehe n. -h: Koiton-s., Ko-

lat-s. Koitonselän, Kolatselän kyläjäs.
selgü-luu selkäranka.
selgü-ruoda n. -du selkäruoto.
selgä n. -gü selkä; seljänne; selläs selässä, ratsain; sel'lin seljin, takaperin.
selgäize n. -ine (Vielj. run.) *dem.* ed.
sel'littä- selvittää; selittää.
semmoze n. -ońe (Kid.) semmoinen.
sen-däh l. sen-täh sentähden.
sentt̯oi l. -t̯t̯öi, sintsi, eteinen. V.
sepitt̯e- sepitä.
seppä n. -ppü seppä.
se-že l. se-žö sama.
seukku (Suoj.) serkun lapsi.
sevoitta- sekoittaa.
sevoittare n. -itar (Suoj.) serkku.
sevokki sekoitus, sekaannus.
seä sää.
Seämärve n. -vi Säämijärvi.
seändü- suuttua, vihastua: seännüttih hüö K:n peäle.
seändükse l. seännükse: -ksis vihoissaan.
seännüttä- vihastuttaa.
seästä- säästää.
seäre n. -ri sääri.
seäri-värttinäize n. -ine sääriluu.
si *pron. vart.*, ks. se.
sia sija, paikka, kohta; vuode; joga sias joka paikassa; siah *part.* sijaan; sioi müöte paikoittain; a toized midä sioi ollah mistäpä paikoin toiset ovat.
siaze n. -ńe (Vielj. itk.) *dem.* ed.
sido- sitoa.
sidoža n. -žu (Suist. itk.) = sadoža (?).
sie, harvoin siel, siellä, sieltä; s.-päi sieltäpäin, sieltä.
siegla n. -lu seula.
sieglo- seuloa.
sieksa n. -su (Suist.) kalasääski (Pandion haliaëtus).
siemene n. -n siemen.
siera n. -ru siera.
siga (Suist.) = pott̯i.
sigivü- sikiytyä.
sii pron. vart.: siid, siit ks. se.
siibe n. -bi siipi.
siibi-orava n. -vu siipiorava.
siiga n. -gu siika.
šiilahaize n. -ine nokkonen.
šiiloi = ed.
siima n. -mu siima.
siirit̯t̯i l. -t̯t̯ ohitse, sivuitse: suuris kivüizis s.
siitta n. -ttu sihti, seula. V.
siivikkähä n. -ikäs siivekäs.
silda n. -du silta.
silie n. -lei l. -lie sileä.
silittä- silittää.
silloi (run.) silloin.
silmeä- silmätä, katseella vahingoittaa.
silmu (Suist.) nahkiainen.
silmü-kaivo lähde.
silmü-karva n. -vu ripsi.
silmä n. -mü silmä.
silmättömä n. -ätöi silmätön.
šińel'i sinelli. V.
sińi niin kauvan: s. kuńi.
sińi-savuze n. -uńe (Suist. itk.) sininen savu.

sińistü- tulla siniseksi.
sińistä- tehdä siniseksi.
sińize n. -ine sininen; mustelma.
sinne l. sinnä sinne.
sinţöi (Suoj.) = senţţoi.
sinu n. sinä sinä.
šiptsa: -t sipset, tulipihdit. V.
širďi riuku. V.
sirkku (Seäm.) sirkka.
šižiliusku sisalisko.
sizukse n. -us (Kid.) sisus.
sizäre n. -r sisar.
sizärekse n. -es sisarus.
šitta n. -ttu paska.
šittaze n. -ańe *dem.* ed.
šitto-šľänťťi likaryötys.
šittu- paskantaa.
sivalda- sitaista.
sivu: -t vyötäiset knmmallakin puolen selkärankaa.
siä, siäl (Tul.) = sie, siel.
skabľi kalvin. V.
skabľiţţe- kalpia.
skalvo: -d vaaka. V.
skamja n. -ju penkki, rahi. V.
skamńa n. -ńu = ed.
skamńaize n. -ine *dem.* ed.
škatuľi lipas. V.
skimnoi kääntöpää: sk. veiţţi. V.
skipidoara n. -ru tärpätti. V.
škippaŕi kippari. V.
škoappa n. -ppu kaappi. V.
skoaska n. -ku tarina, kasku. V.
skoaťťeŕi pöytäliina. V.
škola koulu. V.
škoulu (Kid.) = ed.
skuuposťi saituus. V.
skuuppa n. -ppu saita. V.
šľeäppä n. -ppü hattu. V.
sľieduiţţe- tutkia. V.
sľiuhka n. -ku kerma. V.
sloava n. -vu maine. V.
slodei pahantekijä. V.
sluuga n. -gu palvelija. V.
sluugaze n. -ańe *dem.* ed.
sluužba n. -bu palvelus, jumalanpalvelus. V.
sluuži- palvella, pitää jumalanpalvelusta. V.
šľäimü huono, voimaton.
šľäimüttä- tehdä jotakin huonosti, voimattomasti: ńiitteä šľ.
šľäimähtä- käydä hölläksi, veltoksi.
šľäimäkehtä- vetelehtää, ventturoita.
šľänťťi ryötys.
šľöhä (Kid.) läsä.
šlöpökkäze n. -äńe (Kid.) = seur.
šľötöi sammakko.
šmajjahta- (refl.) muksahtaa, rojahtaa.
smieťťi- miettiä, tuumia. V.
smuťťi- (refl.) ilvehtiä. V.
sńimka: -t l. sńimsat kynttilässaksit. V.
soa- *v. tr.* saada; saada aikaan; synnyttää; *intr.* joutua, tulla: kunna soadih avaimet? händü saimmo nägemäh; hebo sai valjastetukse; *impers.* on mahdollista: toizel ei soa ellendeä.
soabra n. -ru heinäpieles.
soabroa- pielestää.
soaxaŕi sokeri. V.
soahustele- (myös refl.) saadustella, tavotella.

soajaĺĺize n. -ine (M) synnyttäjä: Jumalan-s.
soaksendele- *freqv.* san. soa-.
soalehe n. -ĺis saalis; sato: liebü e' olluh soalehes vilja ei ollut sadossa, s. o. tuleentunut.
soaĺistu- tuleentua.
soanda n. -du *s. verb.* san. soa-.
šoapka n. -ku lakki; šoapkata päin paljain päin. V.
soare n. -ŕi saari.
šoara n. -ru haara.
soaŕi = tsoaŕi.
soarna n. -nu tarina, satu.
soaruo n. -ut *dem.* san. soare.
soatalda- *v. mom.* seur.
soatta- saattaa, viedä.
soatto heinäruko.
soba vaatteus; sovad vaatteet.
sobi- sopia; suostua.
soboĺi soopeli. V.
sobu sopu.
sodvoize n. -ine (Vielj. itk.) puoliso(?) V.
sogie n. -gei l. -gie sokea.
sogevuo n. -us sokeus.
šogoĺi keikari. V.
soime n. -mi seimi.
soitta- soittaa.
šokka n. šokku leukapieli. V.
solovei-lindu satakieli. V.
solme n. -mi solmu.
soppe n. soppi (Suist. laul.) soppi.
sorda- kaataa, langettaa, pudottaa.
sordu- kaatua, langeta, pudota.
šorize- sorista.
sorkka n. -kku sorkka, koipi, sääri.
sorme n. -mi sormi.
sormikkaha n. -ikas (Suist.) sormikas.
sormuo n. -ud (Seäm. laul.) *dem.* san. sormi.
sorza n. -zu sorsa.
sorzaize n. -ine (Seäm. laul.) *dem.* ed.
sotka n. -ku sotka, telkkä.
sotkaize n. -ine (Seäm. laul.) *dem.* ed.
šotka n. -ku harja. V.
sotke- sotkea.
sotskoi poliisimies. V.
souda- soutaa.
sovietta n. -ttu neuvo. V.
sovietuitte- neuvoa. V.
sovinda n. -du sopiminen, sovinto.
sovan-ombelija n. -ij räätäli.
sovendukse n. -us = sogevuo.
sovitta- vaatehtia.
spaa... ks. spoa...
spasaitte- pelastaa; kiittää. V.
spassibo kiitos. V.
spassiboitte- kiittää.
špoaga n. -gu miekka. V.
Spoassa l. Spoasa n. -su Vapahtaja. V.
spoasan-päivä n. -vü Kristuksen kirkastumisen päivä.
spora riita. V.
spoŕi- riidellä. V.
sproavi- parantaa; *refl.* parata. V.
sriŋkku-hebo (Suoj.) koni, luuska.
sro'i- = stro'i-.
srokka n. -kku määräaika. V.
sroogoi ankara. V.
sruuga n. -gu höylä. V.
staraitte- (refl.) ahkeroita. V.

štańi: -t verkahousut. V.
staŕikka n. -kku vanhus, ukko. V.
staŕina n. -in tarina. V.
staroverţţa n. -ţţu l.
staroviera n. -ru vanhauskolainen. V.
staršša n. -in volostin esimies. V.
stauţţa n. -ţţu puumalja. V.
stauţţaze n. -ańe *dem.* ed.
šťekki l. sťeppi aromaa. V.
što että. V.
stoana n. -nu metsäpirtti. V.
štobi jotta. V.
stokana n. -nu l. -n juomalasi. V.
sťokla n. -lu lasi, runtu. V.
stola pöytä. V.
stolaize n. -ine (Vielj. itk.) *dem.* ed.
Sťopana n. -n Tahvana. V.
stro'i- l. stroji- rakentaa. V.
stroiţţa n. -ţţu pyhä kolminaisuus. V.
stuula n. -lu tuoli. V.
suďja n. -ju tuomari. V.
sudreh hukkaan: väet mendih minul s.; s. ei mene hevon süötändü.
suga kampa, suka.
sugaha n. suvas harjas.
sugi- kammata, sukia.
suimakko (Itk.) kiusallinen, tuskallinen.
suitta- keräillä, säästää.
suittu- kokoontua, säästyä.
suiţţe: suiţet suitset.
sujoma n. -mu kansankokous. V.
sukka n. -kku sukka.
sukse n. -si suksi.
sula sula; suloinen, armas.
sula- sulaa.
sulaze n. -ańe (Itk.) suloinen.
sulema n. -mu elävähopea-myrkky. V.
sulga n. -gu sulka.
sulgaze n. -ańe (Itk.) *dem.* ed.
sulhaize n. -ine sulhanen.
sulhoi (Seäm. laul.) sulho.
šulkku silkki. V.
šulkkuize n. -ine silkkinen.
suloa- sulattaa.
suloi mallas. V.
suloi-lambize n. -ine (Suist. itk.) suloinen lampi.
suloi-ńeiďize n. -ine suloinen neito.
suma summa. V.
sumba (Suoj.) tiivis.
šumi- hälistä. V.
sumţa n. -ţu laukku. V.
šumu melu. V.
sundo haalea, lauha (vesi, sää).
sundoze n. -ońe = ed.
sunduga n. -gu kirstu, lipas. V.
suo suo.
suobikki l. suoboi (Kid.) lauantaina syntynyt lehmä.
suo-kurmoi suokurppa (Numenius).
suola n. -lu suola.
suol-asťie suola-astia.
suolattava n. -v vähäisen suolainen.
suole n. -ľi suoli.
suoloa- suolata.
Suomalaize n. -ine = Suomelaize.
Suome n. -mi (Vielj. run.) Suomi.
Suomelaize n. -ine Suomalainen; suomelaizekse suomeksi.
suomi- suomia (esim. lunta).
suomukse n. -us suomu.

suomusta- suomustaa.
suone n. -ńi suoni; suondu vedelöv suonta vetää.
suoravaize n. -ine äreä. V. суровый.
šuoŕie n. -rei l. -ŕie sileä, tasainen,
šuoŕie- inf. -ita (myös refl.) laittautua, pukeutua.
šuoŕitta- pukea.
suovatta n. -ttu lauantai. V.
šupetta- sopottaa, sopertaa.
surma n. -mu surma, kuolema.
surmaze n. -aŕe (Itk.) *dem.* ed.
survo- survoa.
susieda n. -du naapuri. V.
suu suu.
suuđi- tuomita. V.
suuđija n. -j tuomitsija.
suu-lage n. -gi kitalaki.
šuumi- = šumi-.
suu-pala suupala.
suure n. -ŕi suuri, iso.
suurenda- suurentaa.
suurendele- suurennella.
suurene- suureta.
suurettava n. -v isohko.
suuŕima n. -imu l. -in ryyni.
suurukse n. -us suurus.
suuruo n. -us suuruus, koko; suuruinen, kokoinen.
suutka: -t vuorokausi. V.
šuuťťi- laskea leikkiä. V.
suvaiťťe- suvaita, rakastaa.
suve n. -vi etelä.
suvijaze n. -aŕe (Suist. itk.) (lämmittäjä t. synnyttäjä, sukeeja, s. o.) äiti.
suvima: ilmoin suvimat (Suist. itk.) ihmiset.
suvi-randaze n. -aŕe (Suist. itk.) eteläranta.
svaja vaaja. V.
svajakakse n. -as langos.
svajakka n. -kku lanko: vaimon sisaren mies. V.
svajovehe n. -h hääväki.
sverla n. -lu purasin. V.
sverľi- porata. V.
Sviižu (Suist.) ristin pystyttäminen. V. воздвиженіе.
šviruľi (Suist.) piru.
svoaďbo häät. V.
svätöi pyhä. V.
sübiesťi (Tul.) vihaisesti.
südeä- sysätä.
süďi- sysiä, pudistaa.
südäme n. süväin sisus; s-s sisässä, -stä, s-h sisään; südämissäh vihoissaan.
südämiľľize n. -ine sisällinen.
sügüze n. süüs syksy.
sügüzü syksy.
süle n. -ľi syli.
sülge sylki.
sülge- sylkeä.
sündü- syntyä; mahtua.
sündüize: kuldaized, ixalad l. armahad sündüized (Itk.) jumalat, pyhät.
sünnündä n. -dü synty: vanhin sdöile (Seäm. run.) vanhin iältään.
sünnün-teähte n. -ťi luomi.
sünnüttä- sovittaa, mahduttaa.
süttü- (Suist.) syttyä.

süveldü- loukkaantua, pahoittua.
süveldüttä- loukata, pahoittaa.
süvüö n. -üs syvyys, syvyinen.
süvä syvä.
süväin-kerä munas.
süväin-üö sydän-yö.
süü syy (puussa).
süühmize n. -ine syyhelmä.
süö- syödä.
süömize n. -ine l.
süömä n. -mü ruoka.
süömäŕi syömäri.
süöndä n. -dü syöminen.
süöttä- syöttää.
süöttäi (Suist., Suoj.) pyhä, pyhimys = svätöi.
süötändä n. -dü syöttäminen.
sälgü sälkö, varsa.
sälgüize n. -ine *dem.* ed.
säŋge n. -gi sänki.
säpsä (Suoj.) säkä.
särbime n. särvin särvin.
särge n. -gi särki.
särge- (Suoj.) särkeä.
särize- väristä, vapista.
särkkä n. -kkü harju.
säüneä? n. -nä säynäs.
sää... ks. seä...

Z.

zaftrokka n. -kku aamiainen. V.
zakona n. -nu l. -n laki. V.
zakuska n. -ku viinaleipä. V.
zastava n. -vu l. -v tulli. V.
zaviiduiţţe- kadehtia. V.
zavoda n. -du tehdas. V.
zavoďi- alottaa, alkaa. V.
zeäľi = žeäľi.
zirkkalo kuvastin. V.
zloďei pahantekijä. V.
zmia käärme. V.
zoakkuna n. -un satu. V. законъ.
zoaľi sali. V.
zobotakkaha n. -takas hopukas.
zobotattoma n. -tatoi hoputon, huoleton.
zobotta n. -ttu hoppu, puuha, huoli. V.
zoŕa rusko. V.
zoŕa-tähte n. -ti kointähti.
zvieŕi peto. V.
zvieŕize n. -ine (Seäm. run.) *dem.* ed.
zvońi- soittaa kelloa. V.
zvońinda n. -du soittaminen.

Ž.

-že: muga-že niin myös, samoin; seže sama; myöskin. V.
žeľja n. -ju lääke. V.
žeäľi sääli. V.

žeälöiţţe- sääliä.
Žiida n. -du Juutalainen. V.
žiileiţţe- sikiytyä. V.
žiivatta n. -ttu karjaeläin. V.
žoalovenja n. -ju virkamiehen palkka. V.
žoarenţţa (Suoj.) paisti. V.
žoloba n. -bu kattokouru. V.
-žö = -že.

T.

Ta *pron. vart.* ks. toa.
taa . . . ks. toa . . .
taba tapa.
tabaele-, -aile- l. -ajele- tapaella.
tabakka n. -kku tupakka. V.
taboa- ottaa kiinni, saada kiinni, tavata; *impers.*: hevon taboav voimattomaks hevoseen tulee taudin kohtaus; tüttären tabai ľäžimäh veri-taudie.
taga taka: taga takana, tagoa takaa, takana, toakse taakse, toakspäi taaksepäin; *komp.* taemba l. tajemba taempana, -mmaksi.
taga-haṅgah taaksepäin.
taga-sorkka n. -kku takasorkka.
tagazin takaperin.
taga-ţura takapuoli.
tagavoizeh taaksepäin (?)
tagla n. -lu taula.
tago- takoa.
tagoja n. -ju takoja.
tahie (Kid.) tahkea (peruna).
tahko tahko.
tahkuo- inf. -kota tahkota.
tahtaha n. tahas (Suoj.) tahdas.
tahto tahansa: kus t., ken t., mikse t.
tahto- tahtoa, suoda.
tahtomize n. -ine (M) tahto.
tai ks. toa.
taigina n. -n taikina.
taiho- (Kid.) loruta.
tainehtu- (Kid.) mennä tainnoksiin.
tainehtuksendele- (Kid.) *freqv.* ed.
taivaha n. -vas taivas.
taivahaľľize n. -ine (M) taivaallinen.
taivaz-alah (Suoj.) ylös ilmaan.
taivoze n. -ońe (Seäm. laul.) *dem.* san. taivaha.
takeldu- takertua, tarttua.
takka n. takku taakka.
talgoho n. talloh (Kid.) talkoot.
talkkuna n. -un talkkuna. V.
taľľi (Suist. laul.) talli.
talloa- tallata.
talma n. -mu pilkku, täplä.
taloi talo.
taloin-poiga n. -gu talonpoika.
taltta n. -ttu taltta. V.
talu- taluttaa, johdattaa, viedä.
taluttele- *freqv.* ed.
talve n. -vi talvi.
tamme l. -mmi n. -mmi tammi.
tanhuo n. -ud tanhua.
tapahtu- (H) tapahtua.
tapahtukse n. -us (M) tapaus.

tappa- tappaa, lyödä kuolijaksi.
tappo (Suoj.) tappio.
taputtele- (Seäm. run.) taputella.
tarbehe (n. tarveh?) (Kid. ja Tul. loits.) tarve: tarbehekse; tätizin tarbehin.
tarbo- tarpoa; loruta.
targie- inf. -rreta uskaltaa.
tariṭṭe- tarjota; *refl.* tarjoutua.
tarkkaizeh (H) tarkkaan, varovasti.
tarttu- tarttua.
tarviṭṭe- (Tul. loits.) tarvita.
taza l. taža tasa: -l tasalla, -lle.
taza-ladvaze n. -ańe tasalatvainen.
tazava n. -vu l. -v tasainen.
tazoa- tasata; kostaa.
taudi tauti.
tavi tavi.
tedre n. -ri teiri.
tege- *tr.* maata; (Suist. run.) tehdä.
tehno (Suist. loits.) tenho: t-n teräkset.
tei *2 pers pron:n* mon. vart.
ťeľega n. -gu l. ťeľegä n. -gü kärrit, vankkurit. V.
telkka n. -kku (Suist.) telkkä (Fuligula clangula).
temboa- temmata.
temboalda- *mom.* ed.
tenhuľľize n. -ine l.
tenhun-päiväľľize n. -ine (Tul. loits.) tenhoisa.
terendükse n. -üs kurkihirsi. (V. стропило).
tereämbäh (Suoj.) pikemmin.
terva n. -vu terva.
tervakkaha n. -vakas tervainen.
tervakse n. -as tervas.
tervehe n. -h terve; terveh teile! terveh veľľi! tervehen' elät? jeä tervehekse!
tervehtä- parantaa; tervehtiä.
tervehüö n. -üs terveys; tervehdys; terveiset.
tervoa- tervata.
tervu-kando tervaskanto.
tervüö n. -üs nopeus: ühten tervüöh yhtä pian.
terväh nopeasti, pian; ks. terävä; kui t. niin pian kuin.
terväzeh hyvin pian.
teräkse n. -äs teräs.
terävüö n. -üs terävyys; nopeus.
terävä n. -vü l. -v terävä; t-h nopeasti, pian.
teä täällä, täältä.
teähte n. -ti tähti; merkki.
teähtüö n. -üt (Seäm. run.) *dem.* ed.
teän = tämän.
teän = tejjän.
tiďď . . . = tijj . . .
tie tie, polku.
ťiedele- (Suoj.) tiedustella.
tiedoińiekka n. -kku tietäjä.
tieduhuz-virde n. -rzi (Kid.) loitsu.
tiedä- inf. tiedeä l. tietä, prees. tijjän l. tiďďän tietää; tietä annan ilmoitan; mene tiďďä, mi tuhanzii ties häntä kuinka monta tuhatta; tiedämättäh äkkiarvaamatta; tiettäv tiettävä, tietty.
tiedäjä n. -jü l. -j tietäjä, tietäväinen.
tiedämättüö n. -ätüs tietämättömyys, epätietoisuus.

tiedämättömä n. -ätöi tietämätöin, tietymätöin.
tiettäväize n. -ine tiettävä, tietty, varma.
ťihi l. ťihoi pieni hyttynen.
tijjusta- tiedustaa; saada tietää.
tijjustele- tiedustella.
tijjändä n. -dü tietäminen.
ťikka n. -kku (Suist.) tikka.
ťila sija, paikka.
ťilahize n. -ine sijainen.
ťilkku riepu, rätti.
ťilkkuńiekka n. -kku lumpunkerääjä.
ťillotta- (Suoj.) kellettää.
T'imoi Timo.
ťina tina; lyijy.
ťiŋgi- (refl.; Suoj.) tinkiä.
ťipahukse n. -us tippa, tilkka.
ťippu- tippua.
ťiputta- tiputtaa.
tirhakka n. -kku (Kid.) pirteä.
ťirppa- kärsiä, sietää. V.
ťirppaja n. -ju l. -j kärsivällinen.
ťirţţu (Suist.) nirsu.
ťiska: -t ruuvipenkki. V.
toa, harvoin ta, n. tai tai, tuo.
toagie (Suoj., Seäm. Lahti) tiheä; t-h taajaan, usein.
toaks ... ks. taga.
toandos taannoin.
toas, toase, toasei l. toasten taas.
toaza n. -zu pesuvati. V.
toatettu tähden, tautta.
toatta n. -tto isä.
toaţi vuoksi: mis t., meis t. (Prol. san. taga).
tobie (Suoj.) = seur.
tobja n. -ju iso, suuri: kazvoi tobjakse brihakse; tobju seä rajuilma.
tobjuo n. -us suuruus; suuruinen: neţei t. tämän kokoinen.
tode n. tozi tosi: toven pagizov.
togo (Suoj.) = toko.
toi ks. tuo.
toimitta- (Seäm.) saada selko, ymmärtää.
toine-puoľilaize n. -ine (Seäm.) paholainen.
toize n. toine toinen; muu; eräs, joku; tossu peän, toss ehtännü toisena päivänä, t. ehtoona; toizin toisin; toine tostu toinen toistaan.
toizen-ilmaze n. -ańe (Suist. itk.) toisen maailman, tuolla puolen hautaa oleva.
toiţţi toiste.
toivikki (Kid.) tiistaina (toss argen toisena arkena) syntynyt lehmä.
toivo- arvella.
toko yhä; vaan, -pa: nosti, ga t. nostakkah jos nosti, niin nostakoon vaan; t. ţuuduo on moal onpa ihmeitä maailmassa!
ťokti tökötti. V.
tolkuiţţe- selittää. V.
tomu kapine: elod, tomud kai keräi.
topakkaha n. -akas, l. -kko ruhkainen, roskainen.
toppa n. toppu roska, rikka, sora.
tora riita, tappelu. V. (?)
toraţţu riitelijä; vikuri (hevonen).

toravu- alkaa „torata“; ruveta äksyksi.
toravukse n. -us (Seäm.) tappelu.
toʒelkka n. -kku lautanen. V.
torevu- = toravu-.
torgu kauppa. V.
torielkka n. -kku = toʒelkka.
toroa- tapella, riidellä.
torokoana n. -nu torakka. V.
tos . . . ks. toize.
tougo touko, suvivilja.
toukaṭṭu (Suist.) sinisorsa (Anas boschas).
trahʃieri ravintola. V.
trahʃieršikka n. -kku ravintolanpitäjä. V.
trevoži- häiritä. V.
troikka n. -kku kolmivaljaikko. V.
truba torvi. V.
trupka n. -ku piippu. V.
tsaŕitsa n. -su keisarinna, -itar. V.
tsoaŕi keisari. V.
tuba (Suist. laul.) tupa.
tuge n. -gi tuki.
tuhahta- (refl.) tuhahtaa: kui tuulis-püörü tuhahtih.
tuhande n. -ad tuhat.
tuhjo (Kid.) tiheä pensas.
tuhka n. -ku tuhka.
Tuhkimukse n. -us Tuhkimus.
tuhma n. -mu tuhma.
tuhmuo n. -us tuhmuus.
tukka n. -kku tukka; tukat hiukset.
tukku tukku, läjä, koko; tukkunah kokonaan.
tukkuo- inf. tukuta panna kokoon.
tule n. -ʃi tuli.
tule- tulla; minun tuleinale kunnes minä tulen.
tulehmo hiilus.
tulen-išku leimaus.
tulettele- *freqv.* san. tule-.
tulie = seur.: tulienn tönn.
tulija n. -ju l. -j tulija, tuleva.
tuʃi-palo tulipalo.
tulkka n. -kku tulppa, runti. V.
tulokkaha n. -okas tulokas.
tuluppa n. -ppu tulupi, turkki. V.
tuluppaize n. -aine (Seäm. run.) *dem.* ed.
tuluo n. -ud (Suist. itk.) *dem.* san. tule.
tumana n. -n sumu. V.
tunde- inf. tuta tuntea, huomata; tuttav tuttava, tuttu.
tundemattoma n. -atoi tuntematon.
tundoi (Suist. itk.) tuttu (?): tundoit sündüzed.
tundumattoma n. -atoi tuntumaton.
tuŋge- tunkea; *refl.* tunkeutua.
tunnenda n. -du tunteminen: tunnendal tutah tuntevat sen verran, että saattaa sanoa heidän tuntevan.
tunnukse n. -us tunnusmerkki.
tunnusta- tunnistaa; (M) tunnustaa.
ʈunʃotta- (Imp.) hölkätä.
tuo n. toi = toa.
tuo- tuoda.
tuohe n. -hi tuohi.
tuohukse n. -us kynttilä.
tuomaze: -t (Suoj.) tuomiset.
tuonda n. -du tuominen.
Tuone n. -ńi (Suist. itk.) Tuoni.
tuorehe n. -res tuore.

tuorehettava n. -v tuoreenlainen.
tuoro karje, ruohonturve.
tuorožikko paikka, jossa on paljo tuoroa.
tupehtu- ummehtua.
tupehtutta- ummehduttaa, tukehduttaa.
turbehe n. -rveh turve.
turbie n. -bei l. -bie turpea, tuhea.
turkki turkki.
turkki-sobaze n. -ańe (Suist. itk.) turkkivaatteus.
turmele- turmella; *refl.* turmeltua.
turmo- (Seäm. run.) = ed.
tuska n. -ku tuska. (V?).
tuskeukse: -ksis tuskissaan.
tuskevu- tuskastua.
tuskuiţţe- (Salm.; refl.) olla tuskissaan.
tutkoa- (Tul. loits.) tutkia, koettaa.
tuttava n. -v ks. tunde-.
ťuuďittajaze n. -ańe (Suist. itk.) tunditttaja, äiti.
ťuuďittuze n. -uńe (Suist. itk.) tuuditetttu, tuudittama.
tuulatta- tuulettaa (viljaa).
tuule n. -ľi tuuli.
tuulen-kobra n. -ru (Kid.) tuulenpesä.
tuuľis-püörä n. -rü tuulenpyörre.
tuuľista- (Salm.) tuulettaa.
Tuulokse n. -os Tuuloksen pitäjä (Aunuksessa).
tuušša n. -ššu ihmisen t. eläimen runko, ruho.
tuuţattoma n. -atoi, l. -attomaze n. -ańe *a. carit.* seur.
tuuţţa n. -ţţu tuisku.
tuuţţaize n. -ine tuiskuinen.
tuuţţu-seä tuisku-ilma.
tühjene- tyhjetä.
tühjä n. -jü tyhjä; turha, arvoton; perätön; valhe; tühjäh turhaan, suotta; tühjilleh tyhjillään.
tülţendä- tylsentää.
tülţţene- tylstyä.
tülţţä n. -ţţü tylsä.
tüpiţţe- tilkitä, typpiä.
türmä n. -mü vankihuone. V.
türä tyrä.
ťüťťize n. -ine (Kid.) nukke.
tüttäre n. -tär tytär.
tüttöi l. tütöi tyttö.
tüttöi-lapse n. -si tyttölapsi.
tütärlendämä n. -m tytärpuoli.
tüve n. -vi tyvi.
tüüne n. -ńi tyven.
tüüńistä- tyyntää; *refl.* tyyntyä.
tüö te.
tüö tappura.
tüöndele- *freqv.* san. tüöndä-.
tüöndü- lähteä liikkeelle; ryhtyä, ruveta: tüönnüttih elämäh; jüvä tüöndümäh ku rubiev kun jyvä alkaa kasvaa.
tüöndä- inf. tüöndeä l. tüötä työntää; lähettää, laittaa, laskea.
tüönnüttä- saattaa matkaan, lähettää.
tä *pron. vart.* (nom. tämä): täs l. täz tässä, täh tähän; tänä huondez tänä aamuna, tänä päi tänään; tälleh täten; täs kohtii tässä l. tästä kohden.
ťäďi täti.

ťäďöi *dem.* ed.
tägäľi tätä tietä.
tägäläze n. -äńe täkäläinen.
täh l. tähte tähden.
täi täi.
tämä tämä: tämän aigoa näin kauvan.
tän-hüöndes = tänä huondes tänä aamuna.
tänne, harv. täne tänne.
tänä-päi tänään.
täppeä- (Suoj.) täpätä.
täüde n. täüzi täysi; tävvelleh l. -lläh kuitenkin.
täüdü- täyttyä; itkemäh täüdüi heltyi itkemään.
täüttele- (refl.) kurotaita.
täüs-kazvoľľize n. -ine täysikasvuinen.
töhlö tohlo.
töize n. töine (Salm.) lounainen.
töllüö- inf. töllötä kuolla (käytetään eläimistä).
töläkkähä n. -äkäs l.
töläkkö likainen, siivoton.
tönţţöi (Suist., Kid.) marjahilla.
töppähüö n. -üd *dem.* seur.
töppähä n. töpäs tupsu.
törgü (Kid.) törky, ruokottomuus: törgüü paistah.

Ţ.

Ţaa... ks. ţoa...
ţaivoi saivar.
ţakka n. -kku sääksi, hyttynen.
ţakkoa- torua, nuhdella, moittia.
ţakkoanda n. -du toruminen.
ţaška n. -ku kuppi. V.
ţasouna n. -nu rukoushuone. V.
ţepţä n. -ţü vaimoväen myssy. V.
ţepţäize n. -ine (Seäm. run.) *dem.* ed.
ţerńilä n. -l läkki, muste. V.
ţeroda n. -du vuoro. V.
ţeŕvi hertta. V.
ţesťi kunnia. V.
ţetverťťi neljännes. V.
ţeärü (Suoj.) nuha.
ţibi tiisti, sipi.
ţiďiliusku sisalisko.
ţiďoi sisko.
ţieppi vitjat; vartta. V.
ţigana n. -n mustalainen. V.
tihize- sihistä.
ţihka n. -ku myyrä (?).
ţihva n. -vu häkä.
ţiiloi nokkonen.
ţiinu virka-arvo. V.
ţiisťi siisti. V.
ţiittie n. -te (Suist.) tihmasade.
ţilkettä- välkkyä, kimaltaa.
ţilppuo- inf. -puta silputa, leikellä.
ţipettä- (Kid.) tuhuttaa, tihmoa.
ţirkka n. -kku sirkka.
ţirkku varpunen.
ţirkkuze n. -uńe = ed.
ţirppi sirppi.
ţirţţu nirsu.
ţiukka- (Suoj.) nurista.

ʇiuʤoi l. -uʇoi, ʇivʤoi l. -vʇoi varpunen.
ʇiüʇettä- l. ʇivʇettä- piipittää.
ʇoaju tee. V.
ʇoana n. -nu amme. V.
ʇoassu tunti. V.
ʇoasťi osa; onni. V.
ʇoasťittoma n. -itoi osaton, onneton.
ʇobrottele- (Kid.) sormia: ikkunraudoi ʇ-ťi.
ʇokerda- (Imp.) nakertaa (kuin biiret).
ʇoťťi maitosarvi.
ʇoma soma, kaunis.
ʇomaze n. -aźe *dem.* ed.
ʇonʤoi sonsari, kirppu.
ʇortta n. -ttu piru. V.
ʇosnokka n. -kku kynsilaukka. V.
ʇotaiʇʇe- laskea lukua.
ʇotta n. -ttu luvunlasku. V.
ʇoukkoze: -zil (Suist.) sokkosilla.
ʇubi-hiire n. -ri (Suoj.) karjahiiri.
ʇuguna n. -un harkkorauta. V.
ʇuhize- suhista.
ʇuhka- suhkia.
ťuhmuri (Suoj.) nuija.
ʇukelda- (refl.) sukeltaa.
ʇukkeli sukellus: ʇ-z ujelij sukeltelija.
ʇulloi l. ʇuloi (keltainen) lumme.
ʇumu (Suoj.) kukkura.
ʇumutta (Seäm.) heitellä (sinne tänne).
ʇumuttele- *freqv.* ed.
ʇuokka- (Kid.) vuovata: mielessäh ʇuokan, a ei soa roadoa; ʇuokan, ʇuokan da siid peäzen üläh.
ʇuppu soppi, nurkka, kulma; *komp. adv.* ʇupumba.
ʇura syrjä; puoli; sukupuoli: ʇurah vältäh välttyy syrjälle; ulgo-ʇuran seinän ulkopuolella seinää; enämbi ʇ. enemmistö; uros-ʇ. miespuoli.
ʇurahize n. -ine syrjäinen, asiaan kuulumaton.
ʇurattava: -s vähän syrjässä (esim. tiestä).
ʇurńi- (Imp.) mäkeä laskea.
ʇuudo ihme, kumma. V.
ʇuuru hiekka, sora.
ʇuuruze n. -uńe (Seäm. run.) *dem.* ed.
ʇüöttü syötti, onkimato.
ʇäjjähtä- (refl.) paiskautua: ʇ-h sellälleh.
ʇäpperä (Suoj.) näppärä, soma, sievä.
ʇäpʇä (Imp.) = ʇepʇä.
ʇökkeä- tokaista, työntää, pistää.

U.

Uba (Kid.) uppa, sakka.
ubehe n. uveh ori.
udarehe n. -h udar.
udoaloi rivakka, rohkea. V.
udraze n. -aźe (Vielj. itk.) utra, kurja.
ufatka n. -ku patakoukku. V.
ugoďi- (myös refl.) osua, sattua. V.?

ugouža n. -žu mukava, sopiva. V.
ui- (Suoj.) = uju-.
uidele- *freqv.* seur. t. san. ui-.
uiđi- poistua, paeta. V.
uinuo- inf. -nota nukkua.
ujele- (Seäm.) *freqv.* san. uju-.
ujiezda n. -du kihlakunta. V.
uju- (Seäm.) uida.
ukko ukko.
ukko-varbaha n. -rvas iso varvas.
ukon-lambaha n. -mmas (Suist.) taivaanvuohi.
ukon-taltta n. -ttu ukontaltta.
ukse n. -si ovi.
uks-ţuppu ovinurkka.
ulgo-ţuran ulkopuolella: u. seinän.
ulgo-veräjä n. -j ulko-ovi, porstuanovi.
ullos ulos.
ullosta- (refl.) ulostua.
ulmakka (Suoj.) pilvinen.
ulvo- ulvoa.
umbe n. -bi umpi: umbeh umpeen, kiinni.
umbikoi ummikko.
umbinaize n. -ine (Suoj.) umpipäinen: huonehed mäńi u-ks rugeheh.
umbi-peä: -päis, -päih umpipäissään, -päähän.
umbi-sogie n. -gei l. -gie umpisokea.
undu- nukahtaa.
une n. uńi uni; unen näin.
unohta- unhottaa; *refl.* mennä tainnuksiin.
unohtele- *freqv.* ed.
unohtukse n. -us unohdus.
unuo n. -ud (Vielj. itk.) *dem.* san. une.
upotta- upottaa.
uppone- upota.
upponenda n. -du uppoominen.
upriamoi itsepäinen. V.
uravu- hullautua.
uroa n. urai hullu, mielipuoli.
uroda n. -du luoti, rujokas. V.
uroi (Vielj. run.) uro.
uros-ţura mies-puoli.
usa viiksi. V.
uskala n. -lu l. -l (Vielj. itk.) uskalias(?): u-d armoized.
uskalda- luvata; *refl.* lupautua.
usko- uskoa.
uskoja n. -ju l. -j uskovainen.
uskotta- uskottaa.
uśśa n. uśśu joensuu. V.
ustuppi- luopua, siirtää toiselle. V.
uśutta- ussuttaa, ärsyttää.
uzla n. -lu mytty. V.
uţţi- (Vielj. itk.) opettaa. V.
uude n. uuzi uusi; uvvessah uudestaan.
uudime- n. -in uudin.
uutta- (Kid.) uuttaa.
uveh-avando, l. uveh-lähtie n. -te suivelo.
uvvessah ks. uude.

V.

Va' = vai: kui va' andaz.
vaažnoi tärkeä; totinen. V.
vagava n. -vu l. -v vakaa.
vagavasti vakaasti.
vagavu- vakaantua, asettua.
vago vako.
vagoa- (Suoj.) varoittaa, penätä.
vagoi vadelma.
vaha vaha.
vahaze n. -ańe vahainen.
vahn... (Seäm.) = vanh...
vahoi-valgieze n. -iene (Suist. itk.) vahatuli.
vahveroize n. -ine (Imp.) punainen ruokasieni.
vahvista- (Suist.) vahvistaa.
vai vai; vain, ainoastaan; vaan, mutta: avata-go vai e' avata? vai tulgah tulkoon vaan; va' en nügöi musta.
vaibu- (Suist. itk.) vaipua, nupua.
vaigie n. -gei l. -gie vaikea.
vaigieţţaize n. -ine vaikeanlainen.
vaihta- (Suoj., Salm.) = vajehta-.
vaikastu- vaieta.
vaikkaze n. -ańe vaiti.
vaikkan'-olenda n. -du (Itk.) vaitiolo.
vaimelo, l. -oize n. -ine (Vielj. itk.) vaivan l. „igävän alaine". (Vert. Kant. II, 274, san. vaimala, joka Lönnrot'in sanakirjassa on nähtävästi väärin selitetty).
vainu vainu: ottav-hai koiru v-n; otin minä neńgomaz miehes v-n: häi pahoi eläv.
vai-se l. vai-sen ainoastaan.
vaivistu- (Kid.) vaivaantua, rasittua.
vaiva n. -vu (Kid.) vaiva.
vaivoa inf. -vata vaivata, rasittaa.
vaivutta- (Vielj. itk.) vaivuttaa.
vajatta- vuotaa: v-v levoz läbi.
vajatukse n. -us vuotaminen.
vajehta- vaihtaa; *refl.* vuorotella.
vajehtanda n. -du vaihtaminen.
vajehtele- vaihdella.
vajehtukse n. -us vaihdos, vaihto.
vajoiţţe- (Seäm.) = varjoiţţe-.
vakki (yhdistyksissä) äkkinäinen, outo: v.-ďielo, v.-kiza, v.-mies, v.-sana y. m.
vakkeissah l. vakkiessah oudokselta, -sta.
vakkinaze n. -ańe äkkinäinen, outo, tottumaton.
vakusta- (M) vakuuttaa, varottaa, neuvoa.
vala- valaa, kaataa; *refl.* valeleita.
valda n. -du valta, vapaus, lupa, vapaa tahto: oma v.; ottav naine vallan hänes nainen saapi hänestä vallan.
valdaize n. -ine (Vielj. itk.): kuldaized v-d armaat valtavanhemmat.
valdoi (Suist. itk.) valtava, mahtava: v-t sündüzet.
valdu-kunda n. -du (M) valtakunta.

valehta- (M) l. valehťi- (Salm.) valehdella, pettää.
valehtele- (M) *freqv.* ed.
valgei-tukka n. -kku valkotukka, -ainen.
valgevuo n. -us valkeus; valkeuinen.
valgie n. -gei l. -gie valkoinen, valoisa; valo.
valgieze n. -iene *dem.* ed.
valguo- inf. vallota valjeta.
valjasta- = vaľľasta-.
valkka n. -kku pantti: v-h pańin.
valkkuo n. -kus takaus: v. pideä, kes tahto.
vaľľasta- valjastaa.
vaľľitte- valita.
vaľľoi pannukakku.
vallonda- valkaista.
vallotta- loistaa valkealta, valottaa.
valmehe n. -mis valmis.
valmista- valmistaa.
valppaha n. -pas haleva.
valvakki (Suoj. laul.) valvatti.
vam-bo vaanpa.
vańgu- vankua.
vańguja n. -ju l. -j vankuja.
vańgunda n. -du vankuminen.
vanha n. -hu vanha; vanhas, enne v. muinoin.
vanhane- vanheta.
vanhuo n. -us vanhuus.
vannaha n. -as vannas.
vanno- (Tul.) vannoa: vannoi Jumalah ies v. Jumalansa edessä.
vanu- vanua.
varaťtu pelkuri.
varautta- = varavutta-.
varavo pelko.
varavutta- pelottaa.
varbaha n. -rvas varvas.
varbaize n. -ine varpanen.
Varvoi Barbara. V.
varde n. varzi varsi.
vardoiťte- l. varjoiťte- vartioita, varjella, säilyttää.
varjoiťtija n. -ju l. -j vartioitsija j. n. e.; varovainen.
varoa- pelätä.
varoanda n. -du pelkääminen.
varoi varis.
varoin (Suoj.) varten: rišťiezih v.
varrasta- varastaa.
varrastele- varastella.
varrastukse n. -us varkaus.
varzaize n. -ine (Seäm. run.) varsanen.
varukse n. -us varus; varuksis varoilla.
varusta- varustaa; *refl.* varustua.
varustele- *freqv.* ed.
varvan-keraize n. -ine varvikas.
Varvoi = Varboi.
Vaśa Vasilei. V.
vaske n. -ki vaski, kupari.
vaskize n. -ine vaskinen.
vaskiťtu vaskikäärme.
vasta vasta, äsken (Suoj.); vastas vastassa; vastah vastaan; verran: min v. on moal ďengoa; vastai (ill.? instr.?) vastaan: kiistämäh hüö ruvetah kahtei v.
vasta n. -tu vihta.
vastaze n. -ańe (Suist. itk.) vastainen; mukainen: sinun vaťtazien vastazie mielesi mukaisia.

vastavukse n. -us vastustaminen; vastaus.
vaste vasten: kivie v.; lähtendüpäiveä v.; ülen leppied händü v.
vastoa- ottaa vastaan; vastata.
vastoalda- (Suist. itk.) *mom.* ed.
vaza vasikka.
vazara n. -ru l. -r vasara.
vattie n. vate vaate (verka, sarka).
vaţţa n. vaţţu vatsa, maha; sydän; kohtu.
vaţţaize n. -ine (Vielj. itk.) *dem.* ed.
vavoi (Kid.) = vagoi.
vavoižikko (Kid.) vadelmisto.
vede n. vezi gen. vien, vein vesi.
vedehize n. -ine (Suist.) veteinen.
vedeie- vedellä; taluttaa; *refl.* veteleitä, madella.
vedelijä n. -jü l. -j taluttaja.
vedelä n. -l vetelä.
vedevä n. -vü l. -v vetevä, vetkä.
vedo rahti; vero.
vedä- vetää, kuljettaa; *refl.* vetäytyä.
vehno (Suist. loits.) = tehno(?): v-n veiţet.
veikki (Kid.) = seur.
veikoi veikko.
veiţţi veitsi.
velga n. -gu velka: velloilleh ajav ajaa velkomassa, -maan; velgah andav.
velgahize n. -ine velkainen.
velgoiniekka n. -kku (M) = ed.
velle n. -li veli.
vellekse n. -es veljes.
vello- (Suist. loits.) velloa: vedeh vellotah.
veloa- (Tul. loits.) = ed.: viez velattu.
vembele n. vemmel (Seäm. run.) vemmel.
Veńa Venäjä: V:n moadu; veńakse.
Veńalaize n. -ine Venäläinen.
veńavu- venäläistyä.
venehe n. -h vene, alus, laiva.
venţţa n. -ţţu vihki: v-h vihille. V.
venţţaiţţe- l. venţaiţţe- vihkiä.
venüttä- venyttää.
verda n. -du verta: min v., sen v.
vere n. -ri veri.
verekse n. -es tuore, veres; verekseI äskettäin.
verestü- vertyä.
verestä- verryttää.
verettömä n. -töi kalpea.
vereä n. -räi l. -reä veräjä, portti, ulko-ovi.
verkko verkko.
vero ateria.
veroze n. -ońe (Suist. itk.) *dem.* ed.
vero-väli (Salm.) rupeama.
versemä? (Vielj. itk.): ilmoin v-mih.
verška n. -ku verska. V.
veräi = vereä.
veseldü- päihtyä.
vesselä n. -lü l. -l iloinen, hauska. V.
vestä- veistää.
vezi-harmoa (Kid.).
vezize n. -ine vetinen.
vetkä n. -kü (Kid.) vetinen, vetkä (potaatti).
vetüttä- vetyttää.

veäldä- vetäistä; vääntää; kieli veäldetäh toizeh mańirih.
veändü-kohta n. -tu vetokohta (ruumiin-osa, jolla hevonen vetää).
veärittä- syyttää.
veärü-jalga n. -gu vääräjalka, nilkku.
veärü-ńiekka n. -kku syyllinen.
veärü-silmä n. -mü kierosilmäinen.
veärüö n. -üs vääryys, vika, syy.
veärä n. -rü väärä, kiero, vino: v-h, v-s.
veärättävä n. vtü l. -v *moder.* ed.
veärättömä n. -töi viaton.
veärätṭü vähän väärä.
veättä- johdattaa.
vid -han, -hän. V.
viďď . . . = vijj . . . ks. vie- ja viide.
Videle (n. Viel, josta Viel-järvi) Vitelen pitäjä Aunuksessa.
vie- inf. vijjä l. viďďä viedä.
vie, harv. viel vielä.
vie . . . ks. vede ja vedä-, esim. vies vedessä; vie keńgäd jallaz.
viedovoiṭṭe- (Vielj. itk.) tiedustaa. V.
viehka n. -ku viitta. V.
viekkaha n. -kas (Suist. itk.) viisas.
Viel-järve n. -vi järvi ja pitäjä Aunuksessa.
viendü-virde n. -rzi ruumista saatettaessa itkettävä „virsi".
viendä n. -dü vienti; vetäminen.
vien-ižändä n. -dü veteinen.
vien-karvaize n. -ine vedenvärinen.
vien-keskize n. -ine vedensekainen.
vieno (Salm.) vieno, hiljainen (ääni).
vieraha n. -ras vieras; v. mies (Suist.) vierasmies.
vieraze n. -ańe (Suist. itk.) vieri: aido-vierazih.
vieraz-randaize n. -ine (Vielj. laul.) vieraalla rannalla asuva.
vieraz-valdaize n. -ine (Vielj. laul.) vieraan vallan alainen.
vieravu- vierautua.
vieravutta- vierottaa (esim. lasta).
vierdä- viertää (esim. kaskea).
vierdäjä n. -jü l. -j viertäjä.
viere- vierrä; paneutua; vaalata, virttyä.
vierettele- *freqv.* seur.
vierettä- vierettää.
vierijä n. -jü l. -j viereväinen.
vierista n. -tu (Seäm.), l. -tä n. -tü loppiainen.
viernoi uskollinen, luotettava. V.
viero usko. V.
vieruža n. -žu viettävä, kaltava.
viessa n. -ssu vaaka. V.
viessoa- punnita.
viesťi sanoma. V.
viesťin-viejä n. -jü sanansaattaja.
viettele- *freqv.* seur.
viettä- johdattaa; vietellä; venyttää (ks. veättä-).
viettäjä n. -jü l. -j *s. fact.* ed.
viga (Suist. loits.) vika.
vigaze n. -ańe (Suist. itk.) *dem.* ed.; elgää vigazil viegää elkää pahaksi panko, halveksiko.
vigli (Suist.) vikla.
viha käärmeen myrkky; viha, äkä.
vihaize n. -ine vihainen.
vihamiehe n. -mies, l. -mužikka n. -kku vihamies.

vihanda n. -du vihanta, viheriä.
vihandettava n. -vu l. -v *moder.* ed.
vihaža n. -žu vihainen.
vihaze n. -aźe = ed.
viheldä- viheltää.
vihko vihko, kimppu.
vihma n. -mu sade.
vihmu- sataa vettä.
vihoa- vihata.
viibalehe n. -h vipale, vipla.
viibalehuo n. -ud *dem.* ed.
viide n. viizi viisi.
viihte n. -ťi vyyhti.
viikko (M) = hätke: viikon elät.
viila (Suoj.) kurkihirsi.
viilehükse n. -üs (Suoj.) kontin viileke.
viina n. -nu viina.
viinaze n. -aźe *dem.* ed.
viińi pata (kortissa). V.
viinoi-vede n. -vezi (Vielj. itk.) viinavesi, viina.
viippavukse n. -us viittaus.
viippoa- viitata, viuhkata.
viiri- (Seäm.) = virie-.
viizaha n. -zas viisas, viekas.
viizahuo n. -us viisaus, viekkaus.
vijj ... ks. vie- ja viide.
vikattehe n. -h viikate.
vikse, viks l. viksi luultavasti, kaiketi (= karj. veţe).
vilgoa- (Vielj. run.) vilkaista.
vilize- vilistä, madella.
vilkka n. -kku kahveli. V.
villa n. -llu villa.
vilu vilu, kylmä.
viluhize n. -ine viluinen.
vilu-kiele n. -li (Suist.) = peiboze.
vilumbaize n. -ine viileämpi (ehtoo).
vilustu- kylmetä, jäähtyä.
vilustutta- *fact.* ed.
viluţţu kylmähkö.
vilvettä (Vielj. run.) viivyttää (aikaa) (?).
viṅgu- vinkua.
vintta n. -ttu ruuvi. V.
vinttі- ruuvata. V.
virbi pikilanka. V.
Virboi palmusunnuntai. V.
virboi-viţţa n. -ţţu pääsiäispalmu.
virda n. -du virta.
virde n. -rzi runo.
virga n. -gu juova, piirto: v. puuh ajetah, pitkin puudu, sormen levevüs.
virga (Suoj.) virka.
virgu-peä piirtopää (hevonen).
virie- inf. -itä syttyä.
virittä- virittää.
virkka- virkkaa; moittia.
virlaudu- (Vielj.) keräytyä (?): kohtalleh virlaudu veduo kohtalaisesti keräytyi (?) kuormaa.
virna (Suoj.) kuperkeikkaheinä.
virššі koppa, vasu.
virsta n. -tu virsta. V.
virzoi-varzaize n. -ine (Seäm. run.) valio varsa (?).
virzu virsu.
viru- maata pitkällään.
virutta- (refl.) laskeutua pitkälleen.
viţţa n. -ţţu vitsa.
viţţaze n. -aźe *dem.* ed.
viuhkuize n. -ine (Vielj. run.)?

viä- (Tul.) = vie-.
voaga-lindu (Suoj.) vaakalintu.
voahte n. -ti vaahti.
voaksa n. -su kengänmuste. V.
voaľi- (Vielj. itk.) vaalia.
voappu- (Seäm. laul.) vaappua, liikkua sinne, tänne.
voara n. -ru vuori, vaara.
voarna n. -nu vaarna.
voaru piki, hartsi. V.
voassa n. -ssu hapankalja. V.
voatta n. -ttu puumuli. V.
voattehe n. voateh (Suist. run.) = vattie.
voi voi, öljy.
voi- voida, saattaa; jaksaa, olla terveenä.
voida- voidella.
voidie n. vojje voide.
voilukka n. -kku huopa. V.
voimattoma n. -toi voimaton, sairas.
voimattomuo n. -us voimattomuus, sairaus.
voina n. -nu sota. V.
voiskande- (Seäm., harv.) alkaa voida.
voitta- voittaa.
voittele- *freqv.* ed.
voitukse n. -us voitto.
voivaize n. -ine voimakas, varakas.
volokka n. -kku rantalanka. V.
voloţţi- hinata. V.
volu myllynrattaan akseli: volu on järei parzi, kudain ratastu punov.
voŋga n. -gu lahdelma.
voŋgiendu- (Seäm.) alkaa vonkua.
voŋgu- vonkua.
vora varas. V.
vorona n. -n kaarne. V.
vorontka n. -ku ratti. V.
voronţţa n. -ţţu, l. -ţţu musta hevonen.
vot kas! V.
vota, votas odota, odotappas (ks. vuotta-).
vuigoda n. -du etu. V.
vuitti osuus, osinko.
vuitto = buitto: vuitto kui ikäänkuin.
vunukka n. -kku lapsenlapsi. V.
vuo nojassa: savakon v. käveli.
vuoda- vuotaa (veri); lähteä (karvat, höyhenet).
vuode n. vuozi vuosi.
vuodehize n. -ine vuotuinen, vuosi-.
vuogra n. -ru voura, arenti.
vuohie n. -he kehräsluu, vuohiainen.
vuona n. -nu vuona, karitsa.
vuonaize n. -ine *dem.* ed.
vuorokkai (Seäm.) vuorottain.
vuotta- odottaa; *imperat.* vota.
vüö vyö.
vüöstä- (Tul. loits.) vyöttää.
vüöţţime n. vüöţin suolivyö.
väge n. -gi voima; väki, sotaväki; aika, kelpo: v. -pala, v. -tukku; vägeheze väkivallalla, väkisin.
vägevä n. -vü l. -v väkevä.
vägi-valda: -h väkivallalla.
vägövä n. -vü l. -v väkevä.
vähembäize n. -ine vähäistä vähempi.
vähendä- vähentää.

vähene- vähetä.
vähä vähä: v-l vähässä määrin, vähän, vähällä: v. kohottav; v. vai en milt'en.
vähä-igäize n. -ine ala-ikäinen.
vähäize n. -ine vähänen; v-zel vähäisen; v-zin vähin erin, vähitellen.
vähä-mieľize n. -ine tyhmä; mielipuoli.
vähä-nägöize n. -ine huononäköinen.
vähä-paginahize n. -ine harvapuheinen.
vähättävä n. -vü l. -v vähänlainen.
vähäţţöze n. -öńe (Suoj.) = ed.
vähä-vägize n. -ine heikko.
väľi väli: menöv puoleh v-h; väľilleh valloillaan, -lleen.
väľittä- (Suoj.) antaa väljää, a. tietä.
välitükse n. -üs, l. -tekse n. -tes (Suoj. ja Kid.) erotus.
välj... = väľľ...
väľľendä- väljentää.
väľľene- väljetä.
väľľä n. -ľľü väljä, höllä; vapaus, lupa: väľľü on eleä; ei händ anneta väľľeä maińita; väľľäl valloillaan, -lleen.
väľľättävä n. -vü l. -v *moder.* ed.
välttü- kuolla (eläimestä).
välttä- kelvata (Kid., Suoj.); *refl.* siirtyä syrjään.
värťťinä n. -n kehrävarsi. V.
väzü- väsyä.
väzündä n. -dü väsymys.
väzüttä- väsyttää.
vävü vävy.
väü (Suoj., myös Vielj.) = ed.
vää... ks. veä...

Ü.

Üheksä yhdeksän.
üheksä-kümmene n. yheks-kümmen yhdeksänkymmentä.
üheksände n. -äs yhdeksäs.
ühte n. üksi yksi, ainoa; sama: ü. kai yhtä kaikki; ühtü yhä; yhtään ollenkaan: ei ńi ü. ei yhtään; ühtelläh l. -lleh yhtenään; kuitenkin, -kaan; üksinäh yksin.
ühtehize n. -ine yhteinen.
ühteläize n. -ine yhtäläinen; alinomainen.
ühten-jüttüö n. -jütüs = seur.
ühten-moize n. -ine yhtäläinen.
ühtistä- yhdistää.
ühtü- yhtyä, sattua l. tulla vastaan.
ühtümättüö n. -ätüs *s. qval.* seur.
ühtümättömä n. -ätöi jonka kanssa ei saata yhtyä, kartettava (rosvo).
ühtündä n. -dü yhtyminen.
üksittäin yksittäin.
üks-silmäize n. -ine silmäpuoli.
yks-üöhize n. -ine yksi-öinen.
üle: -n ylen, sangen; üľiţţi ylitse: üheksäz merez ü.
üleľľize n. -ińe (Suoj.) kohtuinen.

ülembäze n. -äńe vähän ylempi.
ülevä n. -vü l. -v (Suist. itk.) ylevä.
üĺimbäze n. -äńe, l. üĺimäize n. -ine ylimmäinen.
üllüttä- yllyttää.
üläbä: -n ylhäällä; üläbäkse, -häks l. -h ylös; üläb virroin vastavirtaan.
üläbäkkäĺi ylhäältä (vastaa kysymykseen: mitä tietä, mitä myöten?).
üläbäze n. -äńe ylhäinen.
ümbäri ympäri: namasteŕiz ü. luostarin y.
ümbäristö ympäristö.
ümmärdä- kiertää, tehdä kierros.
ünnäh yhtenään.
ürjö (Suoj.) hidas, jahnus.
üskä n. -kü syli.
yö yö: üölöil öisin.
üöhize n. -ine öinen.
üöhüö n. -üd (Suist. itk.) *dem.* san. üö.
üöksü- eksyä.
üö-lepakko (Suist.) kehrääjä (Caprimulgus) t. lepakko (Vesperugo).
üö-liero (Suoj.) = ed.
üömbäristö (Salm.) yön seutu, yökausi: ü-n aloh.
üö-sia yösija.
üö-siaze (Suist. itk.) *dem.* ed.
üö-ţiikoi (Suist.) yösiippa (Vespertilio).

Ä.

Äbrähä n. -äs (Suoj.) äyräs.
ägie (Suoj.) kuuma.
ähkeä- työntää, temmata.
äįjü-lapseĺĺize n. -ine monilapsinen.
äijü-liiţaĺĺize n. -ine monenmuotoinen.
äijü-vägize n. -ine suurivoimainen.
äijä n. -jü paljo: ä. vuottu monta vuotta; ä. ďielo paljo työtä, vaivaa; äijeä ţomembi; äijäl paljolti, suuresti; äijin paljottain; Äijü päivü pääsiäispäivä.
äijättävä n. -vü l. -v paljonlainen.
äjj ... ks. äij ...
älgäh, älgeä, älä elköön, elkää, elä.
äńgeŕjäize n. -ine änkeriäs.
äsken l. (M) äski vasta sitten.
ää ... ks. eä ...

Ö.

Öh (Suoj.) öh! oh! (Halveksimista ilmaiseva).
öhleikkö (Suoj.) ryhmyinen.
öiţţü öitsi.
ököttä- sammaltaa.

III. KIELIOPPI.

Äänne-oppi.

Äänteiden merkitseminen ja käyttäminen.

1 §. Aunuksen kielessä on seuraavat äänteet: *a; b; d* = ven. *ð; ď* = *dj; ʤ* = *dž; e; f; g; h; x* = ven. *x; i; j; k; l* korkeavokaalisissa sanoissa = suom. *l*, matalavokaalisissa = ven. *ʌ; ľ* = *lj; m; n; ń* = *nj; ṅ* = *eng*-äänne; *o; p; r; ŕ* = *rj; s* = ven. *c; ś* = *sj; š* = ven. *ш; z* = ven. *з; (ź* = *zj) ž* = ven. *ж; t; ť* = *tj; ʦ* = *tš; u; v; ü* = suom. *y; ä; ö.*

Vokaalit.

2 §. Pitkinä käytetään yleisesti umpinaisia vokaaleja: *uu, ii, üü* niinkuin suomessa; esim. *suu, kiiŕi, süü.*

3 §. Pitkiä avonaisia vokaaleja *aa,ää*, niinkuin suomessa, käytetään Tul:ssa ja paikoin Suist:lla; esim. *maamalleh, maatah, kalaa, tapandaa; jääbi, ääres, emää, menendää.* Muualla niitä vastaavat aukenevaiset diftongit *oa, eä*, joita sopisi melkein yhtä oikein merkitä *ua, iä;* esim. Vielj. *toatto, ottoa, jeähäh, lükkeäv;* Seäm. *toakse, ajoa, eändämäh, vereät.*

Muist. Kaksitavuiset *oa*-päätteiset nominit päättyvät nom:ssa tavallisesti *ai* diftongilla; esim. *harmai, urai* hullu, *hiemai* hiha, *piirai.* — Uuksujärvessä Suistamolla kuulin *moo* = *moa, pee* = *peä, pidee* = *pideä.* M:ssa kirjoitetaan *ua* ja *iä;* esim. *muas, pahua, riähkäs, ižiä.*

4 §. Pitkiä puoliavoimia vokaaleja syntyy ainoastaan Tul:ssa ja paikoin Salmissa supistuksen kautta; esim. *mahoo* mahoa, *sanoo* sanoa, *velľee* veljeä, jotka muualla kuuluvat *mahuo, sanuo, velľie.*

5 §. Aukenevaisia diftongeja *uo*, *ie*, *üö* käytetään sekä ensitavuussa, niinkuin suomessa, esim. *suo*, *tie*, *süö*, että muissakin tavuissa useampien vokaaliyhtymäin supistuksina (ks. 45 §).

6 §. Umpipäätteisiä diftongeja käytetään, paitsi suomessa löytyviä, myös *eii* ja *iii;* esim. *keühnü* köhnä, silve, *keühü* köyhä, *leühkie* lauhkea (?), *leühkeä* kerskata, *leühkähteä* lehahtaa, *reüńimäine;* — *Liügi* Aunuksen kieli, *ţiüţetteä* piipittää.

7 §. Kaksi- tai useampitavuisista vartalosanoista johtuvissa sekä deminutiivi-substantiiveissa että adjektiiveissa katoo *ize* päätteen *i* vokaalin jäljestä Tul:ssä, Salmissa, Kid:ssä ja Suist:lla, mutta säilyy Seäm:ssä ja Vielj:ssä; esim. (Tul., Salm., Kid., Suist.) *samańe*, *neńgozen* semmoisen, *vähäńe*, *vähäzin*, *ülähäńe*, *üö-siazet;* — (Seäm., Vielj. *varbaine*, *vähäizen*, *vähäigäine*, *parembaized).*

8 §. Vokaalisoinnun suhteen huomataan seuraavat omituisuudet:

Liitännäispartikkelit *-bo*, *-häi* ja *-go* säilyttävät usein vokaalinsa vasten vokaalisointua; esim. *midä-bo*, *on-häi*, *hüvä-go* — mutta myös *ei-bö*, *jo-hai.*

Partikkeli *la* (= karj. *lau*, luultav. jäännös verbistä *lausun)* saattaa sitä vastoin mukautua edellisen sanan mukaan; esim. *et-häi lä vierrä* ethän vierrä, sanon minä.

Liittosyntyisissä nomineissa jälkimmäinen osa joskus kadottaa itsenäisyytensä; esim. *vieristü*, *-tän* (oik. *vien-ristu*, *-tan)* veden risti, v. ristiminen, loppiainen; *pühällü*, *-llän* (oik. *pühä-Illu*, *-Illan)* pyhä Elias, ukkonen, jumalanvilja; *tänhüöndes* = *tän huondes* tänä aamuna; *Uukšarvi*, *Salmarvi*, *Porarvi*, — mutta *Seämärvi.* Päin vastoin: *kaz-aštie* = *käzaštie* käsiastia.

Emmo, *etto* emme, ette, *Veńa* Venäjä; — mutta *kirikkö* kirkko.

Konsonantit.

9 §. Usein käytetään *đ* vaihetellen *j*:n kanssa; esim. *đo*, *đogi*, *đeävie*, *tiđđä* = *jo*, *jogi*, *jeävie* näyttää, ilmaista, *tijjä* tiedä. Seäm:ssä sanottiin myös *ńumal* jumala.

10 §. *ll* on syntynyt *lj*:n yhteensulamisesta ja käytetään vaihetellen sen kanssa; esim. *hillakkaizeh, killuo, Illu, mallu, pallas, pallu, vallastoa, velli* veli, *välläi, -llän — haljakk'-vergu, kiljuo, galjottu, Maljal, paljazed, väljäl.*

11 §. Sanassa *Veńa* Venäjä, *ń* näkyy syntyneen *n*:stä ja *j*:stä, sitten kun niiden välinen *ä* keskiheiton kautta on kadonnut.

12 §. Muuten hammas-äänteiden liudennus ylimalkaan tapahtuu *i*:n, harvemmin korkeiden äänteiden edessä, mutta on niin vaihteleva eri paikkakunnissa ja usein samoissakin, ett'ei siitä mitään yleistä sääntöä saata antaa muuta kuin sen, että pääte *i* ei vaikuta *d*:n, *t*:n liudennusta; esim. *händii, lendi, murdi, nuottii, muutti.*

13 §. *š* tavataan: 1) monen sanan alussa; esim. *šara, šoaru* haara, *šorista* (y. m., ks. Sanakirjaa); 2) keskellä sanoja, useimmiten vastaamassa suomen *s*:ää *i*:n ja *k*:n välissä taikka *is*:ää *k*:n edessä; esim. *iškie, kiškuo, kiiškoi,* kiiski, *ńišku, -kan; hašku* haiska, *huškata* huiskata, *lašku* laiska; joskus muutenkin niinkuin deminutiivi-päätteessä *ška,* n. *šku,* esim. *kulľušku, lopušku, malľušku,* ja luonnon-äänisissä, esim. *loškata, läkšähteä,* sekä *t*:n edessä, esim. *ašťivo* äes, *höšťe* l. *hešťe* (höyste:) tade, *ašťe* astia. — *šš* ilmestyy muutamissa sanoissa *i*:n edessä, esim. *bošši* pässi, *pöšši* merta, *viršši* vasu.

14 §. *ž* löytyy ainoastaan venäläisten lainasanojen alussa; keskellä sanoja se vastaa: 1) suom. *s*:ää *i*:n jäljessä sanoissa *aižu* aisa, *ižä* (myös *izä*), *ližä* ja *ńižu;* 2) *is*:ää sanassa *kažlu, -lan* ja adjektiivipäätteessä *ža,* n. *žu* (= *isa*) niinkuin sanoissa *iložu, vihažu;* 3) *s*:ää *i*:n edessä sanassa *ažiet* aseet ja *kaži* kissa.

15 §. *ǧ* tavataan keskellä sanoja ja vastaa: 1) joskus suom. *si*:tä (*sj*:tä); esim. *oaǧu* (myös *aźe*) asia, *hoaǧu* haasia, *huoǧu* huosia; 2) usein muuten *s*:ää *n*:n jäljessä ja deminutiiveissa, etenkin jos *s*:n jäljessä vartalosanassa on ollut *i;* esim. *enǧikki* l. *enǧoi* (myös *enzoi*), *künǧie* ja *künǧätä manǧoi* mansikka, *ţonǧoi* sonsari, *kuǧoi* kusijainen, *ţiǧoi* sisko. Myöskin löytyy tämä äänne monen sanan keskellä, jolla ei ole ainakaan säännöllistä tai selvää vastinetta suomessa; esim.

kaḑve naava (kasvè?), *kuḑera* kihara, *lieḑu* liekku, keinu, ja luonnon-äänisissä niinkuin *kiḑaittoa*, *läḑöitteä*, *paḑahtoakseh*, *puḑata*, *räḑähütteä*.

16 §. *ţ* vastaa monen sanan alussa suomen *s*:ää etenkin deminutiiveissa ja luonnon-äänisissä; esim. *ţaivoi* saivar, *ţiḑoi* sisko, *ţonḑoi* sonsari; *ţihistä*, *ţuhista*, *ţuhkoa* (y. m., ks. Sanakirjaa). — *ţţ* keskellä sanoja vastaa suomen *ts*:ää; esim. *eţţie*, *kaţţuo*, *kuţţuo*, *meţţü*, *oţţu*, *peäliţţi* l. *peäliţi*.

17 §. *x* tavataan paitsi lainasanoissa, niink. *poroxxu* ruuti, *soaxaŕi* sokeri, joskus myös omissa sanoissa; esim. *oŕxiad* (itk.) urheat, *ixalmo* (itk.) ihana, *otettix xüö* = *otettih hüö*.

18 §. Suomen äänettömien *k*, *t*, *p*, *s* konsonanttien asemesta tämä murre käyttää vastaavia äänellisiä: *g*, *d* (*đ*), *b*, *z* (myös *ž*, *ḑ*, ks. ylempänä), kuitenkin niin, ett'eivät saata yhtyä keskenään eivätkä ilmesty pitkinä. Tämä tapahtuu seuraavien sääntöjen mukaan.

1) Sanojen alussa.

g tavataan joskus; esim. *ga*, *garbalo*, *glikoittoa* nikottaa, *guikku*; *b* myös muutamissa omissa sanoissa; esim. *balškata* paiskata, *boba* kukka, *buolu*, *butki* (*d* ja *z* ainoastaan lainasanoissa).

2) Keskellä sanoja.

Huomattava on, että äänelliset konsonantit eivät, niinkuin esim. virossa, vastaa pehmennyksen kautta syntyneitä lyhyitä äänettömiä, vaan ainoastaan alkuperäisiä, avonaisissa tavuissa olevia.

a) Vokaalien välissä; esim.

g: *jagoa*, *aigoa*, *juogah*.

Poikkeuksena on *k* tuossa omituisessa partikkelissa *toko*, harv. *togo*.

d: *pada*, *raudu*, *lüödih*.

b: *huba*, *vaibuo*.

z (*ž*, *ḑ*): *väzüö*, *vuozi*, *täüzi* (*ńižu*, *aižu*; *kuḑoi*, *oaḑu*).

b) Vokaalin ja pehmeän äänellisen konsonantin välissä; esim.

g: gj: agju pää; *gl: kaglu* kaula, *sieglu* seula; *gr: kagru* kaura, *vuogru.*

d: dm: lodmu alho; *dr: tedri; dv: ladvu, kodvaine.*

b: bj: hobju hopea; *bl: ńüblü* nappi; *br: kobru* koura, *soabru* heinäpieles. (Huom. edempänä sanassa: *küńäbrüs* kyynärpää, *kanabro* kanerva.)

z (ž, ḑ): (zj on muuttunut *ḑ*:ksi) *(kažlu* kaisla) *zm: poazmu* pasma; *zn: Käznäńe* (mutta *peässen, tossu* eikä *peäznen, toznu* toisna); *zr: ozru, kezrätä; zv: kazvoa (ḑv: kaḑve* naava).

c) Pehmeän äänellisen konsonantin ja vokaalin välissä; esim.

g: lg: halgo; ṅg: heṅgi; rg: kurgi.

d: ld: peldo, kaldavuo kallistua; *nd: lundu* lunta, *kolmandel; rd: murdoa, virḑu.*

b: lb: külbie; mb: lembüzil, parembi; rb: garbalo..

z (ḑ): lz: palzi pallea, vieri; *nz: kanzi, künzi (nḑ: küṅḑie, manḑoi); rz: varzi, virzu.*

3) Sanojen lopussa.

Melkein aina on *d* ja *z*, *t*:n ja *s*:n asemesta, vokaalilla tai äänellisellä konsonantilla alkavien sanojen edessä ja usein muutenkin; esim. *hüväd ollah, rünttid ränttid, ed voinne; puuz on-hai, ühtez moatah, muutteluz liiṭan.*

Sanojen korko.

19 §. Koron suhteen en huomannut muuta omituista, kuin että pääkorko usein sanoissa *ülen* ja *ühtelläh* kuitenkin, jonkunlaisen emfaasin kautta, siirtyy toiselle tavulle.

Äänteiden muutokset.

Konsonanttien muutokset.

Kovien konsonanttien pehmeneminen suljetussa tavuussa.

20 §. Pehmeneminen tapahtuu lyhytvokaalisen tai lyhytdiftongisen tavuun alussa, kun tämä sulkeutuu. Samoin

kuin Ven. Karjalan kielessä, käsitetään suljetuksi myöskin tavuu, jonka lopussa, sukukielten todistuksen mukaan, on ollut aspirationi — esim. imperat. yks 2 p., ind. presensin vartalo (ja siitä syntyvä *h*-päätteinen refleksiivinen yks. 3 pers.), I inf. lyhennetty translatiivi — vaikka aspirationi on kulunut aivan kuulumattomaksi. Päin vastoin illatiivin ja 3 persoonan *h* pääte (alkujaan *h-n*) ynnä konditionaalin typistetty *is*, *s* pääte (alk. *izi*) eivät vaikuta konsonantinpehmennystä.

Muist. 1. Konsonantinpehmennys pysyy, vaikka sen syy katookin; esim. *virroile* virroille, *moanuh* maannut.

Muist. 2. Imperatiivin *kk*:n ynnä konj. preesensin ja II participin *nn*:n edessä saattaa pitkä konsonanttiäänne lyhetä; esim. *azutakkoa*, *revitänned*, *-nnüh*, *annetannus*.

21 §. Pitkät konsonanttiäänteet *kk*, *tt (tť)* *ţţ*, *pp* pehmenevät, paitsi varsinaisen suljetun tavuun alussa (ks. ed. §), myös paljaan *i*-diftongin edessä *oi*-päätteisissä deminutiiveissa ja verbien ind. imperfektissä; ks. esimm. alempana.

1) Vokaalia seuratessaan nämät konsonantit lyhenevät; esim. *lekahtuttoa*, *kukoi*, *kirikön*, *umbikoi* ummikko, *üö-ţükoi* yölepakko, *veikoi*, *kaiken*; *otan*, *eroitetah*, *seizatui*, *azetui*, *aitan*, *vuota*, *heitüi*, *puutui*, *soatoi*; *oţas*, *iţe*, *kuţui*, *vaskiţun*, *stauţan*, *havaiţui*; *loped*, *ťipahustu*, *tapoi*, *löpöi* sammakko, *liipoi* perhonen, *viipata*. Pehmenemättömyydestä ei ole muistoonpanoissani muita esimerkkejä kuin seuraavat: *pikkoi*, *liikkui*, *kaikkes*; *tüttöi*, *hüppül*.

2) Konsonanttia seuraavat pitkät konsonanttiäänteet tavataan muistoonpanoissa ainakin yhtä usein pehmenemättöminä kuin pehmenneinä; tämä tulee siitä, että pehmennys, lyhennys on ainoastaan puolinainen eikä läheskään niin täydellinen kuin esim. meidän maan murteissa, joten konsonantti Suomalaisen korvaan kuuluu välistä pitkältä, välistä lyhyeltä; esim. *palkan*, *valkkus* takaus, *butilkan* l. *-kkan*. *virkan* ei *virkka*, *härkkin*, *sorkkis*; *ei maltta*, *ei välttä*, *tartui*, *pertiz*, *tarttu!* *perťťin*, *rünttid*, *ränttid*; *tönţţöi* marjahilla, *venţţajja* vihkiä; *ťirpan* kärsin, *ńorppakse*, *valppas* haleva.

Muist. Usein myöskin *s*, *š* ynnä joskus *l* ja *x* ilmestyvät suljetussa tavuussa lyhempinä kuin avonaisessa; esim. *brossu*, *brosan* hirssi, *Spoasan* l. *-ssan* Vapahtajan, *voasad*, *viessattu* punnittu; *koašan*, *grošan*, *barišan*, *końušis*, *pošil*, *bošil*, nom. *koaššu* puuro, *groššu* rossa, *bariššu* voitto, *końušši* talli, *pošši* merta, *bošši* pässi; *jeńeroallu*, *-oalaks*; *duuxxu*, *duuxan* henki, *miexxu*, *miexan* nahka.

22 §. *K* ja *t* pehmenevät seuraavalla tavalla:

1) *K*, jonka edellä on *h*, *s*, *š* tai *t*, pysyy pehmenemättä; esim. *ähkätä* työntää, *viehkan* viitan, *üskän* sylin, *laškan* laiskan, *pitkän*. — Poikkeus: *kases* kaskes, lehtimetsä. 2) *T* seuratessaan *h*:ta tai *s*:ää pysyy; esim. *nähtä*, *ühtes*, *ei ruohti* ei rohkene, *lekahtuttoa*, *mustat*, *viestin*, *kapustan* kaalin. Poikkeuksia: *kaheksa*, *üheksä*, *juohattoa* johdattaa, neuvoa, *ahistoa* pakottaa, ynnä *hta*-päätteisten momentaaniverbien johdannaiset niinkuin *tipahus*, *lekahuttoa*, *plikahuttoa*.

23 §. *G* ja *d* konsonantin jäljessä:

1) *G*, jonka edellä on *ń*, pysyy aina; esim. *vaŋgundoa*, *heŋgen*; *l*:n, *r*:n jäljessä ollen se muuttuu näiden kaltaiseksi; esim. *hüllätäh*, *velloilleh*; *purrammo*, *tarrennuh* tohtinut. — Huom. *järelleh* l. *järilleh* takaisin.

2) *D*, *n*:n, *l*:n, *r*:n jäljessä muuttuu, toisen tavuun alussa ollessaan, useimmiten näiden kaltaiseksi; esim. *konnutoi* taloton, *tunne älä*, *kuunnelta*, *seänniättih*; *vallan*, *kullastań*, *pellon*; *parred*, *virroile*, *vierränmö*. Usein täten syntynyt pitkä konsonanttiäänne lyhenee, etenkin pitkän vokaalin tai diftongin jäljessä; esim. *tunen*, *kuunelta*, *keänelmüs*, *kuonuttoa*, *tüöńit*; *hiiluttaju*, *kieļändü*; *iralleh*, *kierän*, *püörütteä*. Edempänä sanassa ollessaan *d* pysyy; esim. *avandot*, *olendan*, *üheksändekse*, *riiţiksendellüh*; *viheldän*, *ţukeldammos* — mutta *kävellä*, *turmella*, *suurendelles*; *kasardettu*, *kumardammos*. Samoin *d* *n*:n jäljessä joskus pysyy 2:senkin tavuun alussa; esim. *sändüksis*, *huondes*, *süöndän*, *endist*.

24 §. Vokaalin jäljessä *d* ja *g* ylimalkaan pehmenevät samalla lailla, nim.

1) Lyhyen vokaalin jäljessä: *a*) *v*:ksi *o*:n, *u*:n, *ü*:n edessä tai jäljessä; esim. *mado*: *mavon*, *hago*: *havon*, *sevon*, *sevoittoa*,

sivon sidon, *lovata* loata, *toven* toden, *joves* joessa — mutta *koiz* kodissa, kotona, *roih* syntyy *(rođi-); nävütteä* l. *näütteä, redu: revukas* liksainen; *suvas, sugahan* harjas, *luven, kuvotah* kudotaan, *luvus, süđi-: ei süvi, süväi* sydän, *jüvendeä* raskauttaa (vart. *jügie*) — mutta *ruis, süüs (sügüze); b) j*:ksi joskus *i*:n ja *e*:n läheisyydessä; esim. *majeh* made, *tajemba* l. *taemba*, mutta *jaelta, laen, paeta; pajista* ja *paista* puhua, mutta *rais* rae; *väjen* l. *väen*, mutta *käes* kädessä, *mäes* l. *mäis, näen* l. *näin, käettih; ijätteä* idättää, mutta *ei pie* ei pidä, *piettäv* pidettävä, *igä: iän* l. *eän; c)* katoomalla; esim. *pada: poan, toakse, moata, tägä: teä* täällä, *vedä-: väldeä* l. *veäldeä, ede: ies* l. *eis* edessä, *veen, vien* l. *vein* veden, *veätäh, vietäh, veitäh* vedetään, *ried* reet. — Yksinäisiä pehmenemättömiä muotoja: *sadois, nägittögö, ei pidellüh* l. *ei piellüh.*

2) *a) U-, ü*-päätteisen diftongin jäljessä *v*:ksi, jolloin *u* ja *ü* yhtyvät tämän *v*:n kanssa pitkäksi *v*:ksi; esim. *havvas* haudassa, *novvimmo* noudimme, *rougoan: rovvata* painaa lepänkuorilla, *levvat* leuat; *kävvä, tävvelläh, lövvin* löysin, *livvikse* Aunuksen murteella. Aukenevaiset diftongit *uo* ja *üö* ummistuvat, seuraavan konsonantin pehmetessä, *uu*:ksi, *üü*:ksi, ja näin syntyneen samoin kuin alkuperäisenkin pitkän *u*:n, *ü*:n jälkiosa yhtyy pehmenneen konsonantin kanssa pitkäksi *v*:ksi; esim. *luodehe: (luoeh: luueh: luuveh:) luuveh, juuva, luuva, tuuva; kuuvez, uuvessah; süüvä, pilvvimmö* pyysimme. — *b) I*-päätteisen diftongin ynnä pitkäksi *i*:ksi ummistuvan *ie* diftongin ja alkuperäisen pitkän *i*:n jäljessä *j*:ksi, jonka kanssa *i*-diftongien *i* ja pitkän *i*:n jälkiosa yhtyy pitkäksi *j*:ksi; esim. *ajjas* aidassa l. ajassa, *najja, tejjän, nejjstü, vojja, pojjan, hujjustalij* häveliäs *(huigie), mujjottoa* hapattaa, tehdä muikeaksi; — *tijjän, tijjustan, vijjä; vijjen* viiden, *sijjat* siiat. — *I*:n jäljessä täten syntynyt pitkä *j* hyvin usein paksunee *đđ*:ksi; esim. *tiđđän, viđđäh, viđđen, siđđat.* — Yksinäisiä pehmenemättömyyksiä: *tuuđittoa, kolme poigastu.*

3) *Oa* ja *eä* diftongin (pitkän *a*:n, *ä*:n) jäljessä *g* näyttää pysyvän: *kukoi-roagan* orjantappuran, *roagaṭṭu* susi, *keägäd* ovenrivat. *D* pehmenee: *v*:ksi, jos *o, u, ü* seuraa; esim. *roado: roavon, koavuttih, ei peävü;* muuten *d* katoo; esim.

roan raadan, teen työtä, *loai*, *loaitah* l. *laitah* laaditaan, *soa* saada, *jeä* jäädä, pass. prees. *soah*, *jeäh*; tavallisemmin se kuitenkin viimeksi mainituissa verbeissä näyttää pehmenevän *h*:ksi: inf. *soaha* l. *soah*, *jeähä* l. *jeäh*, pass. prees. *soahah*, *jeähäh*.

25 §. *B* *m*:n jäljessä, toisen tavuun alussa pehmenee useimmiten *m*:ksi; esim. *lammas*, *ämmärdeä* kiertää ympäri; edempänä sanassa, *m*:n jäljessä se pysyy; esim. *enämbän*, *turbiembad*. Muuten *b* pehmenee *v*:ksi; esim. *tavatanneh*, *seiväs*, *uveh (ubehen)* ori, *soba: sovaks* vaatteeksi; *salbu: salvas; särvin*, *tarvon*, *turveh*. — Yksityisissä sanoissa *b* pysyy: *umbikoi* ummikko, *rambita* ontua, *bobad* kukat, *suobikki*, *hebotţu* l. *hevotţu* tamma.

Muist. Venäläisissä lainasanoissa *g*, *d*, *b* tavallisesti pysyvät; esim. *kniigad* kirjat, *dorogan* tien, *ťelegas* rattailla; *žiidat* Juutalaiset, *puudas* puudasta, *reädüt* rivit, *ugoďimmo* satuimme; *griban* tatin, *gurban* kyssän, *svoaďbos* häissä, *korobois* vasuissa. Samoin *t* *k*:n jäljessä sanassa *ďöktil* tökötillä.

Muita konsonanttien heikkenemisiä.

26 §. Pitkät konsonanttiäänteet lyhenevät: 1) sanojen lopussa: *s* ja *l* inessiivin ja elatiivin päätteissä; esim. *täs* l. *täs* tässä, *sil* sillä; 2) joskus sanojen sisässä: *l: alle* l. *ale*, *peäle*, *koilline* l. *koiline*, *pitkäleh*, mutta *velloilleh;* — *m: kümmen* l. *kümen*, *lökästämmös* l. *lökästämös*, ja aina superlatiivin päätteessä, joka on *ma* (ainoast. Suistamolta on muistoonpanoissa *ülimbäzil*, *turbeimbat);* — *n: neţine*, *netuone*.

Muist. Täbän kuuluvat nähtävästi myös nuo omituiset pehmennykset *kielän*, *kierän*, *tunen*, *tiiöńit* y. m.

27 §. *D* muuttuu *z*:ksi (*t* *s*:ksi) *i*:n edessä nomineissa; esim. *vezi*, *viizi*, *vuozi*, *palzi*, *külnzi*, *varzi*, *üksi*, *kaksi*, *kolmanzil*, *kädüzil* — mutta *lahti*, *teähti*, *viihti*, *voahti;* verbeissä *d (t)* ei muutu; esim. *löüdi*, *püüdi*, *murdi*, *tüöndi*, *(tabai)* — mutta *tiezi*, *tunzi*.

28 §. Loppukonsonantit katoovat usein: *n* tavallisesti nominatiiveista: aina *nen* päätteestä; esim. *vaskine*, *sulhaine;*

laskusanoista *kaheksa, üheksä, kümmene;* karitiiviadjektiiveista; esim. *armoitoi, hambahitoi;* joskus muistakin, diftongin jäljestä, esim. *avoi, hapai;* instruktiivisista partikkeleista niinkuin *ajjoi* aikaisin, *enne, päi, silloi, vaste, vai.* Loppuvokaalin kadottua katoo edellinen konsonantti: *l: vie* vielä, *siä* l. *sie* (harvoin *siäl*) siellä, *teä* täällä, *peäle, peäl* l. *peä; t: müöte, müöt, müö; n: tänä-päi, taga* takana, *taemba* taempana; *d: kolmekümmen, puoli-kümen; kk: kai* kaikki.

Joskus kuuluu *i* loppu- *n*:n asemesta; esim. *huomei* huomenna, *neţei* sen, tuon, ja instruktiiveissa *ilmai, jallai* jalkasin, *kahtei* kahden, *kolmei.*

29 §. Assimilationeista on tavallisin *sn*:n muuttuminen *ss*:ksi; esim. *nossuh, tossu* toisna, *tervess' on;* sanan lopussa tämä *ss* taas saattaa lyhetä *s*:ksi, *z*:ksi: *tänä huondes, t. huondez.* Muita: *h-s: s-s;* esim. *üldas sai* iltaan saakka, *vaskizes sih* vaskiseen siihen, *maamalles sanoi* äidilleen s.; — postpositioni *luo* on kokonaan kadottanut itsenäisyytensä ja yhtyy edellisen genitiivin kanssa tavallisesti siten, että gen. *n* muuttuu *l*:ksi; esim. *vierdäjiel-lüö, hänel-lüö, velʹlöil-lüö* veljien luo, *sizärel-lüö;* Seäm:ssä taas *l* saattaa muuttua *n*:ksi; esim. *kiven-niö* kiven luo, *hänen-nüö* l. *hänel-lüö.* — *n-m: mm: ühtemmoine; n-b: mb; vambo* vaanpa; *s-n: šš: hevošširkku* hevosniekka, hevosmies; *nj: ń: Veńa* Venäjä; *s-j: š: Uukšarvi* Uuksujärvi; muuten *järvi* sanan alku-*j* nimistä usein katoo kokonaan: *Seämärvi, Porarvi.*

Konsonantti-aineksien lisääntymistä.

30 §. Sanojen sisässä oleva *n* pitenee konj. prees:ssä esim. *liennen, viennöv, voinned, keksinnöv, tavatanneh;* akt. II participissa; esim. *jeännüh, nainnuh, voinnuh, andannuh, ehtinnüh, hüödünnüh;* essiivissä; esim. *ehtännü, haraldkoinnu, tervehennü.*

31 §. Sanojen sisässä erotetaan *o, u, ü* edellisestä vokaalista tavallisesti *v*:llä; esim. *kallivo, kuńńivo, aďivo; o-* ja *us*-päätteisissä teonnimissä, esim. *palkkavo, palkkavus;* ominaisuudennimissä; esim. *pimevüs, abevus;* refleksiivisillä ver-

beillä on myös aina vokaalin jäljessä pääte *vu* eikä paljas *u*, mutta edellinen on luultavasti jälkimmäistä alkuperäisempi (*pu*, *bu* päätteestä syntynyt); esim. *andavun* antaun, *heittävün* heittäyn. — Passiivin II participin partitiivissa käytetään passiivin kadonneen tunnuskonsonantin korvauksena *h*:ta eikä *v*:tä *u*:n edessä; esim. *kaṭṭohuu* katsottua, sitten kun on katsottu, *eṭṭihüü*.

Vokaalien muutokset.

Vokaalien muutokset päätteesen ku luvan *i*:n edessä.

32 §. Diftongit ja pitkät vokaalit muuttuvat mon. ja ind. impf. *i*:n edessä samoin kuin suomessa; esim. *soa: sai*, *peä: päih*, *juo: joi*, *müö: möi*, *vie: vei*, *nai*, impf. *nai; kujjen*, *luidu; katkoa-*, impf. *katkai; uinuo-: uinoi; — hardie* vartalosta on esim. mon. iness. *harđeis*, mutta *šuorien šuorita* on impf:ssä *šuorii*. Konditionaalissa pysyvät, esim. *jeäzin*, *süös*.

33 §. *A* ja *ä* muuttuvat tai katoovat mon. ja ind. impf. *i*:n edellä pääasiallisesti niinkuin suomessa. 1) Kaksitavuisissa: *a* katoo: *gostu*, *-ṫan* vieras: *gosṫih*, *mujan*, *mujoa* maistaa: *mujin;* huom. samoin *suolii* suoloja, *buolii* (Salmissa *buoloi)* puoloja; — *a* muuttuu *o*:ksi: *salvoi*, *virroin*, *velgoi* velkoja; huom. vartaloista *perga-*, *tirppa-* sietää, kärsiä, *virkka-: pergi*, *tirppi*, *virkki;* — *ä* katoo: *püsti* pisti. — 2) Useampitavuisissa verbeissä *a*, *ä* aina katoavat: *parendi*, *eṭṭitti*. 3) Useampitavuisissa nomineissa: *a*, *ä* katoovat: *voalimih*, *ozattomii*, *nuorimii* nuorimpia; *parembii; ehtožii; vägevii; kadajii*, *pedäjii*, *laulajil*, *kaimoajikse*, *opastajii*, *korojii*, *kuṭṭujii*, *küsijii; imelie*, *ixalih;* — muuttuvat *o*:ksi, *ö*:ksi: *kaṭondois*, *olendoidu; bohattoih*, *harakkoinnu; paginoin*, *pagenijoi*, *eṭṭijöi*, *itkijöi*, *pädijöi*, *riehtilöil*, *rätṭinöittäh; dorogoin* teiden, *ṫelegoin* kärryjen, *korobois* vasuissa; *jumaloi*, *paganoi*, *hamaroil*, *angaroih*.

34 §. *E* ja *i* katoovat *i*:n edestä; esim. *lugi*, *lugizin; eṭṭi*, *eṭṭis*.

Muita vokaalien heikkenemisiä.

35 §. Kaksitavuisten vartalojen loppu-*e* ummistuu yks. nom:ssa *i*:ksi, samoin kuin suomessa; esim. *veri*, *kieli*, *vuozi*. Tämä *i* katoo sitten usein, samoin kuin muutenkin loppu-*i*; esim. *kieľ*, *vuoz*, *täüskazvoľline*. Sitä vastoin translatiivin pääte on säilyttänyt vanhemman muotonsa *-kse*, joka sillä suomessa on ainoastaan suffiksin edessä; esim. *ülähkse*.

36 §. Likeistä sukua vasta mainitun muutoksen kanssa on loppu-*a*:n, *-ä*:n ummistuminen *u*:ksi, *ü*:ksi, — joka muunnos on Aunuksen kielen päätunnusmerkkejä — ynnä näiden vokaalien katoominen. Tämä tapahtuu kaksitavuisissa sanoissa, joiden ensimmäinen tavuu ei ole lyhyt, ynnä useampitavuisissa.

1) Kaksitavuisissa *a*, *ä* ylimalkaan muuttuvat *u*:ksi, *ü*:ksi; esim. *oţţu*, *vahnu* vanha, *villu*, *juoju*, *äjjü* paljo, *pitkü*, ja partitiivissa: *puudu*, *vuottu*, *süldü*, ess. *tossu* toisena; vokaalin katoominen on harvinaisempi: *juoj*, *äjj-lapselline*.

2) Useampitavuisissa sanoissa: *a)* kovan konsonantin jäljessä *a*, *ä* muuttuvat *u*:ksi, *ü*:ksi; esim. *artugu* elävähopea, *zavodu* tehdas, *ţerodu* vuoro, *susiedu* naapuri, *žolobu* räystäskuoru, *ižändü; harakku*, *vunukku* lapsenlapsi, *suovattu* lauantai, *voronţţu* musta hevonen, *Osippu* Jooseppi, *zakusku* viinaleipä, *vorontku* ratti; part. *venehtü*, *süömistü*, mutta myös *emändääd*. *b)* Pehmeän konsonantin jäljessä *a* ja *ä* tosin muuttuvat *u*:ksi, *ü*:ksi, mutta tavallisesti nämät sitten kokonaan katoovat; esim. *vierijü*, *uskoju* (M), *tagoju* (Seäm. run.), *hüluttaju* (Seäm. run.), mutta *veättäj*, *eţţij*, *pagizij* ja partit. *jalgoi; — Jumalu*, *ihalu*, mutta *kattil*, *Jumal* l. *N'umal*, *segal*, *ţerńil* kirjoitusmuste; — *kuudam*, *tütärlendäm; — ţasounu* rukoushuone, *zakonu* laki, *stokanu* juomalasi, *torokoanu* (kaikki Seäm. kirkonkylästä), mutta *Iivan*, *murgin*, *zaakkun* satu, *taigin*, *talkkun*, *tuman* sumu, *ţigan* mustalainen, *voron* korppi, *värttin*, *ataman; — pizar*, *hattar*; — *zastavu* tulli, *vagavu* (Seäm. kirkonkylästä), *vähättävü* vähänlainen, mutta *teräv*, *tuodav*, *tuttav*. Ainoastaan *ža-* (= isa-) päätteisten adjektiivien nominatiivi on muistoonpanoissani aina *žu-* päätteinen: *vihažu*, *ehtožu*. — Jos useampitavuisten nominein lopussa

oleva *a*, *ä* seuraa vokaalia, niin tapahtuu diftongiksi supistus, esim. *aštie* eikä *aštiu* astia.

Muist. 1. Vartaloilla *toatta* isä, *moama* äiti, *ďeädä* setä, eno, on nominatiivit *toatto*, *moamo*, *ďeädö* (myös *ďeädü)*; ja samoin on muistoonpanoissa *peziö-armoizeń* pesijäarmaani, äitini. Mahdollista on kuitenkin, että olen saanut nämät yksinäiset poikkeukset väärinkuulemisen kautta, sillä minä olin tottunut *toatto* ja *moamo* vartaloihin ynnä siihen, että tekijännimien loppuvokaali *a*, *ä* nom:ssa katoo; ehkä siis olisi ollut kirjoitettava *toattu*, *moamu*, *ďeädü*, *pezijü-a.*, vaikka tosin löytyy muitakin kohtia, joissa *o*, *ö* vastaavat suomen tai karjalan *a*:ta, *ä*:tä: partikkelit *-go* = -ka, -kä, *-bo*, *-bö* = -pa, -pä, ja mon. 1 ja 2 pers:n päätteet *-mmo*, *-mmö*, *-tto*, *-ttö*.

Muist. 2. Loppuvokaalit ovat kokonaan kadonneet adessiivin (ja ablatiivin) ynnä inessiivin (ja elatiivin) päätteistä, joihin on jäänyt ainoastaan *l* ja *s*, *ź*, samoin sanasta *siit* l. *siid* siitä, siinä, sitten. Ainoastaan runoissa tavataan semmoisia muotoja kuin *mäjellü*, *randiallu*. Sanoista *vie* vielä, *sie* siellä, *teä* täällä, on loppu-*l*-kin kadonnut.

37 §. Typistyväisiä, loppuvokaalin heiton kautta, ovat ylimalkaan samat vartalot kuin suomessa ja sitä paitsi useammat kaksitavuiset *a*-, *ä*- päätteiset verbit: *keändä*-, *kieldä*-, *kierdä*-, *koada*-, *püüdä*-, *roada*-, *tüöndä* (ks. nominien ja verbien III luokkaa).

38 §. Sanojen, myös taivutusmuotojen, loppuvokaalit katoovat yleisesti vokaalilla alkavien sanojen edessä, semmoisistakin sanoista, jotka ovat alkujaan päättyneet konsonantilla (aspirationilla, *n*:llä); esim. *a*, *ä*: *pajaʼ ielleh* laula edelleen, *annʼ ihalu*, *sidʼ akkaa*; — *e*: *kolmʼ ühekseä*, *vaikkanʼ-olendoin* vaitiolojen; — *i*: *ei ńʼ ühtü*; *o*: *ei-gʼ ole*, *avoi-gʼ on*, *äjjü dielʼ on* paljo tekemistä on, *kus tahtʼ olgah* missä tahansa olkoon; — *u*, *ü*: *kʼ ed* kun et, *sorrʼ ei*, *kasardettʼ on*; *a*:sta, *ä*:stä syntynyt: *otţʼ on*, *sundʼ andoi*, *vanhʼ akku*, *min verdʼ on*, *puolʼ vuottʼ aigaa*, *äjjʼ on*. — Myös diftongien jälkimmäinen vokaali saattaa täten kadota vokaalin edestä; esim. *laskiʼ ei* = *laskie ei* ei lasketa; *eʼ ole*, *eʼ olluh*, *häʼ ei* = *häi(n) ei* hän ei, *vaʼ en musta* = *vai(n) en m.* vaan en muista.

39 §. Muutenkin loppuvokaalit saattavat kadota; *i* usein, esim. *kieľ, ümbäŕ, peälitţ, kullastań*; — *e*: *ülähäks, viks* kaiketi; *u, ü: varaţţ* pelkuri, *hüpitţ, potkitţ, udrast, müvväst* myötäistä; kaikki vokaalit ovat *h*:n jäljestä kadonneet niistä muodoista, joilla alkujaan on ollut pääte *h-n;* esim. *peäh, tullah, soadih.*

40 §. Sanojen sisässä *i*-päätteiset diftongit kadottavat *i*:nsä suljetussa tavuussa *s*:n, *š*:n edessä; esim. *toine, toizen,* part. *tostu,* ess. *tossu; kaikenmostu, ielembäs peänn* edellisempänä päivänä; *kirjaine* l. *kirjane: kirjastu, müvväst; pastoa* paistaa, *vesteä* veistää, *mustoa* muistaa, *puistoa* l. *pustoa, vaikastuo* vaieta; *hašku* haiska, *lašku* laiska; samoin *kažlu* kaisla. — Samaa laatua on *u*:n katoominen *nouzen* verbin typist. vartalosta, josta esim. inf. *nosta,* imperat. *noskah* ja kaussatiivi *nostan;* vert. myös *höšte* tade, ja suom. höyste.

41 §. Muuten vokaalien keskiheitto näyttää enemmän satunnaiselta, vaikka ei harvinaiselta; esim. *e* on kadonnut sanoista *huondes* huomenes, *unohtelmah, bobostelmah* leikkimään, *valjasttah, keännelmüs;* — *i: aďvo, enzmäi, eizmäi, ezmäi* ensin, *gorńiţţas* kamarissa (mutta ill. aina *gorńiţţah*), *ńeiďzed, pühällü* pyhä Ilja; — *a: pelvas, pihlu, -lan* pihlaja, *Veńa* Venäjä; — *ä: terväh* nopeasti, *ühten tervüöh;* — *o: sannen* sanonen, *santah; u: końšis* tallissa (mutta ill. aina *końušših);* — *ü: süühmine, ďońgöi, jongoi, jöngöi* = *jo nügöi* jo nyt.

42 §. Vartalon loppuvokaali *e* muuttuu säännöllisesti *o*:ksi, *ö*:ksi yks. 3 persoonan *v* päätteen edessä; esim. *tulov, vieröv, vilizöv, tullov, andannov.* Samoin *vägev* l. *vägöv* väkevä.

Vokaalien vahvistuksia.

43 §. Konsonanttien pehmennyksestä puhuttaessa mainittiin jo, että *u-* ja *ü*-päätteiset diftongit, *uo* ja *üö* diftongit ynnä pitkä *u* ja *ü*, seuraavan *g*:n tai *d*:n pehmetessä *v*:ksi, muuttavat jälkiosansa *v*:ksi, ja samoin *i*-päätteiset diftongit, *ie* diftongi ja pitkä *i* muuttavat jälkiosansa *j*:ksi, *j*:n edessä; esim. *havas, luvveh, püvvimmö; najja, tijjän, sijjat.*

44 §. Sitä paitsi *i* on kovettunut *j*:ksi sanoissa *hibju*, *-jan* ruumis (hipiä), *hobju* hopea, *kabju* kavio, *labju* lapio, *tobju* iso.

Vokaalien supistuksia.

45 §. Kun kaksi vokaalia sattuu yhteen, niin ne supistuvat seuraavalla tavalla.

a-a, *ä-ä* Tul:ssä ja paikoin Suist:lla pitkäksi *a*:ksi, *ä*:ksi, muualla *oa*, *eä* diftongeiksi (*a-a* nominien nominatiivissa *ai* diftongiksi).

a-e, *ä-e* harvoin diftongeiksi *ai*, *äi*; esim. *tabailov*, *mäis* mäessä, *näit*, tavallisesti *tabaelov*, *mäes*, *näed*.

a-i joskus diftongiksi *ai*; *ä-ü* joskus diftongiksi *äü*; esim. *rais* rae, *paista* l. *pajista* puhua, *näütteä* l. *nävütteä*.

e-a, *e-ä* muuttuu Tul:ssä *i-a*:ksi, *i-ä*:ksi taikka supistuu pitkäksi *e*:ksi; esim, *en targia* en uskalla, *lähtiäh* lähdetään, *sübiästi* vihaisesti; *velłee*, *itţeedäh*; — muualla supistuvat *ie* diftongiksi paitsi nominien nominatiivissa tavallisesti *ei* diftongiksi; esim. *keskie* keskeä, *regie* rekeä, *ei laskie* ei lasketa, *lähtieh*; *sogei* sokea, *toagei* taaja, *turbei*; *vedä-* vartalon *e-ä* muuttuu monella lailla: Tul. *vi'äldetäh* l. *vääldetäh*, muualla *vie* vedä, *vietteä* ja *veätteä*, *veändü* vedäntä.

e-e supistuu diftongiksi *ie*; esim. *iel* edellä, *vietäh* vedetään, *vien* veden, *ried* reet, *lähtien* lähteen, *lähties* (inf.) lähtiessä; poikkeuksina ovat *veed* (Tul.), *veis* vedessä, *veitäh* ja *veätäh* vedetään.

e-i *ei*:ksi: *lähteih* lähdettiin.

o-a muuttuu Tul:ssä *ua*:ksi tai pitkäksi *o*:ksi; esim. *en erua*, *kirbuav*, *uskua*; *mahoo*, *sanoo* (inf.); — muualla *uo* diftongiksi; esim. *hebuo*, *uinuov*, *tuoruo* karjetta, *eruomah*.

o-i *oi*:ksi: *kois* kotona, *roih* syntyy, tulee.

i-a, *i-ä* pysyy tavallisesti Tul:ssä; esim. *šuoŕia*, *-an*, *astiah*, *siä* siellä (sikä: siällä), joskus muuttuvat pitkäksi *i*:ksi: *miehii*; — muualla nämät vokaalien yhtymät tavallisesti supistuvat *ii*:ksi, taikka, etenkin jos muita päätteitä vielä seuraa, *ie* diftongiksi; esim. yks. part. *mämmii*, *ţirppii*, *nedälii* viikkoa, *joadostii* myrkkyä, mutta myös *namasterie*

luostaria, *nad'pisie* päällekirjoitusta; mon. part. *toizii, sobii, kallehii, igäizii, opastajii, vuozii, parzii, reähkii* syntejä, *uńii, kohtii, suiţţii, kaikkii,* mutta myös *vuońie, keńgie; lämbiejäh* lämpiävään, nom. *kondii,* part. *kondiedu, omiedah* omiansa, *puţţiekseh* puolusteleita, *sie* siellä, *pie* pidä; tekijännimissäkin saattaa joskus supistus tapahtua, esim. *tulienn' üönn, kuol'ie* kuolija; — omituinen supistus tapahtuu sanassa *igä: eän* (Nuož.).

i-e supistuu useimmiten *ie* diftongiksi; esim. *Vieljärvi* (täydell. vartalosta *Videle), piettäv, piellüh, toizien, sobien;* joskus pitkäksi *i*:ksi: *primiettiin* vaarin ottaen, *hiiliin* hiilien.

u-a, ü-ä saattavat Tul.ssä pysyä tai supistua *uu*:ksi, *üü*:ksi; esim. *kiehastua, hiildua; minuudaň, sinuu, palahuu, ţaassuu;* — muualla tavallisesti supistuvat sanan lopussa *uu*:ksi, *üü*:ksi, esim. part. *tulduu, blahoslovihuu* siunattua, *sinuu, kuluu, mal'ittuu* rukousta, *küdüü,* mutta myös *minuo, lukkuo, menduö;* jos joku pääte seuraa tai on seurannut, niin näkyy käytettävän *uo, üö* diftongeja; esim. inf. *puuttuo, liikkuo, viruo, üöksüö* eksyä.

u-e, ü-e supistuvat nomineissa diftongeiksi *uo, üö;* esim. *suuruokse* suuruudeksi, suuruiseksi, *tanhuon* (n. *tanhud), kätküöh, lühüöd;* mutta verbien II inf:ssä pysyvät erillään: *puuttues, azujes.*

u-i saattavat supistua diftongiksi: *ruis.*

oa-a, eä-ä saattavat supistua *oa*:ksi, *eä*:ksi, esim. *roan* raadan, *soa* = *soaha* saada, *jeä* l. *jeähä* jäädä, *jeäh* l. *jeähäh* jäädään.

oa-i ai:ksi: *laitah* laaditaan — mutta myös *loa'itah, koa'itah.*

Muoto-oppi.

Nominit.

Nominien johto.

Substantiivien johto.

46 §. Verbeistä johtuvilla substantiiveilla on seuraavat merkitykset ja päätteet.

1) Tekijän- ja elijan-nimiä syntyy päätteillä:

a) ja, nom. *j*, harvemmin *ju*, esim. *küzüj*, *nevvoj*, *juoju* l. *juoj*, *itkij*, *kuolij*, *ombelij* suutari, räätäli; *i*:n jäljestä *j* saattaa joskus kadota, niin että *i* ja seur. *a* yhtyvät diftongiksi; esim. *tulienn üönn*, *kuolie*. Usein tällaisia substantiiveja käytetään adjektiiveina; esim. *sen maksaj* sen arvoinen, *tirppaj* kärsivällinen, *nouzijas kaivos;* usein ilmoittavat päättynyttä tekoa; esim. *kuolij* kuollut, *nevvoj tütöi* tyttö, joka oli neuvonut. — Tästä päätteestä on edelleen muodostunut:

jaize, n. *jaine;* esim. *ambujaine* ampiainen, *marjan-küpsendäjäine* heinäsirkka; — monikossa käytettäviä juhlain nimiä ovat esim. *mustaized* l. *musteliezed* muistajaisjuhla, *ristiezet* (Suoj.);

jallize, n. *-ine*, jonka olen tavannut ainoastaan sanalla *Jumalan-suajalline* (M) Jumalan äiti.

b) ŕi: juomaŕi, *süömäŕi.*

c) ttu; esim. *hüpittü*, *nagrattu*, *potkittu*, *varattu* (kaikki Kid.).

2) Teonnimillä on päätteet:

a) ma: süömä (Suoj.) ruoka, *minun tulemale* kunnes tulen, *spassibo luvus pidämeä* kiitos luvussa pitämisestä. Itkuissa tätä johtomuotoa (= III inf.) käytetään yleisesti pass. II participin merkityksessä. Muuten tämä pääte, substantiivien johtopäätteenä, on harvinainen, niinkuin

maize, n. *-ine: sanomaine* sanoma, *tuomazet* tuomiset; — *mo: kerahmo* l. *kerähmö* kansankokous, ja nominivartalosta *tulehmo* hiilus.

b) mize, n. *mine* merkitsee harvoin itse tekemistä, niinkuin *magaittamine* makauttaminen, *koin jumalan koittamistu;* tavallisemmin teon välikappaletta, esinettä, niinkuin *elämine* elatus-aine, *juomine* juoma, juotava, *süömine* syötävä, ruoka; tai itsenäiseksi esineeksi käsitettyä tekoa: *rügimine* yskä, *süühmine.*

c) nda, n. *ndu* liittyy sekä yksi- että kaksitavuisiin verbeihin; esim. *soandu* saanti, synnytys, *viendü; otandu, sovindu, tunnendu, kaţondu, ühtündü, väzündü.*

ndehe, n. *-h: valundeh* ojanne; *ndo: avando, korendo.*

d) o, u; kaksitavuisia syntyy kumpaisellakin; esim *halgo, kazvo* kasvi, *kiisto* kiista, *meno, musto* muisto, *paino, pasto* paiste (auringon), *roado* työ, *vedo* rahti, vero, *ţüöttö* onkimato (verbistä *süötteä*), *uitto* uittopaikka; — *algu, hülgü, hüppü, joudu* jouto, *jürü, ńiittu* nurmi; — kolmitavuisia saadaan *o*-päätteellä; esim. *kerävö* kokous, *kirovo* = *kirovus, magavo* makoo, makuu, *palkkavo* = *-vus, varavo* pelko; harvoin *u* päätteellä, niinkuin *uidelu, magavu-sia.*

Huom. *Juosto* (= Ven. Karj. *juoštu*) juoksu. — Kadonneista vartalosanoista esim. *hämü, törgü* (vrt. adjj. hämärä, törkeä).

e) ukse, n. *us* liittyy harvoin kaksitavuisiin verbeihin, niinkuin *kozus-mies* sulhasen apulainen, *tunnus, voitus* voitto; tavallisesti kolmitavuisiin *ta-, da*-päätteisiin; esim. *azetus* pysähdys, *ellendüs* ymmärrys, *elostus* leikki, *eroitus, heńgästüs* henkäys, *moańitus* petos, *ojjendus* parannus, *unohtus, ümmärdüs* kierros, *vajatus* vuoto, *vajehtus* vaihdos, *varrastus* varkaus, ja merkitykseltään huomattavat: *ehätüs* ylimenopaikka, *koalatus* kahlauspaikka, *kannatus* hapan päällinen, *pahendus* pahus; — supistuvaisiin: *arbavus* arvoitus, *huogavus* lepo, *kirovus, palkkavus, toravus, vastavus, viippavus* viittaus; — kolmitavuisiin *e*-päätteisiin: *liženüs, kävelüs, ombelus, pakiţus* anomus; — 3-tav. *u*-päätteisiin: *jagavus, külmevüs, päivitüs, veseldüs, sogevuksis, lummehtuksis, puhalduksis* pö-

heessä, *tuskevuksis*. — Huom. *Jagardus* = *jagavus*. Tämän päätteen toisintoja ovat:

okse, n. *os*: *kiitos;* — ja *ekse*, n. *es;* esim. *eroites*, *kannates* happamen maidon kuori, *kuulevoites* kuuluutus, *moańites*, *välites* erotus.

f) mukse, n. *mus*, *l* edellä; esim. *keänelmüs*, *halgelmus* halkeama, *katkelmus* pykimä, *leikalmus* veitsen- l. kirveenhaava; — nominivartaloista olijannimet: *aidimus*, *tuhkimus*.

g) ie, n. *e;* esim. *hoave* yritys, alku, rahtu *(hoavoa-)*, *kadve* naava *(kazva-?)*, *lähte* avanto, *paize*, *pete* hairinko, *ripe*: *rippeis* riipuksissa, *roae* (Suoj.) työ, *tüpe* korkki, suullinen, *vojje*.

Huom. *Aste* astia, *vuohe* vuohiainen, *vakkeissah* l. *vakkiessah* oudokselta.

h) na, n. *n*: *pagin;* — *nehe*, n. *-h*: *kubineh* syyhelmä.

i) kki, eli ehkä oikeammin paljas *i*: *sevokki* sekoitus, sekaannus, *valvakki* valvatti.

3) Teon välikappaleen nimiä johdetaan päätteellä *ime* l. *me* n. *in;* esim. *avain*, *huogain*, *-amen* sieran, *iškin* tulirauta, *jauhoin-kivi*, *kerittemed*, *pühkin* pöytäliina; merkitykseltään poikkeavainen on *särvin*, *särbimen;* hämäriä: *alužin*, *jalgain* jalustin, *kandoin* napinkanta, *kovazin*.

47 §. Nomineista johtuvilla substantiiveilla on seuraavat merkitykset ja päätteet.

1) Paikallisuutta merkitseviä, päätteillä:

a) -ikko, joka on samalla kollektiivinen: *koivikko; -žikko* (= isa-ikko); esim. *kažlužikko* kaislikko, *ruogožikko*, *tuorožikko*, *vavoižikko* vadelmisto.

b) la, n. *lu* eli *l;* esim. *kodoilu* morsiamen koti, *Reboilu*, *Prokkoilu*.

2) Kollektiiveja, päätteillä:

a) sto, jolla myös on paikallinen merkitys; esim. *kalmisto* hautausmaa, *ümbäristö*, josta *üömbäristö* (= *üön-ümb.)* yönseutu, yökausi; — muuten tällä päätteellä johdetaan kylien nimistä niiden asujamiston nimet, niinkuin *Huunukisto* Huunukan asukkaat, *Manderisto* „*Manner*“ kylien asujamet, *Prokkoilisto*, *Säp-ńiemistö*.

b) ovehe l. *uvehe* n. *-h;* esim. *käen-aloveh* vallan-alusta, *svajoveh* hääväki (oik. lankokunta), *linnuveh* linnanväki, *Koitonselguveh, Kolatselguveh* Koiton- ja Kolatselän asukkaat.

3) Deminutiivimuotoja saadaan päätteillä:

a) ize, n. *ine,* l. *ze* n. *ńe,* joka liittyy kaksi-, harvemmin kolmitavuisiin vartalosanoihin; esim. *kirjaine* kirje, *viţţańe, seäri-värttinäine* sääriluu; *madoine; hurstine* raiti, lakana (ehkä alkujaan adj.); — ja runoissa ynnä itkuissa: *aigaine, selgäine* harju, *skamńaine* rahi, *sorzaine, sotkaine, vaţţaine, tuluppaine; hardiene; koivuine, viuhkuine; kägine.* — Huom. *Kuvahaine, šiilahaine* nokkonen.

b) (o)i, hyvin suosittu pääte; liittyy:

Kaksitavuisiin vartalosanoihin; esim. *hoahmoi* ahma, *juomoi* juolukka, *moamoi, muśťoi* mustikka, *ńäivöi* kuivattu nauris, *piiöröi* pyöreä piirakka, linkku, *rukkoi* parka, *vahoivalgie* (Itk.) vahatuli; *kiitühköi* kyyhkynen, *peäsköi; sentţöi, sentţoi* sintsi, eteinen, *ťäďöi* täti; *kägöi;* — dem. merkitys ei tunnu esim. sanoissa *hońgoi* kuutti, *korvoi, meţoi, valdoi* (Itk.) mahtava.

Kolmitavuisiin, niin että ainoastaan näiden ensitavuu ja sitä seuraava konsonantti säilyy, joten johdannainen tulee kaksitavuiseksi; esim. *armoi* armas, tavattava, johdannaisissa *armoine* (Itk.) rakas, vanhempi omainen, *armoitoi* (armahiton:) orpo, *jänöi, kaunoi-selgäine* (run.) kaunis harju, *paimoi* paimen, *peigoi* peukalo, *ţaivoi* saivar, *varoi* varis, *ţiďoi* sisar, *ţonďoi* sonsari, *peätköi, ńetkoi* päätnitsänä (perjantaina) ja neljäntenä päivänä (torstaina) syntyneiden lehmien nimet, *kuďoi* kusijainen; *Dańoi, Gauroi, Ignoi, Iroi, Joakoi, Oľoi, T'imoi, Varvoi* l. *Varboi;* dem. merkitys ei ylimalkaan enää tunnu; — kolmitavuisia *oi*-päätteisiä on vähä; esim. *Livviköi, pordimoi, umbikoi.*

Murteessa enää olemattomista vartalosanoista on syntynyt joukko *oi*-päätteisiä sanoja, joiden dem. merkitys myös on heikennyt; ne tarkoittavat niinkuin useammat yllämainituistakin eläimiä; esim. *kukoi, möďöi* mäkäräinen, *reboi, reäpöi* rääpys, *šlötöi* sammakko, *ťihoi* pieni hyttynen; kasveja, marjoja; esim. *oŕhoi* mesimarja, *rieppoi, šiiloi* l. *ţiiloi*

nokkonen, *ţuloi* l. *ţulloi* lumme, *vagoi* l. *vavoi* vattu; muita: *keroi* kurkku, *kezoi* järvikylpy, *lemboi*, *sulhoi*, *vaľloi* pannukakku, *Virboi* Palmusunnuntai, *virzoi-varzaine* valio varsa.

Muist. Huomattava on näissä deminitiiveissa viljalta käytetty *ţ*, *ḑ*, ynnä myöskin *r*:n heitto, joilla keinoin kieli epäilemättä tavottaa jonkinlaista onomatopoesiaa; esim. *enzoi* l. *enḑoi*, *kuḑoi*, *manḑoi* mansikka, *muţoi* morsian (vert. *poţţi* porsas, sika), *möḑöi*, *peťoi* pertti, pirtti, *raţoi* l. *raţţi-linduine* rastas, *ţaivoi*, *ţiḑoi*, *ţiuḑoi* sirkku, *ţonḑoi*.

oize, n. *oine*, l. *oze*, n. *ońe*, runoissa ja itkuissa: *elgońe* mieliala, *emońe*, *kuldoine*, *taivońe*, *armoine*.

i: *poţţi* (porsas:) sika, *raţţi* rastas.

c) *uo*, n. *ut* l. *ud*, liittyy useimmiten kaksitavuisiin *e*-päätteisiin; esim. *edüzih* eteen, *kivüt*, *lemmüt*, *polvut*, *sormut*, *teähtüt*, *tulut*, *umut*; 3-tav. *e*-päätteisiin: *jallaksud*, *kaglaksut* lahdensuu, *viibalehud*; yksitavuisiin, *h*:n välityksellä: *kuuhut*, *peähüt*, *üöküt*; harvoin muihin: *töppähüd* tupsu, *manḑoihut*, *kuvamut*, *ottamut* (pass. II part:na käytetyistä III inf:stä), *pääţküt*, *küühkühüt*. Puhekielessä näitä muotoja ei paljon käytetä; kaikki esimerkit, paitsi neljä, ovat itkuista ja runoista. — Monikossa ilmestyy *u*:n jäljessä *i*, joka ehkä on alkuperäinen: *kivüizis*, *polvuizilleh*, *unuizien* (Vielj. ja Seäm.).

d) *kka*, n. *kku*; esim. *juurikku*, *luťikku* lude, *ńeiţükkü*; — *kkaize*, n. *-ne*: *buolikkaine*, *šlöpökkäńe* sammakko; — *kki*: lehmien nimissä, niinkuin *endikki*, *toivikki*, *kosťikki*, *pühikki*, *suobikki*, ynnä muissa: *häkki* härkä, *veikki* = *veikoi* veikko, *hüviikki* etu, hyöty; — *kko*: *üö-lepakko*, *savakko* sauva (*koi*: *Livviköi*, *umbikoi*, *ńetkoi*, *peätköi*); — *ška*, n. *šku*: *peä-kuľlušku* pääkallo, *köhmüškü*, *lopušku*, *polvi-maľlušku*; — *ško*: *polviško* polven korkeus.

e) *ţţa*, n. *ţţu*; esim. *keskuţţu* keskusta, *muoriţţu* hankki (?), *piitteriţţii* pietarilainen, *ruskiţţu* tuhkarokko; — tavallisempi on pääte *ţţu*, joka synnyttää enimmiten eläinten ja ihmisten epiteettejä; esim. *emäţţü* (koira), *heboţţu* tamma, *izäţţü* koiras, *itkuţţu* (lapsi), *pahaţţu* käärme, *pillaţţu* karhu, *roagaţţu* susi, *toraţţu* vikuri, *vaskiţţu* vaskikäärme; muita: *illaţţu* ilta-

seura, *käziṯṯü* käsiala, *palaṯṯu*, *öiṯṯü* öitsi; — *ṯṯuize* n. *-ne: brihaṯṯuine* poika; — muita toisintoja ovat: *ṯṯe*, *ṯṯi* ja *ṯṯime*, n. *ṯin: ehtäṯel* iltasella; *päivätṯi* päiväkautinen vierailu; *pakaṯin* paatsain, *viiöṯin* suolivyö.

4) Adjektiiveista ja usein substantiiveista johdetaan päätteella *uo*, n. *us* ominaisuudennimiä, joita myös käytetään *uinen* päätteisten adjektiivien asemesta; esim. *liinan siemenen suuruoks* l. s. suuruiseksi, *neṯen tobjus* sen kokoinen (Vert. Kal. *Tämän joukon juoleutta* (= juoleuista), *Tämän kansan kauneutta*, XXV, 223, 224). *U*:n jäljessä ilmestyy monikossa *i;* esim. *tervehüizille.* Päätteen edeltä katoo *a*, *ä*, *e;* esim. *kovus*, *lujus*, *rauhus* rauha, *süvüs*, *tobjus* suuruus, *tuhmus*, *vahnus*, *veärüs* virhe, *bohatus*, *eńimüölleh*, *viizahus; suurus*, *kaunehus*, *kiirehüs*, *tervehüs*; — *ie-* (alk. *eta-*) päätteisistä adjektiiveista johdettaissa tulee *v* erottamaan vartalon *e*:n päätteen *u*:sta: *levevüs*, *libevüs*, *valgevus;* huomattavia ovat *pappihus* l. *-vus*, *tieduhus* noituus, *pidus* pituus, ynnä *jütüs* (sanasta *jüttü* tapa, laji) ja siitä liiton kautta saatu *miitus*, *miitüs*, joita käytetään ainoastaan adjektiiveina: laatuinen, -lainen, ja millainen. Karitiivisia ovat esim. *voimattomus* ja lyhennetyt *tiedämätüs*, *ühtilmätüs*, *kulgematus.*

Muist. Tämmöiset muodot tulevat tavallisemmiksi kuin suomen kielessä sen kautta, että murre ei mielellään aseta adjektiiveille semmoisia adverbejä määräyksiksi kuin: kuin, niin, näin, yhtä, vaan käyttää, niinkuin unkarin kieli, adjektiiveja *miittuine*, *moine*, *neńgoine*, *ühten-jütüs* toisten adjektiivien edessä, taikka genitiivejä *min*, *sen*, *tämän*, *neṯen*, *ühten* ominaisuudennimien edessä.

5) Muita selviä johdannaisia saadaan seuraavilla päätteillä:

a) laize l. *laze*, n. *-ne* synnyttää substantiiveja, jotka tavallisesti vastaavat kysymykseen: mistä kotoisin oleva? esim. *kiovilaine*, *kodilaine*, *kugalaine*, *Liilgiläine*, *meṯṯäläine*, *muugalaine*, *pohjalaine*, *Ruoṯṯilaine* l. *Ruoṯṯalaine*, *toine-puolilaine* perkele, *tägäläine*; — toisenlaiset merkitykset on esim. sanoilla *käsküläine*, *matkalaine*, *pahalaine* pahantekijä, *peitto-*

laine, *pitkäläine* jättiläinen. Näitä sopii käyttää myös adjektiivien tavoin; esim. *kodilaine velli* kotona oleva veli.

b) kse, n. *s*; esim. *ajjas*, *kases*, *teräs*, *tervas*; *jallas*, *lehtes*, *pilves*; *suomus*, *sizäres*, *svajakas* langos, *velles*; likeistä sukua tämän kanssa on

ukse, n. *us*; esim. *kierus* kerros, *künäbrüs* kyynärpää, *perehüs*, *pielus*, *tuluksed*, *tuohus*, *varus* — *sebalus* rinta-aukko paidassa; tästä on edelleen muodostunut

usta, n. *ustu*; esim. *alustu*, *peälüstü* l. *peälistü*.

6) Harvinaisempia ja merkitykseltään hämäriä ovat:

a; esim. *randiallu* (run.) rantiolla, *huroa* = *hura* vasen;

h; esim. *vuvven kaudehet* vuosikausi;

ivo; esim. *adivo* l. *advo*, *aštivo* l. *astivo* äes, *kallivo*, *nuodivo*;

ja, n. *j*; esim. *kadaj*, *pedäj*;

le (n. *l*) *lo*, *laha* (n. *las*), *lehe* (n. *lis* l. *leh*); esim. *askel*; *garbalo*, *koskelo*; *andilas*; *soalis*, *kandeleh*;

ma, n. *m*, *n*; esim. *kuudam*, *suurin* ryyni;

na (n. *n*), *nehe* (n. *-h*); esim. *rätţin* paita; *rakkineh* varus;

nda n. *ndu*; esim. *emändü*, *ižändü*;

ŋgi; esim. *höüţiŋgi* vahinko;

re, n. *r*; esim. *manner*.

Adjektiivien johto.

48 §. Adjektiivit johtuvat nomineista:

1) Deminutiivisia ja samalla usein vahvistavaisia saadaan seuraavilla päätteillä:

a) ize l. *ze*, n. *ne*; esim. *harvaine*, *kaidaine*, *ilmoin ijätettüzih*, *tiettäväine*; komparatiiveista: *pienembäine*, *ülembäine*, *vilumbaine*, *vähembäine*.

b) kkaize n. *-ne*: *ei-suurikkaine*.

c) oi: *pikoi*, *lämbimöi*, *pädevöi*.

d) uo, n. *ud*: *lühüd*.

e) ţţa, n. *ţţu*, esim. *lämmüţţü*, ja toisinnot:

ʒʒaize (n. *-ne*), *ʒʒoze* (n. *-ńe*), *ʒʒu;* esim. *hüväʒʒäine, kirkieʒʒäine* virkkunen, *pahaʒʒaine, vaigieʒʒaine;* — *järiiʒʒóńe, kostiiʒʒońe, märräʒʒóńe* (kaikki kolme Kid.); — *lämmüʒʒü, veärüʒʒü, viluʒʒu.*

2) Moderatiivisia, päätteillä:

a) ttava, n. *ttav;* esim. *huvattav* vähäläntä, *kuivattav, lujattav, märrättäv, pitkättäv, suurettav, veärättäv, väłłättäv; lühüöttäv, magiettav, tuorehettav;* substantiiveista: *suottav* vähän soinen, *suolattav, peällettäv* liiallinen, *ʒurattavas* vähän syrjässä, *nuoroa on vähättäv, äjjättäv puutui juvva viinoa.*

ttavaize n. *-ne: hubiettavaine* vähäläntä.

b) hko: leviehkö, lyheläkkö.

hkoize, n. *-ne: hüvähköine.*

c) łłize n. *-ne: kovałłine.*

3) Adjectiva affluentiae, päätteillä:

a) kkaha, n. *kas;* esim. *elokas* varakas, *ńerokas* taitava, *ozakas* onnellinen, *revukas* likainen, *topakas* roskainen, *tulokas* (subst.); *mielekäs*, mutta muuten tavallisesti *e*-päätteisten monikonvartaloista: *juurikas, mäikäs, siivikäs, sormikas* (subst.); — *hiemaikas* hihallinen, *hörʒikäs* koristettu.

b) ža, n. *žu;* esim. *ehtožu, kuułužu* kaikuva, *magužu, püörüžü* pyöreä, *sadožu, vieružu* viettävä, kalteva, *vihažu.*

c) va, n. *v;* esim. *igäv* (myös subst.), *kirjav, mielev, ozav, teräv, vedev, vägev* l. *vägöv;* poikkeavaisia tai hämärämpiä: *hiilav* kuuma, *muzav* tumma, *tazav, ülev, vagav.*

vaize, n. *-ne: peäleväine* liiallinen.

voize: tagavoizeh taaksepäin (?).

4) Karitiivisia, päätteellä *ttoma*, n. *toi(n);* esim. *avutoi, kieletöi* mykkä, *ližätöi* kelvoton, *veretöi* kalpea, *veärätöi* viaton; monikonvartalosta: *hambahitoi;* hämäriä: *alastoi, huʒʒutoi* hävytön (subst. *huigu* ei enää löydy murteessa). Tällä päätteellä saadaan myös verbien III inf:stä kieltäviä adjektiiveja, jotka merkitykseltään saattavat olla sekä aktiivin että passiivin I ja II participin vastakohtia; esim. *a) loppumatoi, mustamatoi* tunnoton, *tundumatoi, voimatoi* sairas; *b) ozazien oppimatoi; c) tundematoi; kulgematoi, ühtümätöi* jonka takia ei saata kulkea, jonka kanssa ei ole hyvä yhtyä; *d) karzi-*

matoi, enne elämättömis joissa en ennen ole elänyt, *linduzien lebäämättömät puuhuot.*

5) Yleisesti ominaisuutta ilmoittavia adjektiiveja syntyy päätteillä:

a) ize l. *ze*, n. *ne;* esim. *endine, tuuline, vastane, vezine, alaine: igävän-a., igäne, ilmaizeks igeä, külläine* ravittu, tyytyväinen, *vaikkańe* vaiti; *ülähäńe, kadajine, pedäjine;* substantiiveiksi ovat muuttuneet esim. *alańe* lapanen, *ildańe*, ja hämärämmät: *kaksiaizet* kaksoset, *mehijäine* mehiläinen; tämän toisintoja ovat

itte: suitet.

hize, n. *hine;* useammissa vielä tuntuu sisäinen paikallisuus, iness:n tai illat:n merkitys; esim. *müöddähine* jälkeinen: *vahńiman m., ńälgähine, reähkähine* syntinen, *turahine* syrjäinen, *velgahine, ühtehine* yhteinen, yleinen, ja substantiiveina käytettävät: *omahine, tilahine* sijainen; — ajan mittaa ilmoittavista substantiiveista: *igähine: iten-i., vuodehine, üöhine;* — muita: *jumalahińe, luuhine, räkkehine* kuuma, *viluhine.*

laize, n. *-ne: ühteläine* yhtäläinen, alinomainen.

llize l. *lize* n. *-ne;* esim. *koilline* l. *koiline* itäinen, itä, *moalline* (Salm.) koillinen, *iellehline* vastainen, tuleva, *kazvolline* täysikasvuinen, *südämilline* sisällinen, *tenhulline* l. *tenhunpäivälline* (loits.), *Ilmoline* (run.) Ilmarinen.

naize l. *naze*, n. *-ne;* esim. *jüttünäńe* laatuinen, *kaksinaine* (myös subst. kaksonen), *umbinaine, vakkinańe* äkkinäinen.

imaize l. *imaze*, n. *-ne* synnyttää superlatiivisia adjektiiveja; esim. *jälgimäine* viimeinen, *keskimäine, perimäine, pohjimaine, reünimäine, tagimaine, ülimäine;* — *ülimbäńe* (ainoast. Suist. itk.).

vaize, n. *-ne: voivaine* voimakas, varakas, *nägüväine.*

b) kka l. *ka* (n. *kku, ku*), *kko;* esim. *hirvakku* hirveä, *koljakku* kolea, *löühäkkü; vetkü; karhakko* karhea, *kauhakko* kauhea, *kouhakko* kuohkea, *ńurakko* nurpea, *raatakko* vilu, *rapakko* rapea, *rädmäkkö* lakastunut, *suimakko* kiusallinen, sumea, *topakko* roskainen, *töläkkö* likainen.

c) ie (ia), n. *ei (ie);* esim. *kiindei, valgei* y. m. m.

6) Hämärämpiä ja harvinaisempia päätteitä ovat:

ha, n. *s;* esim. *kielas* valheellinen, *vieras;*

la, n. *l: atkal* surullinen, *segal* sekava, *uskal* uskalias (?), *vedel;* — *lo*, *loize: vaimelo* l. *-loine* vaivan-, ikävän-alainen.

ma (n. *n*), *mo*, *ime* (n. *i*): vartalo *jüttümä* laatuinen, *lämmin*, *läülen* läyli, vaikea; *ixalmo* ihana; *avoi.*

nda, n. *ndu: vihandu.*

ppa, n. *ppu: ruskappu* (myös *ruspakku*) punakka.

ra (n. *r*), *raize* (n. *-ne*): *kuǯer* kiherä; *pikkaraine.*

Nominien synty liiton kautta.

Substantiivit.

49 §. Määräyssana on usein *ndu-* päätteinen teonnimi, jolla saattaa olla montakin määräystä; esim. *veändü-kohtu* vetokohta, *ruuhen-loaindu-virzi* kirstunteko-itku, *kuoman-kereühtündü-soarnu* satu kuoman kanssa yhtymisestä.

50 §. Määräyssanana on partikkeli tai muuten käyttämätön sana; esim. *küllü-hindu* täysi hinta, *poikki-ţura* toinen, vastainen puoli l. ranta, *meigä-velli* meikäläinen (vrt. ven. нашъ братъ); *vakki-dielo*, *-kiza*, *-mies* outo asia, leikki, mies; *vägi-pala*, *vägi-tukku* aika, iso pala, tukku; *pühä* on yhdistyksissä substantiivi ja taipumaton, esim. *pühä-heńgi*, *-illu*, *-mies*, *-päivü*, *-vezi*; *aino-lapsi.*

Muist. Määräyssana on taipuvainen, joten muodon puolesta ei ole liittoa olemassa; esim. *lesken akan* l. *lesk'akan*, *äjjü päivü*, *äjjän päivän* pääsijäispäivä.

51 §. Perussanana on muuten käyttämätön sana:

ńiekka, n. *-kku;* esim. *jalgu-ńiekku* jalkamies, *kaheks-ń.* kahdeksan-verskainen, *mellitţü-ń.* mylläri, *veärü-ń.* syyllinen; liittyy joskus monikonkin vartaloon: *tiedoi-ń.* tietäjä, *velgoi-ń.* velkainen, velvollinen.

kunda, n. *-du: heimo-* l. *heimu-k. rodńu-k.* suku, *valdu-k.*

lendämä, n. *-m: tütär-lendäm* tytärpuoli.

kanza, n. *-zu: risti-k.* kristitty (kanssaihminen).

52 §. Liiton-osat ovat tuntuvammassa määrässä muuttuneet alkuperäisestä muodostaan tai merkityksestään; esim.

hevoššiekku ratsastaja (hevosniekka), *kalmužem* hautausmaa (Karj. *kalmizoma* l. *kalmizmoa)*; *kaz-aštie* = *käz-aštie*, *ńeiz-aigu* neitsyt-aika, *jumaldemu* l. *-dom* = *jumalan-emä*, *pühättü* = *pühä-Illu* ukkonen, jumalanvilja, *vieristu* l. *-tü* (veden risti:) loppijainen; — *el'-aigu* omaisuus, *perän-tie* perillinen, peru, *taivaz-alah* ylös ilmaan.

Adjektiivit.

53 §. Perussanana saattaa olla substantiivi; esim. *veärü-sülmü* kierosilmä, -äinen, *virgu-peä* piirtopää, -päinen; substantiiviksi on muuttunut tämmöinen liitto *vilu-kieli* peiponen.

54 §. Perussanana saattaa joskus olla johtumaton adjektiivi, kun määräyssanana on substantiivi: *vezi-harmoa*, *umbi-sogei*.

55 §. Perussanana on tavallisesti *ine- (hine-, lline-)* päätteinen adjektiivi, jolloin määräyssana useimmiten on nominatiivissa; esim. *kolme-kezäine*, *paha-tabaine*, *taza-ladvańe*, *vähä-mieline*, *üks-silmäine*, *äjjü-vägine* suurivoimainen, *vähembi-varaine*; — *üks-üöhine*, *vähä-paginahine*, *joga-päivähine*, *sada-vuodehine*; — *kuuzi-peäline*, *täüs-kazvolline*, *äjjü-lapsellline*. Harvemmin määräyssana tällöin on genitiivissä; esim. *toizen-ilmańe*, *tämän-päiväńe*, *igävän-alaine*, *vien-keskine* vedensekainen.

Nominien deklinationi.

Sijat ja niiden päätteet.

56 §. Yks. nominatiivi on päätteetön; mon. nominatiivissa on päätteenä ainoastaan mon. merkki *te* typistyneessä muodossa *t*, *d*.

57 §. Yks. genitiivin pääte on *n*; — mon. gen. syntyy aina monikon vartalosta, samoin kuin Karjalan kielessä, ja seuraavalla tavalla: jos monikon vartalo on yksitavuinen, niin liittyy mon. genitiivissä tämän jälkeen *jen* (= den): *kujjen* kuiden, *najjen* naiden; jos mon. vartalo päättyy lyhyeen *i*:hin, niin on genitiivin päätteenä *en*, jonka *e* yhtyy

i:n kanssa diftongiksi *ie: hiilien*, harv. *hiiliin*, *polvuzien*; diftongin jäljessä on nykyään aina päätteenä pelkkä *n: jumaloin*, *levein*, *kergein;* tämä on kuitenkin vasta supistuksen kautta saatu jäännös päätteestä *en*, koska vartalon loppukonsonantti tämän *n*:n edellä ei pehmene; esim. *aigoin*, *jalgoin*, *liigoin*. Diftongin jäljessä *n* joskus jää kuulumattomaksi.

58 §. Instruktiivin pääte on *n*, joka joskus heikkenee *i*:n tapaiseksi tai kokonaan kuulumattomaksi; esim. *ulgo-ţuran* ulkopuolella, *kahtei* kahden, *kolmei; täüzin tarbehin*, *vähäzin* vähä kerrassaan, *üläh virroin*, *ajjoi* aikaisin, *pahoi*.

59 §. Essiivin päätteenä on ainoastaan suffiksin edessä *na, nä;* esim. *keskenäh*, *üksinäh*, *tukkunah* tykkönään, *aiganah*, samoin *tänä;* muuten yleisesti *nnu, nnü;* esim. *lehmännü*, *armahtajannu*, *harakkoinnu*, *käskyläizennü*, *valgevuonnu*, ja toisinto *nne: vedelijänne* (Salm.); yleisesti käytetään myös lyhennettyä päätettä *nn*, *n*, esim. *tulienn üönn*, *erähtän talven*, *ülähän* ylhäälla. Joskus päätten *n* yhtyy vartalon loppu-*s*:n kanssa; esim. *tervess on*, *tän huondes* tänä aamuna.

60 §. Yks. partitiivin pääte on: 1) *tu, tü* äänettömän konsonantin jäljessä; esim. *ühtü*, *koivustu*, *tostu* toista, *vuottu;* suffiksin edessä tulee *a*-kin näkyviin: *kullastań;* 2) *du, dü* pitkän vokaalin, diftongin ja äänellisen konsonantin jäljessä; esim. *suudu*, *üödü*, *abiedu*, *vereädü*, *muţoidu* (Haud. *muţţoi*); *lundu;* suffiksin edessä on tällöin päätteenä *da: ţiḑoidani* siskoani, *händäh* häntä, samoin kuin lyhyen yksitavuisen vartalon jäljessä: *midä*, *kedä*, *tädä*, *sidä;* 3) *a, ä* kaksi- tai useampitavuisten vartaloin lyhyen loppuvokaalin jäljessä; tällöin pääte ja tämä loppuvokaali kuitenkin yleisten sääntöjen mukaan yhtyvät pitkiksi vokaaleiksi ja diftongeiksi; esim. *akkaa*, *vellee*, *mahoo* (Tul.), tavall. *akkoa*, *vellie*, *mahuo; ţirppii*, *kuluu*, *küdüü*, harvoin *ţirppie*, *kuluo*, *küdüö;* näin syntyneen pitkän vokaalin tai diftongin jälkeen liitetään usein vielä toinen partiivin pääte *du;* esim. *pardaadu*, *bokkoadu*, *selgeädü*, *kažiidu*, *kiveedü*, *vaskiedu;* samoin suffiksin edessä *da: minuudańi*, *sinuudas*.

61 §. Mon. partitiivin pääte on: 1) *du, dü* yksitavuisilla sanoilla pitkän vokaalin tai diftongin jäljessä, kun eivät käytä monikonpäätettä *loi, löi;* esim. *luidu* (run.), *meidü, ńiidü;* 2) *i*:n pitennys tai harvemmin *i*:n kanssa diftongia muodostava *e* (alkujaan *a, ä*), kun kaksi- tai useampitavuisen sanan mon. vartalo päättyy lyhyeen *i*:hin; esim. *sobii, rublie, tiedäjii, miehii, kodizii, kazvanuizii* l. *-nuzie* kasvaneita; tämmöisiin muotoihin liittyy vielä usein lisäksi pääte *du* tai suffiksin edellä *da: miehiidü, naiziidu; armoiziidań, omiedah;* 3) kun kaksi- tai useampitavuisen sanan mon. vartalo päättyy lyhyeen diftongiin, niin partitiivi on nykyään tavallisesti päätteetön; esim. *peälöi* päitä, *levielöi, ńeroloi, soarnoi, padoi, harakkoi, jumaloi;* nämät muodot ovat kuitenkin epäilemättä syntyneet siten, että *ja-, jä-* päätteiset partitiivit ovat niiksi typistyneet, jonka vuoksi olisi ehkä ollut oikeampi kirjoittaa *peälöj, levielöj*, j. n. e., samoin kuin nominatiiveja *kadaj, pedäj, nevoj;* tämmöistenkin mon. partitiivien jälkeen saattaa liittyä pääte *du: sanoidu, olendoidu, liikundoidu.*

Muist. Partitiivin *tu, tü* ja *du, dü* päätteistä vokaalit sangen usein katoovat; esim. *suud', emändääd', eroitest', magaittamist', kätkütt', naiziid', teid'* (pron.).

62 §. Translatiivin pääte on *kse* tai *ks;* esim. *üökse, azieks, valmehekse, tervehekse, vävüks, linnaks.*

63 §. Inessiivi ja elatiivi ovat sulautuneet yhdeksi sijaksi, jonka pääte suffiksin edessä on *ssa (sta): sinussas, uvvessah* (Salm. *uvvestah*) uudestaan; runossa joskus *ssu, ssü: karzinassu, meţässü;* muuten *s* ja *z;* esim. *ties, peältis, pajaz, selläz.*

64 §. Illatiivilla on pääte *h;* esim. *moah, maih, viölöih, leühkeih, taloih, taloloih, aigah, tukkuloih, ristiezih, taivahah* (M); suffiksin edessä kuuluu *h*:n jäljessä vokaalikin: *vägeheze* väkeensä, väkisin; — useampitavuiset, joiden viimeinen konsonantti on *h*, käyttävät taas melkein aina päätettä *ze*, lyhennettynä *z, s;* esim. *erähäze, taivahaze, rugeheze, kandeleheze; armahize, venehize, mättähiz, landehis.*

65 §. Kaikki ulkoiset paikallissijat, adessiivi, ablatiivi ja allatiivi, ovat sulautuneet yhdeksi, jota siis sopisi nimittää

externus sijaksi. Päätteenä on useimmiten *l*, joskus *le;* esim. *suol, puuloil, toatal, ţural* puolella, -lta, -lle, *voinal, ehtil, miehil, vezil, harakoil, liekkariloil; moale, pihale, puustile, meţile, viele* vedellä, -ltä, -lle, *huulile, vembelile;* runoissa joskus *llu* l. *lu: mäellü, suuďijoilu* tuomitsijoilla, -lta, -lle; suffiksin edessä tavallisimmin *lle*, joskus *le: muţoilleh, vävülleh, püstüilleh, kukkarolleh, ajjalleh, sioilleh, ďeäďälleh, armozelleń, omilles; muţoileh, pitkäleh;* harvoin *la, lä: tävvelläh, ühtelläh* kuitenkin.

66 §. Abessiivin pääte on *ta, tä;* esim. *moata, süömätä, küzümätä, loaďimata, izmenätä* petoksetta, *izmenäzitä;* 3 pers:n suffiksia käytetään hyvin usein, ja näennäisesti ilman tarpeetta, tämän sijan jäljessä, jolloin päätteenä on *tta, ttä;* esim. *moattah, hiemaittah* hihoitta, *ilottah en tulis, surmattah et kuole, humalattah, arrettah;* kaksi *tta-, ttä*-päätteistä muotoa: *ţepţäizeittä* ja *haljakatta* on Seäm. runossa.

67 §. Komitatiivi on hyvin harvinainen, *ne-* tai *nne*-päätteinen: *kaikkineh, lapsineh, juurineh, perehinneh.*

68 §. Prolatiivi, joka myös on harvinainen ja enimmiten partikkeliksi muuttunut, on *ţţi-, ţi*-päätteinen; esim. *peitoţţi* salaa, *toaţi* takia, *perätţi, rannoitţi, ülitţi, siiritţi* ohitse, *azemeţţi, erähitţi, -iţi* kerran.

Muist. Prolatiivin päätteestä *ten (te, tteh)* ynnä *nne-, nna-, ne*-päätteisistä latiivimuodoista ks. Adverbejä, 2. Excessiiviä en tavannut.

69 §. Akkusatiivi on, niinkuin suomessa, yksikössä kahtalainen, nominatiivin ja genitiivin kaltainen; monikossa ainoastaan nominatiivin kaltainen, kosk'ei participi-järjestelmässä participin loogillista subjektia ollenkaan ilmoiteta.

Monikon merkit.

70 §. Mon. yleinen vartalo syntyy kahdella lailla: *i* taikka *loi, löi* päätteellä. Edellistä käyttävät yksin-omaisesti kaikki sanat, joiden vartalot aina päättyvät lyhyeen *a*:han, *ä*:hän, ynnä kaikki useampitavuiset typistyväiset (*e*-päätteiset ja ne, joiden viimeinen konsonantti on *h*, jotka vastaavat

suomen supistuvaisia); esim. *sanoi, padoi, harakkoi, omil, rublin, päivis; väházin, kümmenien, vembelile, lühüzin, kazvanuizii; armahize, mättähiz, parahilleh, perehinneh, tarbehin.*

71 §. Päätettä *loi, löi* käyttävät taas yksinomaisesti *o- (ö-), u-, üi-* ja *i*-päätteiset sanat ynnä kaksi- ja kolmitavuiset jotka päättyvät diftongiin *oi, öi,* joista *i* silloin tavallisesti katoo; esim. *verkkoloi, kauhakkoloi, kibuloin, brihaţţuloin* poikien, *annettulois, vävülöi, ńühťittülöi; puţţiloi* tynnyreitä, *liekkariloil;* vartaloista *taloi, svätöi* pyhä, *torgoovoi* kauppaan kuuluva, kauppias: *taloloih, svätölöin, torgoovoiloi.*

Muist. Poikkeuksia olen tavannut ainoastaan kaksi: *kardanoi* kartanoita (Itk.) ja *jütüii* l. *jütüin* tavoin (joka ehkä onkin yks. instr.).

72 §. Kummalla päätteellä tahansa näkyy mon. vartalo muodostuvan niille sanoille, joiden vartalot päättyvät aukenevaiseen diftongiin ja pitkään vokaaliin, ynnä kaksitavuisille *e*-päätteisille sanoille; esim. *kuȳȳen, luidu, maih, päin;* mutta *puuloi, luuloi, moaloil, peälöis, viölöih; — levein, kergein* (gen.), *harďeis, leühkeih, oigeil, hiemaittah;* mutta *azieloi, levielöi, korgielois, asťielois, pehmielöil; — kaikin, miehii, hiilii, täüzin, käzii, künzis, vezil, huulile;* mutta *vägilöi, kivilöi.*

Taivutusluokat.

73 §. Taivutuksen suhteen aunuksenkin nominivartalot luonnollisesti jakautuvat kolmeen luokkaan: 1) supistuneihin, 2) supistumattomiin ja typistymättömiin ynnä 3) typistyväisiin.

74 §. Samat sanat kuuluvat ylimalkaan samoihin luokkiin kuin suomessa, kuitenkin seuraavilla poikkeuksilla:

1) *ie*-päätteiset vartalot, jotka vastaavat suomen *ea-, ia*-päätteisiä, kuuluvat tietysti ensimmäiseen eikä toiseen luokkaan, koska ovat supistuneita.

2) *oi-, öi*-päätteiset, jotka vastaavat suomen *o-, ö*-päätteisiä, kuuluvat ensimmäiseen eikä toiseen luokkaan, koska päättyvät diftongilla. Kuitenkin saattaa yks. part., ainakin H:ssa, muodostua ilman *du*-päätettä, esim. *muţoidu* l. *muţţoi,* joka luultavasti on selitettävä niin, että päätteenä on ollut

a, samoin kuin mon. partitiiveillä, jotka syntyvät diftongilla päättyvistä mon. vartaloista; siis: *muţţoi-a: muţţoja: muţţoj: muţţoi.*

3) Superlatiivit näkyvät muodostavan yks. partitiivin ainoastaan typistymättömästä vartalosta, vaikka typistynyttä vartaloa käytetään nominatiivina; esim. *vaňhimoa, pitkimeä,* nom. *vaňhin, pitkin.* Ne horjuvat siis toisen ja kolmannen luokan välillä.

4) Yksityiset *e*-päätteiset, jotka suomessa typistyvät, muodostavat partitiivinsa täydellisestä vartalosta; esim. *veiţţie, velleksie,* mutta *eroitestu.*

Taivutuskaavoja.

I.

	Yks.	Mon.	
N.	*peä*	*peäd, -t*	
G.	*peän*	*päjjen*	*peälöin*
I.	*peän*	*päin*	*peälöin*
E.	*peännü* / *peän(n)*	*päinnü*	*peälöinnü*
P.	*peädü (-dä-ńi)*	*päidü*	*peälöi*
Tr.	*peäkse (-ks)*	*päikse*	*peälöiks(e)*
I. E.	*peäs, -z (-ssä-ńi)*	*päis, -z*	*peälöis, -z*
Ill.	*peäh (-kä-ńi)*	*päih*	*peälöih*
Ad. Abl. All.	*peäl, -le (-lle-ńi)*	*päil*	*peälöil*
Abess.	*peätä, peättäh*	*päitä, -ttäh*	*peälöitä, -ttäh*

	Yks.	Mon.
N.	*oigei, -gie*	*oigied, -t*
G.	*oigien*	*oigein, oigieloin*
I.	*oigien*	*oigein, -loin*
E.	*oigiennu*	*oigeinnu, -loinnu*
P.	*oigiedu*	*oigeidu, -loi*
Tr.	*oigiekse*	*oigeikse, -loikse*
I. E.	*oigies, -z*	*oigeis, -z, -lois, -z*

Ill.	*oigieh*	*oigeih, -loih*
Ad. Abl. All.	*oigiel*	*oigeil, -loil*
Abess.	*oigieta, (-ttah)*	*oigeita -loita (-ttah) (-ttah)*

	Yks.	Mon.
N.	*taloi*	*taloid, -t*
G.	*taloin*	*taloloin*
P.	*taloidu (taloi)*	*taloloi*
I. E.	*talois*	*talolois*
Ill.	*taloih*	*taloloih*

Samoin kuin *peä*, taipuvat muutkin yksitavuiset; samoin kuin *oigei*, kaikki *ei-*, *ie*-päätteiset ynnä *ai-*, *oa*-päätteiset, niinkuin *piirai*, *piiroan* piirakka, *urai* hullu, *harmai*, *hiemai* hiha; samoin kuin *taloi*, kaikki *oi-*, *öi*-päätteiset.

II.

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
N.	*kando*	*kannod, -t*	*annettu*	*annetud, -t*
G.	*kannon*	*kandoloin*	*annetun*	*annettuloin*
P.	*kanduo*	*kandoloi*	*annettuu*	*annettuloi*
I. E.	*kannos*	*kandolois*	*annetus*	*annettulois*
Ill.	*kandoh*	*kandoloih*	*annettuh*	*annettuloih*

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
N.	*selgü*	*selläd, -t*	*harakku*	*harakad, -t*
G.	*sellän*	*selgien*	*harakan*	*harakkoin*
P.	*selgeä(dü)*	*selgii(dü) selgie(dü)*	*harakkoa(du)*	*harakkoi(du)*
I. E.	*selläs*	*sellis*	*harakas*	*harakois*
Ill.	*selgäh*	*selgih*	*harakkah*	*harakkoih*

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
N.	*vahnembi (-mbu)*	*vahnembad, -t*	*kodi*	*koid, -t*
G.	*vahnemban*	*vahnembien*	*koin*	*kodiloin*
P.	*vahnemboa*	*vahnembii*	*kodii (du)*	*kodiloi*
I. E.	*vahnembas*	*vahnembis*	*kois*	*kodilois*
Ill.	*vahnembah*	*vahnembih*	*kodih*	*kodiloih*

	Yks.	Mon.		Yks.	Mon.
N.	*argi*		*arred,-t*	*ravakin*	*ravakkimad, -t*
G.	*arren*	*argien*	*argiloin*	*ravakkiman*	*ravakkimien*
P.	*argie(du)*	*argii*	*argiloi*	*ravakkimoa*	*ravakkimii*
I. E.	*arres*	*arris*	*argilois*	*ravakkimas*	*ravakkimis*
Ill.	*argeh*	*argih*	*argiloih*	*ravakkimah*	*ravakkimih*

III.

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
N.	*vezi*	*vied, -t*	*kuldaine*	*kuldaized, -t*
G.	*vien*	*vezien (vezilöin)*	*kuldaizen*	*kuldaizien*
P.	*vettii*	*vezii(dii) (vezilöi)*	*kullastu*	*kuldaizii(du)*
I. E.	*vies*	*vezis (vezilöis)*	*kuldaizes*	*kuldaizis*
Ill.	*vedeh*	*vezih (vezilöih)*	*kuldaizeh*	*kuldaizih*

	Yks.	Yks.	Yks.	Yks.	Mon.
N.	*süväi(n)*	*kätküd, -t*	*bohatus*	*kazvannuh*	*kätküöd, -t*
G.	*südämen*	*kätküön*	*bohattuon*	*kazvannuon*	*kätküizien*
P.	*süvändü*	*kätküttü*	*bohatuttu*	*kazvannuttu*	*kätküizii*
I. E.	*südämes*	*kätküös*	*bohattuos*	*kazvannuos*	*kätküizis*
Ill.	*südämeh*	*kätküöh*	*bohattuoh*	*kazvannuoh*	*kätküizih*

Bohatus ja *kazvannuh* taipuvat monikossa niinkuin *kätküd.*

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
N.	*paize*	*paizied, -t*	*majeh*	*madehed, -t*
G.	*paizien*	*paizein (-zieloin)*	*madehen*	*madehien*
P.	*paizettu*	*paizeidu (-zieloi)*	*majehtu*	*madehii*
I. E.	*paizies*	*paizeis (-zielois)*	*madehes*	*madehis*
Ill.	*paizieh*	*paizeih (-zieloih)*	*madeheze, -z (-s, -h)*	*madehize, -z (-s, -h)*

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
N.	*mätäs*	*mättähäd*	*lahkis*	*ruis*
G.	*mättähän*	*mättähien*	*lahkehen*	*rugehen*
P.	*mätästii*	*mättähii*	*lahkistu*	*ruistu*
I. E.	*mättähäs*	*mättähis*	*lahkehes*	*rugehes*
Ill.	*mättähäze, -z (-s, -h)*	*mättähize, -z (-s, -h)*	*lahkeheze, -z (-s, -h)*	*rugeheze, -z (-s, -h)*

Komparationi.

75 §. Komparatiivin pääte on *mba*, *mbä*, nom. *mbi*, jonka edellä lyhyet vokaalit *a*, *ä* aina, myös useampitavuisissa sanoissa, muuttuvat *e*:ksi; esim. *keühembi*, *armahembi*, *tazavembi*, *pehmiembi*.

Muist. Seäm:ssä kuulin nominatiivit *nuorembu*, *vahnembu*.

76 §. Superlatiivin pääte on *ima*, n. *in*, jonka edeltä *a*, *ä*, *e* katoovat; esim. *vahńiman*, *ravakkimat*, *vägevimeä*, *eńin*, *suurimal*. Jos superlatiivin päätteen edellä tulee olemaan vokaali, niin tämän ja päätteen *i* eivät näy yhtyvän diftongiksi, vieläpä *j* tulee niiden väliin; esim. *pehmejin*, *karujin*.

Muist. Suistamon itkuissa olen tavannut semmoisia muotoja kuin *sańgeimbat*, *turbeimbat*, joissa superlatiivin päätteenä on *imba*.

77 §. Säännöttömiä ovat: *äjjü* paljo, *enämbi*, *eńin*; *hüvä*, *parembi* l. *hüvembi*, *paras* l. *hüvin*; *lühüd*, *lühembi*, *lühin*. — *Pitkü* sitä vastoin taipuu säännöllisesti: *pitkembi*, *pitkin*.

Muist. Substantiiveja ja partikkelivartaloita, joilla myös on komparationi, ovat esim. *hoivembi* huokeampi, helpompi, *ţupumba* nurkempana, -mmaksi, *lähembä*.

Laskusanat.

78 §. Yksinkertaiset laskusanat ovat:

Kardinaalisia.	Ordinaalisia.
1. *üksi, üks* (vart. *ühte*)	*enzimäine* (*einzim., eizim., eizm.*) *ezmäine* (vart. *-äize*)
2. *kaksi, kaks* (v. *kahte*)	*toine* (v. *toize*)
3. *kolme*	*kolmas, -aiz* (v. *-ande*)
4. *ńelli* (v. *ńellä*)	*ńelläs* (v. *-ände*)
5. *viizi, viiz* (v. *viide*)	*vijjes, viddes* (v. *-ende*)
6. *kuuzi, kuuz* (v. *kuude*)	*kuvves* (v. *-ende*)
7. *seiţţei -ee, -e* (v. *-eme*)	*seiţţemes* (v. *-ende*)
8. *kaheksa*	*kaheksas* (v. *-ande*)
9. *üheksä*	*üheksäs* (v. *-ände*)
10. *kümmene, -mmen, -mmei, -mme, -me* (*v. -mmene*)	*kümmenes* (v. *-nende*)
100. *sada* (gen. ja akk. *soan*)	ei ole
1000. *tuhad* (v. *-ande;* g. ja akk. *-annen*)	ei ole

79 §. Yhdistetyt laskusanat muodostuvat seuraavalla tavalla:

11. *üks-tostu, üks-tost-kümmen*	*ühtes-tostu*
12. *kaks-tost(u)* (*-kümmen*)	*kahtes-tostu*
17. *seiţ-tost(u)* (*-kümmen*), ill. *seiţţemeh-tostu*	*seiţţemes-tostu*
18. *kaheks-tost(u)* (*-kümmen*)	*kaheksas-tostu*
20. *kaks-kümmen*	
21. *üks-kolmattu*	*kaksi-kümmen-enzimäine*
30. *kolme-kümmen*	
60. *kuus-kümmen*	
65.	*kuus-kümmen vijjes.*

Pronominit.

80 §. Personaalipronominit ovat *minä, sinä, häin* l. *häi;* monikossa *müö, tüö, hüö;* taivutus:

N.	*minä*	*sinä*	*häin, häi*	*müö*
G.	*minun*	*sinun*	*hänen*	*mejjän (meän)*
P.	*minuu, -dańi (minuo, -dańi)*	*sinuu, -das*	*händü, -däh*	*meidü*
I. E.	*minus, -ssańi*	*sinus, -ssas*	*hänes, -ssäh*	*meis*
Ill.	*minuh*	*sinuh*	*häneh*	*meih*
Ad. Abl. All.	*minul, -lleńi (minullań)*	*sinul, -le, -lles*	*hänel, -le, -lleh*	*meil, -le*

Tüö ja *hüö* taipuvat niinkuin *müö; hüö* saattaa kuitenkin saada suffiksin jälkeensä: *heileh.* Genitiivit *meän, teän, heän,* joita käytetään Nuožarvessa, ovat karjalaisia.

81 §. Possessiivisuffiksit ovat: yks. 1 p. *ńi, ń,* yks. 2 p. *s, z,* yks. ja mon. 3 p. *h,* joskus, *h*:lla alkavan tavuun jälkeen *ze: vägeheze;* mon. 1 p. suffiksia ei käytetä ollenkaan; mon. 2 p. suffiksina tapasin Suistamolla *tto*: *ottaad omatto kullad iţellettö.*

Suffiksien vahvikkeena ja korvauksena käytetään usein possessiivista adjektiivia *oma;* esim. *omań pahań; omaz vihat; omah ajettavan hevon* itsensä ajett. h.; *omiedah oaḑoi* omia asioitansa; *minä lähten omii kresťoanoloi kaţţomah; deńgad omad sain.*

Vasten nykyisen suomen kirjakielen tapaa käytetään 3 p. suff. yksin, vaikk' ei se viittaa lauseen subjektiin, vaan toisessa lauseessa äsken mainittuun henkilöön; esim *i maamah lasketti* ja hänen äitinsä lausui.

Muuten 3 p. suff. liittyy usein stereotyyppisenä adverbin tavoin käytettyihin sijoihin; esim. *pitkäleh, alalleh, kahtelleh* kahdella tapaa; *surmattah et kuole; ülottah en tulis; aiganah, tukkunah.*

82 §. *Iţe* pronominilla on kolme merkitystä: 1) demonstratiivinen, sama kuin lat: *ipse;* 2) refleksiivinen (mutta samalla myös demonstratiivinen), jonka merkityksen oblikvi-

sijat saavat niihin tavallisesti liittyvien suffiksien kautta; 3) indefiniittinen, jokseenkin sama kuin ruots. sanoilla *man, en;* esim. *tuuli ottav iʒez läbi; päiveä pastav, iʒʒie kastav.* — Omituista on, että tämän sanan genitiiviä käytetään usein possessiivisessa merkityksessä; esim. *anna ńimehine kolʒʒaine iʒʒes* anna oma sinettisormuksesi; *sedaaʼeʼan iʒʒeh koďi* kunnan-lautamiehen oma talo, *iʒʒeh sovad möi.* Niinkuin näistäkin esimerkeistä näkyy, käytetään suffiksia, vaikka merkitys ei ole refleksiivinen; samoin esim. part. *iʒʒiedäh ižändeä.* Toiselta puolen suffiksi usein jää pois refleksiivisen *iʒe* sanan jäljestä; esim. *laiʒhan iʒel* (= itselleni) *jätin.*

83 §. Demonstratiivipronominit ovat: *tämä, tai, toi* ja *se* ynnä niistä liiton kautta syntyneet *netän, netai, netoi* ja *neʒe. Toi* ja *netoi* ovat vähän käytännössä, vaikka tunnettuja, ja vaikka tiedetään niiden merkityksenkin poikkeavan *tai* ja *netai* sanojen merkityksestä; esim. *netuos tajemba, lähembä netoas.* Taivutus:

	Yksikkö.				Monikko.			
N.	*tämä*	*tai*	*se*	*neʒe*	*nämä, -d, -t*	*noad*	*ned, -t*	*ened, -t*
G.	*tämän*	*toan*	*sen*	*neʒen*	*nämien*	*naʒʒen* / *noaloin*	*ńiʒʒen*	*neńien*
P.	*tädä*	*toadu*	*sidä*	*neʒidä*	*nämii*	*naidu* / *noaloi*	*ńiidü*	*neńii*
I. E.	*täs*	*toas*	*siid*	*neʒis*	*nämis*	*nais* / *noalois*	*ńiis*	*neńis*
Ill.	*täh*	*toah*	*sih*	*neʒih, -ʒʒih*	*nämih*	*naih* / *noaloih*	*ńiih*	*neńih*
A.	*täl(le)*	*toal*	*sil(le)*	*neʒil*	*nämil*	*nail* / *noaloil*	*ńiil*	*neńil*

Salmissa olen tavannut *teän* = *tämän, näʒʒen* = *nämien;* Suistamolla *neʒii* (täydellisestä *neʒiid*) = *neʒis.* — *Toa* sanan monikonmuodoista ovat ne tavallisempia, jotka syntyvät vartalosta *noaloi.*

Netän taipuu niinkuin *tämä; netoa* kuin *toa;* jälkimmäisen yks. ill. saattaa kuitenkin olla sekä *netoah* että *nettoah.*

84 §. Kysyväisiä ja relatiivipronominia ovat *mi*, *ken*, *ku* ja *kudai (kudain, kudan)*. *Mi* käytetään harvoin attribuuttina, esim. *min hinnan;* tavallisesti se taipuu itsenäisesti yks. eri sijoissa, ja substantiivi yhtyy siihen ollen mon. part:ssa; esim. *midä sioi, mis kohtii;* mon. nom. löytyy: *mid. Ken* sanalla en tavannut monikkoa. *Ku* tavataan ainoastaan muutamissa oblikvisijoissa, partikkelina; esim. *kus* missä, mistä, *kuh* mihin, *kui* kuin, kun. *Kudai* merkitsee: kumpi, jompi, mikä, joka, ja taipuu yleisesti *kudama* vartalolla, esim. *kudamoa, kudamas, -mah;* kuitenkin löytyy myös supistuneitakin muotoja, niinkuin gen. *kudoan*, mon. nom. *kudoad.*

85 §. Indefiniittipronomineina käytetään:

1) Interrogatiivisia sinänsä, etenkin jos lauseessa on toinenkin semmoinen sana; esim. *kos kengi sanov; mingo vastah* jonkun verran; *ńi kuz midä* ei missään mitään; *vai on kadonuh midä teil; ken gu armahembah sanov; ei ole ţiinuo midä* (Suoj.).

2) Interrogatiivisia yhteydessä *tahto* sanan tai muiden, samaa toimittavain sanojen kanssa; esim. *mi tahto* mikä tahansa, jokin; *ken t.* kuka hyvänsä, joku; *kudai t.; — hoz mi* vaikka mikä, *kunne kaţot* (Suoj.).

3) *N'i mi* mikään, *ńi ken* kukaan, *ńi kus* missään, *ńi kudai* kumpikaan, tavallisesti kielteisen predikaatin kanssa, jolloin *ńi* sana joskus saattaa jäädä poiskin.

4) *joga* l. *jogo* (taipumaton); esim. *joga kezeä* joka kesä, *jogo vuottu* joka vuosi, *joga sias* kaikkialla; — *jogahine* jokainen.

5) *Aino* (taipumaton), *ainavo, -oine* ainoa; *eräs, erähän,* myös *erähtän* muu, muutama, eräs, mokoma; *iţe; jediinöi* (ven.) ainoakaan, yksikään; *kai, kaiken* kaikki, koko; *mollembad, -t,* l. *mollei* (Suoj. *mollen*), *mollembien,* l. *molletid, -t, molletiloin* molempien; *mońi, monen* (Imp., Suoj.), *muu* (jonka asemesta usein *toine); samańe; se-že* l. *se-žö*, gen. *sen-že, sen-žö*, sama; *toine* toinen, muu, joku, myös resiprookkisena: *toine tostu, toine toizes* (ilman suff.); *üksi* sama.

86 §. Pronominaaleja muodostavat seuraavat sanat:

1) *moine, moizen* semmoinen; myös käytetään taivutus-

vartaloa *moima*, (jonka typistetystä muodosta epäilemättä on syntynyt Kal:n part. *mointa*), esim. *moimad, moimii; kaikenmoine, ühten-moine* l. *ühtemmoine;*

2) *loaduine, -uizen; kaiken-loaduine;*

3) *neńgoine, -oizen* l. *-oman* tällainen, sellainen;

4) *jütüs,* gen. *jüttüön, jüttümän,* l. *jüttünäńe, -äzen*: *ühten-j.* samallainen, *kaiken-j.* kaikenlainen; — *miittuine, -uizen* l. *-uman, miitus, mitus, -ttuon,* l. *mütüs* millainen, mimmoinen; *ńi m.* ei minkäänlainen.

Verbit.

Verbien johto.

87 §. Verbeistä johtuu:

1) Kaussatiivisia (ja intensiivisiä), joilla on päätteet:

a) ta; esim. *nosta-, peästä-;* liittyy tavallisemmin supistuvaisten typistettyyn vartaloon; esim. *pöllättä-* pelottaa (*pölgeä-* on kadonnut), *revittä-* repiä, *šuoŕitta-* pukea, *kirvotta-* pudottaa, *ollotta-* edentää, poistaa; — pääte *da* liittyy *ne*-päätteisten translatiivi-verbien typistettyyn vartaloon; esim. *jüvendä-* raskauttaa, *ojjenda-, paranda-.*

Huom. *Ruskonda-* punata, *vallonda-* valkaista.

b) tta; esim. yksitavuisista: *juotta-, naitta-, soatta-;* kaksitavuisista: *satatta-* loukata, satuttaa (vert. *satta-*), *vierettä-, opitta-* antaa koettaa, *pürrittä-* kehottaa, *lämbüttätaivuttaa, azutta-* teettää, *ozutta-* osottaa; kolmitav. *alendutta-, elävüttä-, ihastutta-;* — intens. *viettä-* (aikaa; pahuuteen); *juohatta-* muistuttaa (*juohta-* on kadonnut), *nostatta-* herättää, *viettä-* venyttää (*vedä-*), *lasketta-* riisua valjaista, lausua.

Muihin monitavuisiin kuin *u*-päätteisiin liittyy:

c) u-tta; esim. *avavutta-, varavutta-* pelottaa, *pajatutta-* laulattaa, *lekahtutta-* l. *-hutta-, räḑähüttä-; rägizüttä-* rääyttää.

Huom. *Kuulevutta-* kuuluttaa, *nagravutta-, ruskoutta-.*

Muist. Kaksi kaussatiivipäätettä on esim. verbeillä *hirmututta-* aivastuttaa, ja *roatutta-* (= *raadatutta-*) pitää työssä.

d) i-tta, joka liittyy ainoastaan supistuvaisiin; esim. *kiḑaitta-* kiristää (hampaita), *magaitta-*, *pöläittä-* pölyttää.

2) Refleksiivisiä (ja inkoatiivisia), päätteillä:

a) u, jonka edeltä *a*, *ä*, *e* katoovat; esim. kaksitavuisista: *kastu-*, *müöstü-* peräytyä, *suittu-* kokoutua, *tüöndü-* lähteä, ruveta, *kuulu-* kuulua, tuntua; kolmitavuisista: *puhaldu-* pöhöttyä, *opastu-* oppia, *azettu-* pysähtyä.

Huom. *Heŋgästü-*, *kiehastu-*, *pöllästü-*; *havaiṯṯu-* herätä, *homehtu-*; *lainu-* tulla lainotuksi, *seändü-*.

Muist. *udu* pääte näyttää olevan tälle murteelle aivan vieras; sitä olen tavannut ainoastaan Suoj:llä; esim. *jaksaudu-* = Aun. *jaksavu-* riisuutua.

b) vu, edellisen toisinto, jota käytetään vokaalin jäljessä; liittyy tavallisesti supistuvaisiin; esim. *avavu-*, *kerävü-*, *ližävü-*, *liṯṯavu-* tunkeutua; — inkoat. *toravu-* riitautua; *elävü-* l. *elavu-* elpyä, asettua asumaan.

Huom. *Riiṯṯavu-* ratketa *(riiṯṯi-)*, *rikkavu-* pilautua *(rikko-)*.

c) iṯṯe, *ṯṯe*, *te*, *i*, ks. refl. muotoja.

3) Frekventatiivi- (deminutiivi-, kontinuatiivi-) verbejä, joilla usein myös on *konatiivinen* merkitys, johtuu päätteillä:

a) ele; esim. kaksitavuisista, tavall. *a*-päätteisistä: *andele-*, *jagele-*, *kattele-*, *ťiedele-* tiedustaa, *tüöndele-*, *vedele-*, muista: *eṯṯele-*, *kaṯṯele-*, *sanele-*, *kävele- (kävü-)*, *ujele- (uju-)*; supistuvaisista: *avaele* l. *avajele-*, *lainoele-*, *-nuole*, *ližäele-*, *-äjele-*, *katkeile-*, *pagiele-*; muista useampitav.: *unohtele-*, *vajehtele-*, *elostele-* leikkiä, *varrastele-*, *azettele-*, *vierettele-*;

e-päätteisistä ja joskus muistakin verbeistä, jotka eivät käytä *ele* päätettä sinänsä, saadaan frekventatiivisia *tta*-päätteisen välimuodon kautta; esim. *opittele-* koetella, haparoida, *panettele-* tavallisesti panna, *pezettele-*, *purettele-*, *tulettele-* yrittää tulla, *loaittele-*, *taluttele-* on tapana „talua“, viedä, nostaa.

b) ksendele; esim. yksitavuisista: *juoksendele-*, *käüksendele-*, *lüöksendele-*, *müöksendele-*, *soaksendele-*; kaksitav.: *laulaksendele-*, *otaksendele-*, *kuuleksendele-*, *näeksendele-*, *lopiksen-*

dele- lopetella, *riitiksendele-* purkaella; kolmitav.: *läpehtüksendele-, paimendeksendele-.*

Huom. Päätteet *nda* ja *ndele* tavataan ainoastaan kahden *kse*-päätteisen vartalon jäljessä: *oksenda-, juoksendele-.*

Muist. Frekventatiiviverbien konatiivinen, inkoatiivinen merkitys tulee näkyviin etenkin ind. imperfektissä, joka sen kautta usein saapi konditionaalin preteritiin vivahtavan merkityksen; esim. *otaksendelin* merkitsee tosin: otin usein, minun oli tapanani ottaa, mutta myös: yritin ottaa, oli aikomukseni ottaa, olin ottaa, olin ottamaisillani, olisin ottanut.

4) Momentaaniverbeja johtuu päätteillä:

a) ahta, joka synnyttää refleksiivisesti taipuvia intransitiiviverbejä; esim. *kaṭahta-, huškahta-* huiskahtaa, *tuhahta-, ṭäjjähtä-* paiskautua (vrt. Karj. *ṭäigeä-.*)

b) asta, joka myös synnyttää muutamia refleksiivisesti taipuvia intransitiiviverbejä niinkuin edellinen, jonka vanhempi muoto tämä näyttää olevankin; esim. *heṅgästä-* henkäistä, *hüpästä-* hypähtää, *riömästä-* ryömäiseitä. (Vert. *heṅgästü-, kiehastu-, pöllästü-.)*

c) alda; esim. *murralda-, painalda-, soatalda-, viäldä-; hieralda-, sivalda-* sitaista, *puhalda-; temboalda-* (itk.); kaikki ovat transitiivisia.

d) oa, typist. *at,* joka vastaa murteesta puuttuvaa *aise* päätettä; esim. *halgoa-* halkaista, *katkoa-, riehkeä-, küṅdeä-, puhkoa-.*

5) Erityisillä inkoatiivipäätteillä johtuneita verbejä, niinkuin vepsässä, en ole tavannut muita kuin: *voṅgiendu-* alkaa vonkua (= pohjois-vepsän *vongegande-); voiskande-, kuivaskande-* kuulin Priäžästä Seäm:een muuttaneelta diekalta, mutta Aunuksen kielelle semmoiset ovat tietääkseni vieraita.

88 §. Nomineista johtuu:

1) Instruktiivi-, faktiivi-, operatiivi- ja esiiviverbejä, päätteillä:

a) ta; esim. instr. *α) varusta-;* — *ladvusta-* latvoa; *β) vestä-* veistää; — fakt. *α) puhtasta-* puhdistaa, *tervehtä-* parantaa, tervehtiä; *β) müöstä-* peräyttää *(müös* alkujaan mer-

kitsee takaisin ja on transl. vartalosta *müö), valjasta-;* — operat. *β) illasta-, kiirehtä-;* — ess. *α) kielasta-* valhetella, *ńejjistä-* olla neitona, neitisenä.

da; esim. instr. *β) kasarda-* kastaroida, vesurilla karsia; — fakt. *β) kumarda-, ţukelda-* (taipuvat refleksiivisesti); — operat. *α) eändä-, vuoda-;* — ess. *α) moasterda-;* — omituinen merkitykseltään on *ümmärdä-* kiertää, käydä ympäri.

a, typist. *t;* esim. instr. *α) paikkoa-, miokkoa-* kiduttaa; *β) silmeä-;* — fakt. *α) tukkuo-; β) tazoa-;* — operat. *α) logoa-; β) kizoa-, toroa-;* — ess. *α) kaimoa-* seurata; *β) vihoa-.*

ťi: valehťi- valehdella, pettää.

b) i ja *o;* esim. instr. *α) kukki-* koristaa, *risti-; lahjo-;* — *küńi-; β) kündi-, ńuokki-* noukkia, *sugi-; sieglo-;* — fakt. *β) aigo-* (itk.) aikaan saada; — operat *β) kodvi-* odottaa.

Huom. Verbiperäisiä, kontinuatiivisia ovat esim. *haukki-, lükki-, ńühti-, ńäükki-, potki-, südi-.*

c) itţe; esim. instr. *α) kulliţţe-; β) asťivoiţţe-* äestää; — fakt. *β) abeiţţe-* pahoittaa; — operat. *α) koariţţe-* haista pahalle; *β) ţotaiţţe-* laskea lukua; — ess. *α) rammiţţe-* ontua *kazakoiţţe-* palvella renkinä; *β) goŕuiţţe-* kärsiä kurjuutta, *žeälöiţţe-* sääliä.

d) tta ja *itta;* esim. instr. *α) kirjutta-, mujutta-* värjätä; *sovitta-* vaatehtia; *β) oṅgitta-* onkia, *toimitta-* ymmärtää; — fakt. *α) muutta-; veärittä-* syyttää; *β) allotta-* alottaa; *kiińittä-, eroitta-, sevoitta-;* — operat. *α) ruskotta-, vallotta-* loistaa valkealta; *himoitta-* (allatiivin kanssa; suom. kirjakielessä sana on fakt. *β)* ja vaatii persoonan objektiksi); *β) huoľitta-* pitää huolta, harrastaa, *pühittä-* paastota.

e) sta ja *ista;* esim. instr. *α) vüöstä-* vyöttää, *verestä-* verryttää; *β) kobrista-, tuulista-* tuulettaa; — fakt. *α) koukusta-* taivuttaa koukkuun, *tüüńistä-; β) löṅgistä-* (refl.) heittäytyä retkalleen, *hujjusta-* (refl.) hävetä (vartalosanana on käyttämätön *huigu* häpeä, josta myös *hujjutoi* hävytön); — operat. *α) halvasta-* kukkia.

2) Translatiiviverbejä syntyy päätteillä:

a) ne; esim. *α) vanhane-* l. *vahnane-, parene-, tülţţene-,*

suurene-, *murene-*, *kezene-*; *kibene-*; *β) halgene-*, *katkene-*, *laṅgene-*, *pagene-*, *uppone-*.

b) ie, typ. *et*, *it*, ja *uo*, typ. *ot*; esim. *α) levie-*, *-itä*; *muiguo-*, *mujjota* hapata, *valguo-*, *-llota*; *β) lihuo-*, *-hota*, *katkie-*, *-keta*, *laṅgie-*, *pagie-*, = *katkene-*, *laṅgene-*, *pagene-*.

c) Refleksiivipäätteillä *u*, *vu*; esim. *α) bohattu-* rikastua, *täüdü-*; *kibevü-*, *veńavu-* venäläistyä, *vieravu-*; — *β) jalgavu-* l. *jalgevu-* herätä, *juurevu-* juurtua, *hoppuvu-*, *torevu-* joutua riitaan, tappeluun, *tuskevu-* tuskastua.

Huom. *Hivelzü-* niukahtaa, *süveldü-* loukkautua, pahoittua (*sübiesti* vihaisesti), *takeldu-* takertua, tarttua.

89 §. Onomatopoetisia verbejä syntyy interjektioneista ja luonnon-äänten mukaelmista päätteillä:

ka, *kka*; esim. *ṭuhka-*, *kalkka-*.

ize; esim. *jürize-*, *kurize-*, *šorize-*, *särize-*, *ṭuhize-*, *vilize-*; *aja* pääte on harvinainen: *puḍaja-* (Kid.).

tta; esim. *hahitta-*, *hoihotta-*, *hühüttä-*, *hürhüttä-*, *jurjetta-*, *lepettä-*, *nunutta-*, *puihkutta-*, *rapetta-*, *rapsutta-*, *šupetta-*, *taputta-*, *ṭipettä-*, *ṭiüṭettä-*.

Verbien konjugationi.

Yksinkertaisen konjugationin yleiset säännöt.

Aktiivi:

90 §. Ind. preesens on näennäisesti päätteetön, niinkuin suomessa.

91 §. Ind. imperfektin merkki on *i* ja kuuluu aina; esim. *andoi*, *kadoi*; huomattava on pitkäin konsonanttien pehmeneminen lyhyiksi tämän *i*:n vaikutuksesta; esim. *heitüi*, *puutui*, *soatoi*, *seizatui*, *azetui*; *havaiṭui*; *tapoi*.

92 §. Konj. preesensin pääte on: 1) konsonantin jäljessä *ne*, jonka *n* yhtyy edellisen *l*:n, *r*:n, *s*:n kanssa pitkäksi *l*, *r*, *s* äänteeksi, ja *t*:n kanssa pitkäksi *n*:ksi; 2) lyhyen vokaalin jäljessä *ne* taikka, etenkin kolmitavuisilla sanoilla, korollisen tavuun jäljessä *nne*; 3) yksitavuisilla sanoilla, pitkän diftongin (ja pitkän vokaalin) jäljessä, *nne*;

esim. *mennen, tullen, purren, pessen, moannen, hävinnen; punonen, voappunov, veättänöv, hairahtannemmos, kumardannettos; voinnen, lienned, süönnöv.*

93 §. Konj. imperfektin *izi* päätteen ensimmäinen *i* säilyy säännöllisesti ainoastaan *e*-päätteisten vartaloin jäljessä, koska tämä *e* katoo; esim. *tulizin, haravoiţizin;* mutta *jeäzin, süözit, sordazin, rubiezimmo, kaţţozittokseh.* Toinen *i* taas katoo yks. 3 persoonassa, jolloin *z*:n asemesta tavallisesti kuuluu *s;* esim. *soaz* saisi, *süös* söisi, *azus* tekisi, *andaz, ottas, tulis, lükkeäs.*

94 §. II participin ja *izi* päätteen yhdistyksestä syntyy Vepsän ja Aunuksen kielelle omituinen konj. pluskvamperfekti eli konditionaalin preteriti, jonka merkkinä on *nuzi (nnuzi);* esim. *jättänüzin, tuonnuzit, mennüz, tullus, peässüs, mennüzimmö, -ittö* olisin jättänyt, olisit tuonut, olisi mennyt j. n. e.

95 §. Imper. preesensin yks. 2 persoonan päätteenä on ollut aspirationi, koska vartalon viimeinen kova konsonantti siinä pehmenee; esim. *tijjä* l. *tiďďä* tiedä. Muissa persoonissa käytettävä imperatiivin vartalo syntyy seuraavilla päätteillä: 1) *ka, kä* typistyneen vartalon jäljessä, jonka lopussa on äänetön konsonantti *h, s, t; t* tällöin yhtyy seuraavan *k*:n kanssa pitkäksi *k*:ksi; esim. *nähkäh, peskeä; (haravoit:) haravoikkah, (kaimat:) kaimakkah;* 2) *ga, gä,* kun vartalon lopussa on diftongi (pitkä vokaali) tai äänellinen konsonantti *l, n, r,* jolloin *n* muuttuu *ṅ*:ksi; esim. *süögäh, viegää, viegeä, tulgah, viergäh, paṅgammo;* poikkeuksena, jossa *k* äänne luultavasti on oikeammiten käsitettävä pitkäksi, on muistoonpanoissani *katelkoa;* 3) *kka, kkä,* kun vartalo päättyy lyhyeen vokaaliin; esim. *kiškokkah, huogavuḳkah, izvolikkaa* tehkää hyvin, *pöllästükkää, azukkoa;* tämän päätteen asemesta käytetään kuitenkin usein mon. 2 pers:ssa imperatiivin päätteenä: 4) *a, ä,* jotka vokaalit sitten saattavat supistua edellisten vokaalien kanssa; esim. *küzüättö* (Tul.), *kaţţootto* (Tul.), *älgeä sanuod, istuottokseh; eţţiättö, krieppiättö* sitokaa (Vielj.); *nostaad* l. *nostoad, ottaad* l. *ottoad, lendeät, kumardaattokseh; käskeättö* (Tul.), *käskied;* — joskus käytetään sekä *a, ä* että

sen jäljessä vielä *kka*, *kkä* pääte; esim. *puuttuokkah* saapukoon, *prostiekkoa* antakaa anteeksi, *loadiekkoa*, *käskiekkeä*, *laskiekkoa*.

96 §. Optatiivisia muotoja en tavannut ollenkaan.

97 §. I ja II infinitiivin päätteet ovat: 1) *ta*, *tä* — *te* äänettömän, *h*, *s*, *t* konsonantin jäljessä; sijapäätteet pehmentävät sitten vartalon ja päätteen *t*:stä syntyneen pitkän *t* äänteen; esim. *nähtä*, *nähte*, *pajista*, *-tes*, *(torat-ta:) torata*, *-tes;* 2) *da*, *dä* — *de*, kun vartalon lopussa on diftongi (pitkä vok.) tai äänellinen konsonantti *l*, *n*, *r*, joiden jäljessä *d* sijapäätteiden vaikutuksesta pehmenee; esim. *juvva*, *juvves*, *vijjä* l. *viđđä*, *(soa-da: soa'a:) soaha* l. *soa*, *soahes*, *jeähä* l. *jeä*, *jeähes; tulla*, *kävellä*, *turmella*, *panna*, *purra*, *suurendelles*, *mennes*, *purres; l*:n ja joskus *r*:n jäljessä saattaa kuitenkin, etenkin Seäm:ssä, olla: 3) päätteet *tta*, *ttä* — *tte*, joissa *tt* tietysti pehmenee lyheten; esim. *kuolta*, *kuulta*, *nuolta*, *ajelta*, *ujelta*, *käveltä*, *panetelta; käveltes; viertä;* 4) *a*, *ä* — *e (je)*, kun vartalo päättyy lyhyeen vokaaliin, joka muuttuu ja yhtyy päätteen vokaalin kanssa yleisten sääntöjen mukaan; esim. *andoa*, *-daes (-dajes)*, *süötteä*, *lähtie*, *-ies*, *hüppie*, *-ies; uskua* (Tul.): *uskuo*, *sanoo* (Tul.): *sanuo; hiildua* (Tul.): *hiilduo*, *küzüä* (Tul.): *küzüö*.

Muist. *Magoa-* verbin I inf. on sekä *moata* että *moate*.

98 §. III infinitiivillä, jota käytetään useammissa sijoissa, on pääte *ma*, *mä*; IV:ttä ei käytetä verbinä.

99 §. I participin pääte on *va*, *vä*.

100 §. II participin pääte on supist. *nuo*, typist. *nuh*, jonka *n* yhtyy edellisen *l*:n, *r*:n, *s*:n ja *t*:n kanssa pitkäksi *l*, *r*, *s*, *n* äänteeksi, taikka supist. *nnuo*, typist. *nnuh*, samojen sääntöjen mukaan kuin konj. preesensissä on joko *ne* tai *nne;* esim. *mennüh*, *tulluh*, *purruh*, *pessüh*, *moannuh*, *hävinnüh; virunuh*, *tappanuh*, *tahtonuh* l. *-nnuh*, *tupehtunnuh; soannuh*, *voinnuh*, *süönnüh;* — gen. *menniön*, *tulluon* j. n. e.

Passiivi l. persoonaton aktiivi, jota yleisesti käytetään akt. mon. 3 p. merkityksessä:

101 §. Passiivin pääte on diftongin (pitkän vokaalin) ja konsonantin jäljessä *ta*, *tä* ja *da*, *dä*, vieläpä *tta*, *ttä* aivan

I inf:n mukaan; esim. konj. imp. *nähtäs*, *pajistas*, *torattas*, *juodas*, *viedäs*, *soadas*, *jeädäs*, *tuldas*, *pandas*, *purdas*; *kuolt(t)as*, *kunnelt(t)as*. — Lyhyen vokaalin jäljessä on taas yleisenä päätteenä *tta*, *ttä*, jonka edellä *a*, *ä* muuttuvat *e*:ksi; esim. *annettas*, *süötettäs*, *hüpittäs*, *uskottas*, *küzüttäs*; *e*-päätteisille vartaloille muodostuvat kuitenkin ind. prees:ssä ja impf:ssä käytettävät passiivin vartalot samoin kuin I inf:n, päätteellä *a*, *ä*; esim. ind. prees. *lähtiäh* (Tul.) l. *lähtieh*, *itkieh*, *koskieh*, *käskieh*, *laskieh*, *ei laskie*, ja ind. impf. *koskeih*, *käskeih*, *lähteih*; muut passiivin muodot ja usein yllämainitutkin syntyvät taas *ietta*-päätteisistä passiivin vartaloista, joissa on siis kaksi passiivinmerkkiä; esim. *lähtietäh*, *laskietah*, *käskietäh*, *itkietäh*, *lähtiettih*, *laskiettih*, *itkiettih*, *iškietänneh*, *käskietänneh*, *lähtietänneh*, *laskiettaheze* laskettakoon, *polgiettavaks*. — Poikkeuksena kuulin kerran *lähties* = *lähtiettäs* lähdettäisiin.

102 §. Ind. preesensissä pehmenee passiivin *t*, *d*; esim. *toratah*, *juvvah*, *vijjäh* l. *viďďäh*, *soahah* l. *soah*, *tullah*, *pannah*, *purrah*, *kuoltah*.

103 §. Ind. imperfektin *i* päätteen edeltä katoo aina *a*, *ä*; esim. *soadih*, *kuolt(t)ih*, *itkiettih*.

104 §. Konj. preesensin pääte on tavallisesti korottoman vokaalin jäljessä *ne* ja korollisen jäljessä *nne*, joka tavallisesti vaikuttaa edellä olevan pitkän *t* äänteen lyhentymisen; esim. *süödäneh*, *juodaneh*, *haravoittaneh*, *vaivutettaneh*, *tuttaneh*, *tuldaneh*, *pestäneh*, *laittaneh* mutta *loaitanneh* laadittaneen, *duumaitanneh*, *käskietänneh*, *kanneltanneh*, *kerätänneh*. — Poikkeuksia: *läžittäneh*, *oldanneh*.

105 §. Konj. imperfektin päätteestä ei ole muuta jäljellä kuin *s*, *(z)* koska tässä muodossa ei käytetä persoonapäätettä; esim. *süödäs*, *oldas* l. *süödäz*, *oldaz*; refleksiivipäätteen edellä tulee loppu-*i*-kin näkyviin: *kaţottazi-heze*.

106 §. Konj. pluskvamperfekti ei synny, niinkuin olisi syytä luulla, passiivin II participista, vaan siten että pääte *nus (-z)*, *nnus (-z)* liittyy passiivin vartaloon; esim. *voidanus* olisi voitu, *lüödänüs*, *tüöttänüz*, *tuldanus*, *mendänüs*, *ajetannus*; — refl. *kaţotannuzih*.

107 §. Imperatiivin preesens saadaan passiivin vartalosta päätteillä *heze* l. *haze, häze*, lyhennettyinä *hes, has, häs;* esim. *süödäheze* syötäköön, *haravoittahaze, lähtiettähäze, müödähäs, oldahes.* Nämät muodot näkyvät olevan selitettävät seuraavalla tavalla: passiivin vartaloon on liitetty imperatiivin merkki *ga, gä*, jonka *g* ei kuitenkaan ole saattanut pysyä edempänä sanassa, lyhyen vokaalin jäljessä, vaan sen kadotessa on tullut *h* vokaaleja erottamaan (vrt. *soaha, ottahuu);* koska imperatiivin vartalon viimeinen tavuu siis alkaa *h*:lla, niin erotukseksi tästä persoonapäätteenä ei käytetä yleistä *h*:ta, vaan *ze* tavuuta (vrt. *veneheze* ja *vägeheze*), jonka *e* taas saattaa tehdä edellisen *a*:n, *ä*:n itsensä kaltaiseksi (vrt. *valmis: valmehen, kasta-: kastele-, kupina: kubinehe, heikko: heikkene-, sito-: site(k)e,* n. *side).*

108 §. Infinitiivejä ei ole.

109 §. I participin pääte on *va, vä,* n. *v;* esim. *tuodav, süödävännü, ehätettäväks, varattavoa* peljättävää.

110 §. II participi syntyy passiivin vartalosta *u, ü* päätteellä, jonka edeltä *a, ä* katoovat; niille verbeille, joiden vartalot päättyvät aina lyhyeen vokaaliin, syntyy kuitenkin lyhennettynä temporaalilauseena partitiivissa käytettävä participi siten, että verbin vartaloon liitetään pääte *hu*, samoin kuin Karjalan kielessä; esim. *süödü, süödüü, haravoittu, -ttuu, tuldu, -duu; kiškottu*, mutta *kiškohuu* kiskottua (-ni, -si, -nsa j. n. e.) *nostettu*, mutta *nostahuu, ižkiettü*, mutta *iškehüü.*

111 §. **Persoonapäätteet** ovat sekä indikatiivissa että konjunktiivissa samat yks. ja mon. 1 ja 2 persoonassa, nim.

	Yks.	Mon.
1 p.	*n*	*mmo mmö*
2 p.	*t, d*	*tto ttö.*

Yks. 3 p. on imperfekteissä ja konj. pluskvamperfektissä päätteetön; ind. preesensissä on *i*-päätteisen diftongin jäljessä *bi*, muuten yksitavuisilla sanoilla joko *bi* tai *v*, joka tavallisesti kuuluu niinkuin *u, ü* tai *o, ö;* esim. *uibi, voibi; süöv* l. *süöbi, tuov* l. *tuobi, soav, jääbi;* sekä ind. preesensissä

muuten että konj. preesensissä on päätteenä *v*, jonka edellä *e* muuttuu *o*:ksi, *ö*:ksi; esim. *kävöv, sanov, läživ, azuttav, kirbuov; žeälöiţţöv, itköv, nägöv, tulov, šorizov; süönnöv, voappunov;* joskus liittyy tämän päätteen jälkeen vielä *bi, b;* esim. *sanovbi, tüöndävb, itkövb; mennövbi.*

112 §. Imperatiivissa on yks. 2 p. päätteetön, 3 persoonan päätteenä on *h;* mon. 1 syntyy päätteellä *mmo, mmö,* mutta on hyvin harvinainen; esim. *laulakkammo, läkkämmö* l. *läkkäämmö, paŋgammo;* — mon. 2 p:n pääte on *ka, kä, ga, gä* ja *kka, kkä* päätteiden jäljessä ainoastaan *a, ä,* jotka supistuvat edellisten *a*:n, *ä*:n kanssa; mutta kun imp:n merkkinä käytetään *a, ä,* niin on taas persoonapäätteenä *tto, ttö* taikka *t, d;* esim. *nähkeä, kaimakkoa, müögeä, viegää* (Tul.), *tulgoa, paŋgoa, izvolikkaa* (Suist.), *pöllästükkää, azukkoa, prostiekkoa, loaďiekkoa, lendäkkeä, nostakkoa, laskiekkoa, käskiekkeä;* mutta *küzüättö* (Tul.) *eţţiättö* (Vielj.), *kaţţootto* (Tul.), *älgeä sanuod, lendeät, nostaad, -toad, käskied;* — joskus käytetään molemmat päätteet perätysten: *paŋgoatto,* refl. *kaţţokkoattokseh.*

113 §. Mon. 3 persoonaa ei ole ollenkaan, vaan sen asemesta käytetään passiivia.

114 §. Passiivissa on ind. prees:n ja impf:n ynnä konj. prees:n persoona päätteenä *h;* konj. impf:ssä ja pluskvpf:ssä ei käytetä persoonapäätettä, ja imperatiivissa on, niinkuin ylempänä mainittiin, persoonapäätteenä *ze, s.*

Taivutusluokat.

115 §. Verbivartalot jakautuvat niinkuin nominitkin: 1) supistuneihin, 2) supistumattomiin ja typistymättömiin, ynnä 3) typistyväisiin.

116 §. Horjuvaisia ovat:

1) Ensimmäisen ja toisen luokan välillä: *kävü-* ja *kää-;* esim. ind. prees. *kävöv, ei kävü,* impf. *kävüi* ja *käi,* I inf. *küvüö,* tavall. *kävvä,* II inf. *kävves;* III inf. *kävümäh,* II part. *kävünüh* ja *käünnüh;* — samoin vaihtelee *uju-* (Seäm.) ja *ui-* (Suoj. Haud.).

2) Ensimmäisen ja kolmannen luokan välillä: ne verbit, joilla on pääte *itte* vokaalin jäljessä; näillä on nim. paitsi typistyneitä *it*-päätteisiä vartaloita myös lyhemmät, *i*-päätteiseen diftongiin päättyvät vartalot, joista syntyy I ja II inf. ynnä pass. ind. prees., mutta harvoin muut muodot; konj. prees:n ja akt. II part:n saattaa selittää joko typistyneestä *it*-päätteisestä tahi lyhemmästä *i*-päätteisestä vartalosta syntyneeksi; esim. joko *haravoit-ne: haravoinne*, tahi *haravoi-nne.*

3) Toisen ja kolmannen luokan välillä: useat kaksitavuiset *ta-*, *tä*-päätteiset verbit, joiden ensimmäinen tavuu on pitkä: *keändä-*, *kieldä-*, *kierdä-*, *koada-*, *löüdä-*, *püüdä-*, *roada-*, *tiedä-*, *tiöndä-;* näillä on typistyneet vartalot *keät*, *kielt*, *kiert*, *koat*, *löüt*, *püüt*, *roat*, *tiet*, *tiöt*, joista I inf. usein ynnä pass. vartalot tavallisesti syntyvät; esim. *keändeä* l. *keätä*, *kieldeä* l. *-ltä*, *püüdeä* l. *püütä; keätäh*, *kieltäh*, *püütäh*, *keättih*, *kielttih*, *püüttih* j. n. e. Samoin *tunde-* vartalolla myös on typist. muoto *tut*, josta saadaan inf. *tuta* ja pass. *tutah*, *tuttih*, *tuttaneh*, *tuttas*, *tuttahaze*, *tuttav; lähte-* verbillä on imperatiivimuodot *läkkä*, *-äs*, *läkkämmö* l. *-äämmö*, *läkkeä.* — Verbit, joiden pääte on *itte* konsonantin jäljessä, eivät näy välttämättömästi typistyvän; esim. *vallitennuh* valinnut, mutta *vallita*, *vallittu.*

Muist. Joskus muutenkin saattaa vartalon loppuvokaali satunnaisen keskiheiton kautta kadota; esim. *valjasttah*, *sannen*, *santah.*

Taivutuskaavoja.

I.

Aktiivi.

Ind. Prees.	Yks.	*soan*	*sülõn*	*voin*
		soad, -t	*süöd, -t*	*void, -t*
		soav, -bi	*süövõ, -bi*	*voibi*
	Mon.	*soammo*	*süömmö*	*voimmo*
		soatto	*süöttö*	*voitto*

Ind. Impf. Yks.	*sain*	*söin*	*voin*
	said, -t	*söid, -t*	*void, -t*
	sai	*söi*	*voi*
Mon.	*saimmo*	*söimmö*	*voimmo*
	saitto	*söittö*	*voitto*
Konj. Prees. Yks.	*soannen*	*süönnen*	*voinnen*
	soanned, -t	*süönned, -t*	*voinned, -t*
	soannov (-vbi)	*süönnöv (-vbi)*	*voinnov (-vbi)*
Mon.	*soannemmo*	*süönnemmö*	*voinnemmo*
	soannetto	*süönnettö*	*voinnetto*
Impf. Yks.	*soazin*	*süözin*	*voizin*
	soazid, -t	*süözid, -t*	*voizid, -t*
	soas, -z	*süös, -z*	*vois, -z*
Mon.	*soazimmo*	*süözimmö*	*voizimmo*
	soazitto	*süözittö*	*voizitto*
Pluskv. Yks.	*soannuzin*	*süönnüzin*	*voinnuzin*
	soannuzid, -t	*süönnüzid, -t*	*voinnuzid, -t*
	soannus, -z	*süönnüs, -z*	*voinnus, -z*
Mon.	*soannuzimmo*	*süönnüzimmö*	*voinnuzimmo*
	soannuzitto	*süönnüzittö*	*voinnuzitto*
Imp. Prees. Yks.	*soa*	*süö*	*voi*
	soagah	*süögäh*	*voigah*
Mon.	*(soagammo)*	*(süögämmö)*	*(voigammo)*
	soagoa	*süögeä*	*voigoa*
Inf. I, transl.	*soaha, soah, soa*	*süvvä,*	*vojja*
II, iness.	*soahes*	*süvves*	*vojjes*
III, illat.	*soamah*	*süömäh*	*voimah*
Partic. I instr.	*soavan*	*süövän*	*voivan*
II	*soannuh*	*süönnüh*	*voinnuh*

Passiivi.

Ind. Prees.	*soahak, soah*	*süvväh*	*vojjah*
Impf.	*soadih*	*süödih*	*voidih*
Konj. Prees.	*soadaneh*	*süödäneh*	*voidaneh*
Impf.	*soadas, -z*	*süödäs, -z*	*voidas, -z*
Pluskv.	*soadanus, -z*	*süödänüs, -z*	*voidanus, -z*

Imper. Prees.	*soadahez(e), -haz(e)*	*süödähez(e) -häz(e)*	*voidahez(e), -haz(e)*
Partic. I	*soadav*, g. *-van*	*süödäv*, g. *-vän*	*voidav, -van*
II	*soadu*	*süödü*	*voidu*

II.

Aktiivi.

Ind. Prees.	Yks.	*kaţon*	*huogavun*	*hüpin*
		kaţod, -t	*huogavud, -t*	*hüpid, -t*
		kaţţov (-vbi)	*huogavuv(-vbi)*	*hüppiv (-vbi)*
	Mon.	*kaţommo*	*huogavummo*	*hüpinmö*
		kaţotto	*huogavutto*	*hüpittö*
Impf.	Yks.	*kaţoin*	*huogavuin*	*hüpin*
		kaţoid, -t	*huogavuid, -t*	*hüpid, -t*
		kaţoi	*huogavui*	*hüppi*
	Mon.	*kaţoimmo*	*huogavuimmo*	*hüpimmö*
		kaţoitto	*huogavuitto*	*hüpittö*
Konj. Prees.	Yks.	*kaţţonen*	*huogavunnen*	*hüppinen*
		kaţţoned, -t	*huogavunned, -t*	*hüppined, -t*
		kaţţonov (-vbi)	*huogavunnov (-vbi)*	*hüppinöv (-vbi)*
	Mon.	*kaţţonemmo*	*huogavunnemmo*	*hüppinemmö*
		kaţţonetto	*huogavunnetto*	*hüppinettö*
Impf.	Yks.	*kaţţozin*	*huogavuzin*	*hüppizin*
		kaţţozid, -t	*huogavuzid, -t*	*hüppizid, -t*
		kaţţos, -z	*huogavus, -z*	*hüppis, -z*
	Mon.	*kaţţozimmo*	*huogavuzimmo*	*hüppizimmö*
		kaţţozitto	*huogavuzitto*	*hüppizittö*
Pluskv.	Yks.	*kaţţonuzin*	*huogavunnuzin*	*hüppinüzin*
		kaţţonuzid, -t	*huogavunnuzid, -t*	*hüppinüzid, -t*
		kaţţonus, -z	*huogavunnus, -z*	*hüppinüs, -z*
	Mon.	*kaţţonuzimmo*	*huogavunnuzimmo*	*hüppinüzimmö*
		kaţţonuzitto	*huogavunnuzitto*	*hüppinüzittö*

Imp. Prees. Yks.	*kaţo*	*huogavu*	*hüpi*
	kaţţokkah	*huogavukkah*	*hüppikkäh*
Mon.	*(kaţţokkammo)*	*(huogavukkam-mo)*	*(hüppikkäm-mö)*
	kaţţokkoa l.	*huogavukkoa*	*hüppikkeä* l.
	kaţţuotto, -t, -d	*(huogavuotto, -t, -d)*	*hüppiettö, -t, -d*
Inf. I, transl.	*kaţţuo*	*huogavuo*	*hüppie*
II, iness.	*kaţţo(j)es*	*huogavu(j)es*	*hüppies*
III, illat.	*kaţţomah*	*huogavumah*	*hüppimäh*
Partic. I instr.	*kaţţovan*	*huogavuvan*	*hüppivän*
II	*kaţţonuh*	*huogavunnuh*	*hüppinüh*

Passiivi.

Ind. Prees.	*kaţotah*	*huogavutah*	*hüpitäh*
Impf.	*kaţottih*	*huogavuttih*	*hüpittih*
Konj. Prees.	*kaţot(t)anneh*	*huogavuttaneh*	*hüpit(t)änneh*
Impf.	*kaţottas, -z*	*huogavuttas, -z*	*hüpittäs, -z*
Pluskv.	*kaţot(t)an-nus, -z*	*huogavutta-nus, -z*	*hüpit(t)än-nüs, -z*
Imper. Prees.	*kaţottahez(e), -haz(e)*	*huogavuttahe-z(e), -haz(e)*	*hüpittähez(e), -häz(e)*
Partic. I	*kaţottav, -van*	*huogavuttav, -van*	*hüpittäv, -vän*
II	*kaţottu*	*huogavuttu*	*hüpittü*
Part.	*kaţţohuu*	*huogavuhuu*	*hüppihüü*

Aktiivi.

Ind. Prees. Yks.	*annan*	*murendan*	*tiijän* l. *tiddän*
	annad, -t	*murendad, -t*	*tiijäd, -t* j. n. e.
	andav (-vbi)	*murendav(-vbi)*	*tiedäv (-vbi)*
Mon.	*annammo*	*murendammo*	*tiijämmö*
	annatto	*murendatto*	*tiijättö*
Impf. Yks.	*annoin*	*murendin*	*tiezin*
	annoid, -t	*murendid, -t*	*tiezid, -t*
	andoi	*murendi*	*tiezi*

Mon.	*annoimmo*	*murendimmo*	*tiezimmö*
	annoitto	*murenditto*	*tiezittö*
Konj. Prees. Yks.	*andanen*	*murendannen*	*tiedänen*
	andaned, -t	*murendanned, -t*	*tiedäned, -t*
	andanov (-vbi)	*murendannov (-vbi)*	*tiedänöv (-vbi)*
Mon.	*andanemmo*	*murendannemmo*	*tiedänemmö*
	andanetto	*murendannetto*	*tiedänettö*
Konj. Impf. Yks.	*andazin*	*murendazin*	*tiedäzin*
	andazid, -t	*murendazid, -t*	*tiedäzid, -t*
	andas, -z	*murendas, -z*	*tiedäs, -z*
Mon.	*andazimmo*	*murendazimmo*	*tiedäzimmö*
	andazitto	*murendazitto*	*tiedäzittö*
Pluskv. Yks.	*andanuzin*	*murendannuzin*	*tiedänüzin*
	andanuzid, -t	*murendannuzid, -t*	*tiedänüzid, -t*
	andanus, -z	*murendannus, -z*	*tiedänüs, -z*
Mon.	*andanuzimmo*	*murendannuzimmo*	*tiedänüzimmö*
	andanuzitto	*murendannuzitto*	*tiedänüzittö*
Imp. Prees. Yks.	*anna*	*murenda*	*tijjä* l. *tiddä*
	andakkah	*murendakkah*	*tiedäkkäh*
Mon.	*(andakkammo)*	*(murendakkammo)*	*(tiedäkkämmö)*
	andakkoa l.	*murendakkoa* l.	*tiedäkkeä* l.
	andoatto, -t, -d	*murendoatto, -t, -d*	*tiedeättö, -t, -d*
Inf. I, transl.	*andoa*	*murendoa*	*tiedeä* l. *tietä*
II, iness.	*anda(j)es*	*murenda(j)es*	*tiedä(j)es*
III, illat.	*andamah*	*murendamah*	*tiedämäh*
Partic. I instr.	*andavan*	*murendavan*	*tiedävän*
II	*andanuh*	*murendannuh*	*tiedänüh*

Passiivi.

Ind. Prees.	*annetah*	*murendetah*	*tietäh*
Impf.	*annettih*	*murendettih*	*tiettih*
Konj. Prees.	*annet(t)anneh*	*murendettaneh*	*tiettäneh*
Impf.	*annettas, -z*	*murendettas, -z*	*tiettäs, -z*
Pluskv.	*annet(t)annus, -z*	*murendettanus, -z*	*tiettänüs, -z*
Imper. Prees.	*annettahez(e), -haz(e)*	*murendettahez(e), -haz(e)*	*tiettähez(e), -häz(e)*
Partic. I	*annettav, -van*	*murendettav, -van*	*tiettäv, -vän*
II	*annettu*	*murendettu*	*tietlü*
Part.	*andahuu*	*murendahuu*	*tiedähüü*

Aktiivi.

		II.	III.
Ind. Prees.	Yks. *pollen*	*nouzen*	*kuundelen*
	polled, -t	*nouzed, -t*	*kuundeled, -t*
	polgov (-vbi)	*nouzov (-vbi)*	*kuundelov (-vbi)*
	Mon. *pollemmo*	*nouzemmo*	*kuundelemmo*
	polletto	*nouzetto*	*kuundeletto*
Impf.	Yks. *pollin*	*nouzin*	*kuundelin*
	pollid, -t	*nouzid, -t*	*kuundelid, -t*
	polgi	*nouzi*	*kuundeli*
	Mon. *pollimmo*	*nouzimmo*	*kuundelimmo*
	pollitto	*nouzitto*	*kuundelitto*
Konj. Prees.	Yks. *polgenen*	*nossen*	*kuun(n)ellen*
	polgened, -t	*nossed, -t*	*kuun(n)elled, -t*
	polgenov (-vbi)	*nossov (-vbi)*	*kuun(n)ellov (-vbi)*
	Mon. *polgenemmo*	*nossemmo*	*kuun(n)ellemmo*
	polgenetto	*nossetto*	*kuun(n)elletto*
Impf.	Yks. *polgizin*	*nouzizin*	*kuundelizin*
	polgizid, -t	*nouzizid, -t*	*kuundelizid, -t*
	polgis, -z	*nouzis, -z*	*kuundelis, -z*
	Mon. *polgizimmo*	*nouzizimmo*	*kuundelizimmo*
	polgizitto	*nouzizitto*	*kuundelizitto*

Pluskv. Yks.	*polgenuzin*	*nossuzin*	*kuun(n)elluzin*
	polgenuzid, -t	*nossuzid, -t*	*kuun(n)elluzid, -t*
	polgenus, -z	*nossus, -z*	*kuun(n)ellus, -z*
	polgenuzimmo	*nossuzimmo*	*kuun(n)elluzimmo*
	polgenuzitto	*nossuzitto*	*kuun(n)elluzitto*
Imp. Prees. Yks.	*polle*	*nouse*	*kuundele*
	polgekkah	*noskah*	*kuun(n)elgah (-lk-kah)*
Mon.	*(polgekkammo)*	*(noskammo)*	*(kuu(n)nelgammo)*
	polgekkoa, -giet-to, -giet, -gied, l. *-giekkoa*	*noskoa*	*kuun(n)elgoa (-lk-koa)*
		(noskoatto)	*(-oatto)*
Inf. I, transl.	*polgie*	*nosta*	*kuun(n)ella* l. *-lta*
II, iness.	*polgies*	*nostes*	*kuun(n)elles* l. *-ltes*
III, illat.	*polgemah*	*nouzemah*	*kuundelemah*
Partic. I instr.	*polgevan*	*nouzevan*	*kuundelevan*
II	*polgenuh*	*nossuh*	*kuun(n)elluh*

Passiivi.

Ind. Prees.	*polgietah, -gieh*	*nostah*	*kuun(n)ellah, -ltah*
Impf.	*polgiettih, -geih*	*nostih*	*kuun(n)eldih, -lttih*
Konj. Prees.	*polgiet(t)anneh*	*nostaneh*	*kuun(n)eldanneh, -lt(t)anneh*
Impf.	*polgiettas, -z (-ies)*	*nostas, -z*	*kuun(n)eldas, -lttas*
Pluskv.	*polgiet(t)annus, -z*	*nostanus, -z*	*kuun(n)eldannus, -lt(t)annus*
Imper. Prees.	*polgiettahez(e), -haz(e)*	*nostahez(e), -haz(e)*	*kuun(n)eldahez(e) -lttahez(e), -haz(e)*
Partic. I	*polgiettav, -van*	*nostav, -van*	*kuun(n)eldav, -lttav*
II	*polgiettu*	*nostu*	*kuun(n)eldu, -lttu*
Part.	*polgehuu*	*nostuu*	*kuun(n)elduu, -lttuu*

III (I) III.

Aktiivi.

Ind. Prees. Yks.	*haravoiţen*	*parenen*	*kirbuon* (Tul. *-uan*)
	haravoiţed, -t	*parened, -t*	*kirbuod, -t*
	haravoiţţov(-vbi)	*parenov (-vbi)*	*kirbuov (-vbi)*

Mon.	*haravoiţemmo*	*parenemmo*	*kirbuommo*
	haravoiţetto	*parenetto*	*kirbuotto*
Impf. Yks.	*haravoiţin*	*pareńin*	*kirboin*
	haravoiţid, -t	*pareńid, -t*	*kirboid, -t*
	haravoiţţi	*pareńi*	*kirboi*
Mon.	*haravoiţimmo*	*pareńimmo*	*kirboimmo*
	haravoiţitto	*pareńitto*	*kirboitto*
Konj. Prees. Yks.	*haravoinnen*	*parennen*	*kirvonnen*
	haravoinned, -t	*parenned, -t*	*kirvonned, -t*
	haravoinnov (-vbi)	*parennov (-vbi)*	*kirvonnov (-vbi)*
Mon.	*haravoinnemmo*	*parennemmo*	*kirvonnemmo*
	haravoinnetto	*parennetto*	*kirvonnetto*
Impf. Yks.	*haravoiţţizin*	*pareńizin*	*kirbuozin*
	haravoiţţizid, -t	*pareńizid, -t*	*kirbuozid, -t*
	haravoiţţis, -s	*pareńis, -s*	*kirbuos, -z*
Mon.	*haravoiţţizimmo*	*pareńizimmo*	*kirbuozimmo*
	haravoiţţizitto	*pareńizitto*	*kirbuozitto*
Pluskv. Yks.	*haravoinnuzin*	*parennuzin*	*kirvonnuzin*
	haravoinnuzid, -t	*parennuzid, -t*	*kirvonnuzid, -t*
	haravoinnus, -s	*parennus, -s*	*kirvonnus, -s*
Mon.	*haravoinnuzimmo*	*parennuzimmo*	*kirvonnuzimmo*
	haravoinnuzitto	*parennuzitto*	*kirvonnuzitto*
Imp. Prees. Yks.	*haravoiţe (-voi)*	*parene*	*kirbuo*
	haravoikkah	*parekkah*	*kirvokkah*
Mon.	*(haravoikkammo)*	*(parekkammo)*	*(kirvokkammo)*
	haravoikkoa	*parekkoa*	*kirvokkoa*
Inf. I, transl.	*haravojja*	*pareta*	*kirvota*
II, iness.	*haravojjes*	*paretes*	*kirvotes*
III, illat.	*haravoiţţemah* l. *haravoimah*	*parenemah*	*kirbuomah*
Part. I, instr.	*haravoiţţevan*	*parenevan*	*kirbuovan*
II	*haravoinnuh*	*parennuh*	*kirvonnuh*

Passiivi.

Ind. Prees.	*haravojjah*	*paretah*	*kirvotah*
Impf.	*haravoittih*	*parettih*	*kirvottih*
Konj. Prees.	*haravoittaneh*	*paret(t)anneh*	*kirvot(t)anneh*

Impf.	*haravoittas, -z*	*parettas, -z*	*kirvottas, -z*
Pluskv.	*haravoittanus, -z*	*paret(t)annus, -z*	*kirvot(t)annus, -z*
Imper. Prees.	*haravoittahez(e) -haz(e)*	*parettahez(e) -haz(e)*	*kirvottahez(e) -haze*
Partic. I	*haravoittav, -van*	*parettav-, -van*	*kirvottav, -van*
II	*haravoittu*	*parettu*	*kirvottu*

Yhdistetyt verbin-ajat.

117 §. Vaikka ind. imperfekti usein edustaa ind. perfektiä ja pluskvamperfektiä, niin on murteella kuitenkin yhdistettyjäkin tämmöisiä muotoja; esim. perf. *olen minä kävellüh; on ńeidine lapsen soannuh; minul on mieled liikuttu; on valettuheze* on valettu itseänsä; *ed-go sinä ole vie tiedänüh?* Ilman apuverbiä: *kai tapettu* kaikki on t., *ylen ţoma duubu kazvanuh* hyvin kaunis tammi on kasvanut; pluskvpf. *oli hävinnüh; oldih hüö astuttu.* — Konj. perfektiä en ole muistoonpanoistani tavannut, vaikka epäilemättä käytetään semmoisia muotoja kuin: *ollov ottanuh;* konj. pluskamperfektinä käytetään, niinkuin ylempänä on selitetty, yksinkertaista verbin-aikaa; kuitenkin olen tavannut yhdistetynkin: *oliz maattu* l. *maatt' olis.* Apuverbin konj. pluskvf:stä ja pääverbin II participista syntyy omituinen konditionaalin pluskvpf.; esim. *e' olluz pannuh* ei olisi ollut pannut.

118 §. Futuuri muodostuu apuverbistä *lienne-* ja pääverbin III inf. illatiivista; esim. *liennen kuundelemah* olen totteleva, *liennet toiţţi tulemah* olet toiste tuleva, *liennemmö sinuu saattamah; en lienne enämbi tulemah.*

Kielteiset muodot.

119 §. Kieltosana taipuu näin: *en, ed* l. *et, ei, emmo, etto;* imperat. *älä, älgäh, älgeä* (Suist:lta ja Tul:stä on muistoonpanoissa: *elä, elgeä, -gää).* Muoto *ei* kadottaa usein *i*:n joutuessaan vokaalin eteen; esim. *e' olluh.*

120 §. Kielteisten muotojen suhteen ei ole muita poikkeuksia Suomen kielestä, kuin että ind. impf:n monikossakin käytetään II participin yks. nom., esim. *emmo voinnuk*, ja että imperatiivissa sekä kieltosana että pääverbi taipuvat, esim. *älä tapa*, *älgäh ottakkah*, *älgeä unohtakkoa*, *ä. sanuod.* Muita esimerkkejä: *ei pie* ei pidä; *ei voinnuh; ed voinne, ei puuttune; en tulis, ei pagiez; en nukkunuz, e' olluz; ei tietä* ei tiedetä, *ei laskie* l. *laskiet' ei* ei lasketa; *ei tuttas.*

Refleksiiviset muodot.

121 §. Paitsi *vu-*, *vü*-päätteisiä refleksiiviverbejä, on Aunuksen kielessä, samoin kuin Vepsän ja Venäjän Karjalan kielessä ynnä Suomen itämurteessa, sekä *taivutus-* että *johtomuotoja*, joissa refleksiivi-aineksena nähtävästi on joku *itę* sanan jäännös. Minun tutkimallani alalla johtomuodot kuitenkin ovat harvinaisempia, jota vastoin useimmat muistoon kirjoittamani muodot ovat taivutusmuotoja, jokseenkin samallaisia kuin vastaavat muodot Suojärven murteessa; ne ovat siten syntyneet, että refleksiivipääte on liittynyt tavallisen, kohteettoman konjugationin muotojen jälkeen, jotka tällöin ilmestyvät vanhemmassa, täydellisessä muodossa. Ind. prees. yks. 3 persoona ei kuitenkaan synny vastaavasta subjektiivisesta muodosta: tämän *b*, *v* päätteistä ei ole refleksiivisessä muodossa merkkiäkään, vaan refl. pääte *h*, *heze* liittyy preesensin typistettyyn, aspirationilla päättyneesen vartaloon, jota käytetään kieltosanankin kanssa ja jossa verbinvartalon loppukonsonantti on pehmennyt; esim. *roih* l. *roiheze* (vart. *rodi-*), *veäh*, *lopeh*, *heitäh*, *kaţoh.* *) Samoin konj. preesensin 3 p. saa päätteen *ne-h* l. *ne-heze.* Passiivin imperatiivissa taas ei ole mitään refleksiivipäätettä, vaan esim. *kaţottaheze* merkitsee sekä katsottakoon l. katsokoot, että katsottakoon itseänsä l. katsokoot itseänsä.

122 §. Muuten refleksiiviobjekti näissä taivutusmuodoissa ilmoitetaan seuraavilla päätteillä:

---

*) Vert. Tutkimus Ven. Karj. kielestä 186 ja 194 §§.

1) *kseh* mon. 1 ja 2 p. päätteissä *mmokseh, ttokseh* (imperatiivissa myös *akseh)* ynnä I inf:ssä; huomattava on kuitenkin, että subjektiivikonjugationissa nämät muodot ovat päättyneet aspirationilla, joka nyt saattaa ilmestyä *k*:na, ja että refleksiivipäätteenä siis olisi ainoastaan *seh;* inf:ssä saattaa sitä paitse lukea *kse* translatiivinpäätteeksi, joten ainoastaan *h* olisi refleksiivipäätteenä; siis esim. *kaţommo-kseh* tai *kaţommok-seh* katsomme itseämme, olemme varoillamme, *kaţţuo-kseh, kaţţuok-seh* tai *kaţţuokse-h* katsoa itseään.

2) *heze*, lyhennettynä *hez, hes* (l. *a*:n jäljessä *haze, haz, has)* liittyy aina pass. II participiin ja vuorotellen *h*:n kanssa muutamain aktiivisten 3 p:n muotojen ja passiivin konj. impf:n jälkeen, joissa ei ole *h*:ta ennestään; siis *puistele-h* l. *-heze, -hez, -hes, kaţţoi-h* l. *-heze, kumardanneh* l. *-heze, kaţottazih, -heze.*

3) *ze*, lyhennettynä *z, s*, liittyy niiden muotojen jälkeen, jotka päättyvät *h*:lla, ja tämän *h*:n jälkeen ilmestyy silloin kadonnut vokaali, tavallisesti *e (a, ä* usein, jos *h*:n edellä on *a, ä);* esim. *hairahtakkahe-ze, püörittelemähä-z* pistäytymään, *kumardannuhe-ze*, supist. *-uz(e);* pass. *keänneltähe-ze, -lt(t)ihe-ze, -lt(t)ännehe-ze.*

4) *s*, myös *h*:ksi heikenneenä, tavataan yks. 1 ja 2 p. päätteiden jäljessä, joilla silloin on *n*:n ja *d*:n, *t*:n asemesta täydellisemmät muodot *mmo, tto;* esim. *kumardammo-s, -h, kumardatto-s, -h*; saattaisi myös ajatella, että noissa pitkissä *m* ja *t* äänteissä piilee kaksinkertaiset persoonapäätteet, joista toinen subjektiivinen, toinen objektiivinen.

5) *h* liittyy akt. konj. impf:n ja pluskvpf:n vartaloon 3 pers:ssa ja kielteisessä muodossa ynnä pass. konj. pluskvpf:iin, jolloin konditionaalin loppu-*i* taas tulee näkyviin; esim. *kumardazi-h, emmo kumardannuzi-h, kaţotannuzi-h;* samoin II inf. inessiiviin: *keänneltessä-h, keändäţ)essä-h,* ynnä vuorotellen *heze* ja *s* päätteiden kanssa, niinkuin ylempänä on osotettu.

Esimerkiksi:

Aktiivi.

Ind. Prees.	Yks.	*kaţommos, -oh*
		kaţottos, -oh
		kaţoh, -hez(e)
	Mon.	*kaţommokseh*
		kaţottokseh
Impf.	Yks.	*kaţoimmos, -oh*
		kaţoittos, -oh
		kaţţoih, -hez(e)
	Mon.	*kaţoimmokseh*
		kaţoittokseh
Konj. Prees.	Yks.	*kaţţonemmos,*
		kaţţonettos
		kaţţoneh, -hez(e)
	Mon.	*kaţţonemmokseh*
		kaţţonettokseh
Impf.	Yks.	*kaţţozimmos*
		kaţţozittos
		kaţţozih
	Mon.	*kaţţozimmokseh*
		kaţţozittokseh
Pluskv.	Yks.	*kaţţonuzimmos*
		kaţţonuzittos
		kaţţonuzih
	Mon.	*kaţţonuzimmokseh*
		kaţţonuzittokseh
Imp. Prees.	Yks.	— (ks. 123 §)
		kaţţokkahez(e), -haz(e)
		kaţţokkoakseh, -oattokseh
		l. *kaţţuottokseh*
Inf. I, transl.		*kaţţuokseh*
II, iness.		*kaţţo(j)essah*
III, illat.		*kaţţomahez(e), -haz(e)*
Partic. II		*kaţţomuhez(e), -nuz(e)*

Passiivi.

Ind. Prees. *kaţotahez(e), -haz(e)*
Impf. *kaţottihez(e)*
Konj. Prees. *kaţot(t)annehez(e)*
Impf. *kaţottazih(ez(e))*
Pluskv. *kaţot(t)annuzih*
Imper. Prees. *kaţottahez(e), -haz(e)*
Partic. II *kaţottuhez(e)*

123 §. Imperatiivin prees. yks. 2 pers:ssa ei käytetä taivutusmuotoa (joka luultavasti kuuluisi esim. *kaţokseh* taikka *kaţoh, -heze)*, vaan johdettua muotoa, esim. *kaţţojje* l. *kaţţoi*, jota myös käytetään kieltävässä akt. ind. preesensissä; esim. *en, ed, ei, emmo, etto kaţţojje* l. *kaţţoi;* samoin *keändäjje* l. *-äi, hairahtajje* l. *-ai, kumardajje* l. *-ai, keännelte, en keännelte*, verbistä *keändelemmös, keännelläkseh.*

124 §. Muita kieltäviä muotoja: Akt. ind. impf. *en — etto kaţţonuheze*, konj. prees. *ei kaţţoneheze*, impf. *ei kaţţozih*, pluskvpf. *ei kaţţonuzih;* Pass. ind. prees. *ei kaţotahez(e), -haz(e)*, impf. *ei kaţottuhez(e).*

125 §. Johdettuja refleksiivimuotoja syntyy seuraavilla päätteillä (viiva — merkitsee epämääräistä vokaalia):

1) *iţţe (—ţţe);* esim. *laskeiţen, -ţed, -ţţov* j. n. e., *hölmistäiţţöv* (Imp.); *istuoţekkah* (Salm.).

2) *itte (—tte);* esim. *ei andaite* (Imp.), *punoite* (Tul.); *älä smuttiete.*

3) *tte;* esim. *keännelte* (Tul.).

4) *(ide?* pehmennyksen kautta:) *jje;* esim. *kaţţojje, keändäjje* y. m.

5) *i* (—); esim. *heittäineh*es (Salm.) heittäytynee, *ei rikkojja* (Kid.) eivät pilaudu; *ei rodie* ei synny.

Partikkelit.

Adverbit.

126 §. 1) Alkuperäisiä, johtumattomia, tai hämäräperäisiä tai lainatuita ovat esim. *ainos* yhä, aina, *aivin, -ven*

l. *-vinnu* aivan, aina, yksin-omaisesti, *ammui* ammon, *anikko* (Suist.) juuri, *e-* (kieltosanan vart.), *eglăi*, *-äin* eilen, *ehki* edes, *eriže* erikseen, -illään, *ga* niin, *i* myös, -kin, *jo*, *đo* jo, enää, *juuri*, *kiiñi*, *kohti* kohti, tasan, *konzu*, *konz*, *kos* koska, *la*, *lä* (= Karj. *lau*) muka, sanon minä, *mudoaṭṭi*, *mudaiṭṭi* muinoin, *muga*, *mugalen*, *-lain* niin, *mulloin* (Suoj.) viime vuonna, *nareko* pilalla, leikillä, *narošno* tahallaan, *neńga*, *-aleiten* näin, *ńi: ei ńi* eikä, *ńi mi* ei mikään, *nügöi*, *-öin* nyt, *odva* tuskin, *odnaakko*, *onnoakko* mutta, kaiketi, *opaď*, *opeät* taas, *poikki* poikki, toiselle puolelle, *požaalui* olkoon menneeksi, ehkä, *puhki*, *rouno*, *roun* juuri, ikään, *toas*, *-se*, *-sten* taas, *toandos* taannoin, *toko* yhä, vaan, *vai*, *vai-se*, *vai-sen* vain, vaan, *vid* näet, -han, -hän, *vie* vielä, *vikse*, *viks*, *viksi* (= Karj. *veṭe*, *veṭṭe*, *veṭä*) luultavasti, *äsken*, *-ki* sitten vasta.

2) Omituisilla adverbipäätteillä muodostettuja:

sti; esim. *armahasti*, *armahaizesti*, *hüvästi*, *kebiesti*, *leppiesti*, *sübiesti*, *vihaizesti*.

ten, *te*, *tteh* (prolatiivin päätteitä); esim. *muiten* muuten, *nägeviten* näkyvissä, -viin, *pohjaten* perinpohjin; *parahite*, *-tteh* parhaiten.

nne, *nna*, *ne* (latiivin päätteitä); esim. *kunne*, *-nna*, *sinne*, *-nnä*, *tänne*, *täne*, *neṭine*, *-nne*, *netuone*, *-nne*.

kkah l. *kkai*; esim. *peälekkäi*, *poarakkah* parittain, *puolekkah* tasan kahtia, *rinnakkah*, *vuorokkai*.

gali, *kkali*; esim. *tägäli*, *ülähäkkäli*; paljas *i* on päätteenä sanassa *parembali* paremmin.

3) Erityisiä adverbivartaloita, jotka enimmäkseen taipuvat useammassa sijassa:

a) Paikkaa määrääviä johtamattomia; esim. *loitton* kaukana, kaukaa, *loitokse* kauas; *ullos*; *netuo* tuolla, -lta, *netuone*, *-nne*; *netoa* taalla, -lta, *netoane*; *neṭis* l. *neṭii* siinä, siitä, *neṭih* siihen; *toas*, *toah*; *täs*, *täh*; *netoas* j. n. e.; *ummes*, *umbeh*; *siid* siinä, siitä, *sih* siihen; *ühtes*, *-h*.

b) Paikkaa määrääviä *ha-*, *a*-päätteisiä: *alahan* alhaalla, *a. päi* alhaalta päin, *alahakse*, *alah* alas; *ülähän* ylhäällä, *üla-*

häkse l. *üläh*, *muŋŋal* munalla, -lta, -lle; *teä* täällä, -ltä, *siä* l. *sie*, *neţiä* l. *neţie* siellä, -ltä.

c) Paikkaa määrääviä komparatiiveja; esim. *alemba* alempana, -mpaa, -mmaksi, *loitomba*, *lähembä*, *taemba* l. *tajemba*.

d) Määrää ilmoittavia; esim. *äjjü*, *äjjän*, *äjjeä* paljo, -on, -oa, *äjjin* paljo kerrassaan *äjjäl* (= Karj. *äiäldi)* suuresti, kovasti; *enämbi* enempi, enää, *enämbeä*, *-bäl; vähä*, *vähän*, *väheä*, *vähäl*, *vähäine*, *-izel; — hätken* kauvan, *hätkembi*, *-bän; kodvu*, *-vaine*, *kodvan*, *-vaizen* j. n. e.

4) Nominien ja nominaalimuotojen eri sijoja:

Nom.: *kai* kokonaan, aivan, *ajjahko* jotenkin aikaisin; *enämbi* enää, *hiljembi*, *poaksumbi* taajemmin, useammin, *raviembi* kovemmin, jotka kuitenkin saattavat olla kuluneita instruktiiveja.

Instr. (usein *i*-päätteinen tai päätteetön): *ennen*, *enne*, *ülmai*, *jallai* jalkaisin, *kahtei*, *müöhä*, *ülen; — ezmäi* ensin, *jälgimäi*, *-in* viimein, luultavasti yks. instruktiiveja superlatiiveista *ezmä*, *jälgimä* (= ensimpä, jälkimpä); — mon. instr.: *ajjoi*, *-in* aikaisin, *hüvin*, *kaikin*, *kaksin*, *kükkiizin* kykkyisillään, -lleen, *piduizin* pitkittäin, *päi*, *päin*, *sellin* seljin, takaperin, *tagazin* takaperin; — *üksittäin*, *ajjoitellen; — sai*, *sah* saakka, asti (luultavasti = Karj. *soahen.*)

Ess.: *huomei*; 3 p. suffiksin kanssa: *aiganah*, *keskenäh*, *ünnäh* yhtenään, *üksinäh*.

Part.: *midä* mintähden, *ühtü* yhtään, ollenkaan: *ei ńi ü.;* suffiksin kanssa: *järgieh* järkiään, heti, *eńimüttäi* enimmiten (= enimmyyttäkin tai -ttään).

Transl.: *ezmäizekze*, *kahtekse* kahtia, *liŋŋakse*, *mükse*, *parahikse* parahultaisesti; — tähän kuuluvat kenties myös *eriže* erikseen, *toase*.

Iness. (elat.): *kois* kotona, kotoa, *jallas* valveella, *vanhas* l. *vahnas* ennen vanhaan; suff:n kanssa: *uvvessah; müvvässäh* myötäänsä, kerrassaan.

Illat., subs:sta: *velgah* velaksi, *vägi-valdah* väkisin, *eäreh* pois; — adj:sta: *harvah* harvaan, harvoin, *lujah* varmaan, *poaksuh*, *-uizeh* taajaan, usein, *roagieh*, joutuisaan, *teräväh*,

tavall. *terväh*, *-äzeh* nopeasti, pian, *tühjäh* turhaan; — komp. *armahembah* rakkaammin, *poaksumbah* useammin, *süvembäh*, *vaigiambah*; — suff:n kanssa: *vägeheze*.

Adess. (abl., all.): *jallal* jaloillaan, pystyssä, *kiirehel*, *kerral*, *külläl* kyllälti, *lopuškal*; *lujal* varmaan, *vereksel* äsken, *väljäl* irti; — suff:n kanssa: *bokalleh* kyljellään, -lleen, *eńimüölleh* enimmiten (enimmyydellään), *ielleh* edelleen, huoleti; *iralleh*, *iälläh* ikinä, *järelleh*, *järilleh* takaisin, *kahalleh* auki, *kaikelleh* kaikella lailla, *kerrallah*, *kohtalleh*; *peälleh* yhtä päätä, *tävvelleh*, *-lläh* kuitenkin, *ühtelleh*, *-lläh* yhtenään, kuitenkin, *välilleh* valloillaan, -lleen.

Abess.: *tiedämättäh* äkkiarvaamatta. — Komit.: *kaikkineh*. — Prol.: *erähiṭṭi*, *-iṭi* kerran, joskus, *kahiṭṭi* kahdesti, *peitoṭṭi* salaa, *toiṭṭi* toiste.

5) Liittosyntyisiä; esim. *eän-alah* ikuisista ajoista asti, *enne-päi* edeltäkäsin, *jo nügöi*, *jońgöi*, *jongoi*, *jönügöi*, *jöngöi* jo nyt, *jällel-päi* jäljestäpäin, takaa, *miel'-meäreä* umpimähkään, *poikki-puol'in* l. *poikis-puol'in*, *sil kerdu*, *tänä-päi*, *tänhüöndes* = *tän huondes* tänä aamuna, *üksi-kai* yhtäkaikki.

6) Liitännäispartikkelit: *-bo*, *-bö* -pa, -pä; *-bos*, *-bös* -pas, -päs; *-gi*, joskus äänettömän konsonantin jäljessä *-ki*, -kin, -kaan, -kään; *-go* -ko, -kö, -ka, -kä; *-häi*, *-hai* -han, -hän; *-s*, *-z* (imperatiiviin liittyvä); *-že*, *-žö* (Ven.), esim. *muga-že* niin myös, samoin.

Post- ja prepositionit.

127 §. Nämä luettelemme tässä ainoastaan aakkosellisessa järjestyksessä; ne, joiden käyttämistavasta ei ole mitään ilmoitettu, käytetään postpositionina genitiivin jäljessä:

alaṭṭi, iness:n (= elat:n) edessä ja jäljessä;
alle, *ale*, *al* alla, alta, alle;
aloh kuluessa;
azemetti (Kid.) asemesta;
ies l. *eis* edessä, edestä;
edeh eteen;
iel gen:n tai adess:n jälj;
eiṭṭi editse;
enne, *ennen* part:n ed.;

jälles ja *jällel* jäljestä, part:n ed.;
jälgeh jälkeen;
kauťi l. *kauťťi* kautta;
kera, kere, kerä, ker, kel kanssa;
keske, -en gen:n jälj. ja part:n ed.;
keskes, -eh keskessä, -estä, -een, välissä, -istä, -iin;
-luo, -lüö, -nuo, -nüö luona, luota, luoksi;
läbi iness:n ed. ja jälj.
lähil lähellä, -ltä, -lle;
läs luona, likeltä;
müöte, -te, -ti, tavall. *müö* myöten, part:n jälj.
müödäh mukaan;
ńiškoih, -oi varten, suhteen, illat:n jälj.;
nähte nähden, varten, illat:n jälj.;
oale, oal = alle;
paiţe (M) part:n ed.;
peräs perästä;
peäle, peäl, peä päällä, -ltä, -lle, gen:n tai adess:n jälj.;
peälitţi, iness:n ed. ja jälj.;
pitkin, part:n ed.;
poikki, iness:n ed.;
rinnal vieressä, -estä, -een;
siah sijaan;
siiritţi ohitse, elat:n kanssa;
südämes sisässä, -ästä;
südämeh sisään;
taga takana, *tagoa* takaa, takana, *toakse;*
toaţi l. *toaţţi* puolesta, vuoksi, gen:n t. iness:n jälj.;
tazal tasalla, -lle;
toatettu tähden;
tähte, tavall. *täh, -däh* tähden;
ulgo-ţuran ulkopuolella, gen:n ed.;
varoin (Suoj.) varten, ill:n jälj.;
vastah vastaan, adess:n jälj.; verran, gen:n jälj.;
vaste vasten, part:n jälj.;
vuo nojassa;
ülitţi iness:n jälj.;
ümbäri iness:n jälj.

Konjunktionit.

128 §.

A mutta;
anna: a kuolov kuolkoon, jotta kuolee;
buitto-kui ikäänkuin;
da ja, *da-i* ja myös, niin sitten;
ei-ka jos ei — niin; taikka;
ga niin (jälkilauseen alussa);
-go -ko, -kö, -ka, -kä;
hoz vaikka; *hot* vaikka, ehkä;
i ja;
üli eli, tahi;

konzu koska, kun (temp.);
kuin, tavall. *kui*, *ku* niinkuin; kun; jos (tavall. konj. prees:n ja pf:n kanssa); että; jotta;
kuńi, *sińi* — *kuńi* niin kauvan kuin; *kuńi en*, *k. ed.*, *k. ei* kunnes;
libo tai, eli;
što että; *što-bi* jotta;
vai mutta, vai;
vambo vaanpa, mutta;
vuitto-kui = *buitto-kui*.

Interjektionit.

129 §. *A; ah; aha; davai* **alappas**; *eh; hoi; hoo; na* **seh**, *nakkoa* **sekää**; *nu* **no**, **mon.** *nukka* (= ruvetkaamme); *ohoh; vot* **näet**, **kas**; *votas* odotappas; *öh*.

Lause-oppi.

Nominit.

130 §. Subjekti on kieltävissä lauseissa partitiivissa, vaikka *olla* verbillä onkin määräys; esim. *g' e' ole kuldoa kois* kun ei ole kulta kotona.

131 §. Predikaatin sanaa ei aseteta partitiiviin, vaan nominatiiviin; esim. *lëviköid olemmo* olemme Lyydiköitä, Aunukselaisia; *ţomazed herrad ollah* somia herroja ovat; *lievād ollah tabakat; net koid on hüväd; — tämä vaski kova on.* — Nominatiivia käytetään myös tällaisissa lauseissa: *häi rodih meţţü-mies* hänestä tuli metsämies; *sulhoi puutui viinan-juoj.*

132 §. Objektina käyttävät personaali-pronominit monikossa aina sekä yksikössä imperatiivin jäljessä ja persoonattomissa lauseissa partitiivia; esim. *unohtin nostattamata teidü; kata meidü; laula minuo mikse tahto; — teid elevütetäh; siid otetah* (fut.) *hüö sinuo-gi; händü otettih kiiñi, händü tuodih, händü peästetäh eäreh; —* mutta: *izmeñid-gi minun; hänen meţţü ku ottas!*

133 §. Kokonais-objektia käytetään kieltävissä lauseissa vastaamaan kysymykseen: kuinka pitkään aikaan? Esim. *Spoassu kolmed suutkad ei tule namasterih jo* Vapahtaja kolmeen vuorokauteen ei tule luostariin; *kaksi vuottu en kävünüh linnah; tämän aigoa etto sano* näin kauvan olette olleet sanomatta.

134 §. Attribuutti samoin kuin predikaattikin saattaa kollektiivi-substantiivilla olla monikossa; esim. *ned oldih rahvaz ülen leppied. — Mennüt,* ollessaan attribuuttina, pysyy taipumatta: *mennüt pühän-päin.*

135 §. Suomen *sitten* sanaa vastaa partitiivi *aigoa,* käytettynä absoluuttisen nominatiivin kanssa; esim. *kolme vuott' aigoa.*

136 §. Subjektiivista genitiiviä käytetään karitiiviadjektiivin kanssa; esim. *kägözien kukkumattomat puuhuod* puut, joissa käet eivät ole kukkuneet. — Genitiiviä ei yhdistetä *minen*-päätteisten adjektiivien kanssa, sillä murre ei tämmöisiä käytä, vaan suorastaan *us*-päätteisten ominaisuudennimien kanssa; esim. *päiväzien valgevuonnu* aurinkojen valkeuisena; *min terävüöh* kuinka pian.

137 §. Kokonaisuutta ilmoitetaan yleisesti yksikön partitiivilla, vaikka odottaisi monikkoa; esim. 1) substantiivin kanssa: *uslu tobju soboa* suuri mytty vaatteita; *troikku hebuo* kolmivaljaikko hevosia; 2) adjektiivien ja adverbien kanssa: *kiird' on äjjü; äjj' on vuottu; enämb' on eläjeä; heboo on vähä;* 3) ilman partiaalisanaa: *toi sieroa da kovazinda; puudu, kanduo kerätäh tukkuloih; oli šallua linduu* oli laukussa lintuja; *mužikkoa tulov* miehiä tulee; *hebuo hüveä on-häi.*

138 §. Omituisesti käytetään tätä partitiivia *joga* sanan kanssa; esim. *joga keseä* joka kesä, *joga kevättü, joga päiveä.*

139 §. Monikon partitiivia käytetään *mi* sanan kanssa; esim. *mi-bo neţe brihoi* mikä nuorukainen tämä on; *mi se on oaǫoi* mikä asia se on; *mid oletto miehii.* — Samoin *täs kohtii.*

140 §. Partitivus mensurae tavataan ilman adjektiiviakin; esim. *kiel' on virstoa koiral.*

141 §. Partitivus caussae on yleinen; esim. *spassibo luvus pidämeä* kiitoksia luvussa pitämisestä; *spassibo umuizien magaittamist; juoksendoa ollah jallad helläd; silmäd lähtiettih eäreh istundoa tänä-päi; ihastui, kui äjjää-päivää, neţidä sanaa.*

142 §. Monikon translatiivia käytetään yksiköllisen asemesta; esim. *otas kuldoine (miņuu) omaiziks, sluugaziks* palvelijaksi (laulussa).

143 §. Inessiivi vastaa joskus Suomen kielen essiiviä, ilmoittaen aikaa, milloin; esim. *enzi-päivis, ezmäizis päivis.* — Omituinen lausetapa: *olla naizis* = naimisissa.

144 §. Illatiivia käytetään yleisesti vastauksena kysymykseen: Kenen taloon? Esim. *seppäh meneb üöks; pappih tuldih; melliţţü-niekkah tulov gostih* hän tulee myllärille vie-

raaksi. — Samoin inessiivi vastaa kysymyksiin: kenen talossa? kenen talosta? vaikka muistoonpanoissani ei ole siitä esimerkkiä.

145 §. Adessiivia (abl. all.) käytetään suomen genitiiviä vastaamassa, aina datiivina; esim. *ei sie pidäs tulla hänel* ei sieltä pitäisi tulla hänen; *mi sinul on? hirvakk' on minul kävellä kalmistol; ńälgü roďih heil* heidän tuli nälkä; *anna vai minul soittoa; velťilöil käski vuottoa.* *Himoitta*-verbi on täällä, samoin kuin Karjalan kielessä, operatiivinen (= synnyttää himoa) ja vaatii objektiivia, eikä ole, niinkuin meidän läntisissä murteissa faktiivinen (= saattaa himoon), joka vaatii objektia: esim. *velťel rubei himoittamah iţelleh hoavo se; himoittav-go täüzi vägi soaha sinul?*

146 §. Usein adessiivi vastaa possessiivistakin genitiiviä, niinkuin Venäjän kielen prepositioni *y*; esim. *künnüksel panov muţoil* (nuorikolta, nuorikon) *peän; hänelleh taattah ihastui; minun sulhain' on ülimäine koroli täl linnal* tämän kaupungin ylimmäinen kuningas.

147 §. Lausetavat semmoiset kuin: *ellendändäl ellendetäh, tunnendal tutah*, jotka taitavat olla Venäjän kielen mukaan muodostettuja, ilmoittavat väkinäisen myönnytyksen: ymmärtävät, tuntevat sen verran, että saattaa sanoa heidän ymmärtävän, tuntevan, mutta.... — Joskus kuulee instruktiivia käytettävän tämmöisen adessiivin asemesta; esim. *olendan on* on siksi nimeksi.

148 §. Laskusanojen syntaksista on huomattava:

Yks. partitiivissa oleva substantiivi asetetaan, niinkuin Venäjän kielessä, säännöllisesti kandinaali-laskusanan eteen, kun tahdotaan ainoastaan likimäärin ilmoittaa luku; esim. *vuottu viizi* noin viisi vuotta.

Jos pronomini, kardinaalinen laskusana (paitsi *yksi*) ja substantiivi kuuluvat yhteen ja muodostavat myöntävän lauseen subjekti- tai objektiosan, niin substantiivi näkyy ilmestyvän mon. nominatiivin muotoisena samoin kuin pronomini; esim. *ne kaksi lesked, kai kolme ńeiďized.*

Muutenkin olen tavannut monikkomuotoja kardinaali-laskusanojen yhteydessä; esim. *kaksi vävülöi toizii* muut kaksi

vävyä; *ńelʹli poigii, kuuzi poigie; kaksi miestʼ ei ńi vojja* (eikä: *voi*); *kaksi velʹlee lähtiäh; ülähäkkälʹ ďerńittih kolme saldattoa.*

Verbit.

149 §. Useampia henkilöitä merkitsevän kollektiivisubstantiivin (samoin kuin edell. §:n mukaan kardinaalisen laskusanan) predikaatti asetetaan monikkoon; esim. *svajoveh ielleh mennäh; rahvas süvväh; nostah vägi; vägi jo vuotetah.*

150 §. Päinvastoin on monikollisella subjektilla predikaatti usein yksikössä; esimerkeistä päättäen subjekti silloin on plurale tantum tai merkitsee esineitä, joita kaksi tai useampi kuuluu yhteen; esim. *ţoassut riďahtih; oli vereät salvas; ńeärävät meńi voahteh; kui lehtet kazvav; vuodav tukat; kukkaized roih.*

151 §. Impersonaali osottaa mon. 3 persoonaa, jolla ei ole omia muotoja.

152 §. Indikatiivin preesensiä käytetään: 1) konj. imperfektin asemesta; esim. *min-däh en mene* minkä tähden en menisi, m. minun ei pitäisi mennä; 2) imperat. preesensin asemesta sellaisissa lauseissa kuin: *mengeä, hcvod otatʼ eäreh; mengeä, tuotto sen hevon;* 3) kielteistä ind. preesensiä yleisesti kielteisen ind. imperfektin tai perfektin asemesta; esim. *(Kedä on käünnuh täs? —) Ei käü ńi kedä. En minä tiedänüh, tämän aigoa etto sano minul* en tietänyt koska näin kauvan olette olleet minulle sanomatta. *(Jo-go kuivi? —) Ei vie ńʼ ühtü kuiva* ei vielä ollenkaan kuivanut.

153 §. Ind. imperfektiä käytetään usein perfektin tai pluskvamperfektin merkityksessä; esim. *jo söin; häi kui ş̌öi, iţe i pageń.*

154 §. Konjunktiivin preesensillä näkyy usein, samoin kuin monesti Kalevalassakin, olevan ind. futuurin merkitys; esim. *kui terväh tullov, muga terväh i tappoa* niin pian kuin tulee l. on tuleva (tulo on varma), niin pian pitää tappaa; *ezmäine kerdu ku iškietänneh —.*

155 §. Konj. imperfekti muodostetaan usein apuverbilla *olla* ja I inf:llä; esim. *k' oliz tämä kivi vieretteä siid eäreh.*

156 §. I infinitiivillä on ainoastaan yksi muoto, lyhennetty, suffiksiton, jota siis käytetään täydellisenkin, suffiksilla varustetun asemesta; esim. *laittih kätkŭt Ivanaa nostaa* laittoivat kätkyen nostaakseen I:n; *ţirpid otetah leikata* ottavat sirpit leikataksensa (niillä). Ainoa tapaamani esimerkki, jossa I inf:llä näyttää olevan suffiksi, on: *süötteäh annan lehmän* (Kid.).

157 §. Omituinen, luultavasti venäjänvoittoinen, suhteen infinitiivi tavataan tällaisissa lauseissa: *tägäläzeks sanoo on Koivu-ńiemi* tämän murteen mukaan sanoen on K.

158 §. Substantiivia määrää inf. tällaisissa suomen kirjakielelle oudoissa lauseissa: *kuńiŋgahan tüttärel seiţţemez vuozi jo on läžie* (Salm.); *kolmaz ilda tulov kävellä* (Suoj.).

159 §. Persoonaton verbi *pidäv* jää lauseesta usein pois, joten inf. yksin, samoin kuin venäjän kielessä yleisesti, tulee tarpeellisuutta, pakkoa merkitsemään; esim. *lähtie süömäh* pitää lähteä syömään; *vai vijjä sinne* pitää ainoastaan viedä sinne; *(kirjaizen kirjuttav:) kui terväh tullov, muga terväh i tappoa.*

160 §. II inf. inessiivin ohessa ei subjektia ilmoiteta genitiivillä eikä suffiksilla; sitä vastoin objekti ilmoitetaan objektigenitiivillä eikä koskaan akkusatiivilla tai partitiivilla; esim. *hevon valjastaes* hevosta valjastaessa(-si); *ed-go näe meţän kävves* metsää käydessäsi; *nämien stolaizien azujes* näitä pöytiä laittaessani; *sobien pestes* vaatteita pestäessä; *herroin viďďes* herroja kyyditessäni; *hebo ńäükkiv suurendelles.*

161 §. III inf. inessiiviä partitiivin kanssa käytetään participijärjestelmän asemesta *kuulla* verbin jäljessä; esim. *kuuli linduloi laulamas; sanomaz en kuulluh, laulamas kuulin Kirileä.*

162 §. Omituinen III inf. allatiivi on esim. *minun tulemale* tulooni saakka, kunnes tulen.

163 §. Itkuissa käytetään III inf. yleisesti pass. II participin merkityksessä, vaikk' ei olekkaan tekijää, genitiivillä tai suffiksilla, ilmoitettu.

164 §. Participijärjestelmä sentiendi- ja· dicendi-verbien jäljessä on harvinainen; näyttää siltä kuin käytettäisiin ainoastaan aktiivin I participia ja ilman subjektigenitiiviä; esim. *häin on leühkänüh soavan* hän on kehunut saavansa (saaneensa, saatavan, saadun).

165 §. Pass. I participia käytetään niinkuin meillä sekä attribuuttina että predikaatinsanana ja -täytteenä; esim. *mejjän tuodav turbeh; vie-g' on äjjü rahvastu nostettavaa; puutuit süödäväks.* Mutta aivan outo proosalliselle kirjakielellemme on tämän muodon käyttäminen persoonattomana aktiivisena participina objektigenitiivin kanssa, niinkuin: *aštieloin piettäv rundugu* hylly jolla astioita pidetään; *ufatkoin piettäväh loukkoh* loukkoon jossa patakoukkuja pidetään; *sobien pestäv poalikku* karttu, tapuin; *lehmien juotettav loahkanju* lahankka josta lehmiä juotetaan.

Huom. *Minä peäzen süödävünnü* pääsen syödyksi joutumasta.

166 §. Pass. II participia käytetään myös subjektigenitiivin kanssa; esim. *neţe on minun pandu karttaizeh; minun ostetut ţoassut.*

167 §. Tämän participin partitiivia käytetään niinkuin meillä subjektigenitiivin kanssa; esim. *moamah blahoslovihuu* (hänen) äitinsä siunattua; mutta missä suffiksi olisi odotettava, siinä se jää pois; esim. *päţil nouzov tulduu; risti perttih mendüü silmät* (tultuansa, mentyänsä). Tavallisemmin kuin subjektigenitiiviä näkyy kuitenkin tämän muodon kanssa käytettävän objektigenitiiviä; esim. *pitkien matkaizien tulduu* tultua (-ni, -si j. n. e.) pitkät matkat; *reähkü roih iškehüü ižän* synti tulee, kun on lyöty isää (kun joku on lyönyt isäänsä).

168 §. Kieltosana yhtyy, kosk' ei se saata määrätä infinitiivejä, niitä johtavaan finiittiverbiin; esim. *ei ruvennuh malittuu pagizemah* (eikä: *rubei ei pagizemah m.)* lakkasi rukoilemasta.

Partikkelit.

169 §. Konjunktioneja jätetään usein pois:

kui jos; esim. *rubiet, ka rubie* jos rupeat, niin rupea; etenkin konj. preesensin edestä; esim. *tullov kodih, siid sinun tappav;*

i ja; esim. *otti šallun, piššalin* otti laukun ja pyssyn;

kui l. *što* että; esim. *min-däh tüö etto sano, minul on sizär; jeńeroallu tiďďusti, minä toizeh taloih meńin.*

Sanojen järjestys.

170 §. Sanojen järjestys on paljoa vapaampi kuin meillä; yleisiä erilaisuuksia ovat:

attribuutti ja attributiivi pääsanansa jäljessä; esim. *sobie moizie; Iivan neţe; — muţoi ikkunas kaţţov brihan (brihan muţoi); tüttären minun;*

kieltosana verbin jäljessä; esim. *tule ďeďiinöi ei* ei tule ainoakaan; *anna ei; maltta ńi midä* l. *ńi meţţeä ei* ei ymmärrä mitään, rahtuakaan; *ole ńi miď ei;*

adverbi muuten pääsanansa jäljessä; esim. *ńeiďińe ţoma kaţţuo ülen; tuttav ülen;*

konjunktioni *kuin* keskellä lausetta; esim. *et kuin andane* jos et anna; *briha kiirehel ku nouzov; ruiz on kärbäizes, jüvä tüöndümäh ku rubiev; lähtin minä kui korietaz.*

Oikaistavaa.

6	siv.		2	riv.	ylh.	on: *nelläs-* — lue: *ńelläs-*
19	„		5	„	alh.	„ *ühtü* — l. *ühtüv*
24	„		11	„	„	„ *verzomih* — l. *versemih*
53	„	1 palst.	7	„	ylh.	„ *jütüs (?)* — l. *jütüs*
82	„	2 „	7	„	„	„ *v. subit.* — l. *v. mom.*
89	„	2 „	3	„	alh.	„ *ule* — l. *ole*
127	„		8	„	ylh.	„ *K* ja *t* pehmenevät seur. tavalla — l. *K* ja *t* tavallisesti eivät pehmene.
131	„		9	„	„	„ ku luvan — l. kuuluvan

Lisättävä 80 §:ään: mon. genitiivit *meän*, *teän*, *heän* tavataan joskus muuallakin kuin Nuožarvessa. — Mon. akk. *mejjät* löytyy kielennäytteissä, 23 s., 3 r. alh.

Suomalaisen

Kirjallisuuden Seuran

KESKUSTELEMUKSET

v. 1883—1884.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran keskustelemukset v. 1883—1884.

Huhtikuun 4 p:nä 1883.

1 §. Oikaistaviksi luettiin pöytäkirjat menneen Maaliskuun 7:ltä ja 16:lta p:ltä.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin tulleen *a*) Wirosta: Eesti kirjameeste seltsi aastaraamat 1882; J. Kurrik, Laste arwuwalla võti; Weikene Kiriku lugu. *b*) Suomen Tiedeseuran „Acta", Tom. XII; ja „Bidrag", H. 38.

3 §. Luettiin „Virkakielen Sanastoa" varten asetetulta komitealta tullut, näin kuuluva kirjoitus:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

„Ruotsalais-suomalaisen virkakielen sanaston" toimittamista varten asetettu komitea on alempana nähtävistä syistä joutunut tarpeesen tehdä Seuralle ilmoitus siitä, että komitean keskuudessa on ilmestynyt erimielisyyttä teoksen laajuudesta, osaksi myöskin sen tarkoituksesta:

„Sanastoa" varten painetun „ainekokoelman" alkulauseessa on Seuran puolesta annettu se viittaus, että assessori A. E. Strålman'in kokoonpaneman, jo aikaa sitte loppuun myydyn ruotsalais-suomalaisen virka- ja lakisana-luettelon sijaan olisi saatava „uusi, varsinkin fraseologian puolesta täydellisempi luettelo", johon Seuran toimesta oli kerätty aineita melkeen koko lainsäädäntö-kirjallisuuden

alalta, että Seura oli ottanut huoleksensa luettelon toimittamisen „mitä laki- ja ylimalkain virkakieleen koski“ — sekä vielä, että ainekokoelma „sisältää paljon kauppaliikkeesen, merikulkuun, metsänhoitoon, talous- ja terveyshoitoon, maanmittaukseen j. m. s. koskevia sanoja, joista osa luettelon sisällystä tarkemmin rajoittaessa liiallisena pois jätettänee, mutta päinvastoin esim. rautatieliikkeesen kuuluvia nimityksiä havaittaneen tarpeelliseksi enentää“.

Tähän nähden on komiteessa toiselta puolelta arveltu sanastoon kuuluvaksi laki- ja virkakielen (kuriali) ynnä muut asianarvoiset sanat, joiden käyttäminen ja vakaantuminen on toivottava oikeuksissa sekä hallituksen, hallintovirastojen ynnä virkamiesten toimissa ja kirjeilyissä, siis:

> kaikki sanat, nimet eli nimitykset mainittua laatua ei vaan lainkäytännön mutta myöskin yleisen hallinnon, kirkon, koulujen, talous- ja terveyshoidon, maanmittauksen ynnä muiden semmoisten aloilta, ainakin mikäli nämä sanat ja nimitykset löytyvät Suomenmaan Asetuksissa ja ovat virastoissa käytettävät suorastaan sekä toimissa ulospäin, jota paitse näistä sanoista on muistutettu se, että yhdistettyjä sanoja pitäisi johonkin määrin asettaa valmiiksi yhdistettyinä paikoillensa eikä jättää monesti äkkinäisen lukijan haettaviksi ja kokoonpantaviksi eri paikoista, joka tietysti tekisi „sanaston“ käytäntöä tukalaksi — sekä vielä, „fraseologiaan“ nähden, että useat ruotsalaisessa virkakielessä hyvin tavalliset, vanhat ja epäselvät sana- ja lauseparret, joita tottumaton voisi varsin huonosti, ehkäpä aivan väärinkin suomeksi käyttää, olisivat „sanastoon“, niin sanoen suomeksi suomennettavat ja sisäänpantavat.

Toiselta puolelta on katsottu „sanastoon“ pääasiallisesti kuuluvaksi:

> sellaisia virkakieleen kuuluvia ja muitakin sanoja, joita *yleisemmin* käytetään maamme oikeuksissa ja varsinaisissa hallintovirastoissa, jota vastoin enimmät specialisanat koulujen, maanmittauksen ja metsänhoidon y. m. aloilta on katsottu tähän sanastoon kuulumattomiksi, samoin kuin myös venäläisten ja muiden ulkomaisten virastoin ja virkamiesten nimi-

tykset, jospa niitä välistä olisikin tarvis virastoissamme käyttää. Samoin on tältä puolelta katsottu tarpeettomaksi laventaa kirjaa arvonimillä, jotka eivät vastaa mitään todellista virkaa, ja semmoisilla virkamiesten nimityksillä, jotka helposti voi kahdesta sanasta yhdistää.

Tähän taas on edelliseltä puolelta selitetty, että sanastoon tähän saakka on ylimalkain tullut sanoja supistuneemmalta alalta, kuin mitä ainoastansa vertaelemalla puolen ja toisen lauseita voisi arvostella, niin että sanastosta on jäänyt pois: sanoja, osaksi kirkon ja koululaitosten piireistä, semmoisia, jotka eivät suorastaan koske niitä virkakuntia, joissa niitä käytetään, eräät varsinaistenkin virkain nimet, kaikki arvonimet ja yhdistettyjä sanoja, joita on vaikeampikin kokoonpanna — sekä vielä, ett'ei ole ollutkaan erimieliä maanmittauksen, metsänhoidon y. m. s. „speciali"sanoista, joista on vaadittu „sanastoon" pantavaksi ainoastansa pääasialliset, virastoissa yleisesti kysymykseen tulevaiset sanat.

Kuten tästä nähdään, on eroelevaisuus mielipiteissä jotenkin melkoinen: Jos „sanastoon" pannaan liikoja, jotka sitä tarpeettomasti laajentavat ja tuntuvasti korottavat sen hintaa, — tahi jos taas toisanne päin teos tulee supistetuksi niin, että asianomainen sitä ostaessansa pettyy, eikä siitä löydäkään sitä, mihin ehkä voisi olla oikeutettu, niin lienee tässä esillä sen verran punnitsemista vaativa ja tärkeä kohta, ett'ei oudoksuttane, jos komitean nykyinen enemmistö on joutunut epäilykseen sen päätännöstä.

Tämän lisäksi on vielä huomattava sekin, että komiteatyön loputtua ja „sanaston" suoritettua Seuralle, eivät enään mitkään, perästäpäin tehdyt vastalauseet auttaisi mitään, eikä teosta voisi eikä ennätettäisi korjuuttaa; ja kuin „sanaston" lopullinen julkaiseminen on tuleva Kirjallisuuden Seuralle, jonka toimesta komiteakin on asetettu, niin on komitea rohjennut kääntyä Seuran puoleen, anoen nöyrimmästi, että Seura tässä asiassa hyväntahtoisesti antaisi komitealle sen selityksen ja ohjeen, minkä Seura siinä voipi sopivaksi ja tarpeelliseksi nähdä.

Helsingissä, 31 p. Maaliskuuta 1883.

Komitean puolesta:
E. Olsoni.

Ja lausui Seura asiasta keskusteltuansa loppupäätökseksi, että Seura oli täydellisesti vakuutettu siitä, että komitea niitten yleisten ohjeitten nojalla, joita Seuran vanhemmissa pöytäkirjoissa, esim. Lokakuun 1:ltä p:ltä v. 1879, tavattiin, itse parhaiten osaisi puheenalaisen seikan suorittaa, varsinkin kuin oli toivo, että komitea piakkoin saisi jäsenlukunsa puolesta vakavan enemmistön.

4 §. Seuran vara-esimiehen, professori J. Forsmanin astuttua hra Esimiehen sijaan, joka oli estettynä kauemmin kokouksessa saapuvilla olemasta, luki tohtori J. Krohn läntiseen Inkeriin toimitettavasta runonkeräys-retkestä näin kuuluvan mietteen, jonka Seura kaikin puolin hyväksi katsoi, päättäen lähettiläksensä ottaa filosofianmaisterin V. Porkan, joka oli ilmoittanut itsensä tähän toimeen halulliseksi, ja matkarahaksi määräten kuusisataa (600) markkaa sekä lausuen sitä mieltä, että hän nyt esiin tuotua ohjetta tarkasti noudattaisi:

Koska ensi kesäksi ehdoitettu runokeräys-retki tänä päivänä tulee keskustelun alaiseksi, saa Runoustoimikunta Seuran sihteerin kehoituksesta antaa siitä seuraavan lausunnon:

Meidän vanhat runomme voipi löytöpaikkoihinsa nähden jakaa kolmeen suureen ryhmään, jotka keskenään monissa haaroissa ovat erilaiset, aivan kuin saman kielen murteet eri maakunnissa. Nämät ryhmät ovat pohjoinen l. vienalainen, johon Suomen Pohjanmaakin kuuluu; keskimäinen, jonka pääpesät ovat Ilomantsin ja Suojärven pitäjät ja liitteinä idässä Aunuksenmaa, lännessä Savo; viimein etelläinen eli inkeriläinen, joka myös käsittää Wiipurin läänin lounais-osan.

Näistä on ensinmainitun ryhmän tärkein ja rikkain puoli, s. o. Vienan lääni, jo Borenius'en ja hänen kumppaleinsa retken kautta tullut uudestaan tutkituksi sillä kaikenpuolisella tarkkuudella, jota tiede meidän aikoinamme vaatii. Kajaanin kulmalta on ylioppilas Krohn, niinikään samoja tutkimusperusteita noudattaen, tuonut suurilukuisen keräelmän, joka kuitenkin, paljon tärkeän ohessa, sisältää jommoisenkin joukon tiettävästi tai luultavasti painetun kirjallisuuden vaikutuksen alla olleita runoja, täten todistaen, että runoin kerääminen meidän lutherin-uskoisilta, kirjaan tottuneilta kansalaisiltamme jo on melkein liian myöhäistä. — Mitä toiseen ryhmään tulee, on Aunuksenmaa jo myös tullut suoritetuksi Borenius'en ja

Berner'in kautta; Ahlman'in, Rudbäck'in, Floman'in sekä Lavonius'en vähäpätöiset saaliit toiselta puolen ovat näyttäneet, että runonkeruun aika Savossa vielä enemmän kuin Pohjanmaalla on ohitse. Paitsi sitä täyttää hyväksi onneksi äsken ostettu runsas Gottlund'in keräelmä, samoin kuin myös entinen Arvidsson'in kaikki mitä tiede voi vaatia. Vielä kauempaa Länsi-Suomesta ei suinkaan enää liene pienintäkään toivoa saada mitään lisää Paldan'in, Hahnsson'in sekä Järvisen pieniin kokoelmiin. Tässä olisi siis vaan tämän ryhmän paras paikka, Ilomantsin, Suojärven, Suistamon, Korpiselän pitäjät (niinkuin myös Borenius'elta syrjään jäänyt Tulomajärvi Aunuksessa) uudestaan tutkimatta, ja vaatisikin välttämätöntä uutta tieteellistä kerääjää; sillä Europæus'en runsaat kokoelmat näiltä seuduilta ovat enimmäksi osaksi katkonaiset, koska hän pääasiassa ainoasti kirjoitti muistoon ne paikat, jotka erisivät ennen tunnetuista. Sen lisäksi ovat tiedot löytöpaikoista ja laulajista, jotka runoin vaelluksen ja kehittymisen tutkimukselle ovat niin välttämättömän tarpeelliset, kovasti vaillinaiset sekä näissä, että kaikissa muissakin, muuten täydellisesti paperille pannuissa runokeräelmissä samalta seudulta. — Kolmas ryhmä oli vielä 1840-luvun loppuvuosina, Europæus'en ja Reinholm'in siellä käydessä, yhtenä ainoana laajana ja sanomattomasti antavana runo-alueena, mutta on myöhemmin, sen kautta että Pietarin ympäristö, enentyvän venäläisen vaikutuksen alaisena, on enimmän osan runoistansa unohtanut, jakautunut kahtia. Pohjoinen saareke, sisältävä Toksovan, Lempaalan ja Vuoleen pitäjät Inkerissä sekä Raudun, Sakkulan ja Pyhäjärven Suomen puolella, on sittemminkin tullut ristiin rastiin käydyksi moneen kertaan ja erinomaisella menestyksellä. Ahlqvist, Slöör ja Saxbäck ovat sieltä yhteensä tuoneet noin 2,500 runoa ja myös (samoin kuin ennen Reinholm) tarkoin panneet saantipaikat muistoon. Tuskin siis enää maksanee vaivaa lähettää sinne varsinaista runokerääjää, vaikka kyllä suotava olisi, että, jos noilla seuduilla joskus joku murteentutkimus pantaisiin toimeen, samassa koeteltaisiin tyystemmin kuulustella erittäin Sakkulan runoin alkuperää, joissa välisti ikäänkuin tuntuu kaukaa tullut vaikutus.

Toinenkaan saareke, nimittäin Länsi-Inkeri, ei olè suinkaan tutkimatta. Ensiksikin matkusti Europæus sen läpi, mutta matkarahojen loppuminen pakoitti hänet kesken kääntymään, niin että

hän vaan sivumennen kerkesi yhtä toista tiensä vierestä tempaisemaan. Sittemmin lähetettiin hänen neuvostaan vartta varten näille seuduille eri aikoina ylioppilaat Strålhman, Länkelä, Törneroos ja Tallqvist sekä Groundstroem, joiden tuomat saaliit ovat olleet yli kaiken toivon runsaat ja tärkeät, osoittaen että Länsi-Inkerillä ei runojen täydellisyydessä ole vertaista lähempänä kuin Ilomantsissa. Mutta yhtä hyvin eivät mainitut kerääjät nähtävästi ole vielä sinnepäinkään tyhjentäneet sen alan varoja. Syynä siihen on ollut kansan epäluuloisuus ja vastahakoisuus outoja miehiä, outoa työtä vastaan. Kerääjöitä milloin luultiin vakoojiksi, milloin Antikristuksen lähettiläiksi ja Paholaisen palvelijoiksi. Erittäin olivat venäjänuskoiset Inkerikot, jotka juuri olisivat olleet paraat taitajat, enimmiten taipumattomat. Milloin tahdottiin kerääjöitä sitoa ja Pietariin viedä, milloin yritettiin väkisin ryöstää heidän syntisiä muistiinpanojansa, milloin täytyi heidän juoksujalassa paeta uhkaavaa selkäsaunaa taikkapa, kumminkin yhdessä tapauksessa, pelastuivat he vaan töin tuskin „Pyhän Tapanin kohtalosta“. Monessa paikassa, missä ei vimma toki käynyt niin pitkälle, ei laskettu heitä kuitenkaan huoneisin, taikka, jos laskettiinkin, ei avattu virsilipasta hyvien sanojen eikä runsaankaan palkan edestä. Muutamissa kylissä taas sattui joku kuuluisa laulaja olemaan poissa kotoa, toisissa he eivät yrittäneetkään keräämään, kun kuulivat Europæus'en siellä käyneen ja sentähden, vaikka niinkuin yllä selitettiin, aivan väärin, luulivat hänen jo saaneen sieltä kaikki saatavat. Kaikkein näiden syitten vuoksi on siis hyvin moni paikka vielä jäänyt tutkimatta, niin että uusi keräilijä epäilemättä vielä voisi saada runsaan saaliin.

Molemmista täten vielä uudistettua tutkimista kaipaavista runoalueista Runoustoimikunta katsoo länsi-inkeriläisen kiireisemmäksi. Tässä todellakin, jos missään, on periculum in mora. Useista paikoista kertovat kerääjät, kuinka nuoressa kansassa venäläiset laulut tunkevat pois omia vanhoja. Pääasiallisesti ainoasti vanhat ihmiset osasivat suomalaisia runoja. Näin oli jo laita 25 vuotta takaperin. Siihen tulee lisäksi hyppyrilahkon vaikutus, joka maalliset laulut kauheaksi synniksi tuomitsee. Ilomantsin—Suojärven piirissä sitä vastaan ei kumpaakaan vaaraa ole tarvis pelätä, jos kohta toisista syistä ei sielläkään saisi keräystä kovin kauan viivyttää.

Vastaukseksi sille mahdolliselle pelolle, että kansan vasta-

hakoisuus nytkin voisi tehdä perinjuurisen keräyksen mahdottomaksi, voimme mainita, että viimeksi käynyt Groundstroem sen jo huomasi paljoa laahkeammaksi, koska asia ei enään ollut niin aivan uusi. Niin esim. hän Konnun kylistä Serepetassa, missä ei Törneroos ja Tallqvist paljon ovestakaan sisään päässeet, sai sangen paljon runoja. Kansa sanoi perästäpäin katuneensa käytöstään, kun oli huomannut, ett'ei nuo vieraat olleetkaan niin vaarallisia miehiä. Hänen menestykseensä oli myös apuna se, että hänellä oli mukana niin sanottu *otkryityi list*, jossa vaadittiin kaikkia virkamiehiä häntä auttamaan. Tavallinen passi ei ollut edellisiä keräjöitä ollenkaan auttanut. Epäluuloiset kylänvanhimmat sanoivat sen kyllä sisältävän luvan matkustamaan, vaan ei runoja keräämään. Nyt lähetettävän kerääjän pitäisi siis välttämättömästi saada meidän kenraalikuvernöriltä avonainen suojeluskirja, jossa matkan tarkoitus, runojen kerääminen, olisi nimenomaan mainittu. Tästä voisi toivoa hyvää vaikutusta myöskin venäläiseen papistoon, jonka kehoitukset luultavasti tehokkaasti taivuttaisivat vastahakoiset laulajat myöntyväisemmiksi. Hyvin tarpeellista olisi siis, että keräilijä, pitäjään tullessa, kävisi kreikanuskoisen papin luona ja pyytäisi hänen myötävaikutustansa. Vielä ovat edelliset keräilijät huomauttaneet, että vastahakoisuus tuntuvasti väheni, jos he kauemmin aikaa oleskelivat yhdessä paikoin ja tutustuivat rahvaan kanssa. Tämä oli heille kuitenkin enimmiten mahdotonta, koska läpikäytäviksi määrätyt alueet olivat kovin laajat. Senvuoksi pitäisi nyt tutkimuksen rajoittua kolmeen pitäjään, joissa runon saalis on paras, nimittäin Serepettaan, Soikkulaan ja Kosemkinaan eli Narusiin. Edellisistä matkakertomuksista näkyy, että etelässä, Gubanitsassa ja Moloskovitsassa, ei ole syytä käydä. Sama on idässä laita Spankkovassa ja Kolppinassa. Skuoritsasta tosin Strählman sai koko joukon runoja; mutta ensiksikin hän on luultavasti enimmän osan tuonut ja toiseksi ovat runot siellä paljoa vaillinaisemmat kuin yllämainituissa kolmessa pitäjässä. Samoin näkyy olevan Kattilassakin laita, jossa runon saalis Groundstroemin sanain mukaan vaan oli vähänläntä. Määräpitäjissään pitäisi kerääjän sitä vastaan käydä joka kylässä ja tarkkaan kuulustella jokaista hyväksi kiitettyä laulajaa, palaten takaisin jos joku kuuluisampi ei ensi kerralla sattuisi käsille. Erittäin nä-

kyvät Hevaajoen rantamaat ja Konnun kylät Serepetan seurakunnassa olevan tärkeät.

Edellisten matkakertomusten johdosta tahdomme vielä kerääjälle antaa seuraavat pienemmät osviitat. Länkelä Kosemkinassa ei kerännyt Vanhassakylässä, Arsiassa, Kullassa, Ropsuassa, Narusissa eikä Stumppovassa, koska kuuli Europæus'en niissä käyneen. Soikkulassa hän ei saanut paljon mitään Koskisesta, Säätinästä, Mäkikylästä, Saaruesta, Koskinasta ja Ruutsiasta, koska kansa epäluuloissaan ei sallinut hänen viipyä. Samoin melkein kävi Soikkulan niemen neljässä kylässä ja Kolkanpäässä. Erittäin olivat Inkerikot vastahakoiset. Pärspään kylässä ei millään ehdolla taivuttu lauluun, kun pelättiin papin moitetta. — Törneroos ja Tallqvist kehuvat runorikkaiksi Yhimäen ja Harjavallan kylät Serepetassa. Loitsuja kuulivat olevan Hirsikonnun ja Ojan kylän Äyrämöisillä. Hevojoella ja Konnun kylissä heitä ei otettu vastaan. — Groundstroem kehuu Serepetassa Konnun kylää (erittäin Desjatskajaa). Staro-Dvoriassa asui kuuluisa noita Johorka, jota hän ei tavannut. Terenttilän ja Vääräperän lutherilaisilla oli niukasti runoja. Tönttölän Inkerikoilla oli niitä runsaasti, niinkuin myös loitsuja. Erittäin mainio oli ukko Sinoi, sotavanhus 1812 vuodesta, joka kuitenkin lauloi niin nopeasti, ett'ei Groundstroem osannutkaan hänen mukaansa kirjoittaa. Talon miniäkin, kotoisin Hevaajoelta, olisi ollut taitava laulaja, vaan ei jouttanut paljon koti-askareiltaan. Naapurikylissä Groundstroem ei käynyt, koska oli huomaavinaan, että niissä laulettiin samoja lauluja. Kaprion kaupungin ja Soikkulan välillä kuuli hän Inkerikoilla olevan lauluja, mutta ei poikennut, koska niiden sanottiin olevan samoja kuin jälkimmäisessä paikassa. Soikkulan Uudessakylässä oli kaksi taitavaa tyttöä, Leena ja Mari, mutta heitä epäilytti ruveta laulamaan, koska aikoivat Ehtoolliselle. Säätinässä oli kuuluisa laulaja, Kuisman vaimo, mutta hän ei ruvennut laulamaan. Eräs loitsija, jonka kehuttiin paljon tietävän, ei ollut kotona. Oussimäellä sanoo Groundstroem löytyvän hyviä tarinoita, osaksi jumalaistarullisiakin. Itkuja taas kertovat Törneroos ja Tallqvist olevan summattomasti Yhimäen ja Harjavallan kylissä.

Viimein vielä pari sanaa itse muistoon kirjottamisen tavasta. Keräilijän tulee kirjoittaa toisinnotkin täydelliseltään eikä vaan muutamilla päärunon jälkeen liitetyillä riveillä, niinkuin tavallisesti

hänen edeltäjänsä. Jos toisinto on sanasta sanaan yhtäpitävä, on vaan tarvis panna muistoon, että se löytyy siinäkin paikassa. Laulujen saantipaikka (pitäjä ja kylä) samoin kuin laulajan nimi ovat huomioon otettavat. Samassa pitää myös aina kuulustella, onko tietoa, mistä puheena oleva runo on alkujaan, miesmuistiinko siellä kotoinen vai muualta opittu. Kenties olisi hyvä ylimalkaankin tiedustella paikkakunnan runovarain syntyperää. Vielä on kysyttävä, onko laulussa aina käytetty niissä nyt käytettyjä nimiä (Groundstroem'ille näet kumminkin yhdessä tilaisuudessa eräs akka lauloi runon uudemmalla sankarin nimellä, mutta lisäsi, että ennen käytettiin toista, joka olikin Kalevalaan kuuluva).

Runojen keräämisen ohessa saisi lähettiläs, jos aika myöntää, myös kirjoittaa muistoon tärkeämpiä tarinoita sekä itkuja, erittäin noilla viitatuilla paikoilla.

Runoustoimikunnan puolesta:

J. Krohn.

5 §. Samoin tohtori Krohn julki luki tähän alipuolelle liitetyn, tohtori E. Aspelinin kirjoittaman mietteen jatkettavasta sadunkeräyksestä, jota Seura myöskin kaikin puolin hyväksyi, päättäen 1:ksi, että tänä vuonna sadunkeräys-retki kustannettaisiin Etelä-Pohjanmaahan ja sitä varten matkarahaksi annettaisiin kolmesataa (300) markkaa, joka summa lisättäisiin siinä tapauksessa, että kokoelma hyvin arvokkaaksi havaittaisiin, sekä tulevaksi kertaa sihteerin kautta soveliasta lähettilästä kuulusteltaisiin ja Seuralle ehdotettaisiin; ja 2:ksi, että asianmukainen ohje satujen, sananlaskujen ja arvoitusten keräämiseen, jommoisen tohtori Aspelin myöskin oli suosiollisesti luvannut kirjoittaa, painatettaisiin ja ehdotetulla tavalla levitettäisiin.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Kun minä joulukuun kokouksessa 1879 ehdottelin Seuralle, että ruvettaisiin uudestaan satuja keräämään, arvelin minä, että vähintäin 5 keräysmatkaa olisi tekeminen ennen tutkimattomille seuduille Suomessa, jota paitse olisi syytä ajatella uudistettua keräystä Venäjän Karjalassa. Niinkuin Seuran sihteeri viimeisessä

vuosikertomuksessaan mainitsee, on nyt viisi keräysmatkaa suoritettu, ja on sen vuoksi määrääminen, onko keräys Seuran toimen kautta tähän päätettävä vai yhä jatkettava. Kysymyksen ratkaisemiseksi pyydän saada esiintuoda muutaman mietteen.

Kun arvostelee Seuran lähettämän viiden matkustajan saalista, niin voi ainoastaan kolmen pitää täydelleen tyydyttävänä. Hra Juho Sjörosin runsas kokoelma vastannee hyvin vaatimuksia Varsinais-Suomeen nähden. Kun muutenkin Länsi-Suomesta on hyvin paljon satuja koossa, niin pitäisin niiden seutujen satuvaroja ylimalkaan hyvin tunnettuina. Hrat J. Mustakallio ja K. Krohn ovat niin ikään hyvällä menestyksellä suorittaneet keräysmatkansa. Molemmat ovat satuja saaneet niin paljon, että Kajaanin kihlakunnan, jonka he ovat käyneet, nyt voi satuihin nähden lukea paraimmin tunnettujen seutujen joukkoon. Sen sijaan ovat hrrojen Rapolan ja Lampisen kokoelmat toisia paljo pienemmät, jonka ohella jälkimäisen muistoonpanot eivät ole riittävällä huolella ja tarkkuudella tehdyt. Sen vuoksi ei voi Etelä-Hämettä ja Päijänteen ja Saimaan välisiä seutuja pitää mainittujen kerääjien kautta tyydyttävästi tutkittuina. Tästä johtuu, että nuo viisi keräysmatkaa eivät ole täyttäneet sitä mitä niitä ehdotellessani toivoin mahdolliseksi. Koko eteläpuoli Pohjanmaata on vielä käymättä ja uusia retkiä tulisi tehdä Etelä-Hämeesen ja Savohon.

Samalla kuin siis uskallan ehdotella, että Seura sekä tarpeen mukaan jatkaisi satujen keräämistä mainituissa Suomen maakunnissa että myös ajattelisi matkaa Venäjän Karjalaan, jos taitava kerääjä olisi saatavissa, tahdon muistuttaa, että tämä eri paikkakuntain satujen tunteminen on paitse muun vuoksi tärkeä senkin tähden, että ainoastaan se tekee mahdolliseksi tutkia satujen vaelluksia.

Luonnollista on, että se eri paikkakuntain satuvaraston tunteminen, josta olen puhunut, aina on oleva verrannollinen. Aina voi näet muistoonpanija löytää uutta, joka ehkä on tutkimukselle tärkeätä. Sen tähden ovat ne pienemmät satukokoelmat, joita yksityiset kansalaiset ovat Seuralle lähettäneet, hyvinkin tervetulleita. Seura onkin palkintojen suomalla kehoittanut lähettäjiä jatkamaan keräämistään. Katsoen siihen, että moni kansalainen, joka mielellään tässä asiassa palvelisi Seuraa, kuitenkaan ei tarkoin tiedä, kuinka ja mitä on muistoon paneminen, ehdottelisin, että Seura

painattaisi kehoituksen, joka sisältäisi tarpeelliset osviitat, ja levittäisi sen sopivalla tavalla, ehkä Kansanvalistusseuran avulla, ympäri maata. Epäilemättä tuottaisi semmoinen toimi paljon hyötyä asialle, ilman että se tulisi Seuralle raskaaksi. Vähempiä kokoelmia voisi, niinkuin ennen, kirjojen antamisella palkita, jota vastoin rahallisia palkintoja ei annettaisi kuin erittäin runsaista ja arvokkaista.

Lopuksi saan ilmoittaa, että runoustoimikunta tänään pidetyssä kokouksessa on puolestaan hyväksynyt tämän ehdotuksen, lausuen vaan sen toivomuksen, että ehdoteltu kehoitus tulisi käsittämään myöskin sananlaskujen ja arvoitusten keräämisen, koska niitäkin on paljon muistoon panemattomia. Helsingissä, 4 p. Huhtikuuta 1883.

Eliel Aspelin.

6 §. Tämän ohessa luettiin Runoustoimikunnan puolesta näin kuuluva tohtori Aspelinin antama lause, johon Seura yhdistyi ja jonka mukaan lyceiläiselle V. Salmiselle, joka oli Seuralle lähettänyt keräämiänsä satuja, sanoja ja puheenparsia, kehoitukseksi oli annettava Seuran kustantamia kirjoja Viidenkolmatta (25) markan arvoon asti.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Lyseiläisen Viktor Salmisen satukokoelma Kuhmalahdelta käsittää 13 satua. Ne ovat ylimalkaan vähäarvoisia, varsinkin kun joukossa on usiampia, jotka ovat painetuista lähteistä levinneet kansaan. Satujen ohella sisältää vihkonen muutamia kymmeniä oudompia sanoja ja puheenparsia. Niiden sekä myös satujen muistoonpaneminen todistaa kuitenkin nuoressa kerääjässä kiitettävää harrastusta, ja katsoo runoustoimikunta sen vuoksi ja erittäin senkin johdosta, että Salminen jo ennenkin on Seuralle satuja lähettänyt, hänen kehoitusta ansainneeksi ja ehdottelee, että hänelle annetaan pari kirjaa, yhteensä noin 25 markan arvosta. Helsingissä, 4 p. Huhtikuuta 1883.

Runoustoimikunnan puolesta:

Eliel Aspelin.

7 §. Herra yliopiston-lehtori H. Paul oli Kalevalan uudestansa saksaksi julkaisemisesta Seuralle lähettänyt kirjallisen, tähän liitetyn ehdotuksen, ja päätti Seura lykätä asian Runoustoimikunnan mietittäväksi.

Till Finska Literatursällskapet.

Alltsedan den tyska öfversättningen af Kanteletar utkommit, och i synnerhet sedan jag läst om Literatursällskapets femtioårsfest, som skall firas år 1885, har jag föresatt mig att om möjligt öfverflytta äfven Kalevala till mitt modersmål. Denna öfversättning skulle enligt min tanke dock icke återge originalet i sin helhet, utan skulle dertill begagnas den af Lönnrot sjelf utgifna förkortade upplagan, likväl så, att jag i samråd med kompetenta personer kunde tillägga ett och annat, som synes önskvärdt. Angående trycket hyser jag den förhoppningen, att Kejserl. Alexanders-Universitet, hvilkens pröfning boken kommer att underkastas, med samma välvilja understödjer företaget, som utgifningen af Kanteletar, och beviljar tryckningskostnader för boken.

I det jag således öppet tillstår, att en öfversättning af Kalevala på de anförda grunderna vore för mig ett mycket kärkommet arbete, tillåter jag mig, för att öfverhufvud göra arbetet möjligt, att förfråga, om Literatursällskapet vore benäget att af sina medel jemte den lexikaliska hjelpen bekosta en pålitlig medarbetare; på något vidare understöd eller honorar gör jag inga anspråk. Skulle Literatursällskapet vara villigt att göra denna säkert icke alltför betungande uppoffring, så skall det vara en tillfredsställelse för mig att ju förr, dess hellre påbörja arbetet.

Helsingfors, den 3:dje Mars 1883.

Hermann Paul.

8 §. Niinkuin viime Helmikuun kokouksessa ilmoitettiin, oli Keisarillinen Senati vaatinut Seuralta lausuntoa „Kuopion isänmaallisen seuran“ perustamis-asiassa, ja luettiin nyt Yleiseltä Tutkijakunnalta tullut, näin kuuluva vastaus-suunnitelma, jonka Seura hyväksi katsoi:

Teidän Keisarillisen Majesteettinne viime Helmikuun 2 p:nä annetun, tähän liitetyn armollisen käskyn noudattamiseksi saa Suomalaisen Kirjallisuuden Seura muutamain Kuopiolaisten Teidän Keisarillisen Majesteettinne luona tekemän alamaisen anomuksen johdosta saada perustaa „Kuopion isänmaallinen seura" niminen yhdistys, alamaisimmasti antaa seuraavan lausunnon:

Niinkuin asiakirjoihin liitetty Sääntö-ehdotus osoittaa, tulee uuden aiotun seuran tarkoitus nimenomaan olemaan Suomenkielen ja etupäässä paikkakunnallisten murteiden tutkiminen, suomalaisen kirjallisuuden edistäminen, historian ja muinaismuistojen tutkiminen sekä kansansivistyksen kohottaminen, sillä tavoin kuitenkin, että seuran vaikutus tulisi rajoittumaan etupäässä Kuopion kaupunkiin ja lääniin. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura pyytää sen johdosta saada alamaisimmasti huomauttaa, että maaseuduilla henkiset ja kirjalliset pyrinnöt sekä erittäinkin paikkakunnallisen historian harrastaminen ovat verrattain alhaisella kannalla. Näiden rientojen keskuspaikaksi on tullut melkein yksinomaisesti maan pääkaupunki, josta on opittu odottamaan alkuun-panoa melkein kaikissa henkisissä riennoissa. Että semmoinen asianlaita, jos se yhä jatkaantuu, tulee vaikuttamaan varsin haitallisesti koko maan henkiseen kehkiämiseen, on itsestään selvää. Etenkin jääpi kansamme muinoisuus selville saamatta, ellei eri seuduilla maassa ruveta paikkakunnallishistorian tutkimista harrastamaan. Näihin tämmöisiin toimiin tarvittavan innon ja harrastuksen elähyttämiseksi ei liene parempaa keinoa kuin juuri senkaltaisten paikkakunnallisten seurain perustaminen, kuin nyt Kuopiossa aiotun. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura sentähden uskaltaa syvimmässä alamaisuudessa lausua sitä toivoa, että Teidän Keisarillinen Majesteettinne suvaitsisi, vahvistamalla asiakirjoihin liitetyn sääntö-ehdotuksen, sallia Kuopiossa aiotun seuran perustamista.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puolesta:

Jaakko Forsman,
Suom. Kirj. Seuran nyk. vara-esimies.

F. W. Rothsten.

9 §. Hra tohtori Krohn kuultavaksi luki seuraavan, hänen itse ja tohtori E. Aspelinin allekirjoittaman, Kalevalan toisintojen kopioimis-asiaa koskevan mietteen, jonka Seura yksimielisesti hyväksyi, päättäen, että koko se summa, joka tämän toimen perille saattamiseen vielä tarvittiin, arviolta 3,000 markkaa, tänä tilivuonna Seuran kassasta suoritettaisiin:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Niistä monista tärkeistä töistä, jotka Seura jo on saanut aikaan, on epäilemättä tärkein ja kaukaisimpaan tulevaisuuteen vaikuttava kansanrunouden pelastaminen unhotuksesta. Suuressa runotoisinto-kokoelmassaan on Seuralla aarre, jota rikkaampaa ei ole monella muulla kansalla. Mutta pelastustyö on kuitenkin vasta puoleksi tehty, niin kauan kuin äkkiä tullut tulipalo voi muutamassa tunnissa jälleen ijäksi hävittää, mitä monivuotisella vaivalla on kokoon saatu. Eikä ole edes tulipalo ainoa uhkaava vaara. Tietysti tuo aarre olisi saiturin hyödyttömän kultakasan kaltainen, jos ei sitä saisi käyttää; mutta siinä taas se vaara on tarjona, että tutkijain käsissä yhtä toista voi mennä hukkaan. Eikä olekaan tämä vaara ainoasti mahdollinen peloitin, vaan useammissa vanhemmissa kokoelmissa havaitaan, sivu- tai vihkoluvusta päättäin, sangen tuntuvia lomia.

Paitsi sitä on Seuran runokeräelmäin käyttäminen niiden nykyisessä muodossa, kun eri runot ovat sikisoki niinkuin sattumus ne on järjestään saattanut kunkin kerääjän käsiin, sanomattoman vaivaloinen ja aikaa haaskaava. Yleisemmälle tutkimiselle olisi aivan välttämätöntä, että saman-aineiset runot olisivat kootut yhteen. Mutta tämmöinen järjestys ei ole mahdollinen muulla keinoin, kuin että joka runo on eri paperillensa kirjoitettu.

Näiden molempien syitten tähden onkin Seura jo kerran määrännyt vuotuisen summan runokeräelmäinsä kopioimiseen. Ensimmäisenä vuotena meni siihen 600 markkaa, toisena, viimein kuluneena Seuran uudistetun päätöksen mukaan 1,000, yhteensä siis tähän asti 1,600. Mutta jäljellä olevien runovarojen kopioiminen vaatisi vielä arviolta 3,000 markkaa, siis 5 vuotta alkuperäisen, ja ainakin 3 vuotta viimevuotisen määräyksen mukaan. Tällä pitkällä

ajalla voisi vielä auttamaton tuho uhata kallis-arvoisinta aarrettamme; näin pitkän ajan olisi se vielä tutkijoilta suljettu melkein voittamattomien esteitten taakse! Tämä ajatus on tuntunut kovin vaikealta meistä allekirjoittaneista, jotka olemme olleet vuosikausia tilaisuudessa tutustumaan näiden runovarain tärkeyteen ja samassa katkerasti tuntemaan niiden nykyisen sekasortoisen muodon vaikeuksia. Me pyytäisimme senvuoksi Seuraa vielä vähäisen enentämään tähän asiaan suotua määräystään, niin että tänä vuonna siihen pantaisiin 1,500 markkaa ja tulevana vuonna yhtä paljon. Me puolestamme sitoudumme jo ennalta suorittamaan jälkimmäiset 1,500, niin että koko työ, joka jo suurimmaksi osaksi onkin valmis tai valmistumaisillaan, saadaan loppuun ensisyksyn ensimmäisinä parina kuukautena. Ennakkomaksumme ottaisimme sitten, ilman mitään koroitta, takaisin v. 1884 vuosipäivän jälkeen.

J. Krohn. Eliel Aspelin.

10 §. Hra J. Nikulainen oli Seuralle lähettänyt kaksi vihkoa „sananlaskuja, satuja, arvoituksia j.n.e.“, ja tuli nämät antaa Runoustoimikunnan arvosteltaviksi.

11 §. Määrättiin, että „Kuningas Learin“ suomennoksen myyntihinta kappaleelta olisi Kolme (3) markkaa. Kustannukset nousivat allekirjoittaneen ilmoitusta myöten noin 1,600:teen markkaan.

12 §. Hyväntekiäisiksi Seuralle osotetusta palveliaisuudesta päätettiin yliopiston vahtimestarille J. Paleniukselle vanhan tavan mukaan kuluneelta tilivuodelta antaa Viisikolmatta (25) markkaa.

13 §. Luettiin Seuran valitsemilta herroilta tilintarkastajilta tullut, näin kuuluva kertomus, jonka johdosta täysi tilinvapaus viime tilivuodelta suotiin rahavartialle, kamreeri Boehmille:

Allekirjoittaneet, jotka Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran vuosikokouksessa viime kuun 16 päivänä valittiin Seuran tilikirjain sekä raha- ja kirjavarain tarkastajiksi, olemme nyt suorittaneet tilikirjain tutkimisen ja havainneet ne oikeiksi sekä kiitettävällä tarkkuudella ja huolella pidetyiksi. Niinikään olemme tarkastaneet Seuran rahavarat ja nähneet ne hyvin edullisella ja luotettavalla tavalla sijoitetuksi.

Tämän tarkastuksen nojalla saamme kunnian ehdoittaa, että Seuran rahavartialle, Maisteri A. Boehmille suotaisiin täydellinen tilivapaus äskenpäättyneeltä tilivuodelta. Helsingissä, Huhtikuun 3 p:nä v. 1883.

A. V. Helander. K. F. Wahlström.

14 §. Luettiin Seuran rahavartian antama, näin kuuluva kassatili, jonka ohessa rahavartia ilmoitti kassakreditiivi-velan nyt tekevän *Smk.* 10,600.

Kassatili Huhtikuun 4 päivänä 1883.

Yleinen Kassa.

Vastattavaa.

Säästövarat edellisestä tilivuodesta.

1883. Maalisk. 17 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 370 m. — Rahaa kassassa 5: 05 375: 05.

Tuloja.

1883. Maalisk. 17 p. Hilda Amalia Enlund, jäsenrahansa 24 m. — Clouberg & C:o, myydyistä kirjoista 960 m. — 22 p. G. L. Söderström, d:o 85: 80. — N. E. Setälä, jäsenrahansa 24 m. — J. G. Geitlin restitueerannut suomalais-latinaisen sanakirjan toimituspalkastansa 500 m. — 24 p. K. Montin, myydyistä kirjoista 74 m. — Ch. Backman, d:o 12: 37. — 31 p. Wasenius'en Kirjakauppa, d:o 359: 70. — A. Nordman, d:o 37 m. — O. Granström, d:o 60: 65. — O. Palander, d:o 446: 18. — Ch. Face, d:o 21 m. — A. W. Jahnsson, d:o 325: 20. — Huhtik. 4 p. G. W. Wilén, d:o 60 m. — P. Cajander, d:o 17: 85 . 3,007: 75.

Huhtik. 3 p. Lainannut Blombergin rahastosta . . . 3,800: —

Yhteensä *Smk.* 7,182: 80.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Maalisk. 17 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 150 m. — 19 p. J. Krohnin kautta Kalevalan toisintojen kopioimisesta 603: 50. — 22 p. A. E. Favorin, nitomistyöstä 483: 70. — N. E. Setälä, aputoimestansa Kalevalan toisintojen kopioimisessa 24 m. — K. Blomstedt, Suomalais-latinaisen sanakirjan korrehtuurin-lu'usta 120 m. . . . . 1,381: 20.

Huhtik. 3 p. Pantiin Kassakreditiivitilille Suomen Pankkiin. . . . . 5,000: —

Siirtovarat tulevaan kassatiliin.

Huhtik. 4 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 801: 60.

Yhteensä *Smk.* 7,182: 80.

Helsingissä, Huhtikuun 4 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Välikokous Huhtikuun 20 p:nä 1883.

1 §. Seuran hra Esimies ilmoitti tiedoksi tulleen, että kuoleman kautta nykyisin täältä eronnut kauppias Gustav Fredrik Ahlgren Tampereella oli testamentin kautta Seuralle määrännyt jonkun osan omaisuudestaan, sekä pesänsuorittajan yksityisen kirjeen kautta suotavaksi lausuneen, että Seura niin pian kuin mahdollista tarpeellisiin valvontatoimiin ryhtyisi, jonka vuoksi olikin katsottu tarpeelliseksi panna toimeen tämä välikokous, ja päätti Seura asiamiehekseen pyytää hra senatinkanslistia Sanfrid Aejmelaeusta, joka itse kokouksessa saapuvilla ollen tarjottuun toimeen hyväntahtoisesti

suostui, ja oli hän sitä varten asianmukaisella valtuuskirjalla varustettava sekä Seuran sihteeriltä tarpeellisia tietoja saava.

2 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että Seuran virkamiehet, koska ajan lyhyys oli Seuran kokoon-kutsumista estänyt, omin neuvoin olivat toimittaneet seppeleen vasta mainitun kauppias Ahlgren vainajan ruumiin-arkulle Seuran nimessä laskettavaksi, ja katsoi Seura tämän toimen hyväksi.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Toukokuun 2 p:nä 1883.

1 §. Oikaistaviksi luettiin pöytäkirjat viime Huhtikuun 4:nä ja 20:na p:nä pidetyistä kokouksista.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin tulleen *a*) Seuran kirjeenvaihtajajäseneltä, hra E. Teza'lta: Lista di voci Galelesi publicata per cura di E. Teza. *b*) Samoin hra J. Hurt'ilta: Kohtuseasetused, mis 20. Nowembril 1864 kinnitati. *c*) Wirosta: Lindanissa Kalender 1883. *d*) Norjasta: Folkevennen. 1882. Ny raekke. Sjette Bind. 5te og 6te Hefte. *e*) Suomen Lääkäriseuralta: „Handlingar". 1882. 23:dje Bandet. N:o 5 & 6.

3 §. Luettiin Seuran kirjeenvaihtaja-jäseneltä, hra Jules Oppert'ilta tullut kirje, jossa hän kiitti lahjaksi saaduista kirjoista sekä tarjousi Franskan Institut'ille esittelemään, mitä kustantamiansa teoksia Seura ehkä tahtoisi sille lähettää, ja päätti Seura, että hra Esimies ynnä sihteerin kanssa soveliaat kirjat valitsisi.

4 §. Samoin luettiin hra E. Tezalta tullut kirje, jossa hän lausui kiitoksiansa saaduista kirjalahjoista.

5 §. Ilmoitettiin, että Seuralle oli annettu tieto kirjeenvaihtaja-jäsenen Lorenz Diefenbach'in kuolemasta Darmstadt'issa viime Maaliskuun 28:na p:nä.

6 §. Siitä tavasta, jolla Kuvallisen Kalevalan rahastoa tulisi käyttää, oli erittäin asetettu komitea Seuran kokouksessa viime Maaliskuun 7 p:nä esiin tuonut kirjallisen lauseen, joka nyt tutkittavaksi otettiin, ja katsoi Seura, asiasta keskusteltuaan sekä muun muassa sen tiedon saatuansa, että Savo-Karjalais-osakunta

1885 vuoden kilpailua varten oli määrännyt 500 markkaa, tämän lauseen hyväksi, arvellen, että siinä ehdotettu kehoitus yleisölle olisi tuonnempana sanomalehtien kautta julkaistava.

7 §. Herra lehtori H. Paulin ehdottamasta saksalaisesta Kalevalan käännöksestä luki Runoustoimikunnan puolesta tohtori J. Krohn näin kuuluvan kirjallisen lauseen, jonka Seura, asiasta keskusteltuaan, hyväksi katsoi:

Lehtori H. Paul'in avunpyynnöstä Seuralta aikomaansa saksalaiseen Kalevalan käännökseen saa Runoustoimikunta antaa seuraavan lausunnon:

Schiefner'in käännös, jos kohta sillä on se suuri ansio, että se on tehnyt kansan-epoksemme ulkomaan tutkijoille tutuksi, ylimalkaan ei vastaa esteetillisiä vaatimuksia; senvuoksi uusi, runollisempi käännös, joka voisi levittää Kalevalan suurempaan lukijapiiriin, epäilemättä olisi suotava. Se taito, jonka hra Paul Kantelettaren käännöksessä on osoittanut, antaakin syytä siihen toivoon, että hän myös tässä työssä on hyvin onnistuva, varsinkin koska provessori Ahlqvist on luvannut valvoa käännöksen kelvollisuutta. Runoustoimikunta senvuoksi kehoittaisi Seuraa suostumaan hänen pyyntöönsä ja hänelle Suomen kielessä täydellisesti taitavan apulaisen palkaksi suomaan 500 markkaa.

Sitä vastaan täytyy Runoustoimikunnan jyrkimmällä tavalla vastustaa sitä herra Paul'in ehdoitusta, että niin sanottu „Lyhennetty Kalevala" pantaisiin hänen käännöksensä perusteeksi. Tämän tarkoitus, niinkuin tiedämme, oli ihan toinen; sillä vaan tahdottiin tehdä tutustuminen kaikkiin epoksemme tapauksiin koulunuorisollemme mahdolliseksi. Mutta niin perinjuurisen lyhentämisen kautta menetti tämä painos enimmän osan alkuteoksen runollisesta kauneudesta. Mielestämme olisi välttämättömäksi ehdoksi pantava, että tätä painosta ei saisi ottaa perusteeksi.

Koska kuitenkin vähemmässä määrässä ja taitavalla kädellä tehdyt karsimiset olisivat varmaankin eduksi, varsinkin kun käännös on aiottu yleisölle, jolla ei ole myötäsyntyinen rakkaus kaikkeen Kalevalassa kuvattuun, niin olisi Runoustoimikunta suonut, että prov. Ahlqvist olisi, niinkuin ensin näkyi tahtovan, ottanut tämänkin työn valvoakseen. Hänen siitä luovuttuaan on Runous-

toimikunta ollut suuresti epäilyksessä, mutta kuitenkin, tehdäksensä ehdoitetun työn mahdolliseksi, tahtonut tarjota apuansa, sillä tavoin että allekirjoittanut toimittaisi poispyyhkimiset ja useammat muut toimikunnan jäsenet tarkastaisivat hänen työnsä.

Viimeinkin vielä ehdoittaisimme, että luvattu raha-apu maksettaisiin herra Paul'ille kahdella erällä, puolet silloin kuin käännöksen ensimmäinen puolisko on valmistunut, ja toiset puolet, kun koko työ on valmis, molemmissa tilaisuuksissa sen jälkeen kun prov. Ahlqvist on teoksesta antanut hyväksyvän lausuntonsa.

Runoustoimikunnan puolesta:

J. Krohn.

8 §. Tohtori E. Aspelin julki luki kansanrunouden keräämistä varten kirjoittamansa, näin kuuluvan ohjelman, jonka Seura puolestansa hyväksi katsoi ja joka osittain sanomalehtien kautta osittain ennen ehdotetulla tavalla oli yleisön tiedoksi saatettava:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on aina lukenut tärkeimpien tehtäviensä joukkoon yrittää unohduksesta ja häviöstä pelastamaan kansanrunoutemme tuotteita, mutta vaikka ahkeroiden kerääjäin kautta jo hyvin runsaita aarteita on koottu ja suureksi osaksi julaistukin, niin ei Seuralla kuitenkaan ole syytä eikä oikeutta pitää tätä tehtäväänsä suoritettuna. Tutkittava ala on niin lavea ja kansan muisto niin rikas, ettei sitä voi pitää läheskään tyhjennettynä. Kokemus todistaa, että kerääjät, vaikka useastikin samoja seutuja käyvät, aina voivat lisää ja uutta saada, puhumatta siitä, että paikkakuntia on semmoisia, joissa ei kukaan vielä ole muistoonpanoja tehnyt. Seuran aikomus on sen vuoksi yhä edelleen jatkaa tointansa tällä työalallaan, kustantamalla varsinaisia keräysmatkoja; mutta koska yksityisetkin kansalaiset, niin kuin useat esimerkit todistavat, hyvällä menestyksellä voivat kukin kotiseuduillansa toimittaa samanlaista keräystyötä, niin on Seura päättänyt täten kehoittaa halullisia rupeamaan avulliseksi puheena olevassa isänmaallisessa työssä sekä samalla myös antaa muutamia viittauksia siihen, mitä tulisi huomioon ottaa ja millä tavoin muistoonpaneminen olisi suoritettava.

Ne suomalaisen kansanrunouden eri lajit, jotka voivat tulla keräämisen esineeksi Suomenmaan rajojen sisäpuolella, ovat:

1. *Vanhoja runoja*, jotka runomitaltaan ovat samanlaatuisia kuin Kalevalan runot. Täydellisempiä ei liene saatavissa muuta kuin maan itäisemmissä ja pohjoisemmissa osissa. Katkelmia saadaan kuitenkin vähin ympäri koko maata ja ovat semmoiset useinkin sitä tärkeämmät mitä etäämpänä varsinaisilta runopaikoilta niitä saadaan. Näitä vanhempia runoja kerättäköön sekä kertoma- (Kalevalan tapaisia) ja laulu- (Kantelettaren tapaisia) että myöskin loitsurunoja.

2. *Uudempia lauluja*, semmoisia kuin Lönnrot on julaissut Kantelettaren esipuheessa, (esim. Morsiamen kuolo, Velisurmaaja, Kreivin sylissä istunut y. m.). Ne ovat muotonsa puolesta uudempia kuin edellä mainitut, mutta kuitenkin varsinaiseen kansanrunouteen luettavat. Uudenaikaiset, varsinkin tunnettujen runoseppäin tekemät ja tunnetuista henkilöistä ja tapauksista tehdyt runoelmat sitä vastoin ei tule kysymykseen.

3. *Sananlaskuja ja arvoituksia*, joita kaikkialla on saatavissa.

4. *Satuja ja tarinoita*, semmoisia joita kansa vanhastaan kertoo. Niitä on monenlaisia, niinkuin Salmelaisen julkaisemasta kokoelmasta voidaan nähdä, ja niitä kaikkia tulisi kerätä, huolimatta siitä että samantapaisia siinä jo on painettu. Sadut vaihtelevat suuresti eri osissa maata, jonka vuoksi tunnettujen satujen toisinnotkin ovat tärkeitä.

5. Vihdoin pitäisi kerättämän pienempiä kansankertomuksia ja tietoja kaikenlaisista tarumaisista olennoista. Semmoiset kertomukset ovat milloin eri paikkoihin kiintyneet, milloin, niin sanoaksemme, irtanaisia. Siten tulisi panna muistoon tietoja Kalevasta („Kalevan miekka"), Kalevan pojista, Väinämöisestä („Väinämöisen viikate"), Ilmarisesta y. m. Kalevalan henkilöistä, Kirkon väestä, Haltioista, Menningäisistä, Syöjättärestä y. m. saduissa mainituista olennoista j. n. e.

Muuten on seuraavia yleisiä sääntöjä noudattaminen:

a) Runot, laulut, sananlaskut, arvoitukset, sadut y. m., jotka kertoja on saanut kirjoista tahi sanomalehdistä taikka joista muuten

tiedetään, ettei ne vanhastaan ole kansan henkistä omaisuutta, ovat kansanrunouden tutkimiselle arvottomia ja jääköot keräämättä.

b) Muistoon-panot ovat tehtävät tarkalleen sen mukaan kuin kansa kertoo, ilman että kerääjä niitä parantelee, omavaltaisesti lyhentää tahi omiansa lisää. Sen verran kuin mahdollista on, noudattakoon kerääjä paikkakunnan murretta, kuitenkin huomaten, että sisällys on pääasiana pidettävä. Jos ei kerääjä erittäin ole kieltämme tieteellisesti tutkinut, niin on hänen turha vaiva pyytää saada muistoon-panoansa murteen mukaisiksi. Oudot nimet, sanat ja lausetavat ovat kuitenkin säilytettävät ja jos tarpeelliselta näyttää, niin annettakoon niihin lyhyt selitys.

c) Joka muistoon-panon ohelle kirjoitetaan kertojan nimi, ikä ja asuinpaikka. Jos kertoja on muualta muuttanut tahi muualla kertomansa kuullut, niin on sekin ilmoitettava, sillä sen kautta voidaan selville saada kuinka kansanrunouden tuotteet vaeltavat toisesta paikkakunnasta toiseen.

d) Sadut ynnä muut laveammat muistoon-panot kirjoitettakoon kukin erityiselle paperille, niin että niitä sopii tarpeen mukaan järjestellä. Pienemmät muistoonpanot kirjoitettakoon yhteiselle paperille; mutta kuitenkin eri lajit eri vihkoihin, niin ettei sananlaskuja, arvoituksia y. m. kirjoiteta sekaisin.

Niitä kunnioitettavia kansalaisia, jotka noudattaen näitä ohjeita keräävät mainituita kansan runouden tuotteita ja lähettävät Kirjallisuuden Seuralle kokoelmansa, on Seura valmis palkitsemaan antamalla kustantamia kirjojansa; rahapalkinto sen sijaan ei voi tulla kysymykseen, jollei kokoelman runsaudesta ja huolellisesta toimittamisesta huomata, että kerääjä on siihen tavallista enemmän työtä pannut.

9 §. Yhdessä edellisen kanssa allekirjoittanut ilmoitti Seuran määräystä myöten kuulustelleensa soveliasta, Pohjanmaalle lähetettävää sadunkerääjää, mutta asian-ymmärtäjäin kehoittaneen Seuraa panemaan lähettiänsä liikkeelle talvis-ajaksi, ja päätti Seura, että asia uudestansa syksyllä esiin otettaisiin.

10 §. Puheeksi otettiin v. 1885 vietettävä Kalevalan-juhla ja päätettiin jättää ensi ehdotuksen tekeminen Yleiselle Tutkija-

kunnalle, jonka tuli neuvotella myöskin muitten, varsinkin tieteen eri aloilla työskentelevien Seuran jäsenten kanssa.

11 §. Sihteerin astuttua ulos istui allekirjoittanut, esimiehen kehoituksesta, pöytäkirjan ääreen. Esimies ehdotti, että sihteerin vuosipalkka, koska Seuran työt olivat melkoisesti enentyneet, koroitettaisiin 800 markasta 1,500 markaksi. Tämä ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti; palkankoroitus oli luettava ensitulevan Kesäkuun 1 päivästä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
A. Almberg.

12 §. Kun allekirjoittanut, joka edellisen asian vuoksi oli astunut ulos, jälleen oli pöytäkirjan ääreen istunut, ilmoitti hra Esimies, että Seuran vahtimestari oli pyytänyt enentyneen työn vuoksi saada palkkansa korotetuksi, ja päätti Seura, että vahtimestarin vuosipalkka tulevan Kesäkuun 1 päivästä alkain korotettaisiin Kuuteensataan (600) markkaan.

13 §. Julki luettiin näin kuuluva nykyisen tilivuoden kulunki-arvio:

Tilivuoden 1883—1884 Kulunki-arvio.

Tuloja.

Apurahaa Hänen Majesteettinsä Keisarin käsikassasta	1,200: —
Valtioapua	10,000: —
Myydyistä kirjoista	14,000: —
Korkoja	4,700: —
Jäsenrahoja	600: —
Kaikellaisia tuloja	200: —
Yhteensä *Smk.*	30,700: —

Menoja.

Suomi, v. XVI & XVII	2,500: —
Sanakirjallisista töistä	10,000: —
Kuningas Lear	1,500: —
Grube, 1 v.	3,000: —

Kalevalan toisintojen kopioimista	3,000: —
Runojen keräysrahoja	600: —
Satujen keräysrahoja ja kopioimista	500: —
Kilpasuomennoksia	2,000: —
Virkamiesten palkkoja, hyyryä, lähetyskustannuksia, kassakreditiivi-korkoa y. m.	7,600: —
Yhteensä *Smk.*	30,700: —

14 §. Päätettiin, että uusi, neljäntuhannen (4,000) kappaleen suuruinen painos n. k. Gruben Kertomusten ensi osasta toimitettaisiin, ja tuli allekirjoittaneen kuulustella, missä kirjapainossa työ huokeimmalla saataisiin tehdyksi. Teoksen nimestä oli Seura vastedes päätöksen tekevä.

15 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että E. N. Setälän „Lauseopillinen Tutkimus Koillis-Satakunnan kansankielestä" oli kirjakaupassa ilmestynyt, ja päätti Seura Kielitieteellisen Osakunnan ehdotuksen mukaan tekiälle siitä palkkioksi antaa Viisisataa (500) markkaa.

16 §. Hra J. Nikulaiselta oli entisten lisäksi tullut vihko hänen keräämiänsä sananlaskuja, satuja ja taikatemppuja, ja oli se Runoustoimikunnan arvosteltavaksi lähetettävä.

17 §. Yhdessä arkistonhoitajan kanssa oli allekirjoittaneen aikomus toimittaa luettelo Seuran kustantamista, tätä nykyä myytävinä olevista kirjoista, johon luetteloon myöskin pantaisiin muita yleisölle tarpeellisia tietoja Seuran nykyisistä kirjallisista toimista, ja katsoi Seura tämän yrityksen hyväksi.

18 §. Seuran asian-ajaja, varatuomari S. Aejmelaeus oli ilmoittanut, että kauppias Ahlgren vainajan testamenttiä oli Seuran puolesta laissa valvottu ja todistettu kopia siitä Seuralle toimitettu sekä myöskin, että pesänsuorittaja oli lausunut toivovansa Seuran osuuden, vähittäin tapahtuvan realisationin perästä, nousevan kumminkin 100,000:teen markkaan. Jotka asiat nyt Seuran tiedoksi saatettiin, ja tuli Seuran päätöstä myöten testamentti kopioita pöytäkirjaa varten sekä muutoin Seuran arvopaperein joukossa säilyttää.

Mitt undertecknads, Gustaf Fredrik Ahlgrens, testamente.

Den gode allsmäktige Guden har i sin mildhet välsignelserikt befrämjat mina sträfvanden här i lifvet och låtit frukterna af mitt arbete framgångsrikt förkofras, hvarför jag, enär vår dödsstund för oss dödliga är förborgad, vill nu, medan förstånd och krafter dertill ännu äro mig beskärda, vidtaga testamentariska bestämmelser om den egendom, mig förunnats, och dymedelst söka i den mon och på det sätt, som fallit på min lott, draga ett strå till befrämjande af allmännyttiga, fosterländska syftemål. Jag tillägger delar af min qvarlåtenskap åt nedannämnde inrättningar, korporationer och föreningar i hopp att medlen blifva af vederbörande välvilligt emottagna, förvaltade och på det fördelaktigaste använda för de ändamål jag med dem åsyftat.

Efter moget öfvervägande förklarar jag min yttersta vilja beträffande den egendom, jag vid min död kan efterlemna, vara följande:

1:o Handelssocietetens i denna stad pensions- och understödskassa skall erhålla sextiotusen (60,000) mark, jemte fem procents ränta från första dagen i månaden näst efter min död tills beloppet utbetalas, att förvaltas såsom en stående fond och räntan användas i likhet med kassans öfriga inkomster i enlighet med stadgarne för kassan; — likväl med det vilkor, att af räntan å medlen utbetalas åt min fader Gustaf Ahlgren och hans hustru, min stjufmoder Hedvig Ahlgren samt åt mina stjufsyskon Petter och Mariana Ahlgren följande årliga understöd, att qvartaliter utbetalas och beräknas från första dagen i månaden näst efter mitt frånfälle intill en hvars af dem dödsdag, nemligen: åt min bemälde fader och stjufmoder gemensamt ettusen tvåhundra (1,200) mark, hvilket understöd efter enderas död åtnjutes af den efterlefvande oafkortadt, — åt min stjufbroder Petter ettusen (1,000) mark samt åt min stjufsyster Mariana åttahundra (800) mark.

2:o åt min stjufsyster Lydia, gift med Rusthållaren Elias August Ekman i Längelmäki, utbetalas i ett för allt tretusen (3,000) mark.

3:o Frivilliga brandkåren härstädes skall erhålla tjugutusen (20,000) mark, med hvilka medel eller en del af dem jag önskar att en ångbrandspruta till kårens begagnande inköpes och hvad af medlen möjligen öfverblir användas till kårens fromma.

4:o Fruntimmersföreningen härstädes skall erhålla tjugutusen (20,000) mark, att förvaras såsom en fond, hvaraf den årliga räntan användes till understöd åt stadens fattiga, hufvudsakligast till utdelande af kläder och ved under den kalla årstiden åt dem, som deraf äro mest i behof.

5:o Finska fornminnesföreningen skall erhålla tjugutusen (20,000) mark, hvaraf den årliga afkastningen bör användas till främjande af föreningens syftemål.

6:o för Sjömannamissionen bland finska sjömän anslår jag tiotusen (10,000) mark.

7:o Bokhållaren Fredrik Backmans, här i staden, barn, för de flesta af hvilka jag stått fadder, skola gemensamt bekomma tiotusen (10,000) mark.

8:o Mina följande kontorister: Alexander Österman, Viktor Öhberg, Teodor Häggblom, Henrik Mäkinen och A. Sundvall skola, om de vid min död ännu äro i min tjenst, erhålla en hvar tretusen (3,000) mark, hvarvid jag uttalar den förhoppning, att de efter mitt frånfälle emot skälig godtgörelse biträda med realiseringen och utredningen af mitt bo, så länge utredningsmännen finna sådant nödigt, och att de dervid förfara efter bästa förtsånd och samvete.

9:o Mina öfriga handelsbiträden och magasinsbokhållare, som tjenat hos mig minst ett år och vid min död qvarstå i min tjenst, erhålla gemensamt tretusen (3,000) mark, att dem emellan jemnt fördelas.

10:o på enahanda vilkor erhåller enhvar piga och dreng tvåhundra (200) mark samt dessutom den piga, som vårdat mig under min sista sjukdom, derutöfver ettusen trehundra (1,300) mark.

11:o Om något återstår sedan alla ofvansagde belopp afräknats från boets behållning, skall återstoden delas i tre lika stora delar, hvilka tillfalla:

a) en del åt denna Tammerfors kommun, att förräntas tills medlen förslå att med dem ensamt eller jemte de belopp som staden kan anslå för ändamålet, för stadens räkning uppföra ett ändamålsenligt, men ekonomiskt och praktiskt för ortens behof lämpligt inrättadt och förvaltadt fattighus.

b) en del åt Finska litteratursällskapet, att förräntas och räntan användas till befordrandet af sällskapets syften.

c) den sista tredjedelen fördelas jemnt emellan Birkkala, Ylöjärvi, Messuby, Teisko, Kuru, Tavastkyrö, Viljakkala, Ikalis, Ruovesi, Virdois, Lempälä och Vesilahti kommuner, att af dem enhvar, hvad å dem sig belöper förräntas och räntan användas till befrämjande af upplysning bland ungdomen, såsom genom att med underhåll, kläder och böcker understöda fattiga barns besök af folskola samt, der medlen förslå, befordra uppkomsten och vidmakthållandet af folkbibliotek.

12:o Jag utser och förordnar Handlandena Karl Wilhelm Åkerlund och Fredrik Wilhelm Palmroos att efter min död omhändertaga mitt bo, realisera detsamma och bringa detta testamentes bestämmelser till fullgörande, emot skälig godtgörelse; hvarvid min önskan är att boets realisering och utredning ej sker brådstörtadt, utan på förmonligaste sätt småningom under förloppet af ett eller två år, så att boets gäldenärer, isynnerhet vordne redbara kunder, bemötas med humanitet och tillmötesgående; börande boets bästa dock i allt iakttagas. Och hoppas jag att bemälde herrar visa mig den sista väntjensten att emottaga och fullgöra uppdraget.

13:o Skulle någon af ofvansagde personer, hvilka tillagts arf efter mig, aflida före mig, lägges det belopp, som den aflidne skulle erhållit, till de här ofvan under punkt 11 omnämnda medel, utom de åt min stjufsyster Lydia utfästa medel, de der i sådant fall tillfalla hennes lagliga arfvingar. Detta

allt är min yttersta vilja, som med min egenhändiga underskrift bestyrkes. Tammerfors, den 10 April 1883.

G. F. Ahlgren.

Att Handlanden Gustaf Fredrik Ahlgren vid fullt redig sinnesförfattning och af fri vilja förklarat förestående testamente, hvars innehåll bland oss är bekant endast för mig Blomfelt, som på Ahlgrens begäran skrifvit detsamma enligt hans önskningar, innehålla hans yttersta vilja och detsamma undertecknat, intyga vi på engång närvarande, af Ahlgren tillkallade vittnen. Tammerfors den 10 April 1883.

Axel Blomfelt. Edvard von Bonsdorff.

H. Liljeroos.

19 §. Seuran jäseniksi esiteltiin hrat ylioppilaat Arvid Grotenfelt ja Kaarle Leopold Krohn.

20 §. Seuran rahavartia, kamreeri A. Boehm luki näin kuuluvan kassatilin, samalla ilmoittaen, että kassakreditiivivelka oli sama kuin viime tilissä:

Kassatili Toukokuun 2 päivänä 1883.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Huhtik. 5. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 801: 60.

Tuloja.

Huhtik. 6. E. Ljungberg, jäsenrahausa 24 m. — A. & A. Antell, myydyistä kirjoista 106: 03. — 21 p. O. Jalander, d:o 500: 99. — G. Ignatius, d:o 61: 03. — L. Pelkonen, d:o 52: 80. — 23 p. H. E. Wegelius, jäsenrahansa 24 m. — 28 p. J. C. Lagerspets, myydyistä kirjoista 766: 66 p. — A. A. Granfelt, d:o 450 m. — V. Weur-

lander, d:o 1,007: 93. — Wickström & C:o, d:o 1,220: 58. — Ant. Lindeberg, d:o 150: 72. — Toukok. 1 p. Korkoa lahjoitusmaiden obligationeista 258: 75 . . . . . 4,623: 49.

Yhteensä *Smk* 5,425: 09.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Huhtik. 6 p. J. Krohn, Kalevalan toisintojen kopioimista varten 622: 26. — 9 p. K. Björn, postikulutuksista 11: 85. — 13 p. M. Tavaststjerna, korrehtuurin-lu'usta 320: 50. — 17 p. J. Krohn, Kalevalan toisintojen kopioimista varten 714: 36. — 21 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 273 m. — 24 p. W. Porkka, runonkeräystä varten Inkerinmaalla 600 m. — 27 p. K. Ervast, Suomalais-saksalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 800 m. 3,341: 97.

Säästövarat tulevaan kassatiliin.

Toukok. 2 p. Juoksevalla tilillä Pohjoimaiden Osakepankissa . . . . . 2,083: 12.

Yhteensä *Smk* 5,425: 09.

Helsingissä, Toukokuun 2 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Kesäkuun 6 p:nä 1883.

1 §. Edellisen kokouksen pöytäkirja oikaistavaksi luettiin.

2 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että Seura samalla syvällä alamaisella kiitollisuudella kuin ennenkin oli saanut vastaan-ottaa toisen tämänvuotisen kolmanneksen, 400 *Smk*, siitä apurahasta, joka

Hänen Keisarillisen Majesteettinsa suomalaisesta käsikassasta on Seuralle vuosittain suotu, sekä että kuitti siitä oli asian-omaisille toimitettu.

3 §. Lahjaksi ilmoitettiin sen ohessa tulleen *a*) Wiron oppineelta seuralta: Sitzungsberichte 1882. *b*) Nordiske Oldskrift-Selskab'ilta: Aarboeger 1882. IV. 1883. I. *c*) hra G. Stephens'iltä: Prof. S. Bugges, Studies on Northern Mythology, examined by G. Stephens. *d*) hra J. Vahl'ilta: Forklaring til 1ste Hefte af Missionsatlas ynnä karttavihon kanssa; Slaegtebog over afkommet af Christjern Nielsen. IV. *e*) Suomen lääkintöhallitukselta: Berättelse om Medicinalverket i Finland år 1881. *f*) Suomen Vuorihallitukselta: Finlands geologiska undersökning (Kartbladet N:o 6). *g*) Kansanvalistus-seuralta: Toimituksia XL (myöskin ruotsiksi) ja XLI. *h*) Luettelo Suomen ylioppilas-osakuntien kansatieteellisistä kokoelmista. I. Myöskin ruotsiksi. *i*) hra t:ri J. O. I. Rancken'ilta: Fyra urkunder om finska kriget 1808—1809. *j*) Minna Canth, Murtovarkaus, Näytelmä viidessä kuvauksessa.

4 §. Luettiin hra A. Weizenberg'iltä Romasta tullut kirje, jossa hän tarjousi Seuralle tekemään akadeemikko F. J. Wiedemann'in ja t:ri F. R. Kreutzwald'in muotokuvat marmorista, jota tarjousta Seuralla ei kuitenkaan ollut tilaisuutta vastaan-ottaa, ja oli Seuran päätöksestä kirjeen-lähettäjälle tieto annettava.

5 §. Kun Seuran hra Esimies, senatori Y. S. Forsman, oli suotavaksi ilmoittanut, että järjestyksessä nyt esiin otettavaa asiaa varten joku muu Seuran läsnä-olevista jäsenistä puheenjohtajaksi pyydettäisiin, ja tohtori J. Krohn tämän johdosta oli Esimiehen sijaan astunut, julki luettiin Keisarillisen Senatin Sivili-toimikunnalta tullut kirje, jossa vaadittiin Seuran lausuntoa siitä sääntöehdotuksesta, jonka Suomen Tiedeseura oli asetettavaa „Arkeologista kommissionia“ ja „Valtio-arkeologia“ varten tehnyt, ja päätettiin lykätä asia Yleisen Tutkijakunnan mietittäväksi, joka saisi lisäkseen ottaa soveliaita miehiä, sekä niin pian kuin mahdollista pitää välikokous. Tämän ohessa lausuttiin, että, jos Seura muutoin mainittua ehdotusta hyväksyisi, Seuran sopisi puolestaan ilmoittaa, kenenkä se puheen-alaiseen komissioniin jäseneksi valitsisi.

6 §. Seuran varsinaisen hra Esimiehen jälleen sijallensa istuttua tohtori Krohn luki näin kuuluvan kirjoituksen, jossa hän

paitsi muuta ilmoitti Kalevalan toisintojen kopioimistyön nyt perille saatetuksi sekä [illegible] että näitten toisintojen täydentämiseksi Seuran tulisi kustantaa eri matka [illegible]on, ja päätti Seura, ehdotusta hyväksyen, puheen-alaisten toisintojen kopioimista varten stipendiaatinansa Wironmaalle lähettää ylioppilas Kaarlo Krohnin, matkarahaksi hänelle määräten neljäsataa (400) markkaa sekä luvatun korvata, mitä erinäisiä kustannuksia hänelle ehkä syntyisi, jonka lisäksi hänelle oli suosituskirjalla Seuran puolesta varustettava. Ja oli vastamainittu tohtori Krohnin kirjoitus näin kuuluva:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Seuran runovarain kopioiminen, johonka pari kuukautta sitten niin anteliaasti rahaa myönnettiin, on nyt päättynyt, ja saan sen aiheesta antaa muutamia tilastollisia tietoja, jotka voinevat olla hauskat.

Kopioimiseen määrätyistä 500 markasta ei käytetty v. 1881 enempää kuin 375 m. 25 p. Mutta v. 1882 meni sekä näin syntynyt säästö että Seuran päätöksen mukaan kahdenkertaiseksi koroitettu vuosimääräys, vieläpä epähuomiossa hiukka senkin yli, kaikkiansa 1,238 m. $3^1/_2$ penniä. Viimeinkin on Huhtikuun kokouksessa määrätyistä 3,000:sta markasta kulunut 2,306 m. 28 p., joten pari sataa markkaa on jäänyt säästöksi. Koko työ on näin tavoin maksanut 4,419 markkaa 56 p. Se on kyllä sangen suuri summa, mutta ei suinkaan liika suuri, kun arvelee, että nyt Seuran kallein omaisuus on täydellisesti turvattu tulipaloista ynnä muista turmioista, koska kopiat ja alkukirjoitukset pidetään eripaikoissa tallella, edelliset Seuran arkistossa, jälkimmäiset yliopiston kirjastossa.

Jos arviolta lukee pois 400 markkaa kopioin vertailemiseen sekä Lönnrot'in ja Gottlund'in vaikeitten käsi-alain tähden maksettuun $^1/_2$ pennin lisämaksuun menneiksi, niin saamme, koska penni riviltä on ollut yleinen maksu, tietää, että kopioittujen rivien luku on ollut 400,000, siis enemmän kuin 8 sen vertaa kuin painetussa Kalevalassa. Kuinka paljon tässä summassa nimen-omaan on Kalevalaan kuuluvia, en vielä voi sanoa, vaikka kyllä jo olen poiminut epilliset runot erikseen ja järjestänyt joka jakson eri koteloon. Kopioidut ovat paitsi näitä myös kaikki muut vanhat kansanrunot,

ballaadit, loitsurunot sekä lyyrilliset. Alussa kopioittiin myös keräelmien seassa olevat uudemmat runot ja laulut, mutta jonkun ajan perästä ruvettiin ne pois jättämään, ettei ne, ala-arvoisia kuin ovat, turhaan kuluttaisi varoja ja aikaa. Nuot 400,000 riviä siis ovat melkein kaikki vanhoja runovaroja, epäilemättä verrattomasti runsaampi aarre, kuin millään muulla kansalla, Indialaiset pois luettuna.

Puuttuva aika estää minua, niinkuin aikomukseni oikeastaan oli, antamasta Seuralle lähempiä tietoja runovarojen jakaumisesta eri paikkakuntia myöten. Minä lykkään sen siis toiseen tilaisuuteen, huomauttaen ainoasti, ettei Länsi-Suomikaan ole niin aivan tyhjä kuin on luultu, koska Seuran kokoelmissa on enemmän kuin 200 Satakunnasta saatua vanhaa runoa. Huvittavaa olisi myös saada tietää, kuinka suuri osa kullakin kerääjällä on ollut tuossa kansallemme niin tärkeässä pelastustyössä; mutta ensi-aluksi annan vaan pari esimerkkiä. Kaikkein runsaimman runosaaliin on D. E. D. Europaeus tuonut monilta retkiltään, nimittäin koko 2,521 kappaletta. Häntä lähinnä on Lönnrot (n. 2,000), Saxbäck (n. 1,200), Ahlqvist (n. 900), Gottlund (melk. 800). Sitten alenee numero äkkiä 400:aan ja vähempään.

„Työ tehty on", voi siis nyt Seura ilolla sanoa Döbeln'in kanssa, mutta lisättävä olisi siihen kohta: „vaan toinen viel' on tehtävä". Käsikirjoitusten turvaamisen jälkeen pitäisi Seuran nyt ruveta ajattelemaan ainakin Kalevalan toisintojen painattamista aineita myöten järjestettynä. Silloin vasta ne olisivat harrastajoille oikein alttiina, silloin vasta epoksemme tieteellinen tutkiminen voisi alkaa täydellä, monimiehisellä vauhdilla. Ehdoituksen tämmöisen painatuksen aloittamisesta saakin Seura tänään kuulla siltä komitealta, joka on Kalevalan 50-vuotisjuhlan viettämistä valmistanut. Mutta jos Seura, niinkuin luultava on, siihen tuumaan suostuu, olisi vielä yhtä valmistavaa tointa välttämättömän tarvis. Ei kukaan, joka on tutkinut tähän asti painettuja Viron runoja, ole voinut olla huomaamatta kuinka paljon yhtäläisyyksiä niissä on useampien Kalevalan runojen kanssa. Epoksemme toisintoin kokoelma olisi siis varsin vaillinainen, jos emme niihin myös joka runojakson loppuun painattaisi siihen kuuluvia virolaisia toisintoja. Mutta suuri, kenties enin osa Viron runoista, tietääkseni enemmän kuin 2,000

kappaletta, on vielä painamatta Kirjameeste Seltsin arkistossa, ja se vähä mitä niistä mainitun seuran vuosikirjoissa olleitten viittausten kautta tiedämme, virittää halua suuresti. Yhdessä vuosikirjassa esim. on pieni makupala Lemminkisen, „Tallermaa kuninkaan“ tanssimisesta pidoissa, toisessa paljon lupaava alku runoon Ilman immestä, j. n. e. Välttämätön asia olisi siis, että joku täältä lähetettäisiin Tarttoon noita käsikirjoituksia läpikatsomaan ja niitä, jotka Kalevalaan kuuluvat, kopioittamaan. Tämmöiseen lähetykseen minä Seuraa kaikin puolin kehoittaisin, ja sopisi siihen käyttää kopioimisesta täällä säästyneet parisataa markkaa sekä panna lisään toinen verta. Neljällä sadalla markalla toivoisin työn tulevan tehdyksi.

J. Krohn.

7 §. Siitä tavasta, jolla Seuran sopisi 1885 vuoden Kalevalan-juhlaa viettää, luki allekirjoittanut Yleisen Tutkijakunnan puolesta näin kuuluvan lauseen, jonka Seura hyväksi katsoi, käskien allekirjoittaneen puhutella niitä miehiä, joitten apua Seura asiaa toimeen saadaksensa tarvitsi, sekä päättäen, että lauseessa ehdotetut toimikunnat ensi syksynä valmiiksi asetettaisiin.

1885 vuoden Kalevalan-juhlasta.

Muitten Seuran jäsenten kanssa keskusteltuansa siitä tavasta, jolla 1885 vuoden Kalevalan-juhla olisi vietettävä, saa Yleinen Tutkijakunta kunnian Seuran eteen tuoda näin kuuluvan ehdotuksen:

1:ksi. Samoin kuin Seura 50-vuotista juhlaansa varten toimitti erinäisen teoksen, samoin Seura Kalevalan juhlaa varten koettaa aikaan saada ja painon kautta julkaisee arvokkaan kokoelman Kalevalaan koskevia kirjoituksia. Tämän kirjallisen yrityksen osanottoon Seura pyytää saada kaikkia etevämpiä Kalevalan tutkijoitamme taikka mythologiian, muinais- ja kansatieteen alalla työskenteleviä kirjailioitamme, E. Lönnrotia, A. Ahlqvistia, J. Krohnia, E. ja J. R. Aspelinia, A. A. Boreniusta, O. Donneria, A. Genetziä, O. Heikeliä, F. Peranderia. Paitsi muuta Seuran ehkä on tilaisuus tässä teoksessa julkaista Lönnrotin matkakertomukset suomeksi ja joku osa niitä runonsäveliä, joita maisteri Borenius on kerännyt,

sekä runojen saantipaikkoja osottava kartta. Tarpeellinen toimituselikkä redaktionikomitea on tietysti tuonnempana Seuran puolesta asetettava. — Puheen-alaisen teoksen ohessa Seuran tulisi ajatella yhden Kalevalan toisintojakson painattamista, ja on Samporunostoa tässä kohdin ajeteltu soveliaimmaksi. Toimitustavan ja muitten tähän kuuluvain asianhaarain määräämiseksi Seura myöskin asettaa erinäisen valiokunnan.

2:ksi. Helmikuun viime päivänä vuonna 1885 Seuran toimesta pidetään juhlakokous, jonka pää-osat ovat suullinen esitelmä, juhlaruno ja Kalevalan-aineinen soitanto, jota viimeistä varten puhutellaan hra tirehtööri R. Kajanusta.

3:ksi. Vastamainittuna Helmikuun päivänä annetaan illalla suomalaisessa teaterissa asianmukainen näytäntö soitannon kanssa. Helsingissä, 5 p. Kesäk. 1883.

Yleisen Tutkijakunnan puolesta:

F. W. Rothsten.

Ja lausuttiin paitsi muuta suotavaksi, että joku kirjoitus tuossa juhlaa varten julkaistavassa teoksessa esittelisi „Kalevalaa ulkomailla".

8 §. Luettiin näin kuuluva, Runoustoimikunnalta tullut, hra J. Nikulaisen satukokoelmaa koskeva lause, ja päätti Seura, lausetta hyväksyen, että siitä oli kerääjälle tieto annettava sekä asianhaarain mukaan hänen palkkiostaan tuonnempana päätös tehtävä:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Juho Nikulaisen kolme viimeksi lähetettyä vihkoa sisältää yhteensä 44 satua, noin 200 sananlaskua, 24 arvoitusta ja 5 neljännessivua taikoja. Sadut ovat suureksi osaksi kaikenlaisia lyhyitä, tutkimukselle arvottomia juttuja; tuskin neljäs osa on varsinaisia vanhoja kansansatuja. Jos tämä alentaa kokoelman arvoa, niin tekee sitä vielä enemmän se seikka, että sadut itse kertomustavaltaan eivät ylimalkaan tunnu alkuperäisiltä. Epäilemättä on kerääjä ainakin osaksi muistoonpanojansa „parannellut". Siten esim. kansa ei koskaan kerro, niinkuin eräs satu alkaa: Tuomaalan Tommi oli

pitkä- ja vahvavartaloinen. Käyntinsä osoitti uljuutta ja seikkailiaelämää j. n. e. Vihdoin ei vihoissa ole mitään mainittuna, keneltä ja mistä sadut ovat saadut. Koska kuitenkin muutamat sadut ovat parempia eikä vihkojen muuhun sisällykseen nähden ole moitteen syytä, niin on Nikulainen, joka ennenkin on Seuralle yhden vihon lähettänyt, jonkun palkinnon ansainneena pidettävä; mutta ennenkuin tarkempi päätös sen suuruudesta tehdään, olisi syytä häneltä pyytää tietoja satujen kertojista ja paikoista. Jos kerääjä, niinkuin toivottavaa on, voisi siten täydentää ja vahvistaa kokoelmansa sisällystä, niin olisi sen arvo samalla taatumpi. Helsingissä, 3 p. Kesäkuuta 1883.

Runoustoimikunnan puolesta:

Eliel Aspelin.

9 §. Ilmoitettiin, että kiertokoulun-opettajalta E. Keräseltä Kärsämäeltä nykyisin oli tullut kokoelma satuja y. m., ja päätti Seura tohtori E. Aspelinin antaman kirjallisen mietteen siitä kuultuansa, Keräsen tekemään kysymykseen vastata, että Seura siinä toivossa, että hän tehtävänsä kelvollisesti suorittaisi, oli valmis ainakin hänen kustannuksensa, jos hän keräystointaan jatkaisi, palkitsemaan, mutta ettei tarkempaa määräystä palkkiosta käynyt tekeminen, ennenkuin hänen kokoelmansa täällä tutkittaisiin.

10 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että Seura oli ylioppilas K. Krohnilta saanut vastaan-ottaa runsaan kokoelman satuja ynnä runoja ja matkakertomuksen, kaikki viime kesänä Seuran kustannuksella tehdyn retken hedelmänä, ja oli tämä kokoelma lähetettävä Runoustoimikunnan arvosteltavaksi, niinkuin toinenkin, hra A. Grèkin lahjoittamaksi ilmoitettu.

11 §. Eri kirjapainojen hintoja kuulusteltuansa oli allekirjoittanut Seuran hra Esimiehen suostumuksella jättänyt Gruben Kertomusten ensi osan painamistyön Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainolle, joka oli sitounut Seuralle laittamaan valmiiksi sidotun kappaleen Seitsemälläkymmenellä (70) pennillä. Tämän toimen katsoi Seura hyväksi, ja päätti nyt myöskin, että puheen-alaisen teoksen nimilehdestä sanat „A. W. Gruben mukaan“ tästälähin poistettaisiin.

12 §. Päätettiin, että painossa par'aikaa olevaan 16:teen Suomi-kirjan osaan pantaisiin Seuran kahden viime tilivuoden pöytäkirjat, sekä että hra W. Mainoff'in kirjoituksen ylipainoksen hinta olisi yksi (1) markka kappaleelta ja hän lahjaksi saisi kymmenkunnan kplia.

13 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että „Kuningas Lear" oli painosta valmistunut ja niinikään viime kokouksessa puheena ollut kirjaluettelo, jota nyt myöskin Seuran jäsenten nähtäväksi jaettiin.

14 §. Seuran jäseneksi esiteltiin hra ylioppilas Gustaf Emil af Hällström.

15 §. Seuran rahavartia, hra kamreeri A. Boehm, luki näin kuuluvan kassatilin, samalla ilmoittaen, että Seuran kassakreditiivivelka Suomen Pankissa nyt teki 8,300 markkaa:

Kassatili Kesäkuun 6 päivänä 1883.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Toukok. 3 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 2,083: 12.

Tuloja.

Toukok. 5 p. K. E. Sonck, jäsenrahansa 24 m. — J. Pelkonen, d:o 24 m. — 9 p. Hänen Keisarillisen Majesteettinsa apurahaa 400 m. — 12 p. E. Hagelberg, myydyistä kirjoista 596: 10. — K. Krohn, jäsenrahansa 24 m. — 17 p. A. Hillbom, d:o 24 m. — 21 p. Arv. Grotenfelt, d:o 24 m. — 26 p. J. Th. Åkerman, myydyistä kirjoista 93: 10. — Frenckellin kirjakauppa, d:o 400 m. — Kesäk. 4 p. A. A. Granfelt, d:o 144: 20. — Weilin & Göös, d:o 724: 61. — G. W. Edlund, d:o 1,950: 12. . . . . 4,428: 13.

Toukok. 31 p. Lainannut Torsten Churbergin Rahastosta . . . . . 2,500: —

Yhteensä *Smk.* 9,011: 25.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Toukok. 16 p. Gust. Ad. Niska, nitomistyöstä 10: 50. — 19 p. Eliel Aspelin, satujen käsikirjoitusten kopioimisesta 300 m. — 21 p. Suomen Pankki, kassakreditiivikorkoa 588: 84. — J. Krohn, Kalevalan toisintojen kopioimista varten 539: 80. — Palovakuutus-rahaa 120 m. — 24 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 123 m. — 25 p. P. Cajander, „Kuningas Lear'in" suomennoksesta 700 m. J. A. Hahnsson, Ruotsalais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 225 m. — 28 p. K. Elmgren, hyyryä 325 m. — 29 p. F. W. Rothsten, palkkaansa 200 m. — K. Björn, d:o 125 m. — Emelie Rönnlund, arkiston ja kirjaston huoneitten lämmityksestä ja siivoamisesta 35 m. — 31 p. Suom. Kirj. Seuran kirjapaino, Suomikirjan toisen jakson 16 osan ja „Kuningas Learin" painokustannuksia 1,491 m. — A. Boehm, palkkaansa 100 m. — Kesäk. 2 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 155 m. — 4 p. A. A. Granfelt, palkkaansa 200 m. — G. A. Ringqvist, kirjahyllyistä 54 m. — A. A. Granfelt, lähetyskustannuksista 159: 20. — 5 p. Kirjakustantaja-yhtiö, vuosimakso 1882—1883 36 m. — 6 p. J. Krohn, Kalevalan toisintojen kopioimista varten 192: 12. — Pikkukustannuksia ajalta $^{17}/_{3}$—$^{6}/_{6}$83 215: 45 . . . . . 5,794: 91.

Kesäk. 5 p. Pantiin sisään kassakreditiivitiliin Suomen Pankissa . . . . . 2,300: —

Säästövarat tulevaan kassatiliin.

Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . 916: 34.

Yhteensä Smk. 9,011: 25.

Helsingissä, Kesäkuun 6 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Välikokous Kesäkuun 20 p:nä 1883.

1 §. Puheenjohtajana oli Seuran Vara-esimies, hra prof. J. Forsman.

2 §. Oikaistavaksi luettiin ja hyväksi katsottiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3 §. Esiin otettiin viime kokouksen pöytäkirjan 5:nnessä §:ssä mainittu, „Arkeoloogisen Komissionin“ asettamista sekä „Valtio-arkeologin virka-ohjetta“ koskeva asia, jolloin ensiksi luettiin Suomen Tiedeseuran tässä kohdin tekemät esitykset sekä sitten Kirjallisuuden Seuran Yleiseltä Tutkijakunnalta tullut, tähän alipuolelle liitetty lauseen-ehdotus, ja katsoi Seura tämän ehdotuksen hyväksi, sallien, että Keisarilliselle Senatille sen mukaan menevässä vastauksessa joku vähäisempi lauserakennuksen vaatima muutos tehtäisiin, jos se tarpeelliseksi havaittaisiin:

Teidän Keisarillisen Majesteettinne viime Toukokuun 25 p:nä antaman Armollisen käskyn noudattamiseksi saa Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Suomen Tiedeseuran tekemästä, asetettavaa „Arkeoloogista Komissionia“ niinkuin myöskin „Valtio-arkeologin virka-ohjetta“ koskevasta ehdotuksesta alamaisimmasti antaa seuraavan lausunnon, johon liitetään asiata koskevat remissikirjat.

Mitä ensiksi Arkeoloogisen Komissionin sääntö-ehdotukseen tulee, Kirjallisuuden Seura ylimalkain yhtyy Tiedeseuran esityksiin, ehdotellen puolestansa vaan seuraavia muutoksia.

Mitä 1:seen §:ään koskee, on Kirjallisuuden Seura sen haitan välttämiseksi, että koko Komissioni kerrallaan uudistettaisiin ja tarpeellinen tointen yhtämukaisuus sen kautta ehkä jollakin lailla häirittyisi, katsonut asianmukaiseksi, että Komissionin jäsenten vaihto tapahtuisi asteellisesti siten, että sen seitsemästä jäsenestä ensimmäisten kolmen vuoden kuluessa luopuisi arvan mukaan ensi vuoden lopussa kaksi, toisen niin-ikään kaksi ja viimein kolmannen vuoden kuluttua kolme jäsentä. Näin luopuneiden sijaan astuneet tulisivat sen jälkeen vuoronsa istumaan kolme vuotta Komissionissa.

2:sen §:n ensi momentissa tulisi Kirjallisuuden Seuran mielestä täydellisyyden vuoksi sanoihin „aflagd licentiatexamen" lisätä „i de historisk filologiska vetenskaperna". Sen ohessa arvelee Kirjallisuuden Seura, siihen nähden, että arkeoloogінen tiede vielä on varsin nuori ja johonkin määrin vakaantumaton metodinsa ja tietoalansa puolesta sekä sentähden käipaa ikäänkuin tukea ja perustusta varsinaiselta historialta, tarpeelliseksi, että vastainen arkeoloogi arkeoloogisten tietojensa ohella on osoittanut harrastaneensa ja harjoittaneensa varsinaisen historian tutkimista. Sanoihin „arbeten i arkeologi" olisi sentähden, Kirjallisuuden Seuran ajatuksesta, lisättävä „och historia".

3:nnen §:n ensi momenttia Kirjallisuuden Seura ehdottelisi niin muutettavaksi, että Komissioni määrätään puheenjohtajan kutsumuksesta kerran kuukauteensa kokoontumaan, jos asioita löytyy, ja olisivat sen ohessa samasta momentista sanat „med undantag af sommarmånaderna" pois suljettavat, koska juuri kesäkuilla käytöllisiä töitä ja toimia varten Komissionin pikainen päätös usein on välttämättömän tarpeellinen. — Saman §:n loppumomentissa tulisi Kirjallisuuden Seuran mielestä määrätä, että päätöksen täysikelpoisuuteen vaaditaan, että vähintäänkin neljä jäsentä ovat kokouksessa läsnä. Sen ohessa olisi Kirjallisuuden Seuran mielestä nyt puheena olevaan §:ään lisättävä 1:ksi, että Komissionin kokouksissa pidetään pöytäkirjaa joka istunnossa; sekä 2:ksi, että Komissionin tulee joka vuosi hallitukselle sisäänjättää se alamainen kertomus, jonka Valtioarkeoloogi on tehnyt, ja että Komissioni on oikeutettu siihen liittämään niitä muistutuksia, joihin se havaitsee syytä olevan.

Mitä sitten Valtio-arkeologin virka-ohjeesen tulee, Kirjallisuuden Seura myöskin yleensä pyytää saada kannattaa Tiedeseuran esitystä, kuitenkin ehdotellen seuraavia muutoksia.

3:nnen §:n ensi momentin lopussa sanoista „utan större kostnad“ olisi sana „större“ pois jätettävä ja toisen momentin alku ja loppu näin muutettava: Förslag till restaurationsarbeten eller vidtagande af skyddsåtgärder beträffande arkitektoniska och andra minnesmärken, såsom borgruiner j. n. e., bör han, i händelse förslagets verkställande påkallar utgift af allmänna medel, framlägga för Arkeologiska Kommissionen, hvilken det tillhör, i fall den finner sådant nödigt, med framställning om saken till styrelsen inkomma.

6:nnen §:n loppu olisi näin muutettava: samt hvarje år till Kommissionen aflemna underdånig berättelse om sin verksamhet äfvensom de åtgärder j. n. e. Ehdotettu kolmen-vuotinen ajanjakso on tässä kohdin Kirjallisuuden Seurasta näyttänyt liian pitkältä, varsinkin siihen katsoen, että asetettavaksi ehdotettu laitos vasta juuri tointansa alottaa ja sen siis on tarve viipymättä tietoihinsa saada niitä oikeutettuja muistutuksia, joita ehkä tehdään.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Syyskuun 5 p:nä 1883.

1 §. Kaupungista poissa olevan hra Esimiehen sijasta oli Seuran vara-esimies, hra prof. J. Forsman kokouksessa puheenjohtajana.

2 §. Oikaistavaksi luettiin ja hyväksi katsottiin edellisen, Kesäkuun 20 p:nä pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §. Lahjaksi ilmoitettiin tulleen *a*) T:ri J. Krohnilta useampia vuosikertoja „Das Ausland'ista“, „Magazin'ista für die Literatur des Auslandes“ j. n. e., josta arvokkaasta antimesta Seura puheenjohtajansa kautta lausui hänelle hartaimpia kiitoksiansa. *b*) Tarton yliopistolta: kaksi saksan- ja yksi latinankielinen puhe tämän yliopiston vuosijuhlan johdosta $18^{12}/_{XII}82$; P. v. Wiskowatow'in saksankielinen muistopuhe W. A. Joukoffsky'sta; luetteloita luennoista ja

„Personaalista“ viime vuoden toiselta ja tämän vuoden ensi semesteriltä; J. v. Keussler, Zur Gesch. u. Kritik d. bäuerl. Gemeindebesitzes in Russland. II, 1; F. Knauer, Ueber die Betonung der composita mit *a* privativum im sanskrit; O. Basiner, Quaestiones Caesarianae. Pars I; H. Guleke, Deutschlands innere Kirchenpolitik von 1105 bis 1111; J. Lossius, Die Urkunden d. Grafen de Lagardie in d. Universitätsbibl. zu Dorpat; sekä joukko lääketieteellisiä y. m. väitöskirjoja. *c*) Norjasta: Folkevennen 1883. VII, 1 & 2. *d*) Suomen Lääkäriseuralta: Handlingar. 1883. XXV, 1 & 2. *e*) Suomen lakimiesten seuralta: Tidskrift. 1883. 1:sta Häftet; Käräjäasioita, kirjoittanut F. *f*) hra G. W. Edlundilta: Biografinen Nimikirja, 9—10 vihko.

4 §. Luettiin Seuran kirjeenvaihtaja-jäseneltä, prof. Jules Oppertilta Parisista Seuran hra Esimiehelle tullut kirje, jossa hän Franskan Akademian Esimiehen kehoituksesta lausui Seuralle kiitoksia niistä kirjoista, jotka olivat lähetetyt hänen kauttansa Akademialle esitettäviksi.

5 §. Samoin luettiin opettajakokelaalta G. Laitiselta Jyväskylästä tullut kirje, jossa hän kysyi, ottaisiko Seura vastaan ja palkitsisi hänen keräämiänsä satuja ja taikoja, ja tuli sihteerin vastaukseksi viitata siihen ohjelmaan, jonka Seura viime keväänä oli kansanrunouden keräystä varten hyväksi katsonut.

6 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että runotoisintojen keräämistä varten keväällä matkalle lähtenyttä ylioppilas K. Krohnia oli erinomaisella ystävällisyydellä kohdeltu ja hänen asiaansa altiisti edistetty, missä hän oli liikkunut, ja päätti Seura tämän johdosta kirjallisesti lausua kiitollisuuttansa Viron Oppineelle Seuralle, hroille pastori J. Bergmann'ille, kymnaasin-opettajalle G. Blumbergille, ylioppilas M. J. Eisen'ille ja tohtori M. Weskelle Tartossa sekä pastori J. Hurtille Pietarissa.

7 §. Samoin Seuran tiedoksi saatettiin, että „Virkakielen Sanaston“ komitea toivoi pääsevänsä työnsä perille nykyisen Syyskuun kuluessa, jotta kävi puheen-alaisen luettelon painattamiseen kuukauden perästä ryhtyminen, ja päätti Seura tästä viipymättä antaa Keisarilliselle Senatille tiedon, niinkuin Sivili-Toimituskunnan kirjoituksessa viime Marraskuun 7:ltä p:ltä käsky oli, sekä määräsi

sihteerin tulevaksi kertaa esiin tuomaan tarpeellisen ehdotuksen painettavan teoksen koosta, kappalemäärästä, kustannuksista j. n. e.

8 §. Ilmoitettiin kenraaliluutnantti O. Furuhjelm vainajan testamentissaan muistaneen myöskin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraa ja julki luettiin tähän alipuolelle liitetystä venäjänkielisen testamentin suomennoksesta pää-osa, jonka kuultuansa Seura päätti 1:ksi, että Suomen Historialliselle Seuralle kirjallisesti tieto testamentista annettaisiin ja ilmoitettaisiin, että Kirjallisuuden Seuran oli aikomus testamenttia valvoa sillä ehdolla, että Historiallinen Seura sitten kuin testamentteerattu omaisuus vast'edes oli Kirjallisuuden Seuran haltuun tullut, tyytyisi vuosittain vastaan-ottamaan semmoisen määrän sille säätyistä korkorahoista, että Kirjallisuuden Seura mahdollisesti huonontuvien kurssi-olojen tai muitten tähän koskevien seikkain vuoksi ei joutuisi minkäänlaiseen vahinkoon sekä että pääoman hoitokustannukset saataisiin korvatuksi; ja 2:ksi, että myöntävän vastauksen Historialliselta Seuralta tultua valvontatoimiin jonkun Ministeri-valtiosihteerin virastossa palvelevan virkamiehen kautta ryhdyttäisiin.

Testamentti.

Pietarissa vuonna tuhat kahdeksansataa kahdeksankymmentä ja kolme Maaliskuun seitsemäntenätoista päivänä on allekirjoittanut Kenraali-Luutnantti Otto Wilhelminpoika Furuhjelm, tervejärkisenä ja tarkkamuistoisena, nähnyt hyväksi, kuolemani varalta, määrätä kaikesta minun rehellisesti saadusta omaisuudestani, joka minun kuolinpäivänäni on oleva minun omani, seuraavassa järjestyksessä: 1) kaikki minun pääomani (kapitalit), jotka minun kuolinpäivänäni löytyvät yksityisissä Pankeissa Suomessa, samoin kuin kaikki obligationit Valtakunnan 7:ttä lainaa, vuodelta 1862, jotka tätä nykyä ovat annetut talletettavaksi Valtakunnan Pankkiin sanotun Pankin kuitteja vastaan, minä testamenttaan veljenipojalle Juhana Juhananpoika Furuhjelmille, joka tätä nykyä elää isänsä, Vara-Amiraali Juhana Wilhelminpoika Furuhjelmin tykönä Suomessa; kumminkin sillä ehdolla, ettei itse näitä pääomia, eikä myöskään niille kasvavia korkoja, anneta mainitulle veljenipojalle ennenkuin hän on tullut kolmenkymmenen vuoden ikään, sallimalla poikkeuksen tästä

ainoastaan siinä tapauksessa että hän, ennenkuin on sanottuun ikään tullut, oston kautta saa omakseen meidän sukumme maakartanon *Honkolan* Suomessa, mutta tässäkin viimeksimainitussa tapauksessa ei ennen kuin hän, minun veljenipoika Juhana Juhananpoika on tullut täysi-ikäiseksi. 2) Pääomani (kapitalit), jotka minun kuolinpäivänäni löytyvät Pietarin Diskonto- ja Laina-Pankissa (С.-Петербургскій учетный и Ссудный Банкъ), sittenkuin niistä on annettu *kymmenen tuhatta ruplaa* krediittiseteleissä, jotka minä olen testamentannut sisarelleni Ljudmila Wilhelmintyttärelle, joka tätä nykyä on naimisissa Divisionan Lääkäri Gustav Kaarlenpoika Schneiderin kanssa ja asuu Warssovan kaupungissa, vaan jos hän olisi kuollut — hänen lapsillensa; ja samoin: sittekuin niistä on annettu veljenipojalle Henkivartion Jääkärirykmentissä (olevalle) Otto Juhananpoika Furuhjelmille rahasumma, joka vastaa niitä raha-pantteja, jotka minun kuolinpäivänäni ovat minulla minun majoraatti-tilani vuokrajilta; — kaikki mitä on jäljellä minä testamenttaan vaimolleni Olga Aleksandrownalle hänen elinkautensa nauttiakseen niiden tulot. 3) *Vaan minun vaimoni*, Olga Aleksandrownan *kuoltua* on koko tuo tätä edellisessä kohdassa mainittu pää-oma, jonka minä testamenttasin vaimolleni hänen elinkaudekseen nauttiakseen sen tulot, myötävä ja, sittenkun saaduista rahoista on maksettu ne summat, jotka minä olen testamenttanut niinkuin tässä alempana kirjoitetuissa 5:nessä, 6:nessa, 7:nessä ja 8:nessa kohdassa mainitaan, jäljellä-olevalla osalla saaduista rahoista, jonka minä myöskin testamenttaan veljenipojalle Juhana Juhananpoika Furuhjelmille, samoilla ehdoilla kuin tämän testamentin 1:ssä kohdassa sanotaan, ostettava Valtakunnan metallisia fondeja ja, pantua ne tallelle Valtakunnan Pankkiin, lisättävä siellä ennestään olevaan pääomaan, joka tämän testamentin 1:sen kohdan mukaan on määrätty yllämainitulle veljenipojalle. 4) *Kymmenen tuhatta ruplaa* krediittiseteleissä on annettava minun veljelleni, Vuoriintendentille Suomessa Hjalmar Wilhelminpoika Furuhjelm'ille, vaan jos hän olisi kuollut, hänen lapsillensa. 5) Minun sisarelleni, aatelisneitsyt Nadeschda Wilhelmintytär Furuhjelmille, joka asuu veljemme Vara-Amiraali Juhana Wilhelminpoika Furuhjelmin tykönä, on annettava *viisi sataa ruplaa* krediittiseteleissä. 6) Meidän uskolliselle emännöitsijällemme, aatelisneitsyt Anna Ivanowna Slezentsovoi'lle on annettava *yksituhat ruplaa* kre-

diittiseteleissä. 7) Kollegin-Neuvoksen vaimolle *Elisabet Dmitrijevna Nefjedevoille*, joka asuu Pietarissa, on annettava *yksi tuhat ruplaa* krediittiseteleissä. 8) Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle (Finska Litteratur Sällskapet) Helsingissä on annettava *viisikolmatta tuhatta ruplaa* krediittiseteleissä sillä ehdolla että *a*) mainittu Seura antaa *kuusi tuhatta ruplaa* niille kasvaneitten korkojen kanssa Kunnallishallitukselle Urjalan pitäjässä kansakoulun ylläpitämistä varten niiden korkorahoilla meidän siellä olevan sukukartanomme Honkolan maalla, mainitun kartanon alustalaisten lapsia varten, mutta ei ennen kuin mainitun kartanon Haltija hankkii koululle tarpeelliset huoneet. *b*) Jäljellä olevain yhdeksäntoista tuhannen ruplan koroista on *vuosittain* maksettava *kaksi tuhatta* Suomen markkaa Historialliselle Seuralle Helsingissä (Historiska Samfundet) niinkauvan kuin tämä Seura on olemassa. Jäljellä olevat vuotuiset korot tästä pääomasta käytettäköot mainitun Kirjallisuuden Seuran mielen mukaan. 9) Jos minun veljenipoika Juhana Juhananpoika Furuhjelm kuolisi ennen minua, niin kaikki se, jonka minä tämän testamentin kautta olen luovuttanut hänelle, on lankeava hänen veljellensä Elias Juhananpoika Furuhjelmille, joka myös tätä nykyä elää isänsä luona Suomessa. 10) Kaluista, jotka kuuluvat minulle ja minun kuoltuani ovat jäljellä, testamenttaan minä Kuvakalleriani, huonekalut, pronssikalut, peilit, seinä- ja konsolikellot, kaikenlaiset *objets d'art* kuin myöskin meidän muotokuvamme vaimolleni Olga Aleksandrowna Furuhjelmille hänen elinaikanansa käytettäväkseen. — Hänen kuolemansa jälkeen minä lahjoitan: *a*) minun Kuvakalleriani (katso luetteloa) Helsingin kaupungille, jotta siitä tehtäisiin alku tulevalle yleiselle kaupungin-museolle. Sen ohella minä, ellei kaupungin edusmiehet pidä sitä röyhkeytenä minun puoleltani, soisin, että vaikkapa vain yksikin tämän museon saleista kutsuttaisiin: Kenraali Furuhjelmin saliksi. *b*) Vaan huonekalut, pronssikalut (paitsi 4 seinäkandelaberia, jotka minä pyydän veljeni Vara-Amiraali Furuhjelmin antamaan minun puolestani lahjaksi Urjalan pitäjän kirkolle Suomessa), peilit, seinä- ja konsolikellot, lamput ja kaikenlaiset *Objets d'Art*, meidän muotokuvamme ja kirjastoni minä määrään Suomessa olevan Honkolan maakartanon eroittamattomaksi omaisuudeksi, jonka kartanon haltijana tätä nykyä on veljeni Vara-Amiraali Juhana Wilhelminpoika Furuhjelm; ehdolla että yllämainitut kalut

pysyvät koskematta tässä maakartanossa ja tekevät sen kanssa jakamattoman omaisuuden, jonka tulee siirtyä toiselta haltijalta toiselle niinkauan kuin Honkolan maakartano on Furuhjelm-suvun omana. Samalla tavalla on meneteltävä niiden kuvien kanssa minun kalleriastani, joita Helsingin kaupungin edusmiehet jostakin syystä eivät tahdo ottaa. 11) Edellisessä kohdassa tehtyjen määräysten täytäntöön panemista varten tulee testamentin-suorittajain kuuden viikon kuluttua kuolemastani ehdottaa Helsingin kaupungin edusmiehille, että he lähettävät valtuutetun miehen tekemään luetteloa mainitulle kaupungille määrätyistä kuvista, sekä minun vaimoni sanan mukaan (koska hän yksinänsä tietää, mitkä huonekalut kuuluvat minulle ja mitkä hänelle) tehdä kertomus niistä kaluista, joiden hänen kuolemansa jälkeen tulee joutua Honkolan maakartanolle. 12) Sen perästä ei ole kenenkään enää sallittu häiritä minun vaimoani Olga Aleksandrownaa hänen eläessään minkäänlaisilla tutkinnoilla niistä kaluista, joista kahdessa edellisessä kohdassa on määrätty. 13) Kaikki jäljellä olevat kalut, jotka minun kuolinpäivänäni kuuluvat minulle vaan joita edellisissä kohdissa ei ole mainittu, niinkuin: ajoneuvot, astiat, pito- ja liinavaatteet y. m. minä annan vaimolleni Olga Aleksandrownalle hänen omaisuudekseen, josta hänen ei tarvitse tiliä tehdä. 14) Testamentinsuorittajiksi panemaan tätä testamenttia toimeen minä rohkenen nimittää: Kenraali-Luutnantti Pietari Mihailovitsh *Homentowskin*, Kenraali-Majurin Hänen Majesteettinsa seurueessa Oskar Kasimirinpoika *Gripenbergin* ja Vara-Amiraali Juhana Wilhelminpoika *Furuhjelmin*. Tässä testamentissa on rivien päälle kirjoitettu seuraavat sanat, jotka ovat kirjoitettavat, nimittäin: 2:sella sivulla 10:nen rivin päälle alhaalta lukien *на;* 16:sta päälle ylhäältä *позволеніе;* 3:lla sivulla 8:nen rivin päälle alhaalta: *выдало;* 6:nen rivin päälle alhaalta: *изъ процентовъ;* 5:nen rivin päälle alhaalta: *Гонола;* 4:llä sivulla 5:nen päälle ylhäältä: *будетъ существовать;* 5:llä sivulla 7:nen rivin päälle ylhäältä: *наши портреты и мою библіотеку.* *) Tämän testamentin alle, joka on kirjoitettu minun kädelläni, on

*) Testamentin-suorittajain muistutus: Testamenttia puhtaaksi kirjoitettaessa ovat rivien päällä olevat testamentintekijän sanat kirjoitetut riviin (tekstiin), mutta muu kirjoitettu muuttamatta.

Kenraali-Luutnantti Otto Wilhelminpoika Furuhjelm piirtänyt nimensä. Todistajana sille, että tämän testamentin on kirjoittanut sekä allekirjoittanut Kenraali-Luutnantti Otto Wilhelminpoika Furuhjelm tervejärkisenä ja tarkkamuistoisena, oli Meriväen Jumalan ilmestyksen Nikolajewskin pääkirkon protohierei Aleksander Jewfimiew Sokolow. Että tämän testamentin on kirjoittanut ja allekirjoittanut Kenraali-Luutnantti Otto Wilhelminpoika Furuhjelm tervejärkisenä ja tarkkamuistoisena, sen todistajana oli armeijan jalkaväessä palveleva ja kaartisotajoukkojen sekä Pietarin sotilaspiirin Esikuntaan komennettu eversti Iwan Iwanowitsch Maksimow. Että tämän testamentin on kirjoittanut ja allekirjoittanut Kenraali-Luutnantti Otto Wilhelminpoika Furuhjelm tervejärkisenä ja tarkkamuistoisena, sen todistajana oli vanhemman adjutantin apulainen sotajoukkojen Tarkkampuja-osaston Inspehtorin hallituksessa, Kaartin Kapteeni Ksawerij Antonowitsch Dobrschinskij.

Alkuperäisen testamentin kanssa yhtäpitäväinen: Testamentinsuorittajat: Kenraali-Luutnantti Homentowskij. Kenraali-Majuri Hänen Majesteettinsa seurueessa Gripenberg. Vara-Amiraali Furuhjelm.

Suomentanut: Kaarlo Slöör.

9 §. Yhteen jaksoon allekirjoittanut ilmoitti, että hovioikeuden-notarius E. Holm vainajan testamentteeraama rahasumma, kaksituhatta markkaa, kesän kuluessa oli rahavartian haltuun tullut.

10 §. Esiin tuotiin kilpakirjoituksena Seuralle tullut suomennos Runebergin hirvenhiihtäjistä, ja päätettiin lähettää se Runoustoimikunnan tutkittavaksi.

11 §. Samoin esiin tuotiin muutamia Suomalais-franskalaisen Sanakirjan näytelehtiä, joitten lähettäjä nimeänsä ilmoittamatta pyysi saada kuulla Seuran mieltä noudattamansa suunnitelman suhteen, edellyttäin, että Seura vastedes ehkä tahtoisi tämänlaista sanakirjaa kustantaa, ja päätti Seura, että näytelehdet lähetettäisiin Yleisen Tutkijakunnan tarkastettaviksi sekä asia uudestaan tulevalla kertaa esiin otettaisiin.

12 §. Allekirjoittanut ilmoitti herra kanslianeuvos C. G. Borgilta saaneensa sen tiedon, että, kun hän alkusuvesta oli käynyt

Seuran kunnia-esimiehen, kanslianeuvos Lönnrotin tykönä, kunnia-esimies oli arvellut Kantelettaren uuden laitoksen toimittamiseen vielä menevän vuoden verran aikaa sekä, asian puheeksi tultua, sanonut olevansa taipuvainen siitä työstä päästyänsä painettavaksi suorittamaan matkakertomuksensa, joista, niinkuin allekirjoittanut muistutti, Kalevalan juhlaksi toimitettavaa teosta varten myöskin Seurassa keväällä oli puhe ollut.

13 §. Yhteen jaksoon allekirjoittanut Seuran tiedoksi saatti, että hra R. Kajanus hänen kysyttyänsä altiisti oli suostunut aijotussa Kalevalan juhlassa tarpeellisesta soitannosta huolta pitämään, jonka asian lisäksi allekirjoittanut ilmoitti 1:ksi, että kiertokoulun-opettajalta E. Keräseltä ja seminarin-oppilaalta J. Nikulaiselta oli entisten lisäksi tullut kokoelmia satuja, taikatemppuja j. m. s., ja päätti Seura pyytää Runoustoimikuntaa niitä tutkimaan, niinkuin myöskin erästä asevelvolliselta J. E. J. Stenbergiltä tullutta käsikirjoitus-keräelmää; 2:ksi, että filosofian kandidaati A. O. Heikel oli Seuralle lähettänyt „Kansatieteellisiä tutkimuksia Karjalassa", pyytäen saada niitä tarkastetuksi, ja päätti Seura arvostelian-toimeen pyytää hroja prof. J. R. Aspelinia sekä ylioppilas Hj. Appelgrenia; 3:ksi, että kesän kuluessa hra W. Mainovin kirjoitus „Mordvalaisten häätavoista" oli Suomikirjan ylipainoksena valmistunut sekä samoin Gruben Kertomusten ensi osan neljäs painos valmiiksi laitettu, joitten ohessa Suomikirjan Toisen Jakson 16:s osa oli painosta lähtemäisillään; 4:ksi, että hra arkiston-hoitajan antamaa tietoa myöten „Melan Kasvio" oli niin vähiin myyty, että tuli viipymättä toista painosta ajatella, ja sai allekirjoittanut käskyn tätä varten puhutella maisteri Melaa sekä tulevaksi kertaa hankkia asianmukaisen ehdotuksen painattamiseen koskevista asianhaaroista; 5:ksi ja viimeiseksi, että tulevalla kertaa niin-ikään tulisi puheeksi ottaa uusi Luonnonkirjan painos, jota varten hra kenraali A. Järnefelt nyt suosiollisesti sisäänjätti muutamia sisällykseen koskevia muutos-ehdotuksia.

14 §. Ilmoitettuaan, että n. k. „Holmin rahasto" kesällä oli perustettu sekä että Seuran kassakreditiivivelka nyt teki Smk 8,600, luki rahavartia, hra kamreeri Boehm näin kuuluvan kassatilin:

Kassatili Syyskuun 5 päivänä 1883.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Kesäk. 7 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 916: 34.

Tuloja.

Kesäk. 8 p. Valtioapua 2,500 m. — 28 p. Kupongeja, 1863 vuoden valtiolainan 710: 01. — Elok. 1 p. M. A. Wahlforss, myydyistä kirjoista 44: 79. — 3 p. Kupongeja, Hypoteekki-Yhdistyksen 5 % lainan 262: 50. — 9 p. D:o d:o 4½ % lainan 676: 54. — 13 p. D:o 1863 vuoden valtiolainan 116: 90. — Syysk. 1 p. D:o 1874 vuoden rautatielainan 50: 28. — 3 p. A. A. Granfelt, myydyistä kirjoista 110: 92. — 5 p. Valtioapua 2,500 m. . . . . 6,971: 94.

Syysk. 1 p. Nostettu Kassakreditiivitililtä Suomen Pankissa . . . . . 2,700: —

Yhteensä *Smk.* 10,588: 28.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Kesäk. 7 p. Edla Hannikainen, Kalevalan toisintojen kopioimisesta 134: 24. — 8 p. Kaarle Krohn, runotoisintojen kopioimista varten Viroon tehtävää matkaa varten 400 m. — 9 p. A. E. Favorin, nitomistyöstä 1,063: 50. — 12 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 70 m. — 15 p. Lång & Ståhlberg, kirjepaperia y. m. 17: 65. — 20 p. E. N. Setälä, palkkio hänen lauseopillisesta tutkimuksestaan Koillis-Satakunnan kansankielestä 500 m. — 22 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 70 m. — 28 p. F. Hamnerin, nitomistyöstä 20 m. — Pikku-

kustannuksista 141: 60. — Heinäk. 1 p. F. G. Bergroth, teknillisestä sanakokoelmasta Ruotsalais-suomalaista sanakirjaa varten 100 m. — 3 p. K. Björn, postikulutuksista 9: 90. — 7 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 127 m. — 9 p. Helsingfors Dagblad, annonsista 1: 50. — 17 p. Morgonbladet, d:o 10: 20. — 20 p. Uusi Suometar, d:o 98: 93. — 25 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 500 m. — Elok. 18 p. G. W. Edlundin kirjakauppa, kirjoista 120: 40 p. — 28 p. G. A. Niska, nitomistyöstä 33: 50. — Syysk. 1 p. F. W. Rothsten, palkkaansa 375 m. — K. Björn, d:o 150 m. — A. Boehm, d:o 100 m. — Karl Elmgren, hyyryä 225 m. — Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapaino, 4,000 kapp. Kertomuksia Ihmiskunnan Historiasta, y. m. 2,993 m. — 3 p. A. A. Granfelt, lähetyskustannuksista 87: 03. — D:o palkkaansa 200 m. — D:o D:o à conto 100 m. — A. W. Odenvall, ennakkopalkkio apulaistoimesta Englantilais-suomalaisen sanakirjan työssä 100 m. — C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 200 m. . . . . 7,948: 45.

Kesäk. 8 p. Sisäänpantiin Kassakreditiivitilille Suomen Pankissa . . . . . 2,400: —

Siirtovarat tulevaan kassatiliin.

Syysk. 5 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 239: 83.

Yhteensä *Smk* 10,588: 28.

Helsingissä, Syyskuun 5 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Lokakuun 3 p:nä 1883.

1 §. Oikaistavaksi luettiin ja hyväksi katsottiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin Seuran saaneen alamaisella kiitollisuudella vastaanottaa kolmannen tämänvuotisen kolmanneksen, 400 m., Hänen Keisarillisen Majesteettinsa suomalaisesta käsikassasta Seuralle suotua vuotista apurahaa; ja oli asian-omaisesta kuitista huolta pidetty.

3 §. Lahjaksi ilmoitettiin lisäksi tulleen *a*) Unkarin Tiedeakademialta: Almanach 1882 ja 83; Értesitö $1881^{1}/_{8}$. $1882^{1}/_{6}$; Évkönyvek, XVI, 7 & 8; Közlemények (Nyelvtudomanyi). XVI, 2 & 3. XVII, 1 & 2; Értekezések a nyelvés szép tudoman. köreböl. 1881. $IX^{6}/_{12}$. 1882. $X^{1}/_{13}$; Ungarische Revue. 1881. 5—12. 1882. 1—10. 1883. 1—3; Régi Magyar Költök Tára. IV; Budenz József, Magyar-Ugor Szótár. V. Füz.; Simonyi Zsigmond, A Magyar Kötöszók; Vámbéry Armin, A Magyarok Eredete. *b*) Kristianian Yliopistolta: Norjan Muinaismuisto-seuralta: Aarsberetning for 1880. *c*) hra G. Stephens'iltä: The runical hall in the danish old-northern museum; The Old-Northern Runic Monuments of Scandinavia and England. Part II. *d*) hra vapaaherra L. v. Borch'ilta: Geschichte des kaiserlichen Kanzler Konrad; Beiträge zur Rechts-Geschichte des Mittelalters. *e*) hra prof. S. G. Elmgreniltä: Rätta årtalen för Kristi födelse och död; Landskapet Edens floder. *f*) Germanisches Nationalmuseum'ilta: „Anzeiger etc.", vuosikerta 1882.

4 §. Esiin otettiin valmistuneen „Virkakielen sanaston" painatus-asia, jolloin ensiksi luettiin mainitun sanaston toimituskomitealta ynnä sen esimieheltä niinkuin myöskin Keisarilliselta Senatilta tulleet, tähän alipuolelle liitetyt kirjeet, sekä osa Maisteri F. Ahlmanin allekirjoittaneelle lähettämästä, asiaa koskevasta kirjoituksesta, ja Seura päätti 1:ksi, että Seuran sihteeri teoksen varustaisi esipuheella, johon myöskin komitean vastamainittu kirje sisään otettaisiin; 2:ksi, että kaikkiansa neljätuhatta (4,000) kappaletta painettaisiin, joista tuhat (1,000) kpl. Keisarilliselle Senatille annettaisiin; 3:ksi, että kirja painettaisiin oktaavi-koossa ja petiti-fraktuurilla sekä muutoinkin sen näytelehden mukaan, jonka Suoma-

laisen Kirjallisuuden Seuran kirjapaino oli antanut, jossa painossa työ oli toimitettava Sadankuudenkymmenen ja kahden (162) markan maksua vastaan valmiiksi painetulta arkilta paperineen päivineen; sekä 4:ksi, että korrehtuurin-luvun suhteen Esimies sihteerin kanssa asian soveliaalle kannalle asettaisi. Vastedes tuli puheeksi ottaa, olisiko Seuran syy panna puheen-alainen teos sidottuna kirjakauppaan.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Kirjallisuuden Seuran ehdotuksesta määräsi Keisarillinen Suomen Senaatti 7 p. Marraskuuta viime vuonna allekirjoittaneet komiteana lopullisesti toimittamaan tarpeelliseksi havaittua ruotsalais-suomalaista laki- ja virkakielen sanastoa. Tämän tehtävänsä on komitea nyt suorittanut ja saa, käskyn mukaisesti, tämän myötä Kirjallisuuden Seuralle lähettää teoksensa käsikirjoituksena.

Tätä työtä toimitettaessa, jonka pohjana on ollut Kirjallisuuden Seuran toimen kautta lakiteoksesta, asetuksista ynnä muista lähteistä kerätty ja painatettu ainekokoelma, on komiteassa yhä varmemmaksi käynyt se vakuutus, että Suomen kielin vapaasti voipi liikkua ja on liikuttu niillä aloilla, jotka kuuluvat komitean työpiiriin, jospa monesti hyvin erikaltaisia sanoja onkin käytetty osottamaan yhtä käsitettä. Sanaston suurin hyöty lieneekin siinä, että sen kautta suomen kielen käyttämistapa ehkä pikemmin kuin muutoin vakaantuu niihin sanoihin ja lauseparsiin nähden, mitkä laki- ja virkakielen alalla ovat ikäänkuin termini technici ja joita varten komitea, mainitun tarkoitusperän saavuttamiseksi, yleensä on jo löytyvistä kielivaroista käyttänyt vaan yhden sanan ja lauseparren, pannen ainoastaan silloin tämänkaltaiselle käsitteelle kaksi tai useampaa vastaavaa suomalaista merkitystä, kuin eri kielimurteiden vaatimuksia on katsottu tarpeelliseksi noudattaa taikka milloin käytännössä ennen ollutta sanaa on pidetty niin kehnosti sepitettynä, että toinen, komitean mielestä parempi on ollut tarvis ainakin koetteeksi asettaa entisen rinnalle.

Tehtävänsä on komitea muutoin käsittänyt siten, että etupäässä, paitsi edellämainittuja sanoja ja lauseparsia, jotka kuuluvat laki- ja virkakieleen, sen ahtaammassa merkityksessä, sanastoon on

otettu myöskin suuri joukko sellaisia sanoja ja lauseita, mitkä, kuuluen oikeastaan yleiseen sanakirjaan, kuitenkin yleisemmin käytetään oikeuksien ja virastojen toimituskirjoissa, jota tehdessä komitea tietysti ei ole voinut asettaa mitään tarkkaa sääntöä, vaan on ollut pakotettu päättämään in casu kustakin eri sanasta. Lisäksi on sanastoon otettu yleisimmät sanat ja nimitykset kirkon, koulun, maanmittauksen, terveyshoidon sekä eräiltä muiltakin aloilta.

Mitä esimerkkeihin ja fraaseihin tulee, on sääntönä pidetty, että niitä on sanastoon pantu vaan milloin käsitettä jossakin lausemuodossa suomeksi sanotaan oudommalla tavalla, joka enemmin eroaa Ruotsin kielestä. Tästä säännöstä on kuitenkin joskus tehty poikkeuksia. Mallein eli kaavain valmistamisen taas on komitea katsonut olevan tykkänään tehtävänsä ulkopuolella.

Lopuksi komitean ei sovi olla mainitsematta sitä arvokasta apua, jonka komitea on saanut niistä ehdotuksista ja muistutuksista, joita useat asiaa harrastavat kansalaiset ovat tehneet heille sitä varten lähetettyihin kappaleisin yllämainittua ainekokoelmaa, joita kappaleita lähes neljäkymmentä on tullut komitean käytettäviksi.

Helsingissä, 22 p. Syyskuuta 1883.

E. Olsoni.

Ferd. Ahlman. Em. Berner.

Ernesti Forsman. J. Kr. Svanljung.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Tänään päättynyttä „Laki- ja virkakielen sanastoa“ valmistaessa, on Komitea eräissä suhteissa hyväksynyt mielipiteitä, joista minun katsoen on seurannut, ylimalkaisesti: ettei sanasto, muutamiin virka-oloihin nähden, ole tullut niin täydelliseksi, kuin sen edeltävalmistamis-toimista ja -päätöksistä olisi sopinut odottaa, — ja eri-kohdissa: esim. se, että on suomeksi käytettävinä pysytetty melkein umpiruotsalaisia — sekä muitakin vieraskielisiä sanoja, paikoin tarpeettomasti, missä selvä suomalainen sana olisi ollut olemassa sekä riittävä, paikoin panematta edes rinnalle semmoista vastaavaa suomalaista sanaa.

Näitä seikkoja, joihin puolestani en ole voinut ehdottomasti yhdistyä, olin sen tähden esitellyt jonkunmoisesti selitettäviksi siinä saattokirjeessä, jolla komitea on sanaston varustanut. Mutta kun sen kaltainen selitys ei ole saanut sijaa saattokirjeessä, joka mielestäni ei muutoinkaan ole niin täydellinen, että siitä voisi saada täyden käsityksen niistä perusteista, joita sanastoa rajoittaessa on noudatettu, niin olen katsonut syynmukaiseksi täten erityisesti ilmoittaa poikkeevaisen mieleni yllämainituissa suhteissa.

Helsingissä, 22 p. Syyskuuta 1883.

E. Olsoni.

CIVIL-EXPEDITIONEN
i
KEJSERLIGA SENATEN
för
Finland.

Till Finska Litteratursällskapet.

Helsingfors, den 21 September 1883.

N:o 724.

Sedan Kejserliga Senaten, enligt Civil-Expeditionens till Litteratursällskapet aflåtna skrifvelse af den 7 November 1882, sagde dag tillförordnat en komité för att närmare öfverse och redigera en af Litteratursällskapet föranstaltad svensk-finsk samling af ord och uttryck, hörande till lag- och kurialspråket, samt derjemte uttalat den önskan att Litteratursällskapet skulle, innan tryckningen af det band af Litteratursällskapets handlingar, uti hvilket den redigerade samlingen skall ingå, vidtager, med underrättelse derom till Kejserliga Senaten inkomma, på det att Senaten blefve i tillfälle att bestämma det antal exemplar deraf, som borde till Kejserliga Senaten aflemnas, har Litterursällskapet uti skrifvelse af den 5 innevarande September anmält att bemälde komité, hvilken under detta år varit i verksamhet, ansett sig vid utgången af nästnämnde månad kunna afsluta sitt arbete, hvarefter Litteratursällskapet vore sinnadt att utan tidsutdrägt ombesörja tryckningen af det färdiga manuskriptet.

Vid i dag skedd föredragning af detta ärende har Kejserliga Senaten funnit godt bestämma att ettusen exemplar af det band utaf Litteratursällskapets handlingar, uti hvilket den redigerade

samlingen af ord och uttryck, hörande till lag- och kurialspråket, skall ingå, böra till Kejserliga Senaten aflemnas; hvilket Civil-Expeditionen, enligt Kejserliga Senatens beslut, får Litterursällskapet till kännedom och efterrättelse härigenom meddela.

W. Zilliacus.

A. W. Lindström.

5 §. Seuran hra Esimies ilmoitti nyt tarkastellen ja korjaten läpikäyneensä n. k. Gruben Kertomusten 3:nnen osan, ja arveli Seura, että sitä painettaisiin Kaksituhatta (2,000) kpletta, sekä antoi sihteerille käskyn kirjapainon kanssa tehdä asianmukaisen sopimuksen.

6 §. Esiin otettiin uuden „Melan Kasvion" painoksen asia, ja luettiin seuraava maisteri A. J. Melalta allekirjoittaneelle tullut kirjoitus:

Kehotuksestasi olen nyt katsellut Kasvioppiani ja Kasviotani uuden, korjatun painoksen valmistamista varten. Pääpiirteissään katson niiden voivan jäädä entiseen muotoonsa. Suurimmat muutokset tulisivat *Kasviopin* VII:teen lukuun, jossa kuhunkin heimoon tulisi lisättäväksi heimon tunnusmerkit ja tärkeimmissä paikoin viittaukset kukan morpholoogiseen kehitykseen, niinkuin tiede sen nykyjään käsittää. Suotavaa olisi myös että näihin heimoselityksiin voitaisiin liittää pohjakaavoja (diagrammeja) tärkeimpäin heimojen kukista.

Muut muutokset Kasviopissa ovat vähäisempää laatua.

Kasviossa toivon monin paikoin voivani tehdä pienempiä parannuksia, jotta semmoiset tunnusmerkit, jotka ovat näyttäyneet vasta-alkavaisille vaikeiksi ymmärtää, miten mahdollisesti vaihdetaan helpompiin. Uusia lajeja on tullut lisään ja ne ovat sovitettavat paikoilleen.

Kun lajitkin tässä kasviossa ovat suvuissaan järjestetyt luonnolliseen (eikä mielivaltaiseen) järjestykseen, voi pienikin lisäys tai korjaus antaa tekijälle paljo tekemistä: hän saa, näet, semmoisessa tapauksessa usein kirjoittaa koko suvun uudelleen, miettien kullekin lajille aivan uudet tunnusmerkit.

Tämä korjaus ei siis ole niin vähäpätöinen, kuin sen ensisilmäyksellä luulisi. Siihen katsoen arvelen että 50 markkaa painoarkilta, korrektuurin luku siihen luettuna, ei ole paljo pyydetty vaivoistani.

Vielä pyytäisin tässä saada huomauttaa Seuraa siitä, että tämän oppikirjani ruotsintaminen olisi hyvin suotava ja myös Seuralle edullinen. Olen kuullut monen kaipaavan semmoista ruotsinnosta, ja vaikka semmoisella tulisi olemaan konkurrenttina useita entisiä ruotsalaisia kasvioppeja sekä kasvioita, on tämä kuitenkin vasta-alkavaisille niin paljo mukavampi, ettei konkurrensi tulisi olemaan kovin vaarallinen, varsinkin kun tämä, kaikessa lyhyydessään, on heimoselityksiensä puolesta tieteellisempi, kuin nykyiset laveammatkin ruotsalaiset kasviot.

A. J. Mela.

P. S. Kirjan ruotsintamisen suhteen pyydän vielä saada huomauttaa, että suomenkielinen kasvio, terminologiiansa vuoksi, on aivan mahdoton käyttää ruotsalaisissa opistoissa ja ylioppilaillekin vaikea. Sitä paitsi se on ylioppilaille mahdoton suomenkielisenä, niin kauan kun meillä on ummikkoruotsalainen professori botaniikissa, joka ei tätä suomalaista kirjaa voi ollenkaan tulla tuntemaan.

Tämän kuultuansa Seura, hyväksyen niitä mietteitä ja ehtoja, joita maisteri Mela oli puheen-alaisen painoksen suhteen esiin tuonut, päätti, että teosta painettaisiin neljätuhatta (4,000) kappaletta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, joka siitä oli saava Satakahdeksan-neljättä (138) markkaa arkilta paperineen päivineen. Tämän ohessa päätettiin, että tarpeelliset kuvat puuhun piirrettäisiin sekä että tuonnempana keskusteltavaksi otettaisiin, olisiko syytä uuteen painokseen liittää ruotsinnos siinä käytetyistä oppisanoista. Suotavaksi lausuttiin kirjan myyntihinnan alennus.

7 §. Keskusteltavaksi otettiin uusi Luonnonkirjan painos, ja asetti Seura sitä varten erinäisen komitean, jonka tuli tehdä tarkempi ehdotus siitä tavasta, jolla tämä painos saataisiin varsinkin kuvien puolesta hyvin varustetuksi, sekä myöskin katsoa, olisiko suomennoksen tai muutoin sisällyksen puolesta joku muutos teh-

tävä, jossa viimemainitussa kohdassa komitean tuli muun muassa ottaa vaaria viime kokouksessa sisään-jätetyistä muistutuksista ja myöskin alkuperäisen teoksen kirjoittajalle antaa tieto, jos asia niin vaati. Komitean jäseniksi valittiin hrat tohtorit A. A. Granfelt, J. A. Palmén ja J. Krohn sekä kirjapainon faktori G. F. Silén. Ja hyväksyi Seura tämän ohessa sitä tohtori Krohnin tuumaa, että valmistuneet puupiirrokset kohta klicheerattaisiin.

8 §. Tohtori J. Krohn ilmoitti maisteri V. Porkan palanneen Toukokuun keskivaiheilta Syyskuun keskivaiheille kestäneeltä runonkeräysretkeltänsä Inkeristä sekä myötänsä tuoneen noin 2,000 kansan suusta kerättyä runoa, ja päätti Seura tehdyn ehdotuksen johdosta, että stenogrammit, joihin runot olivat laaditut, Seuran kustannuksella ulos kirjoitettaisiin maisteri Porkan ja sihteerin välillä tehtävän tarkemman sopimuksen mukaan.

9 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että viime kokouksessa annetun käskyn johdosta oli Suomen Historialliselle Seuralle lähetetty Kenraali O. Furuhjelm vainajan testamenttia koskeva, näin kuuluva kirjoitus:

Suomalaisen Kirjallisuuden
Seura. *Suomen Historialliselle Seuralle.*

Helsingissä, 5 p. Syysk. 1888.

Samalla kuin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran on kunnia Historialliselle Seuralle lähettää myötä seuraava kopia kenraaliluutnantti O. Furuhjelm vainajan testamentista, pyytää Kirjallisuuden Seura saada ilmoittaa, että Seura .on päättänyt vastaan-ottaa sille testamentissä määrätyn rahasumman ja ryhtyä testamentin valvomiseen sillä ehdolla, — jota testamenttikin jos kohta ei nimenomaisesti lausuttuna sisältää — että Historiallinen Seura, sitten kuin testamentteerattu omaisuus vast'edes on Kirjallisuuden Seuran haltuun tullut, tyytyy kultakin vuodelta vastaan-ottamaan semmoisen määrän sille säätyistä korkorahoista, että Kirjallisuuden Seura mahdollisesti huonontuneitten kurssi-olojen, koron alenemisen tai jonkun muun senlaatuisen seikan vuoksi ei joudu minkäänlaiseen vahinkoon sekä että kapitaalin hoitokustannukset saadaan korvatuksi. Ja pyytää Kirjallisuuden Seura nöyrimmästi niin pian kuin mah-

dollista saada tietoa Historiallisen Seuran päätöksestä puheen-alaisessa asiassa.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puolesta:

Jaakko Forsman,
Suom. Kirj. Seuran nyk. vara-esimies.

F. W. Rothsten.

Jonka jälkeen Seuran kuullen luettiin vastamainitulta seuralta tullut, näin kuuluva pöytäkirjan ote:

Ote Suomen Historiallisen Seuran pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa 27 päivänä Syyskuuta 1883.

§ 4.

Tämän jälkeen luettiin näin kuuluva kirjoitus, jonka Historiallinen Seura oli saanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta vastaan-ottaa:

— — — — — — — — — — — — —

Samoin luettiin kenraaliluutnantti Otto Furuhjelm vainajan tekemästä testamentista sen kahdeksas kohta, joka koski Suomen Historiallista Seuraa ja suomennoksessa oli näin kuuluva:

— — — — — — — — — — — — —

Historiallinen Seura otti tämän asian keskusteltavaksi, ja koska yllä mainittu ehto katsottiin kaikin puolin kohtuulliseksi, päätti Historiallinen Seura vastata Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tekemään ehdotukseen myöntävästi. Josta tieto pöytäkirjan-otteen kautta pikimmiten oli annettava Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. G. Palmén.

sekä myöskin hra tirehtori E. Boehm'iltä Pietarista tullut kirje, jossa hän suosiollisesti lupasi puheen-alaisen testamentin laillisesta valvomisesta huolta pitää. Ja päätti Seura, mitä viime mainittuun kohtaan koski, että tirehtori Boehmin vastedes valitsema asian-ajaja tarpeellisella valtuuskirjalla Seuran puolesta varustettaisiin.

10 §. Kilpasuomennoksena ilmoitettiin Seuralle tulleen käännös Sophokleen Antigonesta, ja päätettiin se lähettää Runoustoimikunnan arvosteltavaksi, niinkuin myöskin nyt sisääntulleiksi ilmoitetut 1:ksi ylioppilas K. Krohnin kopioittama, 1,035 Vironkielistä runoa sisältävä kokoelma, tulos hänen viime-kesäiseltä, Seuran kustannuksella tehdyltä retkeltänsä, sekä 2:ksi ylioppilas M. Tarkkasen ja opettajakokelaan G. Laitisen kokoelmat satuja, taikoja j. m. s.

11 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että lakitieteen tohtori A. Andelin ja pedagogiiankandidaati O. Lönnbohm olivat Virkakielen Sanaston komitean käytettäväksi lähettäneet kumpikin muistutuksilla varustetun ainekokoelman kappaleen sekä että tohtori Andelin sen ohessa oli luvannut käytettäväksi lähettää myöskin lisäyksiä tekeillä olevaan ruotsalais-suomalaiseen sanakirjaan.

12 §. Pöytäkirjaan pantiin, että Suomi-kirjan toisen jakson 16:s osa nykyisin oli painosta valmistunut, ja myöskin, että viime kesänä apukamreeri F. F. Rabbe vainajan hautakivi oli Seuran kustannuksella sopivalla tavalla siivottu.

13 §. Seuran jäseneksi esiteltiin hra filosofian-kandidaati Santeri Saarinen.

14 §. Karttuneitten asiain vuoksi päätettiin pitää välikokous, jossa paitsi muuta keskusteltaisiin uudesta Ahlmanin sanakirjan painoksesta.

15 §. Seuran rahavartia, hra kamreeri A. Boehm luki näin kuuluvan kassatilin, samalla ilmoittaen, että Seuran kassakreditiivivelka teki 8,600 markkaa:

Kassatili Lokakuun 3 päivänä 1883.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Syysk. 6 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 239: 83.

Tuloja.

1883. Syysk. 13 p. Ensimmäinen saama-osa kirjakauppias I. Wallenius vainajan konkurssipesästä

195: 64. — 29 p. Hänen Keisarillisen Majesteettinsa apurahaa 400 m. — Lokak. 3 p. E. F. Hanell, jäsenrahansa 24 m. . . . . 619: 64.
Syysk. 26 p. Lainannut Collanin Rahastosta . . . . 1,200: —

Yhteensä *Smk.* 2,059: 47.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Syysk. 10 p. M. Tavaststjerna, Latinais-suomalaisen sanakirjan korrehtuurin-lukemisesta 192 m. — 11 p. Oskar Lindblad, paperista 30: 60. — 13 p. S. Aejmelaeus, valvontakirjeestänsä ja vaivoistansa Wallenius vainajan konkurssi-jutussa 5: 64. — K. Björn, haloista 42 m. — Y. K. Koskinen, Gruben Kertomusten neljännen painoksen revideeri-arkkien lukemisesta 100 m. — 26 p. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapaino, loput Suomikirjan toisen jakson 16 osan painokustannuksista 1,096: 40. — 27 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 78 m. . . . . 1,544: 64.

Siirtovarat tulevaan kassatiliin.

Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . 514: 83.

Yhteensä *Smk.* 2,059: 47.

Helsingissä, Lokakuun 3 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Välikokous Lokakuun 17 p:nä 1883.

1 §. Edellisen kokouksen pöytäkirja oikaistavaksi luettiin.

2 §. Puheeksi otettiin uusi Ahlmanin Sanakirjan painos, jolloin allekirjoittanut lausui, että tosin oli täysin perustettu toivo

jouluksi painosta saada ensimmäinen Maisteri J. A. Hahnssonin tekeillä olevan ruotsalais-suomalaisen sanakirjan vihko, mutta että koko teoksen valmistumiseen varmaan menisi useampia vuosia, jonka vuoksi, ja koska puute oli suuri, muutamat Seuran jäsenet olivat ajatelleet, että Seuran kenties sopisi uudestaan painattaa Ahlmanin Sanakirja, semminkin kuin se fraseologiiansa puolesta voitti muut saman-aineiset teokset ja Seura saisi sen verrattain huokealla hintaa, nim., jos 3,000 kpl. otettaisiin, neljällä markalla seitsemälläkymmenellä pennillä täysivalmiilta, Geitlinin sanakirjan tavalla sidotulta kappaleelta, valmiiksi, joten myöskin kävisi entistä hintaa alentaminen. Näin esiin tuodun asian Seura päätti ensi kokouksessa uudestaan punnittavaksi ottaa ja ratkaista.

3 §. Koska Seuran painattama „Suomen kansan Sananlaskujen" kokoelma jo parikymmentä vuotta on ollut loppuun myytynä, otettiin nyt uuden painoksen hankkiminen puheeksi ja päätettiin aluksi kuulustella Runoustoimikunnan mieltä soveliaimman aineen järjestämistavan sekä myöhempien kokoelmien käyttämisen suhteen.

4 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että Yleinen tutkijakunta oli hyväksi katsonut sen Suomalais-franskalaisen sanakirjan suunnitelman, jota tutkijakunnalle Seuran päätöksen mukaan viime Syyskuun 5 p:ltä lähetetyissä näytelehdissä oli noudatettu, ja arveli, että Seuran tulisi tilaisuutta käyttää, varsinkin jos syntyperäinen Franskalainen osalliseksi saataisiin. Tämän ohessa Seuran hra Esimies lausui, että hänen tietääksensä Seuran ei tarvitsisi tekiän palkkiota ruveta suorittamaan ennenkuin parin vuoden perästä. Nämät kuultuansa Seura päätti, että tulevaksi kertaa, jolloin myöskin kirjallista lausetta tutkijakunnalta odotettiin, tiedusteltaisiin, kuinka suureksi tekiä luuli kirjan tulevan ja millä hintaa hän sen toimittaisi, ja otti hra Esimies suosiollisesti yksityisesti kysyäkseen Seuran kirjeenvaihtaja-jäseneltä hra E. Beauvois'lta, tahtoisiko hän puheen-alaiseen yritykseen osaa ottaa.

5 §. Kokouksessa viime Kesäkuun 6 p:nä tehtyä päätöstä noudattain Seura nyt asetti kaksi toimikuntaa, joista toisen tuli pitää huolta Kalevalan juhlaksi aijotusta albumista ja toisen Seuralle laatia ehdotus Kalevalan toisintojen painatustavasta, ja valittiin edelliseen jäseniksi professorit A. Ahlqvist ja F. Perander sekä

tohtorit A. Granfelt ja J. Krohn, jälkimäiseen professori O. Donner, tohtorit E. Aspelin ja J. Krohn sekä assessori K. Slöör.

6 §. Runoustoimikunnan puolesta hra asessori Slöör suullisesti ilmoitti, että toimikunta oli havainnut kilpakirjoituksena Seuralle tulleen suomennoksen „Runebergin Hirvenhiihtäjistä" erittäin hyväksi, että tekiä pyyntönsä mukaan oli saava toimikunnan muistutukset kirjallisesti laadittuina sekä että toimikunta soisi, että hän käännöksestään karsisi pois murteellisuuksia. Kilpapalkinnoksi toimikunta ehdotteli Seitsemääsataa (700) markkaa. Tämän kuultuansa Seura päätti ottaa asian uudestaan esiin tulevassa kokouksessa ja pyysi, että toimikunta silloin esiin toisi kirjallisen lausunnon.

7 §. Allekirjoittanut julki luki hra tirehtori E. Boehmiltä Pietarista tulleen kirjeen Lokakuun 4:ltä, jonka mukaan kenraali O. Furuhjelm vainajan testamenttiä kenraali Gripenbergin toimesta par'aikaa sikäläisessä oikeudessa valvottiin, ja oli tirehtori Boehm asian päättymisestä aikanansa tiedon antava. Erinäistä valvontaa Seuran puolesta ei kirjeen mukaan ollut tarvis, ennenkuin kenraali Furuhjelmin leskirouva manalan majoille muuttaisi. Ja tuli allekirjoittaneen tirehtori Boehmille lausua Seuran kiitollisuutta siitä hyvänsuonnista, jota hän oli tiedon-annoillaan Seuralle osottanut.

8 §. Painokustannusten huojentamiseksi oli Seura Marraskuun kokouksessa viime vuonna päättänyt, että yliopettaja K. Ervastin tekeillä oleva suomalais-saksalainen sanakirja painettaisiin Ahlmanin Sanakirjan kokoon. Tämän muutoksen johdosta yliopettaja Ervast allekirjoittaneelle lähetetyssä kirjeessä nyt ehdotteli, että hänelle tekiänpalkaksi maksettaisiin Kahdeksan (8) markkaa palstalta elikkä 256 markkaa arkilta kirjan edelliseltä puoliskolta, mutta jälkimäiseltä vaan Kaksisataa-viisikymmentä (250) markkaa. Tämän hyvänsuovan ehdotuksen Seura mielihyvällä vastaan-otti ja suostui myöskin tekiän ehdotuksesta hänen apulaisilleen korrehtuurin-luvussa maksamaan yhteensä Kolme-kolmatta (23) markkaa arkilta.

9 §. Kirjapainon hintoja kuulusteltuansa katsoi allekirjoittanut velvollisuudekseen vielä Seuralle ilmoittaa, että, jos Gruben Kertomusten 3:tta osaa painettaisiin 3,000 kpletta, hinta tekisi Seitsemänkymmentä-viisi (75) penniä täysivalmiilta kpleelta, mutta jos 2,000 kpletta, niin Yhdeksänkymmentä (90) penniä. Tämän johdosta Seura päätti painattaa edellisen määrän elikkä 3,000.

10 §. Allekirjoittaneen kysyttyä Seura arveli, että myöskin Melan Kasvion puupiirrokset saisi klicheerata, jos se tarpeelliseksi havaittaisiin.

11 §. Tulleiksi ilmoitetut hrojen G. Laitisen ja L. O. Ekbergin kokoelmat, edellinen satuja, jälkimäinen taikatemppuja sisältävä, olivat Runoustoimikunnalle lähetettävät.

12 §. Tulevalla kertaa tuli allekirjoittaneen ilmoitusta myöten Seuralle esitellä sadunkerääjää Pohjanmaalle.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Marraskuun 7 p:nä 1883.

1 §. Edellisen kokouksen pöytäkirja oikaistavaksi luettiin.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin tulleen *a*) Kristianian yliopistolta: B. Dahl, Die lateinische Partikel Ut; Mémoires des antiquaires du Norv. 1882—83. 1884; G. Storm, Monumenta historica Norvegiae; Christiania Videnskabsselskabs Forhandlingar 1879. N:o 9. 1880. N:o 16. 1881. N:o 6. 1882. N:o 8, 9, 21; J. Lieblein, Bidrag til aegyptisk Kronologi, Aegypternes Forestilling om Jordens Besaegelse, En Papyrus i Turin, Notice sur les monuments egyptiens trouvés en Sardaigne; M. J. Monrad, I anledning af Schopenhauers Priis-afhandling; G. Storm, Samlede skrifter af P. C. Friis. 3 & 4 hefte; Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers bevaring, Aarsberetning for 1881; Kunst og Handverk fra Norges fortid, 1 & 2 hefte. *b*) Dresdenin kirjastolta: Arch. f. Literaturgesch. Band XI, 1—4. XII, 1; Zeitschr. f. Museologi. Band 4 u. 5; Richter, Verzeichn. d. neuen Werke d. K. Oeffentl. Bibliothek. 1881. 1882. *c*) Ruotsista: Bidr. till Sveriges officiela statistik. A) Befolkningsstatistik XXIII. År 1881. *d*) Viron oppineelta seuralta: Archiv f. die Gesch. Liv-, Est- und Curlands. Neue Folge. Band IX. *e*) hra J. Vahl'ilta: Slaegtebog j. n. e. Femte Hefte. *f*) hra Henry Phillips'iltä: Poems from the Spanish of Fra Luis Ponce de Leon. *g*) hra J. Budenz'ilta: Nyelvészeti Észrevételek Vámbéry Ármin „a magyarok eredete“ czimű munkájára. Irta Budenz József. I füzet.

h) Suomen lääkäriseuralta: Handlingar. 1883. XXV, 3, 4. *i*) Wiipurin kirjallisuus-seuralta: Vegan matka. II, 5 & 6. *j*) Tilastolliselta virastolta: Suomenmaan Virallinen Tilasto. I, 5. Myöskin ruotsiksi.

3 §. Julki luettiin Keisarillisen Senatin Kirkollis-toimikunnalta tullut, hankittavaa vähäisempää suomalais-venäläistä sanakirjaa koskeva, näin kuuluva kirje:

Ecklesiastik-Expeditionen
i
KEJSERLIGA SENATEN
för
Finland.

Till Finska Litteratur-Sällskapet.

Helsingfors, den 19 Oktober 1883.
N:o 935.

Uti infordradt utlåtande med anledning af filosofie-kandidaten Hellgrens underdåniga ansökning om bidrag af allmänna medel för utarbetande af ett finskt-ryskt lexikon, har Litteratur-Sällskapet förmält sig icke kunna godkänna det sätt, hvarpå, såvidt af ett ansökningen bilagdt profblad kunde slutas, kandidaten Hellgren varit sinnad att redigera ofvannämnda arbete, hvaremot Litteratur-Sällskapet, med anledning af derjemte gjord förfrågan, huruvida och på hvad sätt Litteratur-Sällskapet vore hugadt att taga del uti ifrågavarande lexikaliska företag, anmält, att Litteratur-Sällskapet, som ansett en ändamålsenligt utarbetad finsk-rysk ordbok för allmänheten i landet högst nödig, vore benäget för sådant deltagande, i händelse Sällskapet med full handlingsfrihet finge företaget i dess helhet sig ombetrodt, samt Sällskapet för utförandet deraf beviljades ett anslag af statsmedel till belopp af högst 27,000 mark, att i mon af behof utbetalas, i hvilket fall Sällskapet för sin del förbundit sig att af det fullbordade arbetet, som skulle utkomma uti serien af Sällskapets förhandlingar, lemna i Styrelsens ego så många exemplar, som Kejserliga Senaten funne godt att bestämma samt att hålla boken skolelever tillhanda för ett lägre pris.

Med anledning häraf har Kejserliga Senaten vid i dag skedd föredragning af detta ärende för närvarande icke funnit skäl upptaga planen om utgifvande af ett finskt-ryskt lexikon i så stort

omfång, att dess åstadkommande kräfde en kostnad af omkring 27,000 mark och en flerårig arbetstid; men då Kejserliga Senaten ansett att det erkända behofvet i landet af ett finskt-ryskt lexikon borde, utan alltför stor tidsutdrägt, på lämpligt sätt fyllas samt, om så vore nödvändigt, anslag af statsmedel för ändamålet anvisas, har Kejserliga Senaten velat hafva Sällskapet uppmanadt till Kejserliga Senaten inkomma med yttrande och förslag, huruvida och på hvilka närmare vilkor, särskildt beträffande kostnaden, Sällskapet vore villigt att för tillgodoseende af det närmaste behofvet uti ifrågavarande hänseende öfvertaga utgifvandet af ett finskt-ryskt handlexikon, uti hvilket fraseologiska exempel endast i ringa omfattning skall förekomma; hvilket Ecklesiastik-Expeditionen får, enligt föreskrift, Sällskapet till kännedom och efterrättelse meddela.

A. Mechelin.

Gustaf Rancken.

Päätettiin lykätä asia Yleisen Tutkijakunnan mietittäväksi ja tulevalla kertaa uudestaan ottaa se esiin.

4 §. Uudestaan keskusteltavaksi otettiin viime kokouksessa esiin tuotu kysymys uudesta Ahlmanin sanakirjan painoksesta, jolloin allekirjoittanut ilmoitti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainon suostuneen siihen, että toinen puoli sovitusta hinnasta suoritettaisiin työn valmiiksi tultua ja toinen puoli seuraavana vuonna, ja Seura päätti 1:ksi, että uudessa painoksessa tarpeellisimmat parannukset, vähäiset lisäykset ja välttämätöin karsiminen, jotka eivät vaatineet pitkää aikaa ja suuria kustannuksia, toimeen pantaisiin, jota työtä sihteerin tuli valvoa; 2:ksi, että hankkeesen ryhdyttäisiin, jos soveliaita miehiä työhön saataisiin; 3:ksi, että Esimies ja sihteeri yhdessä työntekiäin palkan määräisi; 4:ksi, että painoksen suuruus olisi Kolmetuhatta (3,000) kpletta, sekä 5:ksi, että kirjapainon kanssa sovittaisiin niin, että kokonainen vuosi saisi kulua ensimäisen ja toisen maksunsuorituksen välillä.

5 §. Esiin otettiin Suomalais-franskalaisen sanakirjan asia, josta myöskin viime kokouksessa oli keskusteltu, ja luki allekirjoittanut Yleiseltä Tutkijakunnalta tulleen, näin kuuluvan lauseen:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Yleiselle Tutkijakunnalle on Seuralta tullut käsky tarkastaa sitä suunnitelmaa, jota muutamissa äskettäin sisään-jätetyissä nimensä ilmoittamattomalla tekiällä hankkeissa olevan suomalais-franskalaisen sanakirjan näytelehdissä on noudatettu, ja saa Tutkijakunta kunnian tämän kautta ilmoittaa, että Tutkijakunta puolestansa puheen-alaista suunnitelmaa hyväksi katsoo. Näytelehdet käsittävät artikelit *Aakkonen—Ajatus*. Niistä päättäen alotettu sanakirja esiin tuotavien suomenkielisten *sanojen* puolesta koettaa rajoittua vaan yleisesti tavattaviin elikkä tavalliseen kirja- ja puhekieleen kuuluviin, mutta samalla runsaammin selittää *lauseparsia* elikkä fraaseja. Semmoiseen menetykseen on hyvä syy, koska Seuran suomalais-saksalaista sanakirjaa on ajateltu alansa puolesta laveammaksi ja Suomen ja Franskan kielten eriluontoisuus juuri fraseologiiassa vaatii erinäistä huolenpitoa. Tältä kannalta siis katsoen Tutkijakunta toiselta puolin tuskin on tavannut yhtäkään sanaa taikka lauselmaa, jolla sen mielestä tässä kirjassa ei olisi sijansa, ja toiselta puolin kaivannut vaan harvaa, lukuun otettavaa, esm. *aateloita, ahnehtia, ainakin, aamukausi, aiottain, airolaiva, ajantieto*. Että kirja olisi ulkomaalaisen helpompi käyttää, soisi Tutkijakunta, että nominien genetiivi ja verbein indikatiivin preesensin ensi persona *resp*. nominatiivin ja infinitiivin ohessa ilmoitettaisiin samalla tapaa kuin suomalais-saksalaisessa sanakirjassakin, sekä että ne suomalaisten sanain muodot, joissa vartalo on konsonanttien puolesta suuremmassa määrässä muuttunut, erikseen näkyviin pantaisiin ja niistä päämuotoon viitattaisiin, esm. *aian* l. *ajan* (aika), *aion* l. *aijon* (aikoa). Generiä osottava kirjain sopisi ehkä mukavimmin asettaa sulkumerkkeihin. Franskan kielen arkaluontoisuuden vuoksi olisi tietysti suotava, että tekijän onnistuisi apumiehekseen saada syntyperäinen Franskalainen. Varsinkin siinä tapauksessa luulisi Tutkijakunta Kirjallisuuden Seuralla olevan syytä nyt tarjoutuvan tilaisuuden käyttämiseen, semminkin kuin Seura näin täydentäisi tointansa, mitä Franskan kielen oppimisen apuneuvoihin tulee. Lyhytläntäinenkin suomalais-franskalainen sanakirja, jos on toivo saada se kunnollisesti toimitetuksi, on aluksi varsin hyvä olemassa. Laveata Seuran varat eivät tätä

nykyä salli kustantaa eikä asianhaaratkaan vaadi. Helsingissä, 3 p. Marraskuuta 1883.

Tutkijakunnan puolesta:

F. W. Rothsten.

Tämän ohessa allekirjoittanut ilmoitti, että tekiän kanssa keskusteltuaan hän luuli aijotusta sanakirjasta syntyvän noin 40 Ahlmanin sanakirjan kokoista paino-arkkia käsittävän teoksen sekä Seuran siitä saavan toimituspalkaksi maksaa kaikkiansa noin 8,000 à 10,000 markkaa, johon lisäksi tulisi korrehtuurin-maksu à 25 markkaa arkilta. Ja päätti Seura mainituilla ehdoilla ryhtyä Suomalais-franskalaisen sanakirjan hankkeesen.

6 §. Viime kokouksessa palkittavaksi ehdotetusta „Hirvenhiihtäjien“ suomennoksesta hra tohtori J. Krohn Runoustoimikunnan puolesta luki näin kuuluvan lauseen:

Tutkittavanamme ollut suomonnos Runeberg'in Elgskyttarne'sta on, mitä itse käännökseen tulee, tehty hyvin suurella uskollisuudella ja erin-omaisella taidolla: lauseet ovat ytimekkäät, pontevat, luonnikkaat ja kieli rikas. Ainoasti yhdessä paikassa on havaittu syytä muistutukseen.

Runomitassa on tekijä käyttänyt ankarampia sääntöjä, kuin mitä tähän asti on noudatettu, ja saanut aikaan erin-omaisen sujuvuuden yhdistettynä yhtä erin-omaiseen sointuisuuteen. Näitä kuusimitta-värssyjä voipi aivan tavallisella lajilla lukea kuka hyvänsä, ollenkaan skandeeraamaan oppimatta, joka tähän-astisissa samantapaisissa yrityksissä, paraissakin, on välttämättömästi ollut ehtona. Työtänsä helpoittaakseen on tekijä kuitenkin usein käyttänyt itäsuomalaisia murteellisia muotoja, esim. jättänyt pois *d*:n, muuttanut pitkät loppuvokaalit kahdeksi, niinkuin tieteä y. m.

Tätä menetystä ei Runoustoimikunta voi hyväksyä, koska siitä seuraa täysikelpoisessa runoteoksessa luvaton muotojen kirjavuus. Erittäin on *d*:n poisjättäminen kovin loukkaava. Sitä tosin sopisi kenties puolustaa kansanrunoutemme esimerkillä, mutta meidän mielestämme ei kansanrunouskaan tässä sovi tueksi, koska siinä kirjavuus on vältetty *d*:n johdonmukaisella poisheittämisellä joka paikasta.

Tekijän silminnähtävään runo- ja kielitaitoon nähden ei voikaan olla epäilemistä, että mainitut epätasaisuudet, ainakin mitä *d*:hen tulee, voivat tulla poistetuiksi ja teos siten vielä etevämmäksi.

Sen jälkeen kun Runoustoimikunnan toinen osasto oli alustavaisesti tutkinut puheen-alaisen kilpasuomennoksen ja sen kelvolliseksi huomannut, annettiin se toisellekin osastolle läpikatseltavaksi, joka samaan päätökseen yhdistyi. Näin on siis Runoustoimikunnalla nyt ilo voida tuoda Hirvenhiihtäjät Suom. Kirj. Seuralle esiin palkittavaksi, ja ehdoitamme samassa siinä tarkoituksessa 700 markkaa palkinnon määräksi.

Runoustoimikunnan puolesta:

J. Krohn.

Asiasta keskusteltuaan Seura arveli, että se ei katsonut Runoustoimikunnan muistutuksia niin tärkeiksi, että ne teoksen laatua halvensivat, vaan olivat ne annettavat tekiän käytettäviksi sikäli kuin hän katsoi voivansa niitä noudattaa. Ehdotettu kilpapalkinto, 700 m., oli siis annettava, ja havaittiin, kun tämän johdosta nimilippu avattiin, että suomentaja oli tohtori Arvid Genetz.

7 §. Herrojen K. Krohnin, E. Keräsen, J. Nikulaisen ja A. Grèkin satu- j. n. e. kokoelmista tohtori E. Aspelin Runoustoimikunnan puolesta luki näin kuuluvat lauseet, jotka Seura kaikin puolin hyväksi katsoi:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Runoustoimikunnalla on täten kunnia esiintuoda lausuntonsa seuraavista neljästä satukokoelmasta, jotka ovat olleet sen tarkastettavina:

1:ksi. Ylioppilas *Kaarlo Krohnin* kokoelma, joka on syntynyt sillä keräysretkellä, jonka hän kesällä 1882 Seuran kustannuksella on tehnyt Kajaanin kihlakunnassa. Matka, josta lyhyt kertomus on liitetty kokoelmaan, on tuottanut varsin runsaan ja arvokkaan sadon. Lyhyempiä ja pitempiä satuja ja satutoisintoja on 282, joidenka ohella tulee mainita 189 viittausta toisintoihin, jotka ovat olleet niin yhtäpitäviä muistoonpantujen kanssa, ettei niitä ole

täydellisesti kirjoitettu (osaksi löytyvät nekin stenogrammeina). Sadut ovat aineen mukaan jaetut 26:een ryhmään ja osottaa huolellisesti toimitettu ryhmitys, että satumaailmamme ainekset ovat kokoelmassa runsaasti edustettuina. Esim. mainittakoon, että Leppäpölkystä eli Mikko Metsolaisesta on 8 (+ 8) toisintoa, Syöjättärestä 3, Tuhkimuksesta 8 (+ 12), Pojasta monessa opissa 5 (+ 3), Mestarivarkaasta 6 (+ 2), Papin juttuja: neljä eri ryhmää, yhteensä 38, historiallisia tarinoita 20 (+ 15), Pirusta ja Pelkosesta 24 (+ 21), eläinsatuja, hölmöntarinoita, valeuhria, naimajuttuja j. n. e. Muistoonpano on tapahtunut pikakirjoituksen avulla, josta saapi kiittää sitä, että sadut ovat varsin täydellisiä ja sen lisäksi antavat luotettavan käsityksen siitä tavasta, jolla alkuperäisellä asteella oleva kansa tarinoitansa kertoo. — Paitse satuja käsittää kokoelma koko joukon muitakin muistoonpanoja, nimittäin 170 loitsurunoa ja 170 muuta runoa, joista joku osa on Kalevalan aineisia, toinen lyyrillisiä, loruja y. m.; vihdoin satunnaisesti kirjaan pantuja arvoituksia, ilman merkkejä j. n. e. Runot ovat enemmiten katkelmia ja osaksi myöskin epäiltäviä, koska 1:nen vihko Z. Topeliuksen „Suomen kansan vanhoja runoja“ on siellä päin vanhastaan löytynyt ja siitä on runoja ulkoa opittu; kuitenkin on runoissakin ansiollista, joten nekin puolestaan melkoisesti enentävät hra Krohnin kokoelman arvoa.

Verraten edellisiin yksityisten kokoelmiin lienee puheena-oleva, kun kaikki lukuun otetaan, kaikista runsain; huolelliseen toimitukseen nähden on se ainakin paraimpien entisten rinnalle asetettava. Tähän katsoen on runoustoimikunta pitänyt oikeaksi ehdotella kerääjälle annettavaksi lisäpalkinto, sillä ne 300 markkaa, jotka Seura hänelle on antanut, eivät lähimaillekaan vastaa sitä työtä ja aikaa, jota hra Krohn on asian hyväksi uhrannut. Määrätessään palkinnon suuruutta on toimikunta ensinnä ottanut huomioon, että kerääjän on täytynyt omista varoistaan suorittaa 150 markkaa, osaksi ylioppilas Varoselle, joka on auttanut häntä stenogrammien dechifreeraamisessa, toiseksi että hra Krohnilla on ollut pitempi matka kuin entisillä sadunkerääjillä tullaksensa keräyspaikalle, sekä vihdoin että hän on Seuralle jättänyt paitse puhtaaksikirjoitettua kokoelmaa myöskin stenogramminsa, jonka vuoksi ei kokoelmaa tar-

vitse kopioida — ja pyytää toimikunta näiden perusteiden nojalla saada ehdotella, että hra Krohnille annetaan 250 markkaa.

2:ksi. Kiertokoulunopettajan *Erkki Keräsen* Kärsämäeltä kokoelma. Se käsittää noin 90 satua ja sitä paitse: loitsuja 15 neljänneslehteä, taikoja 26, arvoituksia 9, sananlaskuja 2 ja muistoonpanoja vuori- ja kotipeikoista 4 neljänneslehteä. Näistä ovat sadut vähäarvoisia, koska kerääjä on tehtävänsä väärin käsittänyt siinä, että hän on samoja satuja monelta henkilöltä kuulustellut ja *sitten sulattanut katkelmat* yhteen. Sillä tavoin toimitettuja satuja luonnollisesti ei voida käyttää sitä tieteellistä kokoelmaa varten, jota Seura valmistelee. Täydellisenä tahi katkelmana on jokaisen eri kertojan satu pantava eriksensä muistoon; kerääjä ei saa siihen millään tavalla koskea. — Kokoelman muut ainekset ovat sen sijaan arvokkaita. Mitä taikoihin tulee, niin ansaitsee tulla erittäin mainituksi, että ne ovat kopioidut yhdestä käsikirjoituksesta, joka noin 40 vuotta sitten on kahden mainehikkaan velhon neuvonantojen mukaan kokoonpantu talon tarpeeksi, joten luulisi voitavan niiden tehokkaisuuteen luottaa. — Koska nämä arvollisemmat kokoelman osat käsittävät noin 55 neljänneslehteä, ehdottelee runoustoimikunta, että Keräselle annettaisiin 40 markkaa.

3:ksi. Seminaarinoppilas *Juho Nikulainen* Rautalammin kerhonkoskella on entisten neljän vihon lisäksi lähettänyt kolme uutta. Valitettavasti löytyy näissäkin vihoissa koko joukko satuja, jotka ovat toimitetut tavalla, jolla ei kansa koskaan satujansa kerro. Esim. olkoon seuraava alku: „Sunnuntai-aamun aurinko alkoi ensi säteillään valaista maailmata. Silloin heräs Uoti unestaan j. n. e.“ Koska tämä kerääjä, vaikka Seuran osviitan on saanut, ei näytä voivan oikein käsittää tehtäväänsä, niin lienee parasta pyytää häntä olemaan satuja lähettämättä. Koska hänen kokoelmansa kuitenkin sisältää paitse satuja muutamia satoja sananlaskuja, joista melkoinen osa on uusia, ehdottelee toimikunta, että hänelle, joka vaatii rahallista palkkiota, annettaisiin 40 markkaa. Tätä ehdotellessaan on toimikunta ottanut huomioon, että Nikulaiselle jo keväällä luvattiin joku rahapalkkio antaa, jos hän ilmoittaisi kertojain nimet y. m. tarpeelliset tiedot. Sen on hän nyt miten kuten tehnyt, kuitenkin voimatta sanoa mistä kukin yksityinen tarina on saatu.

4:ksi. Hra *A. Grekin* kokoelma Valkealasta sisältää 31 satua, joidenka arvo on niin vähäinen, ettei niistä tarvittane mitään palkkiota antaa. Helsingissä 6 p. Marraskuuta 1883.

Runoustoimikunnan puolesta:

Eliel Aspelin.

8 §. Asevelvolliselta J. E. J. Stenbergiltä Oulusta tulleesta käsikirjoitus-kokoelmasta tohtori Krohn Runoustoimikunnan puolesta suullisesti lausui, että mainittu kokoelma, joka muun muassa sisälsi lyyrillisiä runoelmia, ei ollut sen arvoinen, että Seura sen johdosta voisi mihinkään toimeen ryhtyä, ja yhtyi Seura tähän päätökseen.

9 §. Samoin tohtori Krohn Runoustoimikunnan puolesta antoi uudestaan painettavan Sananlasku-kokoelman järjestämistapaa koskevan, sittemmin kirjallisesti sisäänjätetyn, näin kuuluvan lausseen, johon Seura puolestansa yksimielisesti yhdistyi:

Keskustellessaan Sananlaskuin uutta painosta, josta Seura on tahtonut lausuntoa, Runoustoimikunta sai kuulla, että yhdeksänmiehisellä yhtiökunnalla, toht. El. Aspelin etupäässä, oli tuuma tieteellisesti järjestää sananlasku-varamme. Suunnitelma siinä työssä on semmoinen, että sananlaskut järjestetään aineitansa myöten, jokseenkin siihen tapaan kuin Gottlund'in Otavassa. Mutta kun muiden kansain sananlasku-kokoelmat tätä nykyä tavallisesti painetaan pääsanoja myöten järjestettynä, joten tutkijan on helpompi etsittävänsä löytää, on aikomus tähänkin liittää luettelo pääsanoista aakkosellisessa järjestyksessä, varustettuna viittauksilla aineita myöten järjestettyyn kokoelmaan. Painettuihin lisätään kaikki Seuran arkistosta saatavat käsinkirjoitetut sananlaskut. Työnsä toivoo yhtiökunta saavansa valmiiksi $1^1/_2$:sta t. 2:ssa vuodessa.

Koska siis on toivo saada sananlasku-varamme niin pian järjestetyiksi tieteellisellä ja samassa käytännöllisellä tavalla, kehoittaa Runoustoimikunta Seuraa tämän työn valmistumista odottamaan, sitä ennen mihinkään sananlaskuin uudestipainamiseen ryhtymättä.

Runoustoimikunnan puolesta:

J. Krohn.

10 §. Allekirjoittanut ilmoitti turhaan kuulustelleensa pikakirjoituksen-osaajaa sadunkerääjäksi Etelä-Pohjanmaalle, ja päätti Seura, että jätettäisiin päätös siksi, kuin sovelias mies tähän toimeen saataisiin.

11 §. Lisäksi allekirjoittanut ilmoitti, että virkakielen sanasto oli painosta valmistumaisillaan sekä että painokustannukset tekivät noin 1,300 markkaa, ja päätti Seura 1:ksi, että Esimies ja sihteeri yhdessä tarkemmin määräisivät myyntihinnan, joka vähintään oli oleva Yksi (1) markka 50 penniä kpleelta; 2:ksi, että teoksen nimi suomeksi olisi „Ruotsalais-Suomalainen Laki- ja Virkakielen Sanasto, Armollisesti asetetun komitean valmistama", ja ruotsiksi „Svensk-Finsk Lag- och Kurialterminologi, utarbetad af en i Nåder tillsatt komité"; 3:ksi, että Seuran arkistonhoitaja sitomisen suhteen menettelisi niinkuin asianhaarat vaativat.

12 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että Maisteri A. A. Borenius, vaikka muualla tätä nykyä asuva, kuitenkin ehkä voisi kokouksiin tänne tulla, ja päätti Seura tämän johdosta pyytää saada häntä jäseneksi Kalevalan toisintoja varten asetettuun komiteaan.

13 §. Allekirjoittanut ilmoitti tohtori R. Polénin Seuralle lähettäneen vihkon lauseopillisia tutkimuksia, hedelmän tutkimusmatkastansa Keski- ja Pohjois-Savossa v. 1880.

14 §. Samoin ilmoitettiin ylioppilas A. B. Mäkelän Seuralle antaneen kokoelman sananlaskuja.

15 §. Uutta Luonnonkirjan painosta varten asetetun komitean puolesta tohtori Granfelt ilmoitti, että komitean mielestä tulisi taiteellisia kuvia teettää nimilehteä ja teoksen erinäisiä lukuja varten, että luonnontieteellisistä kuvista vanhat olivat melkein kaikki mitättömiksi kuluneet, mutta että oli toivo valikoimalla ulkomailta saada hyviä klicheitä verrattain huokealla hintaa, että paperi otettaisiin parempaa ja satineerattaisiin, että Seuran sopisi omaan arvoonsa ja kirjan tuottamiin tuloihin katsoen panna puheen-alaiseen hankkeesen noin 2,000 à 3,000 m., sekä viimeiseksi, että hra A. Reinholm komitean luullen olisi sovelias ensiksi mainittuun taiteilian työhön. Nämät komitean mietteet Seura hyväksi katsoi, antaen komitealle luvan puhutella hra Reinholmia sekä muihin tarpeellisiin toimiin ryhtyä ja pyytäen, että komitea myöskin vastedes antaisi Seuralle tietoja työn menosta.

16 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että hyyrykontrahti Seuran arkiston ja kirjaston huoneista oli entisillä ehdoilla uudistettu, ja katsoi Seura tämän toimen hyväksi.

17 §. Seuran rahavartia, kamreeri Boehm puheeksi saatti arkistossa talletettujen historiallisten käsikirjoitusten katalogiseerauksen ja osittaisen painattamisen, ja oli asia ensi kokouksessa uudestaan esiin otettava.

18 §. Rahavartia kuultavaksi luki seuraavan kassatilin:

Kassatili Marraskuun 6 päivänä 1883.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Lokak. 4 p. Juoksevalla tilillä Pohjoimaiden Osakepankissa . . . . . 514: 83.

Tuloja.

1883. Lokak. 24 p. Pohjois-Suomen tilausrahan restitutioni 85 p. — Marrask. 1 p. Korkoa lahjoitusmaiden lunastuslainan obligationeista 258: 75 . 359: 60.

Yhteensä *Smk.* 774: 43.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Lokak. 8 p. K. Björn, postikulutuksista 11: 40. — 15 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 88: 40. — Morgonbladet, ilmoituksista 36 m. — 19 p. N. Kumlander, kopioinut 20 arkkia V. Porkan tuomista runoista 30 m. — 24 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 83: 40. — Marrask. 6 p. D:o, D:o 75: 40. — 7 p. Uusi Suometar, ilmoituksista 33: 52 . . . . 358: 12.

Säästövarat tulevaan kassatiliin.

Marrask. 7 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 416: 31.

Yhteensä *Smk.* 774: 43.

Helsingissä, Marraskuun 7 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Joulukuun 5 p:nä 1883.

1 §. Seuran hra Esimies oli ilmoittanut vasta myöhemmin kokoukseen tulevansa, jonka vuoksi Vara-esimies, hra prof. Jaakko Forsman, keskustelua johdatti.

2 §. Edellisen kokouksen pöytäkirja oikaistavaksi luettiin.

3 §. Julki luettiin Keisarillisen Senatin Talous-osastolta tullut kirjoitus viime Marraskuun 25:ltä p:ltä, jonka mukaan Seuran tuli antaa alamainen lausunto Wiipurin Wilken koulun johtajan J. H. Erkon anomuksen johdosta saada valtiovaroista Kahdentuhannen markan suuruisen matkarahan varsinkin draamalliseen kirjallisuuteen Saksassa tutustuakseen, johon anomukseen hyvin kiittävä prof. A. Ahlqvistin antama todistus hra Erkon kirjailian-toimesta ja -luonteesta oli liitetty, ja päätti Seura yksimielisesti, hra Erkon osottamiin eteviin runonlahjoihin katsoen, hänen anomustansa puolestaan kannattaa sekä korkeain asian-omaisten suosioon sitä sulkea. Tämän päätöksen mukaan oli vastaus kirjoitukseen annettava.

4 §. Puheeksi otettiin uusi Sananlaskujen painos, jonka järjestämistyö viime kokouksen päätöksen mukaan oli erinäiselle toimituskunnalle uskottu, ja päätettiin nyt tältä toimituskunnalta kuulustella suoritettavan työn maksun-ehtoja sekä lausuttiin sitä toivoa, että hra tohtori E. Aspelin suosiollisesti valvoisi puheenalaista tointa, varsinkin mitä Seuran arkistosta annettaviin ja sinne taas jätettäviin käsikirjoituksiin tuli.

5 §. Sen johdosta, että viime kokouksessa oli ehdoteltu Seuran historiallisten käsikirjoitusten katalogiseerausta ja osittaista jul-

kaisemistakin, saatettiin nyt Seuran tiedoksi, että hra filosofian kandidaati G. Grotenfelt oli puhuteltuna ilmoittanut itsensä taipuvaiseksi Seuran käsikirjoituksista ylimalkain luetteloa laittamaan, ja päätti Seura kandidaati Grotenfeltille uskoa puheen-alaisen toimen, jättäen historiallisten käsikirjoitusten julkaisemisen asianhaaroista rippuvaksi.

6 §. Allekirjoittanut ilmoitti saaneensa sen tiedon, että hra lehtori H. Paul saksalaisessa Kalevalan käännöksessään oli ehtinyt 20:teen runoon, ja päätti Seura, että tämän työn edistämiseksi määrätyistä apurahoista Kaksisataa (200) markkaa nyt saataisiin kassasta suorittaa.

7 §. Lisäksi ilmoitti allekirjoittanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainon puhuteltuna suostuneen siihen, että Ahlmanin sanakirjan uudesta painoksesta suoritettavien kahden maksunmäärän väli-aika saisi olla kokonainen vuosi, niinkuin Seura viime kokouksen pöytäkirjan 4:nnessä §:ssä oli suotavaksi lausunut.

8 §. Ylioppilas A. Kinnunen ilmoitettiin Seuralle jättäneen aakkosellisesti järjestetyn, lähes 1,000 sananlaskua sisältävän käsikirjoitus-kokoelman ynnä Joroisten murretta selittävän tutkimuksen kanssa; sekä samoin alkeis-opistolainen K. F. Andersson sanakokoelman Lönnrotin Sanakirjan lisävihkoa varten ja Helsingin Suomalaisen Alkeis-opiston konventti runsaan keräelmän „Murteis-näytteitä".

9 §. Pöytäkirjaan pantiin, että „Ruotsalais-Suomalaisen Laki- ja Virkakielen Sanasto" Seuran Toimitusten 66:na osana oli kirjakaupassa ilmestynyt, nimilehti parin sanan puolesta vähän poikkeava siitä, mitä edellisessä kokouksessa oli päätetty, hinta 1: 75 nidotulta ja 2: 50 sidotulta kappaleelta.

10 §. Seuran hra Esimiehen kokoukseen tultua ja puheenjohtajan sijalle istuttua luettiin hrojen Hj. Appelgrenin ja J. R. Aspelinin antama, kandidaati A. O. Heikelin „Kansatieteellisiä tutkimuksia Karjalassa" koskeva, näin kuuluva lause, johon Seura puolestansa yhtyi:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Kandidaati A. O. Heikel'in käsikirjoitus „Kansatieteellisiä tutkimuksia Karjalassa" kuvastoneen, jonka Seura on lykännyt meidän

tarkastettavaksemme, sisältää 10:stä pitäjästä Keski-Karjalassa Laatukan luoteisilta kulmilta jokseenkin johdonmukaisesti kerättyjä kertomuksia ja kuvia huoneuston, kulkuneuvojen, pukujen, kotiaskaroiden, maanviljelyksen, karjanhoidon, kalanpyynnin ja metsänkäynnin aloilta sekä sen lisäksi nimellä „Yhteiskunnallisia seikkoja“ tietoja seudun muinaislinnoista, asukkaiden taikatempuista, huvituksista, häätavoista ja hautajaisista, vieläpä lopuksi kuvaelmia seudun luonnosta. Nämät keräykset tulevat varmaankin olemaan arvokkaita aineksia kansamme kulturihistorian tutkijoille ja onnitella voi että kansan mainituillakin aloilla säilyttämät muistot ovat herra Heikelissä saaneet ahkeran keräilijän. Mutta tähän saakka ovat nuo keräykset ainoastaan paikkakunnallisia ja merkitykseltään epämääräisiä. Tieteellinen tutkimus voi niiden nojalla syntyä vasta sitä myöten kuin sellaisia keräyksiä karttuu maamme muistakin maakunnista sekä heimokansojemme aloilta. Niitä tulee vertailemalla käyttää ja usein näkyy esineen nimikin osoittavan että se on ulkoa lainattu. Parempi luullaksemme siis olisi jos keräilijä kohta asettuisi historialliselle kannalle. Ruotsalaisen tutkijan herra Mandelgrenin tekeillä oleva suuri kuvateos Sveriges Odlingshistoria, jossa asuntojen ja muiden kansallisten esineiden historiallinen kehitys alkuperäisistä muodoista täydellisempiin on yli Ruotsinmaan kerätyillä kuvilla ja kertomuksilla selvitetty, on todistuksena tämän tutkimustavan mahdollisuudesta. Tosin ei herra Heikelin aikomus näy olevankaan — sen hän yksityisessä kirjeessä on ilmoittanut — saattaa keräyksensä nykyisessä muodossa julkisuuteen. Hän aikoo ensin laveammalta tutkia ainettansa. Mutta kun hän kuitenkin pyytää Seuran lausuntoa „mitä Kalevalan valaisemiseksi kansatieteelliseltä kannalta vielä puuttuu“, niin me puolestamme emme voi — Seuran aikomuksia siihen nähden tarkemmin tuntematta — pitää herra Heikelin keräyksiä muina kuin aineksina siihenkin tarkoitukseen. Meidän ymmärtääksemme kerätyt muodot saavat tieteellisen arvonsa vasta sitten kun osoitetaan että ne ovat liitteitä historiallisessa kehityssarjassa ja sitä seikkaa herra Heikel nähtävästi ei ole tähän saakka kyllin silmillä pitänyt. Kun esim. tiedämme että kotakin vielä säilyy keittohuoneena ja katetut kuopat mäenrinteissä asuntoina maassamme, niin kyllä etsimällä saanee muutkin liitteet asuntojen kehityssarjassa selville, samoin kuin Man-

delgren Ruotsissakin. Asunnossa taasen on liesi mahtanut kehittyä paljaasta kivikehästä uunimuotoiseksi kiukaaksi j. n. e.; muuratta uuni on historian aikuinen eikä voinut löytyä Kalevalan pirteissä. Jos herra Heikel vastaisissa tutkimuksissaan asettuu tällaisen historiallisen kehityksen kannalle, niin hän paraiten vapautuu satunnaisuuksien rajattomasta maailmasta ja voi tutkimustensa hedelminä epäilemättä tuoda esiin tyydyttäviä kaavoja eri aikakausien kulttuurimuodoista. Itse kansa siihen nähden säilyttää runsaasti muistoja ja suotavaa olisi että hän samaa tarkoitusta varten pitäisi silmällä myöskin muinaisjätteitä niillä aloilla, joilla hän liikkuu, ne kun ainakin voivat vahvistaa johtopäätöksiä säilyneiden muotojen alkuperäisyydestä. Tästä tutkimustavasta olisi sekin etu että se selvittäisi mitkä ainekset Kalevalassa ovat myöhemmin lisättyjä. Helsingissä, Marraskuun 7 p. 1883.

Hjalmar Appelgren. J. R. Aspelin.

11 §. Herrojen L. O. Ekbergin, G. Laitisen, A. B. Mäkelän ja M. Tarkkasen taika-, satu- j. n. e. kokoelmista tohtori J. Krohn Runoustoimikunnan puolesta luki näin kuuluvat lauseet, joihin Seura puolestansa yhtyi:

1) Meille tutkittaviksi lähetetyistä *Laitisen* ja *Ekberg*'in taikakokoelmista olemme kankkineet näiden asiain parhaalta tuntijalta maisteri Lönnbohmilta näin kuuluvan lausunnon:

Lausunto Laitisen ja Ekbergin taikakokoelmista.

Edellisellä on yleensä 139 taikaa osaksi pidempiä osaksi lyhempiä, yhteensä 18 kirjoitusarkkia. Niiden lisäksi on vielä 6 arkkia satuja. Laitisen taiat ovat melkein kaikki Kuusamon laajasta seurakunnasta, ainoastaan harvat Venäjän puolelta, Pohjois-Karjalasta. Joukossa on tietysti jotakin. Loihtuluvut, joiden muassa ei ole mitään selityksiä, lienevät arvottomia, lyhempiä toisintoja ja samanlaisiakin kuin ennen painetut. Sitä paitse on loitsulukuja taikojen siteinä muiden toimintain ja puuhain välissä, joista näkee miten niitä on käytetty. Sellaisia ovat numerot 1, 21, 25—27, 91—92 y. m.

Sisällykseltään vaihtelevat seuraavaan tapaan: ihmisen terveyttä ja sairautta koskee enin osa. Sitä paitse on karjanhoidosta, heinänteosta, maanviljelyksestä ja juhlista, jotka suureksi osaksi ovat ihan uusia.

Kun Meriläinen on koonnut Kuusamon pohjois- ja eteläpuolelta, on tietysti moni taika yhtäläinen, moni poikkeaa vaan erityiskohdissa. Outoja sanoja ja joku uusi käsitteen nimikin tavataan joukossa. Myytillisiä henkilöitä tavataan vaan joku, niinkuin Ilmarinen, Piru, Pahulainen, Ukkonen. Taikoihin on liitetty kertojan nimi ja hänen ikänsäkin useimmiten.

Ekbergin kokoelma on vaan 69 taikaa $4^1/_2$ arkilla. Ne on koottu Keski-Savosta ja osaksi Itä-Karjalaisilta Kuopion kasarmista. Niistä on joku aivan lyhköisiä taikauskon muruja, mutta muutamat sisältävät ihka uusia lisäyksiä, sillä nämä ovat aivan eri saantipaikoilta kuin entiset. Ekberg on luullaksemme menestyksellä seurannut murteellista lausumatapaa kokoelmaa kirjoittaessaan.

O. Lönnbohm.

Tämän mukaan ehdoittaisimme herra Laitiselle 100 markan rahapalkkion, vaan emme kehoittaisi suostumaan hänen matkarahapyyntöönsä ensikesäksi. Parempi olisi perästäpäin maksaa, jos jotain arvollista tuodaan. Herra Ekberg'ille taas lienee paras antaa Seuran kirjoja 25—30 markan edestä.

2) Ylioppilas A. Mäkelän sananlaskukokoelma, sisältävä 100 kappaletta, näkyy olevan lahjaksi aiottu, josta syystä se on kiitollisuudella vastaan otettava, kuitenkin sillä pyynnöllä, että keräilijä tekisi antimensa vielä arvokkaammaksi löytöpaikkojen ja käyttämistavan ilmoittamisen kautta, johon hän sanookin olevansa varsin kernas.

3) Ylioppilas Tarkkasen keräelmä Jurvasta Pohjanmaalla sisältää 21 tarinaa, 54 arvoitusta, 19 runon pätkää, pari leikkiä ja kymmenkunnan rinkilaulua. Tarinat ovat uskollisesti kirjoitetut paikkakunnan murteella ja enimmäkseen hyvänlaisia kansansatuja. Runollinen osa keräelmästä on tosin vaillinainen, mutta kuitenkin tärkeä, koska se lisää Suupohjasta saatuja vähiä runovaroja. Kaikkeen tähän nähden ehdoitamme herra Tarkkaselle 60 markan arvosta Seuran kirjoja hänen oman vaalinsa mukaan. Samassa tah-

toisimme häntä kehoitettavaksi keräämisiänsä jatkaman, koska hän sanoo aikovansa olla koko talven sillä seudulla eikä edes kirkonkylänkään varoja vielä aivan tyhjentäneensä.

Runoustoimikunnan ensimmäisen osaston puolesta:

J. Krohn.

12 §. Seuran jäseneksi esitettiin tuomiokapitulin asessori, kirkkoherra Gustav Oskar Teodor Nordström.

13 §. Seuran rahavartia, hra kamreeri A. Boehm luki näin kuuluvan kassatilin, samalla ilmoittaen kassakreditiivivelan Suomen Pankissa nyt tekevän 9,060 markkaa:

Kassatili Joulukuun 5 päivänä 1883.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Marrask. 8 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 416: 31.

Tuloja.

1883. Marrask. 8 p. K. Göös, jäsenrahansa 24 m. — 14 p. U. V. Telén & C:o, myydyistä kirjoista 316 m. — 24 p. M. A. Wahlforss, D:o D:o 18: 47. — Jouluk. 5 p. Valtioapua 2,500 . . 2,858: 47.
Jouluk. 1 p. Nostettu kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa . . . . . 460: —
Marrask. 28 p. Lainannut Blombergin rahastosta . . 1,000: —

Yhteensä *Smk.* 4,734: 78.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Marrask. 8 p. K. Krohn, lisäpalkkio hänen sadun-keräyksestänsä 250 m. — 14 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalk-

kaa 72: 80. — 15 p. Arvid Genetz, kilpapalkinto „Hirvenhiihtäjien“ suomennoksesta 700 m. — 16 p. E. Keränen, palkkio hänen toimittamastansa loitsu-, taika- j. n. e. keräelmästään 40 m. — J. Nikulainen, palkkio hänen toimittamastansa sananlasku-kokoelmasta 40 m. — 22 p. G. A. Ringqvist, kirjahyllystä 44 m. — 24 p. Ferd. Ahlman, korrehtuurin-lukemisesta Ruotsalais-suomalaiseen laki- ja virkakielen sanastoon 55 m. — 28 p. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapaino, Ruotsalais-suomalaisen laki- ja virkakielen sanaston painatuskustannuksista 1,184 m. — 29 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 91 m. — 30 p. F. W. Rothsten, palkkaansa 375 m. — K. Björn, D:o 150 m. — A. Boehm, D:o 100 m. — Jouluk. 1 p. A. E. Favorin, nitomistyöstä 459: 05. — 3 p. K. Elmgren, hyyryä 225 m. . . . . 3,785: 85.

Säästövarat tulevaan kassatiliin.

1883. Jouluk. 5 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 948: 93.

Yhteensä Smk. 4,734: 78.

Helsingissä, Joulukuun 5 p. 1883.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Tammikuun 9 p:nä 1884.

1 §. Edellisen kokouksen pöytäkirja oikaistavaksi luettiin.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin tulleen *a*) Smithsonian Institution'ilta: Report. 1881. *b*) Ulmista: A. Beyer u. F. Pressel, Münster-Blätter. 3 & 4 H. *c*) Wiron oppineitten seuralta Tartosta: Verhandlungen. XI B. *d*) Wiron kirjalliselta seuralta: Beiträge

zur Kunde Ehst-, Liv- und Kurlands. III, 2. *e*) Suomen Tiedeseuralta: Öfversigt. XXV. 1882—1883. *f*) Suomen Historialliselta Seuralta: Consistorii Academici vid Åbo Universitet äldre Protokoller. I, 1. *g*) hra t:ri J. Krohnilta: Suomalaisen Kirjallisuuden Historia. I, 1. *h*) hra maisteri F. Ahlmanilta: Suomalais-Ruotsalainen Laki- ja Virkakielen Sanasto. *i*) Kansanvalistus-seuralta: Kansakirjasto, I ja II.

3 §. Viime vuoden lopulla oli Keisarillisen Senatin Kirkollis-Toimituskunnalta Seuralle tullut kirje, jossa kysyttiin, kuinka Seuran mielestä lyhytläntäinen Suomalais-Venäläinen Sanakirja aikaansaataisiin sekä millä ehdoilla Seura olisi semmoisen hankkimiseen halullinen, joka asia silloin lykättiin Yleisen Tutkijakunnan mietittäväksi, ja luki hra Esimies nyt Tutkijakunnan antaman, näin kuuluvan vastaus-ehdotuksen, jonka Seura puolestansa vähäisellä lisäyksellä hyväksi katsoi ja jonka mukaan puheen-alainen teos sisältäisi noin 35 Ahlmanin suuremman sanakirjan kokoista paino-arkkia, kustannukset 2,000:sta kpleesta nousisivat 15,000:teen à 16,000:teen markkaan sekä Seura toimeen ryhtyisi, jos nämät rahat valtiovaroista annettaisiin ja Seuran onnistuisi saada sovelias työntekiä:

Keisarillisen Suomen Senatin Kirkollis-Toimituskunnalle.

Kirkollis-Toimituskunnan korkeasti kunnioitetun kirjoituksen johdosta viime vuoden Lokakuun 19:ltä p:ltä on Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ottanut miettiäksensä, millä tapaa ensi tarvetta tyydyttävä, fraseologiian puolesta niin paljon, kuin mahdollista, supistettu Suomalais-venäläinen sanakirja aikaansaataisiin, ja saa Seura kunnian tämän kautta nöyrimmästi ilmoittaa, että, jos silmällä pidetään ainoastaan tavalliseen puhe- ja kirjakieleen kuuluvia sanoja sekä samalla lauseparret rajoitetaan välttämättömästi tarpeelliseen määrään, niin ett'ei muuta kuin virkakieleen ja sotatoimeen kuuluvia vähän runsaammalta esitellä, kysymyksessä oleva teos Seuran luullen tuskin kasvaa Viittäneljättä Ahlmanin suuremman ruotsalais-suomalaisen sanakirjan tapaista paino-arkkia laveammaksi ja niinmuodoin kustannuksetkin nousevat vaan noin Viiteen- tai Kuuteentoista tuhanteen markkaan sillä tapaa laskien, että toimitus ja

korrehtuurin-luku veisi (35 arkkia à 250 m.) 8,750 m., painokustannukset paperineen päivineen 2,000:sta kappaleesta, jommoiseksi painosta lukumäränsä puolesta vähintäänkin tulisi ajatella, 5,390 m. (35 × 154 m.) sekä muut maksut lopun. — Tehdyn kysymyksen johdosta Seura tämän ohessa saa nöyrimmästi ilmoittaa, että jos hallitus katsoisi hyväksi Seuralle valtiovaroista määrätä vastamainitun summan, 15,000 markkaa, tarpeen mukaan nostettavaksi, sekä Seuralle muutoin täysi toimintavapaus puheen-alaisessa asiassa myönnettäisiin, Seura olisi valmis nyt suunniteltun Suomalais-venäläisen sanakirjan hankkeesen ryhtymään heti kuin Seuran onnistuu tätä varten saada täysin sovelias työntekiä. Valmistunut teos julkaistaisiin Seuran Toimitusten sarjassa, ja tulisi kirjakaupassa myytäväksi niin huokeaan hintaan kuin mahdollista.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puolesta:

(Allekirjoitukset).

4 §. Kandidaati K. Krohnin toimittamasta virolaisesta runonkopia-kokoelmasta luki hra lehtori B. F. Godenhjelm Runoustoimikunnan puolesta näin kuuluvan lauseen, johon Seura yhtyi, päättäen lisäpalkkioksi kandidaati Krohnille antaa Sataviisikymmentä (150) markkaa:

Filos. kandidaatti K. Krohn'in virolaisesta runokokoelmasta pyytää Runoustoimikunta saada antaa seuraavan lausunnon. Yhteensä on 1,035 runoa eli 40,696 säettä kopioittu virolaisista runokokoelmista; Seuran haltuun on siis saatu sangen runsaat runovarat, joista voipi olla apua meidän kansanrunoutemme tutkijoille ja jotka erittäinkin valaisevat Suomen ja Viron kansanrunouden keskinäistä suhdetta. Kopioiminen on tarkkuudella suoritettu. — Koska Seuran antamat 400 markkaa ovat tyynni kuluneet matkakustannuksiin sekä puhtaaksi-kirjoittajain palkkaamiseen, johon on mennyt 100 ruplaa eli 250 markkaa, ja kokoilijan vielä on täytynyt lisätä 60 markkaa omista varoistaan, katsoo Runoustoimikunta sopivaksi Seuralle ehdottaa, että kandidaatti Krohn'ille annetaan vähintänsäkin 150 markan suuruinen lisäpalkkio.

Runoustoimikunnan puolesta:

B. F. Godenhjelm.

5 §. Samoin tohtori J. Krohn luki tähän liitetyn lauseen ylioppilas A. Kinnusen sisään-jättämästä sananlasku-kokoelmasta, jonka lauseen Seura myöskin hyväksyi ja jonka mukaan ylioppilas Kinnunen saisi palkkioksi itselleen valita Sadan (100) markan edestä kirjoja Seuran kustantama-varoista:

Ylioppilas Kinnusen sananlasku-kokoelma sisältää 1,000 kappaletta, ja näiden lisäksi tulee parisataa samoilla seuduilla tavallista ja ennen painettuin kanssa sanasta sanaan yhtäpitävää, joiden vastaavat numerot vaan on muistoon pantu. Keräys on tapahtunut pää-asiallisesti Joroisten, Leppävirtain sekä Rantasalmen pitäjissä. Mukaan on liitetty lyhyt esitys tämän paikkakunnan murteesta.

Koon puolesta suurin viime aikoina Seuralle tullut ollen, on tämä kokoelma sisältöönkin nähden sangen arvokas. Tosin on $^1/_6$—$^1/_7$ osa kirjoitetuistakin sananlaskuista painetusta kirjasta tuttuja toisintoja ja löytyy ennen tuntemattomien seassa hyvin paljon semmoisia, jotka eivät oikeastaan ole sananlaskuja, vaan puheenparsia, esim. *Ah sen Viron villit!* Mutta sanakirjaa varten lienee näistä viimemainituistakin apua, ja ennen tunnettuinkin sananlaskuin saaminen tietyiltä paikoilta on sille tärkeä, joka tämän kansanmuistelmain lajin leviämistä rupeaa tutkimaan. Kiitoksella on viimein mainittava, että tässä kokoelmassa jokainen sananlasku on kirjoitettu eri lipulle ja asetettu puustavijärjestykseen, joten Seuran määräämiltä järjestäjiltä paljon vaivaa säästyy.

Kaiken tämän vuoksi ehdoittaa Runoustoimikunta, että herra Kinnuselle annettaisiin 100 markan edestä Seuran kirjoja hänen oman vaalinsa mukaan.

Runoustoimikunnan ensimmäisen osaston puolesta:

J. Krohn.

6 §. Tiedon saatuansa siitä, että kandidaati K. Krohnin olisi tilaisuus tänä keväänä lähteä sadunkeräys-retkelle Suupohjaan, ehdotti allekirjoittanut, että tämmöistä retkeä varten määrätty matkaraha, 300 m., hänelle annettaisiin, johon Seura yksimielisesti suostui.

7 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että maisteri J. A. Hahnssonin tekeillä olevan Ruotsalais-Suomalaisen Sanakirjan ensi vihko piak-

koin painosta valmistuisi, jonka vuoksi sen myyntihinta nyt oli määrättävä. Seuran kustannukset tästä vihosta, joka sisälsi 10 koko-arkkia ja jota oli painettu 5,200 kpl., nousivat yhteensä 5,470:een markkaan, nim. paino ja paperi à 312 m. = 3,120 m., toimitus à 200 m. = 2,000 m., korrehtuuri à 25 m. = 250 m. ja muut maksut 100 m. Koko sanakirjaa varten oli Seura valmistaviin töihin pannut kaikkiansa 9,000 m. Nämät asianhaarat kuultuansa Seura määräsi Kaksi (2) markkaa 50 penniä nyt ilmestyvän vihon hinnaksi.

8 §. Kohdakkoin painosta valmistuvan Gruben Kertomusten III:nnen osan toisen painoksen myyntihinnaksi Seura määräsi Kaksi (2) markkaa.

9 §. Seuran rahavartia, hra kamreeri A. Boehm luki näin kuuluvan kassatilin, samalla ilmoittaen Seuran kassakreditiivi-velan nyt tekevän 13,760 markkaa:

Kassatili Tammikuun 9 päivänä 1884.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1883. Jouluk. 6 p.	Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa	948: 93.

Tuloja.

1883. Jouluk. 12 p.	A. A. Granfelt, myydyistä kirjoista 230 m. — 20 p. G. O. T. Nordström, jäsenrahansa 24 m. — 29 p. U. W. Telén & C:o, myydyistä kirjoista 301: 28. — 1884. Tammik. 2 p. M. A. Wahlforss, d:o 44: 79. — A. Elfving, lisämakso myydyistä kirjoista 10 m. . .	600: 17.
1883. Jouluk. 15 p.	Nostettu Kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa.	4,700: —
Jouluk. 29 p.	Lainannut Blombergin Rahastosta . .	600: —
	Yhteensä *Smk.*	6,849: 10.

Vastaavata.

Menoja.

1883. Jouluk. 7 p. Hermann Paul, Kalevalan saksalaista käännöstä varten 200 m. — 8 p. N. Kumlander, W. Porkan tuomien runojen kopioimisesta 37: 50. — 10 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 104 m. — G. Laitinen, palkkio hänen toimittamastansa satuja taikakokoelmastaan 100 m. — 12 p. A. A. Granfelt, palkkaansa 200 m. — 15 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 109: 20. — Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapaino, latinais-suomalaisen, ruotsalais-suomalaisen ja englantilais-suomalaisen sanakirjojen painatuskustannuksia 4,930 m. — 19 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 93: 60. — 20 p. J. A. Hahnsson, ruotsalais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 437: 50. — A. Siegberg, lisäysten kirjoittamisesta uutta Ahlmanin sanakirjan painosta varten 50 m. — 22 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 88: 40. — 1884. Tammik. 2 p. K. Björn, postikulutuksista 10: 70. — Sanomalehtien tilaamisesta 64: 75. — 5 p. G. A. Uggelberg, hänen eläkerahansa 200 m. — 9 p. Sanomalehtien tilaamisesta 137: 64 6,763: 29.

Siirtovarat tulevaan kassatiliin.

1884. Tammik. 9 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 85: 81.

Yhteensä *Smk* 6,849: 10.

Helsingissä, Tammikuun 9 p. 1884.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Helmikuun 6 p:nä 1884.

1 §. Kuultavaksi luettiin ja oikaistiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin Seuran saaneen samalla alamaisella kiitollisuudella, kuin ennenkin, vastaan-ottaa tämänvuotisen ensimmäisen kolmanneksen, 400 m., siitä apurahasta, joka Hänen Keisarillisen Majesteettinsa suomalaisesta käsikassasta on Seuralle vuosittain Armollisesti suotu, sekä että kuitti siitä oli asianomaisille toimitettu.

3 §. Lisäksi ilmoitettiin hra kandidaati G. Grotenfeltin Seuralle lahjoittaneen „Kaksitoista kylänrajoja Sääksmäellä ja Hattulassa koskevaa asiakirjaa vuosilta 1574—1681" sekä „katkelman eräästä vanhasta käsinkirjoitetusta suomalaisesta virsikirjasta, 6 lehteä".

4 §. Kalevalan toisintoja varten asetetun komitean puolesta tohtori J. Krohn luki näin kuuluvan lauseen, johon yhtyen Seura puolestansa päätti 1:ksi, että ehdotettua toimitustapaa noudatettaisiin, kuitenkin niin, että joku vähäinen muutos saataisiin tehdä, jos asianhaarat vaativat, ja lausuttiin tästä keskusteltaissa suotavaksi, että, sikäli kuin mahdollista, varsinaisen Kalevalan ja toisintojen keskinäistä suhdetta soveliailla viittauksilla tai muulla tapaa osotettaisiin; 2:ksi, että maisteri A. A. Borenius'en runokokoelma kaikkiansa Viidensadan (500) markan maksulla kopioittaisiin sekä Seuran omaksi lunastettaisiin, ja sitoutui maisteri Borenius, joka itse oli kokouksessa saapuvilla, antamaan kokoelmansa originaalit Seuralle, kun hän ei enään itse niitä tarvitsisi, sekä kuoleman tapausta varten pitämään huolta siitä, että ne Seuran haltuun hänen jälkeensä joutuisivat; 3:ksi, että Suojärvelle j. n. e. tehtävää runonkeräysretkeä varten filos. maisteri Hj. Basilier matkarahaksi saisi Viisisataa (500) markkaa; 4:ksi, että toimittajanpalkaksi hroille t:ri J. Krohnille ja maist. A. A. Boreniukselle yhteensä maksettaisiin Kuusikymmentä (60) markkaa helppohintaisen Kalevalan arkin mukaan laskien, joka teki 144 markkaa nyt näytteeksi esiintuodulta kolmipalstaiselta, Lönnrotin Sanakirjan kokoiselta petiti-arkilta; 5:ksi, että Seura erittäin palkkaisi korrehtuurin-apulaisen, jonka tuli olla kollationeerauksessa osallisena ja lukea toinen korrehtuuri; sekä 6:ksi ja viimeiseksi, että jo mainitun kolmipalstaisen näytelehden mukaan

teos painettaisiin tavallisella petitillä, mignonilla (johdatuksia, selityksiä j. m. s. varten) sekä välikkeellisellä nonpareillilla Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, joka antamansa kirjallisen kustannuslaskun mukaan oli saava 1,000:sta kpleesta paperineen päivineen Sataneljäkymmentä-kahdeksan (148) markkaa arkilta ynnä nonpareillista Kolme (3) m. korotusta painosivulta. Umpi-arvolta oli teos käsittävä 50 paino-arkkia ja kaikkiansa maksava noin 16,000 m. Mitä painoksen suuruuteen tuli (1,000 vai 1,500 kpl.), oli Seura ensi kokouksessa lopullisen päätöksen tekevä. — Ja oli ylhäällä mainittu lause näin kuuluva:

Ehdoitus Kalevalan toisintojen painattamiseen.

Tarkoitus tällä painattamisella on kertomarunojemme saattaminen tutkijoille helposti käsiteltäviksi. Siksi on tärkeä

1) että ne painetaan tarkkaan tieteelliseen järjestykseen, joten runojen leviäminen sekä epoksen synty ja kehkiäminen jo niin paljon kuin mahdollista itsestään astuisivat ilmi.

2) että kun joku runo on sulautunut sille alkuaan vieraasen yhteyteen, se painetaan siihen jaksoon, missä sen oleminen tutkimukselle on enimmiten valaiseva, mutta myös siinä jaksossa, johon se varsinaisesti kuuluu, merkitään sille tuleva sija ynnä viittauksen kanssa, missä sen saa lukea. Jotkut erittäin tärkeät, tyypilliset runot painetaan täydellisesti kumpaankin paikkaan.

3) että kaikki katkelmatkin painetaan, vaikka olisivat kuinka pienet ja näöltään mitättömät. Sillä monesti voi joku rivikin, joka muualla täydellisissä ei löydy, olla tutkimukselle avuksi, ja paitsi sitä ovat juuri tämmöiset sipaleet usein ainoina todisteina jonkun epillisen runon muinaisesta löytymisestä seuduilla, joissa runotaito jo on huonontunut. Jos semmoinen katkelma on sekautunut johonkuhun toiseen runoon, painetaan ainoasti itse katkelma, varustettuna viittauksella minkälaisessa runossa ja missä yhteydessä siinä se ilmautuu. Epätäydelliset runot saavat kukin sijansa lähinnä täydellisten, samaan sukuun kuuluvain runoin jäljestä.

4) että jokainen runo painetaan täydellisenä, mitään poisjättämättä, vaikka olisivatkin eritoisinnot ainoasti vähemmissä sei-

koissa eroavaiset. Ainoasti jos joku tai jotkut runot ovat melkein aivan yhtäpitävät toisen kanssa, niin että erotuksena vaan ovat muutamat puuttuvat tai lisääntulevat rivit, olkoon lupa ainoasti huomauttaa että puheen-alainen runo myös lauletaan niissä ja niissä paikoissa samalla tavalla, paitsi niissä ja niissä riveissä. Tämä painatustapa tosin suuresti lisää kustannuksia, mutta on ainoa tutkimiselle todella hyödyllinen. Jos vaan eriäväiset kohdat painettaisiin, yhtäläisyydet pois jättämällä, siihen tapaan kuin esim. Lönnrot on tehnyt Loitsurunoissa, niin tulisi tutkijan työ sen kautta niin vaivaloiseksi, että tuskin kukaan huolisi tätä nyt aiottua painosta käyttää, vaan turvaisi taas käsikirjoituksiin. Niin tärkeä on, että tutkittavasta runosta kohta saa selvän, silmä-aistimeen jo ulkonaisestikin vaikuttavan kokonaiskuvan, jota noista hajanaisista riveistä, täydellisesti painettuihin vertaamalla, ainoasti suurella vaivalla, jos ollenkaan, onnistuisi saada mielikuvituksessaan rakennetuksi.

5) että käsikirjoitusten lomat, allamainittavalla poikkeuksella täytetään. Lönnrot'in ja Europaeus'en keräelmät näet ovat useimmiten työn jouduttamisen vuoksi sangen vaillinaisesti paperille pantuna, niin nimittäin että vanhaan Kalevalaan jo painetut tai jossain saman keräelmän edellisessä toisinnossa jo taltessa olevat kohdat ovat poisjätetyt ja ainoasti uudet lisäykset tai vaihdokset muistoonkirjoitetut. Täten puuttuu vähä väliä pitempiä tai lyhyempiä kappaleita keskirunosta. Myös ovat nämät molemmat keräilijät, erittäin Europaeus, hyvin suuressa määrässä merkinneet heille tutumpain säkeitten sanat ainoasti parilla alkukirjaimella, jopa joskus kokonaisen rivin yksistään ensimmäisellä puustavilla. Tässä jälkimmäisessä tapauksessa ovat vaillinaiset sanat täydennettävät, joka, eritoisintoja keskenään vertaamalla, onkin melkein aina mahdollista. Kuitenkin ovat täydennykset pantavat hakasten väliin, osoitukseksi ettei niitä alkuperäisessä käsikirjoituksessa ole ollut, ja on, missä vähinkin epäilys lukutavan oikeudesta voisi syntyä, viitattava siihen paikkaan toisessa täydellisesti kirjoitetussa runossa, jonka mukaan täydennys on tehty. Kokonaisten rivien poisjättämisen kautta syntyneitä lomia sitä vastaan ei saisi täydentää, paitsi missä puuttuva paikka on aivan selvästi ja silmäänpistävästi tietty, esim. kun joku tapauksen kuvauksen osa ylempänä jo olleilla sanoilla uudesti kerrotaan. Pitemmälle käyvät täydennykset antaisivat mielivallalle liian

suuren sijan. Loma tulee ainoasti merkitä yhdellä viivarivillä ja, missä niin sopii, viitattava vastaavaan kohtaan tutussa runossa.

Painattamisessa noudatettakoot vielä seuraavat ohjeet:

1) Käsikirjoituksissa joskus ilmautuvat, laulajoilta saadut sanaselitykset painetaan siihen tapaan kuin helppohintaisessa Kalevalassa sanainsa alle. Samoin myös Borenius'en arvolliset huomautukset monien Kalevalan sanojen lyötymättömyydestä Venäjän Karjalan puhekielessä.

2) Jokaisen toisinnon alkuun pannaan rubriikki, joka sisältää siinä kappaleessa esiintulevat suuremmat runon osat ynnä osoituksen keräelmään, mistä toisinto on otettu, niin että helposti, jos tahtoo, voi alkukäsikirjoitukseen verrata epäiltäviltä näyttäviä (esim. kenties kopioidessa väärin luettuja) paikkoja. Sen jälkeen ilmoitetaan aika, milloin, paikka, mistä, ja, jos mahdollista, laulaja, keltä runo on saatu, niinkuin myös mitä näiden suhteista tiedetään, joka voisi runoon jollakin lajilla vaikuttaa (esim. laulajan ikä, suku-olot, jotka runon leviämisen voivat selittää, hänen muitten runojensa selvyys tai sekavuus, joka voi puheena-olevan luotettavuuden joko vahvistaa tai heikontaa, paikkakunnan ylimalkainen runotaito y. m. s.). Missä saantipaikka ei ole käsikirjoituksessa mainittu, niinkuin valitettavasti useimmin on laita Lönnrot'in, Europaeus'en ynnä muiden vanhempain keräilijäin kokoelmissa, tulee vertailemalla sekä matkakertomuksia tutkimalla koettaa saada se selville ja, missä se onnistuu, ilmoittaa syyt, mitkä johtopäätökseen ovat saattaneet. Useimmissa tapauksissa onkin semmoinen selvitys mahdollinen. Nämät selitykset painetaan samaan tapaan kuin helppohintaisessa Kalevalassa sisällysluettelot joka runon alussa.

Toisinnot jaetaan kolmeen osaan, jotka kuitenkin voivat tulla ulos kukin kahtena vihkona. Ne sisältäisivät:

I. *Sampojakson* ynnä sen kanssa lähemmässä yhteydessä olevain *Auringon päästön*, *Tuonelassa käynnin*, *Väinämöisen synnyn* sekä *Maailman kynnön kanssa.*

II. *Kosinta-* ja *Lemminkäis*-runot.

III. *Kullervo-* ja *Aino*-jaksot ynnä runon *Väinämöisen* ja *Joukahaisen taistelusta.*

Nyt ensin puheeksi tulevan osan rivimäärä on tullut luetuksi ja havaittu nousevan noin 36,000:ksi, se on runsaasti puolta vertaa

suuremmaksi kuin mitä Lönnrot'in Kalevala sisältää. Toiset osat, arviolta laskien, tulevat olemaan keskimmäinen noin 40,000 ja kolmas noin 32,000 rivin suuruiset. Täydesti yhtäläisten runojen painamatta jättämisellä saanee kenties parituhatta riviä joka osasta vähenemään, mutta jos taas lukee lisään Porkan keräelmän, jonka pikakirjoitukset eivät vielä ole kaikki uloskirjoitetut, alempana ehdoitetun Suojärven retken luultavan saaliin sekä maisteri Borenius'en tarjooman runsaan keräelmän, niin ei liene liikaa, jos arvioipi nyt painettavan Sampojakson rivimäärän 38—39,000:ksi.

Kunkin erijakson runojen keskinäistä järjestystä määrätessä voisi noudattaa kahta erilaista tapaa: taikka nimittäin genetisesti aloittaa alkuperäisimmistä, yksinkertaisimmista aineksista, joista epilliset runomme ovat nykyiseen muotoonsa kehkiytyneet, taikkapa päinvastoin käydä analyytistä tietä, aloittaen täydellisimmistä muodostuksista ja jatkaa alku-aineksiin saakka. Jälkimmäinen taitaisi tässä olla käytännöllisempi. Sillä edellisessä tapauksessa oltaisiin epäilyksissä kusta alkuhaarasta tulisi aloittaa ja kuitenkin tulisi useampia toisistaan riippumattomia alkuja peräkkäin. Sitä vastaan olisi analyytisellä tiellä alku varma ja tietty sekä paitsi sitä samassa painetun Kalevalan kautta yleisölle vanha tuttu.

Tämän mukaan tulisivat nyt puheena-olevan Sampojakson runot seuraavaan järjestykseen, johon kuitenkin työn tekijät, tarpeen vaatiessa, saavat tehdä muutoksia:

1) Vienan läänin tavallinen toisinto, jossa *Lappalainen ampuu Väinämöistä, maailma luodaan, Sampo taotaan* ja viimein *ryöstetään.*

2) *Lappalaisen ammunta* ja *maailman luominen* ilman Sampojaksoa (suomenpuolinen toisinto).

3) *Maailman luominen linnun munasta* yksistään (inkeriläinen ja virolainen toisinto).

4) *Kilpakosinnolla* alkava Keskisen Karjalan Samporuno.

5) *Polven haava Sammon ryöstöretken* tai *kanteleen synnyn* kanssa, kaikkein ensiksi ne kappaleet, joissa *veneen veisto* tapahtuu *Ilman neidon käskystä.*

6) *Vipusen runo Sammon ryöstön* tai *kanteleen synnyn* kanssa.

7) Aunuksen-puolinen *Väinämöisen virsi.*

8) *Veneen valitus kanteleen synnyn* kanssa.

9) *Oinaanluinen kantele.*

10) *Veneenveisto veneretken* kanssa.
11) *Venepuun etso.*

Tähän liitteinä:

12) *Tuonelassa käynti.*
13) *Väinämöisen synty.*
14) *Maailman kyntö.*
15) *Auringon ja kuun päästö.*

Mitä painettavien kirjojen kokoon tulee, on tosin ollut puhetta helppohintaisen Kalevalan kaltaisesta, mutta katsoo komitea jonkun suuremman, vaikkapa teksti tulisi kolmipalstaiseksi, soveljaammaksi. Painoksen suuruus ehdoitetaan 1,000 kappaleeksi, koska on suotava ettei tätä kirjaa tulisi tarvis painattaa uudestaan. Toimittajoiksi ovat tarjoutuneet maisteri A. Borenius sekä lehtori Krohn, jotka aikovat tehdä työn yhteisesti. Palkkioksi ehdoitetaan, koska vaillinaisten sanojen täydentäminen, saantipaikkojen selville saaminen, tieteellisen järjestyksen määrääminen y. m. vaativat laveita tutkimuksia, 60 markkaa helppohintaisen Kalevalan kokoiselta arkilta ja suhteellisesti suuremmasta. Ja koska tärkeä on, että korrehtuuri tulisi tarkkaan luetuksi ja painetut kappaleet saataisiin ikäänkuin valokuviksi alkukäsikirjoituksista, tulisi Seuran palkata lehtori Krohn'ille apulainen, joka hänen kanssaan vertaamalla valvoisi painon tarkkuutta.

Viimeinkin koska on tärkeä, että nyt painettava kokoelma sisältäisi kaikki mahdollisesti saatavat runot, ehdoittaa komitea, että Seura 250 markalla lunastaisi ja toisilla 250 markalla kopioittaisi maisteri Borenius'en yksityisen myöhemmillä matkoilla kokoonsaadun runokokoelman, joka on runsaampi kuin mitä hän Seuran kustannuksella ennen on koonnut. Samoin olisi välttämättömän tarpeellista vielä lähettää yksi runokerääjä Laatokan pohjoispuolen varoja tyhjentämään. Hänen tulisi tutkia läpi *Impilahden, Kitelän, Suistamon, Leppälahden, Sodanlahden, Korpiselän* ja *Suojärven* pitäjät Suomen puolella sekä, jos mahdollista, myös *Tulemajärven* pogosta Aunuksessa. Näiltä paikoilta on kyllä Europaeus aikanaan tuonut suuren joukon runoja, mutta kun ovat hänen lyhennettyyn tapaansa muistoonpantuna, niin ei niistä ole tutkimukselle täysi hyöty. Matkakustannukset on arvioittu 500:ksi markaksi ja keräilijäksi komitea

ehdoittaa maisteri Hj. Basilier'in, joka jo ennen on kaksi kertaa käynyt yksityisillä matkoilla Venäjän Karjalassa, ymmärtää sen puolen murteen ynnä siis myös nyt puheena-olevain Suomen kreikanuskoisten pitäjäin kielen ja on yllämainituilla matkoilla myös muistoonkirjoittanut muutamia runoja. Jos hän nyt kohta lähtee, voipi hän suorittaa työnsä niin hyvissä ajoin, että painattaminen voisi alkaa Toukokuun alussa.

Kalevalan toisinto-komitean puolesta:

J. Krohn.

5 §. Allekirjoittanut ilmoitti, että hra lehtori O. Favén oli saanut uutta Suomalaisen Lakiteoksen painosta sen verran käsikirjoituksessa valmiiksi, että kävisi kuukauden perästä painatukseen ryhtyminen. Mitä toimitustapaan tuli, lehtori Favén oli neuvotellut Seuran vara-esimiehen, hra professori J. Forsmanin kanssa sekä hänen katsottavakseen antanut ensi arkin, ja päätti Seura nyt sen johdosta, mitä kokouksessa läsnä-olevä hra vara-esimies asiassa lausui, 1:ksi, että itse lakitekstin pykälät muuttamatta jätettäisiin paitsi ilmeisesti virheellisissä paikoissa, joissa välttämättömän tarpeelliseksi havaittu muutos oli tehtävä ainoastaan yksissä neuvoin Seuran vara-esimiehen, prof. Forsmanin kanssa; 2:ksi, että 1860 vuoden jälkeen annetuissa Asetuksissa tekstiä ei rikottaisi, vaan säilytettäisiin semmoisenaan ja hakasiin pantaisiin se muutos, joka vasta-ilmestyneen Virkakielen Sanaston johdosta tai muutoin oli suotava; sekä 3:ksi, että ennen vuotta 1860 tulleissa Asetuksissa saataisiin kielen puolesta täydellistä vapautta noudattaa. Muutoin lehtori Favénin työtä hyväksi katsottiin, ja päätettiin, että Lakiteosta Kolmetuhatta (3,000) kpletta painettaisiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, joka antamansa kustannuslaskun mukaan oli mainitusta kappalemäärästä paperineen päivineen saava Satakuusikymmentä (160) markkaa arkilta ynnä tavallisen korotuksen kanssa rekisteristä. Arviolta oli laskettu, että koko 3,000:n kpleen painos maksaisi 17,500 m. valmiiksi sidottuna, joten Seuran olisi tilaisuus 12:lla markalla myydä kansilla varustettu kappale. Korrehtuurin-apulaiseksi oli pyydetty hra filos. maisteri P. E. Ervastia, jonka toimen Seura myöskin hyväksi katsoi.

6 §. Luettiin hra B. O. Schaumanilta tullut kirjallinen ke-

hoitus, että Seura ostaisi virolaisen taideniekan A. Weizenbergin tekemät Kreutzwaldin ja Wiedemann'in kuvat, johon Seura ei kuitenkaan nykyisten suurten rahanmenojensa vuoksi katsonut mahdolliseksi suostua.

7 §. Samoin luettiin näin kuuluva, muutamia prof. F. J. Petersen vainajan jälkeen jääneitä, Suomen kielen asioita selittäviä käsikirjoituksia koskeva kirjoitus, ja vastaan-otti Seura mielihyvällä siinä tehdyn tarjomuksen:

Till Finska Litteratursällskapet.

Till Finska Litteratursällskapet hembjuder jag till tryckning tvänne af aflidne professorn Fredrik Julius Petersen efterlemnade manuskript: det ena en exempelsamling till finsk syntax och det andra en förteckning öfver i Finlands tidningar under åren 1829—1856 förekommande uppsatser, som röra finska språket. För bestämmande af det vetenskapliga värde, dessa manuskript ega, hänvisar jag till Sällskapets sekreterare, som godhetsfullt genomsett dem och lofvat rekommendera dem till tryckning i Sällskapets tidskrift Suomi. För ökande af exempelsamlingens användbarhet vore det önskligt, att arbetet förseddes med finska rubriker jämte de svenska, hvilken anordning ej i nämnvärd mon ökade arbetets omfång. Då det är min afsigt att till universitetet öfverlemna hela samlingen af professor Petersens manuskript, anhåller jag att Sällskapet ville uppdraga åt den person, som möjligen med redigerandet af exempelsamlingen ombetros, att samtidigt med ordnandet afskrifva samlingen på det att manuskriptet icke måtte skadas genom infogade anteckningar eller tryckeripersonalens handterande. Helsingfors den 4 februari 1884.

Ernst Nordström,
Befullmägtigad utredningsman i professor Petersens bo.

8 §. Luettiin herroilta Herm. Liikaselta ja K. F. Wahlströmiltä tullut näin kuuluva tilintarkastus, jonka Seura kaikin puolin hyväksi katsoi, suoden arkistonhoitajalle, tohtori A. A. Granfeltille täyden tilivapauden menneeltä tilivuodelta:

Allekirjoittaneet ovat tarkastaneet Kirjallisuuden Seuran kirjavarojen tilikirjat vuodelta 1882 ja havainneet ne oikeiksi sekä huolella pidetyiksi ja saamme sen johdosta ehdoittaa täydellistä tilinvapautta puheen-alaiselta vuodelta kirjavarain hoitajalle Tohtori A. A. Granfeltille.

Tämän ohessa saamme Seuran päätettäväksi esittää:

1:o. Onko johonkin toimeen ryhdyttävä sisäänsaamiseksi Seuran saatavaa, 25 markkaa 51 p:niä, Kauppias vainajan Loimaalla Nikolai Borenius'en pesästä, vai onko mainittu summa Seuran tileistä poistettava?

2:o. Hyväksyykö Seura tileistä poisluettaviksi ne 180 markkaa, jotka O. Lindberg Oulussa on lukenut Seuralle tulipalon vahingoksi?

Helsingissä, Tammikuun 5:nä p:nä 1884.

Herm. Liikanen. K. F. Wahlström.

9 §. Seuran rahavartia, hra kamreeri Boehm, jota muut virkatoimet olivat estäneet kokoukseen tulemasta, oli sisäänjättänyt näin kuuluvan kuukaustilin:

Kassatili Helmikuun 6 päivänä 1884.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1884. Tammik. 10 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 85: 81.

Tuloja.

1884. Tammik. 15 p. C. Cavén, myydyistä kirjoista 4: 65. — 23 p. Hänen Keisarillisen Majesteettinsa apurahaa 400 m. — Helmik. 2 p. Messmanin kirjakauppa, myydyistä kirjoista 13: 18. — U. V. Telén & C:o, d:o 56: 40. — Lina Sundman, d:o 18: 27. — A. A. Granfelt, d:o 17 m. — 4 p. J. Pelkonen, d:o 70 m. . . . . 579: 50.

Helmik. 6 p. Nostettu kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa . . . . . 1,500: —
Tammik. 15 p. Lainannut Collanin Rahastosta . . . 500: —
Yhteensä *Smk.* 2,665: 31.

Vastaavata.

Menoja.

1884. Tammik. 11 p. Maria Erikson, kuvien piirtämisestä Melan Kasvion toista painosta varten 107: 50. — 15 p. K. Krohn, lisäpalkkio hänen toimittamastansa virolaisesta runokokoelmasta 150 m. — K. Krohn, matkaraha sadunkeräystä varten Etelä-Pohjanmaalla 300 m. — 16 p. G. W. Edlundin kirjakauppa, kirjoista 51: 50. — 21 p. Morgonbladet, ilmoituksista 10: 20. — 26 p. Uusi Suometar, d:o 65: 24. — Helmik. 2 p. A. Siegberg, lisäysten kirjoittamisesta Ahlmanin uutta sanakirjan painosta varten 40 m. — 6 p. K. Ervast, suomalais-saksalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 1,500 m. . . . . 2,224: 44.

Siirtovarat tulevaan kassatiliin.

Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 400: 37.
Rahaa kassassa 40: 50 . . . . . 440: 87.
Yhteensä *Smk.* 2,665: 31.

Helsingissä, Helmikuun 6 p. 1884.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Rothsten.

Maaliskuun 5 p:nä 1884.

1 §. Oikaistavaksi luettiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

2 §. Lahjaksi ilmoitettiin tulleen *a*) N:is 1—3 *Société de Géographie* seuran *compte rendu*'stä tältä vuodelta, jolle seuralle

päätettiin sen ehdottaman kirjanvaihdon johdosta lähettää muutamia soveliaita Suomi-kirjan osia, Geitlinin, Godenhjelmin ja Meurmanin sanakirjat, J. R. Aspelinin Suomalais-ugrilaisen Muinaistutkinnon alkeita sekä Palménin kertomus Seuran toimesta. *b*) hra t:ri J. Szinnyei'ltä: Finn-Magyar Szótár. *c*) hra G. Trusmanilta hänen kirjansa Kristin uskon tuonnista Liivin maahan. *d*) Nordiske Oldskrift-Selskab'ilta: Aarboeger. 1883. II. *e*) hra V. Thomsen'ilta: Bemaerkninger om Varaegerspörgsmålet. *f*) Norjasta: Folkevennen. Ny raekke. VII. 3—5; O. P. Monrad, Platons Kriton; H. Lassen, Macbeth. *g*) Ruotsista: Bidrag till Sveriges officiela Statistik. A) Befolkningsstatistik. XXII: 2. År 1880. *h*) Würtemb. Vierteljahrsschrift. 1883. I—IV. *i*) Amerikan suomalaiselta kirjallisuuden seuralta: Biblian Historia. Toimittanut K. G. Leinberg. *j*) Suomen lääkäriseuran „Handlingar". 1883. 5—6. 1884. 1. *k*) Vuorihallituksen kertomus vuodelta 1881. *l*) Kansanvalistus-seuralta: Toimituksia. XLII ja XLIII; Nuottivarasto, 1. Toinen painos.

3 §. Luettiin hra t:ri E. Aspelinilta tullut, uuden Sananlasku-kokoelman toimitusta koskeva, näin kuuluva kirjoitus, jonka sisällystä Seura kaikin puolin hyväksyi, jättäen samalla toimituskunnan arvosteltavaksi, missä määrin kävisi jotakin tekeminen sen nyt kokouksessa esiin tuodun ehdotuksen suhteen, että itsekuhunkin sananlaskuun liitettäisiin tiedon-anto, missä paikoin sitä käytetään:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Pöytäkirjan otteen kautta on Sananlaskujen järjestäjäkunnalle ilmoitettu Seuran toivovan saada lähempiä tietoja työn maksuehdoista. Samalla kuin minulla on kunnia työkumppalieni nimessä lausua ajatuksemme sen johdosta, pyydän saada lähemmin kertoa puheenaolevasta yrityksestä, joka vasta nyt on päässyt alkuun.

Niinkuin ennen on ilmoitettu, järjestetään Sananlaskut pääasiallisesti sisällyksen mukaan niin tarkasti kuin mahdollista on. Ehdotus luokkajärjestykseen, jonka mukaan työtä vastaiseksi toimitetaan, on jo valmis ja seuraa yksi kappale näytteeksi tämän kirjeen ohella. Luonnollista on, että luokkajakoa täytyy tarpeen mukaan muutella ja laventaa, sillä ne 1,000 Sananlaskua, jotka tähän

saakka ovat järjestetyt, eivät läheskään käsitä kaikkia löytyviä lajeja. Luokkajärjestykseen jaettujen sananlaskujen jälkeen pannaan semmoiset, jotka eivät ole siihen sopineet. Ne järjestetään pääsanain mukaan, joka tapa on yleisin ulkomaalaisissa kokoelmissa, ja kun aikomus vihdoin on liittää kirjan loppuun aakkosellinen luettelo kaikista sananlaskujen pääsanoista sekä niiden ohella panna viittauksia luokkajärjestyksessä oleviin, niin tulevat kaikki kokoelman sananlaskut olemaan helposti löydettävät — joka vertaavalle tutkijalle on pääasia.

Työntekijäin luku on kymmenen, nimittäin: ylioppilas Eljas Erkko, häm., filos. maisteri A. W. Forsman, pohj., ylioppilaat J. P. Hartikainen, sav.-karj., K. H. Hornborg, sav.-karj., Matti Kurikka, sav.-karj. (Inkeristä kotoisin), Taavi Lehtinen, häm., J. W. Messman, pohj., B. Mäkelä, sav.-karj., K. A. Törnqvist, häm., sekä allekirjoittanut pohjalainen. Eri seuduilta kun ovat, edustanevat järjestäjät jokseenkin tyydyttävästi kansaa ja sen eri kielimurteita.

Kokouksia pidetään kerran viikossa ja niissä tapahtuu järjestäminen yhteisen paraimman ymmärryksen mukaan. Tämä tehtävä ei kuitenkaan ole niin helppoa kuin voisi luulla, sillä usein on hyvin vaikea tarkoin määrätä missä tilassa kutakin sananlaskua käytetään. Sen vuoksi ei yhdessä illassa ole ennätetty järjestää useampaa kuin 200. Tämän mukaan laskettuna tulee ensimmäinen järjestäminen vaatimaan vähintäin kaksi lukukautta. Sitten täytyy tehtyä työtä vielä yhteisesti tarkastaa, ennenkuin ruvetaan kunkin luokan sananlaskuja pääsanain mukaan järjestämään, ja vasta silloin voidaan tarkemmin laskea sananlaskujen luku ja arvata teoksen laveus.

Nämä viittaukset työsuunnitelmaan osottanevat, että tätä nykyä on mahdotonta tehdä tarkempaa kustannuslaskua. Koska toiseksi järjestäjät eivät ole ajatelleetkaan pyytää mitään palkintoa työstänsä, ennenkuin jotakin valmista on esiintuotavana, niin on edellisen kautta selvä, ettei Seuran vielä tarvitse ottaa tätä asiata huomioon ensi tilivuoden kulunkiarviota määrätessään. Vuoden päästä kun työ toivottavasti on enemmän kuin puoleksi tehty, olisi asia uudestaan puheeksi otettava.

Toimitusta varten tarpeelliset käsikirjoitukset otetaan allekirjoittaneen nimessä Seuran arkistosta ja on hän siis edesvas-

tauksessa niiden takaisin toimittamisesta. Helsingissä, 2 p. Helmikuuta 1884.

Kunnioittamalla nöyrimmästi

Eliel Aspelin.

Luokkajärjestys Suomen kansan sananlaskuja varten.

I. *Jumalasta ja uskonnosta.* 1. Jumalan ominaisuuksista. 2. Luomisesta ja Luojan töistä. 3. Jumalan ja ihmisen keskinäisestä välistä. 4. Uskosta ja epäuskosta — Luottamuksesta Jumalaan. 5. Harhauskosta. 6. Jumalan palveluksesta. 7. Rukouksia. 8. Hurskaudesta ja katumuksesta. 9. Ijankaikkisuudesta. 10. Taivaasta ja helvetistä. 11. Epäjumalista ja pakanoista. 12. Taikauskoa, noitumisesta, noidista. 13. Enteitä, unista. II. *Ihmisestä sekä hänen elämästään ja kuolemastaan ylimalkaan.* 1. Ihmisen ulkonäöstä. 2. Hänen luonteestaan. 3. Ihmisen ijästä ja elämästä. 4. Ihmisen kokemuksesta ylimalkaan. 5. Ennen ja nyt. 6. Ihmisen rakkaudesta elämään ja kuolemasta. III. *Ajasta, avaruudesta* y. m. IV. *Yleisiä totuuksia.* V. *Ihmisen siveellisestä elämästä.* 1. Yleisiä ohjeita. 2. Hyvästä ja pahasta, hyvistä ja pahoista. 3. Hyvän ja pahan seurauksista. 4. Ahkeruudesta — laiskuudesta. 5. Ahneudesta. 6. Anteliaisuudesta — itaruudesta. 7. Armeliaisuudesta — kovuudesta. 8. Arvon antamisesta — halveksimisesta. 9. Arvonsa tuntemisesta. 10. Avuliaisuudesta. 11. Haureudesta. 12. Honkuttelemisesta. 13. Huolellisuudesta — huolimattomuudesta. 14. Hyvänsuonnista — kateudesta. 15. Itseensä luottavaisuudesta — toisen varassa olemisesta. 16. Itsensä ja toisten tuomitsemisesta. 17. Itsensä tuntemisesta — ihmistuntemuksesta. 18. Itsekkäisyydestä. 19. Itsemurhasta. 20. Itserakkaudesta. 21. Juoppoudesta ja raittiudesta. 22. Juoruamisesta. 23. Kerskailemisesta. 24. Kiitollisuudesta — kiittämättömyydestä. 25. Kiroilemisesta. 26. Kohtuullisuudesta — epäkohtuullisuudesta. 27. Koreilemisesta. 28. Kunniasta — häpeästä. 29. Kyläilemisestä (liiallisesta). 30. Kärkkäydestä. 31. Kärsivällisyydestä — kärsimättömyydestä. 32. Lavertelemisesta. 33. Lempeydestä ja ankaruudesta. 34. Leppyväisyydestä — leppymättömyydestä. 35. Luottavaisuudesta — epäluuloisuudesta. 36. Lupaamisesta.

37. Malttavaisuudesta — pikaisuudesta. 38. Mieliteoista. 39. Nöyryydestä — ylpeydestä. 40. Osaansa tyytyväisyydestä — tyytymättömyydestä. 41. Panettelemisesta — kiittämisestä. 42. Pilkanteosta. 43. Päättäväisyydestä — epäröisyydestä. 44. Rakkaudesta. 45. Siveydestä — siveyttömyydestä. 46. Sortamisesta. 47. Sovinnollisuudesta — riitaisuudesta. 48. Suoruudesta — viekkaudesta. 49. Suvaitsevaisuudesta — suvaitsemattomuudesta. 50. Sääliväisyydestä. 51. Säästäväisyydestä — tuhlaavaisuudesta. 52. Tottelevaisuudesta — epätotteliaisuudesta. 53. Tottumuksesta hyvään tahi pahaan. 54. Totuudesta — valheesta. 55. Turhamielisyydestä. 56. Ulkokultaisuudesta. 57. Uteliaisuudesta. 58. Uskaliaisuudesta — pelkurimaisuudesta. 59. Vaitiolosta. 60. Vakavuudesta — kevytmielisyydestä. 61. Varovaisuudesta — varomattomuudesta. 62. Viattomuudesta — syyllisyydestä. 63. Ystävällisyydestä — vihamielisyydestä. VI. *Valtiosta, kirkosta ja yhteiskunnallisesta elämästä.* 1. Hallituksesta. 2. Laista. 3. Oikeuden käynnistä. 4. Virkamiehistä ja herroista. 5. Kirkosta, papeista ja kirkonpalvelijoista. 6. Kansan muista säädyistä. 7. Erinäisistä rikoksista ja maallisesta rangaistuksesta. 8. Sodasta ja sotureista — rauhasta. VII. *Miesväestä.* 1. Ulkonäöstä ja luonteesta ylimalkaan. 2. Nuorista miehistä. 3. Naineista. 4. Leskimiehistä. VIII. *Vaimoväestä.* 1. Ulkonäöstä ja luonteesta ylimalkaan. 2. Tytöistä. 3. Naimisissa olevista. 4. Naimattomista. 5. Leskistä. IX. *Kosioimisesta, naimisesta ja aviosäädystä.* 1. Kosioimisesta. 2. Naimisesta. 3. Aviosäädystä ja -elämästä. X. *Perheestä ja sukulaisista.* 1. Perheelämästä. 2. Isästä. 3. Äidistä. 4. Lapsista. 5. Lasten kasvatuksesta. 6. Sukulaisuudesta ylimalkaan. 7. Erinäisistä sukulaisista. XI. *Kodosta ja isänmaasta — vieraasta maasta.* XII. *Ihmisen erinäisistä ominaisuuksista ja tiloista.* 1. Nuoruudesta — vanhuudesta. 2. Viisaudesta — hulluudesta. 3. Ilosta ja surusta. 4. Toivosta ja epätoivosta. 5. Onnesta ja onnettomuudesta. 6. Vapaudesta — sortotilasta. 7. Rikkaudesta ja köyhyydestä. 8. Terveydestä ja sairaudesta. 9. Mielenvikaisista. XIII. *Seuraelämästä.* 1. Seurustelemisesta ylimalkaan. 2. Juhlista. 3. Pidoista, juomingeista ja vieraista. 4. Torasta ja tappeluksista. XIV. *Laulusta ja puheesta.* 1. Laulusta. 2. Puheesta. XV. *Käytöllisestä elämästä.* 1. Yleisiä ohjeita. 2. Hyvästä ja pahasta. 3. Tarkoituksen mukaisuudesta. 4. Tottumuksesta.

5. Kaupasta. 6. Rahoista. 7. Maa- ja merimatkoista, kulkemisesta ja teistä. 8. Vaatteista ja puvuista. 9. Velasta. 10. Työstä ja työnteettämisestä. 11. Työajasta. 12. Syömisestä ja juomisesta — ruu'ista ja juomista. XVI. *Taloudesta.* 1. Talosta ja talon asettamisesta. 2. Talon toimeentulosta ja häviämisestä. 3. Isännästä. 4. Emännästä. 5. Orjista ja palkkaväestä. 6. Työkaluista ja talontarpeista. XVII. *Erinäisistä elinkeinoista.* 1. Metsästämisestä. 2. Kalastamisesta. 3. Karjanhoidosta. 4. Maanviljelyksestä. 5. Käsityöläisistä. 6. Merimiehistä. XVIII. *Vuoden ajoista, ilmasta ja tuulesta.* XIX. *Vieraista maista, kansoista ja kielistä.* XX. *Eläimistä.* 1. Kotieläimistä: *a*) Hevosesta. *b*) Sarvikarjasta. *c*) Koirasta. *d*) Kissasta. *e*) Siasta, lampaasta, kukosta y. m. 2. Kesyttömistä. XXI. *Luonnonhavaintoja.* XXII. *Sananlaskuista.*

4 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että viime kokouksessa 1734 vuoden lakitekstin suomennoksesta tehdyn päätöksen johdosta hra lehtori O. Favén erinäisessä Seuran sihteerille jätetyssä kirjoituksessa oli koettanut tarpeellisiksi osottaa suurempia muutoksia kielen puolesta, kuin mitä Seura oli suotavaksi katsonut, sekä koska hän ei luullut voivansa työtään hyvällä menestyksellä jatkaa, ilmoittanut Lakiteoksen toimittamisesta luopuvansa, ja päätti Seura hra Esimiehen ehdotuksesta, että näin syntynyt asia lykättäisiin Virkakielen Sanaston ainekokoelmaa varten ennen asetetun komitean mietittäväksi. Tämän komitean, jonka jäsenet olivat Seuran vara-esimies, prof. J. Forsman, maisterit A. Almberg ja F. Ahlman sekä allekirjoittanut, tuli lehtori Favénin kanssa keskusteltuaan uudestaan tuoda asia Seuran eteen.

5 §. Hra D. E. D. Europaeus, joka itse oli kokouksessa saapuvilla, pyysi erinäisen kirjoituksen kautta saada Seuran aikakauskirjassa Suomessa sijaa aikomallensa kirjoitukselle „muinaisesta suomalais-ugrilaisesta pääkansasta", varsinkin sen asunto-oloista, ja vastasi Seura olevansa taipuvainen tätä kirjoitusta „Suomeen" painattamaan, jos se tavan mukaan asiantuntemaisessa tutkijakunnassa tarkastettuna julkaistavaksi hyväksyttäisiin.

6 §. Luettiin leipurinkisälliltä G. A. Blombergilta Naantalista tullut kirje, jossa hän anoi, että Seura hänen vanhuuteensa ja kivulloisuuteensa katsoen vastedes antaisi hänelle sen vuotisen, sa-

dan markan suuruisen eläkerahan, joka hänen veljensä leipurimestari Kaarle Blomberg vainajan testamentin mukaan oli hänen lapsillensa maksettu, mutta nyt nuorimman lapsen päästyä 21:n vuoden ikään, lakkaisi, ja päätti Seura tämän anomuksen johdosta sekä Seuran hra rahavartian tätä asiaa varten hankkimain tietojen nojalla, että Seuran yleisestä kassasta tällä kertaa maksettaisiin Sata (100) markkaa tasan jaettavaksi puheen-alaisen leipurinkisällin G. A. Blombergin ja hänen poikansa leipurinkisällin G. Blombergin välillä.

7 §. Viime kokouksessa tähän lykätty kysymys Kalevalan toisintojen painoksen suuruudesta ratkaistiin niin, että Tuhat (1,000) kpletta painettavaksi päätettiin.

8 §. Allekirjoittanut ilmoitti pyytäneensä koulu-opettajaa hra K. Hämäläistä Prof. F. J. Petersen vainajan lauseopillisten muistoonpanojen suorittajaksi sekä hänelle luvanneensa toimituksesta ja korrehtuurin-luvusta yhteensä Neljäkymmentä (40) markkaa paino-arkilta, jonka toimen Seura hyväksi katsoi.

9 §. Niin-ikään Seura hyväksyi allekirjoittaneen ehdotusta, että Suomi-kirjan toisen jakson 17:teen osaan pantaisiin t:ri A. Genetzin Aunuksen murteen tutkimus ynnä nykyisen tilivuoden pöytäkirjat, ja seuraavaan osaan Professori Petersen vainajan lauseopillinen ainekokoelma, josta kuitenkin jo nyt sopi ylipainos toimittaa, sekä tulevan tilivuoden pöytäkirjat.

10 §. Seuran tiedoksi saatettiin, että ennen tehdyn päätöksen johdosta nyt oli täysin voimin ryhdytty uuden Ahlmanin Sanakirjan painoksen toimeen, koska oli onnistunut saada soveliaita työntekiöitä, joitten palkkion-ehdot Seuran hra Esimies oli hyväksi katsonut. Toimituskustannukset nousivat näitten mukaan noin Kolmeentuhanteen (3,000) markkaan koko teoksesta.

11 §. Pöytäkirjaan pyysi allekirjoittanut saada panna, että toinen painos n. k. Gruben Kertomusten kolmannen osan ensi jaksosta oli painosta valmistunut sekä että hra Esimies ilman mitään palkkiota oli tarpeellisen lisäys- ja korjaustyön siinä toimittanut, jonka viimemainitun tiedon Seura kiitollisuudella vastaan-otti.

12 §. Kilpasuomennoksena ilmoitettiin Seuralle tulleen käännös Macaulay'n lordi Clive'stä.

13 §. Ilmoitettiin, että paitsi muita hrat K. F. Andersson, K. J. Halonen, A. Ramstedt ja J. W. Wartiainen olivat Seuralle lähettäneet kokoelmia sananlaskuja, satuja j. m. s.

14 §. Esimiehen ja sihteerin määrättäväksi jätettiin, minä päivänä vuosikokous sunnuntain vuoksi tällä kertaa oli pidettävä.

15 §. Seuran hra rahavartia luki näin kuuluvan kuukaustilin, ilmoittaen samalla Seuran kassakreditiivivelan nyt tekevän 17,260 m.:

Kassatili Maaliskuun 5 p:nä 1884.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1884. Helmik. 7 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 400: 37. — Rahaa kassassa 40: 50 440: 87.

Tuloja.

1884. Helmik. 11 p. A. A. Granfelt, myydyistä kirjoista 399: 40. — D:o D:o 224: 40. — 15 p. K. J. Moberg, d:o 98 m. — 25 p. Korkolippuja, Hypoteekki-Yhdistyksen kotimaisen 5 % lainan 262: 50. — D:o D:o ulkomaisen $4^1/_2$ % lainan 676: 54. — 25—27 p. D:o Valtion 1863 vuoden lainan 809: 95. — 25 p. D:o D:o 1874 vuoden rautatielainan 50: 15. — 29 p. A. Schlüter, myydyistä kirjoista 250 m. — A. Hamberg, d:o 8: 72. — A. Elfving, d:o 111: 80. — O. von Fieandt, d:o 82: 35. — Maalisk. 5 p. Valtioapua 2,500 m. . . . . 5,473: 81.

Helmik. 15 p. Nostettiin kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa . . . . . 2,000: —

Yhteensä *Smk* 7,914: 68.

Vastaavata.

Menoja.

1884. Helmik. 9 p. C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 110: 20. —

11 p. A. A. Granfelt, postikulutuksista y. m. 150: 40. — D:o sanomalehtien tilauksesta 27: 03. — D:o lisäpalkkiota kirjamyynnistä 333: 65. — K. Forsman & W. Forsman, Ahlmanin ruotsalais-suomalaisen sanakirjan uuden painoksen toimituspalkkaa 112 m. — 15 p. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapaino, Gruben 3:nen osan painatuskustannuksia 2,250 m. — 16 p. A. Siegberg, lisäysten kirjoittamisesta uutta Ahlmanin sanakirjan painosta varten 40 m. — C. G. Svan, Englantilais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 67: 60. — 23 p. D:o D:o 80: 60. — 28 p. Hj. Basilier, Suojärvelle j. n. e. Seuran määräystä myöten tehtävää runonkeräys-retkeä varten 500 m. — 29 p. J. A. Hahnsson, ruotsalais-suomalaisen sanakirjan toimituspalkkaa 134: 85. — 29 p. F. W. Rothsten, palkkaansa 375 m. — A. A. Granfelt, d:o 200 m. — K. Björn, d:o 150 m. — A. Boehm, d:o 100 m. — Maalisk. 1 p. G. A. Niska, sitomistyöstä 14 m. — 5 p. K. Elmgren, hyyryä 225 m. . . . . 4,870: 33.

Siirtovarat tulevaan kassatiliin.

Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . 3,044: 35.

Yhteensä *Smk* 7,914: 68.

Helsingissä, Maaliskuun 5 p. 1884.

A. Boehm.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

Vuosikokous Maaliskuun 17 p:nä 1884.

1 §. Seuran Esimies, hra Senatori Y. S. Forsman, alotti kokouksen seuraavalla puheella:

Kunnioitettavat Seuran jäsenet!

Ennen kuin Seuran sihteeri, rahavartia ja kirjavarain hoitaja Teille lukevat vuosikertomuksensa, joka on tämän kokouksen päätehtäviä, pyydän saadakseni muutamilla sanoilla lausua ajatukseni Suomalaisen Kirj. Seuran nykyisestä työ-alasta. On usein huomautettu, että Seuran työ-ohjelma on kovin lavea, ja että se osa Seuran tehtävistä, joka on pidettävä sen korkeimpana silmämääränä, tähän saakka on enimmältään astunut syrjään kirjallisuutemme käytännöllisten tarpeiden tähden. Vaan niinkuin luonnollista onkin, Seuran asema ja vaikutus-ala siinä kohden vähitellen muuttuu, samassa määrässä kuin kansallinen kehkeytyminen edistyy. Sillä ensiksikin tuo jokaiselle kirjallisuudelle välttämätön alustus-työ tulee päivä-päivältä enemmän valmistuneeksi, ja toiseksi se työn-jako, joka on luonnollisena seurauksena työvoimain karttumisesta, antaa Kirjallisuuden Seuralle tilaisuutta yhä tarkemmin rajoittamaan työpiiriänsä. Molemmissa katsannoissa on viime-kuluneenakin vuotena tapahtunut edistys, jota tämä Seura ilolla tervehtii. Armollinen Asetus Jouluk. 29 p. 1883 on virallisena vahvistuksena siihen, että kansallinen kieli maassamme on täysin varttuneena astumaan luonnolliseen asemaansa oikeuden-käytöksessä ja hallinnossa. Se moninainen huolenpito, joka siinä kohden on aikojen kuluessa Kirj. Seuralla ollut, on siis katsottava pääasiallisesti päättyneeksi. Mutta jos Seura vilpittömästi iloitsee, milloin joku sen toimi-alaan kuulunut tehtävä on perille saatettu, se yhtä riemuisasti tervehtii niitä uusia voimia, jotka ottavat tämän seuran kanssa jakaaksensa isänmaallisen tutkimuksen avaraa työ-piiriä. Siinä kohden on mennytkin vuosi tuottanut varsin arvokkaan voimain-lisäyksen, synnyttämällä uuden tieteellisen seuran Suomen heimokielten ja heimokansain tutkimista varten. Uusi *Suomalais-Ugrilainen Seura* on yritys, jonka hyötyä ja tarpeellisuutta Suom. Kirj. Seura paremmin kuin kukaan kykenee käsittämään, ja täydestä sydämmestä toivotamme tälle nuorelle veljesseuralle mainehikasta tulevaisuutta.

Kumpaisellakin seuralla on tosiaan yltä kyllin vaikutus-alaa, eikä Suomalaisen Kirjallisuuden Seura nytkään ole vapaaksi laskettu kaikista tieteellisistä velvoituksista. Kaikki ne tutkimukset, jotka

nimen-omaan koskevat Suomen kieltä ja Suomen kansanrunoutta, ovat etupäässä Kirjallisuuden Seuran vanhaa perua, josta sen ei käy luopuminen. Vuosikertomuksemme tulee osoittamaan, että Seuran vaikutus siinä kohden on viime tilivuoden kuluessa ollut varsin vireä. Erittäin ansaitsee mielestäni huomiota Seuramme yhä virinnyt toimi muinais-runoutemme tutkimista varten. Se aika lähestyy, jolloin Seuran on tilaisuus viettää puolen vuosisatais-juhlaa Kalevalan ilmestymisestä. Tämä tapaus on tietysti mielessä ollut, kun Kirjallisuuden Seura viime aikoina erinäisellä hartaudella on ruvennut huolta pitämään kaikkien Kalevalan-ainesten keräämisestä, järjestämisestä ja julkaisemisesta. Mutta asian merkitystä aivan vaillinaisesti käsitettäisiin, jos luultaisiin, että päätarkoituksena on ollut matkaansaattaa jonkinlaista, olkoonpa kuinka arvollista, juhlankoristusta. Paljoa tärkeämpänä silmämääränä on ollut tyydyttää yhä karttuvampaa tieteellistä tarvetta. Seuran työpiirissä on näet sekin ilahuttavana aian-ilmiönä, että Kalevalan-tutkimukset viime kuluneina aikoina ovat yhä vilkkaammiksi heränneet. Eroitus entis-aian ja nykyisyyden välillä siinä kohden on silmiin-astuva. Ilmestymisestään saakka on Kansallis-epopeiamme ollut kansallisen kunniamme ja sen kautta kansallisuutemmekin etevimpiä kulmakiviä; sillä vaikka jonkun kansallisuuden olemis-oikeus ei voi riippua siitä, mitä runouden-aarteita se on saattanut esiin tuoda, on kuitenkin aivan varma, että Suomen kansan arvo ulkomaailmassa, ja niinmuodoin myöskin kansamme oma itse-luottamus, on melkoisesti kohonnut Kalevala-runojen ilmestymisestä. Vaan kauan aikaa tyydyttiin siihen kunniaan, että Suomen kansa on maailman kirjallisuudelle lahjoittanut runo-aarteen, jota lahjakkaimmat kansat saattoivat siltä kadehtia. Tieteellinen tehtävämme Kalevala-runojen tutkimisessa estetillisessä, jumaluus-tarullisessa ja historiallisessakin katsannossa on vasta myöhempinä aikoina suuremman vauhdin saanut. Juuri tämä seikka on kehoittanut Seuraa vihdoinkin toimeen-panemaan Kalevala-toisintojen julkaisemisen. Enkä luule erehtyväni, jos lausun että tämä on kuluneen vaikutus-vuoden tärkein toimi niiden moninaisten joukossa, joita Sihteerin vuosikertomus tulee meille luettelemaan.

2 §. Hra Esimiehen kehoituksesta allekirjoittanut julki luki seuraavan vuosikertomuksen:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Vuosikertomus Maaliskuun 17:nä p:nä 1884.

Ensi aluksi mainittakoon, että nyt päättyvänä kolmantenakuudetta tilivuonna Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustannuksella tai toimesta on

Painosta ilmestynyt:

1) Shakespeare'n dramoja. IV. Kuningas Lear. Suomentanut P. Cajander. Seuran Toimitusten 60:s osa. 4:s vihko. — Julkaistu on ennen tässä sarjassa: I. Hamlet. II. Romeo ja Julia. III. Venetian Kauppias. Painoksen suuruus: 1,000 kpl.

2) Kertomuksia Ihmiskunnan Historiasta. Ensimäinen Osa. Vanha Aika. I. Neljäs painos. — Painoksen suuruus: 4,000 kpl. Kustannukset painatuksesta, sitomisesta ja korrehtuurin-lu'usta yhteensä 2,900 m. — Näitten ennen „A. W. Gruben mukaan" nimitettyjen kertomusten puheen-alaista vihkoa painettiin v. 1864 1,500 kpl., v. 1873 1,000 kpl. ja v. 1880 2,000 kpl. Sitä käytetään, niinkuin sen jälkeistäkin vihkoa, yleensä lukukirjana oppikouluissamme, jonka vuoksi menekki on ollut verrattain nopea. Ensimmäinen ja toinen painos ovat ilmestyneet Yrjö Koskisen, kolmas ja neljäs filos. kandidaatin Y. K. Koskisen toimituksen mukaan.

3) Kertomuksia Ihmiskunnan Historiasta. Kolmas Osa. Keskiaika. I. Toinen, korjattu painos. — Painoksen suuruus: 3,000 kpl. Painatus-, sitomis- ja korrehtuurin-kustannukset: 2,375 markkaa. Ensimmäinen painos, 1,500 kpl., ilmestyi v. 1865, Yrjö Koskisen toimittamana, joka myöskin suosiollisesti on tätä toista painosta ilman mitään palkkiota lisännyt ja parannellut.

4) Lauseopillinen Tutkimus Koillis-Satakunnan kansankielestä. Tehnyt E. N. Setälä. Ylipainos Suomi-kirjan Toisen Jakson 16:nnesta Osasta. — Hedelmä v. 1881 Seuran antamalla matkarahalla toimitetusta tutkimusretkestä.

5) Mordvankansan Häätapoja. Kirjoittanut W. Mainoff. Suomentanut K. H. Ylipainos Suomi-kirjan Toisen Jakson 16:nnesta Osasta. — Arvoisa tekiä on suosiollisesti antanut kirjoituksensa ilmaiseksi Seuran julkaistavaksi.

6) Suomi. Kirjoituksia isänmaallisista aineista. Toinen Jakso. 16:s Osa. — Ainehistona: tässä lähinnä edellä mainitut kaksi kirjoitusta sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran keskustelemukset vv. 1881—1883.

7) Ruotsalais-Suomalainen Laki- ja Virkakielen Sanasto. Valmistanut Keisarillisen Senatin asettama komitea. Seuran Toimitusten 66:s Osa. — Painoksen suuruus: 4,000 kpl., joista 1,000 hallituksen käytettäväksi jätetty. Painatus- ja korrehtuurin-kustannukset: 1,239 m. — Vastamainittu komitea, jonka esimiehenä oli hra kruununvouti E. Olsoni ja muutoin jäseninä hrat senatinkielenkääntäjä, filosofianmaisteri F. F. Ahlman, hovioikeuden-notariukset, filosofianmaisteri E. Berner ja E. E. Forsman sekä oikeusraatimies J. Kr. Svanljung, oli viime vuonna täällä Helsingissä koossa Helmi-, Maalis- ja Huhtikuun sekä suurimman osan Syyskuuta. Lokakuun kokouksessa sai Seura sitten vastaan-ottaa puheen-alaisen „Sanaston" käsikirjoituksen, ja Marraskuulla teos oli valmiiksi painettuna yleisön käsissä.

8) J. A. Hahnsson. Ruotsalais-Suomalainen Sanakirja. Svenskt-Finskt Lexikon. I vihko (A—Böjd). — Puheen-alaista vihkoa on painettu 5,200 kpl. Kustannukset nousevat yhteensä noin 5,500:teen markkaan. Koko tätä nyt tekeillä olevaa sanakirjaa varten on Seura valmistaviin töihin pannut kaikkiansa 9,000 m. Sitä on vastedeskin aikomus julkaista vihottain, 10 arkkia vihossa.

Painossa on paraikaa:

1) Maisteri J. A. Hahnssonin vastamainittu Ruotsalais-Suomalainen Sanakirja, jonka toisen vihon latomista viipymättä alotetaan.

2) Maisteri C. G. Svanin Englantilais-Suomalainen Sanakirja. Ladottu kolmaskymmenes puoli-arkki elikkä *Busk* sanaan asti. Käsikirjoituksessa on jo ehditty eteenpäin kappale *S* kirjaimesta, että siis vaan noin neljäs osa koko teoksesta vielä on suorittamatta.

3) Yliopettaja K. Ervastin Suomalais-Saksalainen Sanakirja. Kaksitoista puoli-arkkia valmiiksi painettu; latomisessa ennätetty *H* kirjaimen keskivaiheille; käsikirjoituksessa *L* kirjaimen loppuun.

4) Uusi Latinais-Suomalainen Sanakirja. Valmiiksi on ladottu kolmas-neljättä puoli-arkki, ulottuen *Causa* sanaan. Käsikirjoituksessa on ennätetty vähän tuonnemmaksi ja tekiän harras toivo on,

että Seura ennen pitkää saisi tilaisuutta, jos niin hyväksi katsotaan, julkaista teoksen ensi jakson. Latinan sanakirjoissa kolme ensimmäistä kirjainta, *A*, *B*, *C*, niinkuin tiedetään, sisältävät runsaan neljänneksen koko sanavarastosta. — Latinais-Suomalaisen Sanakirjan ensimmäinen painos, 1,000 kpl., ilmestyi v. 1864 ja on jo monta vuotta ollut loppuun myytynä.

5) Uusi, parannettu Ahlmanin Sanakirjan painos. Ensimmäinen arkki latojan käsissä. — Osittain siihen katsoen, että jommoinenkin aika vielä kuluu, ennenkuin maisteri Hahnssonilla tekeillä oleva suuri ruotsalais-suomalainen sanakirja kokonaan valmistuu, osittain siihen, että vähäläntäinen, huokeammalla hintaa saatava teos, jossa sentään fraseologiia on jotenkin runsas, olisi varsinkin näihin aikoihin koulunuorisolle ja muullekin yleisölle hyvin tervetullut, Seura on päättänyt hankkia puheen-alaisen painoksen, jossa on määrä etupäässä virheitä oikaista ja liikanaisia sanoja ynnä lauseparsia poistaa, samalla kuin siinä toiselta taholta välttämättömän tarpeellisia lisäyksiä tehdään ja oikokirjoitus muutamissa kohdin muutetaan. Kirjaa painetaan 3,000 kpl. ja toivotaan, että se tulevan vuoden alussa valmistuu. Kustannukset ovat koko painoksesta lasketut noin 17,000:teen markkaan, josta hinnasta se myöskin kansilla varustetaan. — Ahlmanin Sanakirjaa on ennen kahdesti painettu, kaikkiansa 2,500 kpl.

6) Uusi Melan Kasvi-opin ja Kasvion painos. Kasviota on jo yksitoista arkkia valmiina. — Painoksen suuruus: 4,000 kpl. Ensimmäinen painos, 2,000 kpl., ilmestyi vuonna 1877 ja on nyt melkein aivan loppuun myyty. Seuran pyynnöstä arvoisa tekiä on käynyt uuteen painokseen käsiksi ja on siinä toimeenpaneva ne lisäykset ja muutokset, joita tiede nyt vaatii. Kasvio on toivo saada valmiiksi painetuksi jo Huhtikuulla.

7) Suomi, Toisen Jakson 17:s Osa, jossa Tohtori A. Genetzin kirjoittamaa Aunuksen murteentutkimusta 5 arkkia on valmiina. — Tekiä on kohdakkoin jatkava muitten töitten vuoksi keskeytynyttä painatustointa.

Tekeillä on:

1) Uusi E. Lönnrotin ja Th. Saelanin „Suomen Kasvion“ laitos filos. maisterilla A. J. Melalla.

2) Uusi Kantelettaren laitos Seuran Kunnia-esimiehellä, kanslianeuvos E. Lönnrotilla.

3) Yleinen Kirjallishistoria Tohtori K. Bergbomilla.

4) Lisävihko Lönnrotin Suomalais-Ruotsalaiseen Sanakirjaan ylioppilas A. H. Kalliolla, joka ensi Huhtikuulla jälleen on ryhtyvä vähän aikaa seisahuksissa olleesen toimitus-työhön.

5) Uusi „Suomalaisen Lakiteoksen" laitos, jota Seura kaikin tavoin koettaa saada niin joutuin valmiiksi kuin suinkin mahdollista. Aijottu painos, 3,000 kpl., on laskettu sidottuna maksavan noin 17,500 markkaa. Ensimmäinen, v. 1877 1000:ssa kappaleessa ilmestynyt painos myytiin melkein parin vuoden kuluessa loppuun.

6) Uusi, järjestyksessä kahdeksas Luonnonkirjan painos. — Aivan varmana siitä, että tämä laatuansa erinomainen teos, jota nyt 24:n vuoden kuluessa on yhä karttuvalla menekillä maassamme levinnyt 7 painosta, lähes 33,000 kpl., vastedeskin on varsinaista lukiakuntaansa, lapsia, viehättävä ja aika-ihmisiäkin miellyttävä, Seura on päättänyt puheen-alaista painosta etenkin kuvien puolesta entistä runsaammin ja taiteellisemmin varustaa sekä myöskin katsoa, olisiko suomennoksen tai muuten sisällyksen puolesta joku muutos tehtävä, jossa viimemainitussa kohdassa tulisi muun muassa ottaa vaaria niistä muistutuksista, joita hra kenraali A. Järnefelt suosiollisesti on Seuralle jättänyt, ja alkuperäisen teoksen kunnioitettavalle tekiälle antaa ehdotetusta muutoksesta tieto sekä hänen ajatustansa kuulla. Seura on mainittua uutta painosta varten asettanut erinäisen komitean, jonka jäseninä ovat hrat tohtorit A. A. Granfelt ja J. Krohn, vapaaherra J. A. Palmén sekä kirjapainon faktori G. F. Silén. Komitean ehdotuksesta Seura paitsi muuta jo on suostunut 2,000:n à 3,000:n markan suuruiseen kustannukseen, että kirja sisällystä vastaavaan asuun saadaan.

7) Kalevalan toisintojen laitos. — Siitä on nyt kaksitoista vuotta, kuin professori O. Donner Seurassa puheeksi saatti Kalevalan toisintojen julkaisemisen. Hän on jälkeenpäinkin aina asiaa hartaasti ajanut. Muutamat muut Seuran jäsenet, esim. tohtori E. Aspelin, filosofian maisterit A. Berner ja A. A. Borenius, ottivat heti alusta suorastansa osaa tähän kirjalliseen toimeen tai ovat sittemmin, varsinkin tohtori J. Krohn, sitä innolla edistäneet. Nyt ruvetaan päämäärään pääsemään. Viimeiseksi Kalevalan toisintoja

varten asetettu komitea, jäseninä hrat E. Aspelin, A. A. Borenius, O. Donner, J. Krohn ja K. Slöör, on Seuran eteen tuonut tarkan mietteen siitä tavasta, jolla julkaiseminen mukavimmin laatuun kävisi. Tämän mukaan toisinnot tieteellisesti järjestettyinä jaetaan kolmeen osaan, joista ensimmäinen käsittää *Sampo-jakson* ynnä siihen yhtyvät *Auringon päästön*, *Tuonelassa käynnin*, *Wäinämöisen synnyn* sekä *Maailman kynnön* runot, toinen *Kosinta-* ja *Lemminkäisrunot* sekä kolmas *Kullervo-* ja *Aino-jaksot* ynnä runon *Wäinämöisen* ja *Joukahaisen taistelusta*. Syntyvä teos on umpi-arvolta laskettu käsittävän lähes 120 helppohintaisen Kalevalan tapaista paino-arkkia elikkä 50 kolmipalstaista, Lönnrotin Sanakirjan kokoista, petitillä ladottua, jota viimemainittua kokoa ja muotoa Seura on tätä varten hyväksynyt. Kustannukset 1,000 kpletta käsittävästä painoksesta nousnevat kaikkiaan noin 16,000:teen markkaan. Aikomus on julkaista osa teosta Kalevalan juhlaksi. Toimitustyö on uskottu tohtori J. Krohnille ja maisteri A. Boreniukselle. — Kalevalan toisintojen kopioimiseen Seura kolmena tämän edellisenä vuonna (1881—1883) on pannut yhteensä lähes 4,500 m. Äskettäin on Seura kokoelmiansa täydentääkseen 500:n markan hinnalla päättänyt kopioittaa ja omakseen lunastaa maisteri Boreniuksen arvokkaat runokeräelmät sekä maisteri Hj. Basilierille antaa 500:n markan suuruisen matkarahan Suojärven seuduille tehtävää runonkeräysretkeä varten, jommoisilla keräysretkillä myöskin filos. maisteri V. Porkka ja kand. K. Krohn Seuran lähettiläinä viime kesänä kävivät. Näin on Seura kansamme kalliimmasta muinois-aarteesta koettanut pitää soveliasta, hellää huolta.

8) Kalevalan albumi. — Helmikuun viime päivänä v. 1885 vietettäväksi ajateltua Kalevan juhlaa varten Seura ei ainoastaan mieli, niinkuin juuri kerrottiin, julkaista yhtä Kalevalan toisintojen osaa, vaan myöskin arvokkaan kokoelman Kalevalaan koskevia kirjoituksia, joita se toivoo saavansa useimmilta etevämmiltä tiedemiehiltämme, varsinkin kansanrunoutemme, mythologiamme, muinois- ja kansatieteemme tutkijoilta. Erinäinen komitea, jonka jäsenet ovat hrat professorit A. Ahlqvist ja F. Perander sekä tohtorit A. A. Granfelt ja J. Krohn, on asetettu tämän hankkeen toteuttamisesta huolta pitämään. Hrat A. Ahlqvist, E. ja J. R. Aspelin, A. A. Borenius, A. Genetz, O. Heikel, J. Krohn, W. Mainoff ja F. Pe-

rander ovat suosiollisesti luvanneet kirjoituksia kokoelmaan antaa, jonka kunnollisesta toimeensaannista ei siis ole mitään epäilystä. Erinomaisen alttiisti ja hyväntahtoisesti on myöskin hra R. Kajanus luvannut juhlakokousta varten säveltää silloin ehkä esiteltävää kantaatia.

9) Uusi Sananlaskujen painos. — Siitä on jo lähes puoli vuosisataa kulunut, kuin ensimmäinen „Suomen kansan sananlaskujen“ painos, 500 kpl., v. 1842 ilmestyi, ja kenties on kolmekymmentä ajastaikaa siitä kuin halullinen niitä kirjakaupasta käsiinsä sai. Oli jo todellakin Seuran nykyisen rahavartian, kamreeri A. Boehmin varsin hyvä syy esitellä toisen ajanmukaisen laitoksen hankkimista. Se on epäilemättä kasvava entistä paljon runsaammaksi. Hyvin mietityn ohjelman mukaan sananlaskut nyt sisällystänsä myöten järjestetään eri luokkiin ja teoksen loppuun liitetään aakkosellinen pääsanojen luettelo, jonka avulla itsekukin sananlasku on helppo löytää. Järjestämistoimen on Seura uskonut tohtori E. Aspelinin johdolla työskentelevälle kymmenmiehiselle toimituskunnalle, jossa jäseninä ovat hrat ylioppilas Eljas Erkko, häm., filos. kand. A. W. Forsman, pohj., ylioppilaat J. P. Hartikainen, sav.-karj., K. H. Hornborg, sav.-karj., Matti Kurikka, sav.-karj. (Inkeristä), Taavi Lehtinen, häm., J. W. Messman, pohj., B. Mäkelä, sav.-karj., ja K. A. Törnqvist, häm. Eri seuduilta kotoisin ollen työntekiät oivallisesti tehtäväänsä sopivat. Järjestämistyö luullaan vievän kaksi vuotta aikaa.

10) Suomalais-franskalainen sanakirja filosofian kandidaatilla Sakari Koskisella. Työ on äskettäin alkuun pantu. Teos luullaan kasvavan noin 40:n Ahlmanin sanakirjan arkin kokoiseksi ja toimituspalkka nousevan noin 8,000:aan à 10,000:een markkaan. Luonnoksessa on ehditty „Jalka“ sanaan, joten siis noin $^1/_6$ koko teoksesta on alustettu.

11) Suomi, Toisen Jakson 18:s Osa, joka muun muassa on sisältävä professori F. J. Petersen vainajan laatiman lauseopillisen esimerkki-kokoelman. — Nykyisin täältä Tuonen majoille muuttanut, perinjuurisesta opistaan ja erinomaisesta tutkijan-tarkkuudestaan tunnettu kansalaisemme on jälkeensä jättänyt paitsi muuta kirjallista tavaraa runsaan, varsinkin Suomen kansan sananlaskuista, Kalevalasta ja Kantelettaresta poimitun lauseopillisen esimerkki-kokoelman,

joka suosiollisesti on Seuran julkaistavaksi tarjottu. Se ei kaipaa painoon joutuaksensa paljon muuta kuin järjestävää kättä. Seuran pyynnöstä on hra K. Hämäläinen tarpeelliseen suoritustyöhön ruvennut. — Kiitollisuudella Seura samoin on prof. Petersenin pesän suorittajalta, filos. maisteri E. Nordströmiltä saanut vastaan-ottaa toisenkin arvokkaan kirjoituksen, jossa luetellaan maamme sanomalehdissä vuosilta 1829—1856 tavattavat, Suomen kieltä koskevat kirjoitukset. Sekin on tervetullut lisäys Suomi-kirjaan.

Nyt nimen-omaan tekeillä olevien kirjojen ohessa tulee muistaa, että jo neljättä vuotta hankkeissa on uusi „Suomen kansan Satujen ja Tarinain" laitos, jota varten Seura tohtori E. Aspelinin ehdotusta hyväksyen tänä tilivuonna on entisten viiden sadunkeräysretken lisäksi kustantanut kuudennen (nim. Suu-Pohjaan) ja vastedes on samanlaista retkeä Venäjän Karjalaan ajatteleva sekä, jos mahdollista, keräyksiä Hämeessä ja Savossa täydentävä. T:ri Aspelin on muutoin sekä tätä hanketta että ylimalkain Kansanrunoutemme asianmukaista talteen-kirjoittamista edistääksensä toimittanut erinäisen ohjelman, jonka Seura on sanomalehdissä julkaissut ja joka yhä on halullisten ilmaiseksi saatavana, kun sitä pyytävät. — Puheeksi tuli jo tämän edellisenä tilivuonna Seuran hallussa olevien n. k. taikojen julkaiseminen. Pedagogiiankandidaati O. A. F. Lönnbohm on tällä alalla alotettua työtänsä jatkanut ja jo saanut seppä H. Meriläisen runsaat kokoelmat uuteen asuun suoritetuksi sekä aineen mukaan järjestetyksi.

Lopuksi ja tämän jakson päätökseksi sopii mainita 1:ksi, että hra maisteri P. Cajanderilla hänen ystävällisesti antamaansa tietoa myöten on valmiiksi käännettynä kaksi Shakespearen draamaa, nim. Julius Caesar ja Othello, jotka hän kohdakkoin on Seuralle lähettävä ja joitten lisäksi hän toivoo tämän vuoden kuluessa vielä saavansa yhden kappaleen suomennetuksi; 2:ksi, että hra lehtori H. Paul Kalevalan juhlaa varten on ruvennut uutta täydellistä saksankielistä Kalevalan käännöstä sepittämään, jota työtä Seura puolestansa on tahtonut edistää, määräten lehtori Paulille Viisisataa markkaa Suomen kieltä osaavan apulaisen hankkimiseksi. Ensimmäiset 20 runoa olivat jo viime syksynä valmiiksi käännetyt. Sairaus on sittemmin ehkäissyt työn ripeätä edistymistä. Kuitenkin tekiä toivoo saavansa puolen teosta julki määrä-ajaksi.

Niinmuodoin on nykyisenä tilivuonna 8 teosta painosta ilmestynyt, painossa on 7 ja varsinaisesti tekeillä 11. Kaikkiansa siis lukuun otettavia teoksia 26, suurempi määrä kuin mitä ainakaan viimeisinä 12:na tilivuonna on ollut tässä kohdin vuosikertomuksissa mainittavana.

Käsikirjoituksista puhuaksemme, maisteri A. A. Boreniuksen runokokoelma jo on mainittu. — Seuran kustannuksella läntisessä Inkerissä viime kesänä toimitetulta keräysretkeltä filos. maisteri V. Porkka kotiin toi noin kaksituhatta kansan suusta poimittua runoa. — Kalevalan toisintojen täydentämiseksi filos. kand. K. Krohn Seuran antamalla matkarahalla samoin viime kesänä kävi Wiron maalla, jossa hänen onnistui kopioiduksi saada tuhatviisineljättä vironkielistä runoa (40,696 säettä). — Edellisenä kesänä kandidaati Krohn niin ikään Seuran määräämällä matkarahalla kävi satuja keräämässä Kajaanin seuduilla. Hänen saaliinsa on tutkiessa havaittu yhtä „arvokkaaksi“ kuin „runsaaksi“, eikä ainoastaan satuja sisältäväksi, vaan runojakin ja moninaisia muita muistoonpanoja. Seura on sen palkinnoksi erittäin antanut 250 m. — Hedelmänä v. 1880 Seuran kustannuksella Keski- ja Pohjois-Savossa tehdystä retkestä tohtori R. Polén on sisäänjättänyt kokoelman lauseopillisia tutkimuksia. — Suurempia ja vähemplä kokoelmia satuja, sananlaskuja, arvoituksia, taikoja, oudompia sanoja j. m. s. ovat paitsi muita seuraavat kunnioitettavat kansalaiset lähettäneet: nim. tohtori A. Andelin, alkeisopistolainen K. F. Andersson, ylioppilas L. O. Ekberg, hra A. Grèk, kiertokoulun-opettaja E. Keränen, ylioppilas A. Kinnunen, opettajakokelas G. Laitinen, ent. seminarin-oppilas J. Nikulainen, laulunopettaja A. Ramstedt, lyseolainen V. Salminen, ylioppilas M. Tarkkanen, joiden lisäksi Helsingin suomalaisen alkeisopiston konventti jälleen on Seuralle lahjoittanut runsaan keräelmän „murteisnäytteitä“. Kiitollisuudella on Seura kaikki nämät kokoelmat vastaanottanut, muutamista palkkioksi antaen rahaa tai kustantamiansa kirjoja. — Kilpasuomennoksena sisääntulleen, tohtori A. Genetzin tekemän käännöksen Runebergin Hirvenhiihtäjistä on Seura Seitsemälläsadalla markalla palkinnut. Äskettäin on kilpapalkintoa varten sisäänjätetty suomennos Macaulayn lord Clive'stä.

Matkarahoja Seura tänä tilivuonna on antanut neljä: 600 m. filos. maisterille V. Porkalle runonkeräystä varten Inkerissä, 400

m. filos. kandidaatille K. Krohnille runotoisintojen kopioimiseksi Wirossa, 300 m. samoin kandidaati Krohnille sadunkeräystä varten Suu-Pohjassa ja 500 m. filos. maisteri Hj. Basilierille runonkeräystä varten Suojärven puolella. Kaksi viimemainittua lähettiä matkustavat paraikaa määrätyillä aloillansa.

Muita tärkeimpiä kirjallisia asioita kertoaksemme, Seura vuodesta vuoteen on toivonut aikaan saavansa yhä tarpeellisemmaksi käyneen luettelon kirjastonsa varoista taikka aluksi edes käsikirjoituksistaan. Tämä toivo alkaa nyt toteutua. Seuran pyynnöstä hra filos. kand. K. Grotenfelt suosiollisesti on työhön käsiksi käynyt. Luetteloon on tähän asti pantu historialliset käsikirjoitukset (140 numeroa), maa- ja kansatieteelliset (32), filosofilliset ja kasvatusopilliset (16), uskonnolliset (49) sekä luonnontieteelliset (12). Jälillä on lainopilliset, kielitieteelliset ja kaunokirjalliset. — Kuinka tämän edellisenä tilivuonna „Elias Lönnrotin rahasto kuvallista Kalevalaa varten“ syntyi ja kuinka Seuran asettama komitea muun muassa ehdotteli, ettei itse pää-omaa tarkoituksen saavuttamiseksi käytettäisi, ennenkuin rahat korkojen ja mahdollisten lahjojen kautta nousisivat 10,000:een markkaan, siitä annettiin viime vuosipäivänä tarpeellinen tieto. Seura on komitean ehdotuksen hyväksi katsonut. Varoja on hra rahavartian tiedon-annon mukaan rahastossa tänä päivänä lähes 2,374 m. Savo-Karjalaisten osakunta, jonka keskuudesta „Lönnrotin rahaston“ perustajat ovat lähteneet, on lisännyt ansioitansa kuvallisen Kalevalan suhteen erinäisen kilpapalkinnon asettamalla, jonka tavottamiseen maamme taiteilioita julkisesti on kehoitettu. — Siitä tavasta, jolla vähäläntäinen Suomalais-Venäläinen Sanakirja aikaansaataisiin, on maamme hallitus suvainnut Seuran mieltä kuulustella ja on Seura arvellut, että semmoinen kentiesi ei kasvaisi 35:ttä Ahlmannin Sanakirjan tapaista paino-arkkia suuremmaksi sekä että kustannukset 2,000:sta kpleesta tekisivät noin 16,000 m. Jos tämmöinen summa Seuralle valtiovaroista myönnettäisiin, olisi. Seura valmis toimeen ryhtymään, heti kun sovelias työntekiä saataisiin. Asiaa ei ole vielä ratkaistu. Muutamissa muissakin Seuran toimi-alaan koskevissa asioissa on hallitus Seuraa luottamuksellaan kunnioittanut, sen ajatusta kysymällä.

Seuran talouden asioihin kääntyäksemme, ei ole sitä kielemme ja kirjallisuutemme ystävää, joka ei mielihyvällä ole kuullut puhut-

tavan kauppias G. F. Ahlgren vainajan jalomielisestä testamentistä myöskin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran hyväksi. Kauppias Ahlgren syntyi v. 1845 Tampereella. Samassa kaupungissa hän myös kuoli viime vuoden Huhtikuun 14:nä p:nä, jälkeensä jättäen alati pysyvän ja kunnioitetun muiston niissä määräyksissä, joitten kautta hän „yleishyödyllisten isänmaallisten tarkoitusten edistämiseksi“ lahjoitti melkein kaikki varansa. Vainajan oman tahdon mukaan hänen omaisuutensa vähitellen „yhden tai kahden vuoden kuluessa“ rahaksi muutetaan. Kirjallisuuden Seura, jonka jäseneksi mainio kansalainen kutsuttiin v. 1874, on saama-osansa erinäisenä rahastona pitävä ja ainoastaan korkoja tarpeisiinsa käyttävä. Laissa on hra varatuomari S. Aejmelaeus Seuran puolesta testamenttia hyväntahtoisesti valvonut. — Kirjallisuuden Seuraa on toinenkin isänmaanrakkaudestaan iäti kunnioitettava kansalainen vielä testamentissään muistanut, ensiksi melkein koko elin-aikansa sammumattomalla hellyydellä ja avuliaisuudella Seuraa kohdeltuaan, nim. kenraali Otto Furuhjelm. Vainajan määräyksen mukaan Seuralle hänen leskirouvansa kuoltuaan on annettava Viisikolmattatuhatta (25,000) ruplaa Venäjän kreditiseteleissä sillä ehdolla, että niistä kuusituhatta ruplaa korkoineen jätetään Urjalan kunnallishallitukselle Honkolan kartanon maalla voimassa pidettävää kansakoulua varten ja jälellä olevan pää-oman koroista vuosittain Suomen Historialliselle Seuralle suoritetaan kaksituhatta markkaa, mutta loppukorot saadaan Seuran omiin tarpeisiin panna. Testamentin valvontaan kuuluvissa asioissa on hra tirehtori E. Boehm Pietarissa suosiollista apuansa Seuralle antanut. — Hovioikeudennotarius E. Holm vainajan testamentin kautta Seuralle seisovaksi rahastoksi määrätyt Kaksituhatta markkaa ovat viime kesänä rahavartian haltuun tulleet ja mainitun vainajan mukaan nimitetty rahasto sillä tapaa perustettu. — Lahjaksi Seura samalla syvällä alamaisella kiitollisuudella kuin ennenkin on saanut vastaanottaa sen apurahan, Tuhatkaksisataa markkaa, joka Hänen Keisarillisen Majesteettinsa suomalaisesta käsikassasta on Seuralle vuosittain Armollisesti suotu.

Tuonen tuville muuttaneista Seuran jäsenistä mainittakoon kielentutkija, professori Lorenz Diefenbach, joka v. 1881 kutsuttiin Seuran kirjeenvaihtaja-jäseneksi, kenraali Johan Otto Wladimir Furuhjelm, v. 1876 Seuran kunniajäseneksi kutsuttu, kauppias Gustav

Fredrik Ahlgren, arkkipiispa Edvard Bergenheim, apteekari Alarik Johan Björkman, tuomioprovasti Aaron Gustav Borg, kauppaneuvos Henrik Borgström, provastit Johan Bäckvall ja Wilhelm Heikel, piispa Anders Johan Hornborg, kihlakunnantuomari Johan Gustav Järnefelt, kauppaneuvos Nikolai Kiseleff, lehtori Henrik Gottlieb Perander, professori Fredrik Julius Petersen, tohtori Henrik August Reinholm.

Varsinaisiksi jäseniksi ovat seuraavat kansalaiset jäsenmaksun suorittamalla ruvenneet:

Grotenfelt, Arvid, ylioppilas.
Göös, Kaarle Gustav, lehtori.
Hanell, Edvard Frithiof, tullinhoitaja.
Hillbom, Ernesti August, lääketieteen licentiaati.
Hämäläinen, Konstantin, koulu-opettaja.
Koskinen, Eino Sakari, filos. kand., opettaja.
Krohn, Kaarle Leopold, filos. kand.
Ljungberg, Emilie, neiti.
Niklander, Johan Fredrik, maanviljeliä.
Nordström, Gust. Osk. Teod., kirkkoherra.
Pelkonen, Jussi Mikko, fil. kand.
Setälä, Emil Nestor, ylioppilas.
Sonck, Knut Eliel, fil. maisteri.
Wegelius, Henrik Eliel, fil. kand.

Lukuansa niinmuodoin 14.

Helsingissä, 17 p. Maalisk. 1884.

F. W. Rothsten.

3 §. Samoin rahavartia, hra kamreeri A. Boehm, julki luki seuraavat tilit:

Summittainen tili

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Yleisestä Kassasta vuodelta 1883—1884.

Vastattavaa.

Siirtovarat vuodelta 1882—1883.

Seuran juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 370: 50. — Rahaa kassassa 5: 05 . . . . . 375: 55.

Tuloja.

Apurahaa Hänen Majesteettinsa Keisarin käsikassasta 1,200 m. — Valtioapua 10,000 m. — Myydyistä kirjoista 13,776: 75. — Jäsenrahoja 360 m. — Takaisin maksettu kirjantekijän palkkio 500 m. — Sanomalehti-tilausrahan restitutioni 85 p. — Korkorahoja Rabben Rahastosta 1,000 m. — D:o Blombergin d:o 2,617: 97. — D:o Sirénin d:o 222 m. — D:o Kellgrenin d:o 181: 50. — D:o Scheningin d:o 123: 25. — D:o Torsten Churbergin d:o 331: 54. — D:o Elis Holmin d:o 45: 25. — D:o Juoksevalla tilillä olleista rahoista 50: 82 . . . . . 30,409: 93.

Blombergin Rahasto on lainannut 5,400 m. — Torsten Churbergin d:o d:o 1,000 m. . . . . 6,400: —

Siirtovelka vuoteen 1884—1885.

Kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa nostetuista . . 17,260: —

Yhteensä *Smk* 54,445: 48.

Vastaavata.

Siirtovelka vuodelta 1882—1883.

Kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa nostetuista . . 15,600: —

Menoja.

Kirjantekijäin palkkioita ja korrehtuurin-lu'usta 12,920: 23. — Kirjanpainatus- ja nitomiskustannuksia 16,136: 15. — Matkarahoja 2,050 m. — Virkamiesten ja palvelijain palkkoja, arkiston huoneenhyyryä ja lämmitystä 4,510: 65. — Sanomalehtien tilaamista 229: 42. — Lähetyskustannuksia ja postikulutuksia y. m. 965: 58. — Kassakreditiivi-tilin Suomen Pankissa korkoa 588: 84. — Kaikellaisia maksuja 1,111: 26 . . . 38,512: 13.

Siirtovarat vuoteen 1884—1885.

Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 291: 89.
— Rahaa kassassa 41: 46 . . . . . 333: 35.

Yhteensä *Smk* 54,445: 48.

Helsingissä, Maaliskuun 16 p. 1884.

A. Boehm.

Yhteenveto

kaikista Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla kassassaan ja rahastoissaan olevista varoista 16 p:nä Maaliskuuta 1884.

1. *Seuran Yleinen Kassa.*

Pohjoismaiden Osakepankissa juoksevalla tilillä 291: 89. — Rahaa kassassa 41: 46 . . . . . 333: 35.

2. *Rabben Rahasto.*

Seuran obligationikontolla . . . . . 20,000: —

3. *Blombergin Rahasto.*

Seuran obligationikontolla 54,009 m. — Yleisen Kassan velka 5,400 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 591 m. . . . 60,000: —

4. *Sirénin Rahasto.*

Seuran obligationikontolla . . . . . 4,440: —

5. *Kellgrenin Rahasto.*

Seuran obligationikontolla 3,630 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 370 m. . 4,000: —

6. *Collanin Rahasto.*

Suomen valtion 1863 v. $4^1/_2$ % Thalerin obligationeissa 7,000 m. — Suomen lahjoitusmaiden lunastuslainan $4^1/_2$ % obligationeissa, vuodelta

1872 190 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 1,931: 83 . . . . . 9,121: 83.

7. *Scheningin Rahasto.*

1,000 Hopea Ruplaa Wenäjän Riikinpankin 5 % piletissä, à 250 . . . . . 2,500: —

8. *Stenbergin Rahasto.*

Hypoteekki-Yhdistyksen 5 % obligationeissa . . . 10,000: —

9. *Torsten Churbergin Rahasto.*

Suomen valtion 1874 v. rautatielainan obligationeissa 7,401: 64. — Hypoteekki-Yhdistyksen 5 % obligationeissa 500 m. — Yleisen Kassan velka 1,000 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 1,098: 36 . . . . . 10,000: —

10. *Elias Lönnrotin Rahasto.*

4½ % Talletusrätingillä Waasan Osakepankissa 2,286 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 87: 56 . . . . . 2,373: 56.

11. *Elis Holmin Rahasto.*

4½ % Talletusrätingillä Waasan Osakepankissa . 2,000: —

12. *Seuran Obligationi-konto.*

Useammanlaisissa Suomen valtion ja Hypoteekki-Yhdistyksen obligationeissa . . Smk 82,838: 84.
Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . „ 1: 16.
Smk 82,840: —
Yllämainittujen Rahastojen N:is 2—5 sisäänpanot tälle kontolle . . „ 82,079: —
Jääpi . . . . . 761: —
Yhteensä Smk 125,529: 74.

Tästä summasta vedetään pois: Yleisen Kassan velka Kassakreditiivi-tililtä Suomen Pankissa nostetuista . . . . . Smk. 17,260: —
Yleisen Kassan velka Blombergin Rahastolle . . . . . „ 5,400: —
D:o D:o Torsten Churbergin d:o . . „ 1,000: — 23,660: —

Jääpi siis Smk. 101,869: 74.

Paitsi sitä talletetaan Seuran huostassa:

13. *Agricolan Muistopatsas-Rahasto.*

Suomen lahjoitusmaiden lunastuslainan 4½ % obligationeissa 1,235 m. — 4½ % Talletusrätingillä Pohjoismaiden Osakepankissa 300 m. — 4½ % D:o Waasan Osakepankissa 100 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 145: 02 . . . . . 1,780: 02.

14. *Johan Vilhelm Snellmanin Muistopatsaan Rahoja.*

4½ % Talletusrätingillä Waasan Osakepankissa 173 m. — Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 12: 38 . . . . . 185: 38.

Helsingissä, Maaliskuun 16 p. 1884.

A. Boehm.

Jonka ohessa rahavartia sisäänjätti näin kuuluvan kassatilin vasta kuluneelta puolelta kuukaudelta:

Kassatili Maaliskuun 16 päivänä 1884.

Vastattavaa.

Siirtovarat edellisestä kassatilistä.

1884. Maalisk. 6 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa . . . . . 3,044: 35.

Tuloja.

1884. Maalisk. 8. Conrad Freese, myydyistä kirjoista 162: 92. — Toinen jako-osa kirjakauppias Wallenius vainajan konkurssipesästä 213: 05. — 10 p. Juoksevan tilin Pohjoismaiden Osakepankissa korko vuodelta 1883 50: 82. — K. Hämäläinen, jäsenrahansa 24 m. — 12 p. A. A. Granfelt, myydyistä kirjoista 100 m. — 14 p. J. F. Niklander, jäsenrahansa 24 m. — E. S. Koskinen, d:o 24 m. . . . . 598: 79.

Saatiin korkorahoja.

Maalisk. 16 p. Blombergin Rahastosta 2,617: 97. — Rabben D:o 1,000 m. — Sirénin D:o 222 m. — Kellgrenin D:o 181: 50. — Torsten Churbergin D:o 331: 54. — Scheningin D:o 123: 25. — Elis Holmin D:o 45: 25 . . . . . 4,521: 51.

Huhtikuun 1883 tilissä puuttuva 50 p:iä siirtovaroissa, lisätään . . . . . 50.

Yhteensä *Smk.* 8,165: 15.

Vastaavata.

Menoja.

1884. Maalisk. 8 p. S. Aejmelaeus, palkkiota hänen vaivoistansa Wallenius vainajan konkurssijutussa 8: 05. — A. Siegberg, lisäysten kirjoittamisesta uutta Ahlmanin sanakirjan painosta varten 30 m. — Lång & Ståhlberg, paperista 50: 95. — Eläkerahaa leipurin-kisälli G. Blombergille Naantalissa ja hänen pojallensa 100 m. — 14 p. Yrjö Yrjönpoika Koskinen, Gruben Kertomusten III:nnen osan toisen painoksen korrehtuurin valvonnasta 125 m. — 16 p. Pikkukustannuksista, ajalta $^{26}/_{6}83$—$^{15}/_{3}84$ 184: 93 . . . . . 498: 93.

Maalisk. 16 p. Maksettiin velka Collanin Rahastolle 1,700 m. — D:o velkaa Torsten Churbergin d:o 1,500 m. 3,200: —

Siirrettyjä korkorahoja:

Maalisk. 14 p. Blombergin Rahastolle 2,729: 37. —
Rabben D:o 1,000 m. — Sirénin D:o 222 m. —
Kellgrenin d:o 181: 50 . . . . . 4,132: 87.

Siirtovarat tulevaan tilivuoteen.

Maalisk. 16 p. Juoksevalla tilillä Pohjoismaiden Osakepankissa 291: 89. — Rahaa kassassa 41: 46 . 333: 35.

Yhteensä *Smk.* 8,165: 15.

Helsingissä, Maaliskuun 16 p. 1884.

A. Boehm.

4 §. Lisäksi kirjaston ja kirjavarojen hoitaja, hra tohtori A. A. Granfelt kuultavaksi luki seuraavan tilin ja kertomuksen:

Vuosikertomus Seuran kirjavarojen muutoksista v. 1883.

Viime vuonna tulleiden tilien mukaan oli 1882 vuoden kuluessa:
Kirjakaupassa myytyjen kirjojen bruttoarvo . . 15,412: 34.
Puhtaasta rahasta myytyjen kirjojen bruttoarvo. 2,321: 30.

Yhteensä *Smk.* 17,733: 64.

Tähän vastaa:

Kirjakauppiaille myymäpalkkio ja kust. korvaus 2,814: 20.
Hinnanvähennys suorassa myynnissä . . . . 464: 26.
Saldo rahanvartialle annettu . . . . . 14,455: 18.

Yhteensä *Smk.* 17,733: 64.

Kirjavaraston muutokset v. 1883.

Tammikuun alussa kirjoja Seuran varahuoneessa . . 140,272: 40.
Kirjavaraston lisäys:
Geitlin, sanakirja 1,000 kapp. à 8 m. 8,000: —
„ „ 1,000 „ à 9: 50 9,500: —
Setälä, Satak. kielestä 150 kapp. à 2 m. 300: —
Shakespeare IV 1,000 kapp. à 3 m.. 3,000: —
Kalevala, sid. kansiin 1,000 kapp. à 1: 50 1,500: —

Mainoff, Mordvankansan häätapoja 300 kapp. à 1 m.	300: —	
Kert. ihmisk. historiasta I 4 pain. 4,000 kapp. à 2 m.	8,000: —	
Suomi II, 16 osa 146 kapp. à 3 m. .	438: —	
Virkakielen sanasto 1,000 kapp. à 2: 50	2,500: —	
„ „ 2,000 „ à 1: 75	3,500: —	37,038: —
Kirjakaupasta palautettujen kirjojen arvo		924: 60.
	Yhteensä *Smk.*	178,235: —

Vastaavata.

Vuoden kuluessa kirjakauppaan levitettyjen kirjojen arvo	22,978: 65.
Puhtaasta rahasta myytyjen kirjojen arvo	2,289: 70.
Ilmaiseksi levitettyjen kirjojen arvo	880: 30.
Varahuoneessa jäljellä	152,086: 35.
Yhteensä *Smk.*	178,235: —

Helsingissä, 17 p. Maaliskuuta 1884.

A. A. Granfelt.

Arkistonhoitajan kertomus vuodelta 1883—84.

Seuran kirjastoon ovat vuoden kuluessa lahjoittaneet *Unkarin tiedeakatemia* 64 nidosta, *Kristianian yliopisto* 19, *Tarton yliopisto* 12, *Dresdenin kuninkaallinen kirjasto* 9, *Norjan kansanvalistus-seura* 6, *Ulmin taide- ja muinaismuisto-yhdistys* 5, *Kyöpenhaminan Oldskriftseura* 5, *Ranskan maantieteellinen seura* 3, *Eesti kirjameeste selts* 3, *Wiron oppinut seura* 3, *Ruotsin tilastollinen virasto* 2, *Nürnbergin Germanisches musæum* 1, *Smithsonian institution* 1, *Wiron kirjallinen seura* 1 ja *Amerikan suomalainen kirjallisuuden seura* 1; Hrat *J. Wahl* 4, *G. Stephens* 3, *L. v. Borch* 2, *J. Budenz*, *G. Grasman*, *J. Hurt*, *J. Szinnyei*, *H. Phillips*, *E. Teza*, *W. Thomsen*, *Lindanissa kalenterin tekijä* ja sanomalehtien *Walgusin* ja *Kündjan* toimitukset kukin 1.

Kotomaisista ovat lahjoittaneet *Kansanvalistus-seura* 10, *Lääkäriseura* 8, *Tiedeseura* 3, *Vuorihallitus* 3, *Tilastollinen virasto* 2,

Ylioppilaskunta 2, *Lakimiesten seura* 2, *Historiallinen seura* 1 ja *Wiipurin kirjallisuusseura* 1; hrat *J. Krohn* 47, *S. Elmgren* 2, *F. Ahlman*, *G. W. Edlund*, *J. O. J. Rancken* ja rouva *M. Canth* kukin 1. Sen lisäksi on kirjasto oston kautta lisääntynyt 44 numerolla.

Käsikirjoituskokoelma on tänä vuonna saanut osakseen tavattoman suuren lisäyksen sen kautta, että nyt ovat luetteloon otetut Seuran runokokoelman kopiat yhteensä 47 eri koteloa. Sen lisäksi on muita käsikirjoituksia lisääntynyt 25 eri numeroa, etupäässä satu- ja sanakokoelmia.

Helsingissä, 17 p. Maaliskuuta 1884.

A. A. Granfelt.

5 §. Käytiin virkamiehiä tulevaksi tilivuodeksi valitsemaan, jolloin hra Esimies suotavaksi lausui, että kukin tilintarkastajiksi valitsisi kolme miestä, ja vaali päättyi seuraavalla tavalla:

Esimieheksi valittiin senatori Y. S. Forsman (21 ääntä 21:stä); Vara-esimieheksi professori Jaakko Forsman (20); Sihteeriksi allekirjoittanut (21); Rahavartiaksi kamreeri A. Boehm (21); Arkiston ja kirjaston hoitajaksi tohtori A. A. Granfelt (21); Yleiseen Tutkijakuntaan: senatori Y. S. Forsman (21), professori Jaakko Forsman (21), professori F. J. Perander (21), lehtori B. F. Godenhjelm (20) ja allekirjoittanut (21); Historiallisen Osakunnan Toimikuntaan: senatori Y. S. Forsman (21), professori S. G. Elmgren (21) ja tohtori K. F. Ignatius (20); Kielitieteellisen Osakunnan Toimikuntaan: professori O. Donner (21), tohtori J. Krohn (20) ja allekirjoittanut (21); Runoustoimikuntaan: tohtorit E. Aspelin (21), K. Bergbom (21) ja J. Krohn (20), professorit O. Donner (21) ja F. J. Perander (21), lehtori B. F. Godenhjelm (20) ja asessori K. Slöör (20); Tilintarkastajiksi: apukamreeri J. Enlund (11) ja hra Th. Schvindt (9), joitten jälkeen kunnallisneuvos A. Meurmanilla oli enin ääniluku (8).

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Rothsten.

LUETTELO

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran

SATUKOKOELMISTA.

Johdoksi kansansatujemme kerääjille toimittanut

K. Krohn.

Liitteenä:

TAIKANUOTTA

eli

Opas taikojen kerääjille.

Toimittanut

O. F. Mustonen.

Alkulause.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on lähettänyt kehoituksen kaikille kansalaisille keräämään ja säilyttämään vielä tallella olevia kansanrunouden aarteita. Mutta koska ainekset ovat niin moninpuoliset ja runsaat, niin ovat jonkinlaiset ohjeet vasta-alkavalle kerääjälle ja järjestetty suunnitelma yhteiselle työlle aivan välttämättömät, muuten voisivat tärkeät kohdat jäädä edustamatta ja toiselta puolen tulla tarpeettoman paljon samanlaatuista samalta paikalta kerätyksi. Tätä nykyä löytyy jo ohjelmia muinaismuistojen, paikkainnimien, kansatieteellisten seikkain, sananlaskujen keräystä varten. Mutta kahdella alalla on aineen paljouteen ja laajuuteen nähden vielä paljon tekemistä, nimittäin satujen ja taikojen alalla. Ainoasti yhteisin voimin ja yhteisen järjestelmän avulla voi tätä laveata työtä saada suoritetuksi.

Satuluettelo käsittää S. Kirjallisuuden Seuran hallussa olevat kokoelmat ja sen tarkoitus on olla käytännöllisenä oppaana kerääjälle, joka siitä voi nähdä, mitä satuja on hänen kerättävässään pitäjässä jo ennen kerätty ja mitä ei ole, sekä kuinka laajalta kuulemansa satu on jo tunnettu, ja mitkä alat ovat vielä kokonaan keräämättä. Olisi suotava, että tavallisimmastakin sadusta, jos sitä ei huoli kokonaisuudessaan kirjoittaa, saataisiin lyhykäinen muistiinpano. Muuten on muistettava, ettei saa satuun yhtään sanaa omiaan panna, sekä että jokainen satu tulee eri paperille kirjoittaa järjestämisen helpoitukseksi. — Myöskin satujen tutkijoita varten on tämä luettelo aijottu käytännölliseksi apuneuvoksi, siitä syystä on viitattu lähteihin. Monimutkaisen aineen järjestämisessä on työn vaikeus ja äkkinäisyys voinut tuottaa useita sekavuuksia, vaillinaisuuksia ja erehdyksiä, joita suotakoon anteeksi; toinen lisätty luettelo korjatkoon myöhemmin tämän puutteet. Vaillinaisena ja virheellisenäkin se kuitenkin viittaa siihen työhön, joka on tehtävä, ja

niihin runsaihin aarteihin, joita on vielä saatavissa. Eläinsadut tulevat luultavasti ensimmäisinä painosta ilmestymään, pidettäköön niitäkin silmällä kerätessä.

Taikanuotasta eli oppaasta taikojen kerääjälle voi jokainen, joka tahtoo edistää Suomen kansan muinaisuuden ja siis muinaisuskonkin, taika-uskon ilmisaamista, saada aihetta kyselemiseen ja tutkimiseen, johon muun muassa viehättänee taikojen ihmisen koko elämän alalle ulottuva ääretön laajuus, ainesten runsaus ja vaihtelevaisuus. Helposti huomannee kukin, että monesta hänen tiedossaan olevasta taiasta ei ole tässä luettelossa mitään mainittuna. Harvat seudut ovat vielä tässä suhteessa tutkitut, ja samat taiat, niinkuin sadutkin, toisintelevat paljon eri seuduilla, ja kerättyinä tulevat toisiaan täydentämään. Taiat kerättäköön siis kaikki, mitkä vaan löytyvät. Luetteloa tehdessä on ollut lähteenä etupäässä eräät Lönnrotin teokset sekä seppä H. Meriläisen taikakokoelmat, jotka ovat S. Kirjallisuuden Seuran hallussa. *Sulkumerkillä* varustetuista seikoista ei ole vielä mitään koottuna.

Taikojen kerääjän olisi edullista aloittaa utelemistansa esim. jokapäiväisemmillä pintapuolisemmilla taioilla (nk. hammastaudilla, pistoksilla, unilla y. m.) taikka jollakin hullunkurisella taikauksella (nk. karjan ulospäästämisellä, lemmityn näkemisellä), joten voi päästä hyvään alkuun, kun näet tietäjät tai muut taiankertojat saadaan hyvälle tuulelle. Sitten voi ruveta vähitellen tiedustelemaan yhä syvempiä taikoja. „Kyllähän se reki hevosen tielle opettaa“.

Erittän tulisi huomioon ottaa rohtoina käytetyt kasvit ja rohtokeittojen valmistaminen, jota varten pitäisi varmuuden vuoksi ottaa kuivattuja kasveja näytteeksi, ellei taiankerääjä tunne niiden latinankielistä nimeä. Rahvaan käyttämät kasvinnimet, nk. ajosjuuri, keltakukka, juhannuskukka, voi tarkoittaa eri seuduilla eri kasveja.

Taika-usko on, Jumalan kiitos, häviämässä suurimmasta osasta kansastamme, mutta vielä ovat taikatemput tuoreessa muistissa, vaikka niitä ei enään uskota. Tämä hämärtävä murros-aika pimeän taika-uskon ja valistuksen vaiheilla on erittäin edullinen kerääjälle, sillä nyt taikoja saa helposti ilmi, kun ne eivät enään ole niin kalliita ja salaisia tietoja. Nyt juuri tulee miehissä ryhtyä työhön, sillä miespolven elettyä niitä tuskin kaikkialta enään saa. Ja ihmishenkeä ahdistavien kahleitten tutkiminen ei valistuksen harras-

tajalle ole mikään arvoton asia, sen tietonsa avulla voi hän myös tehokkaammin haihduttaa kaikki järjettömät harhaluulot, pantuaan ne paperille säilyyn ja jätettyään ne historialliseen arvoonsa.

Eipä olisi jätettävä huomaamatta tietoja tähdistäkään, joista muutamissa paikoin (esim. Wirossa, Karstulassa, Pielavedellä), on unhoituksiin joutumaisillaan olevia käsityksiä.

Ne suomalaisen kansanrunouden eri lajit, jotka sopivat keräämisen esineeksi Suomenmaan rajojen sisäpuolella, ovat:

1. *Vanhat runot*, jotka runomitaltaan ovat samanlaatuisia kuin Kalevalan runot. Täydellisempiä ei liene saatavissa muuta kuin maan itäisemmissä ja pohjoisemmissa osissa. Katkelmia saadaan kuitenkin vähin ympäri koko maata ja ovat semmoiset useinkin sitä tärkeämmät, mitä etäämpänä varsinaisilta runopaikoilta niitä saadaan. Näitä vanhempia runoja kerättäköön sekä kertoma- (Kalevalan tapaisia) ja laulu- (Kantelettaren tapaisia) että myöskin loitsurunoja.

2. *Uudemmat laulut*, semmoiset kuin Lönnrot on julaissut Kantelettaren esipuheessa (esim. Morsiamen kuolo, Velisurmaaja, Kreivin sylissä istunut y. m.) Ne ovat muotonsa puolesta uudempia kuin edellä mainitut, mutta kuitenkin varsinaiseen kansanrunouteen luettavat. Uudenaikaiset, varsinkin tunnettujen runoseppäin tekemät ja tunnetuista henkilöistä ja tapauksista tehdyt runoelmat sitä vastaan eivät tule kysymykseen.

3. *Sananlaskut ja arvoituksset*, joita kaikkialla on saatavissa.

4. *Sadut ja tarinat*, semmoiset, joita kansa vanhastaan kertoo. Niitä on monenlaisia, niinkuin Salmelaisen julkaisemasta kokoelmasta voidaan nähdä, ja niitä kaikkia tulisi kerätä, huolimatta siitä, että samantapaisia siinä jo on painettu. Sadut vaihtelevat suuresti eri osissa maata, jonka vuoksi tunnettujen satujen toisinnotkin ovat tärkeitä.

5. *Taikatemput ja vanhat tavat, leikit y. m.*

6. Vihdoin pitäisi kerättämän pienempiä kansan kertomuksia ja tietoja kaikenlaisista tarumaisista olennoista. Semmoiset kertomukset ovat milloin eri paikkoihin kiintyneet, milloin, niin sanoaksemme, irtanaisia. Siten tulisi panna muistoon tietoja Kalevasta („Kalevan miekka"), Kalevan pojista, Väinämöisestä („Väinämöisen viikate"), Ilmarisesta y. m. Kalevalan henkilöistä, kirkon-

väestä, Haltioista, Menningäisistä, Syöjättäreestä y. m. saduissa mainituista olennoista j. n. e.

Muuten on seuraavia yleisiä sääntöjä noudattaminen:

a) Semmoiset runot, laulut, sananlaskut, arvoitukset, sadut y. m., jotka kertoja on saanut kirjoista tahi sanomalehdistä taikka joista muuten tiedetään, ettei ne vanhastaan ole kansan henkistä omaisuutta, ovat kansanrunouden tutkimiselle arvottomia ja jääköot keräämättä.

b) Muistoonpanot ovat tehtävät *tarkalleen sen mukaan kuin kansa kertoo, ilman että kerääjä niitä paranteles, omavaltaisesti lyhentää tahi omiansa lisää.* Sitä myöten kuin mahdollista on, noudattakoon kerääjä paikkakunnan murretta, kuitenkin huomaten, että sisällys on pää-asiana pidettävä. Jos ei kerääjä erittäin ole kieltämme tieteellisesti tutkinut, on hänen turha vaiva pyytää saada muistoonpanonsa murteen mukaisiksi. Oudot nimet, sanat ja lausetavat ovat kuitenkin säilytettävät, ja jos tarpeellista näyttää, annettakoon niihin lyhyt selitys.

c) Jokaisen muistoonpanon ohelle kirjoitetaan *kertojan nimi, ikä* ja *asuinpaikka.* Jos kertoja on *muualta muuttanut tahi muualla kertomansa kuullut,* niin on sekin ilmoitettava, sillä sen kautta voidaan selville saada, kuinka kansanrunouden tuotteet vaeltavat toisesta paikkakunnasta toiseen.

d) Sadut ynnä muut laveammat muistoonpanot kirjoitettakoon *kukin erityiselle paperille,* niin että niitä sopii tarpeen mukaan järjestellä. Pienemmät muistoonpanot kirjoitettakoon yhteiselle paperille yhdelle puolen lehteä; mutta kuitenkin eri lajit eri vihkoihin, niin ettei sananlaskuja, arvoituksia y. m. kirjoiteta sekaisin.

Kaava: Kertoi N. N., 00 vuotta, _____ pitäjästä, _____ kylästä. Kuuli N. N:ltä omassa kylässä (tai _____ pitäjässä, _____ kylässä).

Niitä kunnioitettavia kansalaisia, jotka näitä ohjeita noudattaen keräävät mainituita kansanrunouden tuotteita ja lähettävät Kirjallisuuden Seuralle kokoelmansa, on Seura valmis palkitsemaan antamalla kustantamiansa kirjoja; rahallinen palkkio sen sijaan ei voi tulla kysymykseen, jollei kokoelman runsaudesta ja huolellisesta toimittamisesta huomata, että kerääjä on siihen tavallista enemmän työtä pannut.

Lukuun otettuja satukokoelmia.

Ahlman, F. 1858. 6 k. Leppäv(irroilta).

A(hlqvist), A. 1846. 26 k. Jaakk(ima), Ilom(antsi), Kiht(elysvaara).

Aminoff, T. 1866. (Suomi II 9). 2 k. Kauhaj(oki).
1871. (Suomi II 11). 2 k. Ruotsi: Östmark, Vaisalla.

Bor(enius), A. 1871. 15 k. W(iena) ja Au(nus): Kiest(inki), Pilaj(ärvi); Selki, Him(ola), Jängj(ärvi), Lindj(ärvi).
(Saman keräämät ovat Genetz N:o 39, 40).

C(ajan), J. 1836. 21 k. W(iena).

E(uropæus), D. E. D. I—II. 1845—6. 18 k. Au(nus) (kaikki?)
III. 1847—8. 13 k. I(nkeri): Toksova, Wuolle.
IV. 1845—6. 16 k. Suistamo? Kide?
V. 1845—6. 12 k. Ilom(antsi).

Fl(oman), A. V. 1854. 20 k. Multia, Lau(kaa), Saarij(ärvi); Pälkj(ärvi), Lip(eri), Kaavi.

G(enetz), A. 1867. (Suomi II 8). 8 k. Suo(järvi).
1871. (Suomi II 14, II 17 ja Kieletär 5). 62 k. W(iena), Au(nus).

Grèk, A. 1883? Helsinki, Valk(eala); Mänt(yharju); Wiip(uri).

Grotenfelt, O. 1873. (Suomi II 12). 4 k. Kivij(ärvi), Wiitas(aari).

Ground(stroem), O. 1861. 29 k. I(nkeri): läntinen.

Hahnsson, J. A. 1853. 9 k. Punkal(aidun), Wesil(ahti), Kuhmal(ahti), Orihv(esi); Sahal(ahti).

Heinonen, I. K. 1852. 2 k. Uusikaupunki.

H(elsingin) A(lkeisopisto). 1878—82. 108 k. R(auma), Hämeenk(yrö), Kang(asala), Ruo(vesi); Lohja, Laptr(eski), Iitti, Akaa, Lop(pi), Lau(kaa); Virol(ahti), Wiip(uri); Wähäk(yrö), Alij(ärvi); I(nkeri): Tuutari.

Helmström, Iida. 1879. 4 k. Salmi.

H(ämeenlinnan), N(ormaalikoulu). 1881—3. 108 k. Tyrvää, Ylöj(ärvi), Wesil(ahti), Kuhmal(ahti), Virtaa; Pyhäj(ärvi), Orim(attila), Van(aja), Hämeenl(inna), Jan(akkala), Sääksm(äki), Hatt(ula), Kalv(ola), Akaa; Lip(eri).

Jalkanen, J. 1884. 5 k. Rautal(ampi).

J(ärvinen), N. 1852—3. Punkal(aidun), E(ura), Kiik(oinen), Kauv(atsa), Mouhij(ärvi), Wesil(ahti), Kuhmal(ahti), Orihv(esi), Eräj(ärvi), Kuru; Sahal(ahti).

Kala, J. H. 1884. 1 k. Kauhava.

Kanninen, O. 1882. 7 k. Karttula y. m.

Karj(alainen), N. 1880. 1882. 33 k. P(altamo).

Karjalainen, O. (Mehiläinen 1840 Huhtik.). 2 k. Lip(eri).

Keckman, K. N. († 1838). 8 k. Talonpojalta Itäsuomesta.

Ker(änen), E. 1883—4. 219 k. Piht(ipudas); K(iuru)v(esi); Muola; Kokkola, Lohtaja, Yliv(ieska), H(aapa)j(ärvi), P(yhä)j(ärvi), K(ärsä)m(äki), H(aapa)v(esi), Oulainen, Pi(ippola), Pu(lkkila), Ke(stilä), Lumij(oki), Oulu. W(iena): Uhut.

Knuutilainen, W. 1 k. Kristiina.

Koljonen, J. 1 k.

Kr(ohn), K. 1882. 274 k. (+ 184 lyhyttä muistiinpanoa, jota sulkumerkkien sisälle pantu paikannimi osoittaa. Numerot osoittavat vihkoa ja kappalemäärää). Nurmes; Jokij(ärvi), Kuus(amo), P(altamo), S(otkamo), Kuhmo(niemi), R(istijärvi), H(yrynsalmi), Kij(anta), Tornio, Sodan(kylä), Kuolaj(ärvi).

1884. (Hakasiin viimeisinä pantu. Aivan kaikkia ja aivan tarkoin ei ole voitu vielä luetella ennenkuin puhtaaksi kirjoitukset valmistuvat). Talvella: S(aari)j(ärvi), Äts(äri), Ka(rstula), K(ivi)j(ärvi), Wiitas(aari), Piht(ipudas); Mänt(yharju), K(iuru)v(esi); Ylist(aro), Lapua, Evij(ärvi), Kortesj(ärvi), Vint(ala), Alij(ärvi), Soini, Vöyri, Ylivet(eli), Halsua, Pe(rho), Tohol(ampi), L(esti)j(ärvi), Yliv(ieska), S(ievi), N(ivala), H(aapa)j(ärvi), R(eis)j(ärvi), P(yhä)j(ärvi), K(ärsä)m(äki), H(aapa)v(esi), Pi(ippola), Pu(lkkila), Ke(stilä), Säreen(iemi) y. m. — Kesällä: (yksin-omaan täältä saatuja itäisiä satuja ja legendoja ei ole lukuun otettu). Sort(avala), Uukun(iemi), Jaakk(ima), Rusk(eala), Suo(järvi) Ko(rpiselkä), Sui(stamo), Im(pilahti), Sa(lmi), Il(omantsi), Pälkj(ärvi), Kiht(elysvaara), Pielisj(ärvi);

Au(nus): Reb(ola) ,Him(ola), Jängj(ärvi), Lindj(ärvi), Vesk(elys), Tulomaj(ärvi), Vid(ele) y. m.

Kyll(önen), J. 1881—2. 13 k. Puol(anko); W(iena).

Lait(inen), G. 1883. 8 k. Knus(amo); Au(nus).

Lait(inen), H. 1865. 25 k. Wärts(ilä).

Lamp(inen), A. 1881. 78 k. Korpil(ahti), Joutsa, Leivonm(äki), Sysmä; Mänt(yharju), Rist(iina), Juva, Mikk(eli), Hirvens(almi), Pieksäm(äki), Haukiv(uori), Jor(oinen).

Lavonius, P. n. 1858. 6 k. Puum(ala).

Läht(eenoja), F. 1879—81. 15 k. E(ura), Honkil(ahti).

Lönnb(ohm), O. 1876. (Suomi II 13). 23 k. Rautj(ärvi), J(ääski).

L(önnrot), E. (Iso fooliovihko, ennen luultu Cajanin keräämäksi; L:n käsialaksi huomannut maist. A. Borenius). 1836. 51 k. W(iena): Uhut, Wuokkiniemi.

(A. II 3). 1833. 1 k. W(iena): Ponkalahti.

(R.) 1837. 5 k. Jaakk(ima)? — W(iena).

(Mehiläinen). 1837—40. 7 k. Kij(anta), Sodan(kylä), W(iena) y. m.

(Wäitöskirja). 1842. 7 k. Au(nus): Wepsä.

Lönnrot, E. nuorempi. 1884. 3 k. Ristij(ärvi).

Mansikka, P. 1859. 5 k.

Mur(man), J. V. 1854. 40 k. Oulu, Haukip(udas), Rovan(iemi), Kemij(ärvi), Sodan(kylä), Kitt(ilä).

M(ustakallio), J. 1880. 144 k. Kest(ilä), P(altamo), S(otkamo), Kuhmo(niemi), Kij(anta); W(iena): Kont(okki).

Nik(ulainen), J. 1883. 43 k. Rautal(ampi).

Nurm(inen), J. E. 1881. 5 k. Orim(attila).

Nyl(ander), A. E. 1850—1. 65 k. Eräj(ärvi); Sahal(ahti), Läng(elmäki), Kuoreh(vesi), Hauho, Tuulos, Luop(ioinen), Jämsä, Korpil(ahti).

O(lsoni), J. 1854. 63 k. R(uskeala).

Pal(ander), O. n. 1853. 36 k. Tampere? Ruovesi? Keuru?

Pald(ani), B. A. 1852. 75 k. Wilj(akkala), Ik(aalinen), Park(ano), Kyläk(arvia), Ylöj(ärvi), Teisko, Ruo(vesi), Kuru, Keu(ruu); Jalasj(ärvi).

Petterson, O. 1852. 9 k. Perho, Lest(ijärvi), Reisj(ärvi).

Polén, R. 1847. 5 k. Heinäv(esi), Jaakk(ima), Suist(amo).

Rapola, F. O. 1882. 43 k. Tamm(ela), Hausj(ärvi), Säkam(äki), Lop(pi), Holl(ola), Kärk(ölä).

R(einholm), A. 1847—8. 74 k. Iitti; Ruokol(ahti); A(ntrea), Hein-j(oki), Kiv(ennapa), Walkj(ärvi), Sakk(ola), Räis(älä), J(ääski); Loht(aja); W(iena).

Reinius, Th. 1852. 13 k. Kaust(inen), Ull(ava), Ylikannus, Tohol(ampi).

(Rothman, A. ja Rudbeck, E. (Salmelainen). 1850. 72 k. Rautalampi, Saarijärvi, Kivijärvi, Wiitasaari, Pihtipudas. Ovat kateissa, paitsi painetuita).

Salm(inen), W. 1881—2. 41 k. Kuhmal(ahti), Ruo(vesi).

Salonen, E. 1873. 3 k. Keu(ruu).

Salonius, P. 1870. (Suomi II 14). 3 k. Ruotsin-Karunki.

Saukko, F. 1850 (Matkakertomus). 1 k. Rautj(ärvi).

Sax(bäck), F. A. 1859. 64 k. I(nkeri): itäinen.

Setälä, E. N. 1881. (osikesi: Suomi II 16). 54 k. Ruo(vesi), Kuru, Keu(ruu), Multia, Pihl(ajavesi), Virtaa, Äts(äri).

1883. (Lännetär). 1 k. Kauv(atsa).

Sirelius, Z. 1 k. Karjalasta (Samalta ovat Europæus IV 1—3).

Sj(öroos), J. 1880. 206 k. Kivimaa, Weh(maa), Lokal(ahti), Uusik(irkko), Lai(tila), Myn(ämäki), Miet(onen), Karj(ala), Rym(ättylä), Masku, Rusko, Maaria, Nous(iainen), Yline, Rai(sio), Merim(asku), Paatt(inen), R(auma), Lap(pi), Köy(liö), E(ura), Honkil(ahti), Euraj(oki), Luv(ia). — W(iena).

Taip(ale), M. 1859. 22 k. S(aari)j(ärvi).

Tarkkanen, M. 1883. 24 k. J(urva).

Tuisk(unen), K. H. 1881. 2 k. Orim(attila).

Uljua, M. 1884, 8 k. Kivij(ärvi); Pyhäj(ärvi), Pulk(kila).

Wald(aingoela), A. 1866. 4 k. Satakunnasta.

Wares, O. H. 1858. 7 k. Rautj(ärvi).

Wartijainen, J. W. 1883. 1 k. Salmi.

I. Eläinsatuja.

(Suomen kansan satuja 3 osa).

1. *Eläimet syövät toisensa; maailman loppua paossa.* (Satu I). Sj. II 1 R. — Ker. 62 Km; Uljua 16 Pulk.; Mur. 35 Hau-

kip.; Kr. 23 H. 2. — M. 15 Kont. — [Kv. — Muola. — Pe. S. N. Rj. Pj. Hv. Pu.]. [Il.].

2. *Ei. s. t.; karhu syö suolensa.* (S. 2). Kr. 22 Kij. 2. — E. III 2 I. — [S. Rj. Km.]. [Him.].

3. *Kettu kummina; pyyhkii voin karhun kuonoon.* (S. II). Sj. II 1 Myn.; J. II 9 E.; Pald. I 3 Ylöj. — R. II 4 Iitti. — Aminoff Kauhaj.; M. 64 Kuhmo. — [Kj. — Pe. Rj.].

4. *Kettu ja susi (karhu) puivat, jauhavat, keittävät puuroa.* (S. IX—X). Sj. II 1 Köy.; Pald. I 3 Ylöj.; Hahnsson 5 Orihv. — H. A. X 2 Lohja; R. II 4 Iitti. — R. II 3 A.; Lönnb. 15 J.; O. 63 R.; E. IV 10. — Tarkk. 10 J.; Reinius 4 Ull.; Mur. 35 Haukip.; Kr. 22 (Jokij., S. 2), S., R. 2, (R. 3, H. 2, Kij. 5.); L. (Meh. 1837 Syysk.) Kij. — L. 46 W.; C. 3 W.; E. III 6 I.; Aminoff Östmark. — [Sj. Ka. Kj. — Lapua. Wint. Ylivet. Halsua. Pe. Lj. Yliv. S. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu. Ke. Säresn.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Il. Pälkj. — Him.].

5. *Kaskea hakkaavat, polttavat, kylvävät.* (S. II). Pald. I 3 Ylöj. — [Suo.].

6. *Kettu ja kalamies; susi (karhu) häntänsä avantoon.* Sj. II 1 Köy., R., 5 R.; Pald. I 3 Ylöj., 53 Kuru?; H. A. VI 2 Kang.; Pal. 11. — R. II 4 Iitti. — Nik. 23 Rautal. — R. II 3 A.; Lönnb. 19 J.; O. 63 R.; H. Lait. 15 Wärts.; E. IV 10. — Aminoff Kauhaj.; Tarkk. 10, 20 J.; Mur. 35 Haukip.; Kr. 22 (P., S., R., H. 2), R. 2, H., (Kij. 4); L. (Meh. 1837 Syysk.) Kij. — *L.* 46 W.; L. Wepsä 3; E. III 9 I. — Koljonen 3. — [Ka. Kj. — Ylivet. Pe. Lj. Yliv. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu.]. [Ko. Sui. Sa. Il. — Him. Jängj.].

7. *Sairas tervettä kantaa.* Pald. I 3 Ylöj. — E. IV 10. — Tarkk. 10 J.; Mur. 35 Haukip.; Kr. 22 P., R. 2, (R.), H., Kij. — Aminoff Waissila. — Koljonen 3. — [Ka. Kj. — Yliv. Hj. Rj. Hv.].

8. *Puun juurtapa puret!* R. II 3 A. — Mur. 35 Haukip.; Uljua 16 Pulkk.; Kr. 22 R., (R.), Kij.; L. (Meh. 1837 Syysk.) Kij. — L. 46 W.; Aminoff Waissila; — Koljonen 3. — [Piht. — Yliv. N. Hj. Hv.]. [Il.].

9. *Kuka ennen naurаa?* — *Kettu.* Aminoff Kauhaj.
10. *Mistä tuulee?* (S. XII, vrt. V) Sj. II 1 R., Honkil. — E. IV 15. — Aminoff Kauhaj.; Mur. 35 Haukip.; Kr. 22 P., R. — E. III 7 I. — [Ka. Kj. — Yliv. Hj. Pj.].
11. *Kolmen puun nimet.* Sj. II 1 Kivimaa, R. — Mur. 35 Haukip.; Kr. 24 (S.), Kij. — [S. Hj. Hv. Palt.].
12. *Kirjaile minuakin.* R. II 4 Iitti. — Uljua 16 Pulkk.; Kr. 22 S., R. 2, Kij. — L. 46 W.
13. *Kettu lapsenhoitajana (l. itkijänä).* (S. IV, XI). Sj. II 1 Lai., Honkil.; J. III 16 Orihv.?; Pald. II 11 Ruo. — E. IV 5. — Ker. 65 Km. — [Ka. Kj. Piht. — Pj. Hv.]. [Suo. Kv. Im.].
14. *Kettu narraa karhun nauriskuoppaan.* O. 63 R.
15. *Kettu juoksuttaa suden kuoppaan.* Fl. II 5 Lip.
16. *Kettu ja susi (pukki) kuopassa.* Sj. II 7 R. — R. I 13 Kiv.; O. 56 R. — [Il.].
17. *Kettu lupaa hunajaa; karhu käpälänsä puunrakoon.* Sj. II 1 Masku. — Lönnb. 10 J. — Aminoff Östmark. — [Il.].
18. *Karhu syö hevoista, kettu soittaa kelloa.* R. II 3 A.
19. *Kettu ja karhu, pihlajanmarjat.* Sj. II 1 Köy.
20. *Kettu ja karhu puuta kantavat.* Sj. II 1 Köy.
21. *Kettu ja karhu; väkevämpi saa padan.* E. IV 4.
22. *Kettu yllyttää karhun ja suden toistensa päälle.* Taip. II 13 Sj.
23. *Sairas jalopeura; kettu tapattaa suden lääkkeeksi.* (S. 5). Pal. 19.
24. *Kettu ja koira valehtelevat Tapiolle, joka saa ansaansa karhun ja suden.* Taip. II 7 Sj.
25. *Mies lupaa karhulle hevosensa; kettu pädstää pulasta.* (S. XVI). Sj. II 7 R.; J. III 24. — Rap. 36 Tamm., 9 Hausj.; H. N. VII Etelä-Häme; Ker. 203 Piht. — R. I 16 Kiv.; O. 61 R.; E. IV 7, 11. — Uljua 14 Pyhäj. Ker. 197 Km.; Kr. 22 R., H., Kij., (Kij.); M. 79 Kij. — [Kj. — Yliv. Hj. Rj. Pj. Hv. Pu. Ke. — Ruija]. [Sui. Im. Sa. Il. Pielisj.].
26. *Mies pädstää karhun (kädrmesn); miten maailma maksaa?* (S. XIV). H. A. IX 10 Kang.; Hahnsson 6 Orihv.; Pal. 8. — Lamp. Haukiv. — R. II 1 A.; E. V 1, 2 Hom. — Ker. 204 Km. — [Kv. — N. Rj. Pj. Hv.]. [Ko.].
27. *Kettu haluaa jäärää.* [Kemi.].
28. *Kettu ja sika; päivän nousu.* Sj. II 8 Lap. — Nik. 38 Rau-

tal. — Lamp. 30 Haukiv. — Fl. II 1 Pälkj. — [Ka. Pi. Tornio]. [Ko. — Him.].

29. *Jänis ristisuu.* (S. 6). Sj. II 8 Rym., Honkil.; Pald. I 53. — H. A. X 1 Lohja; J. III 26 Sahal. — Wares 1 Rautj. — Kr. 24 P., (S.), H., K. — [Ka. Kv. — Pe. Yliv. S. N. Pj. Pi. Ke.]. [Ko. Il.].

30. *Jänis nai ketun.* [Keuruu. Savo. Hj.].

31. *Kettu ja jänis kilpaa.* [Hj.].

32. *Kettu ja rapu kilpaa.* Sj. II 7 Kivimaa. — [Pielisj.].

33. *Kettu, harakka ja varis.* (S. III). Sj. II 7 Myn. — Kr. 22 S., R., Kij., (Kij.). — [Pe. Rj.]. [Sort. Kiht. — Wid. Him.].

34. *Kettu ja korppi, juusto.* Sj. II 1 Köy. — R. II 2 Heinj. — [Piht. Pe.].

35. *Kettu ja kurki; kestiessä.* Kr. 22 S.; M. 78 Kij. — C. II 2 W. — [Hj. Pj. Hv.]. [Sui. Il. — Jängj. Korpij.].

36. *Kettua kurki opettaa lentämään.* L. Wepsä 6. — [Pj.]. [Il.].

37. *Kettu ja kurki nauriskuopassa; pelastavat toisensa.* Fl. II 3 Lip.

38. *Kettu syö kukon.* [Pj.].

39. *Kissa pelastaa kukon ketun kynsistä.* E. IV 3. — [Him.].

40. *Kissan ja ketun keinot.* (S. V ja 8). Sj. II 7 R. — Kr. 22 (Nurmes). — Kr. 22 R. — E. III 11 I. — [Kv. — S. N. Rj. Hv. Pi. Ke.].

41. *Kissa ketulla palvelijana.* (S. VI). Sj. I 6 Uusik., I 5 Lai., R. 2, Euraj.; Pald. II 12 Ruo: — H. A. X 3 Lohja. — Lamp. 6 Rist., 26 Mikk. — R. 6 A., 5 Heinj.; E. V 4 Ilom.; Fl. II 16 Kaavi; E. IV 12. — Pald. II 12 Jalasj.; Kr. 25 (S.), R. 2, H., Kij. 2., (Kij. 2); Karj. 21 P. — Sax. 1, 6 I; Ground. 129 j. 1 I. — [Ka. Kj. Piht. — Kv. — Wint. Pe. N. Hj. Rj. Pj. Pu. Ke.]. [Ko. Sui. Il. Kiht. — Him.].

42. *Kissat susia vastassa.* Sj. I 5 Köy. — H. N. IX 11 Kalv.

43. *Kaksi taloa; toisessa kissa saamamies.* Pald. I 31. — Kr. 25 R., H. 2. — [N. Hj.].

44. *Mies pesee suolia; kissa saamamies.* (S. 4). Fl. II 14 Kaavi. Kr. 25 S., (S.), Kij. — L. (Mehil. 1839, Lokak.)? — [Kv. — Rj.].

45. *Eläimet häitä pakoon; paholaisen taloon.* (S. V ja 3). Sj. II 2 Weh., Uusik., Karj., R., E., Honkil.; J. I 4 E.; Pald. I 9 Ylöj., 33 Park., 49 Kylät.; Salm. 6 Kuhmal.; H. A. III 4 Ruo.; Set. Keu. 10. — H. A. XIV 5 Pyhäj.; J. III 26

Sahal.; H. A. XXVIII 4 Lop., XXIX 7 Lop.; H. N. III; Nik. 42 Rautal.; — E. IV 9. — Tarkk. 8 J.; Ker. 72 Pi., 211 Km.; Mur. 17 Haukip.; Karj. 11 P.; M. 65 Kuhmo.; Kr. 25 R. 2, (R. 2), Kij., Tornio; Salonius 3 Ruotsin-Karunki. — E. III 13 I.; Sax. 36 I. — [Ka. Kj. — Kv. Ylist. Ylikannus. S. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Raahe. Pi. Pu.]. [Suo. Ko. Il.].

46. *Karhut ja haltija.* Sj. II 2 Lai. — Nyl. 15 Luop. — [Ylist. Ke.]. [Sui.].

47. *Karhu ja jalopeura; miestä pelätä pitää.* Sj. II 3 Lai., Myn., R.; Pald. I 36 Park.; Set. Keu. s. 223, Maltia s. 229. — Fl. I 8 Saarij. — Fl. II 9 Kaavi; Lönnb. 7 J.; O. 57 R. — Tarkk. 15 J.; Ker. 103 Km.; Kr. 25 S., (S. 2), Kij. 2, (Kij. 2). — [Wint. Ylivet. N. Rj. Pj. Pi. Tornio]. [Sui. Im. Il].

48. *Karhu ja mies halmeella.* (S. XIII). E. IV 7. — [Ka. Pj.]. [Sui. Im. Sa. — Him.].

49. *Karhu salvetaan.* Sj. II 3 R., Honkil. — Rap. 8 Holl. — [Ka. Kj. — Kauhaj. Ylivet. Pe. N. Rj. Hv.]. [Sui.].

50. *Härkä tuo ukolle karhun, suden y. m.* M. 4 Kij. [Ko.].

51. *Kettu riippuu hevosessa; jänis tiellä.* Sj. II 5 R., II 1 Köy.; Hahnsson 7 Punkal.; Pald. II 3 Ylöj.; Pal. 2. — O. 58, 59 R.; Fl. II 12 Kaavi; Reinius 3 Ull.; Kr. 23 S. 2., H., Kij.; L. (Meh. 1837 Syysk.) Kij. — L. 46 W.; E. III 8 I. — [Ka. Kj. — Lapua. S. Hj. Pj. Hv.]. [Ko. Il.].

52. *Karhu hevosella ajaa; papiksi luullaan.* H. Lait. 8 Wärts. — Kr. 23 S. 2.

53. *Karhu heinähäkissä.* [N. Hj. Pj. Km. Ke.].

54. *Karhulta jää koura.* O. 60 R.

55. *Hevonen potkii sutta.* (S. 9) Kr. 23 H., Kij. — E. III 1 I.

56. *Hevonen ja jalopeura potkivat kiveen.* Lamp. 16 Haukiv. — E. III 12 I.

57. *Karhu ja jalopeura tappelevat.* Taip. 6 Sj. — [Ka.].

58. *Karhu ja tiainen.* Kr. 24 (S., H.), Kij. 2. — [Ka. — Pe. S. N. Pj. Pi. Ke.]. [Il.].

59. *Karhu (kettu) ja hiiri pelastavat toisensa.* (S. XV). [Ka.].

60. *Nyljetty karhu; sääski syö.* Kr. 24 Kij.

61. *Karhu ja norjalainen veneessä.* Kr. 24 Kij.

62. *Susi ja akka haudassa.* Kr. 24 H.
63. *Viron susien alku hädvästä.* Taip. II 4 Sj. — Ker. 57 Km.; Kr. 24 R. — [Kj. — Pieksäm. — Rj.]. [Sui.].
64. *Oinaat ja sudet (l. karhu).* (S. VIII). Kr. 24 Kij. 2. — Sax. 42 I.
65. *Kuusi kiloa ja susi.* Set. Keu. 1. — [Hj.].
66. *Susi ja koira häissä.* (S. VII). Sj. II 6 Uusik. — H. N. IX 11 Kalv. — R. II 7 A.; O. 62 R. — E. III 3 I. — [Rj. Pj. Hv.]. [Sui.].
67. *Koira pelastaa lapsen suden kynsistä.* A. 18 Jaakk.; O. 62 R. — [Sui.].
68. *Koiran pöytäkirja.* Sj. II 6 Weh., Lai., Myn., R.; J. III 6. — Kr. 24 R. — [Kuopio. — Pj. Hv. Pi.].
69. *Koiran (kissan) osa.* Sj. II 8 Karj.; — R. II 9, 10 Räis. — [Kv. — Hj. Hv. Pi. Ke.]. [Il.].
70. *Kissan luonto parempi kuin oppi.* [Hj.].
71. *Lehmät lihoovat; huonosti puitu vilja.* Pald. 15 Ylöj.
72. *Kettu vie karitsan; lammas panee mää.* Nik. 53 Rautal.
73. *Jäärä ja kukko jäällä.* [Hv.].
74. *Jäärä jäniksenä.* [Pu.].
75. *Jänikset jäätyvät.* Karj. 17 P.; Kr. 24 S. — [Kv. — Pj. Pi. Ke.]. [Il.].
76. *Jänis ja pakkanen.* [N.].
77. *Jänis langasta karkaa.* [Piht.].
78. *Orava, neula, kinnas.* (S. 7). L. 59 W. — [Pj Hv.].
79. *Orava purjehtii hännällään.* [Pj.].
80. *Hiiri raatarina.* [Pu.].
81. *Hiiri ja päästäinen kilvan kantavat.* [Kj.].
82. *Korppi ja muurahainen „ „* E. IV 13.
83. *Sammakko ja kyyhky kehuvat toisiaan.* Fl. II 18 Kaavi.
84. *Sammakko ja varis.* [Pj.].
85. *Pääskysen synty miniästä.* Nyl. 31 Sahal.
86. *Varpunen kostaa miehelle koiran surman.* [Kj. — Rj. Pj. Tornio]. [Im. Il.].
87. *Varpunen pyytää jyvää mieheltä.* Nik. 43 Rautal.
88. *Haukka elättää tarhapöllöä.* Lamp. 47 Pieksäm. — [Hj. Pj.].
89. *Haukka ja suokuovi.* Kr. 24 Kij.

90. *Korppi mustaksi.* [Pj.].
91. *Talitiainen ja kotka kilpaa.* Sj. II 8 Lai.
92. *Metsä- ja kyläkana kilpaa.* Sj. II 8 Lap.
93 *Hauki ja käärme kilpaa.* Fl. II 10 Kaavi.
94. *Kiiski ja lohi kilpaa.* Sj. II 8 Merim. — Fl. II 2 Pälkj. — M. 134 P. — [N. Pj.].
95. *Pajuräkkä lainaa käen vaatteet.* Sj. II 6 R.
96. *Lahorastas opettaa kyyhkystä pesää tekemään.* Lamp. 39 Jor.
97. *Sorsa opettaa kanaa uimaan.* L. Wepsä. 5.
98. *Kana ja kyyhkynen; munat.* (S. 1). R. II 8 Ruokol. — [Kj.].
99. *Kukko ja kana. Kaivo anna vettä j. n. e.* Pald. II 10 Ruo.; Pal. 14. — [Yliv.]. [Ko].
100. *Kukko; ukon, akan jauhoinkivet.* (S. 10). Pald. I 25 Ik. — H. A. IX 9 Kang.; J. III 17 Eräj.; Pal. 12. — H. N. XIV 1 Pyhäj. -- Lönnb. 20 Rautj.; Fl. II 7 Lip.; A. 12. — Ker. 108, 151, 207 Km.; Kr. 9 S., (S.) — L. 19 W.; C. 14 W.; M. 33 Kont.; Sax. 25, 29 I. — [Kij. — N. Rj. Ke.]. [Suo. Ko. Im. Il. — Him.].
101. *Akka saa kottasesta vaihtamalla hevosen; karhu y. m. rekeen; aisa katkeaa.* [Suo. Ko. Sui. Sa. — Jängj.].

II. N. k. kuninkaallisia satuja.

1. *Naisen 9 poikaa; kädet kultaiset; vaihdetaan, nainen mereen tai tyrmään.* (S. 1 osa 8). Set. Ruo. 14. — Lamp. 31 Juva. — R. II 46 Räi.; A. 20, 24 Jaakk.; O. 28 R.; Holmström 2 Salmi. — Kr. 2 H., Kij.; Mur. 29 Rov. — L. 17, 38 W.; C. 9 W.; Ker. 168 Uhut.; G. Oulunkansuu. — [Ka. Kj. Wiitas. — Rj. Pj.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him. Jängj.].
2. *Veli nai; leikkaa eisarelta kädet; kuninkaan poika löytää; lapset vaihdetaan.* (S. 1 osa 10). L. 7 W.; C. 13, 21 W.; M. 18 Kont.; Ground. 129 j. 2 I. — [Uhut.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him. Semasj. Lindj. Vesk.].
3. *Nöyrä kuninkaan puoliso.* Sj. I 4 Miet. — Lamp. 15 Haukiv. — [Kj.].

4. *Mies kehuu viisasta vaimoaan.* M. 28 Kont.
5. *Uskollinen vaimo.* Sj. IV 1 Miet., Rym., Yläne, E. — Nik. 1 Rautal. — Lamp. 56 Hirvens. — Ker. 24 Km.; Kyll. 3 Puol. — M. 43 Kont. — [Sj. Ka. — Hv. Tornio]. [Suo. Ko. Sa. Il. — Lindj.].
6. *Syyttömästi poisajettu tyttö; kuninkaan puolisona uskollinen.* Rap. 40 Lop. — Lamp. 14 Haukiv. — Holmström 1 Salmi. — Bor. 2 Lindj. — [Sj.]. [Suo. Sui. Im. Sa. — Him.]. *Kuninkaan tytär vaimona varastaa taikakalun* (N. 7—9).
7. *Seitsenreikäisen kiven tai sormuksen; koira ja kissa noutavat sen takaisin.* Sj. I 4 Weh., Karj., Yläne; Set. Äts. s. 192. — H. N. XI Sääksm.; Jalk. 4 Rautal.; Nik. 14 Rautal.; Grot. 4 Kivij. — Lamp. 33 Juva; Ker. 42 Kv. — Ker. 124, 144 Pi.; M. 139 Kest., 11 Kij.; Karj. II 1 P.; Kr. 15 R. 2, (R. 4, H., Jokij., Kij. 2, S.). — G. 34 Semssj.; Ground. 69 j. I. — [Äts. — Ka. Wiitas. — Pietars. Pe. Hj. Hv. Pi. Ke. Palt.]. [Suo. Sui. Im. Sa. Il. — Him.].
8. *Pirut tappelevat. Hiiden laiva t. saappaat, hattu, turkki. Omenasta sarvet.* (S. 1 osa. 4). Sj. I 4 Karj.; Pald. I 2 Ylöj. — Rap. 12 Hausj.; H. N. X 12 Sääksm.; Taip. I 5. Sj. — Lamp. 73 Mänt.; H. A. XVI 4 Mänt. — A. 1 Kiht. — M. 54, 66 Kuhmo; Kr. 9 (Kuhmo). — Kr. 9 W.; Ker. 125 Uhut. — [Kj. — Mäntyh. Kv. — Evij. Hj. Pi. Rovan.]. [Suo. Sui Sa. Il. Nurmes. — Him.].
9. *Lintu, kultakirjoitus siivessä, uskoton vaimo keittää sen varaukolleen; omat pojat syövät; kulta suusta. Omenasta sarvet.* J. III 3 Punkal. — H. N. XI 15 Akaa. — Lamp. 1 Mänt. — O. 8 R. — G. Lait. 150 Kuus.; Kr. 9 Kuus. — L. 21 W.; M. 50 Kont. — [Kj. — Pu. Kuus.]. [Suo. Sui. Sa. Nurmes. — Him. Wesk.].
10. *Kolme tyttöä; nuorin karhulle (madolle) vaimoksi sisaret viettelevät tottelemattomaksi.* H. N. VI 5 Wirtaa; Pal. 34. — Nyl. 9 Tuulos. — Holmström 4 Salmi. — Ker. 5 Km. — Kr. 9 P. — [Km.]. [Uukun. Sort. Suo. Ko. Im. Sa. — Him.].
11. *Karhu, 2 tyttöä ja metsähiisi.* Nyl. 10 Luop. — Karj. 23 P.
12. *3 sianporsasta (nk. Andersen: Sikopaimen).* H. N. XIV 4 Pyhäj., XI 8 Sääksm.; Lamp. 61 Joutsa. — Kr. 12 (H. 2,

S.). — G. 35 Jyskyj. — [Ka. — Kortesj. Hj. Pj. Hv.]. [Sort. Suo. Sui. Im. Sa. Il.].

13. *Kuninkaan poika kerjäläisenä; myö teoksiaan; saa kuninkaan tytön vaimokseen; köyhänä elävinään.* J. II 4 E.; Pal. 36. — O. 5 R. — Tarkk. 1 J.; Mur. 36 Haukip. — L. 6 W.

14. *Antti Puuhaara (Pormyllări).* (S. 2 osa 7). Sj. I 12 Myn., Karj., R., E.; Pald. I 5 Yläne, II 13 Kyläk.; J. III 34 Punkal.; H. N. VI 4 Wirtaa; Pal. 13. — H. N. IX 4 Kalv.; Nyl. 1 Kuorehv. ja Tuulos.; Taip. II 8 Sj. — Kanninen 4. — O. 11 R.; H. Lait. 18 Wärts. — Ker. 2, 137 Km., 53 Pi., 178, 180 Pulk.; Kr. 3 Tornio, (Jokij.), 12 (P., H., Kij.), 14 S.; Mur. 37 Haukip.; M. 12 Kij., 68 Kuhmo., 93 S., 129 P. — M. 13 Kont.; G. 14 Seämj., 52 Uhut.; Ground. 155 j. 6 I. — [Ka. Kj. — Leppäv. — Ylivet. S. Hj. Rj. Pj. Hv. Pu. Ke. — W.]. [Wiip. Suo. Ko. Sui. Im. Il. Lip. — Kuhmo. — Him.].

15. *Ennustukset. Isän tappaa, äidin nai.* (S. 2 osa 4). A. 15. — Ker. 59 Km. — E. 9, 11 Au. — [Ka. — Vöyri. S.]. [Suo. Sa.].

16. *Laiska poika. Hauven sanalla tulkoon. Kuninkaan tyttären kera heitetään mereen.* Sj. I 16 Uusik., Miet., R. 3; Pald. I 10 Ylöj., 45?; H. A. IX 5 Kang.; J. III 14 Orihv.; Pal. 6. — H. N. IX 8 Kalv.; Nyl. 12 Tuulos, 13 Luop.; Lamp. 64 Leivonm. — Polén V 1 Suist.; A. 7. — Reinius 10 Tohol.; Pett. 1 Lest.; Ker. 60 Km., 109 Pj., 117 Lumij.; Karj. I 15 P.; M. 123 P.; Kr. 1 Kij., 11 S., (S 2, H. 2, Jokij., W.); Mur. 25 Kitt. — L. 7 W.; C. 20 W.; G. 51 Uhut. — [Ka. Kj. — Mäntyh. Tuusniemi. — Yliv. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Ke. Säresn. Tornio.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Il. — Him.].

17. *Renki varastaa pojan, joka saa mitä ajattelee.* M. 20 Kont. — [Sa. Il.].

Ukon ja akan tytär: (N. 18—29).

18. *Avannolla kehrääjät.* (S. 2 osa 14 I). Set. Ruo. 4. — Lönnb. 22 Rautj. — Ker. 190 Km.; Kr. 12 R., H. — L. 22 W.; M. 49 Kont. — [Ka. — Pieksäm. — Pe. Ylikannus. S. Pj. Km. Hv.]. [Suo. Ko. — Him.].

19. *Kakku vierii.* (S. 2 osa 14 II). Sj. I 14 Karj., Köy.; Pald.

I 4 Ylöj. — J. III 19 Eräj. — H. N. X. 6 Sääksm. — [Iisalmi. — Alij. Rj.]. [Kide].

20. *Hiiri.* Sj. I 14 Lai. — L. 26 W.; C. 18 W. — [Im. — Him. Jängj.].
21. *Rosvot saunaan.* L. 33 W.; Sax. 16 I.
22. *Pahalaiset vievät.* Sax. 17 I.
23. *Pakkanen turkin.* [Suo. Im.].
24. *Mansikat lumen alta; kulta suusta.* Sj. I 14 R. — Ker. 84, 89, Km.
25. *Kulta askeleista.* M. 32 Kont.
36. *Linnut kultaa silmiin.* J. III 5 Kauv.
27. *Helisevä puu.* Pald. I 54 Teisko; J. III 13 Orihv., 19 Eräj. — Nyl. 19 Luop. — Ground. 129 j. 3 I. — [Ka. — Rj.]. [Ko. Sui. Im.].
28. *Kuninkaan poika lintuna haavoittuu.* Mur. 19 Oulu.
29. *Ihmeellinen koivu. Tuhkimus tähkimys peuraksi.* (S. 1 osa 7 I—II). L. 3 W.; C. 8 W.; M. 14 Kont. — [N. Hj.]. [Suo. Ko. Sui. Sa. — Him. Lindj.].
30. *Äiti tappoi, isä söi, linnuksi.* Sj. I 14 Köy. — Nyl. 35 Luop. — Reinius 2 Kaust. — M. 69 Kuhmo. — [Ka. — Pe. N.].
31. *(= Grimm: Lumivalko).* Uljua 12 Pyhäj. — Kyll. 10 W. — [Pj.]. [Suo. Sui. — Jängj. Tulomaj.].
32. *Tallipojan sisar, merestä nousija neito.* (S. 1 osa 8). J. III 21 Eräj. — Nyl. 34 Luop. — Ker. 77, 200 Km.; Karj. I 1 P.; M. 122 P.; Kr. 2 H.; Kyll. 1 Puol.; Mur. 12 Sodan. — L. 4 W.; C. 5 W.; G. 54 b. Wuokkin. — [Leppäv. — Ylist. Pe. S. N. Hv.]. [Suo. Ko. Sui. Il. — Him. Jängj.].
33. *Veljänsä etsijä tyttö.* (S. 1 osa 11). Pald. 30. — O. 4 R. — E. V. 8 Ilom. — [Suo. Ko. Sui. Sa. — Him. Jängj. Lindj.].
34. *Sikopiika.* (S. 1 osa. 7 II—III). Pald. I 16 Yläne, 45?; Set. Ruo. 10, Multia .2; Pal. 17. — Nyl. 33 Tuul. Luop. Jämsä. — Kanninen 5. — R. II 39 A. — Ker. 16 Km.; Karj. II 9 P.; Kr. 3 (Jokij., S., Kij. 2), H.; M. 99 S., 99 b. Kij.; Mur. 6 Sodan. (Haukip.) — L. 3, 39 W.; Ground. 228 j. 7 I. — [Ka. Kj. — Rantasalmi. Ylivet. Pe. Lj. S.

N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu.]. [Pälkj. Sort. Suo. Ko. Il. Pielisj. — Him.].

35. *Päivän, kuun, pilvenkarvaiset vaatteet.* (= Grimm: Muulinnahka). Rap. 43 Sääksm.; H. A. XXVIII 16 Lop. — H. A. II 3 Vähäkyrö. — [Suo. Sui. Sa.].
Kolmet veljekset. (N. 36, 38—44).

36. *Tuhkimus hyppäyttää hevosensa lasivuorelle; saa kuninkaan tyttären; sotaan.* (S. 1 osa 6). Sj. I 8 Myn., Yläne, R. 2, E., Luv., I 9 E.; Salm. 28 Kuhmal.; Pald. II 1 Ruo.; H. A. III 6 Ruo.; Set. Ruo. s. 177; Äts. s. 198. — H. N. IX 10 Kalv., XII 1 Jan.; Taip. II 14 Sj. — Lamp. 29 Mikk.; Kanninen 6. — Polén V 1 Suist.; A. 11 26. — Tarkk. 19 J.; R. I 11 Loht.; Ker. 6 Km.; Kr. 3 R., H., (S. 2, R., H. 2, Jokij.); M. 2, 3 Kij. — Ker. 142 Uhut; L. 27 W.; Kyll. 11 W.; G. 42 Usmana, 63 Poanj.; Wiidana; Bor. 10 Him. — [Ka. Kj. — Ylist. Evij. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pi. Pu. Ke. Kemi. Tornio]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him. Lindj. Wid.].

37. *Niesnai; metsästys ja sota.* Rap. 3 Kärk. — O. 7 R. — Ker. 88 Km.; M. 9 Kij. — [Kj.]. [Jaakk. Kiht. Il. — Jängj.].

38. *Hiiri morsiamena.* (S. 2 osa 6 I—II). Sj. I 15 R., Lap.; Läht. 10 E.; Set. Ruo. s. 179, Ruo. 6, 8, Virtaa s. 190. — Rap. 15 Hausj.; Nyl. 14 Luop. — H. N. II 2 Lip. — Ker. 29 Km.; Kr. 3 H.; M. 114 S. — [Ka. Kj. — S. N. Hv. Ke. Oulu]. [Suo. Ko. Sui. Sa. Il. — Him.].

39. *Sammakko morsiamena.* (S. 2 osa 6 III). J. III 31 Wesil.; Pal. 3. — L. 12 W. — [Rj.]. [Sui. Sa. — Him.].

40. *Lintu morsiamena.* M. 22 Kont.

41. *Kultalintu, ori, kuninkaan tytär.* (S. 4 osa IX II). H. A. V 1 Kang.; Pal. 22. — R. I 14 Kiv. — C. 19 W.; M. 30 Kont.; Bor. 7 Him. — [Mäntyh. Pielav. — Pj. Pi.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Kuhmo: — Him. Wid.].

42. *Silmivoiteen hakijat.* (S. 4 osa IX I). Sj. I 3 Weh., Lai., Lap., Merik.; Pald. I 35 Park.; J. III 32. — Rap. 21 Hausj.; Ahlman 3 Leppäv.; L. (R.) 66 Jaakk.? — M. 84 Kij. — G. 9 Him. — [Nummi. Sysmä. Kj. — Kv.

Soini. S. Hv. Pi. Pu. Ke. Oulu]. [Rusk. Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Oulu. — Him.].

43. *Suutari, raatari, tuhkimus.* Sj. I 8 R. — Ker. 188 Km. — [Ka.].

44. *Sotamies tappaa jättiläiset.* (S. 4 osa XVIII). Lamp. 69 Korpil. — A. 4 Kiht. — [Sui. Im. Sa.].

45. *Paimenpoika pelastaa pedon kynsistä kuninkaan tyttären.* H. N. IX 4 Kalv. — M. 92 S. — [Suo. Sa. Il. — Wuokkin. Him.].

46. *Pekka ja Lauri; kuninkaan tyttären pelastus.* H. N. VI 1 Virtaa. — VIII 16, X 16, Sääksm. — Lamp. 2 Rist. — Tarkk. 17 J.; M. 89 S., 136 P.; Kr. 9 S. — [Ka. Kj. — Pe. Rj. Hv.]. [Il.].

47. *Kalan syömisestä syntyneet pojat, hevoset, koirat; kuninkaan tyttären pelastus; noita-akka.* Sj. I 6 E.; Hahnsson 9 Punkal.; H. A. IX 13 Kang.; Pal. 9. — Rap. 7 Holl., 17 Hausj.; Taip. II 1, 2 Sj. — Lamp. 1 Mänt., 3 Pieksäm., 4 Mikk. — Ker. 85 Km.; Kr. 9 H.; M. 67 Kuhmo, 89 S. — [Ka. Kj. — Tohol. S. Km. Kittilä]. [Wiip. Sort. Suo. Ko. Sui. Sa. Il. — Him. Wesk.].

48. *Kalan syömisestä kolme poikaa; lehmänpoika tappaa pedot.* C. 12 W.; Sax. 56 I. — [Hv.]. [Suo. Sui. Sa. — Him.].

49. *Vuoresta pelastus.* (S. 1 osa 14). Sj. I 4 Lai.; Pald. I 12 Ylöj., II 17 b. Kyläk.; Set. Keu. s. 210; Vald. 4. — H. N. VIII 1 Sääksm., IX 7 Kalv., XII 2 Jan. — H. A. XVI 11 Mänt. — O. 27 R.; H. Lait. 11 Wärts. — Tarkk. 19 J.; M. 51 Kuhmo., 90 S.; Salonius 1 Ruotsin-Karunki. — L. 9 W.; Kyll. 13 W.; M. 21 Kont.; G. 1 Seämj.; Sax. 40 I. — [Ka. — Vähäkyrö. Vöyri. Pe. Halsua. Lj. N. Pj. Liminka. Muhos]. [Suo. Ko. Sui Im. Sa. — Au.].

50. *Vahva poika.* (Mikko Metsolainen, Metsän emännän poika, Pappikontion p., Iivana papin p., Leppä-pölkky, Munapoika). *Väkevät työt; Onkija ja vuoren loukuttaja; keitto; maan alle meno; kuninkaan tyttären pelastus.* (S. II 1 osa 3, vrt. 2 osa 1 I). Sj. I 1 Uusik., Lai. 3, Myn. 2, Rai., Merim., R. 4, Köy., Euraj., Luv.; J. II 10, 11 E.; Set. Lännetär Kauv.; Pald. I 2 Ylöj., II 7 Wilj., 14 Kyläk.; Salm. 40. Kuhmal.; Pal. 24; Vald. 2. — H. A. XIV 2 Iitti; Tuisk. 2 Orim.;

Rap. 22 Hausj.; H. N. IX 1 Van., VIII 1 Sääksm.; J. III 27 Sahal.; H. A. XXVII 2, XXVIII 3, 11, XXIX 5 Lop.; Nyl. 4 Tuulos; Jalk. 5 Rautal.; Nik. 44, 61, 70 Rautal. — Ahlman 4 Leppäv. — A. 9; E. IV 2. — Tarkk. 9, 16 J.; Ker. 14, 67, 68 Km., 71 Pi.; M. 12 Kij., 60 Kuhmo., 98 S., 120, 120 b. P.; Kr. 1 S., (S. 3), Kuhmo., R. 2, (R. 2), H., Kij. 3, (Kij. 3); 8 H.; Mur. 17 Rovan., Haukip., 18 Oulu, (vrt. myös 11 Sodan.) — L. 13, 14 W.; Kyll. 9 W.; G. 45 Kiestinki, 50 Uhut.; E. I 2, 8 Au.; Sax. 46 I. — [Ka. Kj. — Mäntyh. Kv. — Wint. Halsua. Lj. S. Yliv. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pi. Pu. Ke. Revonl. Säresn. Palt.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him. Lindj. Mägi.].

51. *Metsän kaato; kajaus.* Sj. I 10 Merik., III 6 R. — Nyl. 7 Sahal.

52. *Tunturin sisään; härkä pelastaa pois.* Mur. 20 Kitt.

53. *Langot auttavat kosiessa ja pelastavat.* Sj. I 2 Kakskerta. — Fl. II 8 Lip. — M. 57 Kuhmo. — Sj. I 2 W.; M. 31, 44 Kont.; C. 17 W.; E. I 6 Au. — [Pe.]. [Uukun. Suo. Sui. Sa. — Jängj. Lindj. Tulomaj.].

54. *(Nk. uskollinen Johannes).* M. 53 Kuhmo. — Kyll. 4, 11 W. — [Ka. Kj. — Kortesj. S. Rj. Pj.].

55. *Palvelija kuninkaan pojan apuna naimaretkellä. Myrkytysyritykset kotona. Arvuutukset.* Tuisk. 1 Orim.; H. N. IX 2 Van.; Nyl. 65 Sahal.; Fl. I 5 Lau. — Lamp. 25 Mikk. — [Sort. Im. — Reb.].

56. *Pirut tappelevat. Poika apuna kuninkaan pojalla. Ansiotyöt.* L. 18 W.; C. 16 W.; Kyll. 6 W.

57. *Väkevä palvelija apuna; jalat poikki.* M. 1 Kij. — E. I 13 Au. — [Suo. Sa.].

58. *Monessa opissa ollut; kuninkaan pojan apuna; isä kantaa silmivettä.* Sj. I 21 Myn., 10 Merik.; J. I 12 E.; H. A. VII 1 Kang.; Hahnsson 3 Kuhmal.; Pal. 10. — Nurm. 1 Orim.; H. N. VII 7 Häme, X 5 Sääksm.; Nyl. 32 Luop. — Polén V 2 Jaakk.; Reinius 9, 10 Tohol.; Pett. 3 Lest.; Ker. 3, 58 Km.; Karj. I 6 P.; M. 125, 137 P.; Kr. 4 S., R., (R., Kij. 2); Mur. 3 Sodan., 7 Kitt. — Kr. 4 W.; G. 54 Wuokkin.; E. II 2 Au. — [Ka. — Pe. N. Rj. Hv. Pi. Ke.]. [Suo. Ko. Sui. Sa. Il.].

59. *Apulaiset (toverikset). Maan, meren kulkija laiva.* (S. 2 osa 1). Sj. I 18 Weh., Lai., Yläne; Pald. I 19 Ylöj. — H. N. IX 3 Van., X 12 Sääksm.; Nyl., 24 Läng.; Taip. I 5 Sj. — Lönnb. 8 J.; A. 13. — Reinius 8 Tohol.; Ker. 15 Km., 27 Pi., 109 Pj., 188 Oulainen; Uljua 8 Pulk.; M. 59 Kuhmo., 121 P.; Kr. 1 H., 3 Tornio, (Jokij.), 5 R., H., Kij., Kuus.; Mur. 26 Rovan. — M. 45 Kont.; L. 5 W.; C. 4, 12 W. — [Ka. Kj. — Kv. — Evij. Vint. Soini. Pe. Kalaj. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Sui. Sa. Il. Kide. — Reb.].

60. *7 veljestä hakevat kuninkaalle morsiamen (näkijä, varas, ampuja, paikkaaja y. m.).* Pal. 26. — Ground. 155 j. 2 I. — [Sa. — Tulomaj.].

61. *Jäniksen (härän) paimenta.* Pal. 28. — H. N. XI 8 Sääksm.; Lamp. 69 Korpil. — Lamp. 24 Mikk. — O. 54 R. — Ker. 167 Km.; M. 133 P.; Kr. 3 Kij., (Kij., Jokij. 2, Tornio). — L. 23 W.; Ground. 155 j. 5 I. — [Ka. Kj. — Pe. N. Rj. Pj.]. [Suo. Sui. Im. Il. — Him.].

62. *Kuninkaan poika päästää vangin (linnun); ajetaan pois; renki panee sijaisekseen; paimennus; sota.* Pal. 7. — H. N. X 3 Sääksm. — Lav. 1 Puum. — Ker. 81 Kij.; M. 81 Kij. — L. 6 W. — G. 35 Jyskyj. — [Pälkj. Suo. Ko. Sui. Sa. Il. — Him. Jängj. Lindj.].

63. *Kuolleen lunastus; kuninkaan tyttären pelastus rosvoin käsistä.* Sj. I 11 Lokal., Miet. 2, R., Lap., E., Honkil.; H. A. I 16 R.; H. N. I Vesil.; Salm. 2 Kuhmal. — H. N. VIII 9, X 7 Sääksm., XI 13 Akaa; H. A. XXVIII 1 Lop.; Rap. 2, 4 Kärk. — Tarkk. 14 J.; Mur. 14 Oulu; G. Lait. 149 Kuus. — Ker. 186 Uhut. — [Ka. — N. Pj. Hv.]. [Il.].

64. *Kuollut apuna; kuninkaan tytär pahalaisen luona.* (S. 4 osa XI). Sj. I 4 Lap. — C. 10 W.; Kyll. 7 W.; M. 39 Kont.; G. 52 b. Wuokkin.

65. *Lapsen pelastus; voide, jolla parantaa kuninkaan tyttären.* Sj. I 20 Weh.; Pal. 21. — Karj. II 5 P.; Kr. 9 R. — [N. Km.].

66. *Rosvoilta tavarat koirain avulla; kuninkaan tyttären pelastus.* Sj. I 6 Karj., Köy.; Pald. 3 Ylöj.; Pal. 30. — Karj. I 7 P.

67. *Ansiotyöt lintujen y. m. avulla.* H. A. XXIX 1 Lop. — Ker. 123 Km.

68. *Kettu puhemiehenä.* (S. 2 osa 2). Nik. 54 Rautal. — Lönnb. 11 J. — Karj. 9 P. — L. 1 W.; M. 37 Kont. — [S. Pj. Hv. Palt.]. [Sui. Il.].

69. *Kissalan linna.* H. N. X 11, XII 6 Sääksm. — H. A. XXX Lop. — Tarkk. 2 J.; Ker. 74 Pi.; Kr. 10 S., (S. 2); Kyll. 2 Puol.; M. 85 Kij. — M. 37 Kont. — [Ka. Kj. Wiitas. — Kv. — Kortesj. Pe. S. Rj. Pi. Pu. Wihanti]. [Sui Ko. Im.].

70. *Poika voi muuttautua jalopeuraksi, kipukusiaiseksi y. m. Pirun sydän munassa.* Sj. I 5 R., Maaria; Set. Keu. s. 218. — H. N. VIII 1 Sääksm.; Lamp. 59 Joutsa. — Lamp. 22 Mikk. — O. 4 R. — Ker. 146 Km., 181 Pi.; Karj. 24 P.; Kr. 11 (S.), 14 S. — [Iisalmi. — N. Hj. Km.]. [Sort. Suo. Ko. Il.].

71. *Pirun sydän munassa.* G. Suo. 1. — Ker. 112 Km.; Karj. I 3 P.; Kr. 14 Kij. 2, (H. 2); M. 58 Kuhmo. — L. 13 W., (A.) II 3 W. — Kyll. 9 W.; G. 50 Uhut. — [Uukun. Sui. Sa.].

72. *Poika jäniksenä, lintuna, kalana; sota.* (S. 4 osa II). Sj. I 11 Honkil. — A. 25. — M. 7 Kij. — M. 16 Kont. — [Kj. — Pj]. [Suo. Sa. Il.].

73. *Tammen ukko pojalle vallan muuttautua; kuninkaan pojan apuna.* Sj. I 4 Lap.

74. *Poika kultapukissa; raha kaikki voi.* H. N. I 2 Wesil.; Set. Multia s. 229; Pald. I 27, 47; Pal. 25. — Rap. 37 Tamm.; H. N. X 10 Sääksm. — Lavonius 5 Puum.; Lamp. 46 Pieksäm.; Ahlman 5 Leppäv. — O. 25 R. — Ker. 79, 193, 195 Km.; Karj. I 8 P.; Kr. 11 H.; Mur. 8 Kitt. — L. 24, 50 W.; M. 47 Kont. — [Ka. Kj. — Kv. — Vöyri. Pe. Ylikannus. Lj. S. Pj. Hv. Oulainen. Ke.]. [Rusk. Suo. Im. Sa. — Him.].

75. *Siivet; kuninkaan tyttären luo.* Salm. 27 Ruo. — Lamp. 23 Mikk. — M. 108 S. — [Ko. Im. Sa. Il. — Him.].

76. *Taikakalulla kuninkaan tyttären luokseen; vankeuteen.* (Nk. Andersen: Tulukset). Nik. 73 Rautal. — Lamp. 40 Juva. — C. 5 W.; Sax. 49 I. — [Sui.].

77. *Kuninkaan tytär sanoissa solmitaan. Kenenpäin kääntyy.* (4 osa VIII). H. A. I 3 R.; Pald. I 17 Ylöj., 52 Kuru. —

Nik. 16 Rautal. — Kanninen 6. — Ker. 100 Pj., 194 Km.; M. 111 S.; Kr. 12 (H., Kij.) — [Ka. Kj. — Kv. — Vint. Hj. Rj. Pj. Hv. Pu. Ke.]. [Sort. Il.].

78. *Täinnahka arvata. Keneen päin.* Sj. II 4 R.; Pald. I 44?, II 9 Ik.; Hahnsson 3 Kuhmal.; J. III 18 Eräj. — Nyl. 38 Tuulos. — Holmström 4 Salmi. — H. A. II 2 Vähäk.; Ker. 189 Km.; Karj. I 11 P.; M. 102 S. — Sax. 34 I. — [Ka. Kj. Wiitas. — S. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Ke.]. [Im.].

79. *Kuninkaan tytär nauramaan. Keneen päin.* Sj. II 4 Lai.; Pald. II 9 Ik.; Set. Pihl. 5. — Rap. 35 Tamm.; Taip. I 7 Sj.; Nik. 40 Rautal. — Fl. II 8 Lip. — Pett. 7 Reisj.? — L. 2, 3 W.; Kyll. 12 W. — [Ka. — Ylikannus. S. N. Rj. Pj. Km. Hv. Ke.]. [Suo. Ko. Sui. Il.].

80. *Keneen päin.* Ker. 181 Pi. — [Pj. Ke.]. [Im.].

81. *Pelimanni karhun luona, saa kuninkaan tyttären.* Sj. II 4 Lai., R., Lap. — H. N. VIII 6 Sääksm.

82. *Kehrääjä. Tittilän Tuure.* Set. Ruo. 11. — Rap. 14 Hausj. — H. N. X 9 Sääksm.; Nik. 54 Rautal. — M. 104 S. — Kr. 12 P., (S., H.). — Kr. 12 W. — [Kj. — Kortesj. Pj.]. [Pälkj. Sui. Sa.].

83. *Kehrääjä. Kolme tättiä.* Rap. 43 Hausj.; Grotenfelt 3 Kivij. — Grèk 3 Valk. — Ker. 120, 132 Km. — M. 104 S.; Kr. 12 R., (R.), — [Ka. Kj. — Lj. Rautio. Hj. Rj. Pj. Pi. Pu. Ke.]. [Il.].

84. *Viisas talonpojan tytär pääsee kuninkaan puolisoksi, riitautuu, vie kuninkaan paraana aarteenaan kotiinsa.* Pald. 6 Ylöj. — G. 53 Wuokkin. — [Sui. Im. Sa.].

85. *Kuningas ja mökinpoika; „1½ miestä ja hevosen pää".* (S. 4 osa XII). Sj. IV 4 R.; Pald. I 7, 14, 18, 21 Ylöj.; Set. Multia s. 232. — H. N. VIII 2 Sääksm.; Nik. 77 Rautal.; Jalk. 2 Rautal. — H. A. XVI 10 Mänt.; Kanninen 3. — R. II 48 A.; Lönnb. 3 J.; O. 21, 51 R. — Tarkk. 4 J.; M. 70 Kuhmo; Kr. 6 Kij. — Sax. 9 I. — [Sj. Ka. Kj. — Kv. — Vint. Vöyri. Rautio. S. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Ke.]. [Il.].

86. *Kuninkaan ja sepän poika; Salamo ja pakanatsaari.* H. A.

XIII 2 Laptr. — L. 32 W.; G. 39 Poaen; Sax. 8 I.; Ground. 129 j. 1 I. — [Suo. Sui. Im. Sa. — Him.].

87. *Petollinen sisar (äiti).* (S. 1 osa 12 I—II: Wetehiselle luvatut lapset). Sj. I 16 R.; Pald. 35 Park.; Vald. 3. — H. N. VIII 11 Sääksm. — M. 5 Kij.; Kr. 14 Haaparanta. — M. 38 Kont.; L. 2 W.; C. 6 W.; Kyll. 9 W. — [Kj. — Mäntyh. — Hj. Rj. Hv.]. [Sort. Suo. Ko. Sui. Im. Sa. II. — Him. Jängj.].

88. *Pirua pakoon hevosella; oriiksi muutettu kuninkaan poika.* (S. 1 osa 12 III). S. I 9 Lokal., Myn., I 10 R., Lai., Honkil., Merik.; Pald. II 9 Ik.; Pal. 32. — H. N. VIII 7 Sääksm.; J. III 26 Sahal.; Nyl. 39 Korpil.; Taip. I 5 Sj. Lamp. 70 Sysmä. — Polèn V 4 Heinäv. — H. A. XXI 7 Wiip. — Tarkk. 18 J.; Ker. 8 Km.; Kr. 16 R., H., Jokij.; M. 83 Kij.; Mur. 10 Kitt., 13 Sodan. — L. 8 W. — [Iitti. Ka. Kj. — Mäntyh. — Evij. Wint. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Ke.]. [Im.].

89. *Poika ja tyttö pirun luona. Ansiotyöt. Pako. Muuttaminen. Poika unohtaa tytön.* (1 osa 12 Jälkimaine). Sj. I 10 Lap.; Set. Ruo. s. 185; Pal. 4; Heinonen 2 Uusikaupunki. — Nyl. 36 Luop., 37 Hauho, 57 Sahal.; Lamp. 66 Leivonm.; Jalkanen 3 Rautal. — Ker. 30 Km.; Kr. 16 H.; Mur. 28 Rov. — L. (R.) s. 157 W.; Ground. 245 j. I.; [Ka. — Kv. — Rj. Pj. Km. Hv. Kuhmo. — Uhut.] [Suo. Ko. Sui. — Him.].

90. *Avaimeton vakka; pirulle luvattu; pako tytön kera.* (S. 1 osa 13). H. A. III 11 Ruo. — Lavonius 3 Puum. — H. Lait. 19 Wärts.; G. Suo. 5. — L. 48 W. — [Kj. Lj.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. — Him. Jängj.].

91. *Hiidenlahjat; kultavasta y. m. Kuninkaan rengit valehtelevat.* (S. 1 osa 15 I—II). A. 2 Kiht. — [Suo. Im. Sa. — Him. Jängj.].

92. *Siivekkäät neidot; mies varastaa siivet yhdeltä; saa sen vaimokseen. Kuningas haluaa; määrää töitä. Mies jää tielle. Piruilta taikakalut. Yli kolmen meren meno. Vaimo löytyy.* (S. 1 osa 5, 2 osa 3). Sj. I 4 R., E.; Hahnsson 4 Wesil.; Set. Keu. s. 172, Ruo. s. 179, Ruo. 15; H. N. VI 1 Wirtaa; Pal. 15. — Nurm. 3 Orim.; H. N. VIII 10 Sääksm.; Taip. I 8 Sj. — Lam. 30 Mikk. — Ker. 28 Pi., 113 Km.;

M. 3 Kij., 58 Kuhmo, 107 S. — Mur. 32 Rovan., 33 Haukip.; L. (Meh. 1837 Jouluk.) Sodan. — L. (A) II 3 W.; L. 44 W.; C. 11 W.; M. 42, 46 Kont. — [Ka. Kj. — Mäntyh. Kv. — Pe. Halsua. Pj. Hv. Pi. Pu. Liminka. — Ruotsi]. [Suo. Sui. Im. Il. — Him. Jängj.].

93. *Pirut tappelevat; turkki, hattu.* Kr. 129 Km.; Kr. 9 S., (S.); M. 128 P. — Ker. 139 Uhut.

94. *Kuningas haluaa miehen vaimoa; määrää töitä; viimeiksi Jumala tuoda taivaasta.* L. 40 W.; Kyll. 5 W.; M. 41 Kont.; E. I 11 Au.; Ground. 155 j. 1 I. — [Suo. Sui. Im. — Him.].

95. *Jykeä lipas l. myllärin tyttäret.* (S. osa 11 = Grimm. Siniparta) Sj. I 4 Merik. — Rap. 26 Tamm.; H. N. X 13 Sääksm.; H. A. XXVIII 9 Lop. — Kr. 11 P. — L. 11 W. — [Kj. — Alij. Rj. Pj. Km. Pu. Ke.]. [Him. Wesk.].

96. *Totuus ja valhe.* (S. 2 osa 10). Läht. 9 E.; Set. Keu. s. 171.; Pal. 29. — H. N. X 2 Sääksm.; H. A. XXIX 2 Lop.; Nik. 1, 66 Rautal.; Taip. II 3 Sj. — Lamp. 17 Haukiv.; Ker. 43 Kv. — Wares 7 Rautj.; A. 22 Jaakk.; O. 53 R.; Fl. II 11 Kaavi; E. IV 1. — Ker. 53 Pi., Karj. I 12 P.; Kr. 10 R., Kij., (Kij.). — M. 36, 48 Kont.; G. 33 Wepsä. — [Hj. Rj.]. [Suo. Sui. Im. — Wid.].

97. *Kolme sanaa; rauta kultaa kalliimpi.* Jalkanen 1 Rautal. — R. I 5 Kiv.; O. 2 R. — M. 100, 106 S. — Kr. 10 Kij.; Mur. 9 Kitt. — L. 28 W.; Ker. 18 Uhut; G. 47 Uhut; Bor. 3 Jängj.; E. I 3 Au.; Sax. 51 I.; Ground. 237 j. I. — [Wuokkin.]. [Sort. Suo. Ko. Sui. Im. Il. — Him. Lindj.].

98. *Hiiden mylly, pöytäliina ja pussi.* (S. 4 osa XXII). Sj. I 13 Uusik., Lap. 2; H. A. III 12 Ruo. — H. N. X 1 Sääksm.; Nyl. 51 Kuorehv., Jämsä. — Ker. 9 Km., 174 Pulk.; Kr. 9 S., (H.). — [Kj. — Lj. Hj. Rj. Hv.].

99. *3 veljestä; pöytä, pukki, pussi.* H. N. IX 6 Kalv. — [Ko.].

100. *Hiiden mylly; rikas ja köyhä veli.* (S 4 osa XII Tois.]. H. A. I 15 R.; J. II 6 E.; Läht. 8 E. — O. 9 R.; G. Suoj. 8. — Ker. 56 Km., 175 Pulk.; Karj. I 14 P.; Kr. 9 (R. 2).; M. 8 Kij. — L. Wepsä 1. — [Ka. Piht. — Soini. Pe. Hj. Rj. Pj.]. [Sort. Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. Kiht.].

101. *Niilo (Helli) ja piru (jättiläinen).* (S. 4 osa XX, XXI). Sj. I 10 Lai.; J. III 3 Kauv.; Pald. I 43 Kylåk.; Pal. 24. — Nyl. V 11 Luop. — Fl. II 19 Rautj. — Mur. 34 Haukip.; Kr. 12 P. — M. 24 Kont. — [Kj. — Yliv. N. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Oulu. Hailuoto. Tornio.]. [Suo. Ko. Sui. Sa. — Reb. Jängj. Tuulos.].

102. *Pirun ämmä tahtoo panna pojan uuniin.* Nurm. 1 Orim.; H. N. IX 5 Kalv. — O. 34 R. — L. 16 W.; C 7 W.; Sax. 26 I. — [Ka. Kj. Wiitas. — Vint.]. [Suo. Sa.].

103. *Koirankuontolaiset ja lapset.* H. N. IX 12 Hatt.— [Kj. — Pj.].

104. *Peukalopoika ja jättiläinen.* Sj. I 9 Merim. — H. N. IX 9 Kalv. — Ker. 191 Km.; Kr. 12 Kij. — [Ka. — Lj. Yliv. S. Hj. Rj. Hv. Pudasj.]

105. *Peukalopoika kyntää; kuningas ostaa. Pilaa kuninkaan sukat ja kengät. Lehmän ja suden vatsaan.* Sj. I 16 W. Uusik., 19 Myn. — Lam. 54 Leivonm. — Lavonius 6 Puum. — Lönnb. 4 J. — Ker. 17, 202 Km. — [Ka. Kj. — Kv. — Pe. S. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi.]. [Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Tuulos].

106. *Peukalopoika varasten kera; lehmän vatsaan.* H. A. III 2 Ruo.

107. *Poika muuttuu oriiksi y. m.; isä myö pirulle.* H. A. XVII 1 Mänt. — O. 6 R. — Kr. 16 Sodan. — [Ka. Kj.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him.].

III. Satuja piruista, jättiläisistä ja haltijoista.

Piru (jättiläinen) ja Pelkonen (Matti, Paimenpoika). (N:o 1—100, ei aivan kaikki). (S. 4 osa. XVII, XIX).

1. *Ei suuttua.* H. A. XXV 2 Akaa, XXVIII 13 Lop.; Nyl. 41 Luop. — H. A. XXVI 1 Wirol. — Kr. 18 (H.); Mur. 40 Haukip. — [Kj. — Tohol. S. Pj.]. [Il.].

2. *Halon hakkuu; kissa rankoläjän alla.* H. A. XXV 2 Akaa; Nyl. 41 Luop. — Vares. 4 Rautj.; H. Lait. 14 Värts. — Kr. 18 R., (S.) — Sax. 61 I.; H. A. XXIII 2 I. — (Kj- — Tohol. Hj. Pj. Hv. Pu.]. [Sui. Im. Il.].

3. *Kirveen pila.* Kr. 18 Kij.

4. *Kyntö tai rankokuorma; koira reidestä sisään; hevonen ja ajoneuvot palasiksi.* Sj. III 6 R. — H. A. XXV 2 Akaa; Nyl. 41 Luop. — Kr. 18 R., Kij. — Sax. 32 I.; H. A. XXIII 2 I. — [Kj. — Pielav. — Pe. S. N. Pj. Hv. Pu. Pi. — Uhut]. [Im. Il.].
5. *Piru ajattelee äänensä.* L. 43 W.
6. *Tappo-yritys piilukirveellä, kurikalla, miekalla.* Sj. III. 6 R., Köy.; J. III 1 Kauv.; H. A. IX 12 Kang. — Nurm. 1 Orim.; Rap. 10 Hausj.; Nyl. 41 Luop., 45, 46 Sahal.; H. A. XXV 2 Akaa; Taip. I 6 Sj. — R. II 12 A.; Fl. II 20 Rautj.; Wares 4 Rautj. 2 k.; O. 37 R. — Ker. 10, 68 Km.; Kr. 18 (Jokij.), S., R., H., (H.), Kij.; Mur. 40 Haukip.; M. 138. — L. 31 W.; G. 25 Mundj.; Sax. 61 I.; H. A. XXIII 2 I. — [Ka. Kj. — Kv. — Soini. Pe. S. N. Hj. Rj. Pj. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Sui. Im. Il. Kide. — Him.].
7. *Tappaa vahingossa akkansa.* H. A. XXV 2 Akaa; Nyl. 41 Luop. 2 k. — Kr. 18 R.
8. *Töytää veteen akkansa.* Sax. 61 I.
9. *Kaivon teko; tappo-yritys.* R. II 12 A.; Fl. II 20 Rautj. — Kr. 18 R. — E. I 9 Au. — [Pj.]. [Il.].
10. *Poltto-yritys riihessä.* Sj. III 6 Uusik., R., Luv.; J. III 1 Kauv. — Nurm. 1 Orim.; H. A. XXV 2 Akaa, XXVIII 12 Lop.; Nyl. 41 Luop., 45 Sahal.; Taip. I 6 Sj. — Lamp. 53 Hirvens. — Kr. 18 S. 2, R., H., (H.), 19 R.; Mur. 40 Haukip.; M. 138. — L. 31 W.; G. 25 Mundj. — [Ka. — Soini. S. N. Hj. Pj. Pi. Pu. Ke.]. [Sui. Im. Il. Kiht.].
11. *Hukutus-yritys.* [Pj.].
12. *Sillanteko; karjan panee lihaksi.* Sj. III 6 R.; Pald. II 17 b. Kyläk. — Nyl. 41 Luop.; Taip. I 6 Sj. — Lamp. 53 Hirvens. — H. A. XXVI 1 Wirol.; Fl. II 20 Rautj. — Ker. 10 Km.; Kr. 18 H., Kij.; Mur. 40 Haukip. — L. 43 W. — [Ka. Kj. Wiitas. — Pielav. — Pe. Tohol. S. N. Pj. Hv. Pi. Pu. Ke. — Ruija. Uhut]. [Suo. Il.].
13. *Karjantappo (eri laatuun).* H. A. XXVIII 3 Lop. — H. Lait. 14 Wõrts. — G. 45 Kiestinki. — [Sui.].
14. *Silmääminen verisillä härän silmillä.* Sj. III 6 R. — Nyl. 41 Luop.; Taip. I 6 Sj. — Lamp. 53 Hirvens. — H. A. XXVI

1 Wirol.; Fl. II 20 Rautj. — Kr. 18 H., (H.), 20 Kij. — L. 43 W. — [Ka. Kj. — Kv. — Pe. N. Rj. Pj. Hv. Pi. Pu. Ke. — Ruija]. [Suo. Il.].

15. *Kuunvalo; talo tulsen.* Pald. II 17 b. Kyläk. — H. A. XXV 2 Akaa; Nyl. 41 Luop. — Samp. 53 Hirvens. — [Ka. — Pielav. Kv. — S. N. Hj. Rj. Pi.]. [Il.].

16. *Aitan oven selkäänsä.* Sj. III 6 R. — [Pielav. — S. Rj.]. [Au.].

17. *Tupa raivata; rikkoo lattiat.* [Im.].

18. *Rukiit lioittaa; heittää jokeen.* [Im.].

19. *Lapsen puhdistus ja tappo.* Nyl. 45 Sahal.; H. A. XXVIII 12 Lop.; Taip. I 6 Sj. — Lamp. 53 Hirvens. — H. A. XXVI 1 Wirol.; Fl. II 20 Rautj.; Vares 4 Rautj.; H. Lait. 14 Wärts. — Kr. 18 (S.), R. — L. 43 W.; Sax. 32 I. — [Ka. Wiitas. — Pe. N. Pj. Hv. — Uhut.]. [Suo. Sui. Im. Il. — Him.]

20. *Pirun akka puuhun kukkumaan.* H. A. XXVIII 13 Lop. — Lamp. 53 Hirvens. — Kr. 18 H. — L. 43 W. — [Soini. N. Rj. Pi. — Ruija]. [Il. — Him.].

21. *Palkan maksu: hattuun reikä.* Sj. I 9 Lokal., 17 Lai., R., Luv., III 6 R., Köy., Luv.; J. III 1 Kauv.; Pald. II 17 b. Kyläk.; Set. Ruo. s. 182; H. A. III 10 Ruo. — H. N. XI 5 Sääksm.; Nyl. 45 Sahal.; H. A. XXVIII 12 Lop.; Taip. I 6 Sj. — Polén V 3 Heinj.; R. I 6 Kiv.?; O. 42 R.; H. N. II 1 Lip. — Reinius 6, 7 Tohol.; Ker. 101 Pj., 150 Km.; Karj. I 13 P.; Kr. 18 H., (Kij., Jokij.); M. 12 Kij. — Sax. 20 I. — [Äts. — Ka. Kj. Wiitas. Piht. — Evij. Soini. Hj. Pj. Hv. Pi.]. [Suo. Ko. Sui. Il. — Him.].

22. *Pohjaton säkki; kirkko alla.* H. N. XI 5 Sääksm.; Taip. I 4 Sj. — Ker. 112 Km.

23. *Pako kotoaan pois.* Sj. III 6 Yläne. — H. A. XXV 2 Akaa; Nyl. 41 Luop. — R. II 12 A. — Kr. 18 R., H. 2, Kij. 2, (Kij.); Mur. 40 Haukip.; M. 138. — L. 43 W.; Sax 61 I.; H. A. XXIII 2 I. — [Kj. — Hj. Pj. Hv. Pi. Ke. — Ruija. Uhut]. [Suo. Im. Il. — Him.].

24. *Nauriin ja kiven puristus.* Pald. II 4 Ylöj. — Nyl. 45 Sahal. — Lamp. 53 Hirvens.; Polén V 3 Heinäv. — H. A.

XXVI 1 Wirol.; R. II 12 A.; Vares 4 Rautj.; Kr. 18 R., (R., H.), Kij.; Mur. 40 Haukip. — L. 43 W.; Sax. 31, 61 I. — [Ka. Kj. — Kv. — Hj. Rj. Pj. Pu.]. [Suo. Sui. Im. Il. Kide. — Him.].

25. *Juuston puristus.* Sj. I 9 Lokal.; J. III 1 Kauv.; Pald. II 4 Ylöj., 17 Kyläk. — Kr. 18 H. — [Soini. S. Hv.]. [Mundj.].

26. *Multapallin puristus.* [Hv.].

27. *Taikinan (leivän) puristus.* H. A. IX 12 Kang. — Rap. 10 Hausj.; Nyl. 46 Sahal. — [N.].

28. *Herneitä purevat.* Nyl. 13 Luop. — M. 138. — G. 45 Kiestinki. — [Soini.].

29. *Kivenheitto; lintu lentoon.* H. A. IX 12 Kang. — Rap. 10 Hausj.; Nyl. 46 Sahal. — Kr. 18 R.; M. 138. — [Ka. — N.]. [Sui.].

30. *Kultakurikan nakkuu.* Sj. I 17 Lai., III 6 R. 2, Köy.; J. III 1 Kauv.; Pald. II 4 Ylöj.; Set. Multia s. 233. — Nurm. 1 Orim.; Rap. 10 Hausj.; Nyl. 45 Sahal., 48 Jämsä; H. A. XXVIII 12 Lop.; Taip. I 6 Sj.; Nik. 61 Rautal. — Lamp. 6 Rist.; Polén V 3 Heinäv. — H. A. XXVI 1 Wirol.; R. I 6 Kiv.?; Fl. II 20 Rautj.; O. 42, 44 R.; H. Lait. 14 Värts.; E. IV 6. — Tarkk. 7 J.; Reinius 7 Tohol.; Ker. 10, 206 Km.; Kr. 18 (Jokij., P.), S. 2, R. 3, H., (H.), Kij. 2; M. 12 Kij., 124 P.; Mur. 40 Haukip. — G. 45 Kiestinki, 25 Mundj.; L. Wepsä 7; Sax. 5, 20, 31 I. — Mans. 19. — [Äts. — Ka. Kj. — Kv. — Wint. Pe. Lj. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Sui. Im. Kiht. — Him. Jängj. Wid.].

31. *Paini; karhu.* Sj. I 17 Lai., R., Luv.; Set. Ruo. s. 182. — R. II 13 Iitti; Rap. 18 Hausj.; Nyl. 48 Jämsä. — Lamp. 6 Rist. — R. I 6 Kiv.?; O. 42, 44 R.; H. N. II 1 Lip. — Reinius 7 Tohol.; Ker. 101 Pj., 206 Km.; Karj. I 13 P.; Kr. 18 R., (R.), H., (H.), Kij., (Kij.). — G. 45 Kiestinki; L. Wepsä 7; Sax. 20, 31 I. — Mans. 19. — [Wiitas. — Kv. — Vint. Kaustinen. Hj. Rj. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Il. — Him.].

32. *Tappelu; ampijaiset.* E. IV 6.

33. *Kilpa-juoksu; jänis.* Sj. I 17 Lai., R., Luv.; Pald. II 4 Ylöj.;

Set. Ruo. s. 182; H. A. III 10 Ruo. — R. II 13 Iitti; Nyl. 48 Jämsä. — Lamp. 6 Rist. — R. I 6 Kiv.?; O. 42, 44 R.; H. N. II 1 Lip. — Reinius 7 Tohol.; Ker. 101 Pj., 206Km.; Karj. I 13 P.; Kr. 18 H. (H.), Kij.; M. 124 P., 138. — G. 45 Kiestinki; Sax. 20, 31 I. — [Kj. — Kv. Vint. Kaustinen. S. N. Ej. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Il. — Him.].

34. *Juoksu; akka t. toinen mies toisessa päässä.* Sj. III 6 Luv. — L. 43 W.

35—7. *Syönti; susi. Valehtelu; kettu. Kiiventä; orava.* Set. Ruo. s. 182.

38. *Hevosen kanto; ratsain.* H. N. II 1 Lip.; E. IV 6. — L. Vepsä 7. — [Suo. Sui. Il. — Him. Wid.].

39. *Kilpahuuto.* Sj. III 6 R., Köy.; J. III 1 Kauv.; Set. Multia s. 233. — Nurm. 1 Orim.; H. A. XXVIII 12 Lop. — Fl. II 20 Rautj. — Karj. I 13 P.; M. 138. — L. 31 W. — [Ka. Kj. — Pe. Hj. Pi.]. [Him.].

40. *Vuoren vierittäminen.* Taip. I 6 Sj.

41. *Järven kanto.* [Ka.].

42. *Kilpasoutu.* Set. Multia s. 233. — Taip. I 6 Sj. — M. 138. — [Ka].

43. *Veneen heitto.* [Pi.].

44. *Veden pumppuaminen.* Sj. III 6 Kivimaa.

45. *Puuronkeitto ja kilpasyönti.* H. A. IX 12 Kang. — XXVI 1 Virol. — Tarkk. 7 J.; Kr. 18 H. — [Ej. Hv. Ke. — Uhut].

46. *Isot kirveet, varstat.* Pal. 27. — Tarkk. 7 J. — [Kv. — Lj. Pj.].

47. *Puun kaato.* Nyl. 45 Sahal. — O. 37 R. — [Ka. Kj. — Ej. Hv.]. [Suo. Sui. Il. Kide].

48. *Puun kanto.* Sj. III 6 Köy.; J. III 1 Kauv.; Pald. II 4 Ylöj., 17 b. Kylät.; H. A. IX 12 Kang.; Set. Multia s. 233.; Pal. 27. — Nurm. 1 Orim.; Nyl. 45 Sahal.; H. A. XXVIII 12 Lop. — Lamp. 53 Hirvens. — R. II 12 A.; Fl. II 20 Rautj.; Vares 4 Rautj.; O. 37 R. — Tarkk. 7 J.; Ker. 10 Km.; M. 124 P.; Kr. 18 S., R., Kij., (Kij., Jokij.). — L. 31, 43 W.; G. 25 Mundj.; Sax.

19, 32, 61 I. — [Ka. Kj. Wiitas. — Kv. — Pe. Lj. S. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pi. Ke.]. [Suo. Sui. Im. Il. Kiht. — Him.].

49. *Puuhun pukkaus.* R. II 12 A. — Mur. 40 Haukip.; Kr. 18 (Jokij.), S., R. 2, H., (H. 2), Kij. 2, (Kij. 4); M. 138. — L. 31, 43 W., Sax 61 I. — [Ka. — Pe. Hj. Pj. Pi.]. [Kiht.].

50. *Kairilla reikä.* [S.].

51. *Lyönti seinään.* [Pj.]

52. *Pukkaus; silmä puhki.* Kr. 13 R.

53. *Pärepuun kiskonta.* [Pi.].

54. *Hyppäys maan sisään.* Sj. III 6 Köy.; Set. Pihl. s. 209. — Nurm. 1 Orim. — Tarkk. 7 J. — L. 31 W. — [Soini.].

55. *Riihellä (= susi ja kettu puimassa).* Kr. 18 P., R.

56. *Kumpi kummemmalla hevosella?* Sj. III 6 Weh.; Pal. 27. — Taip. I 6 Sj.; Nik. 41 Rautal. — O. 35 R.; Fl. II 13 Kaavi. — Kr. 18 S. 2, (R., H., Kij. 3, Kuolaj.), 20 H. — [Ka. — Kv. — Pe. Lj. S. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Ko. Sui. Il. — Him. Jängj.].

57. *Akka ja piru halmeella.* [Kj. — Himanka. Hv.].

58. *Kappa riihestä.* O. 35 R.; Fl. II 13 Kaavi. — Kr. 18 S. — [Ka. — Hj. Pj.].

59. *Kumpi joka kannon närtteellä peittää.* L. 31 W.

60. *Kumpi kummemman linnun ampuu; linnun nimi.* Pal. 27. — Nyl. 60 Luop.; Taip. I 6 Sj. — Lamp. 27 Mikk. — R. I 1 Kiv.; O. 20 R. — Kr. 18 S., R. 2. — [Ka. Piht. — Hj. Rj. Pj. Pi. Pu. Ke. Pudasj.].

61. *Kumpi kummemman kalan saa?* [Pi.].

62. *Kumpi toisensa petlää; piru vipuun.* Taip. I 6 Sj.

63. *Kumpi kummemman arvaa.* Sj. IV 5 R. — Polén III 54. — Ker. 116 Km. — Kr. 18 Ruija. — [Kj. — Hj. Pj.]. [Ko. Il. — Him.].

64. *Pitkät virsut riihellä.* Nyl. 15 Luop. — [Pe.].

65. *Myllynkivet äidin helmiksi j. n. e.* Rap. 18 Hausj.; H. N. XI 2 Sääksm. — H. N. II 1 Lip.; E IV 8. — Kr. 18 H.; M. 77 Kij. — G. 25 Mundj. — [Äts. — Vint.].

66. *Ukkosen veljekseen t. emon kirnuamiseksi j. n. e.* J. III 1 Kauv. — Lamp. 53 Hirvens. — Vares 4 Rautj.

67. *Porsaat; piru ei saa solmuhäntäisiä.* Sj. III 6 Köy.; H. A. IX 12 Kang.; Pal. 27. — [Ka.].
68. *Metsän osto; ei oikeita eikä vääriä puita.* Sj. III 6 Myn., R.; H. A. IX 12 Kang. — Nik. 15 Rautal. — H. A. XV 9 Mänt. — [Piht.].
69. *Mies nukkivinaan avosilmin.* Pal. 27. — L. 43 W.
70. *Piru pelkää katajia.* Set. Pihl. s. 209; Pal. 27. — G. 58 Rebola. — [Kj. Piht. — Pj.]. [Him.].
71. *Kuollut; piru kantaa.* Kr. 18 S. 2, H. — [Ka.]. [Il.].
72. *Henkäys; ota kiinni.* Sj. III 6 R. — Nik. 22 Rautal. — [Sui. Il. — Reb. Him.].
73. *Henkäys; keri.* Ker. 159 Km.
74. *Pakkasessa; tuuli suojaa.* Sj. III 6 R.
75. *Piru tervaa miehen veneen pilatakseen.* Kr. 20 S.
76. *Jänis-urko.* Ker. 73, 160 Km.; Kr. 20 (S.), R., (H. 2, Kij. 2) Kij., Kuolaj. — Kr. 20. W. — [Kj. — Ylivet. Rj.].
77. *Nuotanteko yhtenä yönä.* Kr. 20 H. — [Ka.].
78. *Kirveen tahkominen.* Sj. III 6 Myn. — Kr. 20 H.
79—80. *Kivet joesta. Viina solmuun.* Sj. III 4 Myn.
81. *Ruumenista nuora.* [Him.].
82. *Piru pui riihen.* [Sort.].
83. *Karvojen oikominen.* Sj. I 4 Myn. Set. Multia s. 233. — — H. N. XI 4 Sääksm.? — [Ka. Kj. Pj.]. [Sort.].
84. *Paha akka pirun luona.* (S. 2 osa 13). H. A. III 8 Ruo. — Rap. 30 Tamm. — Karj. I 4 P.; Kr. 21 S. — L. 10 W.; Sax. 27 I. — [Ko. Sa. Il.].
85. *Paha akka lasikaapissa myötävänä.* Sj. III 4 R. — Nyl. 59 Sahal. — Lamp. 45 Pieksäm. — Mur. 22 Kitt. — Sax. 41 I. — [Tulomaj.]
86. *Piru kosii tyttöä.* R. I 10 Loht. — [Kj. Wiitas. — Hj. Pj. Pu.].
87. *Piru turmelee itsensä.* Ker. 116 Pu. — Mans. 18. — [Keu. — Kv. — S. Ke.]. [Suo. Ko. Il. — Jängj. Tulomaj.].
88. *Piru rovitsee; ukkonen.* O. 36 R. — Kr. 20 H., Kij. 2. — [Ka.].
89. *Piru paleltuu; rukoilee kuuta.* Tarkk. 5 J.
90. *Piru opettaa seppää hiekkaa käyttämään.* Sj. III 4 Myn. — L. nuor. 3 Ristij. — [Ka. — Pj.]. [Il.].

91. *Piru ja raatali ompelevat kilpaa.* Pald. I 50 Kylāk.
92. *Piru varastaa ukkosen jylistimet.* Ker. 214—5 Km. — [Kv. — Km.]. [Ko.].
93. *Silmänkirkastus; itse minä.* H. A. IX 11 Kang.; Salm. 13 Kuhmal.; Pal. 1. — H. N. VII 11, XI 2 Sääksm., XIII 5 Van.; Nyl. 53 Tuulos, Luop., Läng.; Taip. I 4 Sj. — Lamp. 36 Juva. — Lönnb. 21 J.; O. 38 R.; H. Lait. 23 Wärts.; Fl. II 6 Lip. — Knuutilainen Kristiina; Pett. 8 Reisj.?; Ker. 10, 23 Km.; Kr. 19 Jokij., S., (S.), H., Kij.; M. 75 Kij. — G. 23 Pyhäjärvi. — [Ka. Kj. Piht. — Kv. — Pe. Lj. S. N. Hj. Rj. Pj.]. [Suo. Sui. Il. Pielisj.].
94. *Piru ja jäärä.* Taip. II 5 Sj. — R. II 22 Sakk.; O. 41 R. — Kr. 19 Jokij. — [Im.].
95. *Pirua kynsitään.* Kr. 19 Jokij.; Mur. 2 Sodan.
96. *Piru oppii öllölemään t. pelaamaan; sormet kiini.* H. N. XI 12 Akaa; Nik. 71 Rautal. — Lamp. 24 Mikk. — Knuutilainen Kristiina; Kr. 19 S. 3. — G. 58 Reb., 16 Seämj.; Sax. 22 I. — [Ka. Kj. — S. N. Hj. Pu.]. [Suo. Him.]
97. *Partamaali; nimi tämmöinen.* Lönn. 21 J.; H. Lait. 13 Värts. — [Ka.]. [Il.].
98. *Matti pelkäämätön; pirun parta kiini.* Sj. III 3 Uusik., Lap.; J. II 7 E.; Pald. II 8 Vilj.; H. A. IX 12 Kang. — Rap. 32 Tamm.; Lamp. 58 Joutsa. — Lamp. 19 Haukiv. — H. A. XX 3 Wiip. — Tarkk. 6, 9, 13 J.; Ker. 10 Km.; Kr. 12 (Kij.). — [Sj. Ka. Kj. Piht. — Kv. — Lapua. N. Rj. Pj. Hv. Ke. Kemi].
99. *Rauta-äijä puristaa pirua; kuninkaan tytär pelastuu.* Pald. I 1 Ylöj. — M. 74 Kij. — [Ka.].
100. *Rokka vasten silmiä.* Pald. II 4 Ylöj., Pal. 1. — Kr. 18 Kij. — [Kj. — Soini. S.].
101. *Piru puurolusikkaan.* Kr. 21 S. — [Ko.].
102. *Piru laukkuun, (kukkaroon, tynnöriin).* (S. 2 osa 8). Sj. III 3 R. 2; Pald. I 28?, 48 Kylāk.; H. A. VII 1 Kang.; J. III 11 Kuru; Set. Keu. s. 215; Vald. 1 — Rap. 31 Tamm.; Taip. I 4, 6, II 9 Sj. — Lamp. 5 Rist.; Kanninen 1. — A. 23 Jaakk. — Knuutilainen Kristiina; Tarkk. 6 J.; Pett. 6 Reisj.; Ker. 78 Km.; M. 63 Kuhmo.; Kr. 21 H. — Ground.

228 j. 6, 6 b. I. — [Orihv. — Ka. Kj. — Ylist. Lj. S. Hj. Pj. Hv. Karunki.]. [Suo. Sui. Im. Il. Kide. — Jängj.].

103. *Kuolema säkkiin tai puteliin.* Sj. III 3 R. — Kr. 21 H.

104. *Seppä ja kuolema (piru); tarttuminen penkkiin omenapuuhun j. n. e.* (S. 2 osa 8 II). Sj. I 19 R., III 4 Lai.; Salm. 4 Kuhmal.; Fl. I 9 Multia; Vald. 1. — H. N. XI 3 Sääksm.?; Nyl. 47 Jämsä; Taip. II 9 Sj. — Ker. 110 Km., 164 Pulk., 184 Kokkola; M. 63 Kuhmo., 63 b. Kest. — Kr. 21 S. [Hj. Km.]. [Im. — Him.].

105. *Piru pyssyyn.* E. II 4. — [Ka. Kj. — Pe. Pu.].

106. *Kuolema kummina; mies parantajana.* (S. 2 osa 8 I). Set. Keu. s. 215. — A. 23 Jaakk. — Reinius 12 Ylikannus.; Pett. 2 Lest., 6 Reisj.; Kr. 21 H. — [Kj. — Kv. — Ylist. Pe. Hj. Rj. Pj.]. [Ko. Sui. Im.].

107. *Partaansa ajamaton; kattilan kiehutus; rahahousut.* Sj. III 1 Lokal., Uusik., Myn., R.; J. III 4 Kauv.; Pald. II 2 Kyläk.; Pal. 35. — H. A. XXIX 3 Lop. — Lamp. 43 Pieksäm. — O. 3, 46 R. — Ker. 10, 25 Km.; Kp. 17 P., R. 2, (R.); M. 132 P. — [Äts. — Ka. — Mäntyh. Kv. — S. Rj. Pu. Kiiminki]. [Sa. — Him.].

108. *Rahasta silta.* Karj. I 2 P.; M. 124 P.. Kr. 17 R. 2, H.

109. *Piru asian ajajana.* Sj. III 5 Myn. 2, R. — O. 3 R. — [Pe.].

110. *Piru miehen sijaan hirteen.* Nyl. 42 Luo. — Grèk. 31 Valk.; L. (R.) s. 78 Jaakk. — Ker. 182 Km. — L. 51 W.; Sax. 53 I. — [Pe.].

111. *Mies pirun kanssa varkaissa, siunaa.* Sax. 45 I.

112. *Piru merikotkana, syö talossa 7 vuotta; palkka.* Sj. III 4 R.

113. *Mies ampuu pirua.* Kr. 21 S. Kij. — [Suo.].

114. *Pirulle luvattu; kirkossa tai manaamalla pelastuu.* Nyl. 18 Luop. — Vares. 2 Rautj. — Ker. 46, 47, 93, 135, 156 Km. — Ground. 155 j. 4 I. — [Ruo. — Ka. Kj. — Kv. — Pielisj. — Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu. Ke. — Uhut]. [Sui. — Reb.].

115. *Pirulle luvattu; arvoitus.* Ker. 52 Pi., 157 Km.; M. 76 Kij. — [Ke.].

116. *Suutari kirkossa; piru.* Ker. 44 Km. — [Sa.].

117. *Piru nylkee kuolleen kirkossa.* Nyl. 56 Luop.; Lamp. 58 Joutsa. — Ker. 50 Pi., 210 Hj. — [Kj. — Pj. Km. Pi. Haukip.].

118. *Piru nylkee isännän lauvantai-yönä.* Hahnsson 8 Sahal.; Nyl. 44 Luop. — Ker. 51 Pi.; G. Lait. 144 Kuus.

119. *Piru kuolleen nahan sisään.* Hahnsson 9 Sahal. — Ker. 23, 45 Km. — [Ka. — Pj.].

120. *Piru ja kortin pelaajat.* H. N. III 6 Van.; Nyl. 43 Luop. — Ker. 129 Km.

121. *Piru ja kerettiläinen.* Kr. 21 R.

122. *Piru koettaa lukea raamattua.* Mur. 39 Haukip.

123. *Pirua avuksi maantiellä.* Lamp. 10 Suomenn.

124. *Kuu paistaa, kuollut ajaa.* Sj. III 2 Karj., R. 2, Lap.; H. A. I 14 R.; J. I 5 E.; H. A. III 13 Ruo. — H. N. XII 8 Hämeenl.; Nyl. 23 Läng.; Tarkk. 3 Jämsä. — O. 30 R.; Kr. 21 Nurmes. — Tarkk. 3 J. 2 k.; H. A. II 2 Wähäk.; Kala., Kauhava; Karj. I 3 P.; Kr. 21 S., (S. 2), P., (P.), H. — [Iitti. Sj. Ka. Kj. — Kerimäki. Kv. Pielav. — Lapua. Lappaj. Vöyri. Pe. Lj. Alavieska. Rautio. S. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu. Ke.]. [Pälkj. Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him. Jängj. Suoju.].

125. *Akka kirkossa; kame sipaleiksi.* Keckman 3.

126. *Kuollut ja elävä toistensa pidoissa; toisissa ilmoissa kauan viipyminen.* J. III 23 Kuhmal.; J. III 30 Vesil.; Pald. I 23, (vrt. I 37 Kuru). — Keckman 1. — Kr. 21 S. 2. — [Wiitas. Piht. — Kortesj. Tohol. Rj. Ke.].

127. *Villan vitvoja.* Kr. 21 H. — [S. Hj. Pj.].

128. *Elävä kuolleen sijaan arkkuun.* Nik. 29 Rautal. — R. I 9 Sakk. — Ker. 21 Km.

129. *Maan luominen.* M. 72 W.

130. *Kauko, Hyytiö, Hiilamo, Häyrinen.* Nyl. 3 Tuulos.

131. *Jättiläistyttö kokoo tytöt saareen; poika tappaa.* Nyl. 2 Tuulos.

132. *Simpsa lyö lautakuormalla.* Sax. 43 I.

133. *Jättiläinen; sormikoukku ja tervanjuonti.* H. A. XIII 1 Laptr.; R. II 16 Iitti; Nyl. 8 Tuulos, 16 Hauho. — R. I 7 Sakk., II 14 A. — Karj. II 6 P. — [Ka. Kj. Viitas. — Ylist. Kokkola. Lj. Hj. Rj. Pj. Raahe. Ke.].

134. *Jättiläistyttö kyntäjän helmaansa.* Läht. 22 E.; Nyl. 6 Eräj. — Nyl. 5 Tuulos, Luop., 6 Sahal. — R. II 20 A. — [Ka. Wiitas. — N. Pj. Km. Pi. Pu.].

135. *Jättiläinen miehen taskuunsa.* H. A. XXVIII 11 Lop.

136. *Mies jättiläisen jalkain väliin.* Varelius Lai. — [N.].

137. *Kivi kirkon päälle.* H. A. IV 2 Hämeenk. — R. I 7 Sakk., II 14, 15 A. — [Ka.].

138. *Killi kirkkoa tekee.* R. II 19 J. — H. A. XXIV Alij.; Ker. 121, 169 Km. — [Ka. Kj. — Muola. — S. N. Hj. Pj. Hv. Pi. Pu. Haukip.]. [Il.].

139. *Kengän ompelu kirkon harjalla.* O. Karjalainen (Meh. 1840 Huhtik.) Lip. — Kr. 21 (S., H.) Kij. — [Ka. Kj. — Ylist. Vint. Hj. Pj. Km. Hv. Pu. Ke. Oulu].

140. *Puranko ma? Kerinkö mä?* Varelius Huittinen. — Nik. 9 Rautal. — [Kj. — Kv. — Pj.].

141. *Sano että vanha on kuollut.* Grèk. 14 Valk. — Reinius 13 Ylik. — [Ylist. N.].

142. *Kalkin varastus.* Rap. 5 Kärk.; Taip. I 2 Sj. — [Yliv. N.].

143. *Mies leikillä lupautuu vuorelaiselle.* R. II 11 Iitti; Nyl. 49 Kuorehv.

144. *Vuorelaisten viemä tyttö t. nainen.* Nyl. 40 Korpil. — R. II 17 Räi. — Tarkk. 11 J.; Ker. 119 Km. — [Ka. — Rj. Ke.].

145. *Paita, joka ei kulu, (t. raha).* Pald. I 55. — J. III 27 Sahal.; Nyl, 61 Luop. — Karj. I 7—8 P., Mur. 24 Haukip. — [Ka. — Kälviä. Pe. Lj. N. Hv.].

146. *Talli vuorelaisten asunnon päällä.* S. II¡18 J.— [Kj. — N.].

147. *Maahisten talossa.* Mur. 23 Kitt.

148. *Metsän neidoista.* Läht. 1—4 E.; Pald. III 2 Park. — Nyl. 50 Sahal.

149. *Mies nuotiolla; annan tulen, jos takaat vaimosi.* G. 61 Reb.; Ground. 208 j. 1 I. — [Sui. Sa.].

150. *Veden emännältä hiiden kynsiä.* Taip. I 1 Sj.

151. *Veden lehmä.* H. A. XXIV 3 Alij. — [Kj.].

152. *Mies hukkuu veteen.* Läht. 5 E.; Pald. I 22. — Grèk. 22 Valk.

153. *Ukko ja pappi veden emännän haltuun.* Kanninen 17.

154. *Wetehisen (pirun) ottama ativoihin.* L. 36, 37 W.
155. *Para.* H. N. XII 5 Tyrvää; Pald. I 21, III 2 Ylöj. — Nyl. 18 Luop. — Lamp. 8 Suomenn. — [Ka. — Hj. Rj. Pj. Pi. Ke.].
156. *Tontut tappelevat; jauhoja silmään.* Nyl. 54 Hauho.
157. *Hitto putoo susien syödä.* E. IV 6.
158. *Rulli.* Pal. 31. — Ker. 68, 136, 156 Km. — [Ka. Kj. — Ylist. Pe. S. Hj. Pj. Hv. Pi].
159. *Pitkä mies syö ukolta kolme poikaa, koiraa y. m.; elävinä vie kotiin.* Sax. 58 I. — [Suo. — Poaen.].
160. *Ruotsin ja Venäjän pirut tappelevat. Mies auttaa toista, pelastuu sodassa. Lennätetään kotiin.* O. 10 R. — Karj. I 2 P.; Kr. 15 H., Kij. — Sax. 45, 63 I. — [Kj. — Wuokkin.].
161. *Lapissa käynti.* Salonen 3 Keu.; Varelius. — R. II 21 Räi. — Ker. 107 Km.; Kr. 13 S. 2, (S.), R., (R. 2). — [Ka. Kj. Piht. — N. Hj. Pj. Pi.]. [Sui. Il. — Rugaj.].
162. *Puukolla tuulijaispäätä.* J. I 6 E.; Varelius. — Ker. 114 Km.
163. *Lappalainen (piru) ammutaan lintuna.* Läht. 6 E. — Nik. 2 Rautal. — Ker. 158 Km. — [Ka. — Pj.].
164. *Lappalainen kärpässä.* Ker. 172 Pu.
165. *Lappalainen haudataan.* Ker. 179 Pu.
166. *Lippo ja Tapio.* (S. 1 osa 2). E. V 9 Ilom. — Ker. 147 Km. — E. II 3 Au.?
167. *Käärmeen pelastus; mies oppii eläinten kielet.* (S. 2 osa 5 = Haastelevat kuuset. Itäkarjalassa legendan muodossa). O. 22, 33 R.; A. 21 Jaakk. — Kr. 10 H. — Sax. 50 I. — [Kuorehv. — Lau. Ka. — S. Ke.]. [Suo. Ko. Sui. Im. Sa. Il. Kiht. — Him. Tulomaj.].
168. *Eläinten kielet; veli tahtoo veljeä tappaa.* Kr. 10 H. — [Sui. Sa.].

IV. Legendoja.

1. *Ihmeelliset sepät.* (S. 4 osa 1). Sj. I 19 Lai., R.; Pald. II 16 Kyläk.; Salm. 5 Kuhmal.; Pal. 16; Vald. 1. — La-

vonius 4 Puum. — O. 26 R. — Ker. 184 Kokkola. — [Kv. — Vint. Hj. Pj.]. [Suo. Sui. Im.].

2. *Yösian kostaminen.* (S. 4 osa III). Pal. 16. — H. A. XXVIII 10 Lop. — O. 12, 13 R. — [Vint.].
3. *Pyhät miehet riihessä.* (S. 4 osa IV). Salm. 3 Kuhmal.; Pal. 16. — Lavonius 4 Puum. — O. 14 R. — [Kv.]. [Im.].
4. *Enäntä palokäreksi.* [Pieksäm. — Hj. Pj.].
5. *Toivotukset; jäniksen käpälällä.* H. A. XXVI 2 Virol. — Kr. 26 H.
6. *Toivotukset; puuseppä y. m.* Ker. 141 Pi.
7. *Papin rouva lapsensa tappaa jauhinkivellä.* Sj. I 2 Karj., Yläne, R. — Mur. 4, 5 Sodan.
8. *Tulevan elämän tiedustajat.* (S. 4 osa VI). [Sui. Sa.].
9. *Kova hovin herra pirun hevosena.* O. 50 R. — Kr. 21 R. — Sax. 38 I.; Ground. 155 j. 3 I.
10. *Kova isäntä ja armelias renki.* Holmström 3 Salmi. — [Im.].

V. Tarinoita kuninkaista, tehtoreista, papeista.

1. *Mies kuningasta katsomassa.* (S. 4 osa X). A. 19 Jaakk.
2. *Kuningas ja luudan virsuin tekijä.* H. N. VIII 3 Sääksm. — R. II 48 A.; O. 48, 49 R. — Ker. 33, 34 Tohol. — [Muola]. [Sui.].
3. *Kuningas ja rosvo; rauta-kynsillä kiiventä; murka-yritys tulee ilmi.* Pald. 39 Kyläk.; Salm. 37 Kuhmal. — Ker. 80 Km.; M. 112 S.; Kr. 13 (S.) — [Ka. — N. Hj. Pj. Hv.]. [Suo. Sui. — Him.].
4. *Kuningas ja sotamies hävittävät rosvojen talon.* Pald. 38 Kyläk. — Rap. 11 Hausj., 39 Lop. — O. 15, 16 R. — [Ka.]. [Suo. Ko. Im. Sa. — Jängj.].
5. *Kuningas ja mies ruokapöydässä.* Salm. 36 Kuhmal.
6. *Kuningas ja tervanpolttaja vuoroon syövät.* H. A. XXVIII 6 Lop.
7. *Kuninkaan poika veronlaskua tutkii.* Nik. 10 Rautal.
8. *Ruotsin kuningas ja Laiska Jaakko.* Sj. III 4 R. — Ker 26 Pi.; Kr. 20 S. — [Ylist. Vöyri. Pj. Raahe. Pi.].
9. *Kaarle XII.* Keckman 6. — Ker. 36 Tohol.; Kr. 13 S. 3 k.

10. *Kustaa III.* Läht. 14 E.
11. *Kuninkaan hovinarri.* Pald. 14 Ylöj.; Salm. 24, 25 Kuhmal.; H. A. VIII 1 Kang. — O. 24 R. — Ker. 61 Km. — [Ka. Kj. Viitas. — Vöyri. Yliv. N. Pj. Km.].
12. *Kuningas ja köyhä pappi.* Lamp. 12 Haukiv.
13. *Herrastuomarin nimen alku.* Set. Keu. s. 228. — H. N. X 8 Sääksm. — [Pj.].
14. *Kolme kuninkaan laiskaa.* Set. Keu. s. 225. — [Ka. — Kv. — Pe.].
15. *Kolme tohtoria; siansydän, varkaan käsi, kissan silmä.* Salm. 10 Kuhmal.; Set. Keu. s. 224. — Ker. 127 Kest. — [Kj. — Kv. — Pu. — W.]. [Suo. Sui. — Au.].
16. *Urhokas raatari.* J. II 2 E.; Hahnsson 4 Vesil. — Rap. 19 Hausj.; Nyl. 46 Sahal. — H. A. XXI 9 Wiip. — Ker. 177 Km., 185 Hv.; Kr. 27 H. — M. 40 Kont. — [Kv. — Rj. Pi. Pu.]. [Suo. Sui. Sa. — Him.].
17. *Kaikki tietävä tohtori.* J. II 3 E.; H. N. V Kuhmal. — Ahlman 6 Leppäv. — Karj. I 10 P.; G. Lait. 148 Kuus.; Mur. 38 Haukip. — [Ka. Kj. — Lj. S. N. Hj. Pi. Pu. Ke. Oulu. Rovan.]. [Suo. Sui. Im. Sa.].
18. *Pappi Nauskavedellä; piispa.* H. A. IX 1 Kang. — H. Lait. 7 Värts. — M. 88 Kij. — [Hj. — Uhut]. [Il.].
19. *Neljät kysymykset; poika vastaa papin puolesta.* (S. I 4 XIV). Sj. IV 5 Lai., Myn., R. — H. A. XIV 3 Iitti; XXVIII 1 Lop. — O. 18—9 R. — Kr. 8 P., Kij., (S.). — [Ka. — Kv. Pj. Pyhäjoki. Pi.]. [Im. Sa. Il. — Him.].
20. *Kaunis vaimo ja kolme kirkonmiestä.* H. A. IX 4 Kang. — H. N. XIV 2 Pyhäj.; Nurm. 5 Orim.; Nik. 6 Rautal. — Ker. 154 Km. — Kr. 8 (S. 2), H.; Mur. 15 Sodan. — M. 23 Kont.; E. I 1 Au. — [Ka. Iisalmi. Kv. Pielav. — Kortesj. N. Rj. Pj. Pi. Palt.]. [Suo. Ko. Im. Sa. Pielisj. — Him. Jängj.].
21. *Viulu, pyssy, keppi.* Pald. 24 Ik.; J. III 12 Kuru; Set. Äts. s. 206. — H. N. VII 5 Orim.; Lamp. 63 Leivonm. — Lamp. 32 Juva. — O. 54 R. — Ker. 105 Km. — [Äts. — Ka. Kj. — Tuusniemi. — Tervaj. Pe. Pj. Km. Hv. Pu.]. [Ko. Sui. Im. Il.].

22. *Himphampinteko; tartu kiidni.* Sj. I 21 R., Köy. — Nyl. 17 Luop. — Keckman 2. — [Kj. — Lj. Hv. Pi. Ke. Kemij.]. Uukun. Ko. Sui. Im. Sa.].

23. *Joka ainoansa antaa.* H. A. XXVII 2 Virol. — M. 113 S. — Sax. 38, 57 I. — [Ka. Kj. — Kv. — Pe. Lj. S. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi.]. [Rusk. Suo. Sui. Il.].

24. *Pappi ja lukkari nälässä.* J. I 3 E.; H. A. I 7 R., VIII 2 Kang. — H. N. VII 3 Orim., XII 10 Hämeenl., XIII 10 Van. — Ker. 90 Km.; M. 116 S.; Kr. 8 (P., S.,) H. — G. 60 Rebola. — [Ka. Kj. — Pielav. Kv. — Lapua. Soini. Ylivet. N. Rj. Pj. Hv. Tornio]. [Ko. Sui. Im. Sa. Il. — Him.].

25. *Lampaan varkaat; lukkari kantaa papin kirkolle.* Pald. 51 Kyläk.; Set. Pihl. 7. — H. N. XI 10 Sääksm.; Fl. I 3 Lau.; Lamp. 60 Joutsa. — H. A. XV 3 Mänt. — R. II 42 A.; H. Lait. 17 Värts. — H. A. II 1 Vähäk.; Pett. 9 Reisj. — G. 38 Poaen; Sax. 12 I. — [Ka. Kj. Wiitas. — Kv. — Ylivet. Lj. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pyhäjoki. Pi.]. [Sui. Il. Kontiol. — Kokkola].

26. *Lukkari narraa papin rouvan.* Ker. 90 Km. — [Pe. Rj. Pj. Ke. Tornio]. [Ko. Sa. Il.].

27. *Lukkari, papin rouva ja renki.* [Il. — Him.].
Papin renki (erilaisia juttuja). (N:o 28—33).

28. Grèk. 1 Valk. — Lönnb. 17 J. — [Ka. Kj. — Kv. — Ylik. S. N. Hj. Pj. Km. Hv. Ke.]. [Him.].

29. Lamp. 34 Juva. — [Ka. Kj. — Pielav. — Pj. Pi.]. [Sui.].

30. M. 71 Kuhmo. — [Ka. Kj. — Kortesj. Pe. Lj. S. Hj. Pj. Pu.].

31. M. 86 Kij. — [Im. Il. — Him.].

32. M. 87 Kij. — [Ka. — Kv. — Pj.]. [Ko. Sui. Sa. Il.].

33. Bor. 13 Kiest.; G. 44 Pinka. — [Sort. Suo. Sa. — Him. Lindj.].

34. Kr. 7 (Kij.). — [Sort. Suo. Sa.].

35. *Papin renki tuo ampijaispesän kukkarona; heinät pystöön.* Salm. 30 Kuhmal. — H. N. X 4 Sääksm. — Ker. 91, 138 Km. — G. 28 Sununsuu; E. III 4 I. — [Ka. Kj. — Ylikannus. Pj. Pi.].

36. *Mähähää.* — *Ihahaa.* Salm. 14 Kuhmal. — Lönnb. 6 J.

— Ker. 86 Km.; Uljua 13 Pulk.; Kr. 8 Kij. — [Sui II. — Jängj.].

37. *Pappi vasikan.* Kr. 170 Km. — Ground. 129 j. 57. — [Kj. — Pe. N. Hj. Pj. Hv. Pi. — Uhut]. [Sa.].
38. *Pappi itse hakkaa halkoa.* Kr. 8 (P.), Kij.
39. *Pappi itse takoo.* Kr. 8 (P.), S.
40. *Pappi ajaa härällä kirkossa.* Salm. 7 Kuhmal. — Grèk. 2 Valk.
41. *Kyyhkynen lennätettävä kirkossa; kuolee taskuun.* Salm. 8 Kuhmal. — Grèk. 9 Valk.? — [Lj.].
42. *Härkä pääsee irti hautajaisissa.* Grèk. 8 Valk. — Nik. 76 Rautal. — [Ka. — Lj. Rj.].
43. *Makkara taskussa.* Salm. 9 Kuhmal. — Grèk. 8 Valk.
44. *Vaatteita seurakunnalta.* Salm. 21 Kuhmal. — Grèk. 11 Valk.
45. *Mitä Matheus sanoo? — Maksa velkasi.* H. N. VIII 8 Sääksm. — Grèk 10 Viip. — [Il.].
46. *Saarna rikkaasta miehestä. — Se meni Hiisimäen Hukkalaan.* R. II 45 A.; Lönnb. 5 J. — Ker. 17 Km. — [Kj. — Pieksäm. — Liminka].

VI. Hölmöläis-tarinoita.

1. *Kolme veljestä; perinnön jako.* (S. 4 osa XVII). Sj. I 17 Luv.; H. A. III 10 Ruo. — R. II 13 Iitti; Rap. 18 Hausj.; Nyl. 48 Jämsä. — R. I 6 Kiv.?; O. 42, 44 R.; H. N. II 1 Lip., A. 8; E. IV 6. — Reinius 6 Tohol.; Ker. 149 Pi.; Karj. I 13 P.; M. 130 P. — Ker. 4 Uhut; Sax. 5, 20 I. [Kj. Piht. — Vint. Ylivet. Tohol. S. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi.]. [Suo. Ko. Sa. Il.].
2. *Kirves heitetään tien viereen.* H. A. XV 7 Mänt. — R. II 29 Sakk.
3. *Mies päänsä puun haaraan, alas vetääkseen.* H. A. XV 7 Mänt.
4. *Oksaa poikki latvassa istuen.* M. 26 Kont. — [Sui.].
5. *Hirret kantamalla alasmäkeä.* Lönnb. 9 J.; E. IV 7 Ilom. — [S. Hj.].
6. *Kun toisen hirren jaksaa vetää, niin toisenkin.* R. II 32 Sakk.
7. *Hevosta laahataan pitkin jäätä.* R. II 31 Sakk. — Kr. 26 Kij.

8. *Hirttä venytetään.* J. III 7. — O. 55 R.
9. *Päivää säkillä.* R. II 24 Räi., J.; E. V 7 Ilom.; Fl. II 17 Kaavi. — Kr. 26 Kij. — M. 25 Kont. — [Ka. Kj. — Hj.]. [Ko. Im.].
10. *Kyntö; 5 auraa hevosen selkään.* H. Lait. 3 Värts.
11. *Hevonen ajetaan pellolta sotkemasta.* R. II 27 J.
12. *Elonleikkuu taltalla; sirppi hukutetaan.* R. II 23 Iitti. — R. II 23 A., 37 a Heinj., b. A. — [Kj.] [Im. Il.].
13. *Pää myllynkiven reikään.* Lönnb. 9 J. — [S. — Ruija].
14. *Jauhot avantoon.* H. N. XI 7 Sääksm. — H. A. XV 6 Mänt. — R. I 8 Sakk., II 35 Sakk., Heinj.; E. V 6 Ilom.; H. Lait. 2 Värts. — Kr. 26 H., Kij. — M. 26 Kont. — L. (Mehil. 1839 Lokak.). — [Längelm. Ka. Kj. — S. Hj. Rj. Pj.].
15. *Uimaan halmeesen; hukkuminen jokeen parsilta.* [Wiidana].
16. *Soutu mihinkään pääsemättä.* Fl. II 15 Kaavi. — [Ka.]. [Rusk.].
17. *Toisen talon veneen väsytys.* [Rj.].
18. *Puuronsyönti eri huoneissa juoksemalla.* O. 55 R.; R. II 36. — M. 25 Kont. — [Ko.].
19. *Vitsalla kananpoikia syömään.* [Im.].
20. *Lehmä katolle syömään.* J. III 7. — R. II 28 A., 37 d. Heinj. — M. 25 Kont. — [Ruija].
21. *Viikate panee pään poikki.* E. V 5 Ilom.
22. *Neulan suojassa.* R. II 37 c., 49 A.
23. *Jokainen keskeen maata.* E. V 6 Ilom.
24. *Työntävät toisiaan vetesn.* H. Lait. 1 Wärts.
25. *Paitaan halolla reikä.* Kr. 26 Kij.
26. *Housuihin hypäten.* M. 25 Kont.
27. *Reet käännetään matkan suuntaan.* Kr. 26 Kij. — [Längelm.]. [Im.].
28. *Nuotta kankaalla.* R. II 33 A. — [Ka.].
29. *Toinen oravaa ottamaan; toinen pataa hakemaan.* J. I 2 E.; Salm. 11 Kuhmal. — H. N XI 11 Sääksm.?; Nyl. 29 Luop., 30 Läng. — R. II 30 A., Heinj., Sakk., Räi.; E. V 3 b. Ilom.; H. Lait. 25 Värts.; Fl. II 17 Kaavi. — Ker. 75 Pi. — [Kj. — Kv. Pj.].
30. *Kuolleelle syöttää leipää.* M. 26 Kont.

31. *Karhun luulee koiraksi.* M. 26 Kont.
32. *Suden luulee varsaksi.* J. III 29 Sahal. — H. A. XVIII 2 Mänt. — R. II 37 Sakk.
33. *Karhu viepään.* E. V 3 Ilom. — M. 26 Kont. — [Ka. — Pj.].
34. *Lukumäärän tiedustus.* R. II 25 Heinj., Räi., 26 J. — Ker. 131 Km. — [Lj. S.].
35. *Pyssy.* Pal. 20. — H. N. XI 6 Sääksm. — H. A. XXI 5, 15 Wiip. — M. 26 Kont. — [S.]. [Wiidana].
36. *Turkki.* [Ruija].
37. *Kissa.* Vares 6 Rautj. — Kr. 26 R. 2. — [S. — Ruija]. [Suo.].
38. *Kissalla rahaa laivurin kautta.* Fl. I 2 Rautal. — O. 1 R. — Tarkk. 21 J.; Ker. 66 Km.; Kr. 26 Kij.

VII. Tarinoita viekastelijoista ja hupsulsta; naimajuttuja.

Mestarivaras. (N. 1—5).

1. *Pankin varastus.* J. II 1 E. — M. 6 Kij. — [Jyväskylä. — N. Ke Tornio.]. [Sort. Ko. Sui. Im.].
2. *Vaatteen varastus.* Ahlman 2 Leppäv. — H. A. XXI 14 Wiip. — [Sj.].
3. *Härän tai pukin varastus.* J. II 1 E.; Set. Keu. s. 227; Pald. I 45. — H. A. XXVIII 17 Lop.; Fl. I 3 Lau. — — Lamp. 75 Mänt.; Ahlman 1, 2 Leppäv. — H. A. XXI 14 Wiip.; R. II 34 Sakk. — M. 131 P.; Kr. 6 R., Kij. 3. — L. 50 W., (R.) s. 165 W. — [Kv. — N. Hj. Pj. Hv.]. [Sui. Im. II. — Him.].
4. *Koiran, hevosen, sormuksen, papin varastus.* J. II 1 E.; Pald. I 29, 45?, II 5 a. Wilj., 5 b. Kylät.; Salm. 29 Kuhmal.; Set. Ruo. s. 174; Pal. 23. — Nyl. 25 Luop.; H. A. XXV 1 Akaa; Fl. I 3 Lau. — Lamp. 76 Mänt., 77 Juva; Lavonius 2 Puum.; Ahlman 1 Leppäv. — R. I 4 Kiv.; O. 21 R.; A. 3. — Ker. 12, 69, 112, 218 Km.; M. 131 P.; Kr. 6 P., (R.), Kij., (Kij.), Kuus. — L. 20, 50 W., (R.) 164—5 W. — [Sj. Ka. Kj. Piht. — Pieksäm. Kv. — Kortesj.

Vöyri. Ylivet. Kalaj. Yliv. S. N. Hj. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Pu. Ke.]. [Suo. Sui. Im. Sa. Il. — Him.].

5. *Korppien valtakuntaan.* Pald. I 14 Ylöj.; Salm. 25 Kuhmal. — Grotenfelt 2 Wiitas. — Ker. 11 Km.; M. 131 P.; Kr. 6 P., (S.), Kij. — [Kj. — S. Pj.].

6. *Lehmää vuohena myöjä; lakki, keppi; kielen-oppi t. kiehuva pata, hevonen, karhu maalarina y. m.* (S. 2 osa 9, 4 osa XVI). Sj. IV 2 Myn., Nous.; Pald. I 14 Ylöj.; H. A. VIII 4, IX 2 Kang.; Salm. 12 Kuhmal.; Set. Multia s. 230. — Rap. 25, 34 Tamm.; H. N. X 15 Sääksm., XI 16 Akaa. — O. 43 R.; A. 17. — Ker. 105 Km.; Karj. I 10 P.; M. 95 S.; Kr. 7 S., R. 3, (R., H.); Mur. 31 Rovan. — Bor. 15 Kiestinki; G. 37 Poaen. — [Ka. Kj. Wiitas. — Kv. — Muola. — Pietars. Pe. S. Rj. Pj. Hv. Pi. Pu.]. [Sort. Sui. Im. Sa. Il. — Jängj. Tulomaj.].

7. *Lehmä porsaasen; rakennusmestarina piiskaamalla kostaa.* Sj. IV 2 R. — Kr. 7 Kuhmo.? — [Pj. Pu.].

8. *Vaimo vie härän kaupunkiin, juovutetaan tai antaa itse pantin; mies onkimalla takaisin.* [S. 4 osa XII). Sj. IV 2 Myn.; J. III 10 Mouhij.; Pald. I 42 Kyläk.; Salm. 12 Kuhmal.; Set. Multia 6, Pihl. s. 209. — H. N. IX 15 Sääksm. — H. A. XVI 1 Mänt. — Ker. 118 Muola. — Ker. 104 Km.; M. 94, 103 S.; Kr. R. 2, (R., H.). — [Kv. — Kalaj. N. Hj. Pj. Pi. Pu.]. [Rusk.].

9. *Viisas Elsa.* Nurm. 4 Orim. — H. N. XIII 3 Van. — O. 55 R.; E. V 7. — M. 25 Kont.; Ground. 129 j. 7 I. — [Ka. — Pieksäm. Pj.]. [Ko. Im. — Au.].

10. *Taivassalolainen.* (S. 4 osa XII). Sj. IV 2 Kivimaa; H. A. VIII 4 Kang.; Set. Pihl. s. 208. — Grèk 18 Valk.; H. A. XIV 5 Iitti; J. III 28 Sahal.; Nyl. 55 Luop.; Taip. II 6 Sj. — Reinius. 11 Tohol.; Ker. 94, 166 Km.; M. 126 P.; Kr. 7 P., S. 3 k. — L. 30 W.; Sax. 18 I. — [Ka. — Tohol. Rj. Pj. Km. Pu. Ke.]. [Im. — Au.].

11. *Sikaa tädiksi.* A. 14 Ilom. — [Im. — Au.].

12. *Kotitaloaan kysyvä.* (S. 4 osa XV). M. 82 Kij.; Kr. 26 Kij. — [Soini. Lj. Pu.].

Rikas ja köyhä veli. (N. 13—18).

13. *Pyyn jako keisarille.* Bor. 6 Him. — [Im. II. — Him.].

14. *Nauriin kylvö.* J. III 2 Kauv. — Grèk. 33 Valk.; Nik. 74 Rantal. — Ker. 171 Pi.; Karj. II 4 P. — [Kv.]. [Ko. Sui. II. — Him. Jängj.].

15. *(= Andersen; Köyhä ja pohatta Matti.)* H. A. I 4 R.; J. III 2 Kauv.; Pald. II 15 Kyläk.; H. N. III Ylöj.; H. A. IX 2 Kang.; Set. Keu. 5. — Rap. 41 Lop.; H. A. XXIX 6 Lop.; Taip. II 12 Sj. — O. 31 R.; A. 6; E. IV 4 b. — Reinius 5 Tohol.; Ker. 9, 195 Km.; Kr. 10 R., (Kij.); Mur. 31 Rovan. — Bor. 14 Kiestinki; Sax. 33, 52, 62 I. — [Pe. Ylikannus. Hj. Pi.]. [Suo. Sui. Sa. II. — Reb. Him.].

16. *Viisas renki köyhällä; tappaa rikkaan talon muorin.* Pald. I 55 Keu.; Set. Virtaa s. 188. — H. N. VII 9 Sääksm.; H. A. XXIX 6 Lop., XXVII 1 Lau.; Fl. 7 Lau.; Nik. 12 Rautal. — Lamp. 41 Juva. — Ker. 118 Muola; R. I 9 Sakk., II 43 Valkj.; Lönnb. 12 J.; O. 32 R.; Vartijainen Salmi. — Ker. 195 Km.; Karj. I 20 P.; Kr. 7 Kij., (Kij.); Mur. 27 Rovan. — Bor. 11 Him.; Sax. 59 I. — [Kv. — Ilmaj. Ylivet. Ylikannus. S. Hj. Pj. Palt.]. [Suo. Ko. Im. II. — Him.].

17. *Monasti vahingossa tapettu.* H. N. III Ylöj. — Nyl. 62 Luop., 64 Kuorehv.; Fl. 3 Lau. — L. (Mehil. 1839 Lokak.). — [Ka. Kj. — Kv. — Ylikannus. N. Rj. Pj.]. [Suo. Ko. Im. — Him.].

16. *Säkissä avantoon (eri yhteydessä).* (S. 4 osa XVI). Sj. III 6 Köy.; Set. Ruo. s. 177. — H. N. XII 1 Jan. — Lamp. 34 Juva. — Ker. 118 Muola. — Ker. 105 Km.; Karj. I 20 P.; M. 95 S.; Kr. 6 P., 7 R. — Bor. 15 Kiestinki; Sax. 21 I. — [Pj. Pu.]. [Sort. Im. — Reb.].

19. *Vara-ukot; akka luulee maitovellillä sokaisevansa oman miehensä; härän iskentä; kuollut jokeen.* R. II 47 Iitti; H. A. XXIX 4 Lop.; Nyl. 63 Kuorehv.; (vrt. Taip. II 2 Sj.). — Lönnb. 1, 2 J.; O. 39 R. — Ker. 14 Km.; M. 61 Kuhmo.; Kr. 11 R., (R., H.). — Kr. 11 W. — L. (Mehil. 1839 Lokak.). — [Ka. — Leppäv. Kv. — Rj. Pj. Hv. Ke. — Uhut]. [Suo. Ko. Sui. II.].

20. *Kuolleitten kuletus jokeen* (eri yhteydessä). Sj. I 2 Myn. — Rap. 34 Tamm. — H. N. X 15 Sääksm. — [Muola. — Pi.]. [Sa.].

21. *Mies myö monelle härkänsä; hupsuna oikeudessa.* Set. Äts. s. 204. — Nik. 11 Rautal. — O. 23 R. — Kr. 26 S. — [Im. Il.].

22. *Narri pilaa suutarin, raatarin, sepän työt.* Läht. 13 E.; Pald. 5 Ylöj.; Salm. 34, 41 Kuhmal.; Set. Pihl. 4. — H. N. XI 16 Akaa. — O. 24 R. — M. 94 S. — [Längelm. — Soini. S.].

23. *Hanhet lennättävät; myllyyn, onttoon puuhun, tynnöriin, suden häntään.* (S. 4 osa XV). J. I 7, 9 E.; Läht. 7 E.; Salm. 1 Kuhmal.; H. A. IX 6 Kang., III 1 Ruo.; Set. Kuru s. 169, Pihl. 4. — H. N. VII 4 Orim., XI 16 Akaa; Rap. 19 Hausj.; Nik. 20 Rautal. — H. A. XVIII 1 Mänt.; Lamp. 7, 8 Suomenn. — Ker. 7 Km,, 165 Pi.; Karj. I 19 P.; M. 101 S.; Kr. 27 (S.), R., Kij. — Sax. 44 I. — [Ka. Kj. — Iisalmi. Pielav. — Ylivet. Pe. N. Rj. Pj. Km. Hv. Pi. Siikaj.]. [Sui. — Jängj.].

24. *Päre-orsilta kurkitus.* J. I 10 E.; Set. Ruo. 13. — H. N. XI 9 Sääksm.; Rap. 39 Lop.; Lamp. 68 Korpil. — Karj. II 3 P. — [Kj. — Kv. — Kortesj. Hj. Pj.]. [Ko. Sui. Il. — Him.].

25. *Ketun kolme neuvoa; vaimo uskottomaksi.* Sj. II 7 R. — Ground. 237 j. 5 I. — [Ka.]. [Suo. Sui. Im. Il. — Jängj.].

26. *Kuinka äkäpussi kesytetään.* Pal. 35. — H. N. VII 12 Sääksm. — G. 3 Vielj.; Sax 13 I. — [Lapua]. [Suo. Ko. Sui. Il. — Him.].

27. *Vastahakoinen akka.* (S. 4 osa V). Pald. I 13 Ylöj.; H. A. VI 1 Kang. — H. A. XXI 6 Wiip.; R. I 15 Kiv. — Kr. 26 (Jokij., P., R.). — L. 10 W.; Sax. 27 I. — [Ka. — Kv. — Kruunupyy]. [Ko. Sui. Pielisj.].

28. *Utelias akka.* (S. 4 osa VII). R. I 2 Kiv. — Ker. 115 Km. — [Hj.].

29. *Suulas akka; aarre.* (S. 2 osa 12). Sj. I 4 R., Lap.; Pald. II 6 Vilj.; Set. Ruo. s. 176; J. III 35. — H. N. XIV 3 Pyhäj., XI 14 Akaa; Rap. 29 Tamm.; H. A. XXVIII 7 Lop.; Uljua 15 Kivij. — Aminoff. Kauhaj.; M. 110 S.; Kr. 26

P., R., Kij., (H., S. 2, Jokij. 2); G. Lait. 141 Kuus. — G. 38 Poaen. — [Ka. Piht. — Kv. S. Hj. Rj. Pj. Pu. Revonl. Hailuoto. Kemi]. [Sui. Im. Il.].

30. *Ukko akan töissä.* Set. Keu. s. 169, Äts. s. 205. — Rap. 23 Hausj.; H. A. XXVIII 14 Lop.; Nik. 48, 65 Rautal.; Grotenfelt 1 Wiitas. — Ker. 31 Km. — Kr. 26 S., R. 2, H., (H., Kij.]. — G. 30 Sununsuu. — [Ka. Kj. — Rj. Pj. Km. Hv. Pu.]. [Suo.].

31. *Hullu poika, (tyttö, akka); jyvä jyvästä j. n. e.* Sj. I 3 Myn., Merim., Lap.; Heikonen 1 Uusikaupunki; J. II 8 E., III 7?; Pald. II 18 Kyläk.; Salonen 1 Keu. — H. A. XIV 1 Iitti, XXVIII 5 Lop.; H. N. VII 10 Sääksm., IX 14 Hatt. — Reinius 1 Kaust.; M. 135 P.; Kr. 26 R. 2, Kij., (H.); G. Lait. 145 Kuus. — L. 47 W., (Mehil. 1839 Syysk.). — [Asikkala. Ka Kj. Piht. — Pe. Yliv. Hv.]. [Sui. Im.].

32. *Hullu poika; morsian karkaa, pukin sijaansa.* Set. Ruo. 7; H. A. III 6 Ruo. — M. 127 P. — [Kj. — Pj.]. [Suo. Sa.].

33. *Viisaampansa vieressä maannut.* Kr. 26 R. — Lönnrot (Mehil. 1836 Lokak.) W. — [Sa.].

34. *Kaupunkiin halkokuorma.* J. III 8 Kiik. — [Ka. Kj. — Ylist. S. Hj. Pj.]. [Im.].

35. *Poika voita patsaalle, lihaa koiralle; kuninkaan tytär nauramaan.* J. II 5 E.; Sj. IV 2 Honkil.; H. A. VIII 4 Kang. — Grèk. 21 Valk.; H. N. VII 1 Orim.; Rap. 20 Hausj., 35 Tamm.; Nyl. 27 Tuulos; Nik. 77 Rautal. — Lamp. 54 Hirvens. — Ker. 70 Km.; M. 119, 127 P.; Kr. 26 R. — [Ylivet. Ylikannus. N. Utaj. Tornio]. [Sui. Im. Sa.].

36. *Mies kalan kuninkaalle, pyytää sata kepin-lyöntiä.* Vares 5 Rautj.

37. *Hullu veli; miehen tappaa; pukki sijaan.* Nyl. 13 Luop. — Sax. 26 I. — [Kv.]. [Sa.].

38. *Hullu veli; varastus; tammeen.* H. A. VIII 3 Kang.; Pald. 52 Kuru. — O. 34 R. — Kr. 3 Kij., 9 S., (S.). — L. 16, 54 W.; Bor. 1 Selki; Sax. 26 I. — [Ka. Kj. — Vint.]. [Suo. Ko. Sui. Sa. Il. — Him.].

39. *Hullu veli nai; hevosen tappaa, kirveen nakkaa; orsille, tervaan höyheniin; kaljaa hakee.* Pal. 18. — E. IV 8. — Ker. 196,

Km. — Sax. 26, 44 I. — [Ka. Kj. — Kv. — Pj. Ke. Oulu. — Ruija]. [Ko.].

40. *Keväinen pitkä päivä.* H. A. III 5 Ruo. — Nyl. 26 Luop.; Nik. 26 Rautal. — Kanninen 2 Karttula. — Sirelius Karjalasta. — Karj. I 16 P. — L. 42 W. — [Ka. Kj. — Suonenj.].

41. *Sorakieliset työt; sulhaset.* H. A. I 6 R. — H. N. XIII 1 Van. — H. A. XV 1 Mänt.; Grèk. 27 Mänt.? — Ker. 130 Km.; Kr. 27 H. — L. 41 W. — [Lj. Pj. Ke.]. [Sa. Il.].

42. *Sokea morsian.* H. N. 2, 7 Van.; Nik. 28 Rautal. — Grèk. 26 Mänt.; Lamp. 35 Juva. — Ker. 130 Km.; Kr. 27 R. 2 k. — [Kj. — Lj. Hj. Pj. Ke.].

43. *Laiska morsian; kuontaloon avain.* Nik. 31 Rautal. — Kr. 27 R. — [Kj. — Hj.].

44. *Kova morsian; appi kerjäläisenä.* Lmp. 36 Juva. — O. 52 R.

45. *Ahne morsian; puuro.* H. A. I 5 R.

46. *Uunikin pihalle siivotaan.* H. N. XIII 4 Van.

47. *Kehnot sulhaiset.* Kr. 27 H.

48. *Vanhat piiat.* Grèk. 6, 16, 17 Valk. — R. II 4 A.; H. Lait. 24 Värts. — L. 43 W.

VIII. Valeuksia ja loruja.

1. *Yhdennäköiset härät saaressa; porvari ja talonpoika, kilpaa valehtelevat. Valehtele vielä kerta. — En jouda.* (Vrt. S. 4 osa XVI]. Sj. I 4 Paattinen. — Rap. 24 Hausj.; Hahnsson 1 Sahal. — Ker. 32, 140 Km.; M. 62 Kuhmo., P.; Kr. 27 S., R., (H.); Mur. 1 Kemij. — [Ka. — Pe. Ylikannus. Tohol. S. Hj. Rj. Pj. Pi. Hailuoto]. [Im.].

2. *Valehtelijat; arkimandriitin naimiset.* Kr. 27 Kij.

3. *Metsästys-juttuja (esim. pahka, metso, jänis, pyyt y. m.).* Pald. 34 Park. — Lamp. 8 Suomenn. — H. Lait. 3 Värts. — Karj. I 18 P.; M. 115 S.; Kr. 27 S., R. 3, (S., H. 2, Kij.); Mur. 30 Rovan., Kemij. — [Ka. Kj. — Pe. S. N. Pj. Hv. Pi. Ke.]. [Suo. Il.].

4. *Hevoinen humaltuu; nyletään.* H. Lait. 9 Värts. — E. III 5 I.

5. *Löttölä (iso talo, iso navetta y. m.).* Hahnsson 1 Sahal.; Nik. 55 Rautal.; H. A. XV Mänt. — [Jämsä. Ka. Kj. — N. Pj. Km. Hv. Pi. Pu. Ke.].
6. *Iso kala.* Salm. 32—3 Kuhmal.; J. III 2 Eräj. — Ker. 208 Piht. — Pett. 4 Lest.; Ker. 199 Km.; M. 115 S.; Kr. 27 H., Kij. — [Ka. Kj. — Soini. Pe. N. Hj. Rj. Pj. Hv. Pu. Ke.].
7. *Iso kattila.* H. A. XI 8 Kang. — Lamp. 71 Sysmä; Nik. 59 Rautal. — [Ka. Wiitas. — Ylist. S. N. Hj. Pj. Hv. Pi. Pu.]. [Il.].
8. *Iso nauris (peru).* Pald. 7 Ylöj. — Lamp. 71 Sysmä; Nik. 59 Rautal. — Kr. 27 H., (Kij.). — [Ka. Kj. Viitas. — Pe. Hj. Rj. Hv.]. [Il.].
9. *Iso kataja.* Salm. 19 Kuhmal.; H. A. XI 7 Kang.
10. *Härän vaihto koiraan j. n. e.* H. N. X 14 Sääksm.
11. *Kultapaulat hevoseen j. n. e.* Ker. 108 Pj. — L. 19 W.; C 14 W.; M. 33 Kont. — [Ko. — Reb.].
12. *Jyvästä . . . . hevosen.* Kr. 26 R.
13. *Kanasta . . . . varsan; poikaa haluttaa selkään.* H. N. VIII 5 Sääksm. — H. A. XXI 6 Viip.
14. *Hiiren (vasikan, lohen) häntä.* Kr. 27 P. — M. 34 Kont. — [S. Hj. Rj. Pj. Hv.].
15. *Maailman lopun odotus.* Kr. 26 S.

Paikallis-luettelo.

Varsinais-Suomi ja Satakunta.

Kivimaa. I 11; 32, 44, VII 10.
Vehmaa. I 45, 68, II 7, 42, 59, 65, III 56.
Lokalahti. II 63, 88, III 21, 25, 107.
Uusikirkko. I 41, 45, 66, II 16, 50, 98, 105, III 10, 98, 107.
Uusikaupunki. II 89, VII 31.

Laitila. I 13, 41, 46—7, 68, 91, II 20, 42, 49, 50, 59, 79, 81, 88, 101, III 21, 30—1, 33, 104, 136, IV 1, V 19.
Mynämäki. I 3, 33, 47, 68, II 14, 36, 50, 58, 88, 105, III 68, 78—80, 83, 90, 107, 109, V 19, VII 6, 8, 20, 31.
Mietoinen. I 3, 5, II 16, 62.
Karjala. I 45, 69, II 7, 8, 14, 19, 66, III 124, IV 7.
Rymättylä. I 29, II 5.
Masku. I 17.
Maaria. II 70.
Nousiainen. VII 6.
Yläne. II 5, 7, 14, 34, 36, 59, III 23, IV 7.
Kakskerta. II 53.
Raisio. II 50.
Merimasku. I 94, II 50, 104, VII 31.
Paattinen. VIII 1.
[Turku. Taivassalo. Inið. Lemu. Askainen. Rusko. Vahto. Pöytyä. Nummi. Lieto. Prunkkala. Paimio. Sauvo. Karuna. Naantali. Räntämäki. Piikkiö. Halikko. Angelniemi. Uskela. Muurla. Pertteli. Perniö. Ylikylä. Finbyy. Marttila. Karinainen. Koski. Eura. Kiikala. Kisko. Suomusjärvi.]
Rauma. I 1, 6, 10—1, 16, 25, 40—1, 45, 47, 49, 51, 68, 95, II 14, 16, 24, 36, 38, 43, 50—1, 63, 70, 77—8, 81, 85, 87—8, 92, 100, III 4, 6, 10, 12, 14, 16, 21, 30—1, 33, 39, 63, 68, 72, 74, 85, 102—4, 107, 109, 124, IV 1, 7, V 8, 19, 24, VII 7, 15, 25, 29, 41, 45.
Lappi. I 28, 92, II 38, 42, 63—4, 73, 81, 89, 98, III 98, 124, VII 29, 31.
Punkalaidun. I 51, II 9, 14, 47.
Huittinen. III 140.
Kauvatsa. II 26, 50, 101, III 6, 10, 21, 25, 30, 39, 48, 66, 107, VII 14—5.
Köyliö. I 4, 6, 19, 20, 34, 42, 51, II 19, 30, 50, 66, III 6, 30, 39, 48, 54, 67, V 22, VII 18.
Eura. I 3, 41, 45, II 5, 13—4, 36, 38, 47, 50, 58, 63, 92, 96, 100, III 98, 124, 134, 148, 152, 162—3, V 10, 16 17, 24, VI 29, VII 1, 3, 4, 22—4, 31, 35.
Honkilahti. I 10, 13, 29, 45, 49, II 63, 72, 88, VII 35.

Eurajoki. II 50.
Luvia. II 36, 50, III 10, 21, 31, 33—4, VI 1.
Merikarvia. II 42, 51, 58, 88, 95.
Tyrvää. III 155.
Kiikoinen. VII 34.
Mouhijärvi. VII 8.
Hämeenkyrö. III 137.
Viljakkala. II 50, III 98, VII 4, 29.
Ikaalinen. I 100, II 78—9, 88, V 21.
Parkano. I 45, 47, II 42, 87, III 148, VIII 3.
Kyläkarvia. I 45, II 14, 49, 50, 101, III 12, 15, 21, 25, 46, 91, 102, 107, IV 1, V 3, 4, 25, VII 4, 8, 15, 31.
[Hinnerjoki. Orihpää. Alastaro. Loimijoki. Perttula. Metsämaa. Vampula. Kokemäki. Harjavalta. Säkylä. Kiukainen. Ulvila. Pori. Nakkila. Kulla. Ahlainen. Normarkku. Poomarkku. Siikainen. Kiikka. Karkku. Suoniemi. Lavia. Suodenniemi. Jämijärvi. Kankaanpää. Honkajoki].
Ylöjärvi. I 3—7, 45, 71, II 8, 16, 19, 49, 50, 59, 66, 77, 84—5, III 24—5, 30, 33, 48, 99, 100, 155, V 11, VII 5, 6, 15, 17, 22, 27, VIII 8.
Vesilahti. II 39, 63, 74, 92, III 126, V 16.
Kangasala. I 6, 26, 100, II 16, 41, 47, 58, III 6, 27, 29, 45, 48, 67—8, 93, 98, 102, V 11, 18, 20, 24, VII 6, 10, 15, 23, 27, 35, 38, VIII 7, 9.
Kuhmalahti. I 45, II 36, 50, 58, 63, 78, III 93, 104, 126, IV 1, 3, V 3, 5, 11, 15, 17, 35—6, 40—1, 43—4, VI 29, VII 4—6, 8, 22—3, VIII 6, 9.
Teisko. II 27.
Orihvesi. I 4, 13, 26, II 16, 27, 102.
Eräjärvi. I 100, II 19, 27, 32, 78, III 134, VIII 6.
Ruovesi. I 13, 41, 45, 99, II 1, 18, 34, 36, 38, 75, 82, 89, 90, 92, 98, 106, III 21, 31, 33, 35—7, 84, 114, 124, VI 1, VII 4, 18, 23—4, 29, 32, 40.
Kuru. I 6, 77, III 102, V 21, VII 23, 38.
Keuruu. I 30, 45, 47, 65, II 49, 70, 92, 96, III 87, 102, 106, 161, V 13—5, VII 3, 15—6, 30—1.
Multia. I 47, II 34, 74, 85, III 30, 39, 42, 48, 83, 104, VII 6, 8.

Pihlajavesi. II 79, III 54, 70, V 25, VII 8, 10, 22—3.
Virtaa. II 10, 14, 38, 46, 92, VII 16.
Ätsäri. II 7, 36, III 20, 30, 65, 107, V 21, VII 21, 30.
[Pirkkala. Tampere. Tottijärvi. Lempäälä. Messukylä].
Satakunnasta (pitäjäs tuntematon). I 6, 23, 25—6, 29, 43, 51, 68, 99, 100, II 10, 13—4, 16, 33—4, 39, 41—2, 47, 49, 50, 58, 60—2, 65—6, 74, 78, 87—9, 92, 96, 101, III 46, 48, 56, 60, 67, 69, 70, 93, 100, 102, 104, 107, 126, 145, 152, 158, 161—2, IV 1—3, VI 8, 20, VII 3, 4, 26, 29, 39.

Uusimaa ja Häme.

Lohja. I 4, 29, 41.
Nummi. II 42.
Pyhäjärvi. I 45, 100, II 12, V 20, VII 29.
Laptreski. II 86, III 133.
[Karjalohja ja Sammatti. Pusula. Vihti. Espoo. Nurmijärvi. Mäntsälä. Porvoo. Porneesi. Askola. Pukkila. Myrskylä. Artjärvi. Pyhtää. Anjala. Elimäki. Kymi. Sippola. Wehkalahti].
Valkeala. II 83, III 110, 141, 152, V 28, 40—5, VII 10, 14, 35, 48.
Iitti. I 3, 4, 6, 12, II 50, 88, III 31, 33, 124, 133, 143, V 19, VI 1, 12, VII 10, 19, 31.
Orimattila. II 50, 55, 58, 92, 102, III 6, 10, 30, 39, 48, 54, V 20—1, 24, VII 9, 23, 35.
Tammela. I 25, II 74, 79, 95, III 84, 98, 102, VII 6, 20, 29, 35.
Vanaja. II 55, 59, III 93, 120, V 24, VII 9, 41—2, 46.
Hämeenlinna. III 124, V 24.
Janakkala. II 36, 49, VII 18.
Hausjärvi. I 25, II 8, 38, 42, 47, 82—3 III 6, 27, 29—31, 65, V 4, 16, VI 1, VII 23, 30, 35, VIII 1.
Sääksmäki. II 7, 8, 12, 19, 35, 46, 49, 58—9, 61—3, 69, 70, 74, 81—2, 85, 87—8, 92, 95—6, 98, III 21—2, 65, 83, 93, 104, V 2, 13, 25, 35, 45, VI 14, 29, 35, VII 6, 8, 16, 20, 24, 26, 31, VIII 10, 13.

Sahalahti. I 29, 45, 85, II 50—1, 55, 88—9, III 6, 10, 19, 21, 24, 27, 29, 30, 47—8, 85, 118—9, 134, 145, 148, V 16, VI 32, VII 10, VIII 1, 5.
Hattula. II 103, VII 31.
Kalvola. I 42, 66, II 14, 16, 36, 45, 49, 99, 102, 104.
Akaa. II 9, 63, III 1, 2, 4, 6, 7, 10, 15, 23, 95, VII 4, 6, 22—3, 29.
Loppi. I 45, II 6, 35, 50, 63, 67, 69, 95—6, III 1, 10, 13, 19—21, 30, 39, 48, 107, 135, IV 2, V 4, 6, 19, VII 3, 15—6, 19, 24, 29—31.
Längelmäki. II 59, III 93, 124, VI 14, 27, 29, VII 22.
Kuorehvesi. II 14, 98, III 143, 167, VII 17, 19.
Hollola. I 49, II 47.
Kärkölä. II 37, 63, III 142.
Hauho. II 89, III 133, 156.
Tuulos. II 10, 14, 16, 34, 50, 78, III 93, 130—1, 133—4, VII 35.
Luopioinen. I 46, II 11, 16, 27, 30, 32, 34, 38, 58, 89, 101, III 1, 2, 4, 6, 7, 10, 12, 14—5, 23, 28, 60, 64, 93, 110, 114, 117—8, 120, 134, 145, 155, V 22, VI 29, VII 4, 10, 17, 37, 40.
Asikkala. VII 31.
Jämsä. II 34, 98, III 30—1, 33, 104, 124, VI 1, VIII 5.
Korpilahti. II 44, 61, 88, III 144, VII 24.
[Jaala. Jokioinen. Perttula. Humppila. Somero. Somerniemi. Renko. Pälkäne. Tyrväntö. Kylmäkoski. Urjala. Nastola. Lammi. Koski. Padasjoki. Kuhmoinen].
Joutsa. II 12, 70, III 98, 117, V 25.
Leivonmäki. II 16, 89, 105, V 21.
Sysmä. II 42, 88, VIII 7, 8.
Rautalampi. I 6, 28, 45, 72, 87, II 5, 7, 50, 68, 76—7, 79, 82, 85, 89, 96—7, III 30, 56, 68, 72, 96, 128, 140, 163, V 7, 20, 42, VI 38, VII 14, 16, 21, 23, 30, 35, 40, 42, 43, VIII 5, 7, 8.
Jyväskylä. VII 1.
Laukaa. II 55, III 167, V 25, VII 3, 4, 16—7.
Saarijärvi. I 4, 22, 24, 47, 57, 63, II 5, 6, 8, 14, 36, 47,

59, 79, 85, 88, 92, 96, III 6, 10, 12, 14, 19, 21—2, 30, 40, 42, 56, 60, 62, 93—4, 98, 102, 104, 124, 142, 150, VI 34, VII 1, 4, 10, 15.

Karstula. I 4, 6, 7, 10, 13, 28—9, 41, 45, 48—9, 51, 57, 59, II 1, 5, 7, 12, 14—6, 18, 27, 30, 34, 36, 38, 43, 46—7, 49, 50, 54, 58—9, 61, 63, 69, 74, 77—9, 83, 85, 88—9, 92, 100, 102, 104—5, 107, III 6, 10, 12, 14, 15, 19, 21, 24, 29, 30, 39, 41—2, 47—9, 56, 58, 60, 67, 71, 77, 83, 88, 90, 93, 96—9, 102, 105, 107, 114, 119, 124, 133—4, 137—9, 144—5, 155, 158, 161, 163, 167, V 3, 4, 11, 14, 17, 19—21, 23—5, 28—30, 32, 35, 42, VI 9, 14, 16, 28, 33, VII 4, 6, 9, 10, 17, 19, 23, 25, 27, 29—31, 34, 38—40, VIII 1, 3, 5—8.

Kivijärvi. I 3, 4, 6, 7, 10, 13, 25, 41, 45, 49, 51, 63, 81, 86, 98, 100, II 1, 3, 7—9, 14, 16, 34, 36—8, 43, 46, 47, 50, 54, 59, 61, 69, 72, 74, 77—8, 82—3, 85, 87, 88, 90, 92, 95, 98, 101—3, 105, 107, III 1, 2, 4, 6, 12, 14, 21, 23—4, 30, 33, 39, 47, 57, 63, 70, 76, 83, 86, 93, 96, 98, 100, 102, 105—6, 114, 117, 124, 133, 138—140, 146, 151, 158, 160—1, V 11, 15, 17, 21—5, 28—30, 35, 37, 46, VI 1, 9, 12, 14, 29, VII 4—6, 17, 23—4, 29—32, 34, 38—40, 42—3, VIII 3, 5, 6, 8.

Viitasaari. II 1, 7, 69, 78, 102, III 12, 19, 21, 31, 48, 86, 126, 133—4, V 11, 25, VII 5, 6, 30, VIII 7, 8.

Pihtipudas. I 8, 13, 25, 34, 41, 77, 100, III 21, 60, 68, 70, 93, 98, 126, 161, VI 1, VII 4, 29, 31, VIII 6.

[Hartola. Luhanka. Hankasalmi. Wesanto. Keitele. Petäjävesi. Sumiainen. Uurainen. Konginkangas].

Hämeestä (pitäjäs tuntematon). I 25, 45, II 58.

Savo.

Suomenniemi. III 123, 155, VII 23, VIII 3.

Ruokolahti. I 98.

Mäntyharju. II 8, 9, 16, 41, 47, 49, 50, 85, 87—8, 92, 107, III 68, 107, V 25, VI 2, 3, 14, 32, VII 3, 4, 8, 23, 41, 42, VIII 5.
Ristiina. I 41, II 46—7, III 30—1, 33, 102.
Puumala. III 62, 74, 90, 105, IV 1, 3, VII 4.
Juva. II 1, 7, 76, III 93, V 21, 29, VII 4, 16, 18, 42, 44.
Mikkeli. I 41, II 36, 55, 61, 70, 75, 92, III 60, 96.
Hirvensalmi. II 5, III 10, 12, 14—5, 19, 20, 24, 48, 66, VII 35.
Pieksämäki. I 63, 88, II 18, 47, 74, III 85, 107, IV 4, V 46, VII 4, 9.
Haukivuori. I 26, 28, 56, II 3, 6, 96, III 98, V 12.
Joroinen. I 96.
Rantasalmi. II 34.
Kerimäki. III 124.
Heinävesi. II 88, III 24, 30.
[Luumäki. Lemi. Taipalsaari. Savitaipale. Lapvesi. Joutseno. Anttola. Kangasniemi. Jäppilä. Sulkava. Kangaslampi. Sääminki. Savonranta].
Leppävirta. I 14, II 32, 42, 50, 74, V 17, VII 2—4, 19.
Suonenjoki. VII 40.
Kuopio. I 68.
Tuusniemi. II 16, V 21.
Karttula. VII 40.
Iisalmi. II 19, 70, V 20, VII 23.
Pielavesi. II 41, III 4, 12, 15—6, 124, V 20, 24, 29, VII 23.
Kiuruvesi. I 1, 26, 29, 40—1, 44, 58, 69, 75, II 7, 8, 50, 59, 69, 74, 77, 85, 89, 92, 96, 105, III 6, 14—5, 24, 30, 31, 33, 46, 48, 56, 87, 92—3, 98, 106—7, 114, 124, 140, IV 1, 3, V 14—6, 19, 20, 23—5, 28, 32, VI 29, VII 3, 4, 6, 8, 14, 16—7, 19, 24, 27, 29, 37, 39.
[Varkaus. Maaninka. Nilsiä. Juvankoski. Rutakko. Lapinlahti].
Savosta (pitäjäs tuntematon). I 30, II 14, 34, 36, 77, 85, III 102, 153.

Karjala.

Virolahti. III 1, 12, 14, 19, 24, 30, 45, IV 5, V 23.

Wiipuri. II 14, 47, 88, III 98, V 16, VI 35, VII 2, 3, 27, VIII 13.

Antrea. I 4, 6, 8, 18, 26, 66, II 34, 85, III 6, 9, 23—4, 48, 49, 133—4, 137, V 2, 25, 46, VI 12, 20, 22, 28—9, 48.

Heinjoki. I 34, 41, III 21, VI 12, 14, 20, 29, 34.

Muola. I 1, III 138, V 2, VII 6, 8, 16, 18, 20.

Kivennapa. I 16, 25, II 41, 97, III 21, 30—1, 33, 60, VI 1, VII 4, 27—8.

Valkjärvi. VII 16.

Sakkola. III 94, 128, 133, 137, VI 2, 6, 7, 14, 29, 32, VII 3, 16.

Räisälä. I 69, II 1, III 144, 161, VI 9, 29, 34.

Rautjärvi. I 29, 100, II 18, 96, 101, III 1, 2, 6, 9, 12, 14, 19, 24, 30, 39, 48, 66, 114, VII 36.

Jääski. I 4, 6, 17, 47, II 59, 68, 85, 104, III 93, 97, 138, 146, V 28, 36, 46, VI 5, 9, 11, 13, 34, VII 16, 19.

Sortavala. I, 33, II 10, 12, 34, 47, 70, 77, 87, 97, 100, III 82—3, V 33—4, VII 1, 6, 18.

Uukuniemi. II 10, 53, 71, V 22.

Jaakkima. I 67, II 1, 37, 42, 58, 96, III 102, 106, 110, 167, V 1.

Ruskeala. I 4, 6, 14, 16, 25, 47, 54, 66—7, II 1, 9, 13—4, 33, 37, 43, 49, 61, 70, 74, 85, 96—7, 100, 102, 107, III 6, 21, 30—1, 33, 47—8, 56, 58, 60, 88, 93—4, 107, 109, 112, 124, 160, 167, IV 1—3, 9, V 2, 4, 11, 19, 21, 23, VI 1, 8, 16, 18, 38, VII, 4, 6, 8, 15—6, 19, 21—2, 38, 44.

Suojärvi. I 4, 5, 13, 45, 100—1, II 1, 2, 5—10, 12, 14—6, 18, 23, 29, 31—6, 38, 41—2, 45, 47—50, 53, 57—9, 61—2, 70—2, 74, 79, 86—7, 89—92, 94, 96—7, 100—102, 107, III 6, 12, 14, 19, 21, 23—4, 30—1, 33, 38, 47, 48, 56, 87, 93, 96, 102, 113, 124, 159, 167, IV 1, V 3, 4, 15—7, 20, 23, 33—4, VI 1, 37, VII 4, 15—7, 19, 25—6, 30, 32, 38, VIII 3.

Korpiselkä. I 4, 6, 13, 26, 28—9, 41, 45, 50—1, 99, 100, II 1, 2, 5, 10, 14, 16, 18, 27, 29, 32—4, 36, 38, 41—2, 47, 49, 50, 58, 62, 69, 70, 75, 79, 87, 89, 90, 97, 99—101, 105, 107, III 21, 56, 63, 84, 87, 92, 101, 106, 124, 167, V 4, 20—2, 24, 26, 32, VI 1, 9, 18, VII 1, 9, 14, 16—7, 19, 24, 26—7, 38—9, VIII 11.

Suistamo. I 4, 6, 25, 35, 41, 46—9, 66—7, 101, II 2, 6—9, 12, 14, 16, 27, 29, 31—3, 35—6, 38—9, 41—2, 44, 47—50, 53, 58—9, 61—2, 68—9, 71, 76, 79, 82, 86—7, 89, 90, 92, 94, 96—7, 100—1, 105, 107, III 2, 6, 10, 13, 19, 21, 24, 29, 30, 38, 47—8, 56, 72, 93, 102, 106, 114, 124, 149, 161, 167—8, IV 1, 8, V 2, 3, 15—7, 21—5, 29, 32, 36, VI 4, VII 1, 3, 4, 6, 14—5, 19, 23—27, 29, 31, 35, 38.

Impilahti (ja Kitelä). I 4, 13, 25, 47—8, 86, 100, II 1, 2, 6, 7, 10, 12, 14, 16, 20, 23, 27, 36, 41—2, 44, 49, 50, 61, 69, 74—5, 78, 80, 86—8, 90—2, 94, 96—7, 100, 105, 107, III 2, 4, 6, 10, 17—9, 23—4, 30, 48, 94, 102, 104, 106, 124, 167, IV 1, 3, 10, V 4, 17, 19—22, 24, 31, VI 9, 12, 19, 27, VII 1, 3, 4, 6, 9—11, 13, 16—8, 21, 25, 29, 31, 34—5, VIII 1.

Salmi. I 6, 25, 48, 101, II 1, 2, 5—10, 12, 15, 17, 29, 33, 35—6, 38—9, 41—2, 44—5, 47—50, 53, 57—60, 62, 71—2, 74—5, 78, 82, 86—7, 90—1, 100—2, 105, 107, III 84, 107, 116, 124, 149, 167—8, IV 8, 10, V 4, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 26, 32—4, 37, VI 1, VII 4, 6, 15, 16, 20, 32—3, 35, 37—8, 41.

[Säkjärvi. Suursaari. Tytärsaari. Kakki. Koivisto. Kuolemajärvi. Uusikirkko. Rautu. Pyhäjärvi. Käkisalmi. Kaukola. Kurkijoki. Parikkala. Kirvu. Hiitola].

Ilomantsi. I 1, 4, 6, 8, 16, 25—6, 29, 35—6, 41, 45, 47, 51, 58, 69, 75, 86, 100, II 1, 2, 5, 7, 8, 12, 14, 16, 17, 32—4, 36—8, 41—2, 45—7, 50, 58—9, 61—3, 68, 70, 72, 75, 77, 79, 83, 85, 87, 92, 97, 100, 105, 107, III 1, 2, 4, 6, 9, 10, 12, 14—5, 19—21, 23—4, 31, 33, 38, 47—8, 56, 63, 71—2, 84, 87, 90, 93, 97, 102, 124, 138, 161, 166—7, V 18—9, 21, 23—7, 31—2, 36, 45,

VI 1, 5, 9, 12, 14, 21, 23, 29, 33, VII 3, 4, 6, 11, 13—16, 19, 21, 24—6, 29, 38, 41, VIII 3, 7, 8.

Kide. II 19, 59, III 6, 24, 47, 102.

Pälkjärvi. I 4, 28, 94, II 34, 62, 82, III 124.

Värtsilä. I 6, 52, II 14, 49, 90, III 2, 13, 19, 30, 93, 97, V 18, 25, VI 10, 14, 24, 29, VII 48, VIII 1, 3, 4.

Kihtelysvaara. I 33, 41, II 8, 37, 44, 91, 100, III 10, 30, 48, 49, 167.

Liperi. I 15, 37, 100, II 14, 38, 53, 79, III 21, 31, 33, 38, 65, 93, 139, VI 1.

Kontiolahti. V 25.

Kaavi. I 41, 44, 47, 51, 83, 93, II 96, III 56, 58, VI 9, 16, 29.

Nurmes. I 40, II 8, 9, III 124.

Pielisjärvi. I 25, 32, II 34, III 93, 114, V 20, VII 27.

[Eno. Kesälahti. Rääkkylä. Tohmajärvi. Kuusjärvi. Polvijärvi. Juuka. Rautavaara].

Karjalasta (pitäjäs tuntematon). I 4, 6, 7, 10, 13, 21, 25, 39, 41, 45, 48, 82, 100, II 15—6, 36, 50, 59, 72, 96, III 30, 32, 38, 63, 65, 105, 125—6, 157, V 9, 22, VI 1, 18, VII 4, 6, 15, 39, 40.

Pohjanmaa.

Kristiina. III 93, 96, 102.

Kauhajoki. I 3, 6, 9, 10, VII 29.

Ilmajoki. VII 16.

Jalasjärvi. I 41.

Ylistaro. I 45—6, II 32, 36, III 102, 106, 133, 139, 141, 158, V 8, VII 34, VIII 7.

Jurva. I 4, 6, 7, 45, 47, II 13, 36, 46, 49, 50, 63, 69, 85, 88, III 30, 45—6, 48, 54, 89, 98, 102, 124, 144, VI 38.

Väkäkyrö. II 35, 49, 78, III 124, V 25.

Lapua. I 4, 51, III 98, 124, V 24, VII 26.

Kauhava. III 124.
Lappajärvi. III 124.
Evijärvi. II 8, 36, 59, 88, III 21.
Kortesjärvi. II 12, 54, 69, 82, III 126, V 20, 30, VII 4, 24.
Wintala. I 4, 41, 47, II 50, 59, 77, 85, 88, 102, III 30—1, 33, 65, 139, IV 1, 2, VI 1, VII 38.
Alijärvi. II 19, 95, III 138, 151.
Soini. II 42, 59, 100, III 6, 10, 20—1, 25, 28, 54, 100, V 24, VII 12, 20, VIII 6.
Wöyri. II 15, 49, 74, 85, III 124, V 8, 11, VII 4.
Pietarsaari. II 7, VII 6.
Kruunupyy. VII 27.
Tervajärvi. V 21.
Kokkola. III 104, 133, IV 1, V 25.
Kaustinen. II 30—1, 33, VII 31.
Yliveteli. I 4, 6, 47, 49, II 14, 34, 76, V 24—5, VI 1, VII 4, 16, 23, 35.
Halsua. I 4, II 49, 50, 92.
Perho. I 1, 3, 4, 6, 29, 33—4, 41, 49, II 7, 18, 30, 32, 34, 46, 49, 58—9, 61, 69, 74, 92, 100, 105, III 4, 6, 12, 14, 19, 30, 39, 48—9, 56, 64, 93, 105—6, 109, 110, 124, 158, V 14, 21, 23, 26, 30, 37, VII 6, 15, 23, 31, VIII 1, 3, 6, 8.
Lohtaja. II 36, III 86.
Kälviä. III 145.
Ullava. I 4, 51.
Himanka. III 57.
Ylikannus. I 45, II 18, 74, 79, III 106, 141, 145, V 28, 35, VII 15—7, 35, VIII 1.
Toholampi. II 16, 47, 58—9, III 1, 2, 12, 21, 30—1, 33, 126, V 2, 9, VI 1, VII 10, 15, VIII 1.
Lestijärvi. I 4, 6, II 16, 34, 49, 50, 58, 74, 83, 90, 98, 104, III 30, 46, 48, 56, 93, 102, 106, 124, 133, 145, V 17, 22—3, 25, 30, 41—2, VII 12, 41—2, VIII 6.
[Isojoki. Karijoki. Teuva. Kurikka. Peräseinäjoki. Seinäjoki. Isokyrö. Laihia. Ylihärmä. Alahärmä. Nurmo. Lehtimäki. Alavus. Kuortane. Töysä].

Kalajoki. II 59, VII 4, 8.

Alavieska. III 124.

Ylivieska. I 4, 6—8, 10, 25, 29, II 16, 50, 101, 104, III 142, V 11, VII 4, 31.

Rautio. II 83, 85, III 124.

Sievi. I 1, 2, 4, 11, 29, 40, 45, 51, II 14—5, 18, 32, 34, 38, 42, 47, 50, 54, 68—9, 74, 78—9, 85, 104—5, III 1, 4, 6, 10, 12, 15—6, 25, 33, 48, 50, 56, 87, 93, 96, 100, 102, 107, 124, 127, 138, 158, 167, V 17, 23, 28, 30, VI 1, 5, 13—4, 34—5, 37, VII 4—6, 16, 20, 29, 34, VIII 1, 3, 7, 14.

Nivala (Pidisjärvi). I 1, 6, 8, 26, 29, 40—1, 43, 45, 47, 49, 53, 76, 94, 100, II 16, 29, 30, 32, 34, 36, 38, 49, 50, 58—9, 61, 63, 65, 70, 79, 85, 101, 105, III 4, 6, 10, 12, 14—5, 19, 20, 27, 29, 30, 33, 48, 56, 93, 96, 98, 124, 134, 136, 138, 141—2, 145—6, 161, V 3, 11, 17, 20, 24—5, 28, 37, VI 1, VII 1, 3, 4, 8, 17, 23, 35, VIII 3, 5—7.

Haapajärvi. I 4, 6—8, 10—1, 25, 30—1, 35, 41, 43, 45, 51, 53, 58, 65—6, 69, 70, 88, II 7, 8, 12, 14, 16, 29, 34, 36, 38, 50. 59, 70, 77—8, 83, 85, 87—8, 96, 98, 100, 104—5, III 2, 6, 10, 15, 21, 23—4, 30—1, 39, 48—9, 56, 58, 60, 63, 86, 93, 96, 102, 104, 106, 114, 117, 124, 127, 133, 138—9, 155, 158, 161, IV 1, 4, V 3, 17—8, 23, 25, 28, 30, 37, VI 1, 5, 9, 14, VII 3, 4, 8, 15—6, 24, 28—9, 34, 42—3, VIII 1, 6—8, 14.

Reisjärvi. I 1—4, 6, 7, 25—6, 33, 40—1, 44—5, 47, 49, 63, 66, 86, 100, II 1, 14, 16, 19, 27, 34, 36, 39, 46, 50, 54, 58—9, 61, 69, 77—9, 83, 85, 87—9, 95—6, 98, 100—1, 104—5, III 6, 14—6, 20, 24, 30—1, 33, 45, 47—8, 56, 60, 76, 93, 98, 102, 106—7, 114, 124, 126, 133, 144, 155, V 16, 20, 23—6, 42, VI 1, 14, 17, VII 4, 6, 10, 17, 19, 23, 29, 30, VIII 6, 8. 14.

Pyhäjärvi. I 1, 4, 6, 10, 13, 25—6, 29, 35—6, 38, 41, 45, 47—8, 51, 53, 66, 68, 75, 78—9, 84, 86, 88, 90, 94, II 1, 12, 14, 16, 18, 31, 34, 36, 41, 49, 50, 54, 59, 61, 63, 68, 72, 74, 77—80, 82—3, 85, 88—9, 92, 95,

100—1, 103, 105, III 1, 2, 4, 6, 9—12, 14, 19, 21, 23, 24, 30—1, 33, 46, 48—50, 56, 58, 60, 63, 70, 83, 86, 90, 93, 98, 102, 106, 114, 117, 119, 124, 127, 133—4, 138—140, 155, 158, 161, 163, IV 1, 4, V 3, 8, 11, 13, 19—21, 23—6, 28—30, 32, 35, 37, VI 1, 14, 29, 33, VII 3—10, 16—9, 23—4, 29, 30, 32, 34, 39, 41—2, VIII 1, 3, 5—7, 11, 14.

Kärsämäki. I 1, 2, 4, 6, 13, 25—6, 45, 47, 53, 63, 100, II 5, 10, 14—6, 18, 24, 32, 34, 36—8, 43, 47, 50, 58—9, 61, 65, 67, 70—1, 74, 77—9, 83, 85, 88—9, 92—3, 95, 98, 100—1, 104—5, III 6, 12, 21—2, 30—1, 33, 48, 63, 73, 76, 92—3, 98, 102, 104, 107, 110, 114—7, 119, 120, 124, 128, 134, 138—9, 144, 158, 161—3, 166, V 3, 11, 16, 20—1, 23—4, 26, 28, 35—7, 46, VI 1, 34, 38, VII 4—6, 8, 10, 15—6, 18—9, 23, 28, 30, 35, 39, 41—2, VIII 1, 5, 6.

Haapavesi. I 1, 4, 6—8, 11, 13, 25—6, 35, 40—1, 45, 49, 51, 58, 68—9, 73, 78, II 5, 7, 12, 14, 16, 18, 32, 34, 36, 42, 46, 48, 50, 58—9, 63, 68, 74, 77—9, 85, 87—89, 92, 98, 101, 104—5, III 2, 4, 12, 14, 19, 21, 23, 25—6, 30, 45, 47—8, 56—7, 98, 102, 114, 124, 138, 139, 145, 158, V 3, 16, 21—5, 28, 37, VI 1, VII 3, 4, 6, 19, 23, 30—1, VIII 3, 5—8, 14.

Oulainen. II 59, 74.

Pyhäjoki. V 19, 25.

Raahe. I 45, III 133, V 8.

Siikajoki. VII 23.

Vihanti. II 69.

Revonlahti. II 50, VII 29.

Piippola. I 4, 6, 28—9, 40, 45, 47, 58, 68—9, 75, II 7, 8, 14, 34, 36, 41—2, 50, 58—9, 69, 70, 80, 83, 85, 92, 96, 101, 105, III 4, 6, 10, 12, 14—5, 20—1, 23, 30, 31, 33, 39, 43, 48—9, 53, 56, 60—1, 114—5, 117, 118, 124, 134, 138, 155, 158, 161, IV 6, V 8, 16—7, 19, 20, 22—3, 25, 29, 35, 37, VI 1, 29, VII 4, 6, 8, 14, 15, 20—23, VIII 1, 3, 5, 7.

Pulkkila. I 1, 4, 6, 25, 41, 45, 74, 80, II 9, 14, 34, 36, 42,

50, 59, 69, 77, 83, 92, 95, 98, 100, III 2, 4, 6, 10, 12, 14, 24, 30—1, 33, 56, 60, 86—7, 96, 104—5, 107, 114, 124, 134, 138—9, 164—5, V 15—7, 21, 30, 36, VII 4, 6—8, 10, 12, 18, 29, 30, VIII 5—7.

Kestilä. I 4, 25, 29, 40—1, 46, 53, 58, 69, 75, 100, II 7, 14, 16, 36, 38, 42, 50, 58—9, 74, 77—80, 83, 85, 88, 95. III 6, 10, 12, 14, 23, 30—1, 33, 45, 48, 56, 60, 87, 98, 104, 114—5, 124, 126, 133, 139, 144, 155, 167, V 15, 17, 22, 26, 28, VII 1, 4, 10, 19, 39, 41—2, VIII 3, 5, 6.

Liminka. II 49, 92, V 46.

Lumijoki. II 16.

[Merijärvi. Salo. Paavola. Rantsila. Temmes. Tyrnävä. Kempele].

Oulu. II 28, 38, 42, 50, 63, 101, III 139, V 17, VII 39.

Hailuoto. II 101, VII 29, VIII 1.

Muhos. II 49.

Utajärvi. VII 35.

Haukipudas. I 1, 4, 6—8, 10—1, 45, II 13—4, 34, 50, 92, 101, III 1, 6, 10, 12, 23—4, 30, 49, 117, 122, 138, 145, V 17.

Kiiminki. III 107.

Pudasjärvi. II 104, III 60.

Jokijärvi. I 4, II 7, 14, 16, 34, 36, 59, 61, 88, III 6, 21, 30, 48—9, 93—5, VII 27, 29.

Kuusamo. II 9, 59, 63, III 118, V 17, VII 4, 29, 31.

Säresniemi. I 4, II 16, 50.

Paltamo. I 6, 7, 10—1, 29, 41, 45, 75, 94, II 7, 10—1, 14, 16, 32, 34, 46, 50, 58—9, 61, 65—6, 68, 70—1, 74, 78, 82, 93, 95—6, 100. III 21, 30—1, 33, 39, 48, 55, 84, 107—8, 124, 133, 145. 160, V 17, 19, 20, 24, 38, 39, VI 1, VII 3—6, 10, 14, 16, 18, 23—4, 27, 29, 31, 32, 35, 40, VIII 1, 3, 14.

Sotkamo. I, 4, 6, 11—2, 29, 33, 35, 41, 44, 47, 51—2, 58, 75, 100, II 7, 12, 14, 16, 34, 36, 38, 45—7, 49, 50, 58, 69, 70, 75, 77—8, 82—3, 92—3, 97—8, III 2, 6, 10, 19, 30, 48—9, 56, 60, 71, 75—6, 84, 93, 96, 101,

104, 124, 126. 139, 161, V 3, 8, 9, 19, 20, 23—4, 39, VII 5, 6, 8, 10, 18, 21—3, 29, 30, 38, VIII 1, 3, 6, 15.

Kuhmoniemi. I 3, 45, II 8, 14, 30, 41, 47, 49, 50, 53—4, 59, 71, 85, 89, 92, III 102, 104, V 30, VII 7, 19, VIII 1.

Ristijärvi. I 4, 6—8, 10, 12, 25, 33, 40—1, 43, 45. 63, 68, II 7, 18, 36, 50, 58—9, 65, 83, 88, 96, 100—1, III 2, 4, 6, 7, 9, 10, 19, 21, 23—4, 29, 30—1, 48—9, 52, 55—6, 60, 76, 90. 107—8, 121, 161, IV 9, VI 37, VII 3, 4, 8, 15, 18—9, 23, 27, 29—31, 33, 35, 42—3, VIII 1, 3, 12.

Hyrynsalmi. I 1, 4, 6, 7, 25, 29, 41, 43, 51, 55, 58, 62, II 1, 7, 12, 14, 16, 18, 32, 34, 36, 38, 47, 50, 59, 71, 74, 77, 82, 88—9, 98, III 1, 6, 10, 12, 14, 20—1, 23—25, 30—1, 33, 45, 49, 56, 65, 71, 76—8, 88, 93, 102, 103, 106, 108, 124, 127, 139, 160, 167—8, IV 5, V 16, 20, 24, VI 14, VII 6, 8, 19, 29—31, 41, 47, VIII 1, 3, 6, 8.

Kijanta (Suomussalmi). I 2, 4, 6—8, 11—2, 25, 29, 33, 35, 41, 44—5, 47, 50—1, 55, 58, 60—1, 64, 89, II 1, 7, 14, 16, 34, 36—7, 42, 50, 57—9, 61—2, 69, 71—2, 77, 85, 87—8, 92, 96—7, 100, 104, III 3, 4, 6, 12, 14, 21, 23—4, 30—1, 33, 48—9, 56, 65, 76, 88, 93, 98—100, 113, 115, 139, 160, V 18—9, 31—2, 34, 36, 38, VI 7, 9, 14, 25, 27, 38, VII 1, 3—5, 12, 15—6, 23, 29—31, 38, VIII 1—3, 6, 8.

Puolanka. II 5, 32, 69.

Tornio. I 28, 45, 47, 86, II 5, 14, 16, 36, 59, 61, 101, V 24, 26, VII 1, 35.

Kemi. I 27, II 36, III 98, VII 29.

Karunki. I 45, II 49, III 102.

Rovaniemi. II 1, 8, 50, 59, 89, 92, V 17, VII 6, 15—6, VIII 3.

Kemijärvi. V 22, VIII 1, 3.

Kuolajärvi. III 56, 76.

Sodankylä. II 32, 34, 50, 58, 88, 92, 107, III 95, IV 7, V 20.

Kittilä. II 16, 47, 52, 58, 74, 88, 97, III 85, 147.
[Oulunsalo. Ii. Kuivaniemi. Simo. Tervola. Turtola. Kolari. Muonioniska. Enontekijäinen. Inari. Utsjoki].
Pohjanmaalta (pitäjäs tuntematon). III 6, 10, 23, 28—9, 33, 39, 42, 49.

Rajamaat.

Ruija. I 25, III 12, 14, 20, 23, 63, VI 13, 20, 36—7, VII 39.
Ruotsi. I 4, 7, 8, 17, II 87, 92.

Wiena (yleensä; etupäässä Wuokkiniemi ja Uhut). I 1, 4, 6, 8, 12, 35, 51, 78, 100, II 1, 2, 8, 9, 13—4, 16, 18, 20, 21, 29, 31—2, 34, 36, 39, 41, 48—50, 53—4, 56, 58, 59, 61—2, 64, 68, 71, 74, 76, 79, 82, 86—90, 92, 94, 95, 97, 102, III 5, 6, 10, 12—4, 19, 20, 23—4, 28, 30—1, 33—4, 39, 48—9, 54, 59, 69, 76, 84, 110, 129, 154, V 15, 25, 33, VII 3, 4, 6, 10, 15, 18—9, 26—7, 30—1, 33, 38, 40—1, 48, VIII 11.
Uhut. II 1, 2, 8, 14, 16, 36, 50, 63, 71, 89, 93, 97, III 4, 12, 19, 23, 45, 114, V 18, 37, VI 1, VII 19.
Wuokkiniemi. II 32, 45, 58, 64, 84, 97, III 160.
Kontokki. I 100, II 2, 4, 6, 9, 14, 17—8, 25, 29, 40—1, 49, 53, 59, 68—9, 72, 74, 87, 92, 94, 96, 101, V 16, 20, VI 4, 9, 14, 18, 20—26, 30—1, 33, 35, VII 9, VIII 11, 14.

Aunus (yleensä). I 35, II 15, 49, 50, 53, 57—8, 94, 97, I[1] 96, 124, 159, 161, 166, V 15, 20, VII 6, 9, 10—1 18, 26, 29, 38.
Rebola. II 59, 101, III 70, 72, 96, 114, 149, V 24, VII 15, 18, VIII 11.
Himola. I 2, 4, 6, 28, 33, 39, 41, 48, 100, II 1, 2, 6—8,

12, 14, 16, 18, 20, 29, 32—4, 36, 38—9, 41—2, 45, 47, 48, 50, 61—2, 74—5, 86—7, 89—92, 94—5, 97, 107, III 6, 19—21, 23—4, 30—1, 33, 38—9, 48, 56, 63, 70, 72, 81, 96, 104, 107, 124, 167, V 3, 16, 19, 20, 24, 27—8, 31, 33, VII 3, 4, 13—7, 24, 26, 38.

Jängjärvi. I 6, 35, 101, II 1, 20, 31—3, 37, 53, 62, 87, 90—2, 97, 101, III 30, 50, 87, 102, 124, V 4, 20, 36, VII 6, 14, 23, 25.

Lindjärvi. II 2, 5, 6, 29, 33, 36, 50, 53, 62, 97, V 33.

Semsejärvi. II 2, 7.

Veskelys. II 2, 47, 95.

Seämjärvi. II 14, 49, 96.

Tulomajärvi. II 31, 53, 60, III 85, 87, 167, VII 6..

Mägi. II 50.

Videle. I 33, II 36, 41, 96, III 30, 38.

Tuulos. II 101, 105.

Vepsän murteella. I 6, 36, 97, II 36, 96, 100, III 6, 10, 25, 30—1, 38, 48, 65, 93, V 35, VI 15, 35.

Inkeri. I 2, 4, 6, 10, 40—1, 45, 51, 56, 64, 66, 100, II 2, 8, 14, 21—2, 27, 34, 48—50, 60—1, 76, 78, 85—6, 89, 94, 97, 102, III 2, 4, 6, 8, 19, 23—4, 30—1, 33, 48, 49, 84—5, 96, 102, 110—1, 114, 132, 149, 159, 160, 167, IV 9, V 23, 25, 35, 37, VI 1, VII 9, 10, 15—6, 23, 25, 27, 37—9, VIII 4.

TAIKANUOTTA

ELI

OPAS TAIKOJEN KERÄÄJILLE.

TAIKAKOKOELMIEN MUKAAN

TEHNYT

O. A. F. MUSTONEN.

I. Asunto, vaatteet, ruoanvalmistaminen.

Huom. Sulkumerkkein väliin on pantu sellaiset seikat, joista ei ole taikoja ollenkaan taikka vaan nimeksi saatu.

Talonpaikan tutkiminen; kun talo tuli rakennetuksi pirun tielle.

Huoneenteko; hirrenhakkuupaikka. Huoneen lahomasta estäminen. Lasit pimeäksi.

(Navetan, tallin, aitan, riihen, pajan, myllyn rakentaminen).

Kirves.

(Luteiden estäminen).

Talon tulelta varjeleminen. Talon käärmeillä poltattaminen. Tulipalon sammutus. Ukkosen sytyttämän sammutus. Majanmuutto.

Uuninteko; liesi; kiuas; ahjo. Taula; tulukset.

(Rangan-hakkuu, -veto. Halon-hakkuu, -veto, -soutu). Pino (metsässä), kotosalla.

Lastukko. Lastukon eli pinon väki.

Vaatteihin pukeutuminen ja riisuutuminen.

(Hamppu. Pellava. Kehruu. Kangastenkudonta, luominen l. alkaminen. Ompelu). Sukankudonta. (Neulominen). Neula. Nuppineula.

Lähde, lähdevesi. Vedenotto lähteestä. Uhrit.

Veden-otto, -kanto. Korento.

(Veden parannus).

(Kaivo, kaivovesi. Kaivonteko. Kaivon sijan etsiminen ja tutkiminen; kaivaminen; hoito. Uhrit sille).

Puro. Maan-alainen p. (Purovesi).

Koski. Koskivesi.

Tuli. Tulta ei anneta talosta.

Keittäminen (lihan, linnun, kalan, juuston, puuron y. m.)

Keiton kiehumasta estäminen pidoissa.

Paistaminen: lihan, kalan, linnun y. m.

(Jauhatus). (Tuulimyllynteko). Leipominen. Leipätahdas. Riena poistetaan leivästä. Kumina.

Oluenpano. Viinanpoltto; viinan maahan-kiehutus.

II. Kalastus.

Eri kalojen merkitys taikoessa.

Kalarodun parannus.

(Ensi kalansaanti keväällä tai onkiessa).

Miksi paikoin ei kaikkia kaloja, esim. haukia, syödä, eikä uskalleta veneesenkään ottaa.

(Kalaveden pilaus).

Kalastus-onni. Kateellisten silmäysten torjuminen. Kalanvarkaille.

Onkima-onni. Ongen-teko. Onginta. Onkimaluvut. (Onkiveneen hoito). Riippa.

(Koukkujen pito. Katiska. Merta, tyrri, rysät. Made-, lohipadot).

(Verkot, verkonkutomisen aloitus).

Nuotta. (Nuotan teko). Nuotan veto. Nuotan keventäminen. Puuttojen estäminen. Huomattavaa nuotanvedossa. Ensi kalat.

Muut estetään saamasta kaloja samasta paikasta.

Kalattomaksi apaja. Nuotan pilaus, ettei saa kaloja, ettei pysy pohjassa. Nuotan parannus l. rikkeistä päästäminen. Nuotan taikominen, etteivät muut saa sen jäljeltä kaloja. Kalojen kotiintuominen. Kalavasun tekeminen. Kalan perkkuu, säilytys. Kalan syönti.

Veneenteko. Kalaveneen pilaus ja parannus. Vene nopeakulkuiseksi; myrskyssä kestäväksi.

III. Metsästys.

Metsälle meneminen, metsältä tuleminen.

Metsän haltija. Suuttuminen. Lepytys. Uhrit hänelle.

Metsänsaalis varkain l. salaa kotiin.

Kirojen karttaminen. Kateen välttäminen. Riena poistetaan metsämiehestä.

Tulisijanteko metsässä. Metsä-onni syntymästä. Sen parantaminen, turmeleminen.

Hirvi. Hirven tappo. Hirven liha.

Karhun nosto l. yllytys toisen päälle; itsensä päälle, että antaupi tapettavaksi. Karhun pyytö l. tappo. Peijaat. Karhun torjuminen päälletulemasta; karjasta. Karhun nostajalle takaisin taika, jolla karhu saadaan repimään hänen lehmiänsä. Karhun kulkemaan pano. Karhun ummelle pano.

Ketun pyynti. (Käpälä- l. käpy-lauta). Ketun sangat l. raudat. Niiden hoito.

Kettujen kiertäminen l. kuljettaminen omaan puoleen. Sangoista ottaminen.

Ketun nahka komeammalta näyttämään kuin se onkaan.

(Suden-, ahman-, ilveksen-, näädän-pyynti).

(Majava).

Jäniksen pyynti. Langat taiottavat, niistä riena varottava.

Metsäkoiran hyväksi taikominen. Ristiminen. Pidätys.

Pilaus, ettei hauku. Metsämies pilattu, ettei hauku koira. Parannus l. päästö. Koiran syö susi, jos taikoo sen. Koiran päästö.

Oravan pyynti. Oravan pyytäjä päästetään rienasta.

Lintu-onni otetaan ja säilytetään, pilataan, parannetaan.

Linnun pyydysten taikominen; pilaus. Linnun varkaille.

Linnun lihaa ei veitsellä saa rikkoa.

Lintuparven kiertäminen.

(Satimilla ja loukuilla pyytö).

(Ansoilla ja silmukoilla pyytö).

Riihmojen teko, -pano; ensi riihmat.

(Lintukoira).

(Joutsella pyytäminen). Ampumalla pyytäminen. Pyssyn hoito, pilaus, päästäminen. Pyssy taiotaan kaatavaksi. Pyssyn luoti.

IV. Karjan ja kotieläinten hoito.

Paimen. Paimennustaito.

Karja-onnen hankkiminen ja säilyttäminen. Sama teurastusaikana.

Taikaukset laskijaisena, keyrinä, paaston ensi torstaina j. n. e.

Karjan menestys otetaan toisesta talosta, sen pellosta, laitumelta.

Ukkosen vaikutusten torjuminen, jos sen kuullaan jyrisevän lehmäin vielä navetassa ollessa.

Rięnan torjuminen maitotaloudesta, karjasta.

Ennustukset karjan vahinkoon joutumisesta.

Laitumen taikominen. Lehmät pysytetään taikarajojen sisällä.

Laitumelle päästäminen. Merkki lehmään. Lehmät estetään kovin kauas menemästä, eksymästä, ehtymästä tervanpolttoaikana.

Lehmäin kotiintulo liian varainen tai myöhäinen. Navettaan pano syksyllä.

Lehmät taiotaan puskeviksi.

Lehmän kulkemaan pano. Metsänpeittoon-pano. Olo metsän peitossa, päästö metsän peitosta; päästö pirua kiusaamalla.

Lehmäin hakeminen.

Kellokas. Kellon kaulaan pano. Kellon kuuluvaksi tekeminen. Kellon pois-ottaminen kaulasta.

(Tarha, tarhan-sija, -teko).

Savun- ja suitsun-teko ja -pito. Taika, että eivät lehmät polttele jalkojaan.

Navetan rakennus. Navetan haltijat ja eläimet, hyvät ja pahat. Navetan hoito, varjeleminen kateudelta.

Kärpäsien torjuminen navetasta.

Hanteen keitto ja muu ruoka.

Lehmät vakavasti seisomaan lypsyn-aikana.

Lehmät lypsäviksi, voin-antaviksi. Verta lypsämään. Kadehtia lypsämättömiksi.

Lypsämättömäksi pilatun parannus.

Ehtyneen parannus.

Maidon venyväksi tekeminen, venymästä estäminen. Maidon parannus.

Lehmän umpeenjättö. (Pitkä-, lyhyt-piimäisyys).

Lehmän nännien hoito ja voito. Niiden parannus navetan haltijan panemisesta.

Kirnuaminen. (Kirnuamisen onnistaminen). Vointeko, (-myönti).

(Juusto. Juustonkeitto. Makojuusto). Keittojuuston kokkelin paistaminen.

Sonnin pilaus. Mahon parannus.

Hehkosen l. nuoren ensikerran poikiminen.

Vasikan juotto ensi kerran. Juomisastian teko.

Keinot saada vasikat suureksi kasvamaan; paksunahkaisiksi.

Lehmän osto, vienti uuteen kotiin, suositus ja pidätys. Ostolehmän menestys.

Lehmän teurastus.

Varukset hevosen ostoon lähtiessä. Hevosen osto, suositus, pidätys. Ostohevosen valjasten hoito.

Hevosen estäminen rientämästä.

Hevosen myynti ja taikominen, että ostaja siitä enemmän pitää.

Hevosen hoito. Suitsien hoito, etteivät suussa vaahtea.

Hevosen laitumelle päästäminen. Hevonen kiini-antautuvaiseksi, tappelijaksi; parannetaan ettei tappele; estetään aitimukseksi tulemasta.

Tamma saatetaan pelkkiä oriita varsomaan; parannetaan murtiuttamasta.

Hevosen taudit (kts. taudit). (Päätauti l. köhä, ontuminen).

Päristäjä. Painajaisen torjuminen. Ammustauti.

Karhulta varjeleminen.

(Hevosen suosta eli avannosta nosto).
(Kilpa-ajot).
Reen-teko. Aisainteko.
Hevosen synty.

Lampaan hoito. Lammas-onni ja sikiäminen.
Lammas-onnen parantaminen.
Lampaat saatetaan kitumaan.
Lampaat pannaan kulkemaan.
Karitsa-uhri muiden elävien menestykseksi.
Vuonain kuoleskelemisen estäminen. Rumavillaisten vuonain synnytyttäminen.
Villan kasvun edistäminen.
Lammasten keritsy-aika, -menot. Villain karttaus. Tyhjän karttaus. Sukankudonta.

Siipikarjan hoito. (Kanat muniviksi).
Kukko. Kukon ennustukset. Kukon muinaista pyhyyttä muistuttavat seikat. Kukon virkahöyhenet. Hukkuneen etsiminen kukon avulla.
Kanan munilla taikominen lehmiä ulospäästettäissä.
(Hanhi.)
(Sianhoito). Pilata siat ja porsaat.

(Heinänteko. Niitto. Heinänteon alkaminen. Poudan ja sateen ennustukset. Ensi suovan teko. Heinät näkyisiksi syöttää. Heinänteon lopetus. Viikatteen kampijaiset). Heinäpieles.
Viikatteiden taotus ja hoito.
(Lato, ladonteko).

V. Maanviljelys.

(Kasken poltto.)
(Kyntö).

(Auranteko. Äestys l. karhitsu).

(Aidan pano).

Kylvö. Siemenien ottaminen. Siemenien itämättömäksi jääminen.

Ohrankylvö. Sen alkaminen. Poutimasta estäminen. Ohra tulee palopäiseksi. Ruosteen poistaminen (punaisen, valkoisen). Touonpano. Hevosen helyt. Touon siunaus.

Jyvät ilahduttavammiksi, näkyisämmiksi.

Eloihin siunausta.

(Leikkuun aloitus, leikkaaminen). Kuhilaanteko, kattolyhteen asetus. (Aumanteko ja hiiriltä varjeleminen). (Sirpinkampijaiset).

(Riihen teko, puinti). Tapion riihen puinti. Riihen rikkeistä korjaaminen).

Halmeen pilaus.

Pellon pilaus. Pilaaja pannaan kitumaan. Pellon parannus päästäntä.

Ohdakkeiden ajaminen.

Naurishalme. Nauriinkylvö. Nauris-onni. Nauriit suuriksi, meheviksi, madon syömättömiksi. Ensi nauriin ottaminen.

Nauriin varominen varkailta. Varkaalle: rinnanpolttaja.

Kaalimadon hävitys.

Ilmojen ennustukset:

Hyvän vuoden ennustukset. Kuunnellaan pääsijäisenä saadakseen tietää, tuleeko hyvä vai huono vuosi.

Ruis-, ohra-vuoden ennustus.

Poutakesän ennustus. Rukiin, ohran poutiminen.

Tuulista l. myrskyistä kesää. Sadekesää. Myöhäistä kesää. Seuraavaa kesää ennustetaan jo syksyllä.

Hallavuoden ennustus. Marjavuoden e.

Sadekesän e. Lumensade lehteen.

Ilmojen ennustukset kuun mukaan.

Tuiskutuksesta: onko kinos aitaan t. seinään asti? tuiskuttaako tiet loppijaisena.

Ukkosen mukaan.

Ilmojen ennustukset eläinten elämästä: Tuisku jäniksen juoksutavasta. Sade koirain syömisestä. Sade kaakkurin lennosta.

Käen kukunta hangen t. lumen aikana; varren aikana. Käen herkeäminen kukkumasta.

Tapion riihen puinti. Karjamyrskyt talvella. Myrskyt pääsiäisen jälkeen.

Ukkonen torjutaan toukoja turmelemasta. Myrskyn, tyynen, pakkasen, leudon, poudan, sateen, ukkosen ennustus.

VI. Teollisuus ja kauppa; onni ja rikkaus.

Tervanpoltto. Miten tervaa saadaan runsaasti (maidon avulla). Tervansaaliin pilaus.

Miten lehmät ehtymästä varjellaan tervanpolton aikana.

Mihin kaikkeen terva kelpaa?

(Rautio. Raudan valmistaminen „liehtomalla“ (lehtaus).

Seppä ja paja. (Pajan teko). Pajan väki. (Taonta).

Kauppa: Harjakaiset.

Eläinten osto: hevosen, lehmän, lampaan. Kotiinvienti. Eläinten myynti.

Kalan ja otusten myynti. (Nahkojen, taljojen ja turkiksien; viljan ja maantuotteiden; talon, niityn, huoneen myynti). Pyydysten ja veneen myynti. Matka: Matkalle lähtö. Tuulen käännytys. Ensikerran oudolla seudulla. Hurrikas.

Majanmuutto.

Tietäjän matkat.

(Kalastajan, metsästäjän matkat. Kirkkoretket).

Onni: onni taloon. Karja-, metsä-onni y. m.

Onni ihmiselle. Ennustukset matkaonnesta, eri retkistä.

Rikastuminen, aarteen löytäminen ja ottaminen. Aarteen laatu, alkuperä ja paikka.

(Helmen t. simpukan pyynti).

VII. Puolustauminen iähimmäisiä vastaan.

Kirot. Kiroista suojeleiminen. Kirot torjutaan itsestään paidastaan. Kartano varjellaan kiroista. Kirottu pysyköön erillään touonpanosta. Kiroista päästäminen. Kiro-varvut. Kylvetys. Metsässä, veden päällä noidutun päästäminen.

Kateus. Paljostella toisen omaisuutta. Kateutta vastaan sanoilla. Peljättyä kadehtijaa vastaan. Kadehtimisen torjumista kotieläimistä. Ketun poikia elätteinä olevia. Tulla kateelliseksi.

Kadehtia toisen lehmät lypsämättömiksi, apajat kalattomiksi. Silmännöksillään turmella toisen kalastus-onni.

Saattaa toisen lapset ijäkseen kateellisiksi.

Kateen torjuminen. Varomus-sanat noitia ja pahansuopia vastaan.

Palkollisen tullessa taloon.

Vieraan lähtiessä talosta.

Riitautuminen. Kosto. Kostosanat.

Viha.

Toisen vahingoittaminen. Toisen viinankeiton pilaus. Keiton pilaus pidoissa. Tautien saattaminen toiselle. Toisen tavaran turmeleminen.

Varastamaan meno. Nauriin varastus. Saaliin varastus pyydyksistä. Varkaan rankaiseminen. Varas saatetaan tuskaan ja rauhattomuuteen; pannaan takaisin tuomaan; tartutetaan varastuspaikalle.

Käräjät. Käräjäin synty. Niiden välttäminen. Varukset käräjiin mentäessä. Käräjissä olo, luvut, voittaminen. Tuomarin, lain lumominen.

Sota. Miesten sotaan-otosta vapautuminen. Kalmannäköiseksi tekeyminen. Taikomiset etteivät nuolet satu.

VIII. Terveys ja sairaus.

Iän ennustus. Käki. Hämähäkki.

Taudin ennustukset.

(Kaikkien tautien tuntomerkit kansan mukaan).

Luonnonvoimain tuottamat viat:

Pakkasen jälki.

Tulen hoito. Tuhkien kastelu. Tulen jälki, lumonta. Valkean varottaminen.

Löylyn lumonta.

Raudan jälki. Raudan innon päälle-yllytys, tauotus vihaamasta.

Ukkosen välttyminen. (Tuulen ja myrskyn lumonta).

Metsän viat l. nenä. Maan, veden, tulen, jään viat. (Kuun viat?)

Eläinten tuottamat viat ja taudit:

Sammakon pete. Käen pete; jos kolmasti peräkkäin pettää eri keväinä. Teeren, pääskyn pete. Mitkä linnut ja elävät voivat pettää ja toisen onnen turmella.

Käärme l. mato. Käärmeen synty. Ennen käen kukkumista tapettu käärme. Käärmeen yllytys l. nosto. Nostetun käärmeen ja nostajan kuritus. Käärme tulenviennissä. Käärme paluutetaan ja lähetetään käskijäänsä vahingoittamaan. Käärmeen kutsuminen. Navetta- l. läävä-madon sanat.

Ampijaisen lumonta.

Karhun jälki.

Koiran lumonta.

Hevosen purema tai potkaisema.

Sisiliskon jälki tai purema.

Sammakon synty ja alkuperä l. entisyys. Sammakon jälki. Sammakko estimenä, ett'eivät lehmät kovin kauas kulje.

Talvijaisen jälki.

Hiiren pesästä kipeänä.

Luultujen, s. o. olemattomien eläinten, jopa henkienkin tuottamain tautien vastustaminen, (onko muuta kuin:)

Hammasmato.

Painajainen.

Navettatoukka.

Puiden tuottamia. Puun (jälki) loukkaus. Puikon pisto. Sälö. Tietymättömän puun loukkaus: (luetaan ihmisen synty).

Terä-aseiden tuottamia. Haavassa tartunnainen. Raudan haava, varoitus. Verentukinta.

Luteiden ajanta. (Russakkain, kirppujen y. m. hävittäminen).

Sääskien torjuminen itsestään t. navetasta.

Piiskattaville voiteet.

Ihotaudit:

Lautumat lapsessa. (Ruvet).

Maamaahinen. Sika-, potaatti-, kuiva-, vesi-, poltto-, tulimaahinen.

Koko ruumiisen levinnyt maahinen.

Syyhyn ajaminen; jättäminen toisen saunaan.

Pintavammoja.

Koi. Sormikoi, koiso, nari.

Ruusu.

Paiseitten tekeminen, parantaminen.

Kasvannaisen parantaminen.

Korvaviipeleiden parantaminen.

Känsäin ja syyläin poistaminen.

Kaulapahkan l. -kuvun poistaminen.

Jäsenvammat:

Suonenveto.

Värviäinen.

Ihohiiri, elohiiri.

Sivujen, seljänkirvestys, sivujen rohmautuminen.

Venyminen, jäsenen venähdys.

Niskain murtuminen.

Polvilumpion irtauminen.

Niukahdus. Hivellysviat.

(Ontaminen. Halvaus. Hermottomuus).

Suu-, sulatin- ja rinta-taudit:

Hammasmato. Hammastaudin parannuskeinot: neula, sälö, kärjetön veitsi y. m. Ensi hampaat. Hampaan irti nykäiseminen.

Suu- ja huuli-kipeä.

Kulkkutaudit.

Nikotus. Rinnankorventaja. Yskän teko, parantaminen. Yskäinen talvi ennustetaan.

Viinanjuonnin ehkäiseminen l. pilaus. Nivo. Sydänala-taudit. Lapa- l. heisi-mato. Vatsanväänteet.

Pistokset. Apukeinot, välikappaleet parantamisessa.

Ähky, kts. Synnytyskivuissa. Toisen kalan nielemä hauki.

Ruokahalun saaminen.

Irrallinen l. irrallaan oleminen sisältä.

(Reväsin).

Umpi. Ummelle pano, ummelta päästäminen.

(Sydänvika, sydämmen juoksu l. tykytys).

(Pyörtyminen).

Veren syöksyminen l. umpijuoksu.

Aistin-viat ja -seikat:

Korviinpistäntä. (Kuurous).

(Mykkyys. Puhumattomaksi paneminen).

Silmänjää. (Sokeus). Silmänkääntäminen.

Rikka l. siikanen silmässä. Siikasen sanat.

(Tautien tuntomerkit kansan mukaan).

Yleiset t. isot taudit:

Tietymättömän taudin tutkiminen arvalla; sen parantaminen.

Rutto.

Punatauti.

Keltatauti.

Kitumaan pilaus. Ihmisen pilaus. Kidutuspihdit. Kitumasta päästäminen.

Pilaajalle, joka saattoi minkä taudin tahansa, kostetaan.
(Lavantauti l. kuume).
(Horkka l. vilutauti. Vilustuminen).
Kun paha pieksää vanhaa ihmistä, lasta. Pahanpieksäntä l. virmainen l. kuoleksenteleva l. kouristustauti. Kaatumistauti.
Riisi.
(Kalma tarttunut).
Rokko. Tulirokko. (Tuhkarokko).
Pöhö l. vesitauti.
Jumalan l. oma tauti.
Panentatauti.
(Miesten taudit. Naisten taudit).

Mielen ja eräät hermoston taudit:
Huimapäiseksi pilaaminen (syöttämällä, syöttämättä). Huimapäisen parantaminen. Mielenvian parantaminen.
Painajainen. Sen saattaminen, parantaminen.
Pelottaja.
Koti-ikävä.

Uni. (Unisuus. Unteluus. Unettomuus).
(Juomariksi, tuhlariksi, varkaaksi pilaaminen. Juomarin parannus. Pikku ukkojen näkeminen).
Kärpäsien, kummituksien, aaveitten näkeminen.
Erilaiset kummitukset, aaveet ja henget.
(Tietoja unennäkijöistä ja uskojista).

Puhtaus:
Peseyminen. (Lipeän-, saipuan-keitto).
Uinti. Uimaan lähtiessä, uimasta tullessa.
(Sauna. Saunanteko. Kiukaanteko).
Kylpy. Löyly. Löylyn sanat. Veden sanat. Sairaan kylvetys.
Vihdat l. vastat. Vastan sanat. Saunan lämmityspuut erikäisille, eritautisille.

(Hiuksenleikkuu).

Kynnenleikkuu.

Kauneus. Kesakot kasvoista. Hipeän hienous kasvoihin.

IX. Kuolema.

Kuoleman ennustukset: pääsijäisenä, juhannusyönä. Jouluna, unessa; lintujen, eläinten (luonnon-ilmiöiden, äänien) kautta.

(Kuolemantauti. Jumalantauti).

Välipila.

Kuolinvuode: vanhan kuollessa, vaikeissa kuolontuskissa. Kuolevan maahan nosto. Jalkopohjain tervaus kuolevalta.

Ruumis. Ruumiin ulosvienti. Huone, jossa ruumista pidetään. Ruumiin pesentä. Mittakeppi. Ruumiinlaudat. Arkunteko. Kalmarikat l. lastut.

Arkkuunpano. Kapineita mukaan.

Hautajaiset l. peijaat. Ruumiin veto. Manalaisten karkoitus. Haudalle kannetut uhrit).

Kalma. Kalmatauti. Kalmasta varjeleminen. (Kalmiston pyhitys).

(Syöttämällä tapanta).

(Murhapaikka. Sotatanner).

Manalaiset. Niiden näkeminen ja torjuminen: karjasta, huoneista, näkyvistä j. n. e.

Vainajain l. kuolleiden henget. Niiden torjuminen entisiltä olinpaikoilta.

Kirkonväki. Tervehdys kirkon ohi mennessä.

Tuoni. Tuonela. Manala.

(Eksyneen haenta). Hukkuneen haenta kukon avulla.

X. Tietäjä, haltijat ja henget y. m.

Erilaiset ja erinimiset tietäjät, esim. velho, noita, puoskari, taikuri, tietomies, loitsija, lukija, osaaja, laulaja, lumoja, puolijumala, poppamies, myrrysmies, intomies, haltijokas kukkaromies.

Tietäjän maire- ja arvonimiä, esim. tuppisuu t. lakkipää.

Lapin noidat ja tietäjät.

Pohjalaiset tietäjät.

Tietäjän synnynnäiset sanat ja merkit.

(Eri tietäjäin elämäkertoja, valokuvia, kertomuksia heidän luonteestaan, tavoistaan, omituisuuksistaan, puheestaan ja älystään).

(Tietoja ennustajoista, haaveksijoista kuin edellisistä).

Tietäjäksi opettaminen. Tietojen muille antaminen; ei itseään vanhemmalle.

Tietäjän kyvyn kartuttaminen:

Muistin saavuttaminen.

Olemattomain kuuleminen. Näkymättömäin näkeminen. Manalaisten näkeminen. Haltijain, panoksien, tautien havaitseminen.

Näkymättömäksi tekeyminen.

Luonnon kiihoitus. Innostus. Loveenlankeaminen. Tulisen raudan liikutteleminen.

Tietäjän matkat. Tietäjän hengen matkat erillään ruumiista.

Taikomiset:

Taikoja tekemään ruvetessa ja taikoessa vaarin-otettavaa:

Arpominen: arvalla, arpaheinillä, seulalla, keritsimillä, puikoilla, päivänkukilla, noitarummulla, rihmoilla.

Lumomiset: eläinten, aseiden, kivien, puiden, tuomarien y. m.

Synty-, perustus-, varomus-, hyvitys-, kerskaus-, kiistö-, kipu-, hätä-sanat.

Töpehtiminen, sylky, soperrus, puhaltaminen.

Rukoukset.

Suojelus-aineet, esim. 4-lehtinen apilas, käärmeen käräjäkivi y. m.

Tietäjän apuväet:

Kallion, tulen, veden, kalman, pajan, kirkon, lastukon l. pinon, metsänväki.

Kallionväen ottaminen. Otetun kallionväen vahvistaminen.

Tulenväen ottaminen, kukistaminen.

Vedenväen ottaminen, kuljettaminen, kukistaminen. Vesikalma. Vesihiisi. Vetehinen. Ahti. Vellamo. Kosketar.

Kalman väen ottaminen. Kuljettajan rangaistuksi tuleminen.

Pajanväen ottaminen.

Kirkonväen ottaminen, pitäminen. Kirkon avaus.

Lastukon l. pinonväen ottaminen, kukistaminen.

Metsänväen ottaminen. Metsänhaltijan näkeminen. Tapio. Metsän emäntä. Mielikki. Hongatar. Pihlajatar. Tuometar. Tapion riihenpuinti.

Mannun eukko ja isäntä. Sampsa. Noron neito.

Haltijat. Haltijan, nostohaltijan ottaminen. Kasvattipuun varjossa oleva kotohaltija.

Syöjätär. Kivutar. Ajatar. Äkäätär.

Hiisi. Horna. Lempo.

Pirujen ajanta. Pirut karkoitetaan toiseen taloon.

Para.

Tontun-otto.

Jumalia, Kalevia ja sankareita.

Ukko. Väinämöinen. Ilmarinen. Vipunen. Luonnotar. Kalevan pojat y. m. y. m.

Taikomatavat:

Vaatteet, sukat nurin. Takaperin puuhun.

Kiertäminen.

Hengittämättä juokseminen, lukeminen, loitsiminen. Silmiä räväyttämättä kulkeminen.

Merkillisiä paikkoja:

Lappi. Turjantunturit. Rutjan koski. Hälläpyörä (koski). Kaatrakoski. Kipuvuori. Tuonela. Sariola. Pimentola.

Pyhät paikat ja uhrit:

Hiidenlinnat, -vuoret.

Pyhät lehdot. Pyhitys- l. pitämys-puut ja karsikot. Lyyli ja lyylitys. Ruoka-uhrit. Hauta-uhrit.

Pidot ja juhlat:

Keyri l. Kekri.

Joulu.

Taiat vuoden alkaessa.

Laskijaismenot ja vehkeet.

Pääsijäinen.

Juhannus.

Ollin, Matin, Mikon y. m. päivät.

Kreikan-uskoisten pyhäpäivät, nk. Raastava, Vieritsä, Neljäs päivä, Äijän päivä, Jyrin, Iivanan, Petrun, Iljan, Spaassan päivä.

Ennustukset:

Oikea ja vasen merkkeinä.

Iän ennustus. Käki.

Akan, sian, koiran, kissan, harakan y. m. merkitykset.

Taudin, kuoleman ennustus. Leppälintu. Kuolemanlintu. Vahingon ennustus.

Vuodentulon, ilmojen ennustus.

Oman onnen ennustus.

Pääsiäisämmäin kuunteleminen.

Joulutinan valaminen.

(Veteen, olueen, käteen, kahveen ennustaminen).

(Unien selitykset).

(Tiedustukset vainajilta).

Korteilla ennustus l. povaus.

Käsitykset luonnon ilmiöistä:

Tuuli, tuuliaispää, revontulet, pouta, sade, ukkonen, salama, vesikaari, pilvet, pakkanen, halla, noidan nuolet.

Käsitys tärkeimmistä taivaan kappaleista:

Aurinko, kuu, taivas. Uuden kuun tervehtiminen.

Tähdistä: Mitkä sikeröt eli ryhmät? Mistä nimi. Niiden liikkeet. Nousu ja lasku. Mitä merkitsee t. ennustaa kukin? Kelle on pyhitetty. Linnunrata. Otava y. m. Tähden lento.

Luomistarut: ihmisistä, eläimistä, sekasikiöistä.

Eläimiksi muuttuneista t. muutetuista ihmisistä.

Pahojen eläinten ja henkien suositusnimet.

XI. Perehtiminen.

Ennustukset lemmittynsä l. tulevan morsiamensa näkemisestä. Nuppineula tuon näkemisen ennustajana.

Muuten hänen näkeminen:

Juhannus-, joulu-, pääsiäis-yönä tai muulloin.

Tytön viattomuuden tutkiminen.

Ennustukset sulhasesta. Hänen näkeminen; näkeminen häntä tuntematta.

Näkeminen Juhannuksena, Martinpäivänä tai jonakin muuna juhlana tai päivänä. Paaston aikana. Uuden kuun aikana.

Näkeminen unissaan.

Näkeminen eri toimissa, esim. puuroa keittäessä.

Poika suosittaa tytön: hiellä, kättelyllä, sammakolla, sammakkotuhkalla; taiotuilla huokauksilla, suudelmilla t. sormuksilla; yölepakolla.

Tyttö suosittaa pojan: marjoilla, tähkillä, längillä, vaatteilla, ketun kielellä.

Naima-onnen tuottaminen.

Lempi. Lemmen nosto. Tytön saunassa kylvettäminen.

Tyttöjen ja poikien keskenään rakastuttaminen. Tyttö rakastutetaan poikaan.

Rakastuneiden vieroitus: porsaalla, kiveä käyttämällä, nuppineuloilla.

Poika riehtoutuu irti taiotusta l. tekorakkaudesta.

Läksijäiset. Läksijäistalo. Huoneesta lähtö ja oven sijoiltaan ottaminen. Risti sulhasen ja morsiamen jalkopöytään.

Vihille lähtiessä. Ukkosen jyristessä. Sen reen teko, jolla vihille ajetaan. Hevoset pyyhitään. Vihittävän pariskunnan taikavarusteet. Puhemies taikoo pois vastukset kirkon-, veden- ja metsänväen avulla; torjuu kirot ja velhojen vehkeet; varoo sulhasen turmelemista.

Vihillä oltaessa. Hyvä sopu saadaan avioliittoon. Vaimo saa vallan. Papinnäköisiä lapsia.

Anopin häjyyttä vastaan jo ennakolta.

Huomentuoppi.

Kerta. Lahjukset.

Puhemies. Puhemiehen ruoska. Nuodeväki.

Ruunun pois-otto. Hunnuttaminen.

Kylpy.

Pariskunta hyväsopuiseksi. Miniä nöyräksi.

Ennustetaan poikako vai tyttölapsi ensimmäinen. Ken ensin vieraista morsiameksi tai sulhaseksi pääsee.

Sulhasen kyvyn pilaus, parannus. Pilauksen varominen. (Vaimo hedelmättömäksi).

Juohtoretki. Juohtoväen taikominen, että menestyy. Sulhanen ja morsian taiotaan (vaskilangalla). Heidän sukat.

Reki tehdään kaatuilevaksi. Juohtajan reen pilaus, ettei hevonen jaksa sitä vetää. Reen suojeleminen panoksista.

Hevonen turmellaan metsään meneväksi (karhunkulkkutorvella), pystyyn hyppiväksi (kivillä), hurjaksi (tulenväellä). Juohtohevonen hurjaksi (lastukonväellä). Hevosen kulku estetään kalmanhaltijalla. — Hevosen innostuttaminen juohtoretkellä. Tulella. Ruoskan taionta.

Juohtoretkellä tarttunut riena poistetaan.

Häävëen tulo miehelään. Morsiamen ensi tehtävät. Haltijain tervehtiminen. Ikävän torjuminen jo ennakolta, ennenkuin se tuleekaan.

Vuoteenteko pariskunnalle. Ennustus, kumpi ennen pariskunnan jäsenistä kuolee. Taikavarusten pois-otto.

Avioliitto. Pariskunnallisen sovun rikkominen. Pariskunta pannaan kitumaan.

XII. Perilliset.

Ennustetaan pääsijäisenä, syntyykö vai kuolee lapsi talossa.

Poika-, tyttö-lapsen ennustus. Isän-, papin-näköisien lapsien saaminen.

Lapset tulevat iloisia; tarkkoja; kateellisia; pitkäkielisiä; suurinokkaisia; vallattomia; alakuloisia ja nöyriä; hiljaisia ja ujoja; hatara- t. visu-suisia. Poikalapsista leveähartioisia, työntekijöitä. Tyttölapsista leveäperäisiä; komeita ja suosittuja.

Lapsi taiotaan, ettei itke; että se nukkuu.

Lapsi lukemaan. Lapsesta tulee lukija.

Lapsen syntyminen keskeytyy erään laiminlyömisen kautta. Lapsi varastetaan ennen syntymistä.

Vaihdokas.

Syntyminen ja synnyttäminen (vertaa eläinten). Isän taiat vaikeissa synnytyskohdissa. Synnytystuskain siirtäminen synnyttäjästä hänen mieheensä.

Lapsenhoito.

Ristimätöntä lasta varotaan, ettei yksin jää.

Lapsen pesentä ensi kerran. Poika-, tyttö-lapsen.

Paiseet torjutaan tulemasta. Pesuveden ulosvienti: poika-, tyttölapsen.

Pirut torjutaan kiusaamaan tulemasta.

Ensi paita. Harakkapaita. Kapalointi ensi kerran.

Kätkyt. Unenhaenta lapselle.

Ensi hampaat taiotaan, ettei tule hammasmato.

Lapsen pään harjaus.

Ristijäiset. Ristijäisiin lähtö. Kirojen torjuminen lapsesta. Lapsen pitäjä. Ristijäisistä tulo.

Lasten tauteja:

Itkettäjä. Yö-, tietymätön, toisen kiroama itkettäjä. Itkettäjän poistaminen l. parannus. Parannus poika-, tyttölapsesta. Auringon kinnas.

Lapsi saa ikuisen silmäkipeän.

Äidin tauteja: Kohtuviat.

(Nänniromuskat).

XIII. Muutamia talan tekoon kuuluvia esineitä ja nimityksiä.

Alakivi.
Almanakka.
Arinasavi.
Arpa. Arpaheinät.
Auringon kinnas.
Ampijainen. Ampijaisen pesä.
Elävähopea.
Etana.
Harakka. Harakkapaita. Harakansulat.
Hauki, ennen käen kukkumista saatu.
Hiukset.
Herhiläinen.
Hiiri. Hiirenpesä.
Hiki, hevosen, ihmisen.
Hopea.
Huone, kolmasti muutettu, muuttamaton.
Hämähäkki. Hämähäkin pesä.
Höyhen, monen eri linnun, aina eri tarkoituksiin.
Isämeitä, takaperin luettava.
Jouhi.
Kalmanaulat. Kalmarikat.
Kanan muna.
Karhun kurkku, -käpälä, -kynsi. Karhun tali.
Karsta.
Keritsimet.
Kesuveen kanto.
Kirja.
Kirkko, panoksien piilopaikka.
Kiuaskivi.
Kirovarvut.
Kolmihaara.
Kotkankynsi.
Konttinaula.
Koppelon höyhen.
Korpinsiivet.

Korvavaikko.
Koskikara.
Kukko.
Kukonvirkahöyhen. Kukontali.
Kulta.
Kuninkaanheinät.
Kuontalonauha rukista.
Kypenet, kuolinvaatteen k.
Käki.
Käärme, ennen käen kukkumista saatu. Käärmeen käräjäkivi, -pääluu, -veri.
Köyhnä, ilman vanhattama, esim. seipäissä.
Lapsen ensi paita.
Lastukko, lastukon väki.
Lempivihta.
Leppä, kolmihaara, -aura, -hevonen, -ihminen.
Leppäkurikka, -keppi, -tappi. Leppäpuntari.
Leppälintu = kuolemanlintu.
Länget, vanhat.
Maa eli multa.
Mahon maito.
Majavan sappi.
Mauriainen.
Mehiläinen, ennen käen kukkumista.
Muna (kanan).
Muurahainen. Muurahaisen pesä.
Männyn yksikesäisen alku.
Naskalin.
Neula, ruumiin rinnassa ollut, käärmeellä taiottu.
Nimettömän sormen veri.
Noidannuoli.
Nokipää (ohrassa).
Nuppineula.
Nureus: takki, paita, sukat, nurin.
Näkinkota.
Lakka.
Paita, nurea p.

Paju.
Pihlaja.
Pihti. Kidutuspihti.
Pinonväki.
Pintapäre.
Pirstale.
Pohjamulta (lammissa).
Punainen lanka.
Puu, tuulen liehutettava.
Puutoukka. Puutoukan jauhoja.
Pääsky. Pääskysen pesä. Pääskysen kieli.
Pääluu, ihmisen, hevosen, koiran, lehmän y. m.
Päästäinen, itsekseen kuollut.
Raate, nelilehtinen r.
Raha. Vanha r. Eri valtakunnan r.
Rastaanpesä.
Rautio (seinärautio).
Ruoska (saunassa).
Ruoste.
Ruumiin koura l. käsi.
Sompa: kerjäläisen sauvakon s.
Sammakko. Sammakonkutu, -sääriluu.
Satalatva.
Seinärautio.
Sisilisko.
Sormus, jolla on vihitty kolme pariskuntaa.
Suolat, eri tulisijoilla loitsitut.
Sälö, puusta, ketun sääriluusta.
Tali, kukon, karhun, y. m.
Tammi, tammen terho, lastu, sydän.
Taula.
Terva.
Tervakset.
Teräaseet.
Tiehaara.
Tikan kieli, -liukku.
Tuhka.

Tuli. Tulisijat. Tulikivi.
Tulukset.
Tuohensilpa.
Tuomi.
Tuulenkoura (puussa, puunjuurella).
Tuuliajo.
Ukonnuoli.
Umpilampi.
Vasenkätinen vääntijä.
Vasikannahka.
Vaskiraha.
Veri, esim. nimettömästä sormesta, mustan kissan korvasta.
Vesi, lähdev., koskiv.
Vihta, yhdeksänlaisen puun oksista.
Viikate.
Viisikanta.
Virkahöyhen: kukon virkah.
Virsikirja.
Välipila.
Vääntijä, vasenkätinen v.
Yölintu, -lipakko.

SUOMI.

Kirjoituksia isan-maallisista aineista.

Tainen Jakso.

17 Ilmo.

Hinta [illegible] m.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia

69
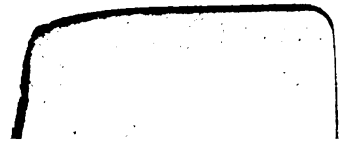
AUG 2 6 1958